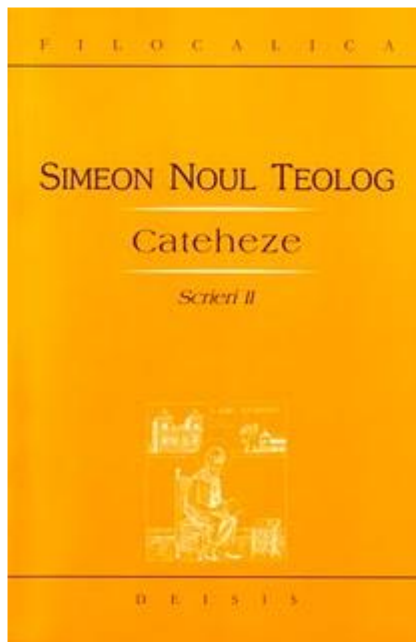
Sfântul Simeon Noul Teolog - Scrieri II - Cateheze

Acum o mie de ani, apostolatul mistic al Sfântului Simeon Noul Teolog în Bizanţ şi încercarea sa de a reforma monahismul epocii au produs entuziasm şi scandal.

De atunci încoace scrierile sale n-au încetat să fie o adevărată provocare la adresa creştinismului instituţionalizat şi formalist, lipsit de respiraţie mistică şi incandescenţă duhovnicească, dovedindu-şi în fiecare epocă o actualitate nedepăşită.

Catehezele prezentate aici sunt bogate în detalii personale, autentice şi sincere, privitoare la viaţa interioară şi experienţa spirituală a autorului lor. Ele constituie o veritabilă autobiografie mistică, unică în felul ei, în literatura creştină bizantină.

Catehezele sunt adevărate palme deschise, în care Sfântul Simeon arată tuturor celor ce se îndoiesc posibilitatea comuniunii cu Hristos încă din această viaţă, monedele de aur ale luminărilor sale duhovniceşti. (arhiepiscopul Vasili Krivoşein).

Index

Cateheza 1 - Despre iubire [agape]. Şi care sunt căile şi faptele bărbaţilor duhovniceşti. Şi fericire a celor care au această iubire în inimă

Mărturisirea nevredniciei proprii

Fraţilor şi părinţilor, vreau să vă grăiesc cele ce ţin de folosul sufletului şi mă ruşinez - martor mi-e Hristos, Adevărul! - de iubirea voastră cunoscându-mi nevrednicia. De aceea aş fi vrut să tac pururea, cum ştie Domnul, şi în genere nici măcar să-mi înalţ capul şi să văd faţă de om, ca unul pe care conştiinţa îl osândeşte pentru că întru totul cu nevrednicie am fost rânduit să stau înaintea voastră a tuturor, ca unul ce cunoaşte calea, eu care nu cunosc nici măcar cele ce sunt la picioarele mele şi nici măcar nu m-am atins încă de calea care duce la Dumnezeu. Prin urmare, nu mică întristare mă cuprinde pentru faptul că eu, smeritul, am fost preferat să vă călăuzesc pe voi, cei preacinstiţi, pe care mai degrabă eu însumi trebuia să vă am drept călăuzitori, ca unul ce sunt cel din urmă dintre toţi şi prin ani şi prin vârstă (*1 Foarte probabil este vorba de textul cuvântării prin care Sfântul Simeon (năs cut în 949) şi-a inaugurat la începutului anului 980, în vârstă doar de treizeci şi unu de ani şi după doar trei ani petrecuţi în mănăstire (cf. Vita 30-31), intrarea în preoţie şi preluarea funcţie de egumen al mănăstirii constantinopolitane Sfântul Mamas, anunţându-şi programul de înnoire duhovnicească a vieţii bisericeşti din epoca sa. în mod semnificativ, aceasta începe printr-un înflăcărat elogiu al iubirii, piscul şi suma tuturor virtuţilor evanghelice.)* şi încă nu am cuvântul făptuitor şi care are mărturie din viaţa mea spre a vă îndemna şi a vă aduce aminte cele privitoare la legile şi voia lui Dumnezeu, pentru că şi din cele de care vreau să vorbesc ştiu că n-am pus încă în lucrare nimic.

Ştiu însă întocmai că Domnul şi Dumnezeul nostru fericeşte nu pe cel ce vorbeşte numai, ci pe cel care, înainte de a vorbi, şi face [ceea ce vorbeşte], fiindcă: ***„Fericit cel ce face şi învaţă; acesta se va chema mare în Împărăţia Cerurilor"*** [Mt 5, 19]. Căci ascultând un asemenea învăţător, ucenicii râvnesc să-1 imite şi dobândesc folosul nu atât din cuvintele aceluia, cât sunt stârniţi şi siliţi să facă aceleaşi lucruri de faptele lui cele bune, lucru care nu ştiu să se afle întru mine, căci nu ştiu nimic bun în mine însumi. Dar mă rog şi vă îndemn pe voi toţi, iubiţii mei fraţi, să nu vă uitaţi la viaţa mea împrăştiată, ci la poruncile Domnului şi la învăţăturile Sfinţilor noştri Părinţi; fiindcă acei luminători n-au scris nimic pe care mai întâi să nu-1 fi făcut şi făcându-1 să nu-1 fi înfăptuit.

Să mergem toţi pe o singură cale

Aşadar, ***o singură cale să ne fie comună: poruncile lui Hristos, care ne duc la cer şi la Dumnezeu.*** Căci deşi Cuvântul [Scripturii] ne înfăţişează căi diferite, dar negreşit se zice că această cale se scindează în mai multe nu după firea aceluia, ci după puterea şi scopul fiecăruia. Fiindcă începând de la lucruri şi fapte multe şi diferite, aşa cum fiecare pleacă din locuri şi cetăţi multe şi diferite, ne grăbim să ajungem la un singur sălaş: Împărăţia cerurilor.

Iar prin faptele şi căile bărbaţilor după Dumnezeu trebuie să înţelegem că sunt virtuţile duhovniceşti, întru care cei ce au început să umble trebuie să alerge spre un singur scop, şi anume ca, pornind din ţinuturi şi locuri diferite, să ajungă, precum s-a zis, împreună la o singură cetate: Împărăţia cerurilor, şi să se învrednicească să împărăţească împreună cu Hristos, devenind supuşi ai unui singur împărat: Dumnezeu şi Tatăl. înţelege, aşadar, prin unica cetate - şi nu mai multe - sfânta şi nedespărţita treime a virtuţilor [credinţa, nădejdea şi iubirea, 1 Co 13, 13] sau, mai degrabă, pe cea dintâi dintre ele, chiar dacă se numeşte şi ultima *(Cf. Marcu Ascetul, De fus qui putant ex operibus justificări 37; PG 65, 936BC[F/Î1, 1946, p. 252].)*, ca una ce este sfârşitul tuturor celor bune şi este mai mare decât toate: ***iubirea, din care şi întru care se întemeiază toată credinţa*** [Ef 3, 17; Col 1, 23] şi se zideşte nădejdea, şi fără de care nu s-a alcătuit şi nu se va alcătui în general nimic din cele ce sunt.

Multe sunt numele ei, multe faptele ei, mai multe încă semnele, şi încă şi mai multe însuşirile ei dumnezeieşti, dar firea ei este una şi de asemenea întru toate privinţele de negrăit pentru toţi, îngeri şi oameni, şi chiar pentru orice altă creaţie necunoscută poate nouă. Neînţeleasă în raţiunea ei, neapropiată în slavă, nepătrunsă în sfaturile ei, veşnică pentru că este fără de început, nevăzută pentru că e gândită dar nu este înţeleasă. Multe sunt frumuseţile acestui Sion sfânt şi nefăcut de mână, pe care cine a început să le vadă nu se mai veseleşte de priveliştile sensibile, nu se mai alipeşte de slava lumii acesteia.

Elogiul iubirii personificate

Îngăduiţi-mi pentru început să vorbesc puţin cu ea, să-i grăiesc şi să-i închin dorul meu *(3 Ecou poate al începutului Elogiului Sfântului Arsenie cel Mare scris de Sfântul Teodor Studitul (cf. mai jos C 6) [ed. Nissen, p. 246] [n. B. Krivocheme,SC96,p,229].)*, cât îl am. Pentru că, iubiţii mei părinţi şi fraţi, de îndată ce mi-am adus aminte de frumuseţea iubirii celei fără de prihană, deodată lumina ei s-a şi aflat în inima mea şi m-a răpit cu dulceaţa ei, am pierdut simţirile lucrurilor din afară ajungând cu totul afară din această viaţă, şi am uitat chiar şi lucrurile pe care

le am în mână. Dar iarăşi, nu ştiu cum, ea s-a depărtat de mine şi m-a lăsat să-mi plâng neputinţa.

O, preadorită iubire [agape]

- Fericit cel ce te-a îmbrăţişat pe tine, pentru că niciodată nu va mai pofti să îmbrăţişeze în chip pătimaş o frumuseţe pământească.
- Fericit cel înlănţuit de tine cu o dragoste [eros] dumnezeiască, căci acela va tăgădui lumea întreagă şi, apropiindu-se de orice om, nicidecum nu se va întina.
- Fericit cel ce a sărutat frumuseţile tale şi s-a desfătat de ele cu un dor infinit, căci acela se va sfinţi sufleteşte de apa şi sângele care preacurat ies din tine [In 19, 34].
- Fericit cel ce te-a îmbrăţişat cu dorinţă, pentru că acela se va schimba duhovniceşte cu schimbarea cea bună şi se va veseli sufleteşte, căci tu eşti bucuria cea negrăită.
- Fericit cel ce te-a dobândit, căci acela va socoti drept nimic toate comorile lumii, pentru că tu eşti cu adevărat bogăţia cea nedeşertată.
- Fericit însă, şi de trei ori fericit *(4 Cf. Efrem Grec, De charitate (ed. Assemani, t. III, 13-17F, mai ales 16BC). Dar Sfântul Simeon adaugă patetismul apelurilor, evocare nostalgică a experienţelor trecute şi modul direct de a pune în scenă, în cadrul şi cu trăsăturile Evangheliei, rolul jucat de iubire în apropierea noastră de Hristos [n. B. Krivocheine, SC 96, p. 230-231].)*, şi cel pe care tu l-ai luat la tine, căci lipsit fiind de slava văzută, va fi mai slăvit decât toţi cei slăviţi şi mai cinstit şi mai respectat decât toţi cei cinstiţi.

Lăudat este cel ce te urmăreşte, şi mai lăudat cel ce te-a găsit şi încă şi mai fericit cel ce a fost iubit de tine, cel ce a fost primit de tine, cel ce a fost învăţat de tine, cel ce s-a sălăşluit întru tine, cel ce a fost hrănit prin tine cu hrana care este Hristos Cel nemuritor, Hristos Dumnezeul nostru.

O, dumnezeiască iubire, unde îl ţii pe Hristos? Unde îl ascunzi pe El? De ce L-ai luat pe Mântuitorul lumii şi te-ai depărtat de la noi? Deschide-ne şi nouă, nevrednicilor, uşa ta cea mică ca şi noi să-L vedem pe Hristos Cel ce a pătimit pentru noi, şi să credem că prin milostivirea Lui nu vom mai muri o dată ce L-am văzut. Deschide-te nouă tu, cea care te-ai făcut Lui uşă la arătarea Sa în trup, cea care ai silit îndurările cele bogate şi nesilite ale Stăpânului nostru *(5 Aluzie poate la Sfântul Ioan Sinaitul, Scara 7, 43; PG 88, 809B [FR 9, 1980, p. 176] [n. B. Krivocheine, SC 96, p. 233])* ***să poarte păcatele şi bolile tuturor [In 1, 29; Mt 8, 17] şi nu ne respinge pe noi zicând: „Nu vă cunosc pe voi" [Mt 25, 12].***

Fii cu noi, ca să ne cunoşti, căci suntem necunoscuţi pentru tine. Sălăşluieşte-te întru noi ca, pentru tine venind Domnul, să ne cerceteze şi pe noi, cei smeriţi, întâmpinat fiind mai înainte de tine - fiindcă noi suntem cu totul nevrednici - ca să rămână vorbind puţin cu tine, şi aşa să ne primească şi pe noi, cei păcătoşi, să cădem la preacuratele Sale picioare, iar tu să grăieşti cu El lucruri bune despre noi şi să mijloceşti să ne ierte nouă datoria greşelilor, ca să ne învrednicim prin tine a sluji din nou Lui, Stăpânului, şi să fim purtaţi de grijă şi hrăniţi de El; căci a nu avea nici o datorie dar a pieri de foame şi sărăcie duce cu puţin la o egală pedeapsă şi osândă. Să fim iertaţi de tine, sfântă iubire, şi prin tine să ajungem la desfătarea bunătăţilor Stăpânului nostru, a căror dulceaţă nimeni nu o va gusta decât prin tine. Fiindcă cine nu te-a iubit cum se cade şi n-a fost iubit de tine cum trebuie aleargă poate, dar n-a apucat încă [7 Co 9, 24], iar tot cel ce aleargă se îndoieşte încă înainte de a sfârşi alergarea. Dar cel ce te-a apucat pe tine sau a fost apucat de tine [Flp 3, 12] este negreşit sigur, pentru că tu eşti sfârşitul Legii [Rm 10, 4], tu eşti cea care mă ocoleşti, care mă înflăcărezi şi de la o inimă chinuită mă aprinzi de dor nesfârşit după Dumnezeu, după fraţii şi părinţii mei. Fiindcă tu eşti învăţătoarea profeţilor, tovarăşa de drum a apostolilor, puterea mucenicilor, insuflarea părinţilor şi dascălilor [Bisericii], desăvârşirea tuturor sfinţilor şi rânduirea mea acum la slujirea de faţă *(6 De preot şi egumen al mănăstirii Sfântul Mamas.)*.

Iubirea, semn distinctiv al ucenicilor lui Hristos

Iertaţi-mă, fraţilor, că m-am depărtat puţin de tema catehezei, însă dorul iubirii a făcut aceasta. Fiindcă mi-am adus aminte de ea şi ***„s-a veselit inima mea"*** [Ps 15, 9 ş.a.], după cum zice dumnezeiescul David, şi m-am întors spre un imn al minunilor ei. Aşadar, rog şi iubirea voastră să o urmaţi pe cât vă stă în putere şi, alergând cu credinţă, să o apucaţi şi să nu fiţi înşelaţi nicidecum în nădejdile voastre. Fiindcă toată osârdia şi toată nevoinţa cu multe osteneli care nu ajunge la iubire în duh umilit [Ps 50, 19] e zadarnică şi n-ajunge la nimic folositor. ***Căci în nici o altă virtute sau plinire a unei porunci a Domnului nu poate fi cunoscut cineva ca ucenic al Domnului, fiindcă El zice: „întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenici ai Mei, dacă vă iubiţi unii pe alţii"*** [In 13, 35].

- Căci pentru ea s-a făcut Cuvântul trup şi s-a sălăşluit între noi [In 1, 14], pentru ea făcându-Se om a răbdat de bunăvoie Patimile cele facătoare de viaţă, ca făptura Lui cea plăsmuită de El, adică pe om, să o elibereze din legăturile iadului şi luând-o pe umeri, să o înalţe la ceruri.
- Pentru ea au alergat Apostolii acea alergare fără odihnă şi, pescuind în toată lumea locuită cu cârligul şi năvodul cuvântării, au scos-o din adâncul idolatriei şi au mântuit-o ducând-o la limanul Împărăţiei Cerurilor.

- Pentru ea mucenicii şi-au vărsat sângele ca să nu piardă pe Hristos.
- Pentru ea de Dumnezeu purtătorii noştri părinţi şi dascăli ai lumii şi-au pus cu osârdie sufletele lor pentru Biserica cea sobornicească şi apostolească,

iar noi, netrebnicii, am venit ca întâi-stătători la conducerea voastră, preacinstiţii noştri părinţi şi fraţi ca imitându-i după putinţă întru toate pe aceia, toate să le suferim şi să le răbdăm pentru voi şi să le săvârşim spre zidirea şi folosul vostru, ca să vă înfăţişăm la masa Domnului jertfe desăvârşite, arderi de tot cuvântătoare [Rm 12, 1]. Căci voi sunteţi copiii lui Dumnezeu pe care mi i-a dat ca pe nişte prunci Dumnezeu [Evr 2, 13], voi sunteţi măruntaiele mele [Fim 12], ochii mei. Voi sunteţi, vorbind apostoleşte, lauda mea [2 Co 1, 14] şi pecetea învăţăturii mele [7 Co 9, 2].

Să râvnim deci, iubiţii mei fraţi întru Hristos, ca aşa cum slujim întru toate, aşa şi prin iubirea unii faţă de alţii să slujim lui Dumnezeu şi celui pe care l-aţi ales să-1 aveţi în chip de părinte duhovnicesc - chiar dacă sunt foarte departe de această vrednicie - ca Dumnezeu să se bucure de înţelegerea şi desăvârşirea voastră şi să mă bucur şi eu, smeritul, văzând încordată pururea spre mai bine înaintarea vieţii voastre celei după Dumnezeu în credinţă, în curăţie [1 Tim 4, 13], în frică de Dumnezeu, în evlavie, în străpungere şi lacrimi, prin care omul lăuntric se curăţă şi se umple de lumină dumnezeiască şi devine întreg al Duhului Sfânt în duh umilit şi înfrânt şi în cuget plecat, iar bucuria mea să fie spre binecuvântarea voastră şi adaos de viaţă nestricată şi fericită în Hristos Iisus Domnul nostru, căruia fie slava în veci.

Amin.

Cateheza 2 - Spre Hristos pe calea Fericirilor - Despre faptul că trebuie să fugim de oamenii molipsitori şi stricători, să respingem cuvintele lor şi să ne înălţăm la lucrarea virtuţii. Încă şi despre faptul că trebuie să vedem dacă avem în noi înşine fericirile lui Hristos. Încă şi despre lacrimi şi străpungerea inimii.

Să nu ne trădăm mântuirea

Fraţilor şi părinţilor, tot cel ce vrea să-L găsească pe Dumnezeu, să se tăgăduiască pe sine însuşi [Mt 7, 23], să nu-şi cruţe sufletul, ci duşmănie să pună [Fc 3, 15] între el şi toţi cei ce umblă după trup [Rm 8, 4; 2 Co 10, 2]. Nici unul dintre aceştia să nu se lase întors înapoi prin cuvinte chipurile mângâietoare şi să nu şadă împreună cu ei în scaun [Ps 1, 1], nici să nu se întovărăşească în tovărăşii rele [Co 15, 33], prin care sufletul este otrăvit şi silit să petreacă în gândurile şi simţămintele rele de mai dinainte.

Teme-te, omule, de înşelăciunea însoţită de un cârlig, ascultă-mă şi depărtează-te de ei. Nu coborî din nou sufletul tău la iad [Ps 29, 4]. Opreşte cugetul tău şi nu îngădui să fie dus în rătăcire auzind cele deşarte. Să nu te întorci înapoi [Fc 19, 17], nici să nu zăboveşti sau să te laşi împovărat de trândăvie, să nu dai somn ochilor tăi [Ps 131, 4], nici să nu îndulceşti gâtlejul tău [Pr 24, 13] cu plăcerea vreunei mâncări, până când vei vedea lucrul prin care şi pentru care ai fost chemat şi spre care grăbeşti să ajungi potrivit scopului tău [Flp 3, 14].

Să nu primeşti gândul care îţi sugerează: „Ce-ţi trebuie atâta osteneală şi viaţă nenorocită fără vreme? Iată, ai împlinit deja un an, doi, trei şi n-ai cunoscut nici un folos". Nu, fratele meu, să nu cazi în cursa aceasta [Sir 9, 3], nici să-ţi vinzi mântuirea ta, ci să depui o râvnă şi bărbăţie încă şi mai încordată spre lucrarea virtuţilor, nearătându-te necredincios faţă de cuvintele şi învăţăturile părinţilor tăi după Dumnezeu. Pune-ţi, aşadar, în sufletul tău hotărârea de a muri mai înainte de a de te fi depărtat de această căutare purtătoare de viaţă; căci dacă ai fi făcut de la început acest lucru, nu te-ar fi trecut cu vederea bunul Dumnezeu, ci ţi-ar fi dat în chip limpede desfătarea de cele dorite.

Să renunţăm la toate ca să aflăm pe Hristos

Prin urmare, dacă vrei să ajungi acolo unde pofteşti şi doreşti, adică la bunătăţile lui Dumnezeu, şi să te faci din om înger pământesc, iubeşte, frate, necazul trupului, îmbrăţişează reaua pătimire, iar încercările iubeşte-le ca pe unele ce-ţi vor aduce tot binele. Căci ce este mai frumos, spune-mi, decât un suflet necăjit care cunoaşte

că, răbdând, va moşteni bucuria tuturor acestora? Ce este mai viteaz decât o inimă înfrântă şi smerită [Ps 50, 19], care pune pe fugă fără osteneală cetele demonilor întorcându-le înapoi? Ce este mai slăvit decât sărăcia duhovnicească care aduce Împărăţia Cerurilor [Mt 5, 3], fiindcă ce lucru va fi mai vrednic decât ea, fie acum, fie în veacul viitor? Iar faptul de a nu ne face griji din pricina vreunui lucru din cele pământeşti [Mt 6, 25], ci de a avea întreg cugetul nostru la Hristos, câte bunuri veşnice şi ce stare îngerească nu aduce? Iar faptul de a dispreţui deopotrivă toate cele vremelnice şi, ca să spunem aşa, înseşi nevoile cele mai constrângătoare ale trupului, ca să nu ne luăm la întrecere pentru ele cu cineva spre a ne păstra pacea şi iubirea nemicşorată într-o stare netulburată a sufletului, de ce fel de răsplătiri, de ce fel de cununi şi de premii nu va fi vrednic?

Cu adevărat mai presus de fire e porunca şi mai presus de cuvânt sunt răsplătirile, Hristos însuşi Se va face acestora tuturor toate. Iar auzind „Hristos", să nu iei seama la simplitatea cuvântului şi la scurtimea vorbei, ci înţelege-mi slava Dumnezeirii celei mai presus de minte şi de cuget, puterea ei cea negrăită, mila ei cea nemăsurată, bogăţia ei cea necuprinsă, pe care cu generozitate şi dărnicie le dă acestora, iar ele le sunt de ajuns în loc de toate, ca unii care primesc în ei înşişi însăşi Cauza şi Dăruitorul a tot binele; fiindcă acela care s-a învrednicit să-L vadă şi să-L contemple nu mai doreşte nimic altceva, iar cel ce s-a umplut de iubirea lui Hristos nu mai suportă să iubească pe altcineva pe pământ *(1 Pasaj extrem de caracteristic pentru spiritualitatea hristocentrică a Sfântului Simeon. Pentru el Hristos devine aievea totul, iar dorinţa de a-L vedea domină totul. Ataşamentul său aprins faţă de Hristos nu devine un cult doar al umanităţii şi patimii Lui, ci prin aceasta el aspiră la vederea Slavei veşnice a Sfintei Treimi [n. B. Krivochâne, SC96, p. 146-247].).*

Farmecul lui Hristos

Prin urmare, să ne sârguim, fraţii mei iubiţi, să găsim pe Hristos şi să-L vedem, să vedem cum este frumuseţea şi farmecul Lui, fiindcă pe mulţi oameni îi vedem răbdând pentru pofta unor lucruri vremelnice osteneli şi chinuri multe, şi făcând călătorii lungi, ba chiar dispreţuind până şi femeile şi copiii, şi orice altă slavă şi desfătare, şi nepreferând nimic altceva decât voia proprie, ca nu cumva să nu-şi atingă scopul lor. Şi dacă pentru lucruri vremelnice şi stricăcioase unii dintre oameni fac toată această luptă şi-şi pun însuşi sufletul lor, oare noi nu ne vom da morţii sufletele şi trupurile noastre pentru împăratul împăraţilor şi Domnul domnilor [7 Tim 6, 15], Făcătorul şi Stăpânitorul a toate? Şi unde ne vom duce sau unde vom fugi, fraţilor, de la faţa Lui [Ps 138, 7]? Căci dacă urcăm la cer, îl vom găsi acolo; iar de vom coborî la iad, El este şi acolo [Ps 138, 8]; de vom ajunge la

capătul mării, nu vom fugi de mâna Lui, ci dreapta Lui va ţine [Ps 138, 9-10] sufletele şi trupurile noastre. Neputând, aşadar, să ne împotrivim, fraţilor, sau să fugim de la faţa Domnului [Iona 1, 3], veniţi să ne facem pe noi înşine robi Domnului Dumnezeu Care pentru noi a luat chip de rob [Flp 2, 7] şi a murit pentru noi, veniţi să ne smerim sub mâna Lui cea puternică [1 Ptr 5, 6], care face să ţâşnească tuturor viaţa cea veşnică şi prin Duhul Sfânt o împărtăşeşte cu bogăţie celor ce o caută pe ea.

Mărimea pogorârii lui Dumnezeu

O, fraţii mei iubiţi, câtă durere şi întristare este în sufletul meu când vreau să grăiesc minunile mâinii lui Dumnezeu şi frumuseţea ei negrăită, pentru ca să ştiţi şi să învăţaţi măreţia ei şi să căutaţi să o primiţi în voi înşivă, dar nu-i văd pe unii dintre voi luând aminte cu dor şi căldură la cele zise sau poftind să se desfete de o asemenea slavă. De aceea şi rămân cu totul fără glas, neputând nicidecum să grăiesc sau să explic cuiva slava lui Hristos, Dumnezeul nostru, Care Se dăruie celor ce-L caută din tot sufletul.

Dar ce uimire pentru mine şi ce măreţie a darurilor lui Dumnezeu, pentru că din marea şi negrăita Sa bunătate, lăsând cele înţelepte, tari şi bogate ale lumii, a ales cele neputincioase, nebune şi sărace [1 Co l, 27]. Şi cine e în stare să mulţumească cu vrednicie chiar numai pentru acest lucru? Fiindcă aproape toţi oamenii se scârbesc de cei neputincioşi şi săraci, şi împăratul pământesc nu suportă să-i vadă, nobilii îi evită, bogaţii îi privesc de sus şi trec pe lângă ei atunci când îi întâlnesc, ca şi când n-ar fi nimic, şi nimeni nu socoteşte o fericire a petrece împreună cu ei *(2 Ca adeseori în scrierile sale, Sfântul Simeon îşi exprimă ideile teologice şi duhovniceşti cu ajutorul unor imagini împrumutate din viaţa socială şi politică a epocii sale. Deşi foloseşte adeseori imagini din viaţa de la curte pentru a ilustra relaţiile oamenilor cu Dumnezeu, de cele mai multe ori vorbeşte fără simpatie, ba chiar cu ironie şi ostilitate faţă de împăratul pământesc a cărui atitudine arogantă şi dispreţuitoare faţă de cei umili e în contrast cu smerenia şi iubirea faţă de aceştia arătate de împăratul ceresc [n. B. Krivocheine, SC 96, p. 250-251].)*; dar Dumnezeu, Cel slujit de zeci de mii de puteri fără nume [Dn 7, 10], Care poartă toate cu cuvântul puterii Sale [Evr. 3], a Cărui măreţie e cu neputinţă de îndurat de către toţi, nu a refuzat să Se facă şi părinte şi prieten şi frate al acestor lepădaţi, ci a vrut şi să Se întrupeze, ca să Se facă asemenea nouă întru toate afară de păcat [Evr 4, 15], iar pe noi să ne facă părtaşi ai Slavei şi împărăţiei lui. Vai, ce mare bogăţie a bunătăţii Lui! Vai, ce negrăită pogorâre a Stăpânului şi Dumnezeului nostru!

Pecetea lui Hristos

De ce nu alergăm, fraţilor, la Dumnezeul Cel milostiv Care ne-a iubit astfel? De ce nu ne dăm morţii sufletele noastre pentru Hristos Dumnezeu Care a murit pentru noi? De ce suntem fricoşi şi ne temem de ieşirea din trup? Oare moartea va primi şi va ţine sufletele celor ce au nădăjduit în Hristos? Oare moartea va stăpâni peste sufletele pecetluite de harul Preasfântului Duh şi de sângele lui Hristos? Oare va îndrăzni lupul cel înţelegător să privească cu duşmănie la pecetea lui Hristos *(3 Cf. Sfântului Ioan Hrisostom , In Matthaeum horn. 78, 4; PG 53, 715.)*, Mai-marele păstorilor [1 Pîr 5, 4], cu care a pecetluit oile Sale [In 10, 3]? Nicidecum, fraţi credincioşi şi cugetători de Dumnezeu. Prin urmare, câţi sunteţi nepecetluiţi alergaţi; câţi sunteţi neînsemnaţi, grăbiţi-vă să fiţi însemnaţi cu semnul Duhului.

Dar cine este cel nepecetluit? Cel ce se teme de moarte. Cine este cel neînsemnat? Cel ce nu cunoaşte întocmai chipul peceţii; fiindcă cel ce a învăţat întipărirea dumnezeiască, îndrăznind prin credinţă, dobândeşte nădejde neruşinată. Să căutăm, prin urmare, pe Hristos, în Care îmbrăcaţi fiind prin dumnezeiescul Botez [Ga 3, 27], ne-am dezbrăcat prin faptele rele, căci fiind noi sfinţiţi în chip nesimţit, pe când eram încă prunci şi la cuget şi la vârstă, ne-am întinat pe noi înşine în tinereţe *(4 Cf. Sfântului Ioan Sinaitul, Scara 7, 8; PG 88, 804B [FR 9, 1980, p. 166].)*, ca să nu spun că în fiecare zi ne întinăm prin călcarea poruncilor sufletele şi trupurile noastre. De aceea suntem chemaţi din nou noi înşine prin mântuitoarea pocăinţă, făcând şi făptuind toate câte sunt bineplăcute lui Hristos, ca, fiind pecetluiţi de El, să trăim restul vieţii noastre fără teamă *(5 Sfântul Simeon nu neagă eficacitatea Botezului pruncilor, dar insistă asupra necesităţii primirii din nou a peceţii lui Hristos după ce Botezul a fost întinat şi a experienţei conştiente a harului [n. B. Krivochăine, SC 96, p. 255]);* şi nu numai aceasta, dar să şi dobândim din mâna Lui milă [Evr 4, 16] şi să ne învrednicim de cunoaşterea tainelor lui Hristos [Mt 13, 11; Fp 3, 8], adică nu numai de cunoştinţa ce se transmite prin cuvânt şi auzire, ci şi de cea văzută cu lucrul şi cu fapta. Deci cum se vede în noi înşine cu lucrul şi cu fapta cunoaşterea tainelor lui Hristos? Ia aminte!

Domnul, bogăţia noastră

Aşa ne strigă limpede în fiecare zi din Evanghelia Sa Hristos, Dumnezeul nostru: ***„Fericiţi cei săraci cu duhul, că a acestora este Împărăţia Cerurilor"*** [Mt 5, 3]. Prin urmare, auzind noi aceasta, trebuie să vedem şi să ne cercetăm pe noi înşine întocmai, dacă suntem cu adevărat asemenea săraci, ca a noastă să fie şi Împărăţia cerurilor într-atât, încât să avem sigură dobândirea ei întru simţirea sufletului, şi într-atât să avem bogăţia ei, încât să simţim că suntem negreşit înăuntrul ei şi ne desfătăm veselindu-ne de bunătăţile cele de acolo. Fiindcă aceasta [împărăţia] este înăuntrul nostru [Le 17, 21], a spus însuşi Domnul; iar semnele şi dovada că

aceasta se află înăuntrul cuiva, e faptul de a nu pofti nimic din cele văzute şi stricăcioase, adică din lucrurile şi desfătările lumii acesteia, nici bogăţie, nici slavă, nici plăcere, nici orice altă desfătare a vieţii şi a trupului, ci a ne reţine astfel de la toate acestea şi a avea o asemenea dispoziţie de scârbă în sufletul şi voinţa noastră, ca aceea pe care o au cei ce strălucesc în puterea şi cinstea împărătească faţă de cei ce petrec în cortul desfrânărilor, sau aşa cum cei înveşmântaţi cu haine curate şi unşi cu miruri bine-mirositoare evită duhoarea şi noroiul. Fiindcă cine se întoarce fie numai spre unul dintre aceste lucruri văzute nici n-a văzut acea Împărăţie a cerurilor, nici nu a mirosit, nici nu a gustat mireasma şi dulceaţa ei.

Plânsul

Şi iarăşi: ***„Fericiţi cei ce plâng, că aceia se vor mângâia"*** [Mt 5, 4]. Deci să vedem iarăşi şi să ne cercetăm pe noi înşine dacă avem în noi plânsul şi acea mângâiere care urmează plânsului. Mai întâi El a zis că sunt fericiţi cei săraci cu duhul, a cărora va fi Împărăţia Cerurilor. ***Dar săracii cu duhul nu au, precum s-a zis, nici o afecţiune pătimaşă faţă de cele ce sunt, nici nu-şi alipesc în chip pătimaş gândul de ele, nici măcar pentru un singur lucru plăcut. Deci cum şi pentru ce va plânge cel ce se scârbeşte de lumea întreagă şi prin dispoziţia sufletului său se îndepărtează de ea mai mult decât se apropie de trup? Cine n-are pofta a ceva din cele văzute, pentru ce oare se va întrista sau se va bucura şi cum va plânge având în el Împărăţia Cerurilor şi bucurându-se de ea în fiecare zi - fiindcă a spus că cei ce plâng primesc mângâiere?***

Dar luaţi aminte, rogu-vă, la cele zise şi cunoaşteţi cunoştinţa şi raţiunea celor spuse. ***Omul credincios care ia seama pururea şi întocmai la poruncile lui Dumnezeu, când face toate poruncile dumnezeieşti şi-şi îndreaptă cugetul spre înălţimea lor, adică spre o vieţuire şi o curăţie fără de hrană, atunci găsindu-şi măsurile lui se va afla pe sine însuşi neputincios şi neînstare să ajungă la acea înălţime a poruncilor, ba chiar şi foarte sărac, adică nevrednic de a primi pe Dumnezeu, de a-I da mulţumire şi slavă, ca unul care n-a dobândit încă nici un bine propriu; iar cel ce cugetă acestea despre sine însuşi întru simţirea sufletului, acela va plânge negreşit cu plânsul cel cu adevărat preafericit, care va primi mângâierea şi va face blând sufletul său.***

Mângâierea care vine din plans

Fiindcă mângâierea care vine din plâns e o arvună a Împărăţiei Cerurilor. Căci, potrivit Apostolului, credinţa este substanţa celor nădăjduite [Evr 11, 1], iar mângâiere care vine din luminarea Duhului în sufletele care plâng e o venire a lui

Dumnezeu, venire care le dă drept premiu smerita-cugetare, care se numeşte şi sământă [Le 8, 5] şi talant [Mt 25, 15], fiindcă aceasta crescând şi înmulţindu-se de treizeci de ori, de şaizeci de ori şi de o sută de ori în sufletele celor ce se luptă aduce lui Dumnezeu roadă sfântă a darurilor [harismelor] Duhului. Fiindcă ***unde este smerenie nemincinoasă, acolo e şi adâncul smeritei-cugetări; şi unde e smerita-cugetare, acolo sunt şi luminările Duhului; iar unde sunt luminările Duhului, acolo e şi revărsarea luminii lui Dumnezeu şi Dumnezeu însuşi în înţelepciunea şi cunoştinţa [Rm 11, 33] tainelor Sale; iar unde sunt acestea, acolo e Împărăţia Cerurilor şi cunoaşterea împărăţiei şi comorile ascunse ale cunoştinţei lui Dumnezeu [Col 2, 3], întru care e şi arătarea sărăciei celei duhovniceşti; iar unde e simţirea sărăciei duhovniceşti, acolo e şi plânsul îmbucurător, acolo şi lacrimile care curg neîncetat, care curăţă sufletul ce iubeşte toate acestea şi îl fac în chip desăvârşit prealuminos.***

Deci prin acestea înălţându-şi ochii sufletul şi cunoscând pe Domnul lui, începe cu râvnă să aducă roadă lui însuşi şi lui Hristos celelalte virtuţi. Şi pe drept cuvânt. Fiindcă adăpat pururea şi îngrăşat de lacrimi şi stingându-şi prin ele în întregime irascibilitatea, se face blând şi cu totul nemişcat faţă de mânie, dar pofteşte şi doreşte flămânzind şi însetând [Mt 5, 6] să înveţe îndreptările lui Dumnezeu [Ps 118, 71]. Iar în acestea se face şi milostiv [Mt 5, 7] şi compătimitor, astfel încât din toate acestea inima lui se desăvârşeşte şi ajunge la vederea lui Dumnezeu şi vede curat [Mt 5, 8] slava Lui potrivit făgăduinţei Sale. Aşadar, cei ce au astfel de suflete sunt cu adevărat făcători de pace şi se numesc fii ai Celui Preaînalt [Mt 5, 9; Ps 81, 6], care cunosc curat pe Tatăl şi Stăpânul lor, şi-L iubesc din tot sufletul, răbdând adică pentru El toată osteneala şi tot necazul, fiind ocărâţi, bârfiţi, strâmtoraţi pentru porunca Lui cea dreaptă, pe care ne-a poruncit să o păzim, înjuraţi şi prigoniţi şi răbdând cu bucurie tot cuvântul rostit în chip mincinos împotriva lor din pricina numelui Său, veselind-se [Mt 5, 11-12] că s-au învrednicit să fie necinstiţi de către oameni pentru dragostea Lui [FA 5,41].

Învăţaţi, fraţilor, care e adevărata întipărire a peceţii lui Hristos. Cunoaşteţi, credincioşilor, însuşirile întipăririi. Pecetea cea bună cu adevărat e luminarea Duhului, chiar dacă multe sunt înfăţişările lucrărilor ei şi multe sunt semnele virtuţilor ei, dintre care cel dintâi şi cel mai necesar e smerenia, ca început şi temelie - „căci peste cine, zice, voi privi, decât peste cel blând şi liniştit şi care tremură la cuvintele mele" [îs 66, 2] —, în al doilea rând plânsul şi izvorul lacrimilor, despre care aş vrea să spun mai multe, dar îmi lipsesc cuvintele prin care să exprim cele ce vreau să spun.

Lacrimile

Fiindcă o minune negrăită e faptul că lacrimile care curg din ochii sensibili spală în chip inteligibil sufletul de noroiul păcatelor şi, căzând la pământ, ard şi robesc pe demoni, şi fac sufletul liber de legăturile nevăzute ale păcatului.

O, lacrimi, care ţâşniţi din luminarea dumnezeiască, care deschideţi însuşi cerul şi-mi aduceţi mângâiere dumnezeiască! Fiindcă din plăcerea şi dorul meu iarăşi şi de multe ori voi grăi acestea. Unde e mulţime de lacrimi, fraţilor, dimpreună cu o cunoştinţă adevărată, acolo e şi strălucirea luminii dumnezeieşti; iar unde e strălucirea luminii, acolo e şi dăruirea tuturor bunătăţilor şi pecetea Duhului Sfânt sădită în inimă, de unde vin şi toate roadele vieţii; de aici se aduce ca roadă lui Dumnezeu blândeţea, pacea, milostenia, compătimirea, bunătatea, îndurarea, credinţa, înfrânarea [Ga 5, 22-23], de aici iubirea de vrăjmaşi şi rugăciunea pentru ei [Mt 5, 44], bucuria în ispite, lauda în necazuri [Rm 5, 3], faptul de a socoti ale noastre proprii căderile celorlalţi şi de a plânge pentru ele, şi faptul de a ne da cu râvnă sufletul spre moarte pentru fraţi [1 In 3, 16].

Semnele peceţii lui Hristos

Prin urmare, să vedem, fraţilor, şi să ne cercetăm întocmai pe noi înşine şi să aflăm despre sufletele noastre, dacă e în noi această pecete. Să recunoaştem dacă e în noi Hristos, din semnele zise.

Ascultaţi, rugu-vă, creştini fraţi şi fraţi creştini, treziţi-vă şi priviţi dacă a strălucit lumina în inimile voastre [2 Ptr 1, 19], dacă aţi văzut lumina cea mare [îs 9, 2] a cunoştinţei [epignosis], dacă v-a cercetat pe voi din înălţime răsăritul arătându-se nouă, celor ce şedem în întuneric şi în umbra morţii [îs 9, 2], şi, dacă da, atunci slavă cu mulţumire să înălţăm necontenit Stăpânului Celui bun Care ne-a dăruit aceasta şi să ne luptăm să hrănim în noi înşine prin lucrarea poruncilor focul dumnezeiesc, prin care lumina cea dumnezeiască obişnuieşte să strălucească încă şi mai mult şi să se facă şi mai mare.

Iar dacă nu am dobândit încă pe Hristos sau pecetea Lui şi nu cunoaştem în noi înşine semnele mai sus scrise, ci, dimpotrivă, vieţuieşte în noi înşine lumea cea înşelătoare, iar noi înşine vieţuim în chip nefericit în ea socotind cele vremelnice drept un lucru mare, cădem în necazuri, suntem răniţi în pagube şi ne desfătăm în plăcere şi bogăţie, atunci vai ce pagubă, vai ce neştiinţă şi întunecare, vai ce nenorocire şi nesimţire avem noi, care suntem stăpâniţi de ele şi atraşi spre cele pământeşti! Cu adevărat suntem vrednici de milă şi prea nenorociţi şi străini de însăşi viaţa veşnică şi de Împărăţia Cerurilor, ca unii care n-am dobândit în noi înşine pe Hristos, ci avem trăind în noi lumea, ca unii ce vieţuim în ea şi cugetăm

cele pământeşti [Flp 3, 19; Col 3, 2]. Iar cel ce este astfel e vrăjmaş potrivnic lui Dumnezeu, fiindcă vrăjmăşie este pentru Dumnezeu alipirea pătimaşă faţă de lume [Iac 4, 4], precum spune dumnezeiescul Apostol: „Nu iubiţi lumea, nici cele din lume!" [7 In 2, 15], căci nimeni nu poate sluji lui Dumnezeu şi vieţui după om [Mt 6, 24; Rm 8, 12], fiindcă toate cele ale lumii sunt piedici în calea iubirii de Dumnezeu şi a faptului de a bineplăcea Lui.

Mila şi iubirea păcii

Fiindcă cine oare, iubind slava şi cinstea de la oameni [In 5, 41], se va socoti vreodată pe sine însuşi drept cel mai de pe urmă şi cel mai ticălos şi se va face smerit cu duhul sau zdrobit cu inima [Ps 50, 19], sau va plânge cândva, chiar dacă va putea să facă aceasta? Şi cine oare, iubind bogăţia şi fiind stăpânit de iubirea de arginţi şi de agoniseală, se va face milostiv [Mt 5, 7] şi compătimitor şi nu va fi mai sălbatic şi mai crud decât orice fiară sălbatică? Cine, stăpânit de slava deşartă şi ţinut de părerea de sine, se va elibera vreodată de pizmă sau de invidie? Iar cel ce se pleacă spre patimile cărnii şi se tăvăleşte în noroiul plăcerilor, cum se va face oare curat cu inima sau cum şi când va vedea pe Dumnezeu Care 1-a făcut pe el [Mt 5, 8]; şi cum va fi făcător de pace [Mt 5, 9] cel care s-a înstrăinat pe sine de Dumnezeu şi nu-L aude zicând: „Pentru Hristos mijlocim, ca şi cum Dumnezeu v-ar îndemna prin noi: împăcaţi-vă cu Dumnezeu!" [2 Co 5, 20]?

Fiindcă tot cel ce se împotriveşte şi se războieşte cu Dumnezeu prin călcarea poruncilor, chiar dacă ar face pace între toţi oamenii, e vrăjmaş lui Dumnezeu, pentru că, deşi face pace între ei, nu face aceasta cum îi place lui Dumnezeu. Căci fiind mai întâi chiar el vrăjmaş sie însuşi şi lui Dumnezeu, se fac vrăjmaşi Lui [Iac 4, 4] şi cei împăcaţi prin unii ca aceştia. Fiindcă cine are duşmănie faţă de cineva, acelaşi negreşit nu ştie să sfătuiască în chip drept pe alţii cele ce i se par bune vrăjmaşului şi sunt plăcute celorlalţi, nici nu-i va învăţa pe ei să facă voite aceluia, pentru că şi însuşi faptul că petrece despărţit de ele îl va face să nu cunoască dorinţele lui; mai mult încă, din pricina împătimirii şi adversităţii lui faţă de el şi datorită faptului că are necontenit în sine însuşi gândul de a umbla exact împotriva voilor aceluia, îşi creează obiceiul de a nu putea, chiar dacă ar vrea, să grăiască altora cu uşurinţă ceva spre folosul acelora. Şi pe bună dreptate. Fiindcă un suflet neluminat şi învăluit de patimi, şi mai cu seamă de pizmă împotriva cuiva, nu suportă nici măcar să audă pe altcineva apărând pe cel pizmuit, darămite să facă sau să spună ceva spre folosul aceluia. Căci o patimă învechită pune stăpânire pe fire şi o cugetare rea care zăboveşte în suflet nu mai poate fi tămăduită vreodată. Pentru că din lumină unii ca aceştia se fac întuneric şi, căzând din bunătate în răutate, bolesc.

Unirea cu Dumnezeu prin vederea Luminii Lui

Dar cel contopit cu Dumnezeu prin credinţă şi care-L cunoaşte prin fapte s-a învrednicit negreşit să-L vadă şi prin contemplaţie. Dar vede cele pe care nu pot să le scriu. Fiindcă mintea vede privelişti străine, se luminează întreagă şi se face luminoasă, dar nu poate să înţeleagă şi să grăiască acestea. Pentru că însăşi mintea e lumină şi le vede pe toate lumină, iar lumina e vie şi dă viaţă celui ce vede. Acesta se vede pe sine însuşi în general unit cu lumina şi văzând se strânge în sine şi este aşa cum era. Aduce cu mintea lumina în suflet şi iese din sine, şi, ieşind din sine, o vede departe, dar, întorcându-se iarăşi, se găseşte înăuntrul luminii. Şi aşa ce poate spune sau ce poate înţelege din cele văzute, întrucât îi lipsesc cu totul cuvintele şi înţelesurile.

Sărăcie, smerenie, blândeţe

Cine deci auzind aceste taine nu se va minuna şi, minunându-se, nu va alerga la Hristos? Cine nu va dori să vadă lucrurile uriaşe ale lui Dumnezeu şi nu va iubi pe Cel care dă în dar aceste daruri şi harisme străine? Cu adevărat fraţilor, nimic nu e mai bun în lumea aceasta decât a nu avea nimic din cele ale lumii, nici de a dori ceva peste nevoia de neapărată trebuinţă a trupului. Iar această nevoie de neapărată trebuinţă o ştie raţiunea: pâine şi apă, o haină şi un acoperiş potrivit dumnezeiescului Apostol: „Având hrană şi îmbrăcăminte, ne va fi destul cu acestea" [7 Tim 6, 8]. Iar dacă avem nevoie de ceva mai mult decât acestea, atunci negreşit Cel ce dă mai multe şi umple în bunăvoinţa Sa tot ce-i viu [Ps 144, 16] ni le va da nouă, celor ce nădăjduim şi credem în El. Numai să lăsăm toate cele ale vieţii vremelnice, adică slava deşartă, pizma, certurile întreolaltă, viclenia, murmurul, aţâţarea, şi toate câte nu-I plac lui Dumnezeu şi duc în primejdie sufle-tul.

Să dorim însă din suflet cele ce Dumnezeu ne porunceşte să le îmbrăţişăm: sărăcia duhovnicească, pe care Cuvântul o numeşte smerenie, plânsul necontenit de zi şi noapte, din care izvorăşte bucuria sufletului şi mângâierea de fiecare ceas celor ce-L iubesc pe Dumnezeu [Rm 8, 28]. Fiindcă din unele ca acestea realizează blândeţea toţi cei ce luptă cu adevărat, care flămânzesc şi însetoşează de dreptate [Mt 5, 6] şi caută pururea împărăţia lui Dumnezeu [Mt 6, 33] care covârşeşte toată mintea omenească [Flp 4, 7]. Dar nu numai aceasta, ci şi faptul de a deveni milostiv, curat la inimă, plin de pace şi făcător de pace, şi viteaz întru ispite [Mt 5, 3-11], şi acest lucru vine din a plânge în fiecare zi. De aici ne vine şi ura celor rele, de aici se aprinde în suflet şi râvna dumnezeiască, care nu-l

lasă să se liniştească nicidecum sau să încline spre cele rele împreună cu cei răi, ci îl umple de vitejie şi de putere, ca să poată răbda până la sfârşit în cele cumplite.

Fuga de lumea trecătoare. Numai omul rămâne

Să fugim, aşadar, de lume şi de cele din lume [1 In 2, 15], iubiţi fraţi. Fiindcă ce avem noi cu lumea şi cu oamenii cei din lume? Să alergăm, să urmărim, până când vom apuca ceva din cele ce stau şi nu curg. Fiindcă toate se strică şi trec ca un vis şi nimic statornic sau sigur nu este întru cele văzute. Soarele, stelele, cerul şi pământul, toate vor trece, iar singur dintre toate rămâne omul.

Aşadar, care lucru din cele văzute ne va putea fi de folos în ceasul de nevoie al morţii, când plecăm de aici spre odihna de acolo a veacului aceluia, lăsând în urmă toate acestea? Iar dacă aşa vor trece cele văzute, care va fi folosul nostru atunci când ne ducem şi lăsăm în urmă trupul nostru mort? Fiindcă din clipa în care sufletul îşi lasă trupul, nu mai poate vedea prin el, nici nu mai poate fi văzut de altul, ci de acum înainte are legătură numai cu cele nevăzute şi nu mai are în sine nici o grijă pentru cele de aici, având de acum înainte o îndoită viaţă şi luptă: sau Împărăţia cerurilor şi Slava veşnică sau, iarăşi, gheena şi osânda focului. Fiindcă unul din acestea le primeşte de la Dumnezeu drept moştenire veşnică, după vrednicia celor ce le-a făptuit aici.

Să luptăm să-L vedem pe Hristos, ca să scăpăm de moarte

Prin urmare, pentru aceste pricini, să fugim, rogu-vă, din lume. Să fugim de amăgirea vieţii şi de crezuta ei bucurie, şi să alergăm numai la Mântuitorul sufletelor, Hristos. Pe Acesta să ne grăbim să-L găsim întrucât e de faţă pretutindeni şi, găsindu-L, să-L ţinem [Cânt 3, 4], căzând la picioarele Lui [Mt 28, 9] şi îmbrăţişându-le cu căldura sufletului. Da, rogu-vă, să ne grăbim încă fiind aici să-L vedem şi să-L contemplăm. Căci dacă ne vom învrednici să-L vedem în chip sensibil [aisthetos] încă de aici, nu vom mai muri, moartea nu mai stăpâneşte asupra noastră [Rm 6, 9]. Să nu primim a-L vedea numai în viitor, ci să ne luptăm încă de acum să-L vedem, precum spune şi Ioan Teologul: ***„Ştim însă că-L avem pe Dumnezeu în inimile noastre din Duhul pe care L-am primit de la El"*** [1 In 3, 24; 2, 27],

Aşadar, câţi aţi arătat din fapte credinţă neclintită şi sigură în El, cercetând cu discernământ întocmai şi frumos cele spuse de noi mai sus, vedeţi să nu vă înşelaţi pe voi înşivă părându-vi-se că aveţi în voi înşivă pe Hristos neavând nimic, ca să nu ieşiţi din viaţă cu mâinile goale şi să auziţi, lucru de care mă rog să ne ferească

Dumnezeu, glasul acela de care mă rog să fim cruţaţi: „Luaţi cele ce i se pare că are celui rău, şi daţi-le celui ce are mai multe" [Mt 13, 12; 12, 28-39], şi atunci veţi plânge şi vă veţi tângui [Iac 4, 9; Ap 18, 11] şi veţi avea întristare în vecii nesfârşiţi.

Fie să nu auzim un asemenea glas şi să nu pătimim un lucru ca acesta, noi, care am tăgăduit lumea întreagă şi cele din lume [1 In 2, 15] şi am alergat la Hristos. Fie ca, păzind poruncile lui Dumnezeu, să ne curăţim inimile noastre prin lacrimi şi pocăinţă, ca să vedem încă de aici lumina cea dumnezeiască, pe însuşi Hristos, şi să-L avem rămânând în noi, hrănind şi făcând vii sufletele noastre prin Duhul Sfânt, şi făcându-ne să gustăm dulceaţa desfătată a bunătăţilor împărăţiei Lui, căreia fie să ne învrednicim noi toţi în Hristos Iisus Domnul nostru, căruia I se cuvine slava în vecii vecilor.

Amin.

Cateheza 3 - Fidelitatea faţă de voturile monahale - Despre faptul că trebuie să ascultăm frumos şi să nu uităm voturile pe care le-am dat lui Dumnezeu. Şi că nu trebuie să murmurăm pentru privegherile de toată noaptea ale slujbelor de dimineaţă.

Să nu murmurăm sculându-ne la priveghere

Fraţilor şi părinţilor, aducându-ne aminte de poruncile lui Hristos care spun aşa: ***„Nu judecaţi şi nu veţi fi judecaţi"*** [Le 6, 37], nu cercetaţi nicidecum cu curiozitate vieţile altora, ci mai degrabă faceţi ceea ce ne spun preoţii, dar nu faceţi faptele lor [Mt 23, 3], precum aţi auzit.

De aceea, ascultaţi-mă ca nişte robi ai lui Hristos, pe mine, nevrednicul, şi, trecând cu vederea puţinătatea sufletului meu şi trândăvia mea, purtaţi de grijă, rogu-vă, de sufletele voastre şi grăbiţi-vă să faceţi neîntârziat poruncile lui Dumnezeu; şi nu murmuraţi împotriva smereniei mele, ca sculându-vă o singură dată în an *(1 Textul nu este limpede. Monahii trebuie să se scoale zilnic la miezonoptică, nu doar o dată pe an. Probabil sensul e că monahii ar trebui să fie deja obişnuiţi să se scoale zilnic la miezonoptică şi nu trebuie să protesteze ca şi cum ar fi un lucru extraordinar ce ar avea loc o dată pe an. (Pentru programul zilnic al monahilor bizantini din epocă, a se vedea mai jos C 26 şi 30) [n. B. Krivocheine, SC 96, p. 281, 283].)* la miezonoptică, ci, aducându-ne aminte de cel ce zice: ***„La miezul nopţii m-am sculat ca să mă mărturisesc Ţie pentru judecăţile dreptăţii Tale"*** [Ps 118, 62], mulţumiţi mai degrabă lui Dumnezeu şi celui ce v-a sculat din somn spre lauda Lui, bucuraţi-vă şi săltaţi [Le 6, 23], fiindcă v-aţi învrednicit să cântaţi imne împreună cu sfinţii îngeri lui Dumnezeu.

Fiindcă acela care se indignează de slujbele obişnuite, cel pe care-1 irită şi îl doboară lungimea imnelor înălţate, unul ca acesta nu ştie cu adevărat că dulci sunt cuvintele lui Dumnezeu în gâtlejul celor ce-L iubesc pe El şi mai presus decât mierea şi ceara în gura celor ce-L cunosc pe El [Ps 118, 103]; fiind cu totul trup şi având cuget trupesc [Rm 8, 6-7] şi simţire încă şi mai trupească, acela nu poate gusta în chip duhovnicesc din cele dăruite spre binefacerea noastră de către Dumnezeu, ci toate cele făcute potrivit lui Dumnezeu i se par amare şi nu cunoaşte ceea ce s-a spus: ***„Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul"*** [Ps 33, 9].

Iar cine nu ştie aceasta cu claritate, acela se înstrăinează în chip limpede de iubirea şi dulceaţa lui Hristos. Iar cine e străin de acestea şi de gustarea lor - vai mie, a mea e nenorocirea, fiindcă mi s-a poruncit să fac ale mele cele străine! - e vrăjmaş al lui Dumnezeu şi străin de Împărăţia Cerurilor; pentru că ce altă nădejde va avea,

spune-mi, sau ce altă iubire va îmbrăţişa sau ce mângâiere va afla fie aici fie după moarte? Iar cel ce se împotriveşte în cuvânt, şi se plânge şi blestemă pe cei ce-1 scoală pentru imnele dumnezeieşti şi pentru lauda lui Dumnezeu, ce cuvânt de apărare va afla în ziua judecăţii, făcându-se şi lui însuşi şi altora sminteală de pierzanie?

Întristarea lui Simeon în faţa monahilor trândavi

Credeţi-mi, părinţilor şi fraţilor duhovniceşti, că atunci când aud acestea sau văd pe cineva dintre voi suferind cumplit pentru acestea, sunt cuprins de un asemenea necaz şi am asemenea remuşcări în inima mea, încât mi se pare că am predat-o deja osândei, şi nu mai simt nici o altă bucurie a lumii, ci renunţ la însăşi viaţa mea; şi plâng şi mă tânguiesc ca unul deja osândit, fiindcă îndemnurile mele nu sunt auzite, pedepsele mele sunt respinse, mustrările mele sunt urâte, dojenile mele sunt la rândul lor dojenite, şi eu, la rândul meu, sunt prigonit ca un vrăjmaş, şi, făcând toate acestea, nu pot să dobândesc odihnă. Vreau să mă odihnesc şi să-mi văd numai relele mele, dar când vreau să mă ţin numai de aceasta, atunci ca o flacără mi se aprinde inima [Ir 20, 9] şi iarăşi mă găsesc, nenorocitul, cuprins în acestea şi sufăr pentru rănile" voastre nu mai puţin decât simte fiecare durere pentru rănile lui, şi ard pentru voi şi duc o viaţă de netrăit, şi mirarea mă cuprinde: cum am ajuns la o asemenea întunecare că făptuim toate împotriva sufletelor noastre şi, junghiindu-ne pe noi înşine, dăm cu copita, ca şi cum am fi nişte dobitoace, şi, înlănţuindu-ne pe noi înşine prin păcate, ne bucurăm şi-i muşcăm pe cei ce iau de pe noi nişte lanţuri ca acestea.

Dacă suntem împiedicaţi de către cineva să mai făptuim ceva împotriva sufletelor noastre, ca nişte câini turbaţi lătrăm împotriva lui şi-1 ocărăm, şi nu încetăm până când nu facem fapta aceea şi ne pierdem sufletele noastre. Apoi, obişnuindu-ne cu fărădelegi ca acestea, ajungem răi în chip firesc şi nu mai vrem să ne îndreptăm.

Am făgăduit să fim monahi şi am ajuns mai răi decât cei din lume. Ne-am angajat să flămânzim şi să însetăm şi să suferim cele rele, şi ne certăm pentru o bucătură de pâine şi nu ne ruşinăm să hulim, fie şi numai pentru o bucată de pâine cerută de noi peste vremea rânduită pentru mâncare. Am venit să ne lepădăm de toţi cei din lume, de părinţi, de fraţi şi de prieteni, şi nu încetăm să-i hrănim mai degrabă pe ei din pâinea mănăstirii. Am fugit de lume ca de un vrăjmaş, şi-i iubim pe cei din lume şi cele ale lumii mai mult decât pe Hristos însuşi.

În ce scop ne-am făcut monahi?

Spune-mi, te întreb, frate: ai venit oare în mănăstire crezând că este o judecată, o înviere şi o răsplată a celor făcute în viaţă, mărturisind că există un Dumnezeu Care va răsplăti fiecăruia după faptele lui [Mt 16, 27], sau nu aveai nimic din toate acestea în inima ta? Ai venit ca să păzeşti făgăduinţele pe care le-ai dat şi să te alături lui Hristos în faţa a mulţi martori [7 Tim 6, 12; 2 Tim 2, 2], sau ai făţărit cu viclenie acest lucru, ca să-ţi faci o legătură cu frăţia, şi să te faci mădular al Bisericii, dar tot ceea ce chibzuiai în cugetul tău era să primeşti fără nici o lipsă cele care să-ţi potolească foamea şi lăcomia, şi să duci o viaţă lipsită de griji şi fără osteneală?

Deci, dacă ai venit ca să te faci rob al lui Hristos şi frate al nostru, păzeşte, rogu-te, şi poruncile Lui şi slujeşte-I cu căldură, ca să te arăţi creştin adevărat din fapte şi să te faci frate, al nostru iubitor de Dumnezeu, asemănându-ne nouă întru toate; suferă cele rele împreună cu noi ca un bun oştean [2 Tim 2, 3], ca să te şi încununezi şi să te preamăreşti împreună cu noi [Rm 8, 17], desfătându-te de slava cea veşnică.

Iar dacă ai venit să fii tuns şi să te faci monah închipuind numai făţarnic toate acestea, gândindu-te numai să mănânci şi să bei împreună cu alţii, găsind chipurile de la sine toate de-a gata, ascultă atunci şi-ţi voi spune ce te va întâmpina. Mai întâi, ceea ce este şi lucrul cel mai de seamă, să ştii că nici nu te-ai împăcat, nici nu te-ai apropiat de Dumnezeu, ci eşti socotit vrăjmaş al Lui şi uneltitor; şi cum nu vei fi uneltitor, atunci când cugeţi un lucru în inima ta şi făgăduieşti altele înaintea tuturor, şi ţi se pare că-L poţi înşela pe Dumnezeu Cel neînşelat? Acela însă porunceşte în chip limpede tuturor: ***„Nu vă îngrijiţi întru ziua de mâine ce veţi mânca sau ce veţi bea sau ce veţi îmbrăca"*** [Mt 6, 34], dar tu te-ai tuns numai pentru ca să fii frate şi părtaş al unor averi şi unor bani, pe care poate în lume nu le stăpâneai. Apostolul îndeamnă zicând: „Având hrană şi acoperiş, ne va fi destul cu acestea" [7 Tim 6, 8], tu însă, neîndestulându-te cu cele de neapărată trebuinţă, furi şi răpeşti cele ale mănăstirii. Şi în toate cele ce ţin de plăcerea şi îngrijirea trupească vrei să fii fără vreo inovaţie frate al tuturor şi ceri egalitatea cu cei ce se ostenesc în lucrul Domnului; dar dacă vezi pe vreunul din fraţi exercitându-se cu râvnă şi alergând din tot sufletul spre postire sau priveghere sau zdrobirea trupului, încă şi spre plângere sau rugăciune neîncetată, spre nopţi petrecute în picioare şi psalmodii şi cântări duhovniceşti, spui că eşti străin şi nu poţi să faci acestea; dar nu numai aceasta, ci şi, ascunzându-te şi neputând fi găsit la slujbe, socoteşti că te foloseşti pe tine însuţi. Câtă orbire, neştiinţă şi amăgire au gândurile tale! Şi, lucru mai rău decât aceasta, chiar dacă şi o simplă urmă de încercare se arată înaintea ta sau dacă egumenul te întristează puţin pentru a te pune la încercare, tăgăduieşti

îndată însăşi haina, cum te-am auzit zicând multora: „Că doar n-am venit aici să mă fac rob cuiva sau ca să fiu insultat?" Ce nebunie!

Lupta pentru păstrarea voturilor

N-ai venit oare să lupţi împotriva vrăjmaşilor nevăzuţi? N-ai venit să iei asupra ta războiul împotriva patimilor? Pentru care pricină ai vrut să te înrolezi între soldaţii lui Hristos? Oare ca, primind aceeaşi raţie şi soldă împreună cu ei, să te aşezi la masă ca cei ce se dedau pe scena desfătărilor şi beţiilor? Dacă socoteşti acestea, vai ţie în ziua judecăţii, când Hristos va veni să dea fiecăruia după faptele sale [Mt 16, 27], când va cere de la monahii care I s-au alăturat Lui înaintea multor martori [1 Tim 6, 12; 2 Tim 2, 2] făgăduinţele pe care le-au făgăduit înaintea sfântului jertfelnic şi a sfinţilor Săi îngeri să le facă şi să le păzească.

Fiindcă ce vom răspunde când vom fi întrebaţi aşa: „De ce am venit la sfântul jertfelnic şi în această sfântă însoţire dorind să îmbrăţişăm viaţa monahală şi această vieţuire îngerească?" Ce vom răspunde la acestea? Oare nu: „Da, cinstite părinte"? Iar preotul ce ne spune atunci? „Cunoaşteţi, fraţilor, că, întrucât aţi venit să fiţi număraţi împreună cu robii împăratului Hristos, v-aţi gătit pe voi înşivă spre ispite. Căci ştiţi bine că începând de acum vrăjmaşul va pune în mişcare împotriva voastră toată uneltirea. Deci trebuie ca şi voi să flămânziţi, să însetaţi şi să răbdaţi friguri, să fiţi necinstiţi, loviţi şi pălmuiţi [Mt 26, 67] şi ocărâţi şi să răbdaţi toate întristările potrivit lui Dumnezeu."

Ce vom răspunde la acestea? Oare n-am făgăduit să suferim şi să răbdăm toate şi la toate întrebările referitoare la pătimirile răbdării n-am spus: „Da, cinstite părinte"? Oare n-am făgăduit întâi-stătătorului şi întregii frăţii înaintea lui Dumnezeu şi a îngerilor [1 Tim 5, 21] că vom păzi până la moarte înfrânarea şi privegherea, rugăciunea şi ascultarea [Flp 2]? Şi acum, ca şi cum nimeni nu va cere de la noi făgăduinţele acestea pe care le-am făgăduit, aşa ne purtăm: petrecând în nefrica lui Dumnezeu şi în dispreţul poruncilor Lui, neridicându-ne nu doar împotriva întregii frăţii, dar şi împotriva întâi-stătătorilor noştri, murmurând, contrazicând, blestemând, trândăvind şi făcând toate câte le urăşte Dumnezeu şi câte pierd în gheenă sufletele noastre [Mt 10, 28].

Înflăcărarea, mijloc de luptă împotriva patimilor

Unde s-a mai auzit din veac [In 9, 32] un asemenea lucru viclean? Ce fel de demoni a născocit împotriva sufletelor noastre un chip de pierzanie mai rău decât acesta? Sau, mai degrabă, de ce să se mai îngrijească împotriva noastră demonii?

Căci văzându-ne ţinuţi în stăpânire de voia trupului [Ef 2, 3], ne văd purtând deja moartea [2 Co 4, 10]; şi pentru ce altceva se războiesc împotriva noastră? Fiindcă orice război al demonilor împotriva noastră se face ca să înstrăineze pe cei ce ascultă de slava lui Dumnezeu şi de harul Duhului Sfânt. Dar noi chiar înaintea luptei acelora împotriva noastră, precum văd, ne lipsim de un asemenea dar, părăsind poruncile lui Dumnezeu şi nemai râvnind să-L căutăm din tot sufletul [Dt 4, 29]. Căci, dacă L-am căuta, n-am mai trăi în chip atât de trândav şi nepăsător.

Dacă ne-am gândi la cele cereşti n-am mai avea atâta râvnă faţă de cele pământeşti. Dacă am cugeta la cele nestricăcioase, nu ne-am mai revărsa spre cele curgătoare şi stricăcioase. Dacă am dori cele veşnice, n-am mai urmări atât cele vremelnice. Dacă L-am iubi pe Dumnezeu, nu ne-am mai întoarce aşa de la cei care ne călăuzesc spre El. Dacă am căuta să dobândim virtuţile, nu ne-am scârbi atât de învăţătorii virtuţilor. Dacă am îmbrăţişa cu bucurie postul, n-am mai murmura nicicând din pricina lipsei mâncărurilor sau a băuturilor. Dacă ne-am lupta să fim stăpâni asupra patimilor, nu ne-am mai deda în chip nestăpânit plăcerilor. Dacă am avea credinţă dreaptă şi sigură, n-am mai făptui lucrurile necredincioşilor. Dacă am avea frica lui Dumnezeu în inimile noastre, nu ne-am mai împotrivi adevăraţilor robi ai Lui pentru orice virtute plăcută lui Dumnezeu. Dacă am avea smerenie, nu ne-am mai ridica împotriva robilor lui Dumnezeu. Dacă ne-am fi învrednicit să dobândim iubirea adevărată, L-am cunoaşte şi pe Dumnezeu şi am voi nu numai să fim pedepsiţi, dar şi necinstiţi, loviţi, nedreptăţiţi şi batjocoriţi, şi pentru Hristos am răbda orice încercare, orice necaz.

Trândăvia minimalizează greşelile

Acum însă suntem atât de stăpâniţi de patimi, şi am ajuns într-o asemenea întunecare şi neştiinţă, încât nu mai simţim nici măcar lucrurile în care ne aflăm, nu mai ştim nici măcar că făptuim cele rele. De aceea, dacă ni se aduce aminte de către cineva despre un păcat oarecare, răspundem ca şi cum n-am fi auzit niciodată de Scripturile creştine: „Oare păcat e această faptă? şi din ce pricină sau pentru ce anume e socotită păcat? în zadar acest lucru se numeşte păcat de către unii. Să păzim faptele mai mari, fiindcă Dumnezeu nu ne va arăta o mare severitate faţă de aceste lucruri mărunte". Cine spun acestea? Monahii! care au făcut o a doua făgăduinţă şi mărturisire faţă de Dumnezeu, care-şi poartă haina ca virtute şi numele în loc de sfinţenie, care făgăduind că s-au lepădat, unindu-se cu Hristos, de lume şi de cele din lume [In 2, 15], care au mărturisit că au părăsit părinţi şi prieteni, care au făgăduit că se supun părintelui duhovnicesc ca lui Dumnezeu, care au făgăduit o asceză riguroasă până la respingerea unei simple priviri şi vorbe deşarte [Mt 12, 36], tocmai ei nu socotesc păcat faptul de a pizmui sau a bârfi, sau

murmura, sau a contrazice, sau a trăi de sine [în idioritmie] sau ajura, sau a fura din ale mănăstirii, ba chiar a le da altuia fără ştirea întâi-stătătorului. Pe lângă acestea nu socotesc deloc a fi păcat nici faptul de a administra rău lucrurile încredinţate lor, ca, de exemplu, a face ceva din aceste lucruri cu afecţiune pătimaşă sau în chip pătimaş, viclean, pizmuitor, lipsit de conştiinţă sau afacerist.

Nu tremuri, omule, auzind în fiecare zi dumnezeiasca Scriptură spunând: „Cuvânt rău să nu iasă din gura voastră [Ef 4, 29]. Căci amin zic vouă că şi pentru un singur cuvânt deşert veţi da socoteală [Mt 12, 36] şi pentru un pahar cu apă rece veţi primi plată [Mt 20, 42]"? Nu auzi că Dumnezeu este judecător şi al cugetelor şi gândurilor inimilor [Evr 4, 12]? Căci ce spune? „Cine se uită la femeie ca să o poftească, a şi făcut adulter cu ea în inima lui" [Mt 5, 28]. Vezi cum e judecat ca adulter cel ce priveşte cu poftă spre faţa cuiva? Aşa să ştii sigur, omule, că şi cel stăpânit de pofta de bani se judecă ca iubitor de argint, chiar dacă n-ar avea absolut nimic ca avere, iar cel ce pofteşte bucate scumpe şi multe e lacom la pântece, chiar dacă din pricina lipsurilor se hrăneşte numai cu pâine şi cu apă, şi tot aşa desfrânat este cel ce consimte şi se întinează mult în gândurile sale, chiar dacă n-ar vedea vreodată faţă de om. Aşa şi cel ce zice în inima lui: „Rău s-a făcut aceasta şi fără rost s-a întâmplat aceea" şi: „De ce s-a făcut aceasta? sau de ce nu s-a făcut aceea?", să nu se amăgească: este un bârfitor şi se judecă ca un vinovat, chiar dacă nu rosteşte vreun cuvânt din gura lui, nici nu aude cineva glasul lui [Mt 12, 19; îs 42, 2].

Nu există păcat mic

Nu vă înşelaţi, fraţii mei, iubitor de oameni este Dumnezeu, milostiv şi îndurat, şi, dând mărturie, mărturisesc şi eu că am încredere că mă voi mântui prin milostivirea Lui. Dar cunoaşteţi că cei ce nu se căiesc şi nu păzesc poruncile Lui întocmai şi cu frică multă nu vor avea nici un folos, ci Dumnezeu îi va pedepsi pe ei cu mult mai rău decât pe neamurile păgâne şi pe cei nebotezaţi.

Nu vă înşelaţi, fraţilor, şi nici un păcat să nu vi se pară mic şi să nu fie dispreţuit de voi ca şi cum n-ar face o atât de mare vătămare sufletelor noastre. Fiindcă robii recunoscători nu cunosc vreo deosebire între un păcat mic şi un păcat mare, ci, chiar dacă aceştia cad numai cu privirea sau gândul sau cuvântul, socotesc că au căzut din iubirea lui Dumnezeu, lucru care, sunt convins, e şi adevărat. Fiindcă cel ce cugetă un lucru mic în afara voinţei lui Dumnezeu şi nu se căieşte de îndată, alungând atacul gândului, ci primeşte şi ţine acest gând, acesta i se socoteşte păcat, chiar dacă nu ştie că acesta e un lucru rău. Fiindcă venind legea, adică învăţătura Sfintelor Scripturi, răul ţinut până acum în neştiinţă s-a trezit la viaţă [Rm 7, 9] şi

păcatul s-a aflat a fi în mine [Rm 7, 17. 20], iar eu mort [Rm 7, 10] şi străin de bine.

Discernământul gândurilor

Trebuie, aşadar, să distingem bine toate gândurile care ne vin şi să le opunem mărturii din de Dumnezeu insuflatele Scripturi şi din învăţăturile Sfinţilor Părinţi duhovniceşti şi, dacă le găsim conglăsuind şi având acelaşi înţeles cu acestea, să le ţinem cu toată puterea şi să le punem în lucrare cu îndrăzneală; iar dacă nu conglăsuiesc cu Cuvântul adevărului [Ef 1, 13], să le alungăm cu furie departe de la noi, precum este scris: „înfuriaţi-vă şi nu greşiţi!" [Ps 4, 5], Ca de o întinăciune şi de un ac al morţii [1 Co 5, 56], aşa trebuie să fugim de atacul care vine de la gândurile pătimaşe. Deci e nevoie de multă trezvie, de multă râvnă, de multă cercetare a dumnezeieştilor Scripturi. Fiindcă, arătându-ne folosul care vine din acestea, Mântuitorul a zis: „Cercetaţi Scripturile" [In 5, 39]. Cercetaţi şi ţineţi cu toată exactitatea şi credinţa cele citite [Le 8, 15] pentru ca, ştiind cu exactitate din dumnezeieştile Scripturi voia lui Dumnezeu [Le 12, 47; Rm 2, 18], să puteţi distinge fără greşeală binele de rău [Evr 5, 14; Ir 5, 19] şi să nu plecaţi urechea la orice duh [7 In 4, 1], nici să fiţi supăraţi de gândurile vătămătoare [EfA, 14].

Fiţi încredinţaţi, fraţii mei, că nimic nu este atât de uşor spre mântuirea noastră ca faptul de a urma dumnezeieştilor porunci ale Mântuitorului. Dar de multe lacrimi, de multă frică, de multă răbdare şi rugăciune stăruitoare e nevoie ca să ni se arate puterea fie şi numai a uneia singure dintre vorbele Domnului, ca să cunoaştem marea taină ascunsă în cuvinte mici, şi să ne punem sufletele noastre [I In 3, 16] până la moarte chiar şi numai pentru o singură cirtă [Mt 5, 18] din poruncile lui Dumnezeu. Căci cuvântul lui Dumnezeu e ca o sabie cu două tăişuri, care taie şi desparte sufletul [Evr 4, 12] de toată pofta şi simţirea; dar nu numai aceasta, el este şi ca un foc arzător [Ir 20, 9], care ne aţâţă râvna sufletului făcându-ne să dispreţuim toate lucrurile triste ale acestei vieţi şi să socotim bucurie orice încercare [Iac 1, 2] care vine, precum şi să dorim şi să îmbrăţişăm moartea cea înfricoşătoare pentru ceilalţi oameni ca fiind o viaţă şi dătătoare de viaţă.

Lupta duhovnicească nu cunoaşte odihnă

De aceea, vă rog, să ne trezim odată, fraţii mei, şi să ne îmboldim unii pe alţii prin mângâierea cuvântului spre râvna şi imitarea binelui, să alergăm cu sârguinţă, să ne grăbim cu zor şi cu râvnă aprinsă să ne despărţim de afecţiunea pătimaşă a lumii, să ne unim prin smerenie de sfinţii cei din veac [Le 1, 70; FA 3, 21], să ne dezbrăcăm de omul cel vechi [Col 3, 9] prin tăierea voii pământeşti şi prin

omorârea cugetului celui pământesc, să ne îmbrăcăm în Adam cel Nou, Iisus Hristos [1 Co 5, 45], prin rugăciune curată şi nematerială, spălându-ne prin lacrimi necontenite. Ceas după ceas şi zi după zi să ne înnoim prin căinţă [Evr 6, 6], ca să învăţăm să ne războim şi să luptăm cu vrăjmaşii care ne războiesc pururea, cu demonii. Fiindcă cine nu şi-a agonisit mai sus-zisele arme nu va putea sta în picioare la vreme de război [Ef6, 11. 13], ci mai degrabă va fi rănit în fiecare ceas.

Căci fiind gol şi lipsit de armele acelea nu poate petrece în pace şi libertate, fiindcă războiul din noi înşine nu se aseamănă războaielor şi armelor din afară, ci este mult mai înfricoşător decât acelea. Pentru că atunci când oamenii se luptă cu oameni, uneori se războiesc cu armele, alteori se retrag şi se opresc, şi-şi aruncă armele gustând somnul şi hrana cu toată siguranţa, şi de multe ori se împrejmuiesc cu un val de apărare încredinţându-şi unii altora straja, şi, de aceea, dacă fuge cineva, scapă, şi, chiar dacă este prins, nu este omorât, ci, schimbând libertatea pe o robie slăvită, se arată chiar mai strălucit şi mai bogat. Dar aici lucrurile nu stau aşa, ci războiul e necontenit şi e neîncetată nevoie ca oştenii lui Hristos să fie îmbrăcaţi cu armele lor. Acest război nu încetează nici noaptea, nici ziua, nici măcar o singură clipă, ci, fie că mâncăm sau bem sau dormim şi orice altceva facem [1 Co 10, 31], ne găsim în culmea luptei. Fiindcă avem duşmani netrupeşti, care stau necontenit în faţa noastră, şi chiar dacă nu sunt văzuţi de către noi, ei văd limpede dacă pot găsi vreun mădular al nostru neapărat ca să-şi înfigă în el săgeţile lor şi să ne omoare. Şi nu este nimeni care să se poată apăra în spatele unor ziduri sau metereze sensibile sau să se poată ascunde pentru un ceas, odihnindu-se puţin, sau să fugă sau să se salveze, nici nu e cu putinţă că războiul acesta să se facă cu rândul, ci e absolut necesar ca toţi oamenii să lupte în acest război şi biruind să trăiască, iar biruiţi fiind să moară negreşit.

Îndemn la căinţă aprinsă

Iar rană spre moarte este tot păcatul nepocăit şi nemărturisit, precum şi faptul de a cădea cineva în deznădejde, lucru care ţine de alegerea şi voinţa noastră. Căci dacă nu ne-am fi predat pe noi înşine nepăsării şi deznădejdii, demonii n-ar putea nimic împotriva noastră. Dar chiar şi după ce am fi răniţi, dacă vrem, ne putem face mai viteji şi mai iscusiţi [experimentaţi] printr-o căinţă aprinsă. Căci faptul de a se ridica şi a lupta iarăşi după ce au fost răniţi şi au murit e un lucru propriu celor foarte viteji şi curajoşi, vrednic şi plin de toată admiraţia. Fiindcă a ne păstra nerăniţi nu ţine de noi, dar a fi nemuritori sau muritori ţine de noi. Căci dacă nu deznădăjduim, nu vom muri, moartea nu va avea stăpânire asupra noastră [Rm 6, 9], ci vom fi pururea puternici, fugind prin căinţă la Dumnezeu nostru Cel atotputernic şi iubitor de oameni.

De aceea mă îndemn pe mine însumi şi pe voi toţi să arătăm prin fapte bune toată râvna, toată vitejia răbdării şi îndurării ca, umblând prin toate poruncile lui Hristos, să ajungem în râvna sufletului sub călăuzirile Duhului la veşnicele sălaşuri şi să ne învrednicim să ne înfăţişăm şi să ne închinăm Treimii Celei una şi nedespărţită în însuşi Hristos, Dumnezeu nostru, căruia fie slava şi puterea în vecii vecilor.

Amin.

Cateheza 4 - Lacrimi şi împărtăşanie pe urmele lui Simeon Evlaviosul - Despre căinţă şi străpungere [katanyxis]. Şi din care fapte se poate dobândi aceasta. Şi că fără lacrimi e cu neputinţă să ajungă cineva la curăţie şi nepătimire.

„Să nu ne cuminecăm fără lacrimi!"

Deoarece, părinţilor şi fraţilor, citiţi scrierile cele de Dumnezeu insuflate ale sfântului părintelui nostru Simeon Studitul *(2 Simeon Studitul sau Evlaviosul (Eulabes, H15, 207) fusese părintele duhovni cesc al Sfântului Simeon. Născut în 927, monah la Studios în 942, decedat în 986- 987, Simeon Evlaviosul este autorul unei scrieri ascetice (Logos polymeres asketikos — Cod. Vatic. gr. 1436, f. 250-263; Patm. 427, f. 50-59 etc.) publicate fragmentar în Filocalie (şi PG 120, 668-686) printre „capetele" Sfântul Simeon Noul Teolog [FR 6, 1977, p. 96-117]. O traducere integrală o vom publica în volumul III al Scrierilor Sfântului Simeon.)*, scrieri care ne vorbesc despre faptele lui cele sublime şi pe care el însuşi le-a alcătuit spre folosul multora mişcat fiind de Duhul Cel dumnezeiesc; iar aici laolaltă cu celelalte isprăvi mai presus de fire ale lui a scris şi a învăţat limpede, precum a păzit de altfel neabătut în întreaga sa viaţă, şi aceasta zicând: ***„Frate, fără lacrimi să nu te cumineci vreodată!"*** şi auzind aceasta ascultătorii - şi erau mulţi -nu numai mireni, ci şi monahi - dintre cei mai renumiţi şi slăviţi pentru virtutea lor - s-au mirat de acest cuvânt, şi, uitându-se unii la alţii, au spus într-un cuget şi cu un singur glas, pe jumătate ironic: *„Atunci să nu ne mai cuminecăm niciodată, ci să rămânem cu toţii necuminecaţi!"*

Auzind deci aceasta eu, nenorocitul şi ticălosul, şi aducându-mi aminte în parte de cei ce spuneau acestea şi de cuvintele lor, cuprins fiind de durere, am plâns cu amar grăind astfel în mine însumi întru durerea inimii mele: ***„Oare aceştia au zis ceea ce spuneau având într-adevăr o astfel de dispoziţie faţă de acest lucru şi judecând într-adevăr şi din tot sufletul lor că el este cu neputinţă? Sau au râs oare de acest cuvânt, socotind mai degrabă că faptul de a plânge numai în vremea cuminecării e doar o mică ispravă?"*** Fiindcă, negreşit, dacă nu va avea cineva aşa plânsul înaintea lui Hristos Dumnezeu ca lucrare de fiece zi şi de fie ce noapte, acela nici atunci când va voi să se cuminece cu dumnezeieştile Taine nu va putea plânge câtuşi de puţin potrivit lui Dumnezeu, nici nu va putea să verse picături de lacrimi. Căci oare cum i-ar putea veni cuiva aşa ceva dacă nu printr-o iconomie negrăită sau din întâmplare, dintr-o cauză oarecare şi doar arareori? Ceea ce nu mi se pare de mirare, atunci când mulţi plâng sau lăcrimează în chiar momentul ieşirii sufletului din trupul lor (eu însă socot că nu mulţi, ci mai degrabă foarte puţini şi uşor de numărat). Iar dacă aceştia socotesc că este negreşit cu

neputinţă şi acest lucru: şi anume faptul de a te împărtăşi în fiecare zi vărsând lacrimi cu înfricoşătoarele Taine, atunci vai de neştiinţa lor, vai de nesimţirea, vai de lipsa de minte şi de nebunia celor ce grăiesc acestea, vai de nepăsarea şi învârtoşarea lor! Căci dacă s-ar fi judecât ei înşişi, n-ar mai fi judecaţi de propriile lor cuvinte; dacă s-ar fi îngrijit de pocăinţă, n-ar mai fi proclamat vreodată sus şi tare că acest lucru e cu neputinţă; dacă ar fi avut făptuire roditoare, n-ar fi fost lipsiţi cu totul de gustarea unui asemenea lucru bun, a unui asemenea dar al lui Dumnezeu; dacă ar fi dobândit frica de Dumnezeu în inima lor, ar fi dat mărturie că este cu putinţă şi să plângi şi să lăcrimezi nu numai în vremea împărtăşirii cu dumnezeieştile Taine, ci şi în tot ceasul.

Străpungerea inimii ţine de voinţa, nu de firea omului

De aceea, vrând să încredinţez şi iubirea voastră despre acest lucru, am ales să vă pun unele întrebări, ca şi cum aş vorbi chiar cu aceia care spuneau unele ca acelea: „Spuneţi-mi, fraţi preaiubiţi, de ce e cu neputinţă acest lucru?" „Pentru că, zic aceştia, unii sunt predispuşi prin fire şi fără osteneală, ca de la sine, să aibă străpungerea [inimii]; alţii însă, fiind mai aspri la inimă şi cu inimi de piatră, nu sunt străpunşi nici chiar atunci când sunt loviţi. Aşadar, cei ce sunt aşa cum vor putea plânge sau cum se vor putea cumineca întotdeauna cu lacrimi? încă şi preoţii ce săvârşesc dumnezeiasca Liturghie şi Jertfa fără de sânge cum vor putea ei plânge?"

„Deci însuşi acest fapt, şi anume acela de a fi aspri, cum spuneţi, şi cu anevoie de mişcat spre străpungere, de unde vine, spuneţi dacă ştiţi? Iar dacă nu ştiţi, atunci, pogorându-vă puţin fără nici o ruşine din înălţimea voastră, să nu socotiţi un lucru nevrednic de voi să învăţaţi de la mine, cel din urmă dintre toţi; căci scris este: ***«Dacă s-a descoperit celui de pe urmă, cel dintâi să tacă»*** [1 Co 14, 30]."

„De unde, zic ei, vine faptul că unul este aspru, iar altul înclinat uşor spre zdrobire?" „Ascultă! Acest lucru vine din alegerea liberă a voinţei fiecăruia, care la unul este bună, iar la altul rea; din gândurile fiecăruia, care la unul sunt rele, iar la altul nu; şi din faptele fiecăruia, care la unul sunt potrivnice, iar la altul iubitoare de Dumnezeu. Şi dacă vrei, bagă de seamă şi vei afla că toţi cei din veac sunt cum sunt numai din aceste trei pricini, fiindcă mulţi s-au făcut din buni răi şi din răi buni.

- ✓ *Ca să încep numărătoarea dinainte de aceştia, de ce anume a căzut Lucifer [Is 14, 12]? Oare nu pentru că s-a învoit prin alegere liberă cu un gând rău?*

- ✓ *De ce s-a făcut Cain ucigător de frate? Oare nu pentru că în voia lui rea s-a ales şi preferat pe sine însuşi în locul Făcătorului şi, urmând gândurilor lui rele, s-a predat pizmei făcând ucidere?*
- ✓ *De ce a căutat Saul să prindă şi să ucidă pe David, pe care mai înainte îl cinstea ca pe sine însuşi şi-l iubea ca pe binefăcătorul lui [7 Rg 18]? îi vine acest lucru din fire sau din voia lui cea rea? Este vădit însă că-i vine din alegerea rea a voinţei lui, căci din fire nimeni n-a fost făcut rău, fiindcă Dumnezeu nu este făcător de lucruri rele, ci de unele „bune foarte" [Fc 1, 31], fiind El însuşi bun nu vine prin dispoziţie şi voinţă [alegere], ci prin fire şi adevăr.*
- ✓ *Pe lângă acestea, de unde vine şi faptul că unul din tâlharii răstigniţi împreună cu Stăpânul Iisus Hristos a zis: „De eşti Fiul lui Dumnezeu mântuieşte-Te pe Tine însuţi şi pe noi", iar celălalt i-a răspuns:* ***„Nu te temi de Dumnezeu? Pentru că noi am primit după dreptate pedeapsa cuvenită pentru câte am făcut, Acesta însă n-a făcut nimic rău"*** *[Le 23, 39-41]? De unde vine că unul a spus aceasta, iar celălalt acelea? Că unul s-a îndreptat iar celălalt a fost osândit? Din voinţa şi gândurile fiecăruia, unele fiind bune iar altele fiind rele. Căci din acestea unul a dobândit necredinţă iar celălalt credinţă, zicând:* ***„Pomeneşte-mă, Doamne, întru împărăţia Ta!"*** *[Le 23,42].*

Alegerea voinţei

Dar ca să las deoparte pe ceilalţi, că sunt foarte mulţi, aflaţi şi învăţaţi-vă din cele pe care le-am spus că ***din libertatea de alegere a voinţei lui se face fiecare fie străpuns [la inimă] şi smerit, fie învârtoşat la inimă şi mândru.*** Şi pe drept cuvânt.

Căci din doi oameni care s-au lepădat de viaţa [lumii], având aceeaşi meserie, acelaşi neam, aceeaşi vârstă, fiind chiar fraţi, având aceeaşi mentalitate şi aceleaşi obiceiuri rele, adică fiind amândoi răi, aspri, nemilostivi, cruzi, iubitori de trup şi de arginţi şi dedaţi la tot felul de rele, şi, intrând ei în arena ascezei, unul din ei împlineşte numaidecât toată virtutea, făcându-şi în căldura credinţei şi râvnei lui tăierea de cele rele, iar altul se face şi mai rău decât înainte de a se fi lepădat de lume. De unde vine deci faptul că aceştia n-au făcut în mod egal nici cele ale virtuţii, precum n-au excelat la culme nici în cele ale răutăţii? Oare nu pentru că unul a îndurat cu hotărârea unui suflet bun toate cele ce produc întristarea după Dumnezeu şi, pe lângă acestea, a luat aminte încă de la intrarea sa [în monahism] şi lepădarea sa [de lume] la dumnezeieştile Scripturi şi de la sine însuşi a ales să facă binele imitând vieţile bărbaţilor celor mai evlavioşi şi întrecându-se cu ei în posturi

şi rugăciuni, în cereri, în tăcerea buzelor, în străpungere şi în lacrimi, în abţinerea de la mâncărurile plăcute şi de la conversaţiile fără rost, în reprimarea mâniei, a furiei şi strigătului, îndurând cu răbdare ocările, necazurile şi strâmtorările şi alegând lucrurile cele mai umile şi cele de necinste, primind poruncile fără împotrivire în cuvânt sau murmur, ci săvârşind toate cu râvnă, urmărind întotdeauna locul cel de pe urmă şi socotindu-se pe sine mai ticălos decât toţi; într-un cuvânt, făcând în cunoştinţă [de cauză] toate câte ne învaţă cu înţelepciune dumnezeieştile Scripturi ca, dobândind milă şi iertare pentru relele de dinainte, să afle îndrăzneală înaintea lui Dumnezeu? Dar celălalt, făcând cu hotărârea unui suflet rău toate cele potrivnice acestora, a rămas ceea ce era înainte de a se fi lepădat de lume, adică rău, ca să nu spun încă şi mai rău decât era.

Monahii fără străpungerea inimii

Astfel, nu din fire, cum socotesc unii, ci din voinţă şi alegere liberă ajunge tot omul fie smerit şi uşor înclinat spre străpungere, fie aspru la inimă, învârtoşat şi lipsit de străpungere, căci de unde, spune-mi, se va străpunge la suflet şi va vărsa lacrimi din ochii săi cel care-şi petrece aproape toată ziua umblând încoace şi în colo şi neîngrijindu-se nici de tăcerea buzelor, nici de rugăciune, nici de citire, nici de liniştire, ci uneori vorbind cu vecinii în timpul slujbelor, lipsindu-se nu numai pe sine însuşi de folos, ci şi pe cei cu care vorbeşte, iar alteori luând în râs şi defăimând pe fraţii cei mai evlavioşi şi chiar pe egumen? Când va dobândi străpungere cel ce scrutează cu curiozitate lucrurile mănăstirii şi nu numai cele ale mănăstirii, ci şi viaţa fiecăruia în parte, zicând uneori unora dintre fraţi: „Am auzit cutare şi cutare", alteori: „Ai aflat ce s-a întâmplat cu cutare, săracul?" Şi iarăşi: „Aţi auzit de nenorocirea lui cutare?" îşi mai aduce aminte oare unul ca acesta de răutăţile proprii ca, îndurerându-se, să verse lacrimi din ochii lui?

Ieşind de la Liturghie în timpul citirii dumnezeieştilor Scripturi şi aşezându-se aproape sau mai departe şi vorbind cu unii, povestindu-şi, când acela când ceilalţi, întâmplări nefolositoare şi grăind aşa: „Aţi auzit ce-a făcut egumenul cutărui frate?", iar altul: „Dacă vă spun ce a făcut cutare, săracul, ce veţi spune?" Astfel cel ce discută unele ca acestea, şi mai rele decât acestea, îi ocupă pe alţii şi se ocupă pe sine însuşi cu asemenea flecăreli, când oare va ajunge la simţirea păcatelor proprii şi se va plânge pe sine însuşi?

Asistarea la slujbe nu e de ajuns

Căci cel ce nu ia aminte la cuvintele cele insuflate de Dumnezeu nici nu pune uşă de îngrădire împrejurul buzelor lui [Ps 140, 3], nici nu-şi întoarce urechea lui de la auzire deşartă [Ps 118, 37] şi nu-şi aduce aminte de răspunsul de pe urmă şi de

înfricoşătorul tribunal al lui Hristos, cum va trebui să ne înfăţişăm cu toţi goi şi dezbrăcaţi înaintea lui şi să dăm cuvânt pentru cele grăite de noi, cum oare ar putea dobândi lacrimi şi se va putea plânge cu căldură pe sine însuşi, chiar dacă ar fi să trăiască mai mult de o sută de ani în haina monahală? Cum cel ce cere pentru sine însuşi întâietăţile în starea în picioare din biserică sau la şederea la masă şi se luptă şi se întristează mereu de unele ca acestea, se va întrista vreodată pentru sufletul lui şi va plânge cu amar [Le 22, 62] înaintea lui Dumnezeu? Iar cel ce pretextează pretexte în păcate [Ps 140, 4], punând înainte neputinţa sa, fiind însă viguros şi tânăr, şi măsurându-se pe sine însuşi cu cei mai evlavioşi dintre fraţi care se ostenesc mult şi în chip îndelungat în asceză, zicând: „N-oi fi eu al doilea, mai prejos decât cutare sau decât cutare pentru că, iată, acela stă pentru că se sprijină [în strană], şi ducându-se iarăşi stă sprijinindu-se", punându-se pe sine însuşi pe acelaşi plan cu aceia, el care poate nu e vrednic nici măcar de locul cel mai de jos - când oare ajunge să-şi dea seama de neputinţa lui, ca, suspinând din suflet, să fie străpuns la inimă şi să verse lacrimi din ochii săi?

Fiindcă slava deşartă, care-1 face rob lâncezelii [akedia], nu-1 mai lasă să îndure în răbdare şi oricare din unii ca aceştia petrece la toate slujbele în trândăvie şi nepăsare, pălăvrăgind necontenit poveşti deşarte şi băbeşti [Tim 4, 7] cu vecinii lui şi cu cei ce primesc să-1 asculte. Şi aşa, în chip nesimţitor, sau, mai bine spus, fără durere intrând la dumnezeieştile slujbe împreună cu bărbaţii duhovniceşti şi cinstitori de Dumnezeu, iese de acolo fără nici un folos, nesimţind nici o schimbare în mai bine întâmplându-se cu el, schimbare dată de Dumnezeu prin străpungerea [inimii] celor ce se luptă, şi părându-i-se că îi este de ajuns numai să nu lipsească de la slujbele rânduite - adică de la utrenie, de la vecernie şi de la ceasurile cantata - pentru a ajunge aşa, simplu, la izbânda virtuţilor şi la desăvârşirea celor desăvârşiţi, după vârsta lui Hristos [Ef 4, 13]. Fiindcă am cunoscut pe unii care erau până într-atât stăpâniţi de o asemenea amăgire sârguindu-se numai să nu cadă în vreun păcat trupesc, încât, neîngrijindu-se să fugă în genere de cele făcute în ascuns sau de cele cugetate în cele nearătate ale inimii, li se părea că se vor mântui fără nici o altă lucrare, adică fără rugăciune şi tăcerea buzelor, fără priveghere, înfrânare şi sărăcia duhovnicească [Mt 5, 3], fără smerenie şi iubire, asistând numai pur şi simplu la slujbe.

Dar nu aşa stau lucrurile, fiindcă Dumnezeu nu se uită la faţa omului [7 Rg 16, 7], nici numai la veşmântul cel din afară al deprinderilor, nici la strigătele noastre, fraţilor, ci la o inimă înfrântă şi smerită, [Ps 50, 19], paşnică şi purtând frica lui Dumnezeu: ***„Peste cine, spune, voi privi dacă nu peste cel blând şi liniştit şi care tremură la cuvintele mele?"*** (Is 66, 2)

Nereguli în purtare din biserică

Dar ce să spun şi despre cei ce vin la întâi-stătătorii lor făcându-şi cererile cu nevrednicie? Unii, care se îngrijesc numai de evlavia închipuită în afară sau, mai bine zis, năzuiesc numai spre câştiguri, spre slavă şi spre cele prezente, spun: „Nu suntem oare vrednici şi noi, cinstite părinte, să slujim mănăstirii şi fraţilor? Sau cutare şi cutare e vrednic de slujirea aceasta sau aceea? Ştie oare acela să economisească lucrurile mai bine decât noi? Pune-ne la încercare, dacă vrei, şi pe noi şi ne vei găsi făcând şi economisind lucrurile mănăstirii mai bine decât acela".

Iar alţii, care s-au predat pe ei înşişi nepăsării şi trândăviei din chiar ziua lepădării lor [de lume], punând înainte neputinţa trupului, ei care au venit din lume ieri sau alaltăieri şi erau plini de zeci de mii de rele, înainte de a se supune, de a asuda şi de a osteni în lucrul lui Dumnezeu, ducându-se stau, precum spuneam, împreună cu cei care ostenindu-se mult se sprijină [în strană]. Dacă vecinul lor spune către unul dintre aceştia: „Du-te, frate, la locul tău obişnuit şi stai acolo cântând împreună cu fraţii, fiindcă poţi", el răspunde zicând: „De aici ascult mai cu atenţie, cânt mai bine decât din locul în care stau de obicei". Iar dacă adăugând fratele îi spune iarăşi: „Nu poţi să stai aici, frate, fără porunca întâi-stătătorului nostru", auzind acela, se duce de îndată să ceară aceasta de la întâi-stătătorul, pretextând neputinţa şi slăbiciunea, până când îşi atinge scopul: „Ca să aud pe întâiul canonarh, părinte, trebuie să stau în locul dintâi sau al doilea, aproape de cutare", spune el punându-se pe sine însuşi pe aceeaşi treaptă cu cel ce s-a ostenit mult; şi din clipa în care îşi atinge scopul, nu mai poate sta în picioare la strană. După puţin, unul ca acesta se grăbeşte să se numere pe sine însuşi în orice altă ocazie împreună cu cei dintâi, făţăreşte evlavia cea din afară, se afişează cu o haină modestă, se grăbeşte să meargă în întâmpinarea celor ce vin în mănăstire, prieteni ai altora şi nobili, şi se duce mai des la fraţii care vin la el pentru a se face cunoscut de ei, pretextând că trebuie să se folosească de cele spuse în întâlnirile cu aceia şi de tâlcuirile făcute de aceia dumnezeieştilor Scripturi.

Monahii petrecăreţi sub pretextul iubirii

Aşadar, începe să cutreiere mănăstirea mergând din chilie în chilie şi spunând fiecăruia: „Crede-mă, frate, aşa te iubesc că, dacă nu te văd, în ziua aceea nu mi se pare că trăiesc". Şi dacă printre cei la care se duce se găseşte cineva temător de Dumnezeu, şi acesta îi răspunde zicând: „Să-ţi pomenească Dumnezeu iubirea, fratele meu; dar ce lucru bun vezi la mine?", atunci îi zice: „Dar ce lucru bun nu ai? Căci cine e atât de blând, evlavios, înţelept, cunoscător, neprefăcut, şi, lucru mai mare decât toate, având mila unui părinte şi iubitor de fraţi faţă de toţi?"

Spunând acestea, el se uită de fapt la posibilitatea de a lua gustarea împreună cu el. Iar, potrivit harului dat lui [2 Ptr 3, 5], fratele duhovnicesc vorbeşte cu el cele pentru mântuirea sufletului şi, respingând pe cât îi stă în putinţă laudele lui, îl îndreaptă pe frate. Dar dacă nu găseşte unul ca acesta, ci, dimpotrivă, pe unul trupesc şi nestatornic, de îndată se umflă în pene de laudele acelea şi, răspunzând, îi spune: „Şi ce lucru e mai bun decât iubirea, părinte şi frate? Cu adevărat nimic; şi fericit cel ce a dobândit-o pe aceasta"; şi altele, câte ştie că linguşitorul le primeşte şi aţâţă elogiul lui. Atunci, mângâiat de laudele închipuite, unul ca acesta dăruit de uşurătatea minţii, dacă este dintre cei cu bunăstare, nu-1 lasă să plece, ci-i cere să mănânce împreună cu el, şi, ospătându-1 cu mâncări, primeşte în schimb laude deşarte, care se destramă în văzduh, dar aduc serioasă vătămare sufletului său, Iar dacă nu, după multe şi nefolositoare discuţii îi spune: „Nu mă mustra, frate. Ştie iubirea, că nu am nimic vrednic de tine, ca să guşti hrană împreună cu mine. Dar fiindcă ai o asemenea dispoziţie sufletească şi iubire faţă de smerenia mea, ne vom desfăta începând de acum în comun şi prieteneşte de cele pe care ni le va dărui Domnul spre hrană şi mă voi bucura de ele împreună cu tine".

Aşadar, începând de atunci, în fiecare dintre aceştia se strecoară o grijă necontenită şi nu încetează căutând mijloace care să le îngăduie ca prin ghiftuiala mâncărurilor să-şi întărească şi să-şi facă mai sigură părută iubire.

Aşadar, legându-se pe sine însuşi de toţi sub pretextul iubirii, sau mai degrabă al amăgirii, când invitând pe cineva, când fiind invitat de cutare sau cutare la rândul lui, nu-i lipseşte niciodată masa şi belşugul până la ghiftuială al mâncărurilor în vederea desfătării, şi aşa se face porc şi legat de plăceri şi slujeşte în chip desăvârşit pântecelui, fiindcă şovăi să spun că şi al celor de sub pântece. De aceea, umplându-şi în chip sistematic pântecele din cerşeli, în fiecare seară, după slujba pavercerniţei", venind în chilia lui, spune complicelui său: „Vezi, smerite, sunt cuprins de sete. Pregăteşte ceva cald, dă-mi să beau să-mi uşurez setea". Deci acela, precum îi este obiceiul, se găseşte numaidecât a fi un slujitor devotat foarte harnic, cu atât mai mult cu cât el însuşi înfulecă împreună cu el şi bea vinul cel mai tare înghiţindu-1 ascunzându-se sub vălul întunericului. Şi după ce a băut o dată, de îndată i se trezeşte pofta şi, amăgit de dulceaţa mâncărurilor, pe nesimţite se ghiftuieşte cu nesimţire şi pântecele i se face gros şi neîmblânzit şi nu se mai supune imboldurilor sufletului. Atunci gândul îi spune: „Slobozeşte-ţi slujitorul şi stai făcându-ţi rugăciunea obişnuită". Celălalt gând însă îi răspunde şi îi spune: „Şi cum poţi să stai în picioare fiind ghiftuit şi îngreunat? Culcă-te puţin, ajută-ţi firea să mistuie mâncărurile şi scoală-te înainte de slujbă; şi atunci, având un trup ager la mişcare, te vei putea ruga mai bine". Şi el ascultă de acest gând şi căzând adoarme şi, dacă se trezeşte, nu se scoală, ci spune: „E devreme, voi mai dormi puţin", şi

aşa, trecând timpul, vine vremea slujbei de dimineaţă [utreniei] şi atunci sculându-se intră la slujbă având conştiinţa drept mustrare a nepăsării şi trândăviei lui.

Aşadar, precum spuneam mai înainte, după cum îi este obiceiul, ducându-se deseori pe la chiliile părinţilor prieteni şi iubiţi, şade aici până târziu cinând, bând şi discutând împreună cu ei; şi aşa venind în chilia lui, se face netrebnic nu numai pentru rugăciunea de seară [vecernie], ci şi pentru slujba de dimineaţă, neputând gândi sau făptui nimic duhovnicesc. Dar şi în chilia lui, dacă dă pe la el altul, îşi petrece noaptea în chip asemănător, bârfind şi judecând vieţile altora, unul ca acesta rămânând tot timpul vieţii sale cufundat în lăcomie şi beţie şi în griji nu bune [Le 28, 34].

Deprinderi neduhovniceşti, virtuţi inexistente

Dar pentru ce anume am povestit toate acestea? Ca să vă arăt, fraţilor, că de la cel care duce o asemenea viaţă nu-i poate picura vreodată o lacrimă din ochi: căci cum ar putea-o face unul care pururea se îngrijeşte de pântecele lui şi neîncetat se gândeşte asemenea păgânilor ce va mânca şi ce va bea mâine [Mt 6, 31 sq.] şi e rob ca unei stăpâne plăcerii gâtlejului? Să admitem însă că se abţine de la cele zise şi nici nu merge pe la chilia altcuiva, nici nu primeşte pe altul în chilia sa, nici nu se dedă saturării pântecelui, băuturii şi vorbirii deşarte, ci, închizând uşa, rămâne singur în chilia sa: care va fi deci folosul lui, dacă lucrarea sa nu e duhovnicească şi unită cu [adevărata] cunoaştere, ci şade citind [numai] pentru a învăţa ceva pe de rost ca să poată citi acest lucru la vremea slujbelor sau în prezenţa unor prieteni, ca să se arate pe sine însuşi că e cunoscător? Să presupunem că nu din această pricină, ci de dragul folosului şi al ascultării cuvântului lui Dumnezeu citeşte el dumnezeieştile Scripturi, după care sculându-se stă la rugăciune; dar rugăciunea lui constă, dacă vrei, din doi sau trei, sau zece sau o sută de psalmi şi din tot atâtea închinăciuni, câte ai spune că face, după care, plinind toate acestea, se întinde în pat şi nu mai urmează nimic.

Spune-mi, aşadar, ce folos va avea numai dintr-o asemenea lucrare, dacă nu înfloresc în sufletul lui şi lacrimile căinţei şi rodul rugăciunii şi al citirii, care e nepătimirea, dobândirea smeritei-cugetări dimpreună cu a blândeţii, şi cunoştinţa [gnoza] împreună cu înţelepciunea Duhului? Fiindcă oricui lucrează în cunoştinţă [de cauză] lucrarea duhovnicească a poruncilor lui Dumnezeu, pe măsura acesteia îi vine fără nici o îndoială din lucrarea sa cu osteneală şi dobândirea celor zise. Dar dacă celui ce lucrează şi se osteneşte în chip părut nu-i vor înflori cele zise, lucrarea lui nu este potrivită lui Dumnezeu, ci numai spre a bineplăcea oamenilor [Ga 1, 10; 1 Tes 2, 4], şi pe drept cuvânt păcătuieşte faţă de cele mai bune.

Harismele şi virtuţile sunt ale unei inimi smerite şi străpunse

Prin urmare, cineva care-şi petrece pururea viaţa sa în cele mai sus zise, ar putea oare să dobândească cândva lacrimi sau străpungerea [inimii] ca şi cel care încă de la începutul lepădării sale s-a predat pe sine însuşi în întregime răbdării şi suferirii tuturor celor triste potrivit lui Dumnezeu, precum am spus mai sus? Sau va putea oare respinge răutatea, ticăloşia şi învârtoşarea inimii care sunt în el venite din lume şi să dobândească smerenia? Nicidecum. Se amăgeşte pe sine însuşi, oricine ar fi, dacă crede sau stabileşte ca lege aceste lucruri. Căci aşa cum este cu neputinţă ca fierul nears în foc să strălucească asemenea fierului înroşit în foc sau să ajungă prin vreun alt meşteşug la maleabilitate şi să fie prelucrat şi făcut vas de bun folos, tot aşa nu este cu putinţă ca omul nepăsător şi trândav şi care îşi târăşte o astfel de viaţă vătămătoare, cum a arătat-o cuvântul nostru, să fie pe acelaşi plan cu cel ce a primit încă de la început modele bune de ascultare faţă de părinţii duhovniceşti şi duce o viaţă virtuoasă, şi nici nu va putea să se desfete de aceleaşi daruri şi harisme ale Duhului ca acela.

Şi pe drept cuvânt. Fiindcă cel ce este smerit cu inima şi are gânduri încă şi mai smerite şi cuget zdrobit [Ps 50, 19], alegând să urmeze cu şi mai multă râvnă dumnezeieştilor Scripturi şi suportând orice necaz şi orice ispită, şi numărându-se pe sine împreună cu toţi cei mai umili, socotindu-şi faptele sale rele şi învinuindu-se pe sine însuşi în fiecare zi, şi privindu-se pe sine însuşi drept păcătos, acela înaintează degrabă şi, când nu are un om [In 5, 7] care să-1 înveţe, e învăţat de harul lui Dumnezeu cele privitoare la mântuire, alungând câte puţin din sufletul lui răutăţile şi ticăloşiile care sunt în el din lume, şi introducând în locul acelora virtuţile. Dar cel ce este plin de necurăţie şi de înfumurare şi nu vrea să se smerească în faţa mâinii celei puternice a lui Dumnezeu [/ Ptr 5, 6] şi să descopere cele ale inimii sale unui părinte duhovnicesc şi să se alipească de el şi să facă şi să pătimească toate câte duc cu pricepere la virtute şi la Dumnezeu şi desăvârşesc pe omul cel după Dumnezeu, acela se face mai rău decât ceea ce era în lume, întrucât duhul material se întoarce înapoi şi se sălăşluieşte în el împreună cu cele şapte duhuri ale răutăţii [Mt 12, 435]. Şi aşa unul îl întrece şi îl biruie pe fratele care a intrat împreună cu el, tot atât pe cât cel ce aleargă spre el îl întrece pe cel ţinut în lanţuri şi cătuşe de fier [Ps 149, 8]; iar celălalt este biruit şi rămâne în relele dintâi, ba chiar în unele şi mai mari, nevrând să aleagă el însuşi şi să facă binele atunci când a intrat aici şi a făgăduit luptele virtuţii.

Lacrimile şi străpungerea spală casa sufletului

De aceea, aşadar, precum spuneam, străpungerea este o roadă a lucrării [virtuţilor] şi aduce roade, sau, mai degrabă, face şi zideşte toate virtuţile, precum mărturiseşte

de Dumnezeu insuflata Scriptură [2 Tim 3, 16]. Prin urmare, şi cel ce vrea să reteze patimile şi să dobândească virtuţile trebuie să o caute cu sârguinţă pe aceasta mai înainte de toate cele bune şi decât toate virtuţile, fiindcă fără aceasta nu îşi va vedea niciodată sufletul său curat; şi, dacă nu dobândeşte această curăţie, nici trupul nu-1 va avea negreşit curat. Fiindcă fără apă e cu neputinţă să fie spălată haina murdărită, şi fără lacrimi e şi mai cu neputinţă ca sufletul să se spele şi să se curăţească de pete şi întinăciuni. Să nu pretextăm pretexte [Ps 140, 4] păgubitoare de suflet şi deşarte sau, mai bine zis, cu totul mincinoase şi care duc la pierzanie, şi să căutăm din tot sufletul această împărătească a virtuţilor.

Fiindcă cel care o caută din tot sufletul o va afla [Mt 7, 8]; sau, mai degrabă, venind ea însăşi îl va găsi pe cel care o caută cu osteneală, şi chiar dacă va avea o inimă mai învârtoşată decât arama, decât fierul sau decât diamantul, de îndată ce vine, o face mai moale decât ceara. Fiindcă e un foc dumnezeiesc care destramă munţii şi stâncile [1 Rg 19, 11], face netede toate [Le 3, 5], le face raiuri şi preschimbă sufletele care-1 primesc. Fiindcă în mijlocul acestora se face izvor ţâş-nitor, apă a vieţii care izvorăşte şi curge pururea [In 4, 14; Ap 22, 1] şi le udă din belşug, şi se scurge ca dintr-o cisternă peste cei de aproape şi peste cei de departe [Ef 2, 17] şi umple până peste margini sufletele care primesc cuvântul cu credinţă [Le 8, 13 ş.a.].

Fiindcă mai întâi spală de întinăciune pe cei ce se împărtăşesc de ea, apoi spală împreună şi şterge şi patimile, smulgându-le ca pe nişte cruste de pe răni, adică răutatea, pizma, slava deşartă şi toate celelalte care urmează acestora; şi nu numai acestea, ci, alergând ca o flacără, le şterge câte puţin arzându-le în fiecare ceas ca pe nişte spini; mai întâi trezeşte dorul libertăţii şi curăţirii desăvârşite de acestea, iar mai apoi dorinţa de bunătăţile puse deoparte şi gătite de Dumnezeu celor ce-1 iubesc pe El [1 Co 2, 9].

Toate acestea însă le lucrează dumnezeiescul foc al străpungerii împreună cu lacrimile, sau mai degrabă prin lacrimi; dar fără lacrimi, precum spuneam, un lucru din acestea nu s-a făcut nici nu se va face cândva în noi înşine sau în oricare altul. Fiindcă nu din dumnezeieştile Scripturi va demonstra cineva aceasta: şi anume că fără lacrimi şi fără străpungere necontenită s-a curăţit vreodată vreun om sau s-a făcut sfânt sau a primit Duhul Sfânt sau a văzut pe Dumnezeu sau L-a cunoscut sălăşluindu-Se în el sau L-a avut pe Acesta vreodată sălăşluind întreg în inima lui, fără să fi premers căinţa şi străpungerea şi lacrimi necontenite ţâşnind pururea ca dintr-un izvor să inunde şi să spele casa sufletului şi să o scalde în rouă şi să răcorească sufletul cuprins şi aprins de focul cel neapropiat [7 Timl, 16].

Plânsul duhovnicesc, chezăşia virtuţilor

Aşadar, cei ce spun că nu e cu putinţă să plângem şi să ne tânguim în fiecare zi şi noapte dau mărturie că ei înşişi sunt dezbrăcaţi de orice virtute. Căci dacă sfinţii noştri părinţi spun aşa: „Cine vrea să reteze patimile, şi le retează prin plâns, şi cine vrea să dobândească virtuţile le dobândeşte prin plâns", e vădit că acela care nu plânge în fiecare zi nu-şi retează patimile, nici nu primeşte virtuţile, chiar dacă se pare că străbate prin toate. Fiindcă la ce folosesc, spune-mi, uneltele meşteşugului, dacă nu e de faţă meşteşugarul care ştie să prelucreze materia şi să facă din ea un vas armonios? Şi ce câştigă grădinarul dacă lucrează toată grădina, dacă seamănă şi sădeşte în ea tot felul de legume, iar peste ele nu cade ploaie de sus şi nu le udă umezeala apei? Negreşit nici unul. Tot aşa nici cel ce străbate toate celelalte virtuţi şi se osteneşte nu va avea nici un câştig din ele fără această sfântă şi fericită stăpână şi ziditoare a tuturor virtuţilor.

Fiindcă aşa cum, fără armata aflată sub conducerea lui, împăratul ajunge neputincios şi la cheremul tuturor şi nu se arată a mai fi împărat, ci este ca unul din ceilalţi oameni, şi aşa cum mulţimea oştirilor şi armatelor fără împărat sau fără generalul lor se risipesc uşor şi sunt nimicite de potrivnici, tot aşa socoteşte că este şi plânsul faţă de celelalte virtuţi, fiindcă prin oştirea adunată la un loc înţelegem că sunt virtuţile începătorilor, iar împăratul şi generalul acestora e fericita plângere şi tânguire, prin care toată oştirea e pusă şi aşezată în linie de bătaie, încurajată, antrenată, întărită şi învăţată unde, cum, când şi cât să ia armele şi împotriva cui, la bună vreme şi prilej, şi ce iscoade să trimită şi ce străji să pună şi ce discuţii să aibă cu trimişii potrivnicilor şi cu care anume - fiindcă se poate ca şi numai dintr-o singură discuţie să-i întoarcă pe toţi înapoi, iar uneori prin simplul fapt de a nu-i fi primit la discuţii - şi cum trebuie făcute ambuscadele şi atacurile surpriză împotriva lor, când şi ce fel de armată trebuie trimisă împotriva lor şi în ce locuri, toate acestea le sugerează în chip limpede, spun, plânsul; fără el însă tot poporul virtuţilor e la cheremul potrivnicilor.

Căinţă, plâns, lacrimi

De aceea, înainte de toate şi împreună cu toate, lucrul nostru să ne fie tuturor, fraţilor, căinţa şi plânsul unit cu ea, şi lacrimile care urmează plânsului; fiindcă nici plânsul nu este fără căinţă, nici lacrimile fără plâns; şi toate acestea trei sunt legate între ele, şi nu e cu putinţă ca unul să se arate fără celălalt. Să nu spună cineva că e cu neputinţă să plângă în fiecare zi; fiindcă cel ce spune aceasta, spune că e cu neputinţă şi să ne căim în fiecare zi şi răstoarnă toate dumnezeieştile Scripturi, ca să nu spun că şi însăşi porunca Domnului: ***„Pocăiţi-vă, că s-a apropiat Împărăţia***

Cerurilor" [Mt 4, 17], şi iarăşi: ***„Cereţi şi vi se va da, căutaţi şi veţi afla, bateţi şi vi se va deschide"*** [Mt 7, 7]. Fiindcă dacă spui că e cu neputinţă să ne căim, să plângem şi să lăcrimăm în fiecare zi, atunci cum vei spune că va fi cândva cu putinţă să se înfăptuiască de către nişte oameni stricăcioşi smerita-cugetare, bucuria pururea şi rugăciunea neîncetată [1 Tes 5, 17], dar chiar şi dobândirea unei inimi curate de tot felul de patimi şi gânduri rele pentru a vedea cineva pe Dumnezeu [Mt 5, 8]? Nicidecum. Şi aşa vei ajunge să fii aşezat împreună cu cei necredincioşi, iar nu cu cei credincioşi. Căci dacă Dumnezeu a spus că toate acestea sunt cu putinţă să se facă de către noi şi spune şi strigă acest lucru în fiecare zi, dar tu Îl contrazici pe faţă pe Acela, spunând că ele sunt cu neputinţă pentru noi, negreşit nu te vei deosebi cu nimic de necredincioşi.

Vrei, aşadar, să nu te cumineci vreodată fără lacrimi? Fă cele cântate şi citite de tine în fiecare zi şi vei putea săvârşi neîncetat şi aceasta. Dar care sunt acestea? Ascultă pe cel ce spune: ***„Fiindcă nu cei ce ascultă Legea sunt drepţi la Dumnezeu, ci cei ce fac Legea se vor îndrepta"*** [Rm 2, 13]. Dar ca să nu lungim cuvântul, îţi voi aduce aminte aceste cuvinte ale lui David: ***„Nu mă voi sui pe patul meu de odihnă, nu voi da somn ochilor mei şi genelor mele dormitare şi odihnă tâmplelor mele, până ce nu voi găsi loc Domnului, lăcaş Dumnezeului lui Iacob"*** [Ps 131, 3-5], şi iarăşi: ***„Nu este pace în oasele mele de la faţa păcatelor mele, că fărădelegile mele au covârşit capul meu, ca o sarcină grea apăsat-au peste mine. împuţitu-s-au şi au putrezit rănile mele de faţa nebuniei mele. Chinuit-am şi m-am gârbovit până în sfârşit, toată ziua mâhnind umblam. Necăjitu-m-am şi m-am smerit foarte; răcnit-am în suspinarea inimii mele*** [Ps 37, 4—7. 9], ***făcutu-m-am ca o pasăre singuratică pe acoperiş, asemănatu-m-am pelicanului pustiei, că cenuşă am mâncat în loc de pâine şi băutura mea cu plânsul am amestecat-o*** [Ps 101, 8. 7. 10]. ***Ostenit-am în suspinul meu, spăla-voi în fiecare noapte patul meu, cu lacrimile mele aşternutul meu voi uda*** [Ps 6, 7]".

Fiindcă zice şi Sfântul Ioan Scărarul: „Setea şi privegherea necăjesc inima, iar din inima necăjită ţâşnesc ape". Iar celelalte câte s-au spus despre unele ca acestea le va învăţa cel ce va voi să se plece asupra acestei cărţi.

Deci dacă şi tu vei împlini neştirbit din toată inima cu smerită-cugetare şi credinţă acestea pe care le cânţi şi le citeşti sau îi auzi pe alţii citindu-le în fiecare zi, amin îţi vestesc ţie bucurie mare [Le 2, 10] că, dacă stărui făcând acestea, însetând, priveghind, supunându-te până la moarte şi ascultând fără deosebire şi făţărnicie de întâi-stătătorul tău, suportând tot necazul şi ocara, şi defăimarea şi batjocura, şi nu numai acestea, dar şi loviturile şi înţepăturile de la fraţii cei mai josnici, rămânând cu toată mulţumirea, fără ţinere de minte de rău, faţă de ei şi rugându-te pentru ei,

atunci bucură-te şi veseleşte-te cu bucurie negrăită, pentru că nu numai seara şi dimineaţa şi la amiază [Ps 54, 8], ci şi mâncând şi bând şi discutând de multe ori, cântând şi citind şi rugându-te şi şezând pe pat, venind la tine acest dar dumnezeiesc şi negrăit îţi va urma în toate zilele vieţii tale [Ps 22, 6] şi te va însoţi pe cale, se va opri împreună cu tine atunci când te opreşti şi va sluji împreună cu tine atunci când slujeşti, mângâindu-te şi îndemnându-te în suferinţele din ostenelile tale. Şi atunci vei cunoaşte că în chip foarte cuviincios şi frumos a zis Sfântul Simeon că nu trebuie să se cuminece cineva vreodată fără lacrimi, şi că acest lucru e cu putinţă şi cu adevărat potrivit pentru toţi. Fiindcă nu acela, ci prin acela Duhul Sfânt a spus şi a scris acestea. Căci dacă nimeni nu este fără de păcat, chiar dacă viaţa lui ar fi doar o zi [Iov 14, 4-5], şi nimeni nu poate să aibă inimă fără prihană, e vădit că, pe cât îi stă cu putinţă, omul nu trebuie să petreacă fără căinţă şi lacrimi nici măcar o singură zi din toată viaţa lui. Şi chiar dacă nu are lacrimi, trebuie totuşi să le caute din toată puterea şi din tot sufletul său. Fiindcă altfel nu e cu putinţă să ne facem fără de păcat, nici fără prihană cu inima.

Fără exerciţiu nu apare străpungerea

Iar dacă cineva nu vrea să se culce pe pământ şi să privegheze, nesocotind mulţimea păcatelor lui şi povara greşelilor lui, şi dacă lasă infectate şi cangrenate de negrijă şi nepăsare rănile poftei pătimaşe şi ale înclinaţiilor lui care îl duc spre nesimţire - căci acest lucru e o adevărată nebunie - cum va veni la simţirea osândei şi judecăţii viitoare a păcătoşilor şi cum va plânge întru durerea inimii lui? Iar dacă nu vrea cineva să sufere răul lăsându-se chinuit şi gârbovit până la sfârşit şi umblând toată ziua în mâhnire, necăjit şi umilit foarte şi răcnind din suspinarea inimii lui [Ps 37, 9], şi fiind ca o casă singuratică pe acoperiş [Ps 101, 8] şi asemănân-du-se unui pelican al pustiei [Ps 101, 7], făcându-se în dispoziţia sufletului străin de toate cele din mănăstire şi de cele din lume şi lipsit de îndrăzneală faţă de cei mari şi de cei mici, ostenindu-se întru suspin [Ps 6, 7] şi mâncând în loc de pâine cenuşă şi amestecând băutura cu lacrimi [Ps 101, 10], cum va putea cândva, fraţilor, să-şi spele în fiecare noapte aşternutul său, sau să-şi ude aşternutul cu lacrimi [Ps 6, 7]? Cu adevărat nicidecum nicicând; şi nu numai că nu le va putea vedea pe acestea făcându-se în el însuşi, dar nici nu le va găsi în rugăciunea lui, nici nu va putea găsi loc Domnului, nici lăcaş vrednic Dumnezeului lui Iacob [Ps 131, 5], Care este Hristos Domnul [Le 2, 11], Mântuitorul şi Dumnezeul nostru [77? 2, 13; 2 Ptr 2, 1]. Iar dacă nu le va găti dinainte pe acestea în chip frumos, nu va primi în el însuşi cu vrednicie pe împăratul Dumnezeu cuminecându-se cu lacrimi după cum se cuvine, chiar dacă ar face aceasta o singură dată pe an.

„Sfintele sfinţilor!", zic în fiecare zi unii şi vestesc celorlalţi strigând cu glas mare acestora - fie însă ca să le strige şi lor înşile - iar ceilalţi îi aud pe aceia zicând acestea. Ce deci? Cine nu este sfânt e oare şi nevrednic? Nu, dar cine nu vesteşte în fiecare zi cele ascunse ale inimii sale, cine nu arată pocăinţă vrednică pentru ele şi pentru toate cele făcute întru neştiinţă, cine nu plânge pururea şi nu umblă mâhnindu-se şi nu străbate cu râvnă cele zise mai înainte, acesta nu este vrednic. Iar cine face toate acestea şi-şi petrece viaţa în suspine şi lacrimi, e foarte vrednic să se facă părtaş de aceste dumnezeieşti Taine nu numai în zi de sărbătoare, ci în fiecare zi , şi, chiar dacă e lucru îndrăzneţ a spune aceasta, încă de la începutul căinţei şi întoarcerii lui. Fiindcă acesta e iertat ca unul care vrea să stăruie până la sfârşit în fapte ca acestea, umblând în smerenie şi în inimă zdrobită [Ps 50, 19]; căci făcând aşa şi fiind astfel, îşi luminează sufletul în fiecare zi, ajutat la aceasta de împărtăşirea celor Sfinte şi se înalţă mai repede spre o curăţie şi sfinţenie desăvârşită.

Altfel însă e cu neputinţă să spălăm sau să curăţim vasul nostru murdar şi casa întinată a sufletului nostru. Eu n-am învăţat nimic mai mult din dumnezeieştile Scripturi, nici n-am putut să ştiu de la mine însumi. Fiindcă îl auzim pe Apostolul zicând în fiecare zi: ***„Să se cerceteze fiecare pe sine însuşi şi aşa să mănânce din pâine şi să bea din pahar. Fiindcă cel ce mănâncă şi bea cu nevrednicie Trupul Domnului osândă lui însuşi îşi mănâncă şi bea"*** [/ Co 11, 28-29]; şi iarăşi: ***„Cel ce mănâncă cu nevrednicie Trupul şi Sângele Domnului vinovat va fi faţă de Trupul şi Sângele Domnului, nedeosebind Trupul Domnului"*** [1 Co 11, 27. 29].

Iar dacă cineva care nu arată roade vrednice de pocăinţă [Le 3, 8] este vădit ca nevrednic de către de Dumnezeu insuflata Scriptură [2 Tim 3, 16], spune-mi oare cum se va putea curăţi cineva cândva fără lacrimi şi se va putea împărtăşi de Taine cu vrednicie, pe cât îi e cu putinţă? Fiindcă acestea sunt întâiul rod al pocăinţei [Mt 3, 8] şi, aşa cum curgerea scârboasă a trupului şi amestecarea voluptoasă a inimii spre orice patimă se aduc de către noi ca o jertfă diavolului, aşa şi lacrimile vărsate din aceasta se aduc ca o jertfă bine primită [1 Ptr 2, 5] Stăpânului şi curăţă ruşinea acelei plăceri pătimaşe.

Arătând aceasta, David zicea: ***„Jertfa lui Dumnezeu duh zdrobit, inima zdrobită şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi"*** [Ps 50, 19]. Şi pe drept cuvânt: fiindcă ajuns sufletul la o asemenea deprindere şi smerindu-se astfel în fiecare zi, nu trece o singură zi fără lacrimi potrivit lui David care zicea: ***„Spăla-voi în fiecare noapte patul meu, cu lacrimile mele aşternutul meu voi uda"*** [Ps 6, 7].

O căinţă de moment nu e de ajuns

De aceea vă îndemn şi pe voi, părinţii şi fraţii mei, ca fiecare să-şi exerseze sufletul său cu râvna în acestea şi în unele ca acestea, fiindcă sufletul străpuns şi transformat puţin câte puţin se face izvor ce ţâşneşte râuri de lacrimi şi zdrobire. Dar dacă nu ne grăbim să ajungem curaţi în acest chip, ci vrem să umblăm în nepăsare, trândăvie şi uşurătate, eu nu voi spune nimic apăsător faţă de iubirea voastră, afară de aceasta: chiar dacă se întâmplă ca cineva să se cuminece poate cu lacrimi, sau să plângă fie înainte de Liturghie, fie în timpul Liturghiei, fie chiar în vremea dumnezeieştii împărtăşanii, dar nu râvneşte să facă aceasta şi în celelalte zile şi nopţi, nu va avea nici un folos din acest plâns al său întâmplat o dată pentru totdeauna. Fiindcă nu numai acest lucru ne face numai decât vrednici şi curaţi, ci faptul de a plânge în fiecare zi şi neîncetat până la moarte, precum ne-a poruncit să facem Stăpânul însuşi zicând: „Pocăiţi-vă, cereţi, căutaţi şi bateţi [Mt 3, 17; 7, 7]. Până când? „Până când veţi primi, veţi afla şi vi se va deschide" [Mt 7, 7-8]. Ce anume? Împărăţia Cerurilor, evident.

Strălucirea şi vrednicia sufletului curăţit

Fiindcă însăşi căinţa şi anume cea săvârşită astfel neştirbit, precum spuneam, până la moarte cu osteneală şi necaz, ne face puţin câte puţin să vărsăm lacrimi amare, prin care se şterge şi se curăţeşte murdăria şi necurăţenia sufletului; iar după acestea ne dă o căinţă curată şi preschimbă în dulceaţă lacrimile amare şi naşte în inimile noastre o bucurie veşnică, şi ne dă să vedem lumina cea neînserată, pe care dacă nu ne luptăm să o apucăm cu toată râvna, părinţi şi fraţi duhovniceşti, nu ne vom putea elibera desăvârşit de toate patimile, nu vom dobândi toate virtuţile, nu vom putea să ne împărtăşim în fiecare zi lăcrimând după Dumnezeu cu dumnezeieştile Taine şi nu vom vedea Lumina dumnezeiască care este în El. Dar nu vom avea cândva nici inima curată [Mt 5, 8], nici Duhul Sfânt nu Se va sălăşlui în chip conştient [gnostos] în noi, nici nu ne vom învrednici să vedem, ca sfinţii, pe Dumnezeu [Mt 5,8], nici fiind noi încă aici, nici fiind acolo, precum mi se pare, ca unii care plecăm de aici orbi şi, precum zice Teologul Grigorie *(Sfântul Grigorie din Nazianz , Omtio 40, 45; PG 36, 424C. Această cuvântare a Sfântului Grigorie la Sfântul Botez se încheie, ca şi cateheza Sfântului Simeon, cu o evocare a celor zece fecioare din Evanghelie. Sfântul Simeon a fost, probabil, impresionat de viziunea „sufletelor feciorelnice strălucitoare ţinând în mâini candelele strălucitoare ale credinţei" la care face aluzie mai jos în finalul catehezei sale [n. B. Krivocheine, SC 96, p. 373].)*, atât vom cădea din acea vedere „pe măsura orbirii noastre, a fiecăruia", pe cât ne-am lipsit noi înşine de bunăvoie de acea lumină în viaţa aceasta.

Facă-se însă ca noi toţi, curăţindu-ne şi curăţiţi, să ne învrednicim să-L vedem. Fiindcă cei care ies din această viaţă în afara acestor două stări au nelimpede hotarul hotărârii privitoare la ei. Iar ceea ce este nelimpede şi nesigur e lipsit de» speranţă şi de încredinţare; fiindcă cine nu are inima întărită prin har [Evr 13, 9] nu va putea dobândi vreodată, socot, de la nimic altcineva nădejdea neruşinată şi neîndoielnică; iar cine n-o are pe aceasta, prin ce altceva va fi răpit în văzduh în întâmpinarea Domnului împreună cu sfinţii [7 Tes 4, 17]? Prin ce altceva candela noastră se va aprinde din nou atunci, fiind ea stinsă încă de aici? Unde şi de unde vom putea găsi atunci untdelemnul, şi care foc, spune-mi, o va putea aprinde atunci? Sau de unde şi cum? ca atunci gătindu-ne străluciţi să ieşim cu candele strălucitoare în întâmpinarea Mirelui? Fiindcă sculându-ne ca din somn vom alerga, precum auziţi, numaidecât în întâmpinarea Lui.

Deci dacă noi, care şedem şi locuim în morminte, la strigarea trâmbiţei care ne va trezi din somn, nu vom avea sufletele noastre aprinse dinainte ca nişte candele încă de aici, ci ele se vor găsi luminând fie deloc, fie puţin şi, potrivit cuvântului Evangheliei, gata să se stingă [Mt 25, 1-9], unde vom găsi atunci fie untdelemn să le aprindem din nou pe cele stinse, fie să mai adăugăm un strop în cele ce se sting din lipsa untdelemnului? Cu adevărat nicăieri nu vom găsi nimic. De aceea, să ne grăbim să le aprindem strălucitor încă de aici prin căinţă şi lacrimi, ca la înviere să ieşim luminoşi în întâmpinarea Mirelui, să intrăm împreună cu El în Împărăţia Cerurilor [Mt 25, 10] şi să ne desfătăm de bunătăţile cele veşnice, pe care fie să le dobândim noi toţi în Hristos Dumnezeul nostru, căruia I se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea în vecii vecilor.

Amin.

Cateheza 5 - Căinţa, calea mântuirii - Despre pocăinţă [metanoia] şi că nu sunt de ajuns spre curăţirea sufletului împărţirea bunurilor noastre şi dezbrăcarea de ele, dacă nu dobândim şi plânsul. Şi despre izgonirea lui Adam. Şi că, dacă s-ar fi căit după ce a călcat porunca, n-ar fi căzut din Rai. Şi ce lucru bun a lucrat căinţa lui de după cădere. Şi despre a doua venire a Domnului şi osânda păcătoşilor. Iar spre sfârşit mustrare a celor ce vieţuiesc în răutate şi făţărnicie.

Necesitatea căinţei

Părinţilor şi fraţilor, bun lucru este pocăinţa şi folosul care vine de la ea. Ştiind acest lucru, Cel ce le ştie pe toate dinainte, Domnul Iisus Hristos, Dumnezeu nostru, a zis: ***„Pocăiţi-vă, căci s-a apropiat Împărăţia Cerurilor"*** [Mt, 4, 17].

Vreţi dar să învăţaţi cum fără pocăinţă, şi fără o pocăinţă din suflet, aşa cum o cere de la noi Cuvântul, e cu neputinţă să ne mântuim? Ascultaţi pe însuşi Apostolul care strigă: ***„Orice păcat este în afara trupului; dar cel ce desfrânează păcătuieşte în însăşi trupul său"*** [1 Co 6, 18]; şi iarăşi: ***„Trebuie să ne înfăţişăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, ca fiecare să primească pentru cele ce le-a făcut în trupul său, fie bune, fie rele"*** [2 Co 5, 10; Rm 14, 10]. Deci, plecând de aici, cineva poate să spună de multe ori: „Mulţumesc lui Dumnezeu că nu mi-am întinat vreun mădular al trupului meu cu nici o faptă desfrânată" - lucru pe care nu pot să-1 spun eu însumi, lucrătorul a toată fărădelegea [Le 13, 27; Tit 2, 14]! - şi de aici poate să aibă o pretinsă mângâiere că ar fi în afara oricărui păcat al trupului său. Dar îl contrazice Stăpânul Care rosteşte parabola celor zece fecioare [Mt 25, 1-13] şi ne arată nouă tuturor că nu avem nici un folos din curăţia trupului, dacă nu ni se adaugă şi celelalte virtuţi. Dar nu numai El, ci iarăşi însuşi Pavel, în acord cu Stăpânul, strigă zicând: ***„Urmăriţi pacea împreună cu toţi şi sfinţirea, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul"*** [Evr 12, 14].

De ce a spus: „urmăriţi"? Fiindcă nu e cu putinţă să ne facem şi să fim sfinţi într-un singur ceas, pentru că începând de la lucrurile mici trebuie să ne înălţăm progresiv la sfinţenie şi curăţie; şi chiar dacă am împlini o mie de ani în viaţa aceasta, n-am putea ajunge nicicând la desăvârşirea ei, ci, punând început în fiecare zi, trebuie să luptăm în ea, lucru pe care ni 1-a arătat el însuşi spunând aşa: „Urmăresc, doar voi prinde întrucât am fost şi eu prins" [Flp 3, 12].

De aceea, fraţii mei, luaţi aminte, rogu-vă, şi ascultaţi cuvintele fratelui vostru cel mai mic şi păcătos, şi veniţi să ne închinăm şi să cădem [Ps 94, 6] la bunul şi iubitorul de oameni Dumnezeu nostru. Să întâmpinăm faţa Lui întru mărturisire [Ps

94, 2] şi să plângem înaintea Celui ce ne-a făcut pe noi, pentru că El este Domnul Dumnezeu nostru [Ps 94, 6-7] şi noi suntem poporul Lui şi oile păşunii Lui [Ps 99, 3; 94, 7] şi nu-şi va întoarce faţa Lui de la noi [Ps 12, 2]. ***Să ne căim numai din tot sufletul şi nu doar să respingem faptele noastre cele rele, dar să facem să dispară şi gândurile rele şi necurate ale inimii, potrivit cu ceea ce s-a scris: „Sfâşiaţi-vă inimile voastre, iar nu hainele voastre"*** [Ioil 2, 13]. Căci ce folos este, spune-mi, dacă ne împărţim toate averile săracilor, dar nu ne vom abţine de la rău şi nu vom urî păcatul? Ce folos dacă nu facem vreun păcat trupesc cu fapta, dar cu mintea ne însoţim cu gânduri ruşinoase şi necurate şi împlinim în chip nevăzut păcatul şi suntem împărăţiţi şi stăpâniţi de patimile nestăpânite ale sufletului? Să respingem, rogu-vă, împreună cu banii noştri şi robia obişnuită faţă de relele mai sus zise şi să nu ne oprim aici, ci să ştergem cu râvnă cu lacrimi de pocăinţă întinăciunea acestora.

Fără căinţă renunţarea monahală nu slujeşte la nimic

Fiindcă aşa cum împăratul înveşmântat în diademă şi în purpura împărăţiei, care are comori nemăsurate de argint şi aur şade pe un tron înalt, dacă ia de bunăvoie noroi şi funingine şi cu propriile sale mâini îşi unge toată faţa, acoperindu-şi toate simţurile, astfel încât nu mai poate nici vedea, nici auzi, nici mirosi, după care, părându-i rău şi căutând eliberarea de acest rău, nu intră degrabă în iatacul său şi nu spală cu apă multă noroiul şi funinginea aceea ca aşa să şadă iarăşi ca mai înainte curat pe scaunul împărăţiei lui, ci, în loc de aceasta, îşi risipeşte numai toate comorile sale săracilor [Ps 111, 19] şi dă acestora toată averea sa mişcătoare şi nemişcătoare, nu se va folosit pe sine însuşi cu nimic din aceasta dacă nu-şi va fi spălat funinginea şi noroiul cu apă, ci va fi de râs celor ce-l văd, petrecând ca o sperietoare în mijlocul senatului, tot aşa nici altcineva nu se va folosi pe sine însuşi împărţindu-şi toate averile sale săracilor şi îmbrăţişând toată sărăcia şi neagoniseala, dar neabţinându-se de la rău, nici curăţindu-şi prin căinţă şi lacrimi sufletul său.

Fiindcă tot omul care a păcătuit asemenea mie, cel osândit, şi şi-a astupat simţurile sufletului său cu noroiul plăcerilor, chiar dacă şi-ar împărţi toată averea săracilor şi şi-ar lăsa toată slava demnităţilor sale şi strălucirea caselor, a cailor, a turmelor şi a robilor, şi chiar pe înşişi prietenii şi pe rudele sale, şi s-ar face sărac şi lipsit de orice avere intrând în haina monahilor, are încă neapărată nevoie în viaţa lui de lacrimile pocăinţei, ca să-şi spele noroiul păcatelor, mai cu seamă dacă, asemenea la mine, funinginea şi noroiul multelor lui rele îi acoperă nu numai faţa şi mâinile, ci şi trupul lui. Fiindcă împărţirea averilor nu ne e de ajuns spre curăţirea sufletului, dacă nu vom plânge şi nu ne vom tângui din suflet, fraţilor; Fiindcă

socot că, dacă nu se curăţă cineva pe sine însuşi cu toată râvna prin lacrimile sale de întinăciunea patimilor, ci iese din viaţă întinat, pe bună dreptate va fi luat în râs de Dumnezeu şi de îngerii lui [Le 9, 27; 12, 9] şi împreună cu demonii va fi aruncat în focul cel veşnic [Mt 1, 8; 25, 41].

Da, cu adevărat aşa e, fraţilor! Fiindcă n-am adus nimic în lume [Tim 6, 7] ca, păcătuind, să-1 dăm preţ de răscumpărare lui Dumnezeu pentru păcatele noastre [Ps 48, 8-9]. ***„Căci ce va da omul în schimb lui Dumnezeu?"*** [Rm 11, 35]. Aceasta e judecata corectă, aceasta e smerenia dreaptă şi adevărată. Fiindcă zice şi Domnul: ***„Să nu socotiţi că am venit să stric legea şi prorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc"*** [Mt 5, 17]. Iar aceasta este plinirea legii [Rm 13, 10]: să nu se îndreptăţească cineva în vreun lucru, nici să-şi facă dreptate lui însuşi [Rm 12, 19], ci să pună la dispoziţia tuturor toate ca un mort, că dacă i s-ar face ceva să nu se mişte, nici tulburându-se să le răspundă, ci să rămână numai în poruncile lui Dumnezeu sârguindu-se să păzească cele poruncite de El ca un leu sau alt uriaş Samson sau altcineva care să fi fost mai înainte sau e mai viteaz decât el.

Căinţa laicilor. Exemple

E, aşadar, cu putinţă, fraţilor, ca toţi şi nu numai monahii să se căiască, să plângă şi să se roage pururea şi necontenit lui Dumnezeu, şi să dobândească prin asemenea fapte toate celelalte virtuţi. Că acest lucru e adevărat dă mărturie împreună cu mine şi cu Ioan cu graiul de aur, marele stâlp şi învăţător al Bisericii, care în cuvintele sale despre David explică Psalmul 50, spunând că e cu putinţă celui care are femeie şi copii şi slujnice şi mulţime de casnici şi averi multe, şi e prins în lucrurile acestei vieţi, nu numai să poată face aceasta, adică să plângă şi să se roage şi să se căiască în fiecare zi, dar şi să ajungă, dacă vrea, la desăvârşirea virtuţii şi să primească Duhul Sfânt şi să se facă prieten al lui Dumnezeu şi să se desfete de vederea Lui, aşa cum au fost mai înainte de venirea lui Hristos Avraam, Isaac, Iacob şi Lot cel din Sodoma - ca să-i las deoparte pe ceilalţi fiindcă sunt mulţi - Moise şi David, iar în harul cel nou şi la arătarea Dumnezeului şi Mântuitorului nostru [2 Tim 1, 10] Petru, pescarul şi neînvăţatul, care, împreună cu soacra sa [Mt 8, 14] şi cu alţii, ves teşte pe Dumnezeu Cel ce S-a arătat. Iar pe ceilalţi cine i-ar putea număra, întrucât sunt mai mulţi decât picăturile de ploaie [Sir 1,2] şi decât stelele cerului [Fc 15, 5], împăraţi, nobili şi oameni puternici - ca să nu vorbesc despre cei săraci şi despre cei ce vieţuiesc având numai cele ce sunt de ajuns - ale căror cetăţi, case şi lăcaşuri ale bisericilor pe care le-au înălţat în chip falnic, ale căror aziluri de bătrâni şi case de oaspeţi s-au păstrat şi există până acum, pe care le-au agonisit încă fiind ei în viaţă şi de care s-au folosit cu cucernicie, nu ca nişte proprietari, ci ca nişte robi ai Stăpânului, administrând cele dăruite lor de Stăpânul, folosindu-se, potrivit

cuvântului lui Pavel, de lume, ca şi cum nu s-ar fi folosit [Co 7, 31]; de aceea s-au şi făcut slăviţi şi strălucitori încă fiind în această viaţă, iar acum şi în vecii nesfârşiţi se vor face şi mai slăviţi şi mai strălucitori în împărăţia lui Dumnezeu. Şi dacă n-am fi zăbavnici şi trândavi şi dispreţuitori ai poruncilor lui Dumnezeu, ci râvnitori şi deşteptaţi şi treji [1 Tes 5, 6], n-am avea nevoie nici de lepădarea de lume sau de tundere [în monahism] sau de fuga din lume. Şi ca să mă credeţi când spun aceasta, ascultaţi!

Istoria lui Adam

Dumnezeu 1-a făcut pe om dintru început împărat al tuturor celor de pe pământ [Fc 1, 26. 28], ba chiar şi al celor ce sunt sub bolta cerului; fiindcă negreşit pentru om au fost aduse la fiinţă soarele şi luna şi stelele. Dar ce? Fiind el împărat al tuturor celor văzute, ar fi fost vătămatoare de acestea în ce priveşte virtutea? Nicidecum, ci încă şi mai mult, dacă ar fi rămas mulţumind lui Dumnezeu şi Celui ce 1-a făcut şi i-ar fi dat lui toate, i-ar fi mers bine. Căci dacă n-ar fi călcat porunca Stăpânului, n-ar fi pierdut această împărăţie, nu s-ar fi lipsit de Slava lui Dumnezeu; dar după ce a făcut aceasta, a fost pe drept cuvânt izgonit şi surghiunit, a trăit şi a murit.

Şi îţi spun acum un lucru pe care, cred, nu 1-a descoperit limpede nimeni, dar a fost spus în chip adumbrit. Care anume? Ascultă dumnezeiasca Scriptură care spune: ***„Şi a zis Dumnezeu lui Adam*** - după ce a călcat porunca - : ***«Adame, unde eşti?»"*** [Fc 3, 9]. ***De ce a spus aceasta Făcătorul a toate? Negreşit vrând să-1 aducă la simţire şi chemându-1 la pocăinţă, i-a zis: „Adame, unde eşti? înţelege-te pe tine însuţi, învaţă-ţi goliciunea! Vezi de ce veşmânt şi de ce slavă te-ai lipsit! Adame, unde eşti?"*** Ca şi cum l-ar fi îndemnat zicând: „Hai, cugetă, nenorocitule, hai, ieşi de unde te-ai ascuns! De Mine crezi că te poţi ascunde [Fc 3, 8]? Spune: am păcătuit!" Dar el nu spune aceasta, sau, mai degrabă, eu, ticălosul, nu spun aceasta - fiindcă a mea este păţania! - dar ce anume spune? ***„Am auzit glasul Tău pe când umblai în Rai şi am cunoscut că sunt gol şi m-am ascuns"*** [Fc 3, 10]. Deci ce spune atunci Dumnezeu? ***„Şi cine ţi-a vestit că eşti gol? Nu cumva ai mâncat din pomul din care ţi-am poruncit numai din el să nu mănânci?"*** [Fc 3, 11].

Adam nu-şi mărturiseşte păcatul şi e izgonit

Vezi, iubitule, îndelungă-răbdarea lui Dumnezeu? Fiindcă zicându-i: „Adame, unde eşti?", şi acela nemărturisindu-I păcatul îndată, şi zicând: „Am auzit glasul Tău, Doamne, şi am cunoscut că sunt gol şi m-am ascuns", Dumnezeu nu S-a înfuriat, nu S-a întors numaidecât, ci îi cere al doilea răspuns şi spune: „Cine ţi-a

vestit că eşti gol? Nu cumva ai mâncat din pomul din care ţi-am poruncit numai din el să nu mănânci?" înţelege-mi adâncul cuvintelor înţelepciunii lui Dumnezeu [Rm 11, 38]. ***„De ce zici: sunt gol, iar păcatul tău îl ascunzi? Crezi oare că văd numai trupul tău, dar inima şi cugetele tale nu le văd?"*** Fiindcă, amăgit fiind, Adam nădăjduia că Dumnezeu nu ştia păcatul şi aşa vorbea cu sine însuşi oarecum în felul următor: „Dacă spun că sunt gol, Dumnezeu, Care nu ştie, va spune: «Şi de ce eşti gol?», după care trebuie să tăgăduiesc şi să spun: «Nu ştiu», şi aşa mă voi ascunde şi voi primi iarăşi veşmântul cel dintâi [Le 15, 22]. Iar dacă nu, numai să nu mă izgonească, numai să nu mă surghiunească!" Acestea cugetând el - cum mulţi, şi eu cel dintâi, fac până acum, ascunzându-şi relele lor - Dumnezeu nevrând să-i înmulţească osânda spune: „Şi de unde ai ştiut că eşti gol? Nu cumva ai mâncat din pomul din care ţi-am spus să nu mănânci?" Ca şi cum ar spune: ***„Crezi că poţi să te ascunzi cu totul de Mine? Nu ştiu Eu oare ce ai făcut? Nu spui: «Am păcătuit»?*** Spune, nenorocitule: «Da, Stăpâne, am călcat porunca Ta, am căzut ascultând sfaturile femeii, am greşit mult făcând cuvântul ei şi neascultând cuvântul Tău, ai milă de mine!»" Dar nu spune aceasta, nu se smereşte, nu se pleacă, drug de fier e cerbicia inimii lui [îs 48, 4], cum este şi a mea, nenorocitul! Căci dacă ar fi spus aceasta, ar fi rămas în Rai şi ar fi fost scutit atunci printr-un singur cuvânt de tot cercul acela de zeci de mii de lucruri rele cărora li s-a supus fiind surghiunit şi zăcând în iad atâtea veacuri.

Aceasta este deci ceea ce am făgăduit să spun. Ascultă şi în continuare şi cunoaşte că adevărat e cuvântul şi nu este nici o minciună [7 In 2, 27] în el. A zis Dumnezeu lui Adam: ***„în ceasul în care veţi mânca din pomul din care v-am poruncit numai din acesta să nu mâncaţi cu moarte veţi muri"*** [Fc 2, 17; 3, 11], ***adică veţi muri cu moartea sufletească, care a avut loc în chiar ceasul acela, şi pentru care Adam a şi fost dezbrăcat de veşmântul nemuririi; Dumnezeu n-a zis dinainte nimic mai mult şi n-a făcut nimic mai mult. Căci ştiind dinainte că Adam avea să cadă şi vrând să-1 ierte dacă se căieşte, Dumnezeu n-a zis, precum ziceam, nimic mai mult împotriva lui; dar când acesta şi-a tăgăduit păcatul şi nu s-a căit nici când a fost mustrat de Dumnezeu*** (fiindcă a zis: ***„Femeia pe care Tu mi-ai dat-o, aceasta m-a amăgit!"*** [Fc 3, 12. 13] - „Pe care Tu mi-ai dat-o!" - o, suflet neatent, ca şi cum I-ai fi spus lui Dumnezeu: „Tu ai greşit: femeia pe care mi-a dat-o, ea m-a amăgit!"- lucruri pe care le pătimesc şi eu însumi, nenorocitul şi ticălosul, care nu vreau să mă smeresc tăcând şi să spun din suflet că eu sunt pricina pierzaniei mele, ci zic: „Cutare m-a împins să fac şi să spun aceasta şi aceasta, cutare m-a sfătuit să lucrez aceasta şi aceasta!" O, suflet ticălos, care rosteşti cuvinte pline de păcat! O, suflet neruşinat şi întinat de cuvinte încă şi mai neruşinate şi întinate!), prin urmare, aşa grăind Adam, îi spune atunci Dumnezeu: ***„Prin osteneli şi sudoare să-ţi mănânci pâinea ta! Spini şi pălămidă să-ţi răsară***

pământul!" [Fc 3, 19. 18], şi la sfârşit: ***„Pământ eşti şi în pământ te vei întoarce!"*** [Fc 3, 19]. Cu alte cuvinte spune: „Ţi-am zis să te pocăieşti şi aşa să vii iarăşi în vieţuirea ta dintâi. Dar fiindcă eşti aşa de învârtoşat, du-te acum departe de mine şi-ţi va fi de ajuns drept pedeapsă îndepărtarea ta, pentru că pământ eşti şi în pământ te vei întoarce" [Fc 3, 19].

Nici Eva nu recunoaşte greşeala

Ai cunoscut deci acum că de aceea a fost osândit, fiindcă după cădere nu s-a pocăit şi n-a zis: „Am păcătuit!", drept pentru care a fost surghiunit şi i s-a poruncit să-şi ducă viaţa în osteneală şi sudoare şi să se întoarcă în pământul din care a fost luat? Acest lucru e vădit şi din cele ce urmează. Aşadar, lăsându-1 pe el, Dumnezeu vine la Eva, vrând să arate că pe drept cuvânt şi ea va fi izgonită împreună cu el, întrucât nu vrea să se căiască, şi-i spune: „De ce ai făcut aceasta?" [Fc 3, 13], ca măcar aceasta să spună: „Am păcătuit!" Căci ce altă nevoie, spune-mi, avea Dumnezeu să grăiască către ea aceste cuvinte, dacă nu ca s-o facă să spună: „în nebunia mea, Stăpâne, am făcut aceasta, eu, nenorocita şi ticăloasa, neascultându-Te pe Tine, Stăpânul meu. Ai milă de mine!" Vai, ce nesimţire! Căci cu şarpele care ţi-a grăit împotriva Stăpânului, ai stat de vorbă şi pe acesta l-ai preferat înaintea lui Dumnezeu Care te-a făcut pe tine, iar sfatul aceluia l-ai ţinut mai de cinste şi mai adevărat decât porunca Stăpânului! Şi cum aceasta nu s-a aflat zicând: „Am păcătuit!", au fost alungaţi din desfătare, au fost surghiuniţi din Rai departe de Dumnezeu. ***Priveşte-mi însă adâncul tainelor Iubitorului de oameni Dumnezeu şi află şi învaţă-te de aici că, dacă s-ar fi pocăit, n-ar fi fost izgoniţi, n-ar fi fost osândiţi, n-ar fi fost condamnaţi să se întoarcă în pământul din care au fost luaţi*** [Fc 3, 19]. Cum anume? Ascultă!

Izgoniţi, Adam şi Eva se căiesc

Când au fost izgoniţi şi au căzut de acolo în sudorile şi ostenelile trupeşti, şi au început să flămânzească şi să înseteze, să le fie frig şi să tremure şi să pătimească unele ca acestea pe care le pătimim astăzi şi noi înşine, atunci dobândind de aici o simţire mai mare a acestei nenorociri şi căderi, şi nu numai a acesteia, dar şi a răutăţii cugetului lor şi a milostivirii negrăite a lui Dumnezeu, umblând şi şezând, aşadar, în afara Raiului, le-a părut rău, au plâns, s-au tânguit, şi-au lovit faţa, şi-au smuls perii capului, tânguindu-se pentru învârtoşarea inimii lor, iar aceasta nu o singură zi, nu două sau zece, ci, credeţi-mă, toată viaţa lor. Şi cum n-ar fi putut să plângă pururea şi necontenit gândindu-se la Stăpânul acela cel blând, la acea desfătare negrăită, la frumuseţile negrăite ale acelor flori, la viaţa fără de griji şi fără chin, la urcuşurile şi coborârile la ei ale îngerilor [Fc 28, 12; In 1, 51]?

Fiindcă aşa cum cei ce au fost chemaţi de unul din stăpânii veacului acestuia să-i fie robi spre slujire în faţa feţei lui, până când păzesc sincer respectul, cinstea şi slujirea faţă de stăpânul lor şi-1 iubesc pe el şi pe cei ce sunt robi împreună cu el, până atunci deci se desfată şi de îndrăzneala cea către el şi de favoarea şi de iubirea lui în multă uşurare, desfătare şi falǎ, dar atunci când, căzând în nebunie, se ridică împotriva stăpânului lor şi a celor ce sunt robi împreună cu ei [Mt 24, 49], cad atunci din îndrăzneala cea către el, din iubire şi din favoare, fiind surghiuniţi de către acela într-o ţară îndepărtată [Le 15, 13] şi sunt supuşi din porunca lui la zeci de mii de încercări, ca să simtă încă şi mai mult în chinul şi istovirea lor uşurarea de care se desfătau şi paguba bunurilor din care au căzut, în acelaşi chip au suferit şi oamenii dintâi plăsmuiţi fiind în Rai şi desfătându-se de bunătăţile acelea, iar apoi căzând şi fiind izgoniţi din ele; şi fiindcă au simţit atunci căderea, plângeau mereu, se tânguiau mereu, chemând îndurarea Stăpânului lor.

Dumnezeu Se milostiveşte de cei ce se căiesc

Dar ce face atunci Cel bogat în milă şi zăbavnic la pedeapsă? Căci deşi îi vede smerindu-se, nu anulează încă sentinţa rostită - făcând aceasta spre cuminţirea noastră şi pentru ca nimeni să nu se ridice împotriva Făcătorului a toate - , dar ştiind dinainte ca un Dumnezeu atât căderea, cât şi pocăinţa acestuia, a hotărât mai dinainte, negreşit încă înainte de a face toate şi vremea şi timpul, şi cum şi când îl va rechema din surghiun prin judecăţi negrăite şi nepătrunse pentru toată suflarea. Şi chiar dacă ar fi fost descoperite unora, şi aceştia ar fi vrut să le aştearnă în scris, nici timpul, nici hârtia, nici cerneala n-ar fi fost de ajuns, nici chiar lumea întreagă n-ar fi cuprins aceste cărţi [In 21, 25]. Deci aşa cum a prehotărât şi a prezis în îndurarea Lui, aşa a şi făcut. Şi pe cei pe care i-a izgonit din Rai din pricina neruşinării şi a inimii şi cugetului lor lipsite de părere de rău [Rm 2, 5], pe cei care s-au căit după cuviinţă şi s-au smerit după vrednicie şi au plâns şi s-au tânguit, El însuşi, Singurul din Cel Singur, Unul-născut Fiul şi Cuvântul Tatălui Celui mai înainte de veci pogorându-Se - precum ştiţi toţi - nu numai că S-a făcut om asemenea acelora, dar a primit chiar să moară ca şi ei de o moarte violentă şi ruşinoasă şi, pogorându-se la iad, i-a înviat de acolo.

Deci Cel care a pătimit pentru ei acestea pe care le auzi în fiecare zi, ca să-i recheme din acel îndepărtat surghiun, nu s-ar fi milostivit oare faţă de ei dacă s-ar fi pocăit în Rai? Şi cum ar fi făcut altfel Cel ce este prin fire iubitor de oameni şi pentru aceea 1-a făcut pe om, ca să se desfete în Rai de bunătăţile Lui şi să preamărească pe Binefăcătorul său? Da, într-adevăr, fraţilor, aşa ar fi făcut, pe cât socot. Dar ca să afli şi celelalte şi să crezi încă şi mai mult cuvântului, ascultă următoarele!

Tot neamul omenesc regăseşte iubirea lui Dumnezeu

Dacă s-ar fi pocăit încă fiind în Rai, ar fi primit înapoi însuşi acel Rai, şi nimic mai mult. Dar pentru că au fost izgoniţi din el pentru nepocăinţa lor, iar după acestea, pocăindu-se, mult au plâns şi s-au necăjit - lucru pe care, precum spuneam, nu l-ar fi pătimit dacă s-ar fi pocăit în Rai - vrând Stăpânul Dumnezeu să-i cinstească şi slăvească pentru aceste osteneli, sudori şi chinuri şi pentru frumoasa lor pocăinţă, şi nu numai să-i facă să uite toate aceste lucruri cumplite, ce face? Priveşte-mi măreţia iubirii Sale de oameni! Pogorându-se la iad şi înviind, i-a reaşezat nu numai în Rai, de unde au căzut, dar i-a înălţat la însuşi cerul cerurilor [Ps 67, 34]; şi, şezând Stăpânul de-a dreapta lui Dumnezeu [Mc 16, 19; Ef 1, 20] şi a Tatălui Său mai înainte de veci, ce spui că 1-a făcut pe cel ce era robul Lui după fire, dar s-a făcut părinte al Lui după har [Le 3, 23 sq.]? Ai văzut la ce înălţime 1-a ridicat Stăpânul pentru pocăinţa şi smerenia lui, pentru tânguirea şi lacrimile lui?

O, puterea pocăinţei şi a lacrimilor! O, oceanul negrăitei iubiri de oameni şi a nepătrunsei milostiviri, fraţilor! Fiindcă nu numai pe acela, ci şi toată sământa lui, adică pe noi, fiii săi, pe cei ce imităm mărturisirea, pocăinţa, tânguirea, lacrimile şi celelalte ale sale de care am vorbit mai înainte, ne-a cinstit şi ne-a slăvit ca pe acela şi pe noi, şi pe cei ce fac aşa până acum şi vor face aşa de acum încolo, fie mireni, fie monahi. ***„Amin, a zis adevăratul Dumnezeu, nu vă voi lăsa niciodată [Iov 1, 5; Evr 13, 5], ci vă voi arăta ca pe nişte fraţi şi prieteni ai Mei, ca pe nişte părinţi şi mame [Mt 12, 49-50] şi rude şi împreună-moştenitori ai Mei [Rm 8, 17], v-am preamărit şi vă voi preamări [Ioan 12, 28] şi sus în cer şi pe pământ jos [Dt 14, 39], iar viaţa, veselia şi slava aceasta nu vor avea sfârşit niciodată [Le 1, 33; Evr 7, 3]."***

Aşadar, spune-mi, ce folos ar fi avut, frate, oamenii întâi-plăsmuiţi să vieţuiască fără osteneală şi fără griji în Rai după ce au lenevit şi prin necredinţa faţă de Dumnezeu au dispreţuit şi au călcat porunca Lui? Căci dacă ar fi crezut Lui, n-ar fi socotit Eva mai vrednic de crezare şarpele, iar Adam mai vrednică de crezare pe Eva decât pe Acela, ci ar fi păzit porunca de a nu mânca din pomul acela; iar, mâncând şi nepocăindu-se, au fost izgoniţi afară. Dar, iarăşi, n-au fost păgubiţi cu nimic din acest surghiun, ci s-au folosit foarte mult de el, şi acest lucru s-a făcut spre mântuirea noastră a tuturor. Fiindcă, pogorându-Se de sus, Stăpânul nostru a desfiinţat moartea noastră prin moartea Lui [Col 2, 14], suprimând în chip desăvârşit osânda venită din călcarea strămoşului şi renăscându-ne şi replăsmuindu-ne prin Sfântul Botez şi eliberându-ne în chip desăvârşit de ea, ne-a aşezat în această lume cu totul liberi şi nesupuşi înrâuririi tiranice a vrăjmaşului, ci, cu libertatea cea dintru început cinstindu-ne pe noi, ne-a dat încă şi mai mult putere

împotriva lui, ca aceia care vor să-1 biruie cu uşurinţă mai presus decât toţi sfinţii cei dinainte de venirea lui Hristos, iar murind să nu fim siliţi să coborâm ca şi aceia la iad, ci să urcăm la cer şi la desfătarea şi bucuria de a acolo şi să ne învrednicim să ne desfătăm de bucuria veşnică acum în chip măsurat, iar după învierea din morţi pe de-a întregul de ea întreagă.

Aşadar, cei ce vor, să nu pretexteze pretexte [Ps 140, 4], nici să spună că din pricina căderii lui Adam ne aflăm cu toţi sub înrâurirea păcatului şi suntem atraşi de el. Căci cei ce gândesc şi spun aceasta cred că venirea Stăpânului şi Dumnezeului nostru s-a făcut fără de folos şi în chip deşert, lucru pe care îl spun ereticii, iar nu credincioşii. Căci pentru ce S-a pogorât sau pentru cine anume a gustat moartea [Evr 2, 9], decât negreşit ca să dezlege osânda venită din păcat şi să slobozească neamul nostru din robia şi de sub lucrarea vrăjmaşului potrivnic? Fiindcă aceasta este adevărata libertate: a nu fi stăpânit în nici un chip de către altcineva. Fiindcă noi eram păcătoşi de la cel care a păcătuit, eram călcători de poruncă de la cel care a încălcat porunca, facându-ne noi înşine slujitori ai păcatului de la cel ce se făcuse rob păcatului [cf. Rm 6, 17. 20], eram blestemaţi şi morţi de la cel ce a fost blestemat şi mort, de la cel ce sub înrâurirea sfatului celui rău se făcuse robul lui şi îşi pierduse libertatea, şi, ca unii ce eram copiii lui, am ajuns şi noi sub ademenirea lui şi eram stăpâniţi în chip tiranic. Dumnezeu însă, pogorându-Se, S-a întrupat şi S-a născut om ca şi noi, afară de păcat [Evr 4, 15], şi a desfiinţat păcatul, sfinţind zămislirea şi naşterea, şi crescând puţin câte puţin, a binecuvântat toate vârstele; iar făcându-se bărbat desăvârşit, a început atunci să propovăduiască, învăţându-ne astfel să nu o mai luăm înainte nici să nu-i întrecem pe cei cu părul alb în înţelegere şi virtute [Sol 4, 8-9], mai cu seamă noi, cei tineri, şi care nu suntem bărbaţi prin chibzuinţă; a luat asupra Sa cele ce erau asupra noastră şi păzind toate poruncile propriului Său Dumnezeu şi Tată, a desfiinţat călcarea poruncii şi pe cei ce o călcaseră i-a slobozit de osândă [Rm 8, 2]; S-a făcut rob, luând chip de rob [Flp 2, 7], şi pe noi robii ne-a ridicat la demnitate de stăpâni, făcându-ne stăpâni asupra tiranului dintâi - martori sunt sfinţii, care şi după moarte îl alungă ca pe un neputincios pe el şi pe slujitorii lui; S-a făcut blestem fiind răstignit - „Fiindcă blestemat, zice, este tot cel spânzurat pe lemn" [Ga 3, 13] —, şi a desfiinţat întreg blestemul lui Adam; a murit şi prin moartea Lui a desfiinţat moartea; a înviat şi a desfiinţat puterea şi lucrarea vrăjmaşului [Le 10, 19], care prin moarte şi păcat are putere împotriva noastră [Evr 2, 14]. Vărsând în veninul aducător de moarte şi în otrava păcatului lucrarea negrăită şi de viaţă făcătoare a Dumnezeirii Sale şi a Trupului Său, a răscumpărat din lucrarea vrăjmaşului [2 Tes 2, 9] tot neamul nostru, iar prin Sfântul Botez şi prin împărtăşirea preacuratelor Sale Taine, a Trupului şi Sângelui Său celui scump, curăţindu-ne

şi făcându-ne vii, ne-a restaurat sfinţi şi fără de păcat [1 In 5, 18], şi ne-a lăsat să fim cinstiţi din nou cu libertatea, pentru ca nu din silă, ci din alegere liberă să ne arătăm robi Stăpânului.

Şi aşa cum încă de la început Adam era în Rai liber şi afară de păcat şi constrângere, dar prin voia lui liberă s-a supus vrăjmaşului şi, fiind amăgit, a călcat porunca lui Dumnezeu, tot aşa şi noi, renăscuţi fiind prin Sfântul Botez, ne dezlegăm din robie şi ne facem liberi şi, dacă nu ascultăm din propria noastră voinţă de vrăjmaşul, el nu poate să facă ceva într-altfel împotriva noastră. Căci dacă chiar şi înainte de Lege şi de venirea lui Hristos, fără toate aceste ajutoare, mulţi şi nenumăraţi oameni au bineplăcut lui Dumnezeu şi s-au arătat fără reproş [Fc 17, 1], dintre care dreptul Enoh a fost strămutat [Fc 5, 24] şi a fost cinstit prin această mutare, iar Die a fost luat la cer într-un car de foc [3 Rg 2, 11], ce vom răspunde atunci noi care după har şi după o atât de mare binefacere, după desfiinţarea morţii şi a păcatului, după renaşterea Botezului şi străjuirea sfinţilor îngeri şi însăşi adumbrirea şi venirea Duhului Sfânt [Le 1, 35] nu ne aflăm egali nici măcar cu cei dinainte de har, ci trândavi şi dispreţuitori ai poruncilor lui Dumnezeu şi călcători ale lor?

Dar că, stăruind în cele rele, vom fi pedepsiţi mai mult decât cei ce au păcătuit în Lege, ne-a arătat Sfântul Pavel zicând: ***„Căci dacă s-a adeverit cuvântul grăit prin îngeri şi orice călcare de poruncă şi orice neascultare şi-a primit dreapta răsplătire, cum vom scăpa noi, dacă vom fi nepăsători la o astfel de mântuire [Evr 2, 2-3]?***

Consecinţele apocaliptice ale nepocăinţei

Deci nu pe Adam, ci pe sine însuşi să se învinuiască şi să-şi facă reproşuri fiecare dintre noi, atunci când cădem în oricare păcat, şi fiecare dintre noi să arate ca acela pocăinţă vrednică, dacă vrea să dobândească viaţa veşnică în Domnul; iar dacă nu vreţi nici nu vă sârguiţi în tot chipul sau să vă păziţi fără de păcat întru paza tuturor poruncilor [7 In 5, 18], sau, călcând vreuna dintre ele, să vă pocăiţi până la moarte şi să-şi plângă fiecare păcatul său, ci rămâneţi în învârtoşarea şi cugetul vostru nepocăit [Rm 2, 5], acestea le grăieşte Domnul: „Pământul se va cutremura pentru cei care după atâtea şi atâtea minuni, după arătarea Mea în lume, după atâta învăţătură pe care am înmulţit-o în lume, şovăie încă şi nu cred şi nu ascultă de cuvintele Mele; şi se va rupe în multe bucăţi, nesuportând să-i mai ducă în spate pe cei nerecunoscători, tari la cerbice şi neascultători de Mine, şi ei vor vedea căderea lor apropiindu-se înaintea picioarelor lor şi vor tremura, căci pământul cutremurându-se, cerul clătinându-se [13, 13] şi înfăşurându-se ca o carte cu zgomot [2 Ptr 3, 10;

Ap 6, 16], din acele lucruri înfricoşătoare şi cumplite inimile lor neplecate şi neîmblânzite se vor prăbuşi ca cea a unui iepure în ceasul junghierii. Lumina se va întuneca [Am 8, 9] stelele vor cădea [îs 34, 4], soarele şi luna se vor stinge [Mt 24, 29], şi din crăpăturile pământului se va înălţa un foc care-i va inunda ca apele mărilor. Şi aşa cum 1-a potop s-au deschis zăvoarele cerului [Fc 7,11] şi s-a pogorât apa şi după puţin timp a acoperit popoarele, aşa şi atunci pământul se va deschide din temeliile lui [îs 24, 18; Ps 17, 16] şi va ţâşni nu puţin câte puţin, ci dintr-o dată focul şi va acoperi tot pământul şi toate se vor face un râu de foc [Dn 7, 10]"

La Judecată Evangheliile îi vor acuza pe cei nepocăiţi

Deci ce vor face atunci cei ce spun: „De m-ar fi lăsat aici şi n-aş fi dorit Împărăţia Cerurilor"? Ce vor face atunci cei ce râd [Le 6, 25] şi vorbesc aşa: „De ce ne porunceşti să plângem în fiecare zi?" Iar cei ce lucrează împotriviri în cuvânt şi murmur şi cele mai rele decât acestea, ce răspuns vor da atunci? Nu vor spune oare: „N-am auzit"? Nu vor spune oare: „Nimeni nu ne-a povăţuit"? Nu vor spune oare: „N-am cunoscut numele, stăpânirea, tăria şi puterea Ta, stăpâne"?

„Dar câte nu v-am spus mai înainte şi nu v-am vestit, nenorociţilor - v-a spune atunci pe drept cuvânt către noi Acela — prin proroci, prin apostoli, prin toţi robii mei şi prin Mine însumi? N-aţi auzit Evangheliile mele zicând: „Pocăiţi-vă" [Mt 3, 2]? Nu le-aţi auzit zicând: „Fericiţi cei ce plâng acum, că vor râde" [Le 6, 21]? Nu M-aţi auzit strigând: „Fericiţi cei ce plâng" [Mt 5, 4]? Dar voi aţi râs în hohote, vorbind unii către alţii şi lungindu-vă vorbele deşarte [Mt 12, 36], invitându-vă unii pe alţii la ospeţe şi slujindu-vă pântecele. Iar când spuneam că „strâmtă e poarta şi îngustă uşa care duce la viaţă" [Mt 7, 14] şi că: „Împărăţia Cerurilor se ia cu sila şi cei ce silesc o răpesc" [Mt 11, 12], voi eraţi culcaţi pe aşternuturi moi şi urmăreaţi întru toate uşurarea şi relaxarea? Atunci când spuneam: „Cel ce vrea să fie cel dintâi, să fie cel din urmă dintre toţi, robul tuturor şi slujitorul tuturor" [Mc 9, 35; 10, 44], n-aţi preferat oare voi locurile de frunte la mese şi scaunele din faţă, stăpânirile şi conducerile, funcţiile şi măreţia demnităţilor, şi n-aţi vrut să vă supuneţi sau să slujiţi în smerenia sufletului unuia umil, sărac şi lepădat? Atunci când spuneam: „Câte vreţi să vă facă vouă oamenii, faceţi-le şi voi asemenea" [Mt 7, 12], oare voi nu făceaţi numai slujirile voastre şi vă împlineaţi voile şi poftele voastre, lăcomindu-vă, răpind, făcând nedreptate şi nu vă slujeaţi numai pe voi înşivă? Când spuneam: „Dacă cineva te loveşte peste obrazul cel drept, întoarce-i-1 şi pe celălalt" [Mt 5, 39], oare atunci unii nu râdeaţi, iar alţii nu sufereaţi nici măcar să auziţi aceasta, ci spuneaţi că am poruncit în chip rău şi nedrept acest lucru?

Când spuneam: „Dacă cineva te sileşti să mergi cu el o milă, mergi cu el două" [Mt 5, 4], nu numai că nimeni dintre voi n-a făcut aceasta, ci cei mai mulţi îi strâmtoraţi pe fraţii voştri? Când spuneam: „Fericiţi sunteţi când vă vor ocărî pe voi şi vă vor prigoni şi vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră minţind din pricina Mea" [Mt 5, 11], oare voi nu sufereaţi nici măcar să auziţi un singur cuvânt aspru nu numai de la cei asemenea vouă, dar şi de la cei aflaţi mai presus de voi? Când spuneam: „Bucuraţi-vă şi vă veseliţi în prigoniri şi în necazuri" [Mt 5, 12. 11], oare voi nu îmbrăţişaţi mai degrabă laudele, cinstea şi slava, iar pentru unele ca acestea renunţaţi până chiar şi la viaţa voastră? Când îi fericeam pe cei săraci [Mt 5, 3] aţi dorit oare vreodată din suflet să vă faceţi săraci? Când spuneam că cei blânzi vor moşteni Împărăţia Cerurilor [Mt 5, 5. 3. 10], oare nu v-aţi arătat ca nişte fiare sălbatice faţă de cei ce nu vă fac degrabă voile voastre? Iar când îi vedeţi iarăşi călcând poruncile Mele, oare nu vă arătaţi atunci compătimitori şi măsuraţi şi nu ziceţi: „Lasă!, doar Domnul a zis: Să nu te mânii împotriva cuiva"? Iar când ziceam: „Rugaţi-vă pentru cei ce vă chinuie, iubiţi-i pe vrăjmaşii voştri şi faceţi bine celor ce vă urăsc pe voi" [Mt 5, 44], oare nu spuneaţi: „Acest lucru este al apostolilor şi al sfinţilor celor mari! Fiindcă cine altul ar putea face aceasta?". Nenorociţilor, dar voi pentru ce nu v-aţi făcut sfinţi? Nu M-aţi auzit zicând: „Faceţi-vă sfinţi, precum Eu sfânt sunt!" [1 Ptr 1, 16], iar voi aţi rămas în necurăţia întinăciunilor şi fărădelegilor voastre".

Exemple de femei care au păcătuit

Iar către femei va zice: „N-aţi auzit în bisericile voastre citindu-se şi zicându-se: «Viaţa Sfintei Pelaghia care mai înainte a fost desfrânată» *(Prăznuită pe 8 octombrie.Prostituată celebră din Antiohia convertită de episcopul Nonnus de Heliopolis pe care-l auzise predicând în biserică. Botezată de el, şi-a împărţit averile săracilor şi, îmbrăcată în bărbat, şi-a petrecut restul zilelor într-o chilie pe Muntele Măslinilor, fiind recunoscută după moarte de diaconul Iacob care asistase la botezul ei şi i-a scris şi Viaţa, editată de H. USENER, Legenden der hi. Pelagia, Bonn, 1879. [în româneşte Viaţa ei poate fi citită la B. WARD, „ Vieţile sfintelor care mai înainte au fost desfrânate", trad. diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 1997, p. 85-95] [n. B. Krivocheine, SC 96, p. 422-423].)*, «Viaţa cuvioasei Maria Egipteanca, care mai înainte a fost desfrânată» *(Prăznuită pe 1 aprilie şi în a 5-a Duminică din Postul Mare. Prostituată din Alexandria retrasă după o călătorie la Locurile Sfinte în deşertul Iudeii unde şi-a petrecut tot restul vieţii hrănindu-se cu ierburi şi curmale. Cu un an înainte de a muri a fost întâlnită de monahul Zosima care, după un an de zile, revine să o împărtăşească înainte de moarte şi să o îngroape ajutat de un leu. Scurtele informaţii date de Chiril din Scythopolis şi Ioan Moschos au fost dezvoltate în lunga şi faimoasa Viaţă scrisă de*

patriarhul Sofronie al Ierusalimului (PG 87, 3697-3725). Capodoperă a hagiografiei bizantine, ea se citeşte la utrenia Duminicii a 5-a din Postul Mare. [în româneşte poate fi citită în Triod sau în B. WARD, ibid., p. 49-73.] [n. B. Krivocheine, SC 96, p. 424]), «Teodora, desfrânata şi mai apoi ajunsă făcătoare de minuni»*(Prăznuită pe 11 septembrie. Femeie măritată care, după o infidelitate faţă de soţul ei, şi-a părăsit pe ascuns casa şi a intrat deghizată în bărbat, ca să nu poată fi recunoscută, într-o mănăstire de bărbaţi pentru a-şi repara greşeala printr-o viaţă de asceză. Viaţa ei a fost editată de K. WESSELY, Die Vita S. Theodorae, Viena, 1889 [n. B. Krivocheine, SC 96, p. 424-425].)*, şi iarăşi: «Eufrosina fecioara supranumită şi Smarald» *(Prăznuită pe 25 septembrie. Fecioară dintr-o bogată familie din Alexandria. Tatăl ei a hotărât să o căsătorească, dar ea a fugit de acasă şi s-a refugiat îmbrăcată în bărbat într-o mănăstire, unde şi-a petrecut viaţa sub numele de Smarald, identitatea ei adevărată fiind descoperită doar după moarte. La auzul veştii, tatăl ei a intrat în monahism venind să trăiască în chilia ei. Viaţa ei a fost editată în Analecta Bollandiana 2 (1883), p. 196-205 [n. B. Krivocheine, SC 96, p. 425].)*, şi: «Xeni, cea cu adevărat străină şi minunată» *(Prăznuită pe 24 ianuarie. Născută cu numele Eusebia într-o familie nobilă romană, fuge de acasă împreună cu două slujnice pentru a evita căsătoria impusă de părinţi. Trece prin Alexandria şi se stabileşte la Mylassa (în Caria, pe coasta Asiei Mici) unde întemeiază o mănăstire de femei, ajutată fiind de episcopul cetăţii. Pentru a-şi ascunde originea şi a nu fi descoperită de părinţi, şi-a schimbat numele în Xeni (Străina). După o viaţă de asceză, moare în sfinţenie ca egumenă a mănăstirii ei. Originea şi identitatea îi sunt descoperite după moarte de una din slujnicele sale intrată şi ea în monahism. Viaţa ei e editată în Analecta Bollandiana 56 (1938), p. 108-117 [n. B. Krivocheine, SC 96, p. 425].)*?

Oare n-aţi auzit cum au lăsat părinţi şi bogăţie şi logodnici, Mi-au slujit Mie în simplitate şi smerenie şi s-au făcut sfinte? Deci pentru ce nu le-aţi imitat şi voi pe acestea şi pe unele ca acestea, desfrânatele pe desfrânate, destrăbălatele pe destrăbălate, soţiile păcătoase pe soţiile care au păcătuit, fecioarele pe fecioarele cele asemenea vouă?" *(Aceste cinci Vieţi de sfinte din secolul V fac parte din Sinaxarul lui Simeon Metafrastul (secolul IX) care furniza lecturile liturgice pentru sărbătorile sfinţilor din fiecare zi [n. B. Krivocheine, SC96, p. 425,427].)*.

David, exemplu de rege care s-a pocăit în faţa împăraţilor zilei

Iar către bărbaţi, împăraţi şi nobili va spune în chip asemănător: „N-aţi auzit cum a păcătuit David şi, intrând la el prorocul Natan şi mustrându-1 pentru păcatul lui, nu i-a răspuns, nu s-a mâniat, nu a ascuns păcatul lui, ci, sculându-se de pe scaun, a

căzut la pământ în faţa a tot poporul şi a zis: «Am păcătuit înaintea Domnului meu» [3 Rg 12, 13] şi nu a încetat plângând şi tânguindu-se ziua şi noaptea? N-aţi auzit pe acesta zicând: «Cenuşă în loc de pâine am mâncat şi băutura mea am amestecat-o cu lacrimile [Ps 101, 10], de glasul suspinului meu s-a lipit osul meu de carnea mea, asemănatu-m-am pelicanului din pustie [Ps 101, 6-7]»; şi iarăşi: «Ostenit-am în suspinul meu, spălat-am în fiecare noapte patul meu, cu lacrimile mele aşternutul meu am udat» [Ps 6, 7]? Nu l-aţi auzit zicând: «Doamne, Dumnezeul meu, de am răsplătit cu rău celor ce mi-au făcut mie rău şi de am jefuit pe vrăjmaşii mei fără temei, să prigonească vrăjmaşul sufletul meu, şi să-1 prindă, să calce la pământ viaţa mea şi mărirea mea în ţărână să sălăşluiască» [Ps 7, 4-6]?

Aşadar, de ce nu l-aţi imitat şi voi pe acesta şi pe cei asemenea lui? Oare nu pentru că vă credeţi că sunteţi mai slăviţi, mai bogaţi decât acesta, şi de aceea nu vreţi să vă smeriţi înaintea Mea? Nefericiţilor şi ticăloşilor, deşi sunteţi stricăcioşi şi muritori, vreţi să fiţi singuri stăpânitori şi stăpânitori ai lumii, şi dacă este cineva într-altă ţară care nu vrea să se supună vouă, vă ridicaţi împotriva lui ca împotriva unui rob de nimic al vostru şi n-aţi fi în stare să răbdaţi nesupunerea lui, chiar dacă este rob împreună cu voi şi voi nu sunteţi cu nimic mai buni decât acela; dar Mie, Făcătorul şi Stăpânul vostru, cum nu vreţi să vă supuneţi şi să-Mi slujiţi cu frică şi cutremur [Ps 2, II]? Răsplătind cu răul [Ps 7, 5] celor ce au greşit vouă, ce aţi socotit în voi înşivă despre cele pe care le-aţi păcătuit împotriva Mea? Că nu este cine să ceară sângele celor nedreptăţiţi [Fc 9, 5]? Că nu este cine să vadă cele făcute de voi în ascuns? Sau M-aţi uitat pe Mine şi vă închipuiţi că nu este nimeni mai presus de voi, şi n-aţi nădăjduit să vă înfăţişaţi vreodată goi şi dezbrăcaţi înaintea Mea? Nu m-aţi auzit zicând mereu: «Cine vrea să fie întâiul dintre toţi să fie cel din urmă dintre toţi, rob al tuturor şi slujitor al tuturor» [Mc 9, 35]? Cum n-aţi tremurat şi nu v-aţi tânguit şi zdrobit în voi înşivă temându-vă ca nu cumva să fiţi înălţaţi de acea slavă deşartă şi zadarnică şi, făcându-vă călcători ai poruncilor Mele, să fiţi predaţi focului acesta? N-aţi auzit cum David, fiind ocărât de generalul său Semei şi fiind numit de acesta «bărbat al sângelui», s-a făcut din suflet pe sine însuşi mai prejos decât acela, nu s-a înfuriat, ci i-a oprit pe cei ce voiau să-1 omoare [3 Rg 16, 5-12]?

Iată şi pe Moise şi pe Iisus al lui Navi şi pe David şi pe mulţi alţii înainte de arătarea Mea, iar acum după venirea Mea încă şi mai mulţi, pe care îi vedeţi preamăriţi împreună cu Mine şi care au fost împăraţi, ca şi voi, şi nobili şi generali, care din pricina fricii de Mine, trăind în smerenie şi dreptate, n-au răsplătit cuiva răul cu rău, ci, fiind necinstiţi de multe ori de către cei asemenea lor sau de către cei aflaţi sub ei, Mi-au lăsat Mie răzbunarea pentru aceasta [Rm 12, 19] şi pentru câte au păcătuit împotriva Mea toată viaţa lor, s-au căit şi au plâns în suflet cu frică

şi cu dor, auzind şi crezând în această zi a venirii şi judecăţii Mele, dar voi aţi dispreţuit poruncile Mele ca şi cum ar fi ale unuia dintre cei lepădaţi şi neputincioşi. Deci acum duceţi-vă împreună cu cei alături de care aţi vrut să fiţi şi ale căror cuvinte şi fapte le-aţi făcut, pe care i-aţi imitat, şi desfătaţi-vă împreună cu aceştia de cele gătite acelora!"

Şi patriarhii vor fi judecaţi de patriarhii sfinţi

Tot aşa şi patriarhilor le va pune înainte pe sfinţii patriarhi Ioan Gură de Aur *(Prăznuit pe 13 noiembrie; 345-407, patriarhala Constantinopolului între 397-405; condamnat şi mort în exil.)*, Ioan cel Milostiv *(Prăznuit pe 12 noiembrie; patriarh al Alexandriei, 1619.)*, Grigorie Teologul *(Prăznuit pe 25 ianuarie; patriarh al Constantinopolului între 379-381, f 390.)*, Ignatie *(Prăznuit pe 23 octombrie; patriarh al Constantinopolului între 867-888.)*, Tarasie *(Prăznuit pe 25 februarie; patriarh al Constantinopolului între 784-806.)*, Metodie *(Prăznuit pe 14 iunie; patriarh al Constantinopolului între 843-847.)* şi pe ceilalţi care nu numai cu cuvântul, dar şi cu fapta s-au făcut icoană a adevăratului Dumnezeu; mitropoliţilor le va pune înainte pe sfinţii mitropoliţi Vasile *(Prăznuit pe 1 ianuarie; mitropolit al Cezareei Capadociei, t 379)*, Grigorie *(Prăznuit pe 10 ianuarie; episcop al Nyssei, f 394.)*, fratele lui, şi pe făcătorul de minuni cu acelaşi nume *(Prăznuit pe 17 noiembrie; episcop al Neocezareei, t 270.)*, pe Ambrozie *(Prăznuit pe 7 decembrie; episcop al Milanului, t 397.)* şi pe Nicolae *(Prăznuit pe 6 decembrie; episcop al Myrhei Lyciei, f 330.)*.

Şi, simplu spus, pe fiecare patriarh şi fiecare mitropolit şi pe fiecare episcop Dumnezeu îl va judeca împreună cu apostolii şi cu sfinţii părinţi care au strălucit mai înainte în fiecare mitropolie şi episcopie şi punându-i pe toţi unii în faţa altora - precum îl auzi zicând: „Oile de-a dreapta, iar caprele de-a stânga" [Mt 25, 30] - , va zice: „Oare nu acolo unde mi-au slujit aceştia aţi trăit şi voi şi aţi şezut pe scaunele lor? Pentru ce n-aţi imitat «viaţa şi vieţuirea» lor? Pentru ce nu v-aţi temut să Mă ţineţi în mâini necurate şi în suflete încă şi mai necurate pe Mine, Cel preacurat şi neîntinat şi să Mă mâncaţi? N-aţi tremurat, nu v-aţi cutremurat? Pentru ce aţi jefuit cele ale săracilor spre plăcerile voastre şi al apropiaţilor şi rudelor voastre? Pentru ce M-aţi vândut ca Iuda pe aur şi argint? Pentru ce, cumpărându-Mă ca pe un rob de nimic, M-aţi făcut să slujesc voilor trupului [Ef 2, 3]? Aşa cum nu M-aţi cinstit pe Mine, nici Eu nu vă voi cruţa pe voi. Duceţi-vă de la Mine, lucrătorii fărădelegii [Le 13, 27], duceţi-vă!"

Aşadar, în ziua cea înfricoşătoare a judecăţii [7 In 14, 7; Evr 10, 27] tot omul păcătos va vedea în faţa lui în viaţa veşnică şi în acea lumină negrăită pe cel

asemenea lui şi va fi judecat de el; părinţii de părinţii, prietenii şi rudele de prieteni şi rude, fraţii de către fraţi, robii şi cei liberi de robi şi liberi, bogaţii şi săracii de bogaţi şi săraci, cei căsătoriţi de cei ce au strălucit în căsătorie, cei în libertate de cei ce au trăit în libertate.

Deci ce vreau să spun? Privind spre cineva asemenea lui, împăratul la împărat, nobilul la nobil, desfrânatul cel pocăit spre desfrânatul pocăit, săracul spre sărac şi robul spre rob, şi, aducându-şi aminte că şi acela a fost om, a avut acelaşi suflet, aceleaşi mâini, aceiaşi ochi şi, simplu spus, a avut toate deopotrivă şi a trăit împreună cu el în această viaţă şi i-a fost asemănător în demnitate, meşteşug, resurse, dar nu a vrut să-1 imite, fiecărui păcătos i se va astupa gura numaidecât [Ps 106, 42] şi va rămâne fără cuvânt de apărare [Rm 1, 20], ne mai având nimic ce să mai spună. Deci când mirenii vor vedea pe mireni, împăraţii păcătoşi vor vedea pe împăraţii sfinţi, bogaţii şi cei aflaţi sub jugul vieţii vor vedea pe sfinţii bogaţi, aflaţi şi ei sub jugul vieţii, şi toţi cei aflaţi în chinuri vor vedea pe cei asemenea lor în Împărăţia Cerurilor, atunci se vor ruşina şi se vor afla fără cuvânt de apărare, ca bogatul acela care-1 vedea pe Lazăr în sânul lui Avraam, iar el se perpelea în foc [Le 16, 23].

Monahii vor fi judecaţi de atitudinea lor faţă de lume

Dar ce vom face oare noi, monahii trândavi şi păcătoşi, asemenea mie? Ce ruşine şi ce chin ne va cuprinde când vom vedea în Împărăţia Cerurilor dănţuind într-un cuget pe cei ce în această viaţă au avut şi femei şi slujitoare şi slujitori, împreună cu femeile şi copii lor? Când vom vedea pe cei ce au bineplăcut lui Dumnezeu în demnităţi şi bogăţie, când vom vedea pe toţi cei ce au înfăptuit în viaţa aceasta toată virtutea şi au vieţuit în pocăinţă şi lacrimi pentru frica Domnului stând acum în bucuria şi strălucirea drepţilor? Când ne vom gândi că unii am lăsat părinţi, mame, fraţi şi surori şi lumea întreagă ca să ne mântuim sufletele noastre [Mt 19, 29; 16, 25-26], iar alţii şi femei şi copii, iar unii împreună cu acestea au lăsat şi bogăţie şi demnităţi şi toate cele plăcute ale vieţii, şi, retrăgându-ne, ne-am făcut săraci şi tunzându-ne ne-am făcut monahi pentru Împărăţia Cerurilor, dar pentru o mică trândăvie şi răutate şi pentru poftele noastre cele rele ne-am coborât împreună cu mirenii, desfrânatele, adulterii şi cei care trăiesc în chip desfrânat potrivit lumii, ce frică, cutremur şi ruşine nu ne va acoperi pe noi!

Credeţi-mă atunci când spun, fraţilor, că tulburarea noastră va fi un chin mai rău decât osânda veşnică a mirenilor. Fiindcă atunci când eu, care m-am lepădat din tot sufletul, voi sta împreună cu nişte mireni care au acum copii şi sunt încurcaţi în treburile obşteşti, sau servesc în armată, şi voi primi aceeaşi osândă cu aceia, aceia,

întorcându-se şi văzându-mă, vor spune către mine: „Şi tu, monahule, care ai lăsat lumea, eşti aici împreună cu noi cei din lume? Dar tu de ce eşti aici?" ce vei răspunde? ce vei grăi către ei? Cine va putea povesti, fraţilor, în chip vrednic prin cuvânt mărimea acelui necaz care mă va lovi atunci? Negreşit, nimeni! Căci ce vom spune sau ce răspuns vom putea da? Că am lăsat lumea şi cele din lume, dar nu ne-am scârbit de acestea din suflet; fiindcă aceasta este adevărata retragere din lume şi din cele din lume: ca împreună cu fuga din lume să urâm şi să ne scârbim şi de cele ale ei.

Ce este lumea? Pofte şi patimi

Dar ce este lumea şi ce sunt cele din lume? Ascultă! Nu este aurul, nu e argintul, nu sunt caii, nici măgarii; fiindcă toate acestea, câte ne slujesc şi nouă spre nevoile trupului, le avem şi noi. Nu carnea, nu pâinea, nu vinul; fiindcă şi noi gustăm din acestea şi mâncăm din ele cât ne este de ajuns. Nici casele, nici băile, nici ţarinile, nici viile, nici conacele; fiindcă lavrele şi mănăstirile sunt făcute din unele ca acestea.

Dar ce este atunci lumea? Păcatul şi afecţiunea faţă de lucruri, fraţilor, şi patimile. Iar cele din lume să le spună Ioan Teologul, ucenicul iubit al lui Hristos [In 13, 23], căci zice: ***„Nu iubiţi lumea, nici cele din lume; fiindcă tot ce este în lume, adică pofta trupului, pofta ochilor şi trufia vieţii, nu sunt din Tatăl, ci sunt din lume"*** [1 In 2, 15-16]. Deci dacă noi, lăsând lumea întreagă, fugim de ea şi, făcându-ne goi, n-am păzit acestea, ce folos ne va fi numai din retragerea noastră? Căci de oriunde am ieşi şi oriunde am ajunge, am găsi iarăşi aceleaşi lucruri; fiindcă niciunde nu putem trăi ca oameni singuri, oriunde avem nevoie de cele indispensabile alcătuirii trupului, oriunde sunt şi femei şi copii şi vin şi tot felul de roade; fiindcă din acestea şi din unele ca acestea se face alcătuirea vieţii noastre. Dacă avem pofta trupului şi pofta ochilor şi trufia gândurilor, cum vom putea să ne reţinem de la orice fel de păcat fiind în mijlocul lor, şi să nu fim răniţi nicidecum de acul ei? Lucru pe care mulţi din sfinţii din vechime şi de acum, ştiu bine, l-au păzit şi îl păzesc, petrecând în mijlocul lucrurilor, grijilor şi frământărilor vieţii şi ducându-şi viaţa în sfinţenie desăvârşită, precum dă mărturie Pavel zicând despre acestea şi despre unele ca acestea: „Căci faţa lumii acesteia trece [1 Co 7, 31], pentru ca şi cei care au femei să fie ca şi cum n-ar avea şi cei ce neguţătoresc ca şi cum n-ar avea, şi cei ce se folosesc de lume ca şi cum nu s-ar folosi de ea" [1 Co 7, 29. 31].

Ne este, aşadar, cu putinţă să învăţăm din acestea şi celelalte: cel irascibil să nu se înfurie, cel ce se îndreptăţeşte să nu adauge nimic în inima sa la cele spuse, cel ce-

şi caută dreptatea să fie ca un mort pentru lume prin dispoziţia sufletului, cel ce a ajuns odată astfel să caute şi să râvnească să nu-şi cruţe nici măcar trupul său. Fiindcă aşa s-au făcut şi se fac în fiecare generaţie cei ce luptă.

Dragostea de lume şi legăturile ei

Iar dacă nu râvnim să ne facem asemenea şi să ducem această viaţă, ce vom spune: „Că am dispreţuit bogăţia şi slava"? Dar negreşit ne va spune că: „Pizma şi cearta şi gelozia nu aţi părăsit". Că aceste ne înstrăinează şi ne despart de Domnul, zice dumnezeiescul Iacob, apostolul lui Hristos: „Iar dacă aveţi râvnire amară şi zavistie în inimile voastre, nu vă lăudaţi, nici nu minţiţi împotriva adevărului. înţelepciunea aceasta nu vine de sus, ci e pământească, sufletească, demonică. Deci unde este pizmă şi zavistie, acolo este neorânduială şi orice lucru rău" [Iac 3, 14-16]; şi iarăşi puţin mai încolo: „Cereţi şi nu primiţi, pentru că cereţi rău, ca să risipiţi în plăceri", după care adaugă: „Adulterilor şi adulterelor, nu ştiţi oare că prietenia lumii este duşmănie faţă de Dumnezeu? Cine deci va voi să fie prieten cu lumea se face vrăjmaş lui Dumnezeu" [Iac 4, 3-4].

Vezi însă că nu a spus numai: „Lumea e vrăjmaşă a lui Dumnezeu", ci şi „prietenia faţă de lume"; fiindcă prin aceasta ne facem adulteri şi adultere. Şi că e adevărat acest lucru, ascultă-L pe Domnul Care zice: „Tot cel ce se uită ca să poftească a şi desfrânat în inima sa" [Mt 5, 28], şi iarăşi: „Să nu pofteşti ceva din cele ale aproapelui tău" [Iş 20, 17; Dt 5, 21]. Iar prin aceste cuvinte ne arată că nu numai cel ce face păcatul să desparte de Dumnezeu şi se face vrăjmaş al Lui, ci şi cel ce iubeşte şi pofteşte ceva, adică are o afecţiune în inima sa faţă de ceva din cele de pe pământ; fiindcă acest lucru e prietenia lumii; astfel încât se arată limpede că şi atunci când cineva este dezbrăcat de toate şi nu face cu fapta nici un fel de păcat, ci numai îl iubeşte şi îl îndrăgeşte, şi are o relaţie de afecţiune faţă de el, acela e vrăjmaş al lui Dumnezeu, după cum spune şi Ioan: „Dacă iubeşte cineva lumea, iubirea Tatălui nu este în el" [7 In 2, 15], dar şi Domnul: „Să iubeşti pe Domnul Dumnezeu tău din tot cugetul tău şi din toată tăria ta şi din tot sufletul tău" [Mc 12, 40], astfel încât cine are în sufletul său o dispoziţie de poftă şi o afecţiune faţă de altceva este în afara acestei porunci.

Noi însă, nenorociţii şi ticăloşii, lăsând cele mai slăvite şi mari ale lumii şi venind la mănăstire, iubim unii mantii sclipitoare, alţi haine aurite, alţi cingători şi analavuri, alţii sandale şi încălţăminte, alţii mâncăruri şi băuturi dulci, alţii bricege, ace şi pumnale, ba chiar încă şi cele de mai umile decât acestea, prin care căzând din dragostea împăratului cel peste toate [Rm 9, 5], Hristos, ne facem vrăjmaşi ai Lui, fără chiar să simţim aceasta, fraţilor, lucruri pentru care, dacă nu o luăm

înainte pocăindu-ne şi nu izgonim fiecare din sufletele noastre toată pofta cea rea, răutatea, sfada şi zelul şi trufia, vom fi osândiţi în focul cel veşnic împreună cu vameşii, păcătoşii şi bogaţii, care au trăit în desfrânare [cf. Le 15, 13; 16, 19. 24].

De-a dreapta şi de-a stânga la Judecată

De aceea deci, să ne grăbim, fraţilor, să arătăm toată virtutea, iar de toată răutatea şi de toată patima să ne scârbim din suflet şi să urâm orice lucru mic sau mare care poartă primejdie pentru sufletele noastre; şi să ne folosim numai de acele lucruri în care mintea nu-şi găseşte desfătare, inima noastră nu găseşte plăcere, ca nu cumva rânduindu-ne pe noi înşine, prin lucrurile acestea care par umile, de-a stânga împreună cu cei din lume, să vedem pe toţi fraţii şi părinţii noştri stând de-a dreapta lui Dumnezeu şi osândindu-ne pe noi: egumenii fiecărei mănăstiri pe cei ce au bine-plăcut în aceste mănăstiri Domnului, cei cu slujiri pe cei ce au strălucit ca nişte luminători [Dn 12, 3; Flp 2, 15] în slujirile lor, cei în ascultare şi în lucrul mâinilor pe cei ce au strălucit în lucruri asemănătoare şi în aceleaşi slujiri mai mici sau mai de cinste şi sunt încununaţi împreună cu sfinţii mucenici, cei care şi-au întinat tinereţea pe cei ce şi-au îmblânzit tinereţea, cei ce au căzut în trândăvie la vârsta maturităţii pe cei ce s-au înfrânat din tinereţe şi până la bătrâneţe războindu-se cu trupul şi păzind înfrânarea lor, cei ajunşi la bătrâneţe şi care până la sfârşit au făcut faptele copiilor celor fără minte pe cei care, tunşi fiind la bătrâneţe, şi-au tăiat în scurt timp pentru frica lui Dumnezeu tot răul obicei pe care l-au dobândit din tinereţe, cei ce râd pe cei ce plâng acum [Le 6, 21. 25], cei ce se desfătează şi mănâncă înainte de ora rânduită pe cei ce nu se satură nici măcar la vremea cinei, cei glumeţi cu cei ce îşi petrec viaţa lor în mâhnire şi palizi aducându-şi aminte de acel ceas înfricoşător şi de păcatele lor, cei ce au venit în viaţa monahală din bogăţie şi din slavă şi nu vor să se smerească puţin pe cei ce au venit dintr-o sărăcie extremă şi, vieţuind împreună cu noi, au ajuns mai slăviţi, împodobiţi fiind cu adevărat prin smerenia lor mai presus decât mulţi cei ce stau împreună cu aceia de-a dreapta, împăraţi şi patriarhi.

Portretul monahului ascultător şi smerit

Prin urmare, fraţii mei iubiţi, aţi înţeles ce am spus? Ştiţi oare ce ruşine va fi atunci? Aţi băgat de seamă aceasta în mintea voastră? V-aţi dat seama de ceasul acela, sau trebuie oare să vă repet din nou spre folosul meu şi al celor nepăsători, asemenea mie? Prin urmare, şi cu noi înşine aşa vor sta lucrurile în ziua aceea înfricoşătoare şi mulţi dintre fraţii voştri se vor găsi stând de-a dreapta lui Dumnezeu în slavă, iar mulţi vor fi de-a stânga osândiţi fiind de ei. Şi cum nu, când din doi oameni care s-au lepădat de lume în acelaşi loc, având acelaşi

meşteşug, pietrari sau dulgheri, amândoi fiind tineri şi curaţi în orice păcat trupesc şi fiind săraci, unul se face prin alegere liberă lucrător al întregii virtuţi, iar altul lucrător al întregii răutăţi şi ticăloşii? Oare nu acest lucru îl vedem făcându-se în fiecare zi în mijlocul nostru?

Şi pe unul dintre aceştia îl vedem smerit, ascultător, supus, petrecând împreună cu noi ca un rob al lui Dumnezeu şi nu al oamenilor şi slujind fraţilor cu toată credinţa, având cuget smerit şi zdrobit şi gândind în sine însuşi şi zicând - acest lucru l-am aflat din mărturisirea sa de fiecare zi şi de la cei care l-au întrebat de multe ori iar el le-a răspuns aşa - : *„Eu, cinstite părinte, fiind în lume, de-abia puteam să-mi câştig hrana cu multă osteneală şi în strâmtorare. Şi venind aici, cum voi fi nepăsător faţă de lucru şi voi mânca pâinea mănăstirii în dar, având să dau seamă de ea în ziua judecăţii? Dar fiindcă am venit să slujesc lui Dumnezeu, mă voi lupta pe cât e cu putinţă ca lucrul meu să prisosească peste hrana mea, şi mă voi supune întâi-stătătorilor şi tuturor fraţilor mei până la moarte, fără murmur, ca lui Hristos însuşi, şi nu voi fi întru nimic neascultător faţă de ei".*

Portretul monahului trândav, neascultător şi ipocrit

Celălalt însă, slăvindu-se deşert, nesupus, neascultător, gândeşte în sine însuşi cele potrivnice aceluia şi spune aşa: „Iată Dumnezeu mi-a trimis casă, pâine şi vin şi hrană din belşug. M-am numărat împreună cu cei dintâi şi sunt cel dintâi între cei veniţi împreună cu mine şi frate cu toţi aceştia, chiar dacă vor sau nu acest lucru. Acum voi mânca şi voi dormi pe săturate. Căci ce nevoie este de acum ca să lucrez, ca să mă ostenesc iar după osteneala mea să câştige alţii? Dacă mă vor rândui la oarecare slujiri, voi pretexta mai întâi neputinţa; iar dacă mă vor sili, le voi spune: «Şi dacă nu voi putea face aceasta? Puteţi să mă strângeţi de gât, puteţi să mă prigoniţi, dar nu sunt în stare!» Şi aşa mă voi preface că plâng, voi striga, voi pretexta tăierea genunchilor [îs 35, 3; Evr 12, 12], voi pretexta ameţeala, voi spune că am capul plin de fiere, şi din această pricină voi putea să mănânc cu binecuvântare şi dimineaţa, voi începe să anatematizez şi să hulesc, voi contrazice şi voi murmura la toate cele ce mi se poruncesc; şi atunci, descurajându-se negreşit, mă vor lăsa în pace, chiar dacă nu vor. Iar dacă-mi vor da vreodată lucruri umile sau o slujire asemănătoare, o voi dispreţui.

De pildă, dacă îmi vor porunci să slujesc catârilor, voi pretexta că nu ştiu ce înseamnă slujirea acestora şi-i voi lăsa neţesălaţi şi neîngrijiţi cu toate samarele pe ei; şi atunci fie mă vor lăsa de nevoie, fie îmi vor da pe altcineva în ajutorul meu, şi acela va săvârşi tot lucrul de trebuinţă, iar eu, făcând doar puţine, mă voi odihni. Dacă însă mă rânduiesc să fiu brutar, voi protesta cu făţărnicie, ca să nu fiu acuzat

ca neascultător, spunându-le: «Eu, părinţilor, nicicând n-am văzut cum se face pâinea», şi aşa ducându-mă le voi face pâinea cleioasă, iar ei, nesuferind să o mănânce, nu mă vor mai sili la o asemenea slujire." Iar dacă îl vor rândui să slujească la bucătărie, nu ştie să se smerească înaintea întâi-stătătorului său şi să pună metanie, ci îi spune cu aroganţă: „Doamne miluieşte! Părinte, dintre toţi numai pe mine m-ai ales la slujirile cele de necinste? Nu mai sunt în mănăstire şi alţi fraţi?" Şi acestea le spune ca să îndepărteze slujirea la care a fost rânduit; dacă vede însă insistenţa egumenului, se duce, dar nu pentru Dumnezeu, ci temându-se de pedeapsă şi de bice, şi, ducându-se şi murmurând, zice în sine însuşi: „Vor să mănânce lucrurile desăvârşite şi bune pe care le voi găti eu! De nu-i voi face sau să se ridice de la masă postind, sau să vomite dacă vor mânca pe cele ce le voi găti, să nu fiu eu însumi!" Şi, simplu spus, pe toate le face cu nebunie multă, nenorocitul. Şi mai departe afumă bucătăria fraţilor, precum şi legumele lor şi le arde, aruncându-le în vase nici spălate, nici curăţate, şi punând în ele sare peste măsură, după care lasă să se piardă căldura lor, ca, dezgustaţi şi deranjaţi, să vomite mâncărurile; iar dacă un frate îi spune sau îi transmite să-i gătească ceva de mâncare, spune cu neruşinare: „Nu-i ruşine? A poruncit ceva domnul robului său! Poţi să-ţi iei rămas-bun de la mâncare, până voi veni eu şi voi găti aceasta!" Şi aşa făcând cu toate, se găseşte sărind şi alergând numai spre acele slujiri şi servicii unde ştie că există o posibilitate de a fura sau de a pune stăpânire pe ceva.

Şi dacă nu e preferat el însuşi înaintea tuturor, se întristează pe faţă şi murmură necăjindu-se în ascuns împotriva semenilor lui; dar când este rânduit la unele ca acestea, se scoală ca şi cum ar fi înviat din morţi şi din iad, şi numaidecât faţa sa se luminează şi ochii săi se fac veseli; şi chiar dacă, din pricina multei sale răutăţi, vrea să se prefacă, ca să nu fie recunoscut, nu poate să se ascundă de privitori; fiindcă îl dă de gol însuşi faptul de a nu murmura nicidecum sau de a nu se răzvrăti puţin, precum obişnuia să facă cu fiecare slujire; căci acum se teme să spună ceva, ca nu cumva să fie rânduit altul în locul lui şi el să fie lăsat fără lucru.

Deci aşa fiind aceştia doi şi unul supunându-se în ascultarea unui suflet bun şi cu inimă smerită [Ps 50, 19] fără zăbavă, fără murmur, fără viclenie, fără furtişag, fără sminteală, iar celălalt făcând cele potrivnice acestora, precum s-a scris, dacă vine moartea să-i răpească pe amândoi, iar în ziua aceea înfricoşătoare stând cel rău gol şi ruşinat de-a stânga, vede de-a dreapta pe cel ce fusese odinioară tuns împreună cu el şi împreună cu acesta mâncase şi băuse, având aceeaşi vârstă, aceeaşi meserie, fiind acum în mare slavă, ca Hristos însuşi, ce va putea spune sau grăi atunci? Cu adevărat, fraţii mei, nimic! Ci, gemând şi tremurând [Fc 4, 14], şi scrâşnind din dinţi [Mt 24, 51], va fi trimis în focul cel veşnic [Mt 25, 41]. Deci astfel fiecare dintre noi, păcătoşii, vom fi judecaţi de fiecare dintre sfinţi, aşa cum

credincioşii vor fi judecaţi de credincioşi şi păcătoşii care nu se căiesc de cei care poate au păcătuit mai mult, dar s-au căit fierbinte.

Importanţa lucrurilor mărunte

De aceea vă rog şi vă cer vouă, tuturor, că dacă ştiţi că aţi făcut vreun lucru rău şi aţi păcătuit şi v-aţi rănit şi v-aţi pierdut sufletele voastre, măcar în clipa de acum să vă îndreptaţi, fiecare dintre voi să arate pocăinţă vrednică de păcatele lui şi să vă grăbiţi în tot chipul să staţi de-a dreapta Mântuitorului nostru Dumnezeu. Iar câţi cunoaşteţi că faceţi unele greşeli mici, cu mare grabă lepădaţi-le departe de voi, ca nu cumva pentru aceste lucruri mici să staţi şi voi de-a dreapta precum mărturiseşte Scriptura, şi să nu le aveţi sau socotiţi pe acestea ca pe nişte lucruri de nimic şi mărunte, ci ca pe nişte lucruri mari. Căci cel ce greşeşte de bunăvoie în cele mici, dar se abţine de la păcatele mari, va fi osândit încă şi mai mult, fiindcă, stăpânindu-se de la cele mai mari, e stăpânit de cele mai mici. Căci e de ajuns spre pierzania noastră şi o singură patimă, precum am spus mai sus şi precum au întărit şi Sfinţii Apostoli Ioan şi Iacob, pe care i-am adus spre mărturie.

Dar ca să vă arăt printr-un exemplu că acest cuvânt este vrednic de crezare, vă voi întreba aceasta. Cel ce se luptă cu zece sau doisprezece bărbaţi, fraţilor, când intră în luptă împotriva lor, dacă îi respinge şi rănindu-i îi doboară la pământ de la primul atac pe cei din linia întâi şi mai viteji dintre ei, dar văzând pe doi din aceştia mai nenorociţi sau mai slabi, şi lăsându-i în urmă şi apropiindu-se de el de departe cu frică şi cu linguşeală, nu se grăbeşte să se facă stăpân peste ei şi să-i lege în lanţuri sau să-i junghie, oare nu va fi cumplit omorât de aceştia? Căci dacă, din trufie sau fanfaronadă, îşi aruncă armele şi se culcă la pământ şi adoarme dispreţuindu-i, oare nu se predă pe sine însuşi de bunăvoie spre robie acelora? Oare cei doi sau chiar şi numai unul dintre ei nu vor veni peste el legându-l şi-l vor face supusul lor, şi-l vor duce în robie, sau chiar îl vor omorî cu sabia, iar unul ca acesta se va face de râsul tuturor oamenilor? Şi oare nu toţi vor găsi că, pe drept cuvânt, s-a făcut junghierea acelui nepăsător şi netrebnic, sau mai degrabă smintit şi nesimţit? Căci va fi vrednic nu atât de laude pentru lupta şi biruinţa lui împotriva celor mai tari, cât de mustrare, de scârbă şi de lepădare şi, ca să spun aşa, de robie şi de moarte, pentru faptul că s-a lăsat biruit de acela unul singur care mai rămăsese.

Să combatem şi patimile mici

Aşa deci, iubiţii mei fraţi, nu vom avea nici un folos stăpânindu-ne patimile cele mari, dacă vom fi stăpâniţi de cele mai mici. Ce vreau să zic? Fiindcă voi repeta

iarăşi şi nu voi înceta să grăiesc acestea. Dacă ne păzim de întinăciunea trupului, dacă ne abţinem de la pizmă, de la furia mare şi de la hoţie, dacă ne arătăm stăpâni peste împreunarea cu bărbaţii, peste stricăciunea de copii şi onanie, şi peste toată destrăbălarea, dar ne facem robi lăcomiei pântecelui sau vinului mult sau somnului sau zăbavei sau trândăviei sau împotrivirii în cuvânt, neascultării şi murmurării, ca nişte robi sub bici, ce folos vom avea din abţinerea numai de la faptele cele rele?

Iar dacă luăm şi mâncăm o bucată de pâine sau luăm orice altceva fără binecuvântarea întâi-stătătorului nostru, cine va spune că suntem liberi de păcat? Iar dacă lipsim, afară de neputinţă sau nevoie mare, de bunăvoie de la slujbe, dacă păzind roadele câmpului nu ne înfrânăm de la ele - fiindcă ce altceva 1-a izgonit pe Adam din Rai şi 1-a predat morţii? - ce vom câştiga din fuga de cele zise? Fiindcă nici cel care are o rană cât tot trupul, iar mai apoi se tămăduieşte prin leacuri multe aproape cu totul de rana sa, nu poate fi numit sănătos dacă mai păstrează pe el o mică rană asemenea unei înţepături de ac, ci va fi numit pe drept cuvânt sănătos de către toţi numai dacă face să dispară, dacă e cu putinţă, şi cicatricele acelei răni. Deci să nu socotim mici aceste lucruri, ci, auzind de alţii care sunt pedepsiţi pentru acestea şi osândiţi foarte, să fugim cu toată puterea de vătămarea care vine de la ele. Şi nimeni, iubiţilor, să nu stăruie în vreuna din acestea sau în vreo altă patimă, ci, abţinându-se încă de acum de la ele, să se căiască punând început, şi să nu se depărteze vestindu-şi înfrângerea, până când, ruşinat fiind vrăjmaşul care îl atacă, să înceteze de a-1 mai război. Să nu ne stăpânească pizma, să nu ne stăpânească furia sau mânia sau strigătul, din care obişnuiesc să se nască cuvintele ruşinoase şi ocările, să nu ne stăpânească slava deşartă şi trufia şi părerea de sine şi să ne târască în fundul iadului, ci, izgonindu-le pe toate acestea departe de la noi, să dobândim în locul lor virtuţile.

Să ajungem la nepătimire

Dar poate va zice cineva: „Dat fiind că patimile enumerate puţin mai înainte sunt atât de multe şi nenumărate, cine poate să le cerceteze pe toate şi să se abţină de la toate acestea, ca să nu fie stăpânit de nici una dintre ele?" ***Eu vă învăţ pe voi cu harul lui Hristos. Cel ce cugetă pururea la păcatele lui şi priveşte necontenit la judecata viitoare şi se căieşte şi plânge fierbinte, acela ajunge mai presus de toate şi le biruie fiind înălţat de căinţă, astfel încât nici măcar una dintre cele zise nu poate să ajungă şi să cuprindă sufletul său care zboară în înalt.*** Dar dacă cugetul nostru nu se ridică la înălţimea nepătimirii întraripat de pocăinţă şi de lacrimi şi de smerenia duhovnicească care se nasc din acelea, n-am putea ajunge liberi de toate cele zise, şi uneori vom fi înţepaţi de cutare patimă, alteori de alta, şi nu vom înceta să fim devoraţi de ele ca de nişte fiare sălbatice, iar după moarte,

căzând din pricina acestora din Împărăţia Cerurilor, vom fi iarăşi pedepsiţi veşnic de unele ca acestea.

De aceea, vă rog pe voi toţi, părinţi şi fraţi duhovniceşti, şi nu voi înceta nicicând îndemnând iubirea voastră, ca fiecare să nu fie cu nepăsare faţă de mântuirea lui [Evr 2, 3], ci în tot chipul să se sârguiască să se ridice puţin de la pământ. Căci dacă se va face această minune, care vă va lovi cu uimire, adică dacă veţi pluti în văzduh deasupra pământului, nu veţi mai voi nicidecum să coborâţi şi să staţi pe pământ; iar „pământ" numesc aici cugetul trupesc, iar „văzduh" cugetul duhovnicesc. Căci dacă mintea se eliberează de gândurile şi patimile cele rele şi vom vedea prin ea libertatea pe care ne-a dăruit-o Hristos Dumnezeu [Ga 5, 11], atunci nu vom mai primi să ne coborâm la robia dintâi a păcatului şi a cugetului trupesc, ci, potrivit cuvântului Domnului, nu vom înceta priveghind şi rugându-ne [Mt 26, 41], până ce vom trece la fericirea de acolo şi vom ajunge la bunătăţile făgăduite, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, căruia I se cuvine toată slava în vecii vecilor.

Amin.

Cateheza 6 - Simeon Evlaviosul şi exemplul său - Despre lucrarea duhovnicească [pneumatike ergasia]. Şi care era lucrarea sfinţilor din vechime. Şi cum o putem înfăptui, ca să ne facem părtaşi ai Duhului Sfânt, ca şi aceia.

Fraţilor şi părinţilor, fiindcă unii gândind lucruri mari despre ei înşişi, precum nu se cuvine, socotesc că sunt deopotrivă prin făptuire, cunoştinţă şi desăvârşire cu sfinţii cei din vechime şi cu de Dumnezeu purtătorii noştri Părinţi, şi însufleţiţi de acelaşi Duh, care era viu şi-i punea în mişcare pe aceia, recomandându-se pe ei înşişi numai din cuvinte fără fapte, fiind amăgiţi de duhul părerii de sine, am crezut că e bine să grăiesc către ei prin puţine cuvinte simple şi necăutate, ca vorbind către unul singur, pentru Dumnezeu care spune: „Iar tu, întorcându-te, îndreptează pe fraţii tăi" [Le 22, 32], precum şi pentru iubirea obştească care ni s-a poruncit să o avem faţă de aproapele nostru. Voi începe dar de aici să grăiesc în toată simplitatea şi să îndemn iubirea voastră.

Vrei, aşadar, să auzi ce făceau sfinţii noştri părinţi şezând în chiliile lor? Citeşte „Vieţile" lor şi învaţă mai întâi care era făptuirea lor trupească, apoi îţi voi vesti şi lucrarea duhovnicească pe care o făceau aceia. ***Fiindcă cei ce citesc „Vieţile Sfinţilor" ştiu foarte bine faptele lor trupeşti: neagoniseala, postul, privegherea, înfrânarea, răbdarea şi celelalte,*** ca să nu lungesc cuvântul enumerându-le aici pe toate, ***dar prin unele ca acestea lucrarea lor duhovnicească nu li se arată decât pu-ţin şi ca într-o oglindă [7 Co 13, 12], pentru ca aceia care arată din fapte ostenelile acelora şi credinţa lor să ajungă prin faptele acestea la cunoaşterea şi împărtăşirea harismelor lor duhovniceşti, dar ceilalţi să nu se învrednicească nici măcar să audă despre unele ca acestea.*** Dar fiindcă ne-am prăbuşit într-o asemenea prăpastie a nebuniei, încât ni se pare că şi fără faptele pe care le-au făcut aceia, avem şi noi harul ca şi ei, hai să ne exersăm cuvântul despre acelea şi, primind încredinţarea care vine de la lucrurile mărturisite, să râvnim să umblăm măcar pe urmele acelora, chiar dacă nu vom putea să-i ajungem. Începând dar cuvântul nostru de sus, peste puţin timp vom veni coborând şi la noi.

Sfântul Antonie cel Mare

Aşadar, ce făcea şezând în mormânt Marele Antonie pe când nu cunoştea încă în general vreo lucrare duhovnicească? Oare nu s-a închis în mormânt ca un mort, neaducând cu el nimic din cele din lume, nici având vreo grijă în el? Oare nu era cu totul mort faţă de lume şi, zăcând în mormânt, nu-L căuta pe Dumnezeu Care să-1 facă viu şi să-1 învieze? Oare nu se mulţumea numai cu pâine şi cu apă? Oare

nu suporta multe rele de la demoni şi n-a zăcut pe jumătate mort din pricina bătăii insuportabile? Oare n-a fost adus în biserică ca un mort, dar când şi-a revenit, nu s-a dus iarăşi din imbold propriu să lupte împotriva potrivnicilor? Căci dacă nu s-ar fi întors la aceia, ci ar fi rămas în lume şi, dacă n-ar fi răbdat până la sfârşit, predându-se pe sine morţii cu râvnă de bunăvoie, nu s-ar fi învrednicit de mult dorita vedere a Stăpânului însuşi, n-ar fi auzit glasul dulce al Aceluia. Dar a căutat din tot sufletul, a lovit fără preget [Mt 7, 7], a răbdat până la sfârşit [Mt 10, 22] şi a luat răsplată vrednică. Fiindcă murind, precum s-a zis, de bunăvoie pentru Hristos, zăcea ca un mort, până când a venit Cel ce face vii pe cei morţi [7 Tim 6, 13] şi 1-a înviat pe el din iad şi 1-a scos din întunericul sufletesc la lumina minunată a feţei Lui [1 Ptr 2, 9]; pe care văzând-o s-a eliberat de toate acele lucruri triste şi plin de bucurie a zis: *„Doamne, unde erai până acum?"* Cuvintele „unde erai?" sunt negreşit ale unuia care nu ştie unde era Acela [Hristos]; iar „până acum" arată vederea, simţirea şi cunoştinţa venirii Stăpânului.

Deci dacă nu vrem şi noi să ne lepădăm aşa [de lume], şi dacă nu alegem de bunăvoie să fim tari şi să răbdăm asemenea aceluia, cum ne vom învrednici să vedem ca şi acela pe Dumnezeu în Duhul Sfânt şi să ne umplem de veselie? Nicidecum.

Sfântul Arsenie cel Mare

Dar să ne îndreptăm cuvântul şi spre un altul, dacă vreţi. Ce a făcut chiar de la începutul lepădării sale [de lume] Marele Arsenie? Oare nu a lăsat cele împărăteşti şi pe împăraţi, pe casnicii lui îmbrăcaţi în mătăsuri şi toată bogăţia lui, şi a venit singur ca un sărac şi sărman în mănăstire, sârguindu-se să ascundă ceea ce era, fugind de slava şi de lauda omenească, ca să fie slăvit de Dumnezeu [Iona 5, 44]?

Dar oare a rămas mulţumindu-se numai la acestea? Să nu fie! Dar ce anume? N-a suportat nici măcar faptul că s-a rânduit pe sine ca un sărac împreună cu oameni săraci, ci se socotea ca un câine. Fiindcă aruncându-i-se de către egumen o bucată de pâine şi aceasta căzând la pământ, a mâncat-o în patru labe nu cu mâinile, ci cu gura, aşa cum ia câinele o bucată de pâine. Iar şezând în chilie, nu numai că lucra, dar cheltuia pentru nevoile sale mult mai puţin decât preţuia lucrul mâinilor lui, bând o apă care era asemenea unui noroi puturos. De aceea, lucrând şi rugându-se necontenit, plângea şi era scăldat de lacrimile lui, şi de seara până dimineaţa stătea în picioare rugându-se şi aşa s-a făcut stăpân până la sfârşit peste sărăcie şi lipsuri. Pentru ce? Negreşit ca să pătimească şi să vadă şi el ceea ce s-a învrednicit să vadă şi să pătimească Marele Antonie.

Deci cum nu s-a scris şi despre el că L-a văzut pe Domnul? Oare după ce a făcut atâtea osteneli, nu s-a învrednicit să vadă pe Acela? Nicidecum, ci s-a învrednicit să vadă şi el pe Dumnezeu, chiar dacă cel ce a scris aceasta nu a arătat limpede acest lucru; iar dacă vrei să afli mai exact acest lucru, parcurge capetele expuse de acela, adică de Sfântul Arsenie, şi vei cunoaşte din ele că şi el este cu adevărat văzător al lui Dumnezeu.

Aşadar, cel care-i imită pe aceştia cu fapta şi cu osteneala se va învrednici cu adevărat de acelaşi har; iar dacă nu vrea cineva să imite smerenia şi răbdarea acestora, de ce mai spune că lucrul e cu neputinţă? Căci cine va putea povesti faptele mai presus de om ale lui Eftimie *(prăznuit pe 20 ianuarie, t 479),* ale lui Sava *(prăznuit pe 5 decembrie, t 532)* şi ale celorlalţi sfinţi? Fie înainte de a primi harul Duhului, fie după ce l-au primit, fără osteneli şi chinuri multe şi sudorile silirii, strâmtorării şi necazului, nimeni n-a străbătut întunericul sufletului, nimeni n-a văzut lumina Preasfântului Duh. Fiindcă Împărăţia Cerurilor se ia cu de-a sila şi cei silitori o răpesc pe ea [Mt 11, 12], căci prin multe necazuri trebuie să intrăm în Împărăţia Cerurilor [FA 14, 22]. ***Iar dacă Împărăţia Cerurilor e împărtăşirea Duhului Sfânt, fiindcă aceasta o spune cuvântul care zice că Împărăţia Cerurilor e înăuntrul nostru [Le 17, 21] ca să ne sârguim să luăm şi să avem înăuntrul nostru Duhul Sfânt.*** Deci să nu spună cei ce sunt în afara silirii necontenite, a strâmtorării, a sărăciei şi necazurilor, că avem înăuntrul nostru pe Duhul Sfânt; fiindcă fără faptele, sudorile şi ostenelile virtuţii nu se dă cuiva această răsplată. De aceea mi se pare că bine s-a spus ceea ce s-a zis de către mulţi: „Arată fapte şi cere răsplată!".

Fiindcă eu ştiu un om [2 Co 12, 2] care mai înainte de a se fi supus ostenelilor şi mai înainte de a se fi silit pe sine însuşi, plecându-se cu gânduri drepte şi simplitatea sufletului asupra dumnezeieştilor Scripturi, a privegheat şi s-a rugat fără osteneală puţine zile şi nopţi, şi până într-atât a fost luminat de către harul cel de sus, încât credea că a ajuns în afara trupului său, a locuinţei lui şi a întregii lumi - fiindcă era noapte şi s-a făcut ca în miezul zilei - , dar fiindcă a primit bogăţia fără osteneală, degrabă a şi dispreţuit-o. Drept pentru care, arătându-se nepăsător, a pierdut întreagă acea bogăţie până într-atât încât nici măcar nu-şi mai aducea aminte că a văzut cândva o asemenea slavă.

Viaţa în Duhul Sfânt presupune încordarea

Deci atunci cum cei care nici nu s-au învrednicit să primească cândva sau să vadă câtuşi de puţin această slavă zic că o au pe aceasta întreagă în ei înşişi, nu ştiu şi sunt nedumerit. Dar vai ce învârtoşare, vai ce întunecare, vai ce ignoranţă şi părere

de sine deşartă, unde şi când sau din care scripturi au învăţat aceasta? Cu adevărat au înnebunit în gândurile lor şi s-a întunecat inima lor nepricepută [Rm 1, 21] şi au rămas în Egipt, adică în întunericul patimilor şi plăcerilor lor.

Fiindcă cei ce au dorit să vadă pământul făgăduinţei [Evr 11, 9], pe care se învrednicesc să-1 vadă ochii celor blânzi, smeriţi şi săraci [Mt 5, 5; 11, 29, 5, 3], primesc orice strâmtorare, orice necaz şi o sărăcie lucie, şi se abţin cu tărie de la orice plăceri, cinstire şi uşurare trupească. Şi nu numai aceasta, ci se despart şi de orice om, mic sau mare, fugind de ei fără ură, ca să se învrednicească să pună piciorul în el [în acest pământ] încă înainte de a se reteza alergarea lor de pe calea acestei vieţi. Fiindcă smerindu-se ca şi cum ar fi cu adevărat nişte oameni răi şi vinovaţi de multe, ba chiar vrăjmaşi şi călcători ai poruncilor lui Dumnezeu, petrec mâhniţi şi întristaţi, dorind să înveţe ce anume trebuie să facă ca să împace pe Stăpânul Hristos. Aşadar, de aceea Hristos le dăruieşte nu numai să cunoască ceea trebuie să facă, ci le dă de la El şi putere şi răbdare ca să împlinească toate cele ce se cuvin, ca să-L vadă pe El şi să dobândească pe Dumnezeu Cel peste toate şi în toate, şi de acum înainte să petreacă ca în cer şi să-şi aibă acolo cetatea lor [Flp 3, 20], chiar dacă petrec în peşteri, în munţi [Evr 11, 38] şi în chilii, chiar dacă vieţuiesc în mijlocul cetăţilor; şi aşa Îi slujesc pururea în bucurie, veselie şi voioşie negrăită.

Cuvintele Sfântului Simeon Evlaviosul

Prin urmare, aceasta este lucrarea sfinţilor, aceasta e făptuirea celor mânaţi de Duhul Sfânt [Rm 8, 14]. Aşa a fost şi în generaţia noastră ***Sfântul şi preafericitul Simeon Evlaviosul***, care a strălucit ca un soare [Mt 13, 43] în mijlocul vestitei mănăstirii a lui Studios; care fiind cândva în mijlocul lumii şi al lucrurilor lumii şi al prietenilor şi rudelor, nu numai că s-a lepădat până într-atât de grijile şi gândurile şi plăcerile vieţii, încât nici nu mai avea amintirea lor, dar a şi alungat-o departe de la sine el, care petrecea în mijlocul unei mulţimi de monahi şi a zis atunci acest fericit cuvânt: ***„Monahul trebuie să fie în mănăstire ca şi cum este şi nu este, nearătându-se, sau mai degrabă nici măcar făcându-se cunoscut"***; pe care apoi tâlcuindu-1 zicea: ***„Ca şi cum este după trup, iar ca şi cum nu este după duh, nearătat decât numai celor curaţi cu inima [Mt 5, 8] prin Duhul Sfânt, şi necunoscut pentru faptul de a nu avea relaţii cu cineva".***

O, fericite cuvinte, prin care se vesteşte vieţuirea lui îngerească mai presus de om, prin care a mărturisit prin Duhul Sfânt că are vieţuirea sa în ceruri [Flp 3, 20], prin care a arătat ce înseamnă petrecerea noastră împreună cu Dumnezeu, zicând că nu avea relaţii cu cineva. Lucru pe care nimeni nu poate să-1 înfăptuiască sau să-1

spună cu adevărat dacă nu s-a unit întreg cu Dumnezeu întreg; iar dacă spune asta, se înşeală pe sine însuşi. ***Fiindcă cine zice că nu păcătuieşte [1 In 1, 10] este orb şi slab văzător [2 Ptr 1, 9], iar cine îl are pe Dumnezeu nu poate păcătui, fiindcă sământa Lui rămâne în el [I In 3, 9], precum spune Ioan Tunetul, cel mai teologic între apostoli [Mc 3, 17].*** Dar că acela L-a avut în el pe Dumnezeu întreg a spus-o şi fiind în viaţă şi, mort fiind, o strigă cu glas mare prin cele scrise cu mâna lui: ***„Câştigă-ţi pe Dumnezeu prieten şi nu vei avea nevoie de ajutorul omului"***; şi iarăşi: ***„Câştigă pe Dumnezeu şi nu vei avea nevoie de carte"***, şi acest lucru l-a arătat din faptele lui scriind o carte din osteneala lui, sau mai degrabă prin Duhul Sfânt Care sălăşluia în el, fără să fi fost iniţiat în învăţătura literelor, lucru pe care-1 mărturisim şi noi, adăugând mărturia noastră la cea a sfântului nostru părinte şi neascunzând binefacerea, de frică de a nu fi socotiţi trufaşi de către unii, şi mărturisind că, asemenea unei cisterne cu apă curgătoare, tot aşa şi părintele nostru sfânt s-a împărtăşit din plinătatea Stăpânului nostru Hristos şi s-a umplut de harul Duhului Său, care e apă vie [In 4, 10]. Dar, iarăşi, asemenea celui care scoate din cisternă până la saturare apa care se revarsă în afară din pricina belşugului ei, tot aşa şi noi înşine am văzut, am primit şi am băut din preaplinul harului revărsat pururea din părintele nostru cel sfânt şi ne-am spălat din el [In 9, 6-7] mâinile şi picioarele, apoi ne-am îmbăiat [In 13, 9-10] întregi tot trupul şi însuşi sufletul în apa aceea nemuritoare. Taină străină şi minunată, fraţilor!

Şi să nu fiţi cu necredinţă faţă de aceasta; căci cuvântul acesta nu este numai al meu şi nu s-a făcut numai pentru mine, ci ascultă-1 şi pe Evanghelistul Ioan ce spune despre această apă, sau mai degrabă pe însuşi Fiul şi Cuvântul Dumnezeului Celui Viu, de la Care şi-a îmbogăţit cuvântul şi Ioan: ***„Fiindcă cine va bea din această apă*** - adică din cea sensibilă - ***va înseta din nou; dar cine va bea din apa pe care o voi da Eu nu va înseta nicicând, şi se va face în el izvor de apă curgătoare spre viaţă veşnică"*** [In 4, 13-14]. Şi tâlcuind aceasta, Evanghelistul spune: ***„Aceasta le spunea despre Duhul pe Care Îl vor primi cei ce cred întru El"*** [In 7, 39]. ***Fiindcă printr-o asemenea apă răutatea se spală de pe suflet ca o murdărie; fără ea însă n-ai nici un folos, chiar dacă te osteneşti mult.***

Lauda lui Dumnezeu pentru harurile lui Simeon Evlaviosul

De aceea, neputând noi ascunde talantul Stăpânului nostru [Mt 25, 25] şi să nu vestim darul făcut nouă de Dumnezeu, mărturisim limpede mila lui Dumnezeu, că noi, nevrednicii, ne-am umplut nesăturat cu apa pe care am primit-o de la Dumnezeu prin părintele nostru spre slava numelui Său cel sfânt şi prin puterea care este în noi, ca unii care, fiind cei de pe urmă şi netrebnici, am fost slăviţi şi acum slăvim pe Dumnezeu, Care 1-a slăvit pe părintele nostru cel sfânt şi prin pă-

rintele nostru şi pe noi, smeriţii şi nevrednicii. Să nu creadă cineva că mint şi că vorbesc împotriva sufletului meu şi împotriva părintelui meu, socotindu-mă un flecar şi un palavragiu; fiindcă ştiu că Dumnezeu îi va pierde pe toţi cei ce grăiesc minciuna [Ps 5, 7] şi a face aceasta mă învaţă dumnezeiescul Pavel, care zice: „Binecuvântat fie Dumnezeu şi Tatăl Domnul nostru Iisus Hristos, Cel ce este binecuvântat în veci, adevăr grăiesc şi nu mint [Rm 9, 1; 7 Tim 2, 7; 2 Co 11, 31]. Ştiu un om acum paisprezece ani [Co 12, 2]" şi celelalte, şi iarăşi: „Noi însă n-am primit duhul lumii, ci Duhul Cel din Dumnezeu, ca să ştim cele dăruite nouă de Dumnezeu, pe care le şi grăim" [1 Co 2, 12-13].

Deci ce folos voi avea eu însumi sau părintele meu cel sfânt din asemenea laude? Negreşit, nici unul. Ci aşa cum am grăit mai sus despre ceilalţi sfinţi, iar pe aceia nu i-am folosit cu nimic din cuvintele mele, dar pe ascultătorii lor i-am trezit spre râvnă şi spre imitarea acelora, tot aşa am grăit şi despre Sfântul Simeon şi nu voi înceta să grăiesc, chiar silit de o nevoie [7 Co 9, 16], nevrând să grăiesc şi despre noi, nevrednicii. Fiindcă necredinţa multora care spun, spre vătămarea celor ce-i ascultă, că nu poate exista acum cineva care să ajungă prin faptele sale la faptele unor părinţi, nici să se învrednicească de darurile dăruite acelora, mă constrânge chiar fără voie să grăiesc cele ce aş fi vrut să nu le spun nicicând şi să fac publică iubirea de oameni lui Dumnezeu, ca să denunţ lenevirea şi trândăvirea celor ce grăiesc acestea.

Fericitul şi sfântul părintele nostru Simeon s-a ostenit ca să-i întreacă pe Sfinţii Părinţi din vechime, şi a răbdat atâtea încercări, încât i-a egalat pe mulţi din cei mai vestiţi dintre mucenici. Pentru aceasta deci a fost preamărit de către Dumnezeu şi s-a făcut nepătimitor şi sfânt, primind în el însuşi întreg, precum spuneam, pe Mângâietorul; şi atunci, aşa cum un părinte dă o moştenire fiului, aşa şi pe mine, nevrednicul robul său, m-a umplut fără osteneală şi în dar de Acelaşi Duh Sfânt. Căci cine dintre voi, spuneţi-mi, nu zic că a făptuit, ci poate doar să înţeleagă bine după putinţă cele făptuite şi rostite de acela?

Simeon Evlaviosul şi moartea pentru lume

Fiindcă mai întâi de toate a scris aceasta spunând în chip de învăţătură aşa: ***„Frate, socoteşte că retragerea desăvârşită din lume e omorârea desăvârşită a voii proprii".*** O, fericită glăsuire, sau mai degrabă fericit suflet care te-ai învrednicit să ajungi aşa şi te-ai separat cu totul de lume. Către aceştia şi către unii ca aceştia grăieşte Stăpânul Hristos: „Voi nu sunteţi din lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume [In 15, 19]. Veniţi la Mine şi Eu vă voi odihni pe voi [Mt 11, 28]". Fiindcă cei care umblă cumva în voile lor [Ir 23, 17], chiar dacă li se pare că umblă în

vreun lucru bun, nu vor vedea viaţa, pe care o văd cei ce s-au tăiat de lume şi au murit voii lor.

Deci dacă nu primeşti să fii smerit şi supus, să fii necăjit şi necinstit, dispreţuit şi defăimat, şi să fii ca unul din oamenii neştiuţi şi de nimic, nebuni şi rătăciţi, nici să fii dispreţuit de către tot omul şi să fii numărat printre ologii şi cerşetorii din pieţele şi de pe uliţele cetăţii [Le 14, 21], cum, spune-mi, ajungi străin de voia proprie? Căci dacă Dumnezeu a poruncit ca noi să suportăm cu răbdare toate acestea care vin spre încercarea şi ispitirea noastră, sau mai degrabă nu spre încercare şi ispitire, ci spre curăţirea sufletelor noastre, dar noi nu vrem să răbdăm acestea, ci în noi trăieşte refuzul de a pătimi acestea, lucru care este cugetul pământesc al trupului [Rm 8, 6-7], cum vom ajunge atunci morţi? Nicidecum. Iar dacă nu ne facem morţi pentru lume şi pentru cele din lume [7 In 2, 15], cum cei ce nu ne-am făcut pentru Dumnezeu morţi vom trăi viaţa ascunsă în Hristos [Col 3, 3]? Cum, după cum spunea Sfântul Simeon, vom vedea pe Dumnezeu sălăşluind ca lumină în noi? Nicidecum, fraţilor, nimeni să nu vă amăgească [In 3, 7].

Imitarea lui Hristos

Dar poate că pe fericitul Simeon îl socoteşti nebun şi te ruşinezi să imiţi faptele lui. Imită atunci pe Hristos Dumnezeu. Pătimeşte şi tu pentru mântuirea ta, aşa cum a pătimit Acela pentru tine. Fiindcă, aşa cum auzi, şi El a fost numit demonizat, înşelător [Mt 27, 63], mâncăcios şi băutor. Fiindcă îi spuneau: „Ai demoni" [In 1, 20; 8, 48] şi iarăşi: „Iată om mâncăcios şi băutor, prieten al vameşilor şi desfrânatelor" [Mt 11, 19]. Acestea însă le-a auzit şi părintele nostru, Sfântul Simeon, pentru noi, sau mai degrabă din pricina noastră. Şi împreună cu acestea auzi iarăşi că Domnul a fost prins şi legat ca un ucigaş şi făcător de rele [In 18, 12] şi a stat ca un ticălos înaintea lui Pilat, primind palmă de la rob [In 18, 22], a fost aruncat în închisoare şi, scos din închisoare, a fost târât de soldaţi purtători de vergi [lictori] şi predat poporului de Pilat, care a zis: „Luaţi-L voi şi-L răstigniţi!" [In 19, 6].

Cugetă, aşadar, cum a fost părăsit în mijlocul lor Cel ce este mai presus de ceruri [Ef4, 10] şi stăpâneşte toate cu mâna Sa, cum a fost împins într-o parte şi în alta, bătut cu pumnii, pălmuit, luat în râs, biciuit, dus în pretoriu Cel ce este de nevăzut pentru toată făptura şi pentru serafimii înşişi, cum a fost dezbrăcat, legat de stâlp şi a primit patruzeci de lovituri, care arătau osânda la moarte. După care ce? A fost îmbrăcat în semn de batjocură în purpură, a fost lovit peste cap şi întrebat: „Cine este cel ce Te-a lovit"? A fost încununat cu spini, a primit închinăciuni de batjocură, a fost scuipat şi a auzit spunându-I-se ironic: „Iată

împăratul iudeilor!" [Mc 15, 26], după care iarăşi a fost îmbrăcat în hainele Lui, a fost legat cu un ştreang de gât şi mânat la moarte, I s-a pus în spate crucea să o ducă şi, ajungând la locul acela, a văzut-o înfiptă şi S-a văzut părăsit de prieteni şi ucenici, după care a fost iarăşi dezbrăcat, întins, mâinile şi picioarele I-au fost ţintuite în piroane de soldaţi; a fost lăsat să spânzure în piroane, a fost adăpat cu fiere, lovit cu suliţa, hulit de tâlhar, batjocorit şi auzind spunându-I-se: „Cel ce dărâmi templul şi în trei zile îl înalţi, mântuieşte-Te pe Tine însuţi şi coboară-Te de pe cruce!" [Mt 27, 40] şi iarăşi: „De eşti Fiul lui Dumnezeu, coboară-Te acum de pe cruce şi vom crede în Tine!" [Mt 27, 42], şi aşa, după ce a pătimit toate acestea, mulţumind.şi rugându-se pentru cei ce L-au omorât, şi-a dat sufletul în mâinile Tatălui Său.

Slăvirea împreună cu Hristos

Nu-ţi sunt de ajuns toate acestea spre imitare, frate? Sau prin care alte fapte sau cum anume vei fi preamărit împreună cu El? ***„Fiindcă oricine se va ruşina de Mine şi de cuvintele Mele, şi Eu mă voi ruşina de el în faţa Tatălui Meu Care este în ceruri"*** [Mt 10, 33]. De aceea spune şi Pavel: ***„Dacă pătimim împreună cu El, vom fi şi preamăriţi împreună cu El"*** [Rm 8, 17]. Iar dacă ne ruşinăm să imităm şi să pătimim pătimirile Lui, pe care le-a suferit pentru noi, aşa cum le-a pătimit Acela, e limpede că nu ne vom face nici părtaşi ai Slavei Lui, fiindcă atunci suntem credincioşi nu cu fapta, ci numai cu cuvântul; iar dacă nu sunt şi fapte, moartă este credinţa noastră [Iac 2, 17. 26].

De acea spun, şi nu voi înceta să spun, că cei care nu imită prin pocăinţă şi ascultare Patimile lui Hristos şi nu se fac părtaşi ai morţii Lui, precum am arătat amănunţit mai sus, nu se vor face părtaşi nici ai învierii lui duhovniceşti, nici nu vor primi Duhul Sfânt. Fiindcă prin Duhul Sfânt se face învierea tuturor, şi nu vorbesc aici de învierea trupurilor ce va fi la sfârşitul lumii - căci atunci îngerul va trâmbiţa şi trupurile moarte se vor scula [1 Co 15, 52] - , ci de renaşterea şi în-vierea duhovnicească a sufletelor moarte care se face în chip duhovnicesc în fiecare zi, pe care Cel ce a murit şi a înviat o dată pentru totdeauna [Rm 6, 9-10], şi învie prin toate în toţi cei ce vieţuiesc cu vrednicie şi învie sufletele care au murit împreună cu El prin voinţă liberă şi credinţă, o va da prin Preasfântul Său Duh, dăruindu-le acelora încă de aici Împărăţia Cerurilor, pe care fie să o dobândim noi toţi cu harul Domnului nostru Iisus Hristos, căruia I se cuvine toată slava în vecii vecilor.

Amin.

Cateheza 7 - Afecţiunea pătimaşă a monahilor faţă de familie - Despre afecţiunea pătimaşă faţă de rude. Şi care e amăgirea ei şi în ce prăpastie şi lanţuri îi duce pe cei ţinuţi de ea. Şi despre deznădejde şi deosebirile ei. Şi ce anume înseamnă „cel ce va crede şi se va boteza se va mântui, iar cel ce nu crede se va osândi" [Mc 16,16].

Cei care resping cuvintele lui Dumnezeu

Fraţilor şi părinţilor, aş fi putut să tac pururea, cum s-ar fi cuvenit, şi să-mi plâng astfel relele mele şi să nu încerc nicicând să vă fiu învăţător, sau să învăţ iubirea voastră ori să arăt altora căile mântuirii [FA 16, 17], nu ca şi cum acest lucru ar fi potrivnic poruncii lui Dumnezeu, dat fiind că e mai degrabă un lucru bine primit Lui, dar eu însumi sunt nevrednic de o asemenea întreprindere duhovnicească; drept pentru care mă tem, eu nenorocitul, să nu mi se spună şi mie acel cuvânt foarte potrivit al Stăpânului: ***„Iar păcătosului i-a zis Dumnezeu: Pentru ce povesteşti îndreptările Mele şi iei în gura ta legământul Meu? Fiindcă ai urât povăţuirea şi ai aruncat cuvintele Mele în urma ta"*** [Ps 49, 16-17].

Dar să vedem, dacă vreţi, cine este cel ce urăşte povăţuirea şi cine este cel ce aruncă în urma sa cuvintele Lui. Cine nu ascultă de legile lui Dumnezeu urăşte învăţătura care vine din cuvintele Domnului şi-şi astupă urechile [Ps 57, 5], ca să nu asculte cuvântul despre răsplătirea de pe urmă a păcătoşilor sau despre focul acela veşnic şi despre pedepsele iadului şi despre osânda cea veşnică, de care nu este cu putinţă să scape cine a căzut în pedeapsa ei.

Iar cel care nu are pururea în faţa ochilor săi cu toată tăria şi puterea sufletului poruncile lui Dumnezeu şi nu le păzeşte pe ele, ci le dispreţuieşte, şi preferă cele potrivnice lor şi le face pe acestea, e cel ce aruncă în urma sa cuvintele Lui.

Şi ca să fac limpede tema cuvântului meu, ***atunci când Dumnezeu porunceşte şi strigă în chip limpede: „Pocăiţi-vă, că s-a apropiat Împărăţia Cerurilor" [Mt 14, 17] şi iarăşi: „Sârguiţi-vă să intraţi prin poarta strâmtă" [Mt 7, 13], iar acesta, auzind, nu numai că nu alege să se căiască şi să se silească pe sine însuşi să intre prin poarta cea strâmtă, dar îşi petrece toate zilele vieţii sale în înfumurarea şi risipirea sufletului, adăugând în fiecare ceas la relele lui şi uşurarea trupului şi căutând îngrijire pentru nevoile lui - lucru care e mai degrabă un semn al căii celei largi şi nu al căii celei strâmte şi pline de chinuri, care duce la viaţa veşnică [Mt 7, 13-14] - aşadar, unul ca acesta aruncă în urma sa cuvintele lui Dumnezeu [Ps 49, 17] şi-şi face voile lui, sau mai degrabă pe cele ale diavolului.***

Un flagel: ataşamentul faţă de familie

Lucruri pe care împlinindu-le mai întâi eu, nenorocitul, şi zăcând într-un lac de noroi [Ir 45, 6], în nesimţirea relelor proprii, strig de jos cu glas mare şi grăiesc către toţi cei ce trec pe din afara gropii: „Depărtaţi-vă, fraţilor, de această groapă preacumplită şi umblaţi pe calea cea dreaptă, care e Hristos [In 14, 6]! Nimeni să nu se abată de-a dreapta sau de-a stânga şi să cadă aici împreună cu mine, nenorocitul şi nefericitul, şi să se lipsească împreună cu bunătăţile pământeşti şi de bunătăţile cereşti!" Dar întrucât prin multele sale meşteşuguri preaticălosul diavol şi vrăjmaş al sufletelor noastre îi azvârle cu fiecare prilej într-o asemenea prăpastie pe cei mai mulţi, sau aproape pe toţi, şi face aceasta folosindu-se ca de o funie de un singur lucru, adică de afecţiunea pătimaşă faţă de rudele noastre, vrăjmaşul legând această funie de gâtul fiecăruia până îi mână pe toţi care primesc asemenea lanţ în prăpăstii înfricoşătoare şi în adâncuri de păcate rele şi de neiertat, îi cufundă în groapa deznădejdii şi, trăgându-i în jos şi legându-i, îi lasă în fundul iadului [Ir 45, 6] - ştiind deci aceasta, să fugim, iubiţilor, rogu-vă, de această pierzanie.

Cei înrădăcinaţi în acest rău şi vindecarea lor

Fiindcă el se înrădăcinează cu viclenie şi cu iscusinţă în unii ca aceştia şi le insuflă deznădejdea până într-atât, încât nici nu mai cred în dumnezeieştile Scripturi, nici nu mai dau crezare celor care vorbesc despre unele ca acestea, şi toate vor să fie după mintea lor sau mai degrabă după nebunia şi nesimţirea lor şi, legaţi fiind de gât, nu simt nici o durere, lucru care este mai rău decât orice deznădejde. Fiindcă un lucru este ca acela care a căzut în mulţime de rele să deznădăjduiască de mântuirea lui, şi altul să facă răul ca şi cum ar face binele şi să fie încredinţat că face un lucru bun. Fiindcă cel dintâi, dacă e învăţat despre pocăinţă şi despre iubirea de oameni a lui Dumnezeu, şi învaţă că nu este mulţime de păcate pe care să nu le şteargă pocăinţa şi că ***„acolo unde a înmulţit păcatul, a prisosit harul"*** [Rm 5, 20] şi că ***„bucurie mare se face în ceruri pentru un păcătos care se pocăieşte"*** [Le 15, 7. 10], venindu-şi poate în sine şi muindu-i-se inima, va pofti cândva să-şi elibereze conştiinţa de acele multe rele şi să o uşureze de acea povară cu anevoie de purtat, şi atunci se va scula şi, socotind drept nimic toate cele ale vieţii, va veni fierbinte la pocăinţă; celălalt însă, fiind cu anevoie de chemat înapoi, renunţă cu totul să se vindece cu asemenea leacuri; căci cum va primi să fie vindecat cel ce nu crede defel că zace în boală sau în cădere? Nicidecum!

Dar trebuie mai întâi, pe cât e cu putinţă, ca noi să-i încredinţăm şi să le arătăm prin cuvinte duhovniceşti scoase din dumnezeiasca Evanghelie şi din celelalte Sfinte Scripturi, cum, după ce au început calea cea dreaptă, au fost amăgiţi

abătându-se de la ea, şi cum vrăjmaşul, văzându-i singuri, le-a pus de gâtul lor cu amăgire funia afecţiunii pătimaşe, iar apoi cum i-a împins în prăpăstii şi adâncuri de păcate; după care vom arăta şi cum i-a azvârlit în groapa cea mai adâncă, şi unde şi cum i-a târât la iad, le-a legat funia în jurul gâtului lor, astfel încât să nu se mai poate slobozi şi să se înalţe pe pământ, unde lăsându-i i-a părăsit. Şi aşa pe cei ce cred în cuvintele dumnezeieştii Scripturi şi vin la simţirea relelor proprii şi mărturisesc că şi ei se află într-o asemenea situaţie, le vom da prin aceste cuvinte leacurile potrivite rănilor lor.

Invocaţie înainte de lupta în cuvânt

Dar vrând să venim la dovedirea acestor lucruri şi să iau asupra mea lupta cuvântului, măcar că sunt lipsit de cuvânt şi învăţătură, vă cer vouă, tuturor, să vă rugaţi ca harul Preasfântului Duh strălucind mai luminos să lumineze cugetul şi mintea mea şi să-mi dea să grăiesc în chip vrednic nu pentru propria mea vrednicie, ci pentru folosul vostru, El însuşi făcând să răsune cuvintele mele, luminându-le cu lumina Lui şi arătând El însuşi toate cele pe care le-am spus mai înainte, şi grăind către noi oarecum în felul acesta: „Vezi calea, vezi căderea de pe ea, vezi vrăjmaşul, vezi funia. Vezi pe fratele tău, cum primeşte cu bucurie legătura. Vezi cum târându-1 diavolul îl duce departe!", şi, arătându-ne fără ştirbire toate mai departe şi învăţându-ne cum putem să fugim de cursele aceluia, ne înalţă împreună cu El liberi la ceruri. Dar acest lucru nu e cu putinţă să se facă şi cu noi, dacă cuvântul nostru nu urcă şi nu începe încă de la începutul vieţii noastre şi de la intrarea noastră în arena monahală; fiindcă umblând astfel ca pe o cale, cuvântul va putea dovedi curat prin harul Duhului cele pe care le-a făgăduit. Dar nu fiţi abătuţi, căci folositor e cuvântul întrucât e insuflat de Dumnezeu, fiindcă, potrivit înţeleptului [Solomon], şi noi şi cuvintele noastre şi însăşi suflarea noastră sunt în mâna lui Dumnezeu Care ne-a făcut pe noi [Sol 7, 16].

Poruncile Domnului

Domnul şi Dumnezeul nostru Iisus Hristos, fiind Fiu adevărat al lui Dumnezeu şi Tatăl, de o fiinţă, de o fire şi de o slavă, de un scaun, de acelaşi scaun, rămânând în Tatăl şi Tatăl întru El [In 14, 10. 16], privind spre nenorocirea şi răutatea noastră, precum şi spre robia cu care slujeam prin păcat vrăjmaşului care ne amăgise, şi pogorând la noi prin negrăita Sa iubire de oameni, vrând să ne scoată din această robie şi rătăcire ruşinoasă, S-a pogorât de acolo fără a părăsi cu totul sânurile Tatălui precum însuşi ştie şi, ajungând pe pământ şi umblând şi petrecând împreună cu noi oamenii, fiind noi păcătoşi şi dând porunci de mântuire sfinţilor Săi ucenici şi apostoli, S-a înălţat iarăşi la Tatăl Său cu slavă, făgăduindu-le şi

zicând: ***„Mergând, propovăduiţi Evanghelia la toată făptura învăţându-i pe toţi să păzească nu numai un lucru sau altul, ci toate câte am poruncit vouă"*** [Mc 16, 15; Mt 28, 20]. Iar zicând „toate", n-a lăsat afară nici un lucru pe care ar fi poruncit să nu se păzească [Co 15, 27; Evr 2, 8]. După care ce zice? ***„Cel ce va crede şi se va boteza se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi"*** [Mc 16, 16]. Prin urmare, fraţi iubiţi, aţi cunoscut ce înseamnă lucrul pe care-1 spune zicând: „cel ce va crede şi se va boteza" şi apoi iarăşi „cel ce nu crede", sau trebuie să vorbesc despre acest lucru iubirii voastre? Căci ceea ce s-a spus pare a fi uşor de înţeles şi simplu, dar în adânc are înţelesuri ascunse.

Adevărata credinţă

Credinţă numeşte aici nu numai pe aceea care crede că Hristos este Dumnezeu, ci credinţa care îmbrăţişează toate cele privitoare la poruncile sfinte rostite de El, cea care conţine oarecum în ea toate poruncile Lui dumnezeieşti şi crede că nu e nimic nefolositor în ele până la ultima cirtă, ci toate până la o iotă [Mt 5, 18] sunt viaţă şi aduc viaţă veşnică [In 6, 63. 68]; astfel încât cel ce crede că aşa stau lucrurile şi prin Sfântul Botez s-a angajat să le păzească pe toate acestea şi să le facă fără ştirbire, acela se va mântui. Iar cel ce nu crede în vreunul din aceste cuvinte până la ultima cirtă sau până la o iotă, precum spuneam, acela se va osândi ca unul care 1-a tăgăduit întreg El însuşi. Şi pe drept cuvânt: fiindcă cel ce a crezut Lui în cele mari - ca, de exemplu, că Dumnezeu fiind S-a făcut om fără schimbare, că S-a răstignit şi a murit şi a înviat, că înviind a intrat prin uşile încuiate şi S-a arătat ucenicilor Lui, că S-a înălţat şi şade de-a dreapta lui Dumnezeu şi Tatăl, că va veni să judece viii şi morţii şi va da fiecăruia după faptele lui înviindu-ne mai întâi pe noi toţi cei de la Adam şi care se vor mai naşte până în ziua de pe urmă - dar nu crede în El atunci când spune: ***„Amin zic vouă, că pentru orice cuvânt nefolositor oamenii vor da socoteală în ziua judecăţii"*** [Mt 12, 36], cum va fi oare credincios şi se va numă-ra împreună cu cei credincioşi?

Prin urmare, cel ce crede lui Hristos în aceste lucruri înfricoşătoare şi mai presus de minte şi de tot cugetul omenesc, şi are suflet credincios şi supus faţă de cele ce s-au făcut şi se vor face de către Domnul nostru Iisus Hristos, dar nu crede în El atunci când îl aude zicând: ***„Cel ce vrea să vină după Mine să se tăgăduiască pe sine însuşi, să-şi ia crucea sa şi să-Mi urmeze Mie"*** [Mt 16, 24] şi: ***„Cel ce iubeşte tată sau mamă mai presus de Mine nu este vrednic de Mine"*** [Mt 10, 37] şi că: ***„Cine vine la Mine şi nu urăşte pe tatăl său şi pe mama sa şi pe fraţii săi şi pe surorile sale şi femeie şi copii, şi însuşi sufletul lui, nu poate fi ucenic al Meu"*** [Le 14, 26] şi că: ***„Cel ce desfiinţează una dintre poruncile acestea mai mici foarte mic se va chema şi el în Împărăţia Cerurilor"*** [Mt 5, 19], cum va fi

unul ca acesta credincios şi nu se va osândi mai degrabă ca un necredincios sau mai rău decât un necredincios?

Pentru că în cele mai mari mărturiseşte că are credinţă în Hristos, dar în cele mai mici dispreţuieşte ca pe un mincinos pe Dumnezeu şi Stăpânul a toate şi zicând că în celelalte crede Lui ca unui Dumnezeu, dar nu crede în El, ca şi cum ar fi un simplu om, atunci când spune că pentru tot cuvântul nefolositor oamenii vor da socoteală în ziua judecăţii [Mt 12, 36]; şi râzând şi spunând vorbe de ruşine şi deşarte socoteşte că se mântuieşte în vreme ce Acela nefericeşte pe cei ce râd [Le 6, 25] şi fericeşte pe cei ce plâng [Mt 5, 4], ba chiar nici tăgăduindu-se pe sine însuşi, nici purtându-şi crucea [Mt 6, 24], socoteşte că urmează lui Hristos Care S-a răstignit pentru noi; şi, iubind mai mult pe părinţii lui, crede din suflet că este vrednic de Hristos [Mt 10, 37].

Prin urmare, tot aşa şi cei ce vin la El, chipurile, prin lepădarea de lume, dar nu urăsc toate rudele lor, ba nici tăgăduindu-şi înseşi sufletele lor [Le 14, 26] ci, dimpotrivă, le iubesc încă şi mai mult, socotesc în chip deşart că sunt ucenici ai lui Hristos; şi, desfiinţând în fiecare ceas nu numai una singură din cele mai mici porunci, ci multe şi mari, nu cred nicidecum că fac vreun lucru potrivnic, ci mai degrabă presupun că sunt ei înşişi mari în împărăţia lui Dumnezeu [Mt 5, 19]; şi, lucrul cel mai rău dintre toate, spun că nu există în acestea vreo încălcare a vreunei porunci, ci încearcă fără pricepere să ne convingă de aceasta şi pe noi înşine, care ţinem cu tărie la cuvântul adevărului [Ef 1, 13]. Dar să ne întoarcem la tema noastră.

Voinţa de detaşare

Prin urmare, toate câte a poruncit Hristos Dumnezeu apostolilor, ne-a poruncit de asemenea să le păzim şi noi, lucruri pe care putem să le păzim în această lume, dar pe care nu le alegem din pricină că ne este slabă credinţa şi iubirea noastră în Hristos [Tim 1, 14]. Şi că acest lucru e adevărat dau mărturie toţi cei care înainte de Lege şi în Lege şi după venirea Mântuitorului, cu copii şi femei şi cu toate grijile vieţii [Le 21, 34], au bineplăcut Domnului despărţindu-se de toate acestea prin detaşare liberă şi arătându-se prin credinţă şi prin viaţă mai strălucitori decât cei din munţi şi din peşteri [Evr 11, 38].

De aceea, folosindu-ne de porunca Domnului ca de un ajutor - ca una ce a fost grăită pentru noi şi pentru neputinţa noastră - ne şi lepădăm de toate şi înaintăm pe calea cea strâmtă şi cu chinuri [Mt 7, 14], tăindu-ne oarecum trupeşte de lume şi de cele din lume şi aşa lăsând ţinutul, locul şi cetatea noastră venim spre un alt loc şi

sălaş, în arena exerciţiului virtuţilor, prin vieţuirea şi asceza sa fiecare umblând sau grăbind pasul sau alergând după alegerea sa liberă. De ce aceasta? Ca să dobândim detaşarea de cele zise. Fiindcă de aceea lăsând lumea, şi urmând mai apoi poruncilor Domnului, şi crezând poruncilor Lui, începem calea care duce la ceruri.

Calea ascetică şi primejdiile ei nenumărate

Priveşte-mi însă bine începând de acum şi la sensul celor spuse.

Închipuieşte-ţi în minte o cale bătătorită [Pr 15, 19] de picioarele celor ce au apucat deja să umble bine pe ea. De o parte şi de alta închipuieşte-ţi munţi, păduri, prăpăstii, piscuri, povârnişuri, dar împreună cu ele şi câmpii şi grădini şi locuri plăcute şi umbroase şi foarte frumoase şi având tot felul de roade în ele, apoi o mulţime mare de animale sălbatice şi, din loc în loc, cete ascunse de tâlhari şi ucigaşi. Aşa stând lucrurile, nimic din cele zise nu va putea să ne amăgească, să zguduie simţirea noastră sau să ne vatăme câtă vreme urmăm sfinţilor care au apucat-o pe acest drum înaintea noastră şi umblăm pe aceeaşi cale pe care au umblat şi aceia.

Căci câtă vreme umblăm în calea poruncilor Domnului şi Dumnezeului nostru şi trecem fără să ne abatem în dreapta sau la stânga prin mijlocul tuturor celor zise, nimeni nici dintre tâlharii aceia, nici dintre fiarele sălbatice nu se va năpusti în chip vădit şi fără ruşine asupra noastră, sau nu va îndrăzni să se apropie de noi, mai cu seamă dacă urmăm unei călăuze şi umblăm împreună cu tovarăşi de drum buni.

Fiindcă uneori de departe, alteori de aproape, unii se folosesc de ameninţări şi se uită la noi cu un ochi de ucigaş, iar alţii se folosesc de amăgiri şi linguşeli şi convorbiri prieteneşti; ne arată desfătarea locurilor în ce priveşte pământul şi frumuseţea roadelor şi ne îndeamnă să ne odihnim puţin spre mângâierea ostenelilor călătoriei şi ne sugerează să mâncăm roadele care au mai multă dulceaţă decât par la prima vedere şi născocesc pentru noi multe alte curse şi felurite prilejuri: nu numai ziua, ci şi nopţile, şi nu numai când priveghem, dar şi când dormim, se scoală împotriva noastră cu uşurări, uneori prin gustările unor mâncăruri oprite, iar alteori cu torţe şi felinare ca nişte tâlhari cu săbii vin peste noi cu moarte ca să ne zguduie, ca astfel să ne tulbure şi să ne abată de la calea cea dreaptă. Unii dintre ei ne sugerează că e cu neputinţă a răbda până la sfârşit greutăţile drumului, iar alţii că toate acestea n-au nici un rost, şi că nu pot să aducă nici un folos celor ce se ostenesc; spun că nu este nici nu va fi vreun capăt al acestui drum, arătându-ne pe unii dintre cei care n-au izbândit şi, mai cu seamă, pe cei care au petrecut ani mulţi în asceză şi n-au găsit nici un folos din tot acest timp pentru

faptul că au alergat într-o părută cale a poruncilor, nu însă în cunoştinţă şi cu gând evlavios, ci făcând aceasta cu rânduială de sine [idiorrhytmia] şi cu părere de sine, cărora pe drept cuvânt li se retează paşii făcuţi potrivit lui Dumnezeu, ca unii care se tem şi se întorc în urmă, iar prin nepăsarea lor se pun în slujba celui rău pentru a face în ei înşişi cele ce li se par bune aceluia.

Ispita ataşamentului faţă de familie

Dar de ce să vă explic toate acestea vouă, fraţi duhovniceşti, când iată că meşteşugurile cumplite ale potrivnicului nostru diavolul şi ale duhurilor lui nu se supun numărului! Ci pe cele mai multe lăsându-le să fie cercetate de cei mai sârguincioşi şi dându-le din aceste puţine lucruri prilejurile să facă aceasta, voi încerca să vă dovedesc ceea ce am făgăduit iubirii voastre. Dar care este acest lucru? E lanţul afecţiunii pătimaşe faţă de rudeniile noastre, şi felul cum ne leagă prin el diavolul, mai cu seamă pe cei ce au arătat bărbăţie faţă de celelalte patimi şi au luat cununa, şi astfel cel rău ne trimite în chip nefericit în întuneric şi pierzanie.

Priveşte-mi iarăşi întocmai la sensul celor spuse. închipuieşte-te pe tine însuţi în zisul drum, fie umblând pe el de mulţi ani şi pătimind multe de la acele fiare şi tâlhari despre care a fost vorba, dar că prin harul lui Hristos n-ai fost nici amăgit spre plăcere de linguşeală, nici de frumuseţea celor arătate, nici n-ai fost înduplecat de teamă sau de ameninţări ca să te abaţi de la latura cea dreaptă sau să încetezi mersul înainte, nici nu te-ai întors înapoi, ci mai degrabă ai alergat încă şi mai tare. Deci, văzându-te alergând astfel, a încetat oare aievea sau va înceta cândva Satana să te războiască? Nicidecum! Dar ştiind că Dumnezeu ne-a dat poruncă să tăgăduim tată şi mamă [Le 14, 26] şi, simplu spus, toată rudenia trupească, ba chiar şi pe noi înşine [Mt 16, 24]; şi nu numai aceasta, dar când ne-am alăturat lui Dumnezeu, venind din vieţuirea monahală, am făgăduit să păzim acest lucru împreună cu toate celelalte, dat fiind că n-a putut să facă ceva din toate cele spuse mai înainte împotriva ta, ce va face?

Mai întâi va pune în mişcare în noi amintirea celor ai noştri, după care va scoate şi din dumnezeieştile Scripturi cele spuse despre alte lucruri şi către alţii spre răsturnarea înfricoşătoare şi încălcarea poruncii sugerându-ne şi zicând: „Cinsteşte pe tatăl tău - spune dumnezeiasca Scriptură - şi pe mama ta [Iş 20, 12] şi să nu te ascunzi de cei de un neam cu tine [îs 58, 7]; fiindcă cine nu poartă de grijă de cei ai săi - potrivit dumnezeiescului Apostol - tăgăduieşte credinţa [7 Tim 5, 8; 3, 4]", neştiind vicleanul, pe cât se pare, că acestea s-au zis nu ca să iubim pe cei ce ne-au născut sau pe rudeniile noastre mai mult decât pe Dumnezeu şi ca să-i preferăm pe ei iubirii Aceluia, ci ca să ne învăţăm

ascultarea şi să ne povăţuim că, dacă supunerea şi cinstirea faţă de părinţii noştri e necesară, cu atât mai mult e necesară supunerea şi ascultarea faţă de Cel care i-a făcut şi pe ei şi pe noi? Iar cei de o seminţie cu noi - o, înşelătorul, fiindcă bine este să-i răsturnăm cuvântul - nu sunt rudeniile, ci cei de o credinţă cu noi [Ga 6, 10], pe care, pe cât se vede, nu-i ştii şi de aceea semeni în noi cu viclenie [Mt 13, 25] rudenia după trup silindu-ne să ne aduci la iubirea şi afecţiunea acelora.

Amăgirile demonului pentru a ne lega de familie

Aşadar, atunci când simţim amăgirea şi venim la cunoştinţă, ajungând la aceasta fie plecând de la noi înşine, fie de la cei ce ne călăuzesc şi merg împreună cu noi în calea Domnului, ce lucru ni-1 va şopti iarăşi întru mişcarea nevăzută a inimii? „De acum, zice, ai ajuns la alte măsuri şi la un alt progres duhovnicesc pe care nimeni dintre fraţii care sunt împreună cu tine nu-1 cunoaşte, şi ai dobândit o lipsă de afecţiune şi o nepătimire desăvârşită. De aceea, dacă vrei, dispreţuieşti şi treci cu vederea şi rudele tale, şi nu-ţi mai pasă cu nimic de ele".

Sugerându-ne în ascuns acestea, ne înfăţişează acea rudă fie în minte, fie trupeşte aievea în faţa noastră, şi o face să nu spună unele ca acestea: „Cum laşi să se piardă făptura lui Dumnezeu, ca să te asemeni dobitoacelor [Ps 48, 13], şi din neştiinţă să cazi în rândul celor necuvântătoare? De ce nu-i întinzi mâna, de ce nu-i deschizi mintea, de ce nu-1 faci să-L cunoască pe Dumnezeu Care 1-a făcut? Ce răspuns vei avea sau ce vei spune în ziua aceea înfricoşătoare?" Apoi, încetând îl face să-1 pomenească în rugăciune şi să verse lacrimi, vezi Doamne!, de compătimire ca şi cum l-ar readuce, chipurile, pe acela înaintea lui Dumnezeu ca pe un dar bine primit [Rm 15, 16] făcându-1 să spună în el însuşi: „Cel ce scoate pe cineva vrednic din cel nevrednic va fi ca şi gura Mea [Ir 15, 19], şi: „Toate câte le-aţi făcut unuia dintre aceştia mai mici ai Mei, Mie Mi-aţi făcut" [Mt 25, 40] şi iarăşi: „Care s-a făcut părinte al orfanilor" [Ps 67, 6], şi celelalte. Dar toate acestea sunt o rătăcire şi o amăgire limpede a celui rău.

Iar când, chiar şi după toate acestea, cineva nu este convins, ci şovăie şi răspunde celui rău: „Negreşit, ceea ce trebuie să fac pentru rudele mele, aceasta voi face pentru cel străin, care după Dumnezeu este mult mai mult o rudă a mea decât cea după trup", atunci vicleanul vrăjmaş răspunde şi spune: „Negreşit, Dumnezeu poartă de grijă de toate şi toţi sunt aduşi aşa la cunoştinţa şi credinţa în El; tu prin rudele tale şi mai apoi prin cei străini, iar el iarăşi prin tine şi prin el alţii. Dar cine este în zilele acestea ca tine? Şi unde îl vei lăsa să plece, ca să nu ajungă hrană lupilor şi să nu-şi piardă sufletul său, lucru care va fi spre vătămarea ta, dacă-1 vei

părăsi?" Atunci, amăgit, fratele primeşte de bunăvoie să fie legat de funia afecţiunii pătimaşe şi, legat fiind de Satana, nu-i mai răspunde, încrezându-se în cuvintele lui.

Odată legaţi, nu ne mai putem desprinde

Vezi-mi deci viclenia acelui tâlhar cumplit şi stricător de suflete! Legându-1 prin afecţiunea pătimaşă, nu mai umblă împreună cu el pe cale, nici nu-1 mai tulbură, cel puţin acum, ca să nu se descopere uneltirea lui. Dar ce face? Luând aşa-zicând capătul funiei şi îndepărtându-se, se ascunde în întuneric, el care este cu adevărat prinţ al întunericului, lăsându-i purtarea de grijă şi preocuparea pentru rudă. Fiindcă ştie că, în locul lui, acela se va tulbura şi înţepa necontenit el însuşi. Deci, întâmplându-se aceasta, ori de câte ori înaintează spre o grijă oarecare din pricina rudei, se abate de la calea împărătească şi dreaptă [Nm 20, 17; Dt 5, 32] pe care a început să meargă. Şi pe măsură ce se abate, vrăjmaşul alunecă în adâncul ticăloşiei lui şi se ascunde şi mai adânc, având în mâinile lui funia afecţiunii pătimaşe şi ţinând-o cu tărie, şi sârguindu-se să nu fie recunoscut de el.

Urmările nefaste ale ataşamentului de cei apropiaţi

Aşadar, căzând fratele din cale, ia aminte ce începe să spună în el însuşi: „A mântui un suflet e ca şi cum ai dobândit un suflet". Şi aşa se convinge pe el însuşi că ceea ce încearcă să săvârşească e o faptă prin care imită pe Hristos. Şi dacă este cunoscut unora care trăiesc în lume, pleacă la ei şi uneori îi linguşeşte şi îi laudă mai mult decât merită, iar alteori începe să le facă reproşuri cu asprime. Apoi se arată pe sine însuşi lacom la mâncare şi indiferent şi rosteşte cuvinte ca să-i facă pe toţi să râdă. Şi, simplu spus, se poartă cu fiecare după voia lui, ca, fiind primit de ei, să i se dea hrană. Iar dacă vede că nu i se dă nimic, nu se ruşinează să cerşească de peste tot folosindu-se de amintirea rudei sale. Iar cei care-1 ascultă fiind trupeşti şi în aceleaşi rele, îl laudă mai degrabă pe nenorocitul acela şi zic către el: „Mare este plata ta!" Iar afecţiunea pătimaşă sporind din toate acestea se înrădăcinează, sau mai degrabă patima ei se strânge ca o funie în jurul gâtului său spiritual şi se întăreşte şi se face de nedezlegat. De aici, după puţin timp, îl desface de rugăciunea curată, îi preface pe nesimţite lacrimile după Dumnezeu în cele potrivnice Lui, şi, plecând de aici, îl aduce la ură şi pizmă împotriva celor ce au mai multe decât el şi nu-i dau cu generozitate; şi nu numai aceasta, dar îl face şi trândav şi neascultător faţă de orice ascultare. Apoi minte şi socoteşte acest lucrul drept o iconomie, ca şi cum ar da, chipurile, lui Dumnezeu cele cerşite pentru rudenia sa, şi nu numai aceasta, ci începe şi să fure din lucrurile mai mici şi nu este convins că acest lucru e un furt, ci, cu minţile întunecate de patimă, orice ar face pentru a apăra interesele

alor săi şi ale rudelor sale, nu-1 osândeşte în conştiinţă. Prin urmare, când vrăjmaşul nostru diavolul îl sileşte pe sărmanul monah spre toate acestea, atunci acesta suceşte capătul funiei de care vorbeam în jurul păcatului patimii afecţiunii pătimaşe înrădăcinat astfel ca în jurul unui stâlp împlântat în adâncul iadului, şi-1 lasă astfel având încredinţarea că nu se va mai desface de acolo.

Nici o patimă să nu ne mai lege

Aşadar, toate acestea le-am spus despre cei ce luptă, ca nişte lucruri puţine din multe. Fiindcă despre cei ce merg cu indiferenţă şi dispreţ pe acea cale şi vieţuire, ce mai trebuie să spunem cât de mare este afecţiunea lor faţă de rude, când unii ca aceştia cad ca nişte păsări nesimţitoare în orice cursă a diavolului, predându-se pe ei înşişi oricărei patimi, astfel încât se fac pururea hrană acelui rău, a celui care umblă şi rage ca un leu căutând pe cine să mănânce [1 Ptr 5, 8], şi preferă mai degrabă să moară decât să scape de dinţii şi gâtlejul cumplitului acela?

Noi însă, care ascultăm cuvântul cu credinţă [Mt 13, 23], să ne rugăm cu toată hotărârea şi cugetul ca să nu fim amăgiţi nici înşelaţi vreodată, nici să cădem printr-o cădere mică sau mare din calea care duce la ceruri, nici să fim legaţi de vreo patimă, ci umblând neabătut în ea să ne grăbim să ajungem la Iisus care merge înaintea noastră [Flp 3, 12]; şi ţinându-L să cădem înaintea Lui şi să plângem în faţa bunătăţii Lui şi să cerem cu căldură să nu se depărteze niciodată de la noi, nici să ne lase să cădem în afara căii care, a spus Acela, este El însuşi: ***„Eu sunt calea şi învierea şi viaţa"*** [In 11, 25; 14, 6]. Pe acesta deci să-L căutăm, pe Acesta să ne sârguim să-L ajungem, ca să-L şi apucăm [Flp 3, 12] şi, dacă se va face aceasta şi vom vieţui împreună cu El aceeaşi viaţă şi vom împărtăşi aceeaşi vieţuire, nu numai la ieşirea din viaţă, ci încă de acum vom urca şi ne vom înălţa împreună cu El la ceruri, sau mai degrabă El însuşi ne va înălţa şi preamări împreună cu El şi ne va da desfătarea bunătăţilor celor veşnice, pe care fie să le dobândim noi toţi cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, căruia fie slava şi puterea acum şi în vecii vecilor.

Amin.

Cateheza 8 - Iubire şi înfierea omului în Dumnezeu - Despre iubirea [agape] desăvârşită şi care e lucrarea ei. Şi că dacă nu ne facem prin râvnă încă de aici părtaşi ai Duhului, nu putem fi nici credincioşi şi creştini, dar nu ne vom face nici fii şi copii ai lui Dumnezeu.

Demascarea celor ce făţăresc virtutea

Fraţilor şi părinţilor, dacă cel ce făţăreşte virtutea spre înşelarea şi pierzania multora este cu adevărat un ticălos fiind atât la Dumnezeu, cât şi la oameni osândit şi vrednic de scârbă, e vădit că acela care, nepătimitor fiind, închipuie, asemenea părinţilor din vechime, o împătimire spre mântuire spre folosul multora, e lăudabil şi fericit.

Fiindcă aşa cum diavolul, în chip de şarpe şi sfătuitor, s-a arătat luptător împotriva lui Dumnezeu şi ucigător de oameni [In 8, 44] dând în aparenţă un sfat bun şi folositor, dar în realitate aducător de moarte şi care avea să-1 lipsească pe om şi de Dumnezeu şi de toate roadele din Rai, aşa şi cel care în chip rău rosteşte cuvinte rele în aparenţă, pentru ca, aflând cele săvârşite de către diavolul prin cei ce făţăresc virtutea şi evlavia, să-i întoarcă spre pocăinţă şi mântuire şi mărturisire pe cei ce fac cele rele, e vădit că acesta se face cu adevărat imitator al lui Hristos [7 Co 11, 1], împreună-lucrător al lui Dumnezeu [1 Co 3, 9] şi mântuitor al oamenilor [1 Tim 4, 10].

Dar acest lucru este propriu numai celor a căror simţire e nesimţitoare faţă de văzduhul acesta, faţă de lumea aceasta şi faţă de lucrurile ei, celor a căror cugetare nu se alipeşte pătimaş de cele văzute, ci iese din umilinţa trupului [Flp 3, 21], cu alte cuvinte e proprie celor deopotrivă cu îngerii, care se unesc în chip desăvârşit cu Dumnezeu şi L-au dobândit în ei înşişi în întregime pe Hristos întreg cu lucrul şi experienţa, cu simţirea, cunoştinţa şi vederea.

Îndreptarea fraţilor în numele iubirii

Prin urmare, rău lucru este a trage cu urechea şi a observa pe ascuns ce vorbeşte sau face aproapele, dacă acest lucru se face pentru a denigra, a batjocori, a bârfi şi a lua în râs cele pe care le-ai văzut sau auzit; dar dacă aceasta se face pentru a îndrepta prin compătimire şi înţelepciune cu chibzuinţă cele ale aproapelui şi pentru a ne ruga din suflet cu lacrimi pentru el, un astfel lucru nu este rău.

Fiindcă am văzut un om [2 Co 12, 2] care se sârguia în multe feluri şi în multe chipuri ca să nu-i scape nimic din cele făcute sau spuse de către cei ce erau

împreună cu el; dar el nu făcea aceasta spre vătămare - să nu fie! - ci pentru ca pe unul prin cuvânt, pe altul prin daruri, iar pe altul cu un alt pretext să-i depărteze de faptele şi de gândurile potrivnice. Şi l-am văzut pe unul ca acesta [2 Co 12, 3] plângând uneori pentru cutare, tânguindu-se alteori pentru cutare, lovindu-şi uneori faţa şi pieptul pentru altul, luând în cuvânt şi faptă chipul unui păcătos şi socotindu-se pe sine însuşi ca şi cum el însuşi ar fi cel ce făcea răul, mărturisindu-se şi căzând înaintea lui Dumnezeu şi plângând cu putere. Şi am văzut pe un altul care atât se bucura de cei ce izbândeau şi luptau, primind progresul acelora, încât se părea că el mai degrabă decât aceia aveau să primească plata virtuţilor şi ostenelilor; iar pentru cei ce cădeau în cuvânt sau în faptă şi stăruiau în cele rele până într-atât se întrista şi suspina, încât se părea că numai el cu adevărat trebuia să dea socoteală pentru toţi aceia şi să fie predat osândei. L-am văzut pe altul care voia cu atâta râvnă mântuirea fraţilor lui, încât de multe ori cu lacrimi fierbinţi se ruga din toată inima iubitorului de oameni Dumnezeu sau să-i mântuiască pe aceia sau să fie osândit şi el împreună cu aceia nevrând să se mântuiască singur din pricina unei dispoziţii prin care imita pe Dumnezeu şi pe Moise; căci legat de ei duhovniceşte prin iubire în Duhul Sfânt, nu voia să intre nici măcar în Împărăţia Cerului fiind separat de ei.

O legătură sfântă, o putere negrăită, o suflet cugetător de cele cereşti, sau mai degrabă purtat de Dumnezeu şi desăvârşit foarte în iubirea de Dumnezeu şi de aproapele!

Conştiinţa adevăratei iubiri

Prin urmare, cel ce n-a ajuns încă la această iubire, nici nu vede vreo urmă a ei în sufletul lui, nici nu simte cu totul prezenţa ei, este încă pe pământ şi în cele de pe pământ, sau mai degrabă se ascunde sub pământ ca şi cârtiţa, care, fiind oarbă ca şi acela, aude numai prin auz pe cei ce vorbesc pe pământ.

Ce nenorocire, căci născuţi fiind de Dumnezeu şi făcuţi nemuritori şi părtaşi ai chemării cereşti [Evr 3, 1] şi moştenitori ai lui Dumnezeu şi împreună-moştenitori ai lui Hristos [Rm 8, 17] şi cetăţeni ai cerurilor [Flp 2, 20], nu am primit încă simţirea unor asemenea bunătăţi; ci în chip nesimţitor, ca să vorbesc aşa, ca un fier aruncat în foc sau ca o piele neînsufleţită cufundată în chip inconştient într-o vopsea purpurie, aşa şi noi petrecem în mijlocul unor bunătăţi atât de mari ale lui Dumnezeu, mărturisim că nu avem în noi înşine nici o simţire a lor. Şi ne fălim că suntem deja mântuiţi şi număraţi împreună cu sfinţii, luând chipul şi împodobindu-ne pentru a imita în chip făţarnic sfinţenia, ca aceia care trăiesc în chip nenorocit în orchestre şi pe scenă, asemănându-ne atunci saltimbancilor şi desfrânatelor, care,

neavând frumuseţea naturală, socotesc că se împodobesc fără de minte prin farduri şi vopsele străine. Dar nişte apucături ca acestea nu sunt ale sfinţilor care s-au născut de sus [In 3, 3].

Nu există creştini fără iubire

Trebuie să se ştie că, aşa cum atunci când pruncul iese din sânul mamei şi simte inconştient aerul acesta şi numaidecât i se pun în mişcare spontan plânsul şi lacrimile, tot aşa şi cel ce s-a născut de sus [In 3, 3] a ieşit din lumea aceasta ca dintr-un sân întunecos, intrând în lumina inteligibilă şi cerească şi mijind puţin în ea, numaidecât se umple de bucurie negrăită şi varsă lacrimi lipsite de durere gândindu-se, cum e şi firesc, de unde s-a smuls şi la ce lumină s-a învrednicit să ajungă; fiindcă acesta este începutul care face ca cineva să fie numărat printre creştini.

Iar cei care n-au ajuns încă prin cunoaştere şi vedere [en gnosei kai theoria] la un asemenea bine, nici nu l-au căutat cu stăruinţă multă, cu lacrimi şi tânguire, pentru ca, curăţindu-se prin asemenea fapte, să ajungă la el şi, unindu-se desăvârşit cu el, să aibă comuniune cu el, spune-mi, cum se vor numi în genere creştini *(Unirea conştientă cu Dumnezeu ţine de vocaţia general creştină, nu numai de cea a monahilor. Învăţătura Sfântului Simeon nu se adresează numai monahilor, ci tuturor creştinilor [n. B. Krivochelne, SC 104, p. 95])*? Fiindcă şi dacă sunt numiţi astfel, nu sunt numiţi aşa cum trebuie. Căci dacă ceea ce se naşte din trup este trup, şi ceea ce se naşte din duh este duh [In 3, 6], cel născut după trup şi ajuns bărbat, care însă nici nu se gândeşte, nici nu râvneşte, nici nu crede vreodată că trebuie să se nască duhovniceşte, cum altfel va fi duhovnicesc şi se va număra împreună cu bărbaţii duhovniceşti, decât furişându-se pe ascuns, ca unul ce este îmbrăcat în haine murdare, în alaiul strălucitor al sfinţilor, dar, aşezându-se împreună cu ei la masa împărătească, va fi azvârlit afară legat de mâini şi de picioare [Mt 22, 11-13], ca unul care nu este fiu al luminii [Le 16, 8; Ef5, 8], ci al trupului şi al sângelui [In 1, 13], şi va fi aruncat în focul cel veşnic, cel gătit diavolului şi îngerilor lui [Mt 25, 41]?

Fiindcă cel ce a primit putere de a se face fiu al lui Dumnezeu [In 1, 12] şi moştenitor al Împărăţiei Cerurilor şi al bunătăţilor veşnice, care a învăţat în multe chipuri prin ce fel de fapte şi porunci trebuie să se înalţe la această cinste şi slavă şi, cu toate acestea, le-a dispreţuit pe toate acestea, şi le-a preferat în locul lor pe cele pământeşti şi stricăcioase alegând viaţa porcească şi socotind slava trecătoare mai bună decât slava cea veşnică, cum nu va fi despărţit pe bună dreptate de toţi cei credincioşi şi nu va fi osândit împreună cu diavolul şi cu cei necredincioşi?

Măreţia fiilor lui Dumnezeu

De aceea vă rog pe voi toţi, fraţilor şi părinţilor, sârguiţi-vă până când mai e vreme şi mai suntem în viaţă; luptaţi ca să vă faceţi fii ai lui Dumnezeu [In 1, 12], ca să vă faceţi fii ai luminii [Ef 5, 8] - fiindcă pe acestea le dăruieşte naşterea de sus [In 3, 3] - urâţi lumea şi cele din lume [7 In 2, 15], urâţi trupul şi patimile cele născute din el, urâţi toată pofta cea rea şi lăcomia [Col 3, 5] până la cel mai mic chip şi lucru.

Iar aceasta o vom putea face dacă ne vom gândi la măreţia slavei, bucuriei şi desfătării care ne aşteaptă. Fiindcă, spune-mi, ce este mai mare pe pământ sau în cer decât a se face cineva fiu al lui Dumnezeu şi moştenitor al Lui şi împreună-moştenitor al lui Hristos [Rm 8, 17]? Negreşit, nimic! Dar întrucât noi preferăm cele pământeşti şi cele din mână şi nu căutăm bunătăţile aşezate în ceruri [Col 1,5], nici nu atârnăm de dorul acestora, oferim celor ce ne privesc dovada limpede că, mai întâi, suntem stăpâniţi de boala necredinţei, precum este scris: ***„Cum puteţi să credeţi primind slavă de oameni, şi nu căutând slava care vine numai de la Dumnezeu?"*** [In 5, 44]; apoi, făcându-ne şi robi ai patimilor, ne pironim de pământ şi de cele din el nevrând să ne înălţăm spre ceruri şi spre Dumnezeu şi împotrivindu-ne în nebunia sufletului poruncilor lui Dumnezeu, cădem din înfierea Lui.

Spre vederea lui Dumnezeu pe calea făptuirii poruncilor

Fiindcă ce lucru mai nebunesc este, spune-mi, decât omul care nu ascultă de Dumnezeu şi nu râvneşte să dobândească înfierea Lui? Fiindcă cel ce crede că este Dumnezeu îşi închipuie că ştie lucruri mari despre El - dar ştie numai că este Stăpân, Făcător şi Domn a toate, că e nemuritor, veşnic, necuprins, negrăit, nestricăcios şi că împărăţia Lui nu va avea sfârşit [Le 1, 33] - deci cel ce ştie că Dumnezeu e aşa, cum nu-L va dori? Cum nu se va grăbi să-şi dea chiar şi însuşi sufletul său spre moarte pentru dragostea Lui [In 15, 13; In 3, 16], ca să se învrednicească, nu zic să se facă fiu şi moştenitor al Lui, ci chiar şi numai ca unul dintre adevăraţii Lui robi [Le 15, 21], care stau în preajma Lui? Iar dacă tot cel ce se luptă şi păzeşte neştirbit toate poruncile lui Dumnezeu se face copil al lui Dumnezeu şi fiu al lui Dumnezeu născut de sus [In 1, 12; 3, 3] şi e recunoscut de către toţi că e cu adevărat credincios şi creştin, atunci cum de noi dispreţuim şi poruncile lui Dumnezeu şi nesocotim legile Lui, pe care le va răzbuna Acela, venind iarăşi cu slavă şi putere înfricoşătoare, şi ne arătăm pe noi înşine în ce priveşte credinţa necredincioşi după fapte, iar în ce priveşte necredinţa credincioşi numai în cuvinte.

Fiindcă fără fapte, să nu vă amăgiţi, numai credinţa nu foloseşte cu nimic; fiindcă este moarte [Iac 2, 17], iar morţii nu se fac părtaşi vieţii, dacă n-au căutat-o mai înainte prin lucrarea poruncilor. Fiindcă în această lucrare se sădeşte înăuntrul nostru ca un rod plin de sevă iubirea, milostenia, compătimirea faţă de aproapele, blândeţea, smerenia, răbdarea necazurilor, neprihănirea, curăţirea inimii, prin care ne învrednicim să vedem pe Dumnezeu [Mt 5, 8] şi în care se face venirea şi luminarea Duhului Sfânt, Care ne naşte pe noi de sus şi ne face fii ai lui Dumnezeu şi ne îmbracă în Hristos [Rm 13, 14; Ga 3, 27] şi aprinde candela noastră [Mt 25, 8], şi ne arată copii ai luminii [Ef 5, 8] şi eliberează sufletele noastre de întuneric, făcându-ne încă de pe acum şi chip conştient [gnostos] părtaşi ai vieţii veşnice.

Îndemn final

Aşadar, să nu ne încredem numai în cutare sau cutare lucrări şi virtuţi, adică în posturi sau privegheri sau culcări pe jos sau alte felurite rele pătimiri, şi să dispreţuim această lucrare a poruncilor Domnului, ca şi cum am putea să ne mântuim numai prin acelea şi fără aceasta. Fiindcă e cu neputinţă acest lucru, cu neputinţă! Să te convingă de aceasta cele cinci fecioare nebune [Mt 25, 1-12] şi cei care, făcând multe semne şi minuni în numele lui Hristos [Mt 7, 22], pentru că n-au avut în ei înşişi iubirea şi harul Preasfântului Duh, au auzit de la Domnul: „Duceţi-vă de la Mine lucrătorii fărădelegii! [Mt 7, 23] fiindcă nu vă ştiu de unde sunteţi [Le 12, 25]", şi nu numai aceştia, ci, împreună cu aceştia, şi mulţi alţii care au fost botezaţi de sfinţii apostoli şi de sfinţii care au venit după ei, dar neînvrednicindu-se din pricina răutăţii covârşitoare de harul Duhului Sfânt, nici n-au arătat o viaţă vrednică de chemarea la care au fost chemaţi [Ef A, 1], nici nu s-au făcut copii ai lui Dumnezeu, ci au rămas trupuri şi sânge [In 1, 13], necrezând nici măcar că există Duh [FA 19, 2], nici căutându-L sau aşteptând să-L dobândească.

De aceea, unii ca aceştia nici n-au putut să se facă vreodată stăpâni asupra poftelor trupului, nici asupra patimilor sufleteşti, nici n-au arătat vreun lucru vitejesc în virtuţi; căci zice Domnul: „Fără de Mine nu puteţi face nimic" [In 15, 5]. Dar vă îndemn, părinţilor şi fraţilor, să ne sârguim pe cât stă în puterea noastră să ne învrednicim să ne facem încă de acum părtaşi ai darului Duhului Sfânt, ca să dobândim bunătăţile cele de acum şi cele viitoare, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, căruia fie slava în veci.

Amin.

Cateheza 9 - Milostenia şi viaţa duhovnicească - Despre milostenie [eleimosyne]. Şi cine este cel ce hrăneşte pe Dumnezeu atunci când flămânzeşte şi adapă pe Dumnezeu atunci când înseteză, şi celelalte. Şi cum se va înfăptui acest lucru de către cineva. Şi că dacă nu va face cineva în el însuşi toate acestea şi va hrăni şi va adăpa pe Hristos, nici un folos nu va avea din toate pe care le face numai să-racilor, iar pe sine însuşi se trece cu vederea lăsându-se nehrănit şi gol de dreptatea lui Dumnezeu.

Simeon vorbeşte îmboldit de Duhul

Fraţilor şi părinţilor, s-ar fi cuvenit să nu îndrăznesc să grăiesc de fel către voi, nici să iau locul unui învăţător în faţa iubirii voastre; dar fiindcă ştiţi că aşa cum orga construită de meşteşugar îşi dă sunetul şi umple auzul tuturor cu preadulce melodie nu atunci când vrea ea, ci atunci când tuburile ei sunt umplute de aer, iar clapele sunt lovite ritmic de degetele artistului, tot aşa trebuie să gândiţi că stau lucrurile şi cu mine şi, trecând cu vederea instrumentul sărăcăcios, să arătaţi bună dispoziţie faţă de cele ce vor fi grăite. Privind însă mai degrabă spre harul Duhului, care suflă de sus şi umple sufletele credincioşilor, şi spre însăşi degetul lui Dumnezeu [Le 11, 20] care loveşte corzile minţii şi ne îmboldeşte la grăire, cu frică şi cutremur [Ef 6, 5], în pricepere şi linişte multă ascultaţi ca la o trâmbiţă răsunătoare a împăratului, sau, mai adevărat spus, ca la un cuvânt al împăratului tuturor care grăieşte către noi ca printr-un instrument.

Hrana duhovnicească e mai necesară decât cea trupească

Toţi oamenii, credincioşi şi necredincioşi, mici şi mari, trebuie să privim şi să fim cu băgare de seamă la noi înşine pentru ca, fiind necredincioşi, să ajungem la cunoaşterea şi credinţa în Dumnezeu care ne-a făcut pe noi, iar credincioşi fiind să ne arătăm vieţuind frumos şi bineplăcând Lui în tot lucrul bun [Evr 13, 21]; cei mici să ne supunem celor mari pentru Domnul, iar cei mari să arătăm către cei mai mici o astfel de dispoziţie ca faţă de nişte copii adevăraţi, pentru porunca Domnului care zice: „Câte aţi făcut unuia dintre aceştia mai mici, Mie Mi-aţi făcut" [Mt 25, 40].

Fiindcă nu numai despre cei nevoiaşi, precum socotesc unii, şi despre cei cărora le lipseşte hrana trupească a spus aceasta Domnul, ci şi despre toţi ceilalţi fraţi ai noştri, mistuiţi nu de lipsa pâinii şi a apei, ci de trândăvia şi de nelucrarea poruncilor Domnului - căci pe cât sufletul e mai de preţ decât trupul [Mt 6, 25], pe atât şi hrana duhovnicească e mai necesară decât cea trupească - şi ***de aceea socot că despre ea a spus Domnul: am flămânzit şi nu Mi-aţi dat să mănânc, am***

însetat şi nu M-aţi adăpat [Mt 2, 42], mai degrabă decât despre hrana trupească şi stricăcioasă. Fiindcă El însetează şi flămânzeşte cu adevărat pentru mântuirea fiecăruia dintre noi, dar mântuirea noastră este abţinerea de la orice păcat; iar abţinerea de la orice păcat e cu neputinţă fără lucrarea virtuţilor şi primirea tuturor poruncilor. Fiindcă prin împlinirea poruncilor obişnuieşte să fie hrănit de către noi Stăpânul nostru Dumnezeu şi Domnul a toate.

Căci zic sfinţii noştri părinţi că, aşa cum demonii se hrănesc şi au putere împotriva noastră din faptele noastre cele rele, dar dacă ne depărtăm de rele, aceia flămânzesc de moarte şi-şi pierd orice putere, tot aşa socotesc că Cel care a sărăcit pentru mântuirea noastră [2 Co 8, 9] e hrănit de noi sau, dimpotrivă, atunci când flămânzeşte e trecut cu vederea de noi. Iar acest lucru îl putem cunoaşte şi ne putem încredinţa de el din însăşi viaţa sfinţilor şi, ca să-i las de-o parte pe ceilalţi mulţi, întrucât sunt mai mulţi decât nisipul mării [Ps 138, 18], voi încredinţa iubirea voastră din viaţa unui singur sfânt sau a unei singure sfinte.

Maria Egipteanca

Ştiu că ascultaţi Viaţa Mariei Egipteanca, nu povestită de altcineva, ci de însăşi acea făptură ajunsă deopotrivă cu îngerii care în chip de mărturisire ne arată sărăcia ei spunând: „De multe ori nu primeam plata păcatului nici atunci când mi se dădea; căci făceam aceasta nu pentru că eram lipsită de cele de neapărată trebuinţă - fiindcă mă hrăneam torcând lână - ci ca să am cât mai mulţi iubiţi la dispoziţia patimii mele". Şi atunci când a intrat în corabie vrând să se ducă la Ierusalim, ajunsese la o sărăcie atât de mare, încât nu avea nici cu ce plăti preţul călătoriei, nici bani de cheltuială. Dar atunci când, făgăduindu-se Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, s-a pornit spre pustie, a cumpărat cu cei doi bănuţi pe care i-a primit de la cineva pâine şi aşa, trecând Iordanul, a stăruit vieţuind în pustie până la sfârşitul vieţii ei, fără a vedea faţă de om, ci numai pe cea a lui Zosima, fără a da de mâncare vreunui sărac flămând sau a adăpa pe vreun însetat sau a îmbrăca pe vreun om gol, sau a cerceta pe cei din închisoare sau a strânge acasă pe cei străini [Mt 25, 35-38]; dimpotrivă, atunci când îi târa pe mulţi în prăpastia pierzaniei, îi primea în refugiul păcatului.

Deci cum spune-mi, cum se va mântui ea şi va intra împreună cu cei milostivi în Împărăţia Cerurilor, ea care nici n-a lăsat bogăţie, nici nu şi-a dat averile săracilor [Mt 19, 21], nici n-a făcut vreodată vreo milostenie, ci mai degrabă s-a făcut pe sine însăşi pricină de pierzanie la mii de oameni? Vezi cum dacă am spune că mântuirea se face numai prin bani şi hrană trupească şi că prin aceasta e hrănit de către noi Domnul, că numai cei ce L-au hrănit şi L-au

adăpat şi L-au îngrijit aşa pe El se vor mântui, iar cei ce n-au făcut acest lucru vor pieri, acesta este un lucru absurd, întrucât ar izgoni afară din împărăţie pe mulţi dintre sfinţi. Dar nu aşa stau lucrurile, nu aşa!

Bunurile materiale şi robia lăcomiei

Fiindcă lucrurile şi banii din lume sunt comune tuturor, ca lumina şi aerul acesta pe care-l respirăm şi păşunea pentru animalele necuvântătoare care pasc în munţi şi în câmpii. Aşadar, toate sunt comune tuturor şi date numai pentru întrebuinţare şi desfătare, stăpânirea lor neaparţinând nimănui; dar lăcomia, care intră ca un tiran în această viaţă, a împărţit cele date în comun tuturor de către Stăpânul între robii şi slujitorii Lui, închizând proprietăţile cu garduri despărţitoare şi asigurându-le cu turnuri, zăvoare şi porţi, i-a lipsit pe ceilalţi oameni de desfătarea bunătăţilor Stăpânului, zicând, neruşinata, că ea este stăpâna tuturor şi pretinzând că nu face nici un rău nimănui; iar robii şi slugile acestui tiran s-au făcut fiecare dintre ei, unul după altul, nu stăpâni ai lucrurilor şi ai bunurilor încredinţate lor, ci robi şi paznici ticăloşi [Mt 18, 32; 25, 26].

Deci cum, dacă fie din frica de pedepsele cu care este ameninţat, fie din nădejdea de a primi înapoi însutit [Mc 10, 39], fie plecându-se faţă de nenorocirile oamenilor, au luat câte ceva din averile sau banii lor, sau chiar toate, ca să le dea celor ce până atunci sărăceau în strâmtorări şi lipsuri, cum deci vor fi socotiţi milostivi sau ca unii care au hrănit pe Hristos, sau că au făcut vreun lucru vrednic de plată? Nicidecum, ci, precum vă spun, trebuie să facă pocăinţă până la moarte pentru cele pe care le-au deţinut atâţia ani şi de a că-ror întrebuinţare i-au lipsit pe fraţii lor.

Milostenia spirituală faţă de Hristos

Dar cum noi, care părem că am ajuns săraci - asemenea lui Hristos Dumnezeu care, bogat fiind, a sărăcit pentru noi [2 Co 8, 9] - miluindu-ne de fapt pe noi înşine, socotim că miluim pe Cel ce S-a făcut pentru noi ca şi noi?

Înţelege-mi bine cele ce vreau să spun. ***Dumnezeu S-a făcut pentru tine om sărac, pentru ca şi tu, cel ce crezi în El, să te faci asemenea Lui, sărac. Acela e sărac în ce priveşte umanitatea, iar tu eşti sărac în ce priveşte Divinitatea. Vezi deci cum Îl vei hrăni pe El, ia seama întocmai! El a sărăcit ca tu să te îmbogăţeşti [2 Co 8, 9], ca să-ţi dea din bogăţia harului Său [Ef 1, 7; 2, 6]; de aceea a luat trup, ca să te împărtăşeşti de Dumnezeirea Lui. Deci atunci când te vei pregăti pentru primirea Lui, atunci se zice că va fi primit de tine. Iar când flămânzeşti şi***

însetezi pentru El, acest lucru se socoteşte hrană şi băutură pentru El. Cum anume? Pentru că prin aceste lucruri şi fapte şi altele asemănătoare îţi curăţeşti sufletul şi îl slobozeşti de foamete şi de întinăciunea patimilor; şi Dumnezeu care te-a primit pe tine aşa şi şi-a însuşit toate ale tale şi doreşte să te facă Dumnezeu, precum Acela S-a făcut om, toate cele pe care le faci pentru tine însuţi, le socoteşte că sunt făcute pentru El şi zice: „Dacă le-aţi făcut celui mai mic suflet al Meu, Mie Mi-aţi făcut" [Mt 25, 40].

Dar prin ce alte fapte au plăcut lui Dumnezeu cei din peşteri şi din munţi [Evr 11, 38], decât negreşit prin iubire, pocăinţă şi credinţă - căci lăsând lumea întreagă şi urmând numai Lui [Mt 19, 27], prin pocăinţă şi prin lacrimi L-au primit şi I-au dat ospitalitate, L-au hrănit şi L-au adăpat când înseta - şi de altfel aşa sunt negreşit toţi cei ce s-au făcut fii ai lui Dumnezeu din Sfântul Botez, dar potrivit lumii sunt foarte mici şi săraci.

Aşadar, cei care cunosc în simţirea sufletului că s-au făcut fii ai lui Dumnezeu nu mai suferă să se alipească de lumea cea stricăcioasă, fiindcă s-au îmbrăcat în Hristos [Ga 3, 27]. Deci care om, îmbrăcat în purpură împărătească, va primi vreodată să îmbrace pe deasupra ei o haină murdară şi ruptă? Dar cei care nu ştiu aceasta şi sunt dezbrăcaţi de haina împărătească, sârguindu-se prin pocăinţă şi prin celelalte fapte bune, precum spuneam şi îmbrăcându-se astfel în Hristos, îl îmbracă pe Hristos însuşi; fiindcă ajung şi ei Hristoşi, ca nişte fii ai lui Dumnezeu din dumnezeiescul Botez. Iar dacă nu fac aceasta, ci îi îmbracă pe toţi cei goi care sunt în lume, dar pe ei înşişi se lasă goi, ce folos vor avea?

Apoi iarăşi, ne numim fraţi ai lui Hristos [Evr 2, 11] cei botezaţi în numele Tatălui şi al Fiului şi al Duhului Sfânt [Mt 28, 19]; şi nu numai aceasta, ci suntem şi mădulare ale Lui [1 Co 6, 15]. Deci fiind frate şi mădular al Lui, dacă pe toţi ceilalţi îi cinsteşti, le dai ospitalitate, îi slujeşti, dar pe tine însuţi te treci cu vederea şi nu te lupţi prin toate să urci până în vârful cel mai înalt al vieţuirii şi cinstirii potrivit lui Dumnezeu, ci prin lăcomia pântecelui şi iubirea de plăcere îţi laşi sufletul în foametea trândăviei sau setea lenevirii sau închisoarea foarte strâmtă a acestui trup întinat, în care sufletul zace murdar, împuţit, ca un mort în întunericul cel mai adânc, oare nu l-ai ocărât pe fratele lui Hristos? Oare nu l-ai lăsat flămând şi însetat? Oare nu l-ai lăsat în închisoare fără să-1 cercetezi? Prin urmare, din această pricină vei auzi: „Nu te-ai miluit pe tine însuşi, nu vei fi miluit!"

Sensul milosteniei trupeşti faţă de semeni

Iar de spune cineva: „Dar dacă aşa stau lucrurile şi nu avem nici o răsplată pentru banii sau lucrurile pe care le dăm de la noi, atunci care e folosul de a mai da ceva săracilor?", să-L asculte pe Cel care-1 va judeca şi va da fiecăruia după faptele lui [Rm 2, 6] zicându-i aşa: „Nebunule, ce ai adus în lume [1 Tim 6, 7] sau ce lucru din cele văzute l-ai făcut tu însuţi? Oare nu gol ai ieşit din pântecele maicii tale şi gol vei ieşi din această viaţă [Iov 1, 21], şi dezbrăcat [Evr 4, 13] te vei înfăţişa înaintea tribunalului Meu [Rm 14, 10]? Şi pentru care din averile tale îmi ceri răsplată? Prin care din lucrurile tale spui că i-ai miluit pe fraţii tăi, şi prin acestea pe Mine, Care ţi-am dăruit acestea toate nu numai ţie singur, ci în comun tuturor? Sau îţi închipui că poftesc vreun lucru şi că mă las cumpărat cu daruri asemenea judecătorilor iubitori de arginţi ai oamenilor? ***Fiindcă s-ar putea ca în nebunia ta să gândeşti şi aceasta. Nu poftind cumva vreun lucru, ci vrând să vă miluiesc pe voi, nu vrând să iau cele ale voastre [2 Co 2, 14], ci vrând să vă slobozesc de judecata cea pentru ele, am dat această lege şi pentru nimic altceva".***

Şi să nu crezi, frate, că Dumnezeu are vreo lipsă şi că nu poate să-i hrănească pe cei săraci şi de aceea ne-a poruncit să-i miluim pe aceştia şi să ne sârguim mult pentru această poruncă. Să nu fie! Ci ceea ce prin lăcomie a făcut împotriva noastră spre pierzania noastră diavolul, acest lucru Hristos 1-a făcut prin milostivire pentru noi şi a pus să se facă spre mântuirea noastră.

Dar ce spun? Diavolul ne-a sugerat să ne însuşim cele puse înainte spre întrebuinţare comună şi să ni le strângem ca pe nişte comori, pentru ca prin această lăcomie să ne aducă două învinuiri şi să ne facă vinovaţi de pedeapsa şi de osânda veşnică: pentru lipsa de milostivire şi pentru faptul de a ne pune nădejdea noastră nu în Dumnezeu ci în bunurile pe care ni le-a dat în păstrare.

Fiindcă cel ce are bunuri date în păstrare nu mai poate nădăjdui în Dumnezeu; iar acest lucru este evident din cele pe care le-a zis Hristos, Dumnezeu nostru: ***„Unde va fi comoara voastră, acolo va fi şi inima voastră"*** [Le 12, 34]. Deci cel ce împarte tuturor din averile care i-au fost date spre păstrare nu trebuie să primească o plată pentru ele, ci mai degrabă se face vinovat de lipsirea nedreaptă a altora de ele de până atunci; dar nu numai aceasta, ci se face răspunzător de cei care şi-au pierdut viaţa prin foame şi prin sete, şi pe care atunci n-a putut să-i hrănească şi nu i-a hrănit, îngropând cele cuvenite săracilor şi lăsându-i să moară silnic de frig şi de foame [Iac 2,16; 5, 2-3] arătându-se astfel ucigaş al tuturor celor pe care n-a putut să-i hrănească.

A ne dărui bunurile înseamnă a ne elibera inima

Aşadar, iertându-ne de osânda pentru toate aceste învinuiri, bunul şi milostivul Stăpân nu ne mai socoteşte ca pe unii care ţinem cele ale altora, ci ca pe unii care deţinem cele proprii nouă şi ne făgăduieşte să ne dea înapoi nu numai înzecit, ci însutit [Mc 10, 30] dacă le împărţim pe acestea cu voioşie fraţilor.

Iar voioşia este a nu le socoti pe acestea ca ale noastre proprii, ci ca pe nişte bunuri încredinţate nouă de Dumnezeu spre iconomisire celor împreună-robi cu noi şi a le risipi pe acestea cu generozitate, cu bucurie şi fără zgârcenie, nu din întristare şi din necesitate, precum şi faptul de a deşerta cu bucurie cele strânse în vistierii, în nădejdea făgăduinţei celei adevărate pe care ne-a făgăduit-o Dumnezeu de a ne da însutit plată pentru aceasta. Căci ştiind Dumnezeu că suntem cu totul şi cu toţii stăpâniţi de pofta banilor şi de nebunia bogăţiei, şi suntem legaţi de ele cu ataşament anevoie de desfăcut, şi că aceia care sunt lipsiţi în multe chipuri de ele ajung să-şi piardă chiar şi gustul vieţii lor [Iona 4, 8], s-a folosit de un leac corespunzător, făgăduind să ne dea, precum s-a zis, pentru cele pe care le-am deşertat săracilor, răsplată însutită, ca să ne slobozim mai întâi de osânda lăcomiei pentru acestea, iar apoi să încetăm de a ne mai pune încrederea şi nădejdea noastră în ele şi să ne dobândim inimile libere de asemenea legături; ca ajungând mai întâi liberi, să umblăm mai apoi neîmpiedicat în făptuirea poruncilor Lui şi să-I slujim cu frică şi cutremur [Ps 2, 11], nu ca şi cum am face o favoare Aceluia, ca unii care prin această slujire suntem de fapt beneficiarii ei. Căci altfel nu e cu putinţă să ne mântuim.

Fiindcă bogaţilor li s-a poruncit mai întâi să facă lepădarea de averi ca de o povară şi o piedică în calea vieţii potrivit lui Dumnezeu, şi aşa să ia pe umerii lor crucea şi să meargă pe urmele Stăpânului [Mt 10, 38]; căci a le purta pe amândouă în acelaşi timp e cu desăvârşire cu neputinţă. Dar cei care sunt în afara acestor lucruri şi vieţuiesc doar în cele care le sunt de ajuns, sau petrec în lipsa celor necesare, nu au nimic care să-i împiedice, dacă ar vrea, să umble pe calea cea strâmtă şi cu chinuri [Mt 7, 14], ci unii n-au nevoie pentru aceasta decât de hotărâre, iar alţii, care umblă deja în calea ei, trebuie doar să o străbată cu răbdare şi mulţumire. Şi Dumnezeu, fiind drept, le va face un loc de odihnă celor care umblă aşa spre viaţa şi desfătarea veşnică.

După împărţirea bunurilor vine luarea crucii

Dar faptul de a ne da averile şi bunurile, fără a lupta cu vitejie împotriva atacurilor ispitelor şi a celorlalte necazuri, mi se pare a fi lucrul unui suflet laş, care nu cunoaşte scopul acestui folos. Căci aşa cum aurul ruginit în adânc nu poate să se cureţe bine şi să revină la strălucirea proprie, dacă nu e aruncat în foc şi ciocănit de

multe ori, tot aşa şi sufletul ros de rugina păcatului şi ajuns nefolositor în adânc nu poate să se curăţească altfel şi să-şi redobândească frumuseţea dintru început, dacă nu trece prin multe încercări şi nu intră în cuptorul necazurilor [Sol 3, 6].

Fiindcă acest lucru îl arată şi însuşi cuvântul Domnului nostru, Care grăieşte aşa: „Vinde-ţi averile şi dă-le săracilor şi ia-ţi crucea ta şi vino şi urmează Mie [Mt 19, 21; 16, 24], prin cruce arătând acoperit ispitele şi necazurile. Fiindcă nimic nu vor câştiga numai din lepădarea bunurilor şi lucrurilor cei ce le abandonează pe acestea şi merg de capul lor spre viaţa monahală, dacă nu vor răbda până la sfârşit încercările şi necazurile şi întristările după Dumnezeu [2 Co 7, 10]. Fiindcă Hristos nu a zis: „în lepădarea de lucrurile voastre veţi dobândi sufletele voastre", ci „întru răbdarea voastră" [Le 21, 19]. Căci este evident că şi împărţirea averilor săracilor şi fuga de lume e un lucru frumos şi folositor, dar el singur în sine nu poate să-1 facă pe om desăvârşit după Dumnezeu fără răbdarea ispitelor şi încercărilor. Şi că aşa stau lucrurile şi că aşa Îi place lui Dumnezeu, ascultă-L pe El însuşi grăind bogatului: ***„Dacă vrei să fii desăvârşit, vindeţi averile şi dă-le săracilor şi ia-ţi crucea ta şi vino şi urmează Mie"*** [Mt 19, 21], arătând acoperit prin cruce, precum s-a zis, necazurile şi ispitirile.

Deci, fiindcă Împărăţia Cerurilor se ia cu de-a sila şi cei ce fac silire o răpesc pe ea [Mt 11, 12], şi altfel nu e cu putinţă credincioşilor să intre în ea, decât prin poarta cea strâmtă a încercărilor şi necazurilor, pe drept cuvânt ne porunceşte cuvântul dumnezeiesc: „Luptaţi-vă să intraţi prin poarta cea strâmtă" [Le 13, 24] şi iarăşi: „întru răbdarea voastră veţi dobândi sufletele voastre" [Le 21, 19], şi: „Prin multe necazuri trebuie să intrăm noi în Împărăţia Cerurilor" [FA 14, 22]. Fiindcă cel ce îşi risipeşte averile nevoiaşilor şi părăseşte lumea şi lucrările ei în nădejdea răsplătirii îşi încarcă conştiinţa cu o mare plăcere şi uneori răsplata i se fură de către slava deşartă. Dar cel care după ce şi-a dat toate săracilor şi rabdă cele triste cu mulţumirea sufletului şi a îndurat lucruri cumplite, chiar dacă simte toată amărăciunea şi durerile chinurilor, dar are acum gândul cu totul neclintit, va avea în viitor răsplată mare, ca unul care a imitat pătimirile lui Hristos şi L-a îndurat în zilele asaltului şi ispitelor necazurilor.

Poarta strâmtă, pocăinţă şi curăţie

De aceea vă îndemn, fraţi în Hristos, să ne sârguim potrivit cuvântului Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, fiindcă am lăsat lumea şi cele din lume [In 2, 15], să intrăm prin poarta cea strâmtă [Mt 7, 13], care e tăierea şi fuga de cugetul şi voia noastră trupească. Fiindcă fără a fi murit pentru trup şi poftele lui şi voile lui [Ga 5, 24; Ef2, 3], nu e cu putinţă să ajungem la uşurare, la

izbăvirea de rele şi la libertatea care vine din mângâierea Duhului Sfânt. Iar fără aceasta, adică fără cercetarea Duhului, nimeni nu va vedea pe Domnul [Evr 12, 14], nici în veacul de acum nici în veacul viitor [Mt 12, 23]. Că ai făcut bine risipindu-ţi toate averile celor lipsiţi, cu condiţia să nu-ţi fi lăsat pentru tine însuţi nimic, ca Anania acela [FA 5, 1-15], şi că pe lângă acesta te-ai lepădat de lume şi de cele din lume [In 2, 15], şi, fugind de viaţă şi de grijile ei, ai alergat la limanul vieţii îmbrăcându-te în chipul evlaviei [2 Tim 3, 5], sunt de acord şi eu, şi te laud pentru lucrul acesta. Dar, aşa cum odinioară te-ai dezbrăcat de haine, trebuie să dezbraci şi de cugetul trupului [Rm 8, 6-7], şi să dobândeşti, potrivit hainei pe care ai îmbrăcat-o pentru Hristos, modurile de comportare ale sufletului şi însăşi cugetul tău duhovnicesc [Rm 8, 6. 27]; şi nu numai aceasta, ci şi să îmbraci prin pocăinţă haina cea luminoasă, care este însuşi Duhul Sfânt.

Iar aceasta nu se face altfel decât prin lucrarea stăruitoare a virtuţilor şi prin răbdarea necazurilor; fiindcă sufletul necăjit e mişcat de încercări şi ispite spre lacrimi, iar lacrimile, curăţind inima, o fac templu şi sălaş al Duhului Sfânt. Pentru că nu ne este de ajuns spre mântuire şi desăvârşire numai îmbrăcarea chipului [schimei monahale] şi împodobirea din afară a staturii, ci, aşa cum trebuie să împodobim pe omul cel dinafară, trebuie să-1 împodobim şi pe omul nostru cel dinlăuntru [2 Co 4, 16] prin înveşmântarea Duhului şi aducându-ne pe noi înşine în întregime în Dumnezeu cu sufletul şi cu trupul, iar prin deprinderea trupească [7 Tim 4, 8] să exercităm trupul spre ostenelile virtuţii pentru a se obişnui să fie cu încordare în cele triste potrivit lui Dumnezeu şi să poarte cu vitejie amărăciunea postului, sila înfrânării, necesitatea privegherii, toată reaua pătimire, iar prin cucernicia Duhului să călăuzim sufletul să cugete cele ce trebuie să cugete [Rm 12, 3] şi să mediteze veşnic la cele ale vieţii veşnice, să fie smerit, blând, înfrânt [Ps 15, 19], zdrobit, plângând în fiecare zi şi chemând la sine lumina prin rugăciunea Duhului; lucruri care obişnuiesc să îi vină printr-o pocăinţă foarte fierbinte, atunci când sufletul e curăţit prin lacrimi multe, fără de care nu este cu putinţă a-şi curăţi haina lui, nici a se înălţa la înălţimea contemplaţiei.

Fiindcă aşa cum o haină mânjită de noroi sau de murdărie, e cu neputinţă să fie curăţită altfel decât prin multă apă şi prin multe lovituri date cu picioarele, tot aşa şi haina sufletului întinată fiind de noroi şi de murdăria patimilor păcătoase nu se poate spăla altfel decât prin multe lacrimi şi prin încercarea răbdărilor şi necazurilor. Căci dacă din cele două scurgeri care ni se fac în chip fiinţial din trup - adică din lacrimile care ţâşnesc de sus şi din sămânţa care iese din organele genitale - cea din urmă întinează sufletul atunci când se deşertează împotriva firii şi a legii, dar cele dintâi îl curăţă atunci când curg din pocăinţă, trebuie de aceea ca aceia care şi-au întinat sufletul prin făptuirea păcătoasă a păcatului, iar prin

mişcarea pătimaşă a inimii şi-au întipărit în ei înşişi chipurile unor patimi iraţionale, să se curăţească prin multe lacrimi şi să-şi dobândească foarte curată haina sufletului. Fiindcă e cu neputinţă a vedea pe Dumnezeu, Lumina care luminează tot omul ce vine în lume [In 1, 9], altfel decât prin pocăinţa faţă de El, dacă cei curaţi cu inima văd pe Dumnezeu [Mt 5, 8]4.

Lacrimile şi mângâierea Duhului ?

Să ne sârguim, aşadar, rogu-vă, părinţii mei, fraţilor şi copiilor, să ne agonisim inima curată prin purtarea de grijă asupra modurilor comportării noastre şi prin mărturisirea necontenită a gândurilor ascunse ale sufletului. Fiindcă mărturisirea necontenită a unor asemenea lucruri făcută de noi în fiecare zi, pusă în mişcare de credinţa inimii, lucrează în noi părerea de rău pentru cele făcute sau doar cugetate, iar pocăinţa pune în mişcare lacrima din adâncul sufletului, lacrima curăţeşte inima şi şterge păcatele mari, iar acestea fiind şterse prin lacrimi, sufletul ajunge la mângâierea Duhului dumnezeiesc şi este adăpat de apele preadulcei străpungeri [a inimii], de care se îngraşă cu mintea în fiecare zi şi hrăneşte roadele Duhului [Ga 5, 22], iar în vremea recoltei le aduce ca pe un spic plin de sevă spre hrană necheltuită a sufletului şi spre viaţa lui nestricăcioasă şi veşnică. Iar ajungând prin sârguinţă în această stare frumoasă, devine familiar lui Dumnezeu şi casă şi sălaş al Treimii dumnezeieşti, văzând curat pe Făcătorul şi Dumnezeu său şi, vorbind cu El în fiecare zi, iese din trup şi din lume şi din văzduhul acesta şi urcă spre cerurile cerurilor [Ps 148, 4] şi, ajuns uşor prin virtuţi şi prin aripile iubirii lui Dumnezeu, se odihneşte împreună cu toţi drepţii de ostenelile lui şi ajunge într-o lumină nesfârşită şi dumnezeiască, unde împreună dănţuiesc cetele apostolilor lui Hristos, ale mucenicilor, ale cuvioşilor şi ale tuturor puterilor celor de sus.

Aşadar, şi noi să ajungem într-o asemenea stare, fraţilor în Hristos, ca să nu rămânem în urma sfinţilor noştri părinţi, ci prin sârguinţa celor bune şi lucrarea poruncilor lui să ajungem la statura de bărbat desăvârşit, la măsura vârstei plinătăţii lui Hristos [Ef 4, 13]; fiindcă nimic nu ne împiedică, numai să vrem aceasta. Fiindcă astfel şi pe Dumnezeu îl vom slăvi înăuntrul nostru, iar Dumnezeu Se va bucura de noi şi, depărtându-ne de viaţa de faţă, vom afla pe Dumnezeu ca pe un mare sân al lui Avraam [Le 16, 22] primindu-ne şi încălzindu-ne în Împărăţia Cerurilor, pe care fie să o dobândim noi toţi cu harul Domnului nostru Iisus Hristos, căruia fie slava în vecii vecilor.

Amin.

Cateheza 10 - Simeon Evlaviosul, exemplu de sfinţenie şi nepătimire - Despre împărtăşirea Duhului Sfânt, sfinţenie şi nepătimirea desăvârşită. Şi că cine iubeşte slava de la oameni nu va avea nici un folos din celelalte virtuţi, chiar dacă le-ar înfăptui pe toate.

Sublimitatea bunurilor cereşti

Fraţilor şi părinţilor, nu vedeţi cum cei ce stau înaintea împăratului pământesc socotesc ei înşişi acest lucru o slavă mare şi se fălesc cu el şi sunt invidiaţi pentru aceasta de oamenii din lume? Deci dacă aşa stau lucrurile cu cele stricăcioase şi deşarte, cu atât mai mult, noi, care suntem soldaţi în oştirea împăratului ceresc, şi am primit slujirea Lui, nu trebuie oare să ne bucurăm şi să ne veselim că ne-am învrednicit să fim luaţi în slujba Lui şi am fost chemaţi la slujirea numelui Său [Dt 16, 12; 18, 7]?

Iar dacă într-o zi ne vom învrednici şi de vederea Lui faţă către Faţă şi vom fi primiţi împreună cu cei ce stau înaintea Lui, care laudă a fericirii nu va întrece acest lucru? Iar dacă cineva dintre robii şi prietenii Lui se va învrednici să discute şi să audă glasul Stăpânului, atunci care minte omenească, care limbă va putea povesti măreţia acestei slave şi vrednicii? Căci dacă cele ce ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit, cele bune pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce-1 iubesc pe el [7 Co 2, 9], sunt mai presus de cuprinderea omenească şi mai presus decât toate bunurile văzute, cu atât mai mult este aşa însuşi Dumnezeu Cel ce le-a gătit pe acestea; şi nu numai El, ci şi cei ce s-au învrednicit să-L vadă pe Acela şi să fie în preajma Lui şi să vorbească cu El şi ajunşi părtaşi ai Dumnezeirii şi Slavei Lui, se fac negreşit mai presus de bunurile gătite lor de către Dumnezeu, întrucât vor moşteni pe însuşi Domnul care a gătit aceste bunătăţi.

Iar că unii ca aceştia au ajuns deja aşa şi ajung până acum, nu numai după moarte, ci încă petrecând în viaţa aceasta, învaţă întreaga de Dumnezeu insuflata Scriptură [2 Tini 3, 16], şi împreună cu ea o mărturisesc toţi sfinţii prin vieţuirea lor, dimpreună şi însuşi fericitul părintele nostru Simeon Studitul, a cărui pomenire o facem astăzi, precum iarăşi şi cei care laudă prin cuvinte pe sfinţi.

Fiindcă acest preacuvios părinte al nostru Simeon, a cărui viaţă şi vieţuire plăcută lui Dumnezeu am citit-o, s-a nevoit [ascetic] cu o asemenea viaţă şi a arătat o asemenea vieţuire fiind el în mijlocul cetăţii şi în mijlocul unei mănăstiri foarte vestite, încât a întrecut prin înălţimea virtuţilor şi prin izbânzile sale mai presus de putere nu numai pe cei ce au strălucit în generaţia lui, ci şi pe mulţi dintre părinţii

din vechime. De aceea, arătându-ni-se vrednic de multe laude şi elogii, este lăudat, fericit şi elogiat de noi după putere.

Criteriile sfinţeniei şi fericirii

Fiindcă toată lauda şi fericirea sfinţilor stă în aceste două lucruri: în credinţa ortodoxă şi în viaţa lăudabilă, pe de o parte, şi în darul Sfântului Duh şi al harurilor Lui, pe de altă parte. Iar acestora două le urmează al treilea; căci faptului că cineva vieţuieşte frumos şi iubitor de Dumnezeu cu cuget ortodox şi că e dăruit de Dumnezeu cu har şi preamărit prin darul Duhului îi urmează lauda şi fericirea lui de către toată Biserica credincioşilor şi de către toţi învăţătorii ei. Dar dacă n-au fost puse ca temelie în chip neştirbit credinţa şi faptele, e cu neputinţă să facă cuiva venirea închinatului şi dumnezeiescului Duh şi să primească darul Lui; iar dacă Acesta nu vine în om, nici nu se sălăşluieşte în chip conştient în el, negreşit unul ca acesta se numeşte cu totul nepotrivit duhovnicesc.

Iar cel care nu s-a făcut duhovnicesc, cum va fi sfânt? Iar nefăcându-se sfânt, pentru care faptă sau lucru va fi fericit, dacă fericirea este Dumnezeu? Iar cel ce nu se împărtăşeşte de Dumnezeu sau mai degrabă, cel care nu-L are întreg în sine însuşi, cum va fi fericit? Nicidecum. Fiindcă soarele lipsit de lumină cum ar mai putea fi numit soare? Iar omul, lipsit de împărtăşirea Preasfântului Duh, cum ar putea fi numit sfânt? Căci Domnul a zis: „Faceţi-vă sfinţi, precum şi Eu sfânt sunt" [1 Ptr 1, 16], încurajându-ne pe noi, pe care ne-a cercetat în păcate, spre imitarea Lui prin faptele noastre, ca şi cum ne-ar spune: „Depărtaţi-vă de rele şi făptuiţi toate cele bune, faceţi după putinţa voastră toată virtutea şi pe cât vă stă în putere, faceţi-vă sfinţi, dacă vreţi să aveţi împărtăşire cu Mine. Fiindcă Eu sunt sfânt, adică curat şi neîntinat. Aceste însuşiri îmi sunt inerente prin fire, voi însă, abţinându-vă de la întinăciunea păcatelor şi prin lucrarea poruncilor şi părtaşi făcându-vă harului Duhului, veţi putea şi voi să fiţi sfinţi". Pentru acest lucru îl arată expresia: „Faceţi-vă!"

Râvna în faptele virtuţii

Prin urmare, omul se face sfânt prin abţinerea de la rele [Iov 2, 3] şi prin lucrarea poruncilor [Ps 13, 15], nu întrucât se sfinţeşte cu totul prin fapte - fiindcă nici un suflet nu se îndreptează din faptele Legii [Rm 3,20] - ci ajungând prin lucrarea unor asemenea fapte familiar cu Dumnezeu cel Sfânt. Sunt convins însă că Domnul a grăit aceasta către cei ce au primit deja harul Duhului, îndemnându-i să nu se încreadă în darul primit şi prin trândăvie să se întoarcă spre cele rele, ca şi cum ne-ar spune: „Nu te preda pe tine însuţi trândăvelii, tu, duhovnicescule, care ai primit

harul Duhului Sfânt, şi prin Acesta pe Mine. Fiindcă trândăvia naşte răutatea, iar răutatea naşte tot felul de ticăloşii. Deci fă-te sfânt prin lucrarea de fiecare zi a poruncilor, dacă vrei să Mă ai pe Mine în tine şi împreună cu tine, şi pe tine în Mine şi împreună cu Mine".

Dar, fiindcă mintea este un lucru aflat de-a pururea în mişcare neputând cumva să fie inactivă, trebuie ca ea să fie grijulie şi sârguitoare spre lucrarea poruncilor lui Dumnezeu. Căci aşa toată viaţa oamenilor este plină de griji şi sârguincioasă, şi nu poate avea odihnă dinspre toate lucrurile, chiar dacă mulţi au luptat să facă acest lucru aflat mai presus de tăria şi puterile lor. Dar aşa a fost zidit omul încă de la început; fiindcă Adam a primit în Rai porunca să muncească şi să păzească grădina [Fc 2, 15] şi mişcarea spre cele bune e în noi naturală. Aşadar, cei ce se predau pe ei înşişi trândăvelii şi nelucrării, chiar dacă ar fi duhovniceşti şi sfinţi, se aruncă pe ei înşişi în nepătimirea potrivnică firii.

Iubirea de slavă împiedică făptuirea virtuţilor

Fiindcă aşa cum un izvor ţâşneşte pururea apa, iar dacă se opreşte puţin dispare, şi, nemafiind izvor, se preface într-o groapă, tot aşa şi cel ce se curăţă pururea pe sine însuşi prin lucrarea poruncilor, fiind curăţit şi sfinţit de către Dumnezeu, dacă numai puţin cade din lucrare, în aceeaşi măsură cade şi din sfinţenie. Iar cel ce se lasă dus în chip conştient spre un păcat oarecare cade cu totul în curăţie, aşa cum apa dintr-un vas e întinată cu totul de o mică spurcăciune. Şi nu numesc aici „păcat" pe cel săvârşit numai cu trupul, ci şi celelalte patimi lăuntrice săvârşite nevăzut în noi de către noi.

Şi să nu fiţi cu neîncredere în mine, cel care vă vorbesc, fraţilor, ci cunoaşteţi acest lucru [Ef 5, 5]: şi anume că, şi de am face toată virtutea şi am săvârşi minuni, dacă n-am lăsat deoparte nimic, fie mare, fie mic, din porunci, dar am pofti numai slava care vine de la oameni şi, printr-un meşteşug oarecare, am căuta-o pe aceasta şi ne-am sârgui să o primim, vom fi lipsiţi de răsplata tuturor celorlalte. Fiindcă primind slava de la oameni şi nepreferând-o pe cea a lui Dumnezeu [In 5, 44; 22, 43], ajungem ca nişte idolatri închinându-ne făpturii în locul Făcătorului [Rm 1, 25]. Dar şi cel ce primeşte cu plăcere şi bucurie slava pământească atunci când îi este dată şi se făleşte de ea şi se bucură în inima sa de ea e osândit ca un desfrânat. Fiindcă unul ca acesta se aseamănă omului care, alegând să vieţuiască în feciorie şi tăgăduind vieţuirea împreună cu femeile, nu merge la ele din proprie iniţiativă, nici nu pofteşte să petreacă împreună cu ele, dar când una din femeile acelea vine la el, de îndată primind-o cu plăcere îşi împlineşte şi pofta împreunării. Prin urmare, acest lucru se petrece şi cu orice altă poftă sau patimă. Fiindcă dacă se predă cineva

pe sine însuşi de bunăvoie pizmei sau iubirii de arginţi sau invidiei sau sfadei sau unei alte răutăţi, nu va dobândi cununa dreptăţii [2 Tini 4, 8].

Nepotrivirea dintre sfinţenie şi patimi

Căci drept fiind Dumnezeu, nu suferă să aibă părtaş împreună cu El oameni nedrepţi şi, curat fiind, nu Se întinează cu cei necuraţi şi, nepătimitor fiind, nu locuieşte împreună cu cei pătimaşi, şi, sfânt fiind, nu intră la un suflet întinat şi rău. Iar rău este cel ce primeşte grăuntele de sămânţă al răului în inima sa şi aduce roadă diavolului spinii [Mt 13, 23] şi mărăcinii păcatelor ce vor fi aruncate în focul cel veşnic [Evr 6, 8], care sunt pizma, ura, ţinerea de minte a răului, invidia, rivalitatea, părerea de sine, slava deşartă, trufia, înşelăciunea, curiozitatea, defăimarea şi orice altă patimă scârboasă ce se săvârşeşte pentru plăcere în trup, şi care, potrivit cuvântului Domnului, întinează pe omul cel dinlăuntru [Mt 15, 11; Rm 7, 22].

Dar să nu fie, fraţilor, ca noi să aducem vreodată asemenea roadă de neghină primind din trândăvie sămânţa răului în inimile noastre. Fie însă să aducem lui Hristos înmulţite de treizeci de ori, de şaizeci de ori şi de o sută de ori cele cultivate în noi prin Duhul şi care sunt iubirea, bucuria, pacea, blândeţea, bunătatea, îndelungă-răbdarea, credinţa, blândeţea, înfrânarea [Ga 5, 22-23], hrănirea cu pâinea cunoştinţei şi creşterea în virtuţi şi ajungerea la statura de bărbat desăvârşit, la măsura vârstei plinătăţii lui Hristos [Ef A, 14], Căruia I se cuvine toată slava în veci.

Amin.

Cateheza 11 - Postul şi binefacerile lui - Despre post. Şi că nu trebuie să păzim şi să îmbrăţişăm cu râvnă folosul postului numai în prima săptămână din Postul Mare, ci cei râvnitori trebuie să păzească deopotrivă aceeaşi râvnă în toate săptămânile Postului Mare

Prima săptămână a Postului Mare

Părinţilor şi fraţilor, cele pe care le vom grăi acum iubirii voastre trebuia să le spun duminica trecută. Dar fiindcă ştiam că toată seminţia preacreştinească, monahi şi mireni, primeşte, fiecare dintre noi, în prima şi sfânta săptămână din Postul Mare cu râvnă aprinsă binele postului, că oricine îşi pleacă de bunăvoie gâtul sub acest jug [Sir 51, 26] şi că nu este nimeni, nici dintre cei ce deznădăjduiesc foarte de mântuirea lor şi vieţuiesc în nefrica şi dispreţul lui Dumnezeu, care să dispreţuiască legea postului în acea săptămână şi să nu se înfrâneze mai degrabă el însuşi, după putere, împreună cu toţi - de aceea, numai astăzi vin să vă spun câteva cuvinte pe scurt despre timpul în care ne aflăm acum. Căci întrucât, precum am spus, prima săptămână trecută a Postului Mare toţi credincioşii o petrec luptându-se, dar, trecând aceasta şi ajungând ziua de sâmbătă, în care Biserica lui Dumnezeu obişnuieşte prin predanie să prăznuiască sărbătoarea Sfântului şi Marelui Mucenic Teodor *(Prăznuit pe 17 februarie, Sfântul Mucenic Teodor Tiron trebuie deosebit de omonimul său, Teodor Stratilat, prăznuit pe 8 februarie şi 8 iunie. Soldat roman originar din Euchaita (provincia Sinope) Asiei Mici, el a incendiat templul Mamei zeilor din Amasea, fiind ars de viu sub Maximin pentru mărturia creştină. Biserica sa din Euchaita a devenit un faimos centru de pelerinaj. Cel mai vechi text despre Sfântul Teodor Tiron e un panegiric atribuit Sfântului Grigorie al Nyssei (PG 46, 736-748). Cele două „Vieţi" derivate din panegiric au fost publicate de H. Delehaye în Les legendes grecques des saints militaires. Paris, 1909. în prima sâmbătă din Postul Mare e prăznuită amintirea unei intervenţii miraculoase a Sfântului Teodor pe vremea lui Iulian Apostatul (361-363). Acesta poruncind ca toate bucatele vândute în pieţe să fie stropite cu sângele victimelor jertfite idolilor, ca să-i întineze pe creştini după prima săptămână a Postului Mare, Sfântul Teodor s-a arătat arhiepiscopului Eudoxiu al Constantinopolului (360-369) descoperindu-i planul lui Iulian şi poruncindu-i să-i îndemne pe creştini să nu cumpere bucate, ci să-şi facă o fiertură de grâu îndulcit din Euchaita, numită kalyva. Cf. panegiricul atribuit patriarhului Nectarie (381-397) în PG 39, 1821-1841, de unde a trecut în Viaţa compilată de Simeon Metrafrastul şi de aici în Sinaxarul Triodului din prima sâmbătă a Postului Mare [n. B. Krivocheine, SC 104, p. 154-155])* sau, mai bine zis, mântuirea minunată făcută prin acela de către Dumnezeu preacredinciosului popor, şi de asemenea în duminica următoare făcând cu toţii pomenirea credinţei ortodoxe, cântăm imne de mulţumire Preabunului nostru

Dumnezeu, iar cel rău, care pizmuieşte cele bune, furişându-se pe ascuns în fiecare din cei credincioşi şi, legându-i în chip nevăzut cu trândăvia şi nepăsarea, îi convinge să lepede cu dispreţ de la ei înşişi jugul mântuitor al postului şi iarăşi să se întoarcă la obiceiul dinainte - de aceea vă aduc azi aminte şi îndemn iubirea şi părinţimea voastră să nu plecaţi îndeobşte urechea la cel răuvoitor, nici să vă lăsaţi duşi de obiceiul cel rău al lăcomiei nesăturate a pântecelui, nici să vă întoarceţi înapoi spre îndelungata îm-plinire a poftelor celor rele, ci, aşa cum am cinstit întâia săptămână a Postului Mare, aşa să cinstim şi pe aceasta şi aşa mai departe şi pe celelalte.

Postul, leac pentru suflet

Da, fraţii mei, aşa făcând să ne facem bine nouă înşine, şi să nu primim să pierdem acum ceea ce am strâns atunci, ci mai degrabă să ne sârguim să adăugăm şi să sporim, şi să nu voim să dărâmăm cu răutate ceea ce am zidit frumos mai înainte. Să-şi aducă aminte fiecare dintre voi de folosul postului şi de ce fel de dar s-a desfătat de la Dumnezeu în aceste puţine zile şi se va face încă şi mai râvnitor pentru celelalte.

Fiindcă postul, acest medic al sufletelor noastre, obişnuieşte să domolească unuia fierbinţelile şi mişcările trupului, altuia să-i îmblânzească irascibilitatea, altuia îi alungă somnul, altuia îi trezeşte râvna, altuia îi curăţă mintea şi o face din nou liberă de cugetele rele, altuia îi domoleşte limba nedomolită şi o reţine ca şi cu un frâu prin frica lui Dumnezeu, nemailăsând-o să rostească cuvinte nefolositoare şi putrede; altuia îi ocroteşte nevăzut înălţările şi-i fixează ochii şi nu-i lasă să se mai poarte cu curiozitate încolo şi încoace, şi îl învaţă să se privească pe sine însuşi şi să-şi aducă aminte numai de păcatele şi lipsurile sale.

După puţin timp, postul risipeşte şi alungă cum alungă soarele ceaţa, întunericul inteligibil şi acoperământul păcatului aşezat peste suflet. ***Postul ne face să vedem cu mintea văzduhul duhovnicesc, în care nu răsare, ci pururea străluceşte Soarele cel neapus, Hristos Dumnezeul nostru.*** Luându-şi împreună-lucrătoare privegherea, postul înmoaie învârtoşarea furişată în inimă şi, în locul lăcomiei dinainte, face să ţâşnească izvoarele străpungerii [inimii]; lucru pe care să râvnim să se facă şi în fiecare din noi înşine, rogu-vă, fraţilor! Fiindcă făcându-se acest lucru în chip uşor împreună cu Dumnezeu, străbatem toată marea patimilor şi, trecând prin valurile ispitelor celui ce ne tiranizează amarnic, vom ancora la limanul nepătimirii.

Postul, temelia lucrării duhovniceşti

Dar nu este cu putinţă, fraţii mei, ca acest lucru să se facă într-o singură zi, nici într-o singură săptămână, ci în mult timp şi cu osteneală şi trudă, pe măsura hotărârii şi alegerii libere a fiecăruia, încă şi pe măsura credinţei [Rm 12, 3] şi a dispreţuirii lucrurilor văzute şi gândite, şi nu numai aceasta, dar şi potrivit cu acea căldură a pocăinţei neîncetate şi a lucrării săvârşite cu darul şi harul lui Dumnezeu, fie grabnic, fie mai zăbavnic, în cămara ascunsă a sufletului [Mt 6, 6], dar fără post nimic din acestea nici din celelalte virtuţi nu vor putea fi înfăptuite de către cineva; fiindcă ***postul este începutul şi temelia oricărei lucrări duhovniceşti.***

Prin urmare, câte le vei zidi pe temelia aceasta se fac neclintite şi nezdruncinate, ca întemeiate pe o stâncă tare; dar dacă iei această temelie şi pui în locul ei săturarea pântecelui şi poftele iraţionale, acestea se scurg ca un nisip sub gândurile rele, şi râul patimilor şi toată zidirea virtuţilor se prăbuşeşte [Mt 7,26-27]. Ca să nu se întâmple şi cu noi aceasta, să stăm cu bucurie pe temelia tare a postului, să stăm, fraţii mei, bine, să stăm de bunăvoie; fiindcă cine se urcă silit, fără voie, pe stânca postului, va ajunge să fie târât de acolo de către poftă, de mâncatul în ascuns şi mâncând, se face pe cât se pare, mâncare celui rău [Mt 4, 1-7]; fiindcă există o lege dumnezeiască, şi pe cei ce îndrăznesc să o calce diavolul prinzându-i îi biciuieşte ca un călău, dar nu numaidecât sau neîntârziat, întrucât Dumnezeu are îndelungă răbdare faţă de noi şi aşteaptă pocăinţa noastră [1 Ptr 3, 20], negreşit însă nu vom scăpa din mâinile lui [Tob 13, 2] fie aici, fie în veacul viitor, dacă stăruim fără pocăinţă în păcat, căci făcând aşa ne luăm osânda împreună cu el şi vom fi condamnaţi de judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu să fim pedepsiţi sub el şi împreună cu el pe veci; căci dacă ne putem ascunde de întâi-stătătorii noştri, de Stăpânul şi Dumnezeul întâi-stătătorilor nu ne putem ascunde.

Post şi evlavie

Să ne păzim, aşadar, fraţilor, nu numai de mâncarea în ascuns, dar şi de săturarea de bucatele puse înaintea noastră la trapeză. Da, vă îndemn şi nu încetez îndemnându-vă, să vă aduceţi aminte de sfânta săptămână care a trecut. Socotiţi-vă folosul care vine din postire, din priveghere şi din psalmodie, dar şi mâhnirea, fericirea, tăcerea [2 Col, 11]. Fiindcă atunci mănăstirea îmi pare a fi nelocuită de oameni, ci locuită numai de îngeri, pentru faptul că nu se mai aude în ea nici un cuvânt lumesc, ci numai doxologia înălţată de către noi lui Dumnezeu, care este o lucrare a îngerilor. Cred însă că, precum săvârşiţi lucrul îngerilor, tot aşa şi îngerii petrec şi cântă în chip nevăzut împreună cu voi. Deci să nu ne despărţim de însoţirea acelora prin multa vorbărie şi vorbirea deşartă, nu îi faceţi pe aceştia să se depărteze de voi prin voci fără rânduială sau strigăte fără măsură, iar pe demoni să-i faceţi să se apropie de voi, ca mai înainte, ci fiecare să ia seama la sine însuşi şi

să-şi săvârşească cu grijă lucrul şi slujirea lui, ca unul care slujeşte lui Dumnezeu şi nu oamenilor [Ef6, 7]; fiindcă scris este: „Blestemat este tot omul care face lucrurile lui Dumnezeu fără grijă" [Ir 31, 10].

Invitarea reciprocă la ospăţul duhovnicesc

La citirile de la dumnezeieştile slujbe nu scăpaţi prilejul, fraţilor, de a vă îmboldi unii pe alţii spre ascultare. Căci aşa cum la o masă sensibilă îi îndemnăm şi îi poftim pe vecinii noştri să mănânce, şi pe cei pe care-i iubim mai mult decât pe alţii îi silim să mănânce, tot aşa şi la masa aceasta hrănitoare de suflete trebuie să fim cu băgare de seamă şi să-i îndemnăm pe vecinii noştri, ca să nu fim osândiţi ca unii ce nu ne iubim unii pe alţii şi să pierdem faptul de a fi ucenici ai lui Hristos; fiindcă El spune: ***„Din aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenici ai Mei, de vă veţi iubi unii pe alţii"*** [In 13, 34]. Deci cel ce la masa sensibilă nu-1 sileşte pe prietenul său să mănânce, i-a făcut adeseori mai mare serviciu; dar dacă face aceasta la masa duhovnicească, adică la ascultarea dumnezeieştilor cuvinte, pricinuieşte vecinilor lui pagubă. Fiindcă ghiftuirea de acele mâncăruri obişnuieşte de multe ori să strice şi să vatăme şi sufletul şi trupul, dar cele spuse aici de către sfinţi luminează mintea, sfinţesc sufletul şi, prin el, împărtăşesc negreşit şi trupului sfinţire, făcându-1 mai sănătos şi mai viguros.

Hrănirea cu înseşi cuvintele vieţii

Prin urmare, să ia seama fiecare la citire [7 Tim 4, 13], căci cuvintele sfinţilor sunt cuvinte ale lui Dumnezeu şi nu ale oamenilor; să le pună în inima lui şi să le păzească pe ele [Le 2, 19] în siguranţă, deoarece cuvintele lui Dumnezeu sunt cuvinte de viaţă [In 6, 68] şi cel ce le are întru sine şi le păzeşte are viaţă veşnică [In 5, 24].

Fiindcă şezând adeseori la mese scumpe, nu cred că cineva dintre voi a fost atât de leneş încât să aţipească şi să ia nu numai cele ce-i sunt de ajuns, ci se grăbeşte să iasă luând cu sârguinţă şi pentru ziua de mâine, sau ca să dea şi unor prieteni, sau săracilor. Aici însă e vorba de cuvinte de viaţă şi care îi fac nemuritori pe cei ce se hrănesc din ele, şi atunci cum poţi să dormi sau să fi trândav sau să aţipeşti, sau să sforăi, ca un mort însufleţit?

O, ce vătămare! O, ce nesimţire şi ce toropeală! Cel ce şade la masă şi nu are poftă de cele puse înainte e vădit că-i lipseşte sănătatea potrivit firii; tot aşa şi cel ce ascultă citirea dumnezeiască şi nu se desfată sufleteşte cu bucurie negrăită şi cu poftă imaterială în chip imaterial de cuvintele cele imateriale şi dumnezeieşti, şi

nu-şi umple cu mintea toate simţirile din dulceaţa acestora, e neputincios în credinţă [Rm 4, 19] şi n-a gustat niciodată din darurile duhovniceşti, mistuit fiind de foame şi de sete în mijlocul celor mai multe bunătăţi. Insă aşa cum, atunci când e spălat cu apă, mortul nu simte nimic, tot aşa cel inundat de valurile făcătoare de viaţă şi dumnezeieşti ale cuvântului nu simte nimic.

Prin urmare, câţi aveţi în voi înşivă cuvântul vieţii [Flp 2, 16] aţi ajuns să vă hrăniţi cu această pâine a cuvântului [In 6; Sir 15, 3], câţi nu v-aţi făcut morţi, ci vii din morţi şi aţi gustat din viaţa cea adevărată şi, milostivindu-vă de aproapele, aţi primit milă de la milostivul Dumnezeu, nu încetaţi să îndemnaţi şi să povăţuiţi pe aproapele şi pe toţi dacă e cu putinţă, ci ca pe nişte mădulare proprii, sau mai degrabă ca pe nişte mădulare ale lui Hristos şi fii ai lui Dumnezeu, sârguiţi să-i povăţuiţi, să-i pedepsiţi şi mustraţi [2 Tim 4, 2], nu ca să-i întristaţi [2 Co 2, 4], ci ca să-i eliberaţi de mânia şi indignarea Tatălui, nici ca să-i vătămaţi, ci ca să-i folosiţi în gradul cel mai înalt, făcându-i să împlinească voile Dumnezeului şi Tatălui lor. Dacă veţi face aşa, şi fiecare dintre voi va învoi pe fratele său spre paroxismul iubirii şi faptelor bune [Evr 10, 24], în scurt timp toţi vom fi răpiţi spre înălţimea virtuţilor şi ne vom arăta împlinitori ai poruncilor lui Dumnezeu şi vom dobândi într-un suflet Împărăţia Cerurilor în însuşi Hristos Dumnezeul nostru, căruia I se cuvine toată slava în vecii vecilor. Amin.

Cateheza 12 - Post, înfrânare şi tăcere - Despre înfrânarea şi răbdarea în lucrarea virtuţilor în vremea postului. Şi despre tăcere. Şi cum se cuvine ca cei ce luptă să petreacă cu adevărat tot postul

Nevrednicia lui Simeon

Fraţilor şi părinţilor, fiind eu pururea neputincios şi cu sufletul şi cu trupul din pricina unei voinţe şi dispoziţii nepăsătoare şi trândave, aş fi vrut să fac şi să-mi cercetez numai cele ale mele, până când cele mai rele ale mele vor fi biruite şi supuse gândului mai bun, şi mă voi desfăta în întregime de pacea Duhului, fiind slobozit de tulburarea cugetului pământesc şi de ţărână, şi intrând în portul fericitei noastre odihne. Dar fiindcă am fost ales de către voi cap al trupului vostru sfânt, e o necesitate pentru mine să îndemn iubirea voastră, fiindcă mântuirea frăţiei voastre mă mângâie cu faptul că chiar dacă sunt neputincios la suflet, cel puţin voi vă veţi mântui prin rugăciunile părintelui meu şi părintelui vostru [In 20, 17]. Prin urmare, nefiind în stare nici măcar să-mi deschid gura, de-abia am fost în stare să scriu acest cuvânt şi să atrag luarea-aminte a frăţiei voastre cerând cu rugăminte multă frăţiei voastre, ca unii ce sunteţi robi adevăraţi ai lui Hristos şi iubitori de fraţi, să vă rugaţi pentru ticăloşia mea, ca şi eu să mă mântui împreună cu voi şi să umblu pe calea poruncilor lui Dumnezeu şi să locuiesc împreună cu voi, fraţii mei iubiţi.

Aşadar, vă rog şi vă cer în Hristos Iisus să luaţi aminte la voi înşivă şi fiecare să cugete la cuminţenie şi să nu cugete decât cele ce trebuie să cugete [Rm 12, 3], nici să se uite la viaţa mea nepăsătoare şi uşuratică, ci să calce pe urmele Domnului şi Mântuitorului Iisus Hristos, căruia va trebui să-I dăm răspuns ca unui drept şi neînşelător judecător. Îngăduiţi-mi această laudă [2 Co 11, 1] fiindcă eu singur, fiind târât în prăpastia iadului prin nepăsarea mea, v-am smuls cu strigăt mare din cursă, şi, măcar că trebuie să-mi plâng mult trândăvia, îmi va fi de ajuns şi numai dacă vă voi vedea pe voi zburând în înalt şi mai presus de cursele diavolului. Păziţi, prin urmare, fără ştirbire toate poruncile lui Dumnezeu, iubiţilor, scăpaţi ca nişte antilope din curse şi ca o pasăre din laţ.

Râvna monahilor pentru post

Iar întâia poruncă este de a iubi din toată inima pe Dumnezeu, precum şi unii pe alţii [Mt 22, 37-39], aşa cum Dumnezeu a iubit lumea [In 3, 16]. ***Adevărata iubire însă e recunoscută după aceste trăsături [1 Co 13, 4]: nu se trufeşte, nu se înalţă, nu pizmuieşte pe fratele, ci pizmuieşte binele, nu murmură, nu batjocoreşte, nu râde, nu se judecă pentru nici un lucru mic sau mare, nu se satură nu numai de***

mâncăruri şi de hrană uscată, iar, dacă se poate, nici măcar de apă, şi mai cu seamă în aceste zile ale Postului Mare, în care, potrivit dumnezeieştii Scripturi, cel ce se căieşte cu râvnă şi cu osteneală, dobândeşte de sus iertarea păcatelor săvârşite de el tot anul. Fiindcă ştiţi că aprinderea pocăinţei şi fierbinţeala lacrimilor din adâncul inimii topesc ca un foc întinăciunea păcatului şi fac curat sufletul întinat; dar nu numai aceasta, ci i se dăruie cu generozitate şi din belşug, prin venirea Duhului, şi revărsarea luminii, ca să se facă încă de pe aici plin de milă şi de roade bune [Iac 3, 17].

Prin urmare, să ne folosim de ea, rogu-vă, şi în această a treia săptămână din Postul Mare, părinţilor şi fraţilor, şi în cele ce vin după ea, adăugând căldură peste căldură şi râvnă peste râvnă, până când vom ajunge la duminica Paştelui cu sufletele şi trupurile strălucitoare.

Fiindcă iată, precum vedeţi, cu ajutorul lui Dumnezeu am străbătut cu însufleţire şi râvnă fierbinte şi această etapă a celei de-a doua săptămâni a Postului Mare. Căci martor sunt că nu v-a lipsit nimic din virtuţile postului, ci cu toată luarea aminte aţi făcut şi psalmodiile cele de toată noaptea şi aţi păzit şi păziţi înfrânarea încordată, mulţumindu-vă cu legumele şi mazărea puse înainte. Şi-i ştiu pe unii dintre voi, care la această masă în mijlocul vostru cu duh înfrânt şi cuget smerit se abţin până şi de la mâncărurile simple ale acestei mese, socotindu-se nevrednici până şi de gustarea lor. Pe lângă acestea, luând aminte la voi înşivă şi la lucrul vostru, aţi rămas lipsiţi de îndrăzneală în tăcere, având deci sufletul plin de lacrimile străpungerii [inimii], de rugăciuni, cereri, de osteneală, de necontenitele îngenuncheri, şi v-aţi schimbat cu schimbarea cea bună dobândind un chip foarte ascetic şi frumos.

Trezvia să o păstrăm toată viaţa

Aşadar, acum, când să ne pregătim pentru restul postului, să ne luptăm, rogu-vă, să păzim şi în această sfântă săptămână legea postului celui preafrumos şi să ducem aceeaşi luptă ca şi în săptămânile trecute, căci avem nevoie de multă trezvie, de multă râvnă, ca să nu ne petrecem zilele ca nişte oameni din lume, fiindcă ştiţi că, odată trecută prima săptămână, aceia socotesc că au străbătut deja toate cele patruzeci de zile; şi nu numai că-şi închipuie aceasta, dar şi spun aceasta pe faţă unii către alţii şi către toţi. La noi însă, fraţii mei, există temerea, şi încă cea mai mare temere, ca nu cumva să ne închipuim şi noi, ca şi aceia, şi să grăim astfel unii către alţii şi să ne arătăm tăgăduitori ai făgăduinţei [monahale]. Fiindcă nouă, celor ce fugim de lume şi ne-am răstignit pentru ea [Ga 6, 14] şi ne-am făgăduit în

întregime lui Dumnezeu, ni s-a dat drept lege a înfrânării nu numai vremea de faţă, ci şi timpul vieţii noastre de aici, în care trebuie neapărat să trăim în înfrânare.

Şi cum oare nu trebuie să facem acest lucru în tot timpul, noi care ne-am angajat să flămânzim şi să însetăm, să suferim goliciunea, să pătimim şi să suferim toate cu bucurie, şi mai cu seamă acum, în vremea luptelor Postului Mare? Dar dacă nu vrem să facem aşa în toate zilele vieţii noastre, ci vrem să râdem şi să grăim vorbe deşarte şi să facem glume şi să contrazicem, în ce ne mai deosebim atunci de necredincioşi şi de oamenii păgâni? Cu adevărat, întru nimic. Căci dacă faptul de a căuta şi a ne îngriji de pâine şi de vin şi de haină ne face asemănători păgânilor [Mt 6, 31-32], nu ne vor face oare de-o potrivă şi cele zise, întrucât sunt mai ruşinoase şi mai păcătoase decât acestea? Oare nu se va împlini cu noi ceea ce s-a zis prin prorocul: „Alăturatu-s-au dobitoacelor celor fără de minte şi s-au asemănat lor" [Ps 48, 13].

Să ascultăm, fraţilor, de Dumnezeu care strigă în fiecare zi către noi şi ne grăieşte prin apostolii Săi: „Nici dacă mâncăm nu ne prisoseşte, nici dacă nu mâncăm nu ne lipseşte" [7 Co 8, 8], şi iarăşi: ***„Nu vă grijiţi în sufletul vostru ce veţi mânca sau ce veţi bea sau cu ce vă veţi îmbrăca, ci căutaţi mai întâi Împărăţia Cerurilor şi dreptatea ei şi toate vi se vor adăuga vouă"*** [Mt 6, 25. 33]. Dar ca să nu poată spune cineva: „Dacă întârzie să dea şi n-am ce să mănânc, ce voi face?" - ***„Priviţi la păsările cerului, a spus, cum nu seamănă nici nu seceră, nici nu adună în hambare, şi Tatăl vostru cel ceresc le hrăneşte pe ele"*** [Mt 6, 26], şi adăugând spune: ***„Oare nu vă deosebiţi mult mai mult decât păsările, puţin credincioşilor?"*** [Mt 10, 31] şi, ca să nu murmurăm, temându-ne din pricina mâncării şi băuturii, strigă către noi cu glas mare: ***„Fericiţi cei ce flămânzesc şi însetoşează de dreptate, că aceia se vor sătura"*** [Mt 5, 6].

Să nu murmurăm în lipsuri

Deci dacă crezi lui Hristos şi mărturiseşti că e nemincinos, atunci când vei flămânzi sau vei înseta şi nu vei avea ce să mănânci sau ce să bei, şi vei cere chelarului să-ţi dea pâine sau vin sau mâncare, iar el, împiedicat de slujirile lui, poate nu-ţi va da, gândeşte-te aducându-ţi aminte de cuvintele Domnului şi spune-ţi: ***„Flămânzesc şi însetez, dar îl aştept de Domnul [Ps 39, 1] şi El va face după neputinţa mea şi nu mă va lăsa". Şi aşa rabdă, frate, şi vei avea plată multă de la Dumnezeu [Mt 5, 12].*** Fă aşa şi cu toate celelalte încercări care te întâmpină, şi atunci în viaţa aceasta vei fi admirat, iar în cea viitoare te vei sălăşlui împreună cu sfinţii mucenici.

De multe ori câţi dintre fraţii noştri în Hristos nu doresc, zăcând într-un colţ, numai apă rece, şi mulţumesc poate lui Dumnezeu şi nu rostesc indignându-se nici o hulă, noi însă cu harul lui Dumnezeu prin darurile Lui cele bogate avem fără lipsuri, din belşug, tot ce ţine de nevoile trupului. Deci atunci când cineva dintre noi n-are nimic dar murmură, acela se osândeşte ca unul care n-are răbdare; iar dacă are multe, dar pentru mici lipsuri aţâţă pizmă, certuri şi rosteşte cuvinte de hulă, de ce fel de iertare va fi vrednic unul ca acesta? Spunând acesta însă, ştiu că mă osândesc pe mine însumi şi cuvintele mele vor fi spre osânda şi mustrarea mea. Să fie însă, rogu-vă, şi spre aducerea voastră aminte.

Să ne zidim prin osteneli

Prin urmare, aducându-ne aminte de folosul zilelor trecute ale postului, cum le-aţi străbătut pe ele, cu câtă râvnă şi căldură, aşa, rogu-vă, sârguiţi-vă să străbateţi şi tot postul celor patruzeci de zile, socotind buna voastră petrecere [Iac 3, 13]: ce cucernicie, ce smerenie, ce tăcere şi râvnă aveţi la rânduiala slujbelor dumnezeieşti şi la lucrul mâinilor voastre fiecare. Dar, rogu-vă, nu uitaţi postul care ucide patimile, înfrânarea curăţitoare, şi nu fiţi zăbavnici la a le face pe acestea, fraţilor, ci, chiar de se întâmplă să se facă adeseori schimbarea mâncărurilor, să puteţi găsi mângâiere şi de aici, să fiţi neclintiţi în hotărâre şi nestrămutaţi în starea voastră, şi, mâncând mai mult decât de obicei, râvniţi să vă osteniţi încă şi mai mult în lucrul lui Dumnezeu, ca mângâierea să nu vi se facă pricină de trândăvie şi de vătămare în loc de mulţumire şi câştig. Da, fraţii mei, privegheaţi şi, precum v-am spus, ţineţi ca şi săptămâna trecută şi săptămâna de acum fără mâncare de peşte şi petreceţi în frica lui Dumnezeu [Ptr 1, 17], nelăsând slujirile voastre şi lucrul de mână şi neumblând încoace şi încolo în împrăştiere şi predându-vă pe voi înşivă demonului lâncezelii [akediei]. Şi dacă cineva dintre voi va găsi în trecere pe un altul stând sau şezând, trecând în grabă să-i pună metanie, şi poate îşi va veni şi leneşul acela în simţire şi, întorcându-se de la sine, va veni la lucrul său şi, aşa făcând fiecare dintre noi, veţi fugi de osânda trândăvelii şi a grăirii deşarte.

Să ne ferim de cuvinte deşarte

Nu auziţi ce zice fericitul acela Zosima, care a povestit viaţa cuvioasei Maria [Egipteanca], despre bărbaţii aceia sfinţi din mănăstirea în care fusese adus şi acela prin pronia lui Dumnezeu, cum, ieşind din mănăstire, petreceau toate cele patruzeci de zile ale Postului Mare în pustie, neunindu-se nicicând unul cu altul, ci, dacă se întâlnea cândva cineva cu un altul, fugeau depărtându-se şi nu sufereau să se apropie unii de alţii? Tot aşa şi, întorcându-se în mănăstire, nimeni, precum spune, nu-l întreba pe celălalt ce a văzut sau ce a făcut în pustie, ci toţi trăiau şi vieţuiau

ca nişte străini şi trecători [Evr 11, 13] şi ca şi cum ar fi vorbit limbi străine; şi negreşit nu făceau acest lucru pentru nimic altceva, pe cât socot, decât fiind cu cea mai mare luare aminte să nu rostească un cuvânt deşert din gura lor [Mt 12, 36; Ef 4, 29].

Aşadar, dacă atâţia ani şi atâtea zile petreceau aceia fără să grăiască unii cu alţii, ce vom păţi noi, care nici în aceste puţine zile nu ne ferim de întâlniri şi grăiri deşarte? Şi ce spun zile?, pentru că nici măcar o singură oră nu ne putem stăpâni? Şi ce vom face, bunii mei fraţii, dacă, fiind noi aşa, dintr-o dată va veni Judecătorul şi Dumnezeu a toate, Care în ziua judecăţii va cere socoteală de la noi pentru orice cuvânt deşert [Mt 12, 36]? Şi cum vom putea stăpâni peste celelalte patimi, când avem nestăpânită limba? Spune-mi, ce patimă este mai uşoară decât aceasta dintre toate celelalte patimi? Trupul, având pofta şi aprinderea lui naturală, se ridică împotriva duhului [Ga 5, 17] şi războieşte cu tărie sufletul, pântecele vrea să se sature de mâncăruri, fiindcă a fost făcut pentru aceasta; deci dacă nu ne stăpânim obiceiul limbii, lucru care este uşor pentru noi, cum vom putea să ne înfrânăm vreodată de la lucrurile cele grele şi mari ale poftei şi plăcerii, care au multă putere din însăşi firea noastră?

Un mijloc de a ne păzi gura

Deci punând început de astăzi, fraţilor, să alergăm cât avem putere, ca nişte vulturi cu aripi de aur, ca să apucăm uşori Paştele Domnului, unde ca Inaintemergător al nostru a intrat [Evr 6, 20] Hristos Dumnezeu nostru, lepădând în urma noastră toate patimile care ne tiranizează. Să punem, dacă vreţi, noi înşine o lege în mijlocul nostru printr-un sfat obştesc ca dacă în afară de sâmbătă şi duminică se vor găsi doi bărbaţi dedaţi trândăviei şi stând în discuţii nefolositoare, să nu aibă nimic altceva de mâncare în ziua aceea decât numai pâine uscată cu sare şi apă rece, pe care să o guste stând în picioare şi la capătul de jos al mesei. Şi având această lege necălcată, vă veţi păzi fără reproş de grăirea deşartă şi de flecăreală, şi pe Dumnezeu, pentru care aţi pus uşă de îngrădire împrejurul buzelor voastre şi strajă gurilor voastre [Ps 140, 3], îl veţi sluji, iar pe mine, nevrednicul părintele vostru, mă veţi mângâia mult în aceasta şi veţi umple de veselie smeritul meu suflet şi veţi folosi nu puţin sufletele voastre, învăţându-vă pentru iubirea lui Dumnezeu un exemplu bun şi un obicei minunat. După care veţi fi slăviţi şi admiraţi de către toţi oamenii şi prin voi va fi slăvit Dumnezeu, fiindcă în generaţia aceasta vă veţi afla imitatori ai vieţii sfinţilor, lucru care, pe cât socot, nu se găseşte cu uşurinţă în aceste locuri în care suntem şi pe care le vedem, la monahii de care auzim şi în mănăstirile lor.

Stăruinţe finale

De aceea vă rog, părinţii mei sfinţi şi robi ai lui Dumnezeu, să nu treceţi cu vederea cuvintele mele, ale nevrednicului vostru părinte, nici să arătaţi cuvintele mele ca o flecăreală înaintea voastră. Căci, deşi sunt neputincios şi plin de mii de păcate, dar vedeţi şi puteţi observa întocmai că nu v-am sfătuit nimic în afara poruncilor lui Dumnezeu şi a dumnezeieştilor Scripturi. Faceţi, aşadar, început bun şi daţi-mi puţină râvnă, ca, întărindu-mă prin rugăciunile voastre sfinte, să-mi ridic capul şi să-mi frec ochii şi să mă scol din multul somn al trândăviei şi, în locul bunătăţilor pe care le-aţi făcut faţă de mine, nevrednicul robul vostru, să vă dau în schimb cuvinte bune, chiar dacă nu cu vrednicie, ci după putinţă, din cele pe care harul lui Dumnezeu le dă iubirii voastre întru deschiderea gurii mele necurate [Ef 6, 19].

Da, fraţii mei, rogu-vă, să nu treceţi cu vederea cererea mea, ci aşa cum, fiind pe jumătate mort şi cu desăvârşire lipsit de grai, mi-aţi dat să grăiesc în faţa voastră, cinstiţilor, aşa dăruiţi-mi şi voia voastră ca, prin tăierea ei, să vieţuiţi viaţa mucenicilor şi luptătorilor lui Hristos; iar astăzi la aceasta voi adăuga şi aceea că-mi voi pune tot sufletul meu pentru voi [In 15, 13] împreună cu trupul la moarte de bunăvoie, ceea ce mă rog să-mi fie merinde pentru viaţa de acolo, întru Hristos Iisus Domnul nostru, căruia fie slava şi puterea împreună cu Tatăl şi Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Amin.

Cateheza 13 - Învierea tainică cu Hristos - Despre învierea lui Hristos. Ce fel este sau cum se petrece întru noi învierea lui Hristos şi întru ea învierea sufletului. Şi care e taina acestei învieri. Rostită luni, în a doua săptămână după Paşti.

Ziua Învierii

Fraţilor şi părinţilor, Paştile - ziua bucuriei, ziua marii veselii şi fericiri, ziua învierii lui Hristos care vine pururea prin trecerea periodică [ciclică] a timpului sau, mai degrabă, are loc zilnic şi veşnic în cei ce cunosc taina ei, care a umplut de negrăită bucurie şi veselie inimile noastre, dezlegând în acelaşi timp osteneala preacinstitului post, sau mai bine zis, care a desăvârşit şi mângâiat în acelaşi timp sufletele noastre, chemând de aceea la odihnă şi mulţumire pe toţi credincioşii dimpreună - Paştile, precum vedeţi, au trecut acum.

Să mulţumim deci Domnului, Celui ce ne-a trecut marea postului şi ne-a adus cu veselie la limanul învierii Lui. Să-I mulţumim şi cei ce am parcurs calea postului frumos şi cu râvnă, cu hotărâre arzătoare şi lupte ale virtuţii, şi cei ce ne-am arătat neputincioşi în acestea pentru puţinătatea şi slăbiciunea sufletului, pentru că El este şi Cel ce dă cu prisos celor osârduitori cununile şi răsplăţile meritate pentru faptele acestea şi tot El este Cel ce arată şi dă, ca un Milostiv şi Iubitor de oameni, îngăduinţă celor slabi. Fiindcă El se uită la dispoziţiile interioare şi intenţiile sufletelor noastre mai mult decât la ostenelile trupului prin care ne exersăm pe noi înşine spre virtute, fie dând atunci când prin râvna sufletului întindem mai mult asceza, fie atunci când din pricina slăbiciunii trupului o facem mai puţin decât cei osârduitori, şi măsoară fiecăruia după intenţia noastră răsplăţile şi darurile Duhului, fie dând faimă şi slavă unuia din cei osârduitori, fie lăsându-1 smerit ca unul care are nevoie de o curăţire mai trudnică.

Învierea lui Hristos se săvârşeşte tainic în noi

Dar să vedem, dacă vreţi, şi să înfăţişăm frumos care este taina învierii lui Hristos Dumnezeul nostru care se petrece pururea în chip tainic [mystikos] în cei ce vrem, şi cum se îngroapă Hristos în noi ca într-un mormânt şi cum învie unit fiind cu sufletele noastre şi înviindu-ne şi pe noi împreună cu El. Acesta este scopul acestui cuvânt.

Hristos Dumnezeul nostru, după ce a fost spânzurat pe cruce şi a pironit pe ea păcatul lumii şi a gustat moartea, a pogorât întru cele mai de jos ale iadului.

Deci aşa, urcându-se iarăşi din iad, a intrat în neprihănitul Lui trup, de care nu s-a despărţit nicidecum pogorându-se acolo, şi îndată a înviat din morţi, şi, după aceea, S-a înălţat la ceruri cu slavă şi putere multă, aşa şi acum, atunci când ieşim din lume şi intrăm prin asemănare cu Patimile Domnului în mormântul pocăinţei şi al smereniei, EI însuşi pogorându-Se din ceruri intră ca într-un mormânt în trupul nostru, şi, unindu-Se cu sufletele noastre, le învie în chip mărturisit pe ele, care erau moarte, şi dă celui ce a înviat astfel împreună cu Hristos putinţa de a vedea de pe acum slava învierii Lui tainice [mistice].

Învierea sufletului e unirea cu viaţa

Deci învierea lui Hristos este învierea noastră a celor ce zăcem jos, la pământ. Fiindcă Acela, necăzând vreodată în păcat, precum este scris, şi nefiind înstrăinat nici măcar întru-câtva de slava Lui, cum va învia sau va fi preamărit cândva El, Cel ce pururea este mai mult decât preamărit [supraslăvit] şi, ca atare, rămâne mai presus de orice putere şi stăpânire? Învierea şi slava lui Hristos este, dar, precum s-a spus, slava noastră, care are loc, se face arătată şi văzută nouă prin învierea Lui întru noi; căci însuşindu-Şi o dată [prin întrupare] cele ale noastre, cele pe care le face întru noi Şi le atribuie Lui însuşi. ***Învierea sufletului este deci unirea cu viaţa; căci aşa cum trupul mort, dacă nu primeşte întru sine sufletul viu şi nu se amestecă în chip neamestecat cu acesta, nu se spune că este şi nu poate să fie viu, tot aşa şi sufletul, singur şi prin sine însuşi, nu poate fi viu dacă nu se uneşte în chip negrăit şi neamestecat cu Dumnezeu, Care e cu adevărat viaţa veşnică.***

Pentru că înainte de unirea [cu El] în conştiinţă, vedere şi simţire, el este mort, chiar dacă este spiritual [inteligibil] şi nemuritor prin fire. Căci nu este cunoştinţă fără vedere, nici vedere fără simţire. Iar cele spuse sunt aşa: vederea, iar în vedere cunoştinţa şi simţirea - aceste sunt aşa în cele duhovniceşti, fiindcă în cele trupeşti simţirea se face şi fără vedere. Ce vreau să spun deci? Orbul când îşi loveşte piciorul de piatră simte; mortul, nu. Dar în cele duhovniceşti, dacă mintea n-ajunge la vederea celor mai presus de minte, nu simte lucrarea duhovnicească. Deci cel ce zice că simte cele duhovniceşti înainte de vederea celor mai presus de minte, de cuvânt şi de gând, se aseamănă celui lipsit de organele văzului, care simte lucrurile bune sau rele pe care le păţeşte, dar nu ştie cele pe care le are în mâinile sau la picioarele lui şi care-i aduc viaţă sau moarte, căci nu simte nicidecum lucrurile rele sau bune care vin asupra lui, fiind lipsit de puterea şi simţul văzător; de aceea, de multe ori ridică bastonul ca pentru a se apăra de un vrăjmaş şi în loc de acela, îl loveşte pe prietenul lui, în timp ce duşmanul stă înaintea ochilor lui şi-şi râde de el.

Cine poate vedea învierea lui Hristos?

Cei mai mulţi oameni cred în învierea lui Hristos, dar foarte puţini sunt cei ce o au şi o văd în chip curat; cei ce n-au văzut-o însă nici nu se pot închina lui Iisus Hristos ca unui Sfânt şi Domn, căci ***„nimeni, zice, nu poate să spună că Iisus este Domn decât numai în Duhul Sfânt"*** [1 Co 12, 3], şi altundeva: ***„Duh este Dumnezeu şi cei ce se închină Lui trebuie să I se închine în Duh şi Adevăr"*** [In 4, 24]. Căci nici preasfânta cântare, pe care o avem acum în fiecare zi în gură, nu spune: „învierea lui Hristos crezând [pisteusantes]", ci: „învierea lui Hristos văzând [theasamenoi], să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, Unuia Celui fără de păcat".

Cum deci Duhul Sfânt ne îndeamnă să zicem acum: „învierea lui Hristos văzând", ca unii ce am văzut-o, deşi n-am văzut-o, de vreme ce Hristos a înviat o dată pentru totdeauna acum o mie de ani, şi nici atunci nu L-a văzut cineva înviind? Oare dumnezeiasca Scriptură vrea ca noi să minţim? Să nu fie! Dimpotrivă, ea ne îndeamnă mai degrabă să spunem adevărul: şi anume că în fiecare din noi, cei credincioşi, are loc învierea lui Hristos, şi aceasta nu o dată, ci în fiecare ceas, atunci când, precum spuneam, însuşi Stăpânul Hristos învie întru noi, strălucind şi scânteind cu scânteierile nestricăciunii şi Dumnezeirii. Căci venirea [şi prezenţa] purtătoare de lumină a Duhului ne arată, ca nişte zori, învierea Domnului, sau mai degrabă ne dă harul de a-L vedea înviind pe El însuşi. De aceea şi zice: „Dumnezeu este Domnul şi S-a arătat nouă" [Ps 117, 27] şi însemnând a doua Lui venire, adăugând, zicem aşa: „Binecuvântat Cel ce vine întru numele Domnului" [Ps 117, 26].

Deci câtor li Se arată Hristos înviind, li Se arată în chip cu totul duhovnicesc, fiind văzut cu ochii duhovniceşti. Pentru că atunci când vine în noi prin Duhul, ne învie din morţi, ne face vii şi ne dă să-L vedem întreg şi viu întru noi, pe El, Cel nemuritor şi nepieritor; dar nu numai aceasta, ci ne dăruieşte şi harul de a-L cunoaşte limpede ca pe Unul ce împreună-învie şi este împreună-preamărit cu noi [Ef2, 6; Rm 8, 17], precum mărturiseşte toată Scriptura.

Credinţa e vie prin fapte

Acestea sunt, aşadar, tainele duhovniceşti ale creştinilor, aceasta e puterea cea ascunsă a credinţei noastre, pe care credincioşii sau rău-credincioşii, sau, mai bine zis, credincioşii pe jumătate nu le văd şi nici nu le pot vedea vreodată. Iar necredincioşii, răi-credincioşii şi credincioşii pe jumătate sunt cei care nu-şi arată credinţa lor prin fapte [Iac 2, 18]. Pentru că fără fapte şi demonii cred [Iac 2, 19] şi

mărturisesc că Hristos e Dumnezeu şi Stăpân, căci zic: „Te cunoaştem pe tine cine eşti: Fiul lui Dumnezeu" [Mc 1, 24; Le 4, 34; Mt 8, 29] şi altundeva: „Aceşti oameni sunt robi ai Dumnezeului Celui Preaînalt" [FA 16, 17].

Dar totuşi o astfel de credinţă nu este de folos nici demonilor, nici oamenilor. Nu este nici un folos al acestei credinţe, pentru că este moartă cum zice dumnezeiescul Apostol: ***„Credinţa fără fapte moartă este"*** [Iac 2, 26]. ***Cum sunt de altfel şi faptele fără credinţă. Dar cum este moartă? Pentru că nu are în ea pe Dumnezeu Care face viu [1 Tim 6, 13], pentru că nu L-a câştigat în ea pe Cel ce a spus: „Cel ce Mă iubeşte pe Mine va păzi poruncile Mele, şi Eu şi Tatăl ne vom face la el sălaş" [In 14, 21-23], ca prin venirea [prezenţa] Lui să învie din morţi pe cel ce a câştigat-o, să-L facă viu şi să-i dăruiască harul de a-L vedea pe Cel ce învie întru el şi L-a înviat pe el.***

Deci din această pricină o astfel de credinţă este moartă, sau mai degrabă morţi sunt cei ce o au fără fapte. ***Căci credinţa în Dumnezeu, pururea face viu, şi, vie fiind, face vii pe cei ce se apropie de ea cu bună intenţie şi o primesc pe ea, care chiar şi înainte de lucrarea poruncilor i-a dus pe mulţi de la moarte la viaţă şi le-a arătat pe Hristos-Dumnezeu.*** Şi, dacă ar fi stăruit în poruncile Lui şi le-ar fi păzit până la moarte, ar fi fost păziţi şi ei de către acestea aşa cum au fost numai de credinţa singură; dar, după ce s-au întors ca un arc sucit [Ps 77, 57] şi s-au străpuns cu propriile lor fapte dinainte, pe bună dreptate îndată s-au găsit naufragiind şi în credinţă [1 Tim 1, 19] şi s-au lipsit pe ei înşişi, din păcate, de bogăţia cea adevărată, care e Hristos Dumnezeu.

Ca să nu păţim şi noi aceasta, să păzim, rogu-vă, poruncile lui Dumnezeu pe cât e cu putinţă, ca să ne desfătăm de bunurile prezente şi viitoare, adică de însăşi vederea lui Hristos, pe care fie să o dobândim noi toţi cu harul Domnului nostru Iisus Hristos, căruia fie slava în veci. Amin.

Cateheza 14 - Simţirea tainelor negrăite - Despre pocăinţă şi începutul vieţii monahale. Şi cum înaintând cineva pe cale şi cu rânduială spre virtute vine prin lucrarea poruncilor la desăvârşire

Călăuzit de cineva încercat

Fraţilor şi părinţilor, cel ce a dispreţuit toate cele văzute şi însuşi sufletul său [Le 14, 26], ca să poată arăta pocăinţă adevărată după porunca Domnului [Mt 4, 17] şi să înceapă lucrul acesta, nu socoteşte că a învăţat acest lucru de la sine însuşi, ci, venind la un meşteşugar şi la un bărbat priceput în aceasta, şi supunându-se acestuia cu frică şi cutremur mare şi cu atenţie încordată, află de la el şi e învăţat lucrarea duhovnicească a făptuirilor virtuoase şi ce trebuie să facă atunci când se căieşte; iar când spun frică şi cutremur mă gândesc la frica şi cutremurul de a nu atinge un asemenea lucru bun şi de a fi osândit în focul cel veşnic ca un lucrător nepriceput al poruncilor. Şi socotind cuvintele aceluia ca ieşind din gura lui Dumnezeu şi drept pricini de viaţă şi de moarte în păzirea sau în nesocotirea lor, le păzeşte întocmai. Şi - ca să nu lungesc cuvântul spunând multe - începând aşa şi atârnând în credinţă neşovăielnică de făgăduinţele lui Dumnezeu, înaintează potrivit lui Dumnezeu în fiecare zi, şi mergând pe cale sporeşte în vârsta duhovnicească şi se face bărbat desăvârşit în Hristos Dumnezeu [Ef4, 13].

Făgăduinţele Domnului

Deci care sunt făgăduinţele făcute de însuşi Domnul, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu? Ascultă şi pricepe ce ne făgăduieşte nouă:

- ***„Amin zic vouă că bucurie se face în cer pentru un singur păcătos care se căieşte"*** *[Le 15, 17], şi iarăşi:*
- ***„Pe cel ce vine la Mine*** *- pe o asemenea cale -* ***nu-1 voi scoate afară*** *[In 6, 37], şi iarăşi:*
- ***„Cine însetează să vină la Mine şi să bea"*** *[In 7, 37], şi:*
- ***„Cel ce crede în Mine nu va vedea moartea în veac"*** *[In 11, 26], şi altundeva:*
- ***„Apropiaţi-vă de Mine şi Eu Mă voi apropia de voi"*** *[Iac 4, 8; Za 1, 3]; şi:*
- ***„Veniţii la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu voi odihni pe voi"*** *[Mt 11, 28], şi altundeva:*
- ***„Cel ce are poruncile Mele şi le păzeşte pe ele acesta este cel ce Mă iubeşte; şi cel ce Mă iubeşte pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu, şi Eu şi Tatăl vom veni*** *- prin Duhul -* ***şi ne vom face la el sălaş"*** *[In 14, 21. 23], şi:*

- ✓ ***„Dacă voi, fiind oameni răi, ştiţi să daţi daruri bune copiilor voştri, cu atât mai mult Tatăl vostru Cel ceresc va da Duhul Sfânt celor ce se roagă de El"*** *[Mt 1, 11; Le 11, 13]*.

Aşadar, ***nădăjduind cu credinţă neşovăitoare în aceste făgăduinţe şi promisiuni ale lui Dumnezeu, precum spuneam, săvârşeşte fără zăbavă, cu multă râvnă şi cu imbold nestăvilit toate poruncile Lui.***

Iar întâia poruncă aceasta este: ***„Pocăiţi-vă, că s-a apropiat Împărăţia Cerurilor"*** [Mt 4, 17] şi iarăşi: ***„Cereţi şi vi se va da, căutaţi şi veţi afla, bateţi şi vi se va deschide; căci tot cel ce cere va lua şi cel ce caută va găsi şi celui ce bate i se va deschide"*** [Mt 7, 7-8]. Vrând însă Dumnezeu să ne înveţe despre acestea, cum anume trebuie să cerem şi prin ce vorbe şi fapte, a zis: ***„Cel ce vrea să fie între voi întâiul să se facă cel din urmă dintre toţi, rob al tuturor şi slugă a tuturor. Fiindcă cel ce se va înălţa pe sine însuşi se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa"*** [Mc 10, 43; Le 14, 11].

Deci toate acestea şi altele asemenea acestora gândindu-le cu mintea şi simţirea şi lucrându-le cu râvnă cel ce le ţine neîncetat în cugetul său şi petrece în ele ziua şi noaptea, se desparte puţin câte puţin de amintirea lumii, a lucrurilor vieţii, a banilor, a rudelor şi alor săi, şi pe măsura acestei despărţiri se apropie de cele duhovniceşti. Şi înaintând aşa în fiecare zi, simte cum puţin câte puţin se depărtează gândurile apucăturilor dinainte şi cum se micşorează patimile însele, iar inima înmuiată vine la smerenie; şi cum, la rândul ei, aceasta naşte gânduri care insuflă smerită cugetare. Simţind însă astfel aceste lucruri, vine prin toate acestea la străpungere şi lacrimi. Vine însă aici prin multe necazuri [FA 14, 22], şi, cu cât se smereşte mai mult, cu atât prisoseşte străpungerea. Fiindcă smerenia naşte plânsul, iar plânsul hrăneşte pe cea care 1-a născut şi o face să crească. Iar această lucrare săvârşită prin împlinirea poruncilor spală - o minune! - toată întinăciunea de pe suflet şi îndepărtează toată patima şi toată pofta cea rea, adică cea trupească şi lumească. Şi aşa omul se face liber în sufletul său de orice poftă pământească; şi se face cu totul gol nu numai de legăturile trupeşti, ci ca atunci când cineva se dezbracă de o haină.

Şi pe bună dreptate: fiindcă sufletul dezbracă mai întâi nesimţirea, pe care dumnezeiescul Apostol o numeşte vălul care zace asupra necredincioşilor iudei [2 Co 3, 15], dar nu numai aceasta, ci acum tot cel ce nu face cu toată puterea şi cu inimă fierbinte poruncile harului, are acest văl aşezat peste partea mentală a sufletului său şi nu poate să se ridice la înălţimea cunoştinţei Fiului lui Dumnezeu [EfA, 13].

Apoi, aşa cum cel dezbrăcat trupeşte vede relele din trupul său, tot aşa şi acesta vede limpede patimile aflate în sufletul său, ca, de pildă, iubirea de slavă, iubirea de arginţi, ţinerea de minte a răului, ura de fraţi, pizma, invidia, cearta, părerea de sine şi celelalte. Şi punând peste ele poruncile ca nişte leacuri, iar încercările ca pe un fier încins, smerindu-se şi plângând şi cerând fierbinte ajutorul lui Dumnezeu, vede limpede harul Duhului Sfânt venind, smulgându-le şi ştergându-le una câte una, până când sufletul lui se face cu desăvârşire liber de toate acestea.

Fiindcă venirea Duhului nu-1 face vrednic de libertate doar în parte, ci în chip desăvârşit şi curat, fiindcă împreună cu patimile zise mai sus alungă şi toată trândăvirea şi neştiinţa, uitarea şi lăcomia pântecelui şi toată iubirea de plăcere, şi aşa înnoieşte omul în acelaşi timp sufleteşte şi trupeşte, astfel încât se pare că unul ca acesta nu mai poartă un trup stricăcios şi împovărător [Sol 9, 15], ci unul duhovnicesc [7 Co 15, 44] şi imaterial şi gata deja pentru răpire [1 Tes 4, 17]. Dar harul Duhului nu lucrează în el numai aceasta, ci nu-i mai îngăduie unuia ca acesta să vadă nimic din cele sensibile, ci mai degrabă îl face ca şi cum n-ar vedea cu simţurile; fiindcă ori de câte ori mintea se uneşte cu cele inteligibile, ea ajunge în întregime în afara celor sensibile, chiar dacă pare că vede cele sensibile.

Simţirea tainelor

Deci petrecând în aceste lucruri potrivit sfântului care zice: „iar cetăţenia noastră este în ceruri [Flp 3, 20], privind nu la cele ce se văd, ci la cele ce nu se văd [2 Co 4, 18]", este luminat şi creşte în fiecare zi în vârsta duhovnicească, desfiinţând cele ale cugetului pruncesc şi înaintând spre desăvârşirea bărbătească [Ef 4, 13-14]. De aceea, pe măsura vârstei i se schimbă şi puterile şi lucrările fireşti şi se face mai viteaz şi mai tare în făptuirile poruncilor lui Dumnezeu. Deci împlinindu-le pe acestea în fiecare zi, pe măsura lucrării lor iarăşi se curăţeşte şi se învredniceşte să vadă descoperiri ale unor mari taine, al căror adânc nu 1-a văzut vreodată, nici nu poate să-1 vadă [1 Tim 6, 16] nimeni din cei ce n-au luptat să se înalţe la o asemenea curăţie.

Iar „taine" numesc pe cele văzute de către toţi dar neînţelese de către toţi: fiindcă de la Duhul care ne face noi, omul dobândeşte ochi noi, urechi de asemenea noi şi de acum înainte nu mai vede cele sensibile în chip sensibil ca un om, ci, ajungând mai presus de om, vede cele sensibile în chip duhovnicesc şi ca pe nişte icoane ale celor nevăzute, iar formele din acestea le vede ca pe unele lipsite de chip şi de formă. Aude nu o voce sau voci de om, ci numai Cuvântul cel viu când iese prin vocea omului. Fiindcă numai pe Acesta îl primeşte în sine ca

pe un cunoscut şi prieten, şi îi face intrare şi, atunci când ajunge înăuntru, îl îmbrăţişează cu bucurie, precum a spus Domnul: „Oile Mele ascultă glasul Meu, dar de străini nu ascultă" [In 10, 27. 5]. Iar toate celelalte cuvinte ale oamenilor le aude, dar nu le primeşte, şi nici măcar nu le lasă să intre înăuntrul său, ci le alungă de la sine, întorcându-se de la deşertăciunea lor; se întâmplă însă uneori să nu simtă venirea sau loviturile lor, iar atunci se poartă faţă de ele ca un surd care nu aude, deşi le aude.

Uimirea în faţa tainelor

Prin urmare, ajungând aşa, numaidecât Dumnezeu sălăşluieşte în el şi i se face toate câte vrea, sau mai degrabă şi mai presus de câte vrea el. Fiindcă Dumnezeu fiind tot binele, face sufletul în care sălăşluieşte plin de tot binele pe măsura cuprinderii firii noastre, pentru că Dumnezeu e de necuprins şi de neîndurat pentru toată firea creată. Iar bunătăţile acelea sunt cele pe care ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit [Co 2, 9], adică la a celui ce n-a ajuns aşa.

Prin urmare, ***Dumnezeu Cel ce sălăşluieşte în el îl învaţă pe un asemenea om despre cele viitoare şi cele prezente, nu prin cuvânt, ci prin însuşi lucrul, prin experienţă şi realitate. Fiindcă descoperindu-i ochii minţii lui Dumnezeu îi arată câte vrea şi câte îi sunt de folos, iar pe celelalte îl convinge să nu le caute nici să le cerceteze, nici să le iscodească cu curiozitate, fiindcă nici măcar cele pe care Dumnezeu i le dezvăluie şi i le arată nu le poate vreodată privi cu neruşinare; ci, plecându-se spre adâncul bogăţiei şi înţelepciunii şi cunoştinţei lui Dumnezeu [Rm 11, 33], de îndată e cuprins de ameţeală şi de uimire, gândindu-se la sine însuşi şi de ce fel de lucruri s-a învrednicit a se face văzător. Căci privind la măreţia iubirii de oameni a lui Dumnezeu şi ieşindu-şi din sine, şi socotindu-se pe sine însuşi din suflet nevrednic de vederea unor asemenea lucruri, nu vrea nici să privească limpede spre ele, nici să le înveţe, ci, cuprins de cutremur, de frică şi respect, strigă: „Cine sunt eu, Doamne, şi care e casa părintelui meu, că mi-ai descoperit mie nevrednicul asemenea taine şi m-ai făcut nu numai văzător al unor asemenea bunătăţi ale Tale, ci şi părtaş al lor în chip uimitor [paradoxal]?"***

Vederea lui Dumnezeu singur

Aşadar, unul ca acesta, ajungând mai presus de toată făptura, nu mai vrea să se întoarcă înapoi şi să cerceteze cu curiozitate cele ale făpturii. Fiindcă dobândind pe Stăpânul îngerilor, nu mai suferă să cerceteze cele despre fiinţa şi firea îngerilor

care-I slujesc Lui, căci ştie că nu este lucru plăcut lui Dumnezeu ca omul să cerceteze cu curiozitate cele mai presus de om; fiindcă dacă ni s-a poruncit să nu cercetăm cu curiozitate dumnezeieştile Scripturi, cu atât mai mult nu se cuvine ca noi să cercetăm cu curiozitate cele mai presus de cele scrise. Unul ca acesta îl vede pe Dumnezeu, pe cât e cu putinţă omului a-L vedea şi pe cât socoteşte Dumnezeu că-i este de folos, se sârguieşte să-L vadă necontenit şi se roagă până la sfârşit să-L vadă pururea, fiindu-i de ajuns şi numai vederea Aceluia şi nemaicerând nimic altceva, şi de aceea nici nu mai vrea să-L lase pe Stăpânul Dumnezeu, de a Cărui lumină e plin, şi desfătarea vieţii sale adevărate pe care o are, pentru a se uita înapoi spre cei ce sunt robi împreună cu el.

Unul ca acesta fiind privit, adică luminat de sus de către Dumnezeu, şi văzând el însuşi slava Lui covârşitoare, nu poate nicicând să fie văzut, nici înţeles de către alţii aşa cum este şi în ce slavă este; fiindcă orice suflet sfânt e liber de orice iubire de slavă, căci fiind îmbrăcat în haina foarte luminoasă şi împărătească a duhului şi fiind umplut de slava covârşitoare a lui Dumnezeu [2 Col, 10], nu numai că nu ţine seama de slava oamenilor, dar nici atunci când aceasta îi este oferită de către aceia nu se întoarce spre ea. Căci fiind privit de Dumnezeu şi privindu-L la rândul său pe El, nu va pofti nicidecum să se uite la un alt om, sau să fie privit de către altcineva.

De aceea, vă rog, fraţilor în Hristos, să nu vrem să învăţăm cele negrăite numai în cuvinte, lucru cu neputinţă atât celor ce învaţă unele ca acestea, cât şi celor ce-i ascultă pe aceştia. Fiindcă nici cei care învaţă pe alţii despre lucrurile inteligibile şi dumnezeieşti nu pot să ofere în mod limpede cu exactitate din exemple dovezile lor şi însuşi adevărul acestora în chip real, nici cei ce sunt învăţaţi de ei nu pot afla numai din cuvânt lucrarea celor zise, ci să ne grăbim să le apucăm pe acestea prin făptuire, osteneală şi chinuri, şi aşa să ajungem la vederea lor, ca de acolo să fim iniţiaţi şi în cuvintele privitoare la nişte lucruri ca acestea, şi astfel Dumnezeu să fie slăvit întru noi care suntem aşa, iar noi să-L slăvim pe El prin cunoaşterea unor asemenea lucruri şi El să ne slăvească pe noi în însuşi Hristos Dumnezeul nostru, căruia I se cuvine toată slava în vecii vecilor. Amin.

Cateheza 15 - În lumina lui Dumnezeu - Despre dispoziţia pătimaşă, necredincioasă şi rea a sufletului. Şi ce este unirea lui Dumnezeu cu fiii luminii şi în ce chip se face aceasta în ei. Iar spre sfârşit un atac împotriva celor ce îndrăznesc să vină cu nevrednicie spre arhierie

Întunericul necredinţei

Fraţilor şi părinţilor, întotdeauna se împotriveşte întunericul luminii, necredinţa credinţei, necunoaşterea cunoaşterii şi ura iubirii, fiindcă atunci când la început a zis Dumnezeu: „Să fie lumină" [Fc 1, 3], şi s-a făcut numaidecât lumină, întunericul a pierit; iar prin retragerea luminii, s-a făcut numaidecât noapte.

Adam însă străjuit de credinţa sa în Dumnezeu era într-o slavă nemuritoare şi în Rai, dar atunci când a fost abătut de vrăjmaşul spre necredinţă, a fost osândit la moarte şi izgonit din Rai [Fc 3, 23], iar în locul cunoştinţei dumnezeieşti şi duhovniceşti a primit cunoştinţa trupească. Căci orbindu-i-se ochii sufletului şi căzând din viaţa cea nestricăcioasă, a văzut cu ochii trupeşti şi, aruncându-se cu simţire pătimaşă asupra celor văzute cu vederea ochilor, a cunoscut-o pe Eva, femeia lui, şi aceasta zămislind 1-a născut pe Cain [Fc 4, 1]. Deci această cunoaştere este cu adevărat o necunoaştere a oricărui lucru bun; căci dacă n-ar fi căzut mai întâi din cunoaşterea şi vederea lui Dumnezeu, n-ar fi coborât la această cunoaştere. Şi tot aşa, nici Cain, fiul lui, dacă n-ar fi fost aprins mai întâi spre ură şi pizmă împotriva fratelui său Abel, nu l-ar fi omorât [Fc 4, 3-8].

Prin urmare, câţi sunt cuprinşi de întuneric din naştere şi nu vor să-şi aţintească privirile spre lumina spirituală [inteligiblă], de unde a căzut strămoşul, aceştia îi socotesc ca pe nişte vrăjmaşi potrivnici pe cei ce sunt în lumină şi vorbesc despre lumină, fiind răniţi de cuvintele lor. Căci aşa cum o rază de soare intrând undeva într-o casă întunecoasă, răneşte şi străpunge întunericul ca o săgeată, tot aşa şi cuvântul de Dumnezeu insuflat al unui bărbat duhovnicesc şi cuvios se face ca o sabie cu două tăişuri [Evr4, 12] în inima omului trupesc [2 Co 2, 3], provocându-i durere şi întărâtându-1 prin necunoaştere şi necredinţă spre contradicţie şi ură.

Neştiinţa întunecă şi orbeşte simţirea lui Hristos

Însă cel care socoteşte că ştie ceva neştiind nimic [Ga 6, 3], chiar dacă ar vedea un înger din cer [Ga 1, 8] pogorându-se spre el, l-ar respinge ca pe un demon rău, şi chiar dacă ar veni la el un apostol şi un proroc al lui Dumnezeu, s-ar depărta de la el ca de un alt Simon Magul.

O, nesimţire extremă! orbul socoteşte orb pe cel ce vede şi cel cu adevărat flecar socoteşte flecăreală cuvintele lui. Şi aşa cum, deşi i se spune de către mulţi că soarele nu străluceşte noaptea, orbul care-i aude nu-i crede; iar fiind în miezul zilei, crede iarăşi că este noapte, socotind că este înşelat în ambele cazuri; şi chiar dacă aude că ziua e lumină, iar noaptea că e întuneric, îndoindu-se îi trimite la plimbare pe cei ce spun aceasta.

Tot aşa şi cei ce şed în întunericul patimilor [Ps 106, 10] şi au mintea orbită din pricina neştiinţei, sau mai degrabă n-au dobândit mintea lui Hristos [1 Co 2, 16], socotesc că nu are minte cel ce are mintea lui Hristos, şi că are minte pe cel ce nu o are pe aceasta; despre aceştia pe drept cuvânt zice prorocul David: „Nebunul şi cel fără de minte vor pieri [Ps 48, 11]. Prin urmare, unii ca aceştia strâmbă [2 Ptr 2, 3.16] după propriile lor pofte întreaga Scriptură şi se strică pe ei înşişi în patimile lor, măcar că nu dumnezeiasca Scriptură suferă acest lucru, ci cei care o desfigurează.

Deci spune-mi, tu, cel ce ai judecata dreaptă a lucrurilor, cum vor citi vreodată de la ei înşişi orbii înţelesurile luminii, dacă nu primesc din pricina părerii de sine să fie învăţaţi? Cel ce este orb cu ochii şi nu vede lumina cum va citi cele scrise în lumină? Iar cel ce este orb cu mintea şi nu are în el însuşi mintea lui Hristos [Co 2, 16], cum va putea socoti înţelesurile aşezate în lumina lui Hristos? Chiar dacă le-ar citi de zeci de mii de ori cu ochi trupeşti, ca şi cum ar fi scrise în chip sensibil, unul ca acesta n-ar putea, pe cât socot, vedea vreodată într-un loc material şi întunecos cele duhovniceşti, imateriale şi luminoase.

Dumnezeu, lumina sufletului

Deci nimeni să nu vă înşele [7 In 3, 7]. Dumnezeu e lumină [1 In 1, 5] şi celor cu care se uneşte le împărtăşeşte pe măsura curăţirii lor strălucirea Lui; şi atunci candela [Mt 25, 8] stinsă a sufletului, adică mintea, cunoaşte că a aprins-o un foc dumnezeiesc care o învăluie.

O, minune!, omul se uneşte duhovniceşte şi trupeşte cu Dumnezeu, fiindcă sufletul nu se separă de minte, nici trupul de suflet, ci printr-o unire în chip fiinţial [ousiodos] omul se face prin har întreit-ipostatic, un dumnezeu prin înfiere [thesei], făcut din trup, suflet şi Duhul dumnezeiesc de care se împărtăşeşte, şi aşa se împlinesc cele spuse de prorocul David: ***„Eu am zis dumnezei sunteţi toţi şi fii ai Celui Preaînalt"*** [Ps 81, 6], adică fii ai Celui Preaînalt după chipul şi asemănarea [Fc 1, 26] Celui Preaînalt, odrasle dumnezeieşti din Duhul Cel dumnezeiesc [In 3, 8], cărora pe bună dreptate le-a zis şi pururea le grăieşte Domnul: „Rămâneţi întru

Mine, ca să aduceţi roadă multă [In 15, 9] - iar rod numeşte aici mulţimile celor mântuiţi de către ei - căci dacă mlădiţa nu rămâne în viţă se uscă şi se aruncă în foc [In 15, 4. 6]; deci voi rămâneţi în Mine şi Eu în voi [In 15, 4]".

Deci cum rămâne în noi şi cum iarăşi noi rămânem în El, ne-a învăţat Domnul însuşi zicând: „Tu, Părinte, în Mine şi Eu în Tine, şi aceştia în Mine, precum şi Eu în ei" [In 7, 21. 26]. Şi vrând să întărească aceasta, repetă cuvântul şi zice: „Ei în Mine şi Eu în ei, precum Tu, Părinte, în Mine şi Eu în Tine" [In 17, 21. 26], şi spre încredinţarea celor ce ascultă adaugă zicând: „Precum M-ai iubit pe Mine, i-am iubit şi Eu pe ei, şi ei au cunoscut că Tu M-ai trimis" [In 17, 23. 25]. E evident, aşadar, că, aşa cum Tatăl rămâne în Fiul [In 14, 10] şi Fiul în sânul Tatălui [In 1, 18], tot aşa şi cei renăscuţi prin Duhul dumnezeiesc [In 3, 3] şi care s-au făcut fraţi ai lui Hristos Dumnezeu prin darul Lui, şi fii ai lui Dumnezeu şi dumnezei prin înfiere [thesei], rămân prin har în Dumnezeu şi Dumnezeu în ei [1 In 4, 12].

Orbii spirituali

Deci atunci, cei ce nu se fac aşa, nici nu au fost schimbaţi întru totul prin făptuire, cunoştinţă şi vedere, cum nu se ruşinează să se numească pe ei înşişi creştini? Cum de îndrăznesc să-şi deschidă gura şi să grăiască cu neruşinare despre tainele lui Dumnezeu cele ascunse [Ef 3, 9], zăcând în nepăsare ca într-un aşternut? Cum nu roşesc să se catalogheze pe ei înşişi în rând cu creştinii şi să se numere împreună cu cei duhovniceşti? Cum nu tremură făcându-se împreună-şezători pe scaun cu preoţii, săvârşitori şi liturghisitori ai Trupului şi Sângelui Domnului?

Sunt cu totul nedumerit, dar, precum spuneam, orbirea minţii, nesimţirea şi neştiinţa care-i urmează şi părerea de sine născută din acestea, îi fac să calce în picioare ca pe un noroi aurul cel adevărat, piatra cea scumpă [I Ptr 1, 18], pe însuşi Domnul nostru Iisus Hristos. Ce îndrăzneală înfricoşătoare, care-i face să se urce ca la o tribună înaltă şi să şadă pe ea, ca fiecare dintre aceştia să se arate mai presus de toţi şi văzut de toţi. Deci cum oare sunt creştini unii ca aceştia, şi cine le va da oare numele de creştini? Acestea le-am grăit celor care încearcă să ştie şi să spună toate şi socotesc că sunt ceva, nefiind nimic [Ga 6, 3]; le-am arătat înscriindu-ne cuvântul ca pe o tăbliţă, arătând cum şi în ce fel sunt creştinii, pentru ca aceştia, comparându-se pe ei înşişi cu modelul, să cunoască cât de lipsiţi sunt de adevărul creştinilor.

Căutaţi lumina în căinţă şi lacrimi

Dar vouă, robi ai lui Hristos, care doriţi să învăţaţi şi v-aţi pregătit auzul, însuşi Stăpânul a toate vă strigă prin sfintele lui Evanghelii, zicând: „Până când aveţi lumina, alergaţi spre lumină, ca întunericul să nu vă cuprindă [In 12, 36. 35]. Alergaţi prin pocăinţă pe calea poruncilor Lui [Ps 118, 32] alergaţi, cât timp e vremea luminării Lui, mai înainte ca noaptea morţii să vă cuprindă [In 9, 4] şi să vă trimită în întunericul cel veşnic. Alergaţi, căutaţi, loviţi, ca să vă deschidă uşa [Mt 7, 7] Împărăţiei Cerurilor şi să ajungeţi înăuntrul ei şi să o dobândiţi înăuntrul vostru [Le 17, 21].

Fiindcă cei care ies din viaţa aceasta înainte de a o fi dobândit, unde şi când o vor găsi o dată ce au plecat acolo? Aşadar, aici ni s-a poruncit să cerem, să căutăm şi să batem [Mt 7, 7] în căinţă şi lacrimi, şi, dacă facem aşa, Stăpânul ne-a poruncit să ne-o dea nouă. Deci, dacă nu vrem să facem aceasta şi să ascultăm de Stăpânul Hristos, astfel ca, umblând încă în această viaţă să ne grăbim să luăm împărăţia înăuntrul nostru, oare ducându-ne acolo nu-L vom auzi zicându-ne pe bună dreptate: „Ce căutaţi acum ceea ce n-aţi vrut să primiţi de la Mine atunci când v-am dat vouă? Oare nu de multe ori v-am îndemnat să vă osteniţi şi să o luaţi de la Mine, dar voi n-aţi vrut, ci aţi dispreţuit-o şi i-aţi preferat desfătarea celor stricăcioase şi pământeşti? Deci cu ce fel de cuvinte şi fapte o veţi putea găsi acum?"

De aceea, părinţilor şi fraţilor, vă rog să păzim cu toată râvna poruncile Dumnezeului nostru ca să dobândim viaţa şi împărăţia veşnică şi să nu auzim acum: „Cine nu ascultă de Fiul nu va vedea viaţa şi mânia lui Dumnezeu va rămâne peste el" [In 3, 36], iar în veacul viitor: „Duceţi-vă de la Mine, nu vă cunosc pe voi de unde sunteţi" [Mt 7, 23; Le 12, 25], ci să ne unim cu acel glas binecuvântat care zice: „Veniţi, binecuvântaţii Părintelui Meu, de moşteniţi împărăţia cea gătită vouă [Mt 25, 34], pentru că M-aţi hrănit pe Mine, care flă-mânzeam de mântuirea voastră, prin lucrarea poruncilor Mele, M-aţi adăpat, M-aţi îmbrăcat, M-aţi adunat şi aţi venit la Mine [Mt 25, 35-36], curăţind inimile voastre de toată întinăciunea şi murdăria păcatului; desfătaţi-vă deci acum de bunătăţile, a căror desfătare e negrăită şi viaţă veşnică nemuritoare!" , pe care fie să o dobândim noi toţi cu harul Domnului nostru Iisus Hristos, căruia fie slava în vecii vecilor.

Amin.

Cateheza 16 - Experienţa extazului în lumină - Despre lucrările Duhului Sfânt. Şi care e vederea tainelor lui. Şi cum se descoperă celor curaţi cu inima. Şi relatare folositoare despre un ascultător care a primit Duhul Sfânt prin rugăciunile părintelui său duhovnicesc

Relatare despre experienţa unui frate

Fraţilor, părinţilor şi copiilor, un tânăr oarecare *(Cum arată scoliile marginale din unele manuscrise, „tânărul" este Simeon Noul Teolog însuşi, iar „cinstitul părinte" e Simeon Evlaviosul. E ceea ce face şi Nichita Stithatul încorporând această relatare considerată autobiografică în Viaţa Sfântului Simeon (cap. 19). Autenticitatea psihologică şi duhovnicească a relatării, lipsa ei de retorică şi convenţii literare sar în ochi. Probleme creează relaţia ei cu relatarea autobiografică analogă din Cateheza 22 (22-128, 270-320). În ambele cazuri e vorba de o vedere a luminii avută de un tânăr încă de la începutul convertirii sale la o viaţă spirituală sub călăuzirea părintelui său duhovnicesc, rugăciunilor şi sfinţeniei căruia îi datorează harul acestei experienţe. În ambele relatări descrierea vederii şi a efectelor ei duhovniceşti e făcută în termeni asemănători (arătare subită, dispariţia lumii exterioare, unire cu lumina, bucurie şi dulceaţă, sentimentul unei uşurinţe fizice etc). Mai mult, ambele vederi par să fi survenit pentru prima dată unor persoane lipsite de experienţă mistică prealabilă. Cu toate acestea, ele nu pot fi considerate relatări duble ale unei aceleiaşi experienţe. Viaţa lui Nichita le distinge clar, prezentându-le în două capitole diferite (cap. 5 şi 19), dar înseşi Catehezele le diferenţiază prin contexte extrem de diferite şi care sugerează două etape distincte din viaţa tânărului Simeon. În C 22 e vorba de un tânăr, Gheorghe, în vârstă de douăzeci de ani, laic încă, locuind în casa unui patrician şi vizitându-şi părintele duhovnicesc la mănăstire (C 22, 969-971). În C 16 e vorba de un frate, proaspăt intrat în mănăstire şi vieţuind împreună cu părintele său duhovnicesc, ceea ce ar putea corespunde noviciatului lui Simeon la Studios în 977, când avea douăzeci şi opt de ani. Rămâne o diferenţă marcantă între cele două relatări: arătarea lui Simeon Evlaviosul în lumina unei relatări (C 22, 102-104) lipseşte din C16, unde vederea e descrisă în termeni mult mai umili faţă de prima, unde experienţa apare mult mai vie, deşi se spune că în viaţa împrăştiată pe care a dus-o mai apoi tânărul Simeon o uitase aproape (C 22, 284-288). Relatările experienţelor mistice nu excelează prin exactitate, ele depinzând adeseori de context şi de intenţia particulară edificatoare a naratorului. în orice caz, relatarea din C16 constituie un document preţios privitor la scurtul timp petrecut de Simeon în 977, ca novice la Studion, în preajma lui Simeon Evlaviosul [n. B. Krivocheine, SC 104, p. 236-239])* ***mi-a povestit zicând: „Fiind supus unui părinte cinstit şi deopotrivă cu cei mai mari şi mai înalţi sfinţi, auzind de la el de***

multe ori despre luminările dumnezeieşti care se fac de sus în cei ce luptă, de mulţimea de lumină şi de convorbirea lui Dumnezeu prin ea cu oamenii, mă minunam. Şi o atât de mare poftă şi dorinţă de un asemenea lucru bun aveam, încât la gândul acesta uitam de toate cele pământeşti şi cereşti, şi nu numai aceasta, ci uitam şi de toată hrana şi băutura şi de orice uşurare trupească. Iar mare fiind între sfinţi sfântul acesta şi împodobit cu darul vederii înainte, văzându-mă săvârşind fără şovăială numai cele poruncite mie de el, şi nici mâncând nici bând, ci fiind absorbit cu totul în mine însumi şi ca mistuit de o otravă oarecare, având compătimire nemăsurată, mi-a poruncit cu pedeapsă să mănânc, chiar dacă nu voiam, căci mă temeam, spunea el, de osânda neascultării. Deci pe cât gustam hrana, mă aprindeam încă şi mai mult şi nu puteam suferi necesitatea ei, astfel încât de multe ori mi se întâmpla să mă ridic de la masă vărsând râuri de lacrimi. Mi se părea în inconştienţa mea că el împiedică intenţia mea, neştiind ce fel de chin lăuntric am şi, aşa fiind, nu ştiam, nenorocitul, că el cunoştea până şi gândurile cele ascunse ale inimii mele. Fiindcă acest lucru se va arăta din cele ce urmează. Deci s-a întâmplat să intrăm în cetatea în care îşi avea locuinţa, ca să-i cerceteze pe copii săi duhovniceşti. Astfel, petrecând cu aceştia toată ziua - fiindcă pe mulţi îi folosea chiar şi numai arătându-li-se - şi ajungând seara în chilia lui însetaţi de multa osteneală şi căldură - fiindcă nu avea nicidecum obiceiul de a aţipi, deşi era ceas de vară şi el însuşi era bătrân, ajuns ca la şaizeci de ani - şezând noi la masă să gustăm ceva pâine, eu n-am vrut să mănânc, fiindcă trupul îmi era plin de osteneală. Şi socoteam că, dacă gust ceva hrană şi băutură, nu voi mai putea sta în picioare la rugăciunea mea spre căutarea celor dorite. Cugetând acestea, spunea el, m-am aşezat şi stăteam ca şi cum ieşisem din mine însumi.

Sfaturile lui Simeon Evlaviosul

Deci sfântul, văzându-mă şi socotind osteneala pe care am suferit-o împreună cu el şi cunoscând pricina, ca unul ce era împodobit cu darul străvederii, precum spuneam, a cunoscut deci pricina pentru care suferea acestea, şi mişcat spre com-pătimire multă îmi spune sub pedeapsă: «Mănâncă, copile, şi bea şi nu te întrista de acum înainte. Căci dacă Dumnezeu n-ar vrea să se milostivească de tine, n-ar fi binevoit să vii la noi». Deci am mâncat, zicea el, şi am bătut peste trebuinţă; fiindcă şi el mânca împreună cu mine urmându-şi neputinţa. După care, ridicându-ne de la masă, a zis către mine: «Cunoaşte, copile, că nici postul, nici privegherea, nici osteneala trupească, nici orice altceva din faptele cele de-a dreapta nu-L bucură pe Dumnezeu şi nu-L fac să Se arate, decât sufletul şi inima smerite, neiscoditoare [necurioase] şi bune». Auzind deci acestea şi minunându-mă de cuvântul şi îndemnul sfântului, şi aprinzându-mă încă şi mai

mult şi aducându-mi aminte într-o clipită şi în întreaga ascultare a minţii de toate păcatele mele, am fost năpădit de lacrimi şi căzând la picioarele lui cele sfinte şi ţinându-le am zis: «Roagă-te pentru mine, sfinte al lui Dumnezeu, ca prin tine să aflu milă, fiindcă dintre lucrurile bune pe care le-ai spus nu e în mine nici unul, decât păcate multe, pe care le ştii şi tu». Deci compătimind mult împreună cu mine şi lăcrimând, apoi poruncindu-mi să mă ridic de la pământ, sfântul mi-a zis: «Ai încredere în Dumnezeu, Care ne-a dat harul Lui cu bogăție, că ți-1 va da pe acesta și ție îndoit numai pentru credința pe care o ai și față de El și față de smerenia mea». Aşadar, primind cuvântul ca din gura lui Dumnezeu şi gândindu-mă ce a făcut Ilie cu Elisei [4 Rg 2, 9-10] şi crezând că, deşi sunt nevrednic, dar Dumnezeu fiind iubitor de oameni face degrabă voinţa celor ce tem de El [Ps 144, 19], punând iarăşi metanie şi cerând rugăciune, m-am dus în chilia mea, luând poruncă de la el să fac şi să cânt numai Trisaghionul.

Lumină şi extaz

Intrând deci unde aveam obiceiul să mă rog şi începând «Sfinte, Dumnezeule», aducându-mi aminte de cuvintele Sfântului, am fost mişcat până într-atât spre lacrimi şi spre dor dumnezeiesc, încât nu pot să înfăţişez prin cuvânt bucuria şi plăcerea ce mi s-au făcut atunci. Căci de îndată căzând cu faţa la pământ, iată că o lumină multă a strălucit spiritual [noeros] peste mine luându-mi la ea mintea întreagă împreună cu sufletul, astfel încât neaşteptatul minunii m-a umplut de uimire şi am ajuns ca într-o ieşire din mine însumi [în extaz]. Dar nu numai aceasta, ci am uitat şi locul în care stăteam şi cine eram şi unde, strigând numai «Doamne miluieşte!», precum m-am cunoscut zicând venindu-mi în simţire; dar, părinte, cine era cel ce grăia sau punea în mişcare limba mea, nu ştiu - zicea el - Dumnezeu ştie. Căci fie în trup, fie în afară de trup [2 Co 12, 2. 3] vorbeam cu lumina aceea, lucru pe care îl ştie acea lumină care a risipit toată ceaţa din sufletul meu şi tot cugetul pământesc, care a depărtat de la mine toată materia groasă şi povara sufletului pe care o aduseseră în mădularele mele lâncezeala şi aţipeala.

Căci, minune înfricoşătoare! într-atât a încordat şi a înviogorat relaxarea articulaţiilor şi muşchilor produsă de multa mea osteneală, încât mi se părea că am dezbrăcat veşmântul stricăciunii; dar nu numai aceasta, ci o bucurie multă, o simţire spirituală [noeran] şi o dulceaţă mai presus decât gustul tuturor celor văzute s-au revărsat de îndată în chip negrăit în sufletul meu, şi mi s-a dăruit în chip uimitor [paradoxal], şi am cunoscut o libertate şi o uitare de toate gândurile vieţii din lume, precum şi însuşi modul ieşirii din viaţa aceasta. Fiindcă toate simţirile minţii şi ale sufletului s-au alipit numai de acea negrăită bucurie a luminii.

Rana lăsată de îndepărtarea luminii

Dar acea nesfârşită lumină care mi s-a arătat - fiindcă n-am un alt nume mai propriu şi mai corespunzător cu care s-o numesc - stingându-se încet, ca şi cum s-ar fi contractat, am simţit şi am cunoscut ce putere a lucrat dintr-o dată în mine şi, cugetând la despărţirea ei şi socotind că iarăşi am rămas singur în viaţă, am fost cuprins de o întristare şi o durere atât de grea, încât n-aş putea să-mi exprim mărimea acelei suferinţe felurite şi foarte puternice care s-a aprins ca un foc în inima mea. Închipuieşte-ţi, aşadar - spunea el - dacă poţi, părinte, chinul despărţirii şi nemăsuratul iubirii şi mulţimea dragostei şi înălţimea binefacerii celei multe. Fiindcă eu nu pot nici să grăiesc cu gura, nici să înţeleg cu mintea nesfârşitul vederii."

Bucuria produsă de lumină în suflet

„Dar spune-mi, o, preacinstite părinte şi frate, am zis eu, mai limpede şi mai exact lucrările săvârşite de ceea ce ţi s-a arătat." Iar acel om dulce şi plin de Duhul dumnezeiesc şi învrednicit de vedere mi-a răspuns degrabă cu o voce preadulce şi curgătoare ca mierea: ***„Bucură, părinte, atunci când se arată şi răneşte atunci când se ascunde. Se apropie de mine şi mă înalţă la ceruri. E un mărgăritar [Mt 13, 46]. Lumina mă îmbracă şi mă arată ca o stea şi nu poate fi cuprinsă de nimeni şi nimic. Străluceşte ca soarele şi văd cu mintea concentrată în ea toată făptura, îmi arată toate cele ce sunt în ea şi îmi porunceşte să-mi păzesc măsurile. Sunt ţinut sub un acoperiş şi ziduri, şi ea îmi deschide cerurile. Îmi înalţ ochii în chip sensibil să văd cele de acolo, şi le văd pe toate cum erau mai înainte. Mă minunez de ceea ce s-a întâmplat şi aud un glas care îmi spune tainic de sus: «Acestea sunt enigme [1 Co 11, 13] şi preambuluri, fiindcă cele desăvârşite n-ai să le vezi cât vei fi îmbrăcat în trup. Dar întoarce-te la tine însuţi şi vezi să nu faci nimic din cele ce te lipsesc de cele de aici. Iar când calci pe de lături, aceasta ţi se face spre aducere aminte de smerenie, dar să nu te depărtezi la săvârşirea pocăinţei. Fiindcă aceasta unită cu iubirea Mea de oameni şterge căderile, atât cele care au fost făcute mai înainte, cât şi cele ce se fac acum»."***

Deci auzind eu de la el acestea, părinţilor şi fraţilor, aproape că mi-am ieşit din mine însumi şi, tremurând cu totul, cugetam la ce înălţime a vederii şi a cunoştinţei a fost înălţat acesta dintr-o dată numai prin iubirea şi credinţa faţă de părintele său duhovnicesc, şi ce fel de bunătăţi a fost învrednicit încă de la început să vadă şi să se desfete de ele, ca şi cum ar fi lepădat neputinţa omenească şi ar fi ajuns din om înger.

Să ne curăţim inima

De aceea, vă îndemn, fraţi întru Hristos, să lepădăm departe de la noi toată afecţiunea şi toată grija [Fm 5] de viaţa aceasta, să urâm plăcerile cărnii, dulcea pătimire a trupului, uşurarea şi trândăvia, prin care ceea ce este mai rău are putere împotriva a ceea ce este mai bun; şi veniţi să primim credinţă sinceră în Dumnezeu şi în părinţii şi învăţătorii noştri după Dumnezeu, să dobândim inima înfrântă, cugetul smerit [Ps 33, 19; 50, 19] al sufletului şi inimă curăţită prin lacrimi şi pocăinţă de orice întinăciune şi pată a păcatului, ca şi noi să ne învrednicim să ajungem cândva la asemenea măsuri şi să vedem şi să ne desfătăm de bunătăţile cele negrăite ale acestei lumini dumnezeieşti, chiar dacă nu în chip desăvârşit ci în parte [1 Co 13, 12], şi pe cât putem cuprinde pe măsura curăţirii noastre. Fiindcă aşa ne vom uni noi înşine cu Dumnezeu şi Dumnezeu se va uni cu noi, şi pentru cei ce se apropie de noi, vom fi lumină şi sare [Mt 5, 14. 13] spre mare folos în Iisus FIristos, Domnul nostru, căruia fie slava în veci. Amin.

Cateheza 17 - Contemplaţie şi smerenie - Despre vedere, descoperire şi rugăciunea luminată. Şi cum cel posedat de iubirea lui Dumnezeu, şi care a ajuns la adâncul smeritei-cugetări, se află sub lucrarea Duhului Sfânt

Simeon îşi descrie experienţa urcuşului contemplativ al minţii

Fraţilor şi părinţilor, mare e pogorârea şi iubirea de oameni a lui Dumnezeu către oameni. De aceea, uimit fiind de bunătatea negrăită a lui Dumnezeu, strig astfel în uluirea mea: „O, minune uimitoare şi putere a poruncilor lui Dumnezeu, cum îi arată pe cei ce le fac şi le păzesc pe ele!"

Căci punând eu început în unele ca acestea, ridicându-mă puţin din adâncul relelor şi al întunericului, am fost cuprins de frică ca unul sufocat de relele mele, dar iubirea adevărată şi dorirea binelui m-au întors în cea mai mare parte spre acest [bine]. Iar tot ceea ce săvârşeam era o fugă de rele, care mă împingea spre cele bune. Un singur lucru mă scârbea în mijlocul acestora: obişnuinţa apucăturilor dinainte şi obiceiul cel rău şi iubitor de plăcere, care însă dispare prin lucrarea stăruitoare a rugăciunii, prin cugetarea la cuvintele dumnezeieşti şi dobândirea deprinderii lucrurilor bune. Fiindcă, aşa cum atunci când răsare după puţin soarele, întunericul se retrage şi piere, tot aşa şi atunci când virtutea străluceşte, răul e alungat ca un întuneric şi se arată lipsit de subzistenţă, şi de atunci încolo rămânem mereu buni, aşa cum mai înainte eram răi.

Deci ***prin puţină răbdare şi foarte puţină voinţă, sau mai bine spus cu ajutorul Dumnezeului Celui Viu suntem replăsmuiţi şi reînnoiţi, curăţiţi la suflet, trup şi cuget, şi ne facem ceea ce eram fără să o ştim, acoperiţi fiind de patimi, şi primim cele de care nu suntem vrednici.*** Lucruri din care am primit şi eu, cel mai sărman şi netrebnic dintre toţi - fiindcă este lucru bun a vesti cu recunoştinţă binefacerile Dumnezeului Celui iubitor de oameni - prin harul Mântuitorului meu Iisus Hristos. Am primit însă har peste har [In 1, 16], şi binefacere peste binefacere, foc peste foc, flacără peste flacără, şi la urcuşuri mi s-au adăugat urcuşuri [Ps 82, 6], iar la capătului urcuşului lumină şi în lumină o lumină încă şi mai limpede. Iar în mijlocul ei a strălucit din nou un soare luminos, şi din el s-a arătat o rază, iar aceasta a umplut toate şi cele înţelese cu mintea erau necuprinse, iar văzând acestea am rămas şi eu lăcrimând preadulce şi minunându-mă de cele negrăite.

Dar o Minte dumnezeiască grăia cu mintea mea şi mă învăţa zicând aşa: „Ai cunoscut cum te-a făcut puterea Mea cu iubire de oameni doar pentru puţină credinţă şi răbdare care a întărit iubirea ta? Iată că, fiind supus morţii, te-ai

făcut nemuritor şi, fiind ţinut de stricăciune, te găseşti mai presus de ea. Locuieşti în lume, şi eşti împreună cu Mine, eşti îmbrăcat în trup şi nu eşti târât de nici una din plăcerile trupului. Eşti mic la vedere şi vezi cu mintea [noeros]. Negreşit, Eu te-am adus din nefiinţă la fiinţă".

Frumuseţea înfricoşătoare şi atrăgătoare a lui Dumnezeu

La care am răspuns cu cutremur şi cu frică, şi am zis: „Cine sunt eu, Doamne, păcătosul şi necuratul, că Te-ai uitat la mine şi m-ai învrednicit de vorbirea cu Tine? Tu, Cel preacurat, nevăzut şi neapropiat pentru toţi, cum Te-ai arătat pentru mine apropiat, dulce şi foarte frumos la arătare prin slava strălucitoare şi harul Tău?"

Acestea le-am auzit în chip tainic şi acestora le-am răspuns în chip neobişnuit [paradoxos], dar lucrul mai presus de fire mă uimea şi lucrul înfricoşător mă silea să mă depărtez. Frumuseţea negrăită a ceea ce se arăta mi-a rănit inima şi m-a atras spre o iubire infinită, iar iubirea m-a făcut să nu mă mai întorc spre cele de jos, şi, ca şi cum aş fi ajuns deja desăvârşit şi în afara lanţurilor trupului, mă bucuram după care iarăşi am ajuns cu totul om. ***Mi s-a dat încredinţarea iertării păcatelor mele, şi mă vedeam pe mine însumi mai păcătos decât orice om. Nu puteam să nu cred în cel care-mi grăia şi mă temeam să cred din pricina căderii care vine din înălţare.***

Refugiul în smerenie

Fără voie urcam uneori la înălţimea contemplaţiei, şi de bunăvoie mă coboram din ea pentru ca să nu întrec măsura firii omeneşti şi să am siguranţa smereniei. Ştiu mai multe decât cele necunoscute majorităţii oamenilor, şi sunt mai necultivat decât toţi oamenii. Mă bucur că Hristos, în Care am crezut [2 Tim 1, 12], mi-a dat Împărăţia Cerurilor veşnică şi neclintită, şi ca un nevrednic de cele de acolo plâng necontenit şi nu încetez plângând. Îmi deschid gura şi nu îndrăznesc să cer iertarea celor făcute de mine, dar îndrăznesc din iubire mai presus decât alţii şi - ca să vorbesc nebuneşte [2 Co 11, 23] - sunt ascultat. Stau înainte ca un fiu şi atitudinea mea e cea a unui străin lipsit de îndrăzneală. „Bine, slugă credincioasă" [Mt 25, 21] aud şi celelalte, şi mă găsesc ca unul ce n-a păzit un singur talant din cei mulţi care mi-au fost daţi mie [Mt 25, 24-25]. Mi se pare că am ajuns la înălţimea cea mai înaltă a celor bune, şi sunt ţinut zăcând şi în adâncul păcatelor mele cufundat în deznădejde, iar când ajung mai prejos decât toţi, atunci mă înalţ mai presus pe ceruri şi prin iubire iarăşi mă unesc cu Hristos Dumnezeul nostru, de Care şi nădăjduiesc, lipsit fiind de

povara acestui trup pământesc, să fiu încă şi mai aproape, şi nu numai aceasta, ci să fiu iniţiat în chip foarte limpede în veşnica bucurie şi veselie a iubirii de acolo.

Mărturisire târzie spre îndemn

Acestea, fraţii mei, am vrut, aşadar, să vi le scriu1 nu voind să caut slavă - căci nebun este unul ca acesta şi străin de slava de sus - ci ca să ştiţi iubirea nemăsurată a lui Dumnezeu şi care este jugul cel preauşor [Mt 11, 30] al Mântuitorului nostru Hristos Dumnezeu şi care e răsplata darului Său; pe care aflându-le fie veţi dori să atingeţi iubirea Lui, fie vă veţi teme şi veţi tremura să o pierdeţi ca de moartea cea veşnică; şi, pe lângă acestea, vă veţi învăţa şi înălţimea smereniei şi mărturia iubirii desăvârşite, veţi cunoaşte încă şi bogăţia pogorârii lui Dumnezeu şi veţi şti darul marii şi nedeşertatei sale deşertări [kenoze] [Flp 2, 7] către noi şi vă veţi învăţa modul înfricoşător al replăsmuirii făpturii de ţărână şi cum vieţuiesc cei ce vor să creadă în Hristos Cel răstignit, adică cei ce imită ascultarea şi smerenia Lui şi vor să treacă de la cele mai rele la cele mai bune, şi cum se schimbă cei ce lasă toate pentru dragostea Celui ce ne-a iubit pe noi, nefiind lipsiţi însă de nimic din cele de acum şi de cele viitoare, pentru ca cei întunecaţi să se facă în chip uimitor [paradoxos] lumină, apropiindu-se de marea lumină, ei care ca şi Moise odinioară au fost făcuţi dumnezei ai celor de jos [Is 7, 1] unindu-se cu cele de sus [In 8, 23] şi, fiind împreună cu toţi, nicidecum nu se întinează prin convieţuirea lor cu ceilalţi, şi făcând binele semenilor lor nu suferă nici o vătămare a binelui, ci, împărtăşind şi altora mila, primesc mai mult decât dau, sau, mai degrabă, prin aceea că se aseamănă cu iubire de oameni Celui iubitor de oameni, întrucât se înalţă smerindu-se şi întrucât se smeresc înălţându-se [Mt 23, 12], ducând lipsă de toate cele necesare prin smerenie şi nefiind lipsiţi de nimic [2 Co 4, 8], hrăniţi fiind de viaţa veşnică a iubirii sfinte.

Iată deci, v-am descoperit vouă, prietenii şi fraţii mei, tainele cele ascunse în mine - întrucât mă văd apropiindu-se de sfârşitul vieţii mele - ca să ştiţi şi chipurile pocăinţei, urcuşurile şi înaintările începutului şi mijlocului şi măsurile desăvârşirii, şi să vă sârguiţi să imitaţi, dacă nu pe altcineva, atunci pe cel ce negreşit v-a născut pe voi şi v-a iubit din suflet, hrănindu-vă cu laptele cuvântului lui Dumnezeu [1 Ptr 2, 2] şi săturându-vă cu pâinea făcătoare de viaţă [In 6, 33], arătându-vă să umblaţi în calea poruncilor mântuitoare ale lui Dumnezeu, căruia I se cuvine toată slava acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cateheza 18 - Alegerea şi virtuţile egumenilor şi păstorilor - Despre metodele pe care le sugerează cel rău celor uşuratici şi iubitori de întâietate, atunci când păstorul pleacă dintre oameni. Şi că trebuie să împiedicăm cu toată osârdia pe cei ce se aruncă pe stăpânire cu nevrednicie, iar pe cei duhovniceşti şi sfinţi să-i împingem spre aceasta şi să conlucrăm cu ei. Şi spre sfârşit, [cuvânt] către păstor

Motive ticăloase de a năzui spre egumenie

Frate, dacă ai fost aşezat egumen al poporului şi al turmei, scrutează-te bine şi judecă-te pe tine însuţi [Co 4, 3] cu ce gând şi în ce fel ai ajuns la asemenea stăpânire. Deci dacă te vei afla gândind în tine însuţi, chiar şi numai cu un simplu gând, că ai alergat spre aceasta pentru cinstirea care vine de la oameni sau pentru întâietatea şederii sau pentru slavă; ori ca unul care n-ai primit să fii stăpânit de un alt frate pentru faptul că socoteşti că el nu este mai evlavios sau mai învăţat decât tine; sau pentru faptul de a avea mai mult decât toţi ceilalţi putinţa de a-ţi satisface nevoile trupeşti, de a fi slujit şi de a te odihni; sau pentru faptul de a [putea] face bine unora din rude şi celor apropiaţi ai tăi şi de a-ţi câştiga prieteni din cei ce umblă după trup [2 Co 10, 2]; sau pentru a-ţi face un nume în egumenie şi a te face cunoscut împăraţilor şi dregătorilor lumii; ori că te-ai grăbit să te faci [egumen] din invidie, adică nu pentru că ai vrut tu aceasta, dar ca să nu ajungă cutare frate; sau pentru ruşinea oamenilor, ca să nu audă toţi sau, venind unii, să şi vadă că un altul a fost preferat şi ales înaintea ta, să te judece ca pe unul ce nu eşti virtuos - cunoaşte atunci că nu după Dumnezeu s-a făcut promovarea ta. Şi ca să-ţi fac şi mai limpede aceasta, adică de la care lucruri pornind sugerează cel viclean astfel de gânduri fiecăruia din cei ce şed într-o chinovie, ascultă acum care sunt maşinaţiunile şi vicleniile Satanei.

Sugestiile diavolului către fraţii evlavioşi

Atunci când păstorul pleacă spre Domnul şi frăţia trebuie să aleagă un altul, vrăjmaşul începe să insufle şi să vorbească fiecăruia după patima lui, după voia şi după starea lui. Deci dacă în acea turmă vor fi unii mai evlavioşi, cel rău le sugerează fiecăruia dintre aceştia şi le spune astfel: „Dacă tu ai fi aici păstor şi egumen, ai putea negreşit să fii de folos [multora], să-i mântuieşti şi să le împărtăşeşti din virtuţile tale, deoarece cutare sau cutare frate nu poate în realitate să facă aceasta".

Iar dacă este cunoscut şi celor din lume, îi sugerează şi acestea: „Pe mulţi ai putea să-i atragi spre virtutea monahală şi să-i scoţi din lume, şi te-ai face gură a lui Hristos, căci zice [Scriptura]: «Cel ce scoate pe cel vrednic din cei nevrednici va fi

ca şi gura Mea» [Ir 15, 19]. Unii ca aceştia ar putea fi aduşi la mari lepădări [renunţări] şi la a-şi dona mănăstirii mijloacele lor de susţinere [averile], iar mănăstirea s-ar putea dezvolta şi ajunge ca cea a Sfinţilor Eftimie cel Mare, Sava şi Pahomie. Pe lângă aceasta, şi tu însuţi ai putea câştiga o mare smerenie - ca fraţii să te poată vedea şi imita - dacă ai petrece în mănăstire ca şi cel din urmă dintre toţi [Mc 9, 35] şi ai purta sarcinile tuturor [Ga 6, 2], şi slăbiciunile tuturor [Rm 15, 1]. Şi astfel ai folosi nu numai pe cei mulţi dar te-ai folosi şi pe tine însuţi şi vei afla odihnă mare [Mt 11, 29] atât sufleteşte, cât şi trupeşte". Acestea deci le sugerează [diavolul] aşa-zişilor luptători [pentru virtute] din locaşul sfânt [al mănăstirii].

Aşadar, fiecare din aceştia începe să-şi descopere gândul către fratele în care are încredere şi îndrăzneşte, şi, cu pretinsă amabilitate şi modestie ca să nu fie judecat ca un iubitor de slavă, îi spune: „Acum, domnule cutare, dacă s-ar gândi fraţii, este că nu m-ar putea face egumen?" Iar el poate că răspunde şi zice: „Crede-mă, părinte, ştiu că eşti modest; cu multă vreme înainte m-am gândit la aceasta, dar m-am temut să-ţi grăiesc despre aceasta, ca să nu mă blamezi ca pe unul ce ar grăi împotriva voii tale". După care acela zice iarăşi: „Bine ai grăit, frate. Crede-mă că n-am nevoie să ajung aceasta, ci ca să nu ajungă [egumen] un indiferent care să distrugă mănăstirea şi să întristeze pe fraţi, dacă ar voi fraţii ca eu să devin [egumen], atunci negreşit te voi avea pe tine econom, pe cutare şi cutare chelar şi casier, iar eu mi-aş face răgaz numai şi numai pentru cele sufleteşti, ca să fiu liber de aceste lucruri". Iar fratele aude acestea, şi că intenţionează să-1 facă econom, şi plecând, încredinţează aceste cuvinte şi fraţilor pe care a zis că-i va face cu funcţii şi slujiri. Acestea deci le vor face, poate, doi sau trei dintre cei mai evlavioşi neştiind metodele celui rău [E/6, 11].

Sugestiile diavolului către fraţii trupeşti

Iar celor mai trupeşti şi nepăsători de mântuirea lor, vrăjmaşul le sugerează şi insuflă acestea: plăcerea, slava şi cinstea din partea tuturor şi le zice: „Ca să nu ajungă [egumen] unul din aceşti făţarnici şi evlavioşi mincinoşi, grăbeşte-te să ajungi tu. Căci dacă nu vei face aceasta, te vei preda cu mâinile legate celui ce va fi făcut [egumen] şi vei fi lipsit de cinste de către el. Fiindcă acela se va purta pe catâri scumpi, iar tu vei umbla pe jos şi vei osteni, lui i se va pregăti o masă deosebită, la fel şi o pâine şi un vin diferit, iar ţie o masă de legume şi seminţe, comună tuturor. Acela va şedea pe un tron şi se va aşeza cel dintâi la masă, iar tu în mijlocul celorlalţi sau chiar cel din urmă dintre toţi ceilalţi; căci el iubeşte cu deosebire pe cutare, şi dacă va ajunge egumen, îl va cinsti mai presus decât pe tine şi-1 va aşeza înaintea ta, şi atunci cum vei suporta ruşinea fraţilor? Şi nu numai

aceasta, dar şi cutare e mai evlavios decât tine şi va fi, poate, preferat de acela. Poate încă să tundă [în monahism] şi oameni de vază şi slăviţi, şi ei îl vor cinsti pe acela ca pe un egumen, iar acela, iarăşi, îi va cinsti pe aceia ce pe nişte foşti demnitari şi ca pe unii tunşi de el [în monahism] şi-i va aşeza mai presus de tine iar pe tine te va îndepărta şi ţine la distanţă pe un scăunel sau te va îndemna pur şi simplu să stai în picioare şi să le slujeşti.

Deci ce vei face la unele ca acestea? Nu vei îndrăzni să vorbeşti, căci de faţă sunt cei ce-1 iubesc pe el şi îndată îţi vor astupa gura. Ba poate chiar degrabă te vor şi lovi pe tine ca pe unul ce te împotriveşti în cuvânt, şi necinstirea ta va fi atunci şi mai mare. Părăsirea mănăstirii va fi osânda ta şi oricine te va lua în râs şi te va condamna, şi nu vei găsi nicăieri odihnă, căci acolo unde vei merge, ca un străin, va trebui să fii cel din urmă dintre toţi. Nu vei putea să mai rabzi acestea nici să rămâi în mănăstirea ta. Deci atunci luptă cu toată puterea să nu te biruie unul din aceştia mai evlavioşi". După care chibzuieşte şi-şi zice în sinea lui: „Toţi cunosc pe cutare şi pe cutare frate ca mai evlavioşi şi-i vor căuta pe aceia, iar pe mine mă vor da deoparte. Dar mergând mă voi ţine de cutare şi cutare frate, căci aceştia iubesc desfătarea, amuzamentele, veselia şi să iasă necontenit din mănăstire şi vor să petreacă şi să vieţuiască în aceste lucruri. Mă voi uni cu aceştia şi, orice îmi vor spune, ei vor lupta cu osârdie ca eu să ajung egumen". Mergând deci el, aşa şi face potrivit cu socotinţa lui deşartă. Ba îşi mai spune lui însuşi şi aceasta: „Cutare frate este evlavios şi n-are nevoie de lucrul acesta; are însă rude şi prieteni şi vrea să le slujească folosindu-se de mănăstire. Mergând voi grăi cu acela şi mă voi uni de asemenea cu el". Face deci necontenit înconjurul mănăstirii îndemnând pe fiecare din fraţi, luându-i deoparte, după voile proprii ale fiecăruia, unindu-se cu ei şi făgăduind să plinească toate cele plăcute lor, fiind tot timpul cu multă spaimă şi tremur, de frică să nu izbândească în scopul lui.

Din aceste lucruri şi din multe altele deci se nasc în mănăstire multe sfâşieri [schisme], dihonii şi revolte: cei mai evlavioşi grăbindu-se să fie de folos lor înşişi şi altora, cei mai trupeşti căutând numai slava lor, câştigul vremelnic şi plăcerile trupului, iar restul mulţimii căutând un conducător după poftele lor şi alergând spre cel asemenea lor.

Sfatul lui Simeon

Tu însă, frate duhovnicesc, ascultă cu atenţie, rogu-te, cuvintele mele, căci nu grăiesc de la mine însumi, ci ceea ce Cel singur înţelept şi milostiv va voi să-ţi grăiesc ţie:

Dacă şezi într-o chinovie de fraţi, să nu faci niciodată cu voia ceva împotriva părintelui care te-a tuns pe tine, chiar dacă l-ai vedea desfrânând şi beat, sau ţi se pare că acesta conduce rău lucrurile mănăstirii, chiar dacă eşti lovit şi necinstit de el şi supus la multe alte strâmtorări şi necazuri. Nu consimţi cu cei ce-1 grăiesc de rău, nici nu umbla împreună cu cei ce gândesc rău împotriva lui. Rabdă-1 până la sfârşit neiscodind cu curiozitate nimic din relele aceluia. Deci lucrurile bune câte îl vezi pe el făcându-le, pune-le în inima ta şi sileşte-te să-ţi aduce aminte numai de acelea, iar lucrurile rele şi necuvenite pe care-1 vei vedea lucrându-le sau grăindu-le, acestea atribuie-le ţie însuţi şi socoteşte-le drept propriile tale păcate şi, de aceea, pocăieşte-te cu lacrimi, ţinându-1 pe acela ca pe un sfânt şi invocând rugăciunea lui.

Să fie favorizat candidatul cel mai duhovnicesc

Iar dacă se întâmplă ca el să moară şi fraţii vor să-şi pună în frunte un alt egumen, ia seama dacă îţi spune conştiinţa ta că există, poate, vreun frate al mănăstirii egal ţie sau poate chiar mai mare decât tine în cuvânt, în lucrare şi în fapte bune, şi de aceea preferat ca egumen de către fraţi. Nu voi să te faci antihrist, opunându-te adică sfatului lui Dumnezeu şi fratelui celui bun şi blând, grăind cuvinte sau făcând în vreun fel oarecare lucruri de scandal şi suspiciune, ca să-i rupi pe unii fraţi de iubirea şi credinţa lor faţă de acela, ci primeşte şi conlucrează cu toată bucuria şi smerenia la voia fraţilor.

Iar dacă ştii că există un altul mai evlavios decât cel ales, zi anume fratelui care urmează să fie făcut egumen, luându-1 deoparte: „Domnule frate, tu eşti cu harul lui Dumnezeu mai evlavios şi duhovnicesc şi, precum ştii, noi trebuie să le facem pe toate spre slava lui Dumnezeu şi mântuirea sufletelor noastre. Şi ştii că fratele nostru cutare e evlavios şi virtuos. Dacă porunceşti, să-1 facem pe acela egumen şi el va păstori bine toată frăţimea. Să ne luptăm şi noi împreună, cu toată puterea, ca să luăm - crede acesta! - cu el şi împreună cu el răsplata şi să nu ne osândească conştiinţa noastră. Căci prin aceasta îl vom sluji pe Dumnezeu însuşi şi toţi ne vor lăuda că nu ne-am recomandat pe noi înşine, ci pe cel pe care 1-a vrut Dumnezeu".

Deci, dacă fratele are smerenie şi un suflet eliberat de iubirea de slavă, fără nici o afecţiune pătimaşă faţă de celălalt, îţi va spune şi el aceasta şi Dumnezeu îl va asigura faţă de orice altă rea suspiciune; şi va primi, negreşit, cuvintele tale şi îndată te va asculta. După care amândoi veţi grăi frăţimii şi se va face voia lui Dumnezeu.

Dacă însă tu grăieşti fără afecţiune pătimaşă despre fratele mai duhovnicesc, iar fratele nu te ascultă pe tine, ci va fi mişcat spre justificări recomandându-se pe sine însuşi, cunoaşte că este posedat de iubirea de slavă şi străduieşte-te în tot chipul, ca un slujitor al lui Hristos, în mărturia curată a conştiinţei tale [cf. 2 Co 1, 12; 1 Tim 3, 9], să fie făcut egumen fratele mai duhovnicesc. Iar dacă, la sugestia vrăjmaşului sau ispitindu-te pe tine, îţi va zice: „Fă-te atunci tu, pentru că pe cel de care vorbeşti tu, nu-1 voi lăsa să se facă, dar pentru tine mă bucur", nu consimţi patimii lui, nici nu cădea în căderea aceluia, ci-ţi păzeşte fecioria sufletului tău nestricată pentru Hristos, nefurată de nici o poftă spre vreo poftire a plăcerii. Nici măcar de frică să nu înclini întorcându-te de la cel bun şi să primeşti să fie făcut [egumen] cel rău, zicându-ţi: „Să nu apar cumva împiedicând sau opunându-mă în cuvânt lui cutare că nu este vrednic să fie întâi-stătător, iar apoi el să fie făcut [egumen], chiar dacă eu n-am vrut, şi aşa să aduc multe necazuri peste mine". Ci, dacă eşti între cei mai de vază, spune, de eşti întrebat, cu îndrăzneală adevărul şi întăreşte în bine pe cei neîntăriţi; iar dacă eşti dintre cei din urmă şi care nu ştiu să deosebească bine omul drept de cel nedrept, urmează celor mai evlavioşi şi mai duhovniceşti.

Agitaţiei ambiţioşilor să li se opună rugăciunea

Dacă însă, poate, cei mai mulţi sau toţi ar cădea de acord pentru un [candidat] rău, şi ar lucra ca să aibă ajutoare spre aceasta şi din cei din afara [mănăstirii], retrage-te şi nici nu conlucra cu ei nici nu-i împiedica, ci lasă-i pe cei răi să se zdrobească pentru cel pe care l-au judecat bun ca să stăpânească peste ei, ca ei să-şi câştige osteneală şi să nu găsească folos, pentru că de multe ori Dumnezeu dă poporului necredincios un stăpân după inima lor [cf. Ps 19, 5; Ir 3, 15; 4, 23 etc.]. Şi acestea să fie pentru tine ca nişte lucruri sigure şi de neschimbat.

Dacă însă după moartea întâi-stătătorului vei vedea întreaga frăţime din jurul tău neîntărită, clătinată toată de duhurile răutăţilor [Ef 6, 12], sfâşiată şi căzând sub poftele şi plăcerile trupului, neavând o bază sau temelie pe stâncă [Le 6, 48], ci cu totul răvăşită, fiecare frate întinzându-şi mâinile aiurea şi străduindu-se să prindă ceva, dar nu ceea ce-1 mântuieşte, ci ceea ce-i trage sufletul şi trupul în iad şi în focul plăcerilor, iar pe ceilalţi dorind cu ardoare şi înnebuniţi după putere şi fiind dominaţi irezistibil de pofta ei - atunci să-ţi fie milă, fii compătimitor, milostiv şi îndurător, plânge şi lăcrimează pentru unele ca acestea, închipuieşte-ţi cu mintea, dacă te-ai învrednicit să ai o privire bună, rănile fraţilor tăi, zdrobirile mădularelor lor, căderea întregului trup, şi roagă pe Dumnezeu din inimă, cu osteneală şi lacrimi, să oprească pornirea şi năvala unei atât de mari răutăţi şi să întoarcă spre bine inimile fraţilor. Dar uită-te şi la înclinarea inimii tale, ca nu cumva ea să aducă

spre tine însuţi cererea ei, ca să te preferi pe tine şi în loc de binecuvântare să primeşti blestemul şi mânia lui Dumnezeu.

Întristarea pentru uzurparea slujirilor apostolice

Deci, dacă făcând aşa şi având o asemenea atitudine vei vedea pe unii din fraţii tăi căzând de acord pentru un [candidat] rău şi alergând de jur împrejurul lor să amăgească pe cei mai simpli decât ei, şi atrăgând cu toată osârdia şi cu daruri în ajutorul lor pe cei din afara [mănăstirii], întristează-te şi plângi în durerea inimii tale că noi, monahii, am ajuns la o asemenea îndrăzneală şi întunecare, încât încercăm să păstorim fără Hristos oile lui Hristos, şi aceasta pentru plăcerea şi desfătarea trupului, pentru procurarea de bani şi pentru cinstirea care vine de la oameni.

Vai mie, ticălosul şi nenorocitul, că ne luptăm în tot chipul să primim vrednicia apostolilor şi cumpărăm cu aur puterea lor, netemându-ne de Dumnezeu, nici ruşinându-ne de cei ce ne văd! Nimeni nu cutează să urce pe tronul împăratului dacă el nu vrea, nici să intre în tagma grămăticilor şi retorilor dacă e simplu şi neînvăţat, nici să citească poporului dacă nu cunoaşte literele, dar tu cauţi şi chiar primeşti vrednicia apostolilor fără să fi primit încă harul apostolilor şi fără să fi văzut încă roadele lui cultivate întru tine! Cum suporţi, frate, până şi gândul la mărirea acestei îndrăzneli?

Spune-mi, iubitule, dacă întreagă cetatea aceasta, mare şi plină de mulţi oameni te-ar ruga zicând: „Te vom face prepozit *(Mare demnitar de la curtea bizantină aflat la ceremonii oficiale mereu în preajma împăratului pentru a-i transmite ordinele şi a da semnale în numele împăratului când o cerea protocolul [n. B. Krivocheine, SC 104, p. 284-285].)* şi protovestiar *(Responsabilul vestiarului privat al împăratului, al doilea în grad la curte după „parakoimomenos", care era aghiotantul nemijlocit al suveranului şi un fel de prim-ministru [n. B. Krivochâne, SC 104, p. 285].)* al împăratului: urcă în palat şi, intrând, vorbeşte împăratului despre noi şi roagă-l să ne facă cutare şi cutare", iar tu n-ai intrat niciodată în palat, ci eşti necunoscut împăratului şi străin tuturor celor din palat, ai îndrăzni oare vreodată să faci aceasta sau să primeşti această demnitate? Negreşit vei recunoaşte că n-ai fi îndrăznit niciodată să faci aceasta, ci mai degrabă i-ai fi luat în râs pe cei ce-ţi grăiesc acestea, ca pe nişte nebuni şi ieşiţi din minţi, şi ai fi respins această demnitate, ca una ce aduce nu cinste, ci necinste şi osândă. Deci, dacă ne este cu neputinţă să facem unele ca acestea în lucrurile omeneşti, nu este sau nu ţi se pare un lucru înfricoşător, frate, a primi cu precipitare o vrednicie apostolică? Sau socoteşti un lucru mic faptul de a te apropia de lumina cea neapropiată [1 Tim 6,

17] şi de a te face mijlocitor între Dumnezeu şi om [1 Tim 2, 5]? Sau ca pe un lucru uşor de dispreţuit încercarea acestui lucru? Vai, mie frate, mă tem că am căzut într-un întuneric desăvârşit şi de aceea nu ştim spre ce fel de lucruri îndrăznim. Căci dacă am şti, n-am fi ajuns niciodată la o atât de mare aroganţă şi îndrăzneală, încât să luăm în acest fel în râs lucrurile dumnezeieşti şi să dăm mai multă cinste şi teamă împăratului pământesc decât împăratului celui nemuritor, Hristos [1 Tim 1, 17]. Prin urmare, să nu încetăm să ne judecăm pe noi înşine [1 Co 4, 3], iar pe cei ce încearcă să urce cu nevrednicie spre o astfel de stăpânire să-i întoarcem în tot chipul şi să retezăm întreprinderea lor; şi să ne străduim cu osârdie pe cât ne este cu putinţă să-i împiedicăm de la pornirea lor iraţională, ca pe ei să-i izbăvim de osândă iar noi să trăim în siguranţă.

Prima condiţie a unui candidat: virtuţile

Dacă însă, precum s-a zis, nu vezi în mănăstire pe nici un frate care să aibă o viaţă mărturisită şi să fie duhovnicesc în cuvânt şi în lucru, şi pe tot cel ce se întâmplă [să candideze] aruncându-se pur şi simplu cu vrednicie la stăpânirea de păstor şi sârguindu-se spre paguba fraţilor şi pierzania sufletului lui; iar tu, cercetându-te cu grijă te găseşti pe tine însuţi liber de orice iubire de slavă, neavând nici urmă de plăcere şi de poftă trupească, fiind cu totul curat de iubirea de arginţi şi de ţinerea de minte a răului, având blândeţe desăvârşită şi nemâniere şi o asemenea iubire faţă de Dumnezeu, încât numai la auzul numelui lui Hristos te aprinzi de dor îndată şi verşi lacrimi, şi, pe lângă acestea, plângi pentru aproapele şi socoteşti greşelile altora ca pe ale tale proprii şi pe tine însuţi te socoteşti, din suflet, mai păcătos decât toţi; în fine, dacă vezi în tine bogat harul Duhului Sfânt, luminând şi făcând ca soarele cele dinăuntru ale inimii tale, şi înţelegi că în tine se săvârşeşte în chip limpede minunea rugului care arde şi nu se mistuie, ca unul ce arzi prin aceea că eşti unit cu Lumina cea neapropiată dar nu eşti ars pentru faptul că eşti liber de orice patimă; încă şi dacă eşti atât de smerit încât să te socoteşti pe tine însuţi incapabil şi nevrednic, ca unul ce cunoaşte slăbiciunea firii omeneşti, dar te încrezi în harul cel de sus şi în puterea care vine de la el şi îţi faci lucrul tău cu osârdie, constrâns de căldura lui [harului], respingând de la tine orice gând omenesc şi punându-ţi însuţi sufletul pentru fraţii tăi numai şi numai pentru porunca lui Dumnezeu şi iubirea aproapelui; şi, pe lângă cele zise, dacă ai mintea goală de orice gândire lumească şi eşti îmbrăcat cu haina luminoasă a smereniei, astfel încât nici să nu-ţi alipeşti simplu inima de cei ce lucrează cu tine, nici să resimţi aversiune de cei ce lucrează împotriva ta, ci eşti întreg egal faţă de toţi în simplitatea, bunătatea şi nerăutatea inimii tale - nici atunci să nu îndrăzneşti să urci la stăpâniri fără sfatul părintelui tău duhovnicesc, ci smereşte-te şi fă aceasta cu rugăciunile şi porunca lui şi urcă la stăpânire numai pentru mântuirea fraţilor.

A doua condiţie: avizul părintelui duhovnicesc

Dar şi aceasta [numai] dacă ştii că părintele tău duhovnicesc este părtaş al aceluiaşi Duh, că s-a învrednicit de aceeaşi cunoştinţă şi acelaşi dar, ca să nu-ţi grăiască cele potrivnice voii dumnezeieşti ci, potrivit aceleiaşi harisme şi măsuri, cele plăcute lui Dumnezeu şi de folos sufletului tău, ca să nu te găseşti ascultând de un om şi nu de Dumnezeu şi să nu fi dezbrăcat de slava şi de harisma dată ţie - căci dacă vei găsi un ajutor şi colaborator bun şi un sfătuitor duhovnicesc, să ştii că întreprinderea ta va fi mai sigură şi cugetul tău va deveni mai smerit - deci atunci, dacă privind vei privi [îs 6, 9] toate acestea şi altele mai mari decât acestea, le vei găsi şi le vei cunoaşte cu adevărat în tine însuţi, sau mai degrabă le vei învăţa de la soarele slavei, dacă ai privit vreodată cu ochii aţintiţi acest soare.

Dar, dacă şi o astfel de promovare este aşa de anevoioasă şi greu de conceput ca ea să se facă după Dumnezeu, cu cât mai mult când este vorba de întreprinderea şi conducerea acestor lucruri, şi de răbdarea în încercări şi de discernământul foarte subţire faţă de vrăjmaşi şi conflicte, de aceea am socotit că trebuie să facem vădit iubirii voastre prin această cateheză aceste puţine lucruri din câte ne-am învrednicit a învăţa şi cunoaşte; despre celelalte însă, ca să nu părem că difuzăm în afară cele ce se petrec în mănăstiri, ne-am reţinut mintea şi mâna şi lăsând deoparte cele ale altora, vom îndrepta cuvântul către păstor.

Virtuţile întâi-stătătorului

Privind priveşte [îs 6, 9] acum, părinte duhovnicesc, la inima ta, sau mai degrabă spală pururea ochiul minţii tale şi fă-1 să fie curat şi netulburat, căci prin el vei putea vedea şi inima ta şi vei putea cunoaşte mai bine şi iconomisi cum se cuvine şi cele ale oilor, sau mai degrabă ale părinţilor şi fraţilor încredinţaţi ţie. Fiindcă, aşa cum auzi, Biserica e un trup [Ef 1, 23; Col 1, 24], iar capul ei este întâi-stătătorul, şi aşa cum toate celelalte mădulare ale trupului au, fiecare în parte, o singură lucrare [Rm 12, 4; 1 Co 12, 12-27] - piciorul pentru mers, mâna pentru apucat şi lucru, iar capul face alcătuirea [închegată] a întregului trup [Col 1, 17-18; 2, 19], ca unul ce are întru el toate simţurile, mintea şi cuvântul [raţiunea] însuşi - tot aşa şi fraţii din mănăstire nu au cu toţii toate [capacităţile], fiecare lucrând şi slujind prin fire altceva. De aceea, de-abia vei găsi una sau două virtuţi în acelaşi ascultător - şi nu e nimic de mirare, căci ei sunt fiecare mădulare în parte [1 Co 12, 27] - dar întâi-stătătorul se cere să aibă întru sine toate virtuţile, nu numai cele sufleteşti, ci şi cele trupeşti şi, mai mult, împreună cu virtuţile chiar şi harismele cele mistice şi mari.

Fiindcă, aşa cum capul bărbatului îşi trage frumuseţea şi cinstea de la conformaţia şi frumuseţea exterioară, dar este inutil şi fără cinste pentru toţi dacă nu are şi mintea şi simţurile intacte şi întregi, tot aşa şi întâi-stătătorul se cade să fie împodobit şi să strălucească nu numai prin virtuţile sufleteşti şi trupeşti, ci trebuie să fie împodobit şi mai mult încă de harismele duhovniceşti, pentru că una e virtutea şi alta e harisma; pentru că virtuţile se realizează din sârguinţa noastră proprie şi se adună din osteneli proprii, dar harismele duhovniceşti sunt daruri date de Dumnezeu celor ce se luptă [pentru ele].

Dumnezeu face să sporească virtutea

Ce vreau să zic deci?

- ✓ ***Postul şi înfrânarea sunt virtuţi, căci veştejesc plăcerile şi resping aprinderile trupului; iar acestea sunt lucrul voinţei noastre libere. Dar faptul de a le urma pe acestea fără strâmtorare şi osteneală şi de a ajunge la curăţie şi la desăvârşita nepătimire, aceasta este un dar al lui Dumnezeu şi o harismă preasublimă.***
- ✓ *Iarăşi: faptul de a-ţi stăpâni mânia şi irascibilitatea e izbânda unei lupte minunate şi a unei mari osteneli, dar faptul de a ajunge la nemişcarea lor deplină, de a câştiga seninătatea inimii şi o blândeţe desăvârşită este o lucrare a lui Dumnezeu singur şi o schimbare a mâinii Aceluia [Ps 76, 11].*
- ✓ *Şi iarăşi: faptul de a-ţi împărţi şi a da toate averile săracilor şi a te face un sărac care caută milostenie ţine de voia noastră, dar acela de a nu pofti nimic, de a răbda cu bucurie şi veselie cuptorul sărăciei [îs 48, 10] e lucrare tainică şi dumnezeiască.*

Astfel, orice făptuire bună şi frumoasă făcută după porunca lui Dumnezeu devine o virtute dar, aşa cum plugarul se osteneşte numai arând, săpând şi aruncând seminţele în pământ, însă ca ele să crească şi să dea rod târziu şi timpuriu [Iac 5, 7] e un dar al lui Dumnezeu, tot aşa vei găsi petrecându-se şi în cele duhovniceşti.

Căci de noi ţine să urmăm orice virtute şi să aruncăm cu mult chin şi osteneală seminţele virtuţilor, dar este darul şi mila lui Dumnezeu singur să facem să cadă peste ele ploaia iubirii Sale de oameni şi harul Său şi să facă purtător de rod pământul cel neroditor al inimilor noastre, ca grăuntele cuvântului [Mc 4, 14; Le 8, 11] care cade în sufletele noastre să se împărtăşească de umezeala dumnezeieştii bunătăţi, şi, sădit fiind, să crească şi să ajungă un pom mare [Mt 13, 31-32; Le 13, 19], adică la desăvârşirea bărbăţiei, a măsurii vârstei plinătăţii lui Hristos.

Îndatoririle păstorului

Trebuie deci ca tu, păstorul oilor lui Hristos, să câştigi, cum s-a spus, toată virtutea trupească şi duhovnicească, ca unul ce eşti cap al restului trupului adunării lui Israel [7 Rg 8, 14 etc] de sub tine; ca, privind fraţii la tine ca la un model [arhetip] frumos, să-şi întipărească în ei înşişi cât mai bine trăsăturile lui frumoase şi împărăteşti. Trâmbiţa care este întru tine să nu înceteze niciodată să răsune, ci unora spune-le dinainte sabia care vine asupra celor neascultători şi încăpăţânaţi ca şi atunci când nu vei fi ascultat să scapi sufletul tău de mânia înfricoşătoare a lui Dumnezeu; iar pe alţii învaţă-i, povăţuieşte-i, mângâie-i şi, atunci când au nevoie de mustrări şi înfruntări, stăruie cu timp şi fără timp, mustrând, certând, pedepsind şi tăind întreprinderile lor spre rău, precum îţi porunceşte dumnezeiescul Apostol [2 Tim 4, 2].

Deschide-ţi inima [2 Co 6, 13-16] deopotrivă pentru toţi fraţii tăi; să ai o iubire egală pentru toată frăţimea pe care o porţi întru tine, iar cinstea să o atribui cum se cuvine fiecăruia după vrednicia şi mărimea virtuţii lui nepreferând celui duhovnicesc şi virtuos nici chiar pe cel pe care-1 socoteşti cel dintâi în slujirile turmei tale. Căci cei care slujesc poartă vrednicia celor şapte diaconi zugrăviţi în Faptele Apostolilor [6, 5], sunt trimişi la slujire ca nişte duhuri slujitoare [Evr 1, 14] şi, dacă slujesc fără viclenie şi cu credinţă, ca şi aceia, fără orice câştig ruşinos [7 Tim 3, 8] vor primi, aici şi acolo, plată mare.

Dar cei care stăruie în rugăciune, liniştire şi slujirea cuvântului [FA 6, 4] întru răbdarea celor mai înalte rugăciuni ale ascezei, aceştia poartă împreună cu tine vrednicia apostolilor şi corifeilor înşişi, şi pe ei îi vei avea ca împreună-lucrători în vestea cea bună a învăţăturii tale duhovniceşti, ca unii care iau asupra lor poverile fraţilor [Ga 6, 2] şi te uşurează de ostenelile tale, strălucind în mijlocul celorlalţi ca nişte pietre scumpe [Za 9, 16].

Grija de suflete

În această lucrare a ta nu există pentru tine odihnă a trupului, nici desfătare. Nopţile, ca şi zilele, ţi se vor cheltui în grija sufletelor încredinţate ţie, ca nici unul din ele să nu ajungă pradă fiarelor fie mâncat de ursul poftei, fie înghiţit de balaurul irascibilităţii, fie rupt, sfâşiat în bucăţi de vulturii gândurilor mândriei, iar sufletul cel unu al unui singur om să ajungă mai multe, scindat într-o mulţime deosebită, ci ca să scapi nevătămată şi înmulţită turma ta Mai-marelui păstorilor [1 Ptr 5, 4], lui Hristos Dumnezeu, întreagă, purtătoare de rod, plină de virtuţi, luminată de cunoştinţa cea dumnezeiască, fără râie sau cu urechile tăiate, pătată sau

şchiopătând. Căci aşa vei mântui pe mulţi, făcându-i desăvârşiţi în lucrurile cele desăvârşite, nelipsindu-le nimic nicidecum [Iac 1,4], aducându-i Hristosului tău fără de prihană, curaţi de fapte întinate, şi te vei învrednici de răsplăţile cele mari care vin de sus, făcându-te împreună-locuitor cu apostolii şi păstorii lui Hristos, şi împreună-împărţind cu însuşi Fiul lui Dumnezeu în vecii nesfârşiţi.

Viaţa ta să fie o regulă [canon] pusă în mijlocul fraţilor şi părinţilor tăi, ca întru ea să se îndrepte strâmbăturile altora: să fii, aşadar, neiubitor de mese, neiubitor de vin, neuşuratic sau versatil, neiubitor de arginţi, neirascibil, neiubitor de slavă deşartă, neocărâtor, fără ţinere de minte a răului şi fără să răsplăteşti răul cu rău. Ci fii, mai degrabă, sărac, urând slava, urând toată plăcerea vieţii şi desfătarea trupului, smerit, simplu, având buna străpungere [a inimii], amabil, blând, nemânios, neiubitor de arginţi, necurios, liniştit, corect, răbdător, credincios, înfrânat, conştiincios, veghetor, osârditor, zelos, purtând de grijă de sufletele încredinţate ţie ca de mădularele tale proprii, punându-ţi şi sufletul tău pentru ele [1 In 3, 16] dacă e nevoie, şi nepunând nimic altceva din lucrurile lumii înaintea iubirii lor.

Şi pentru că dintre toţi ceilalţi tu ai fost preferat să paşti turma cuvântătoare a Stăpânului tău şi Dumnezeu, trebuie după cuvântul Acestuia să fii cel din urmă dintre toţi [Mc 9, 35] prin cugetul şi smerenia ta după Dumnezeu, ca să porţi ca un puternic slăbiciunile celor neputincioşi [Rm 15, 1], să vindeci ca un doctor patimile şi bolile celor ce bolesc cu sufletul, să întorci ca un păstor oaia cea rătăcită [Iac 5, 20; 1 Ptr 2, 25], iar pe cea care se poartă bine să o faci să se înmulţească prin virtuţi, însă pe cea plină de râie şi de nevindecat să o tai din turma cea înţelegătoare, ca să nu dea boala ei şi în oile raţionale sănătoase.

Un trai modest

Străduieşte-te deci cu râvnă să sporeşti turma Stăpânului tău. Să nu înclini spre uşurările şi desfătările trupului, nici să cheltuieşti rău lâna şi grăsimea [Iz 32, 3; 39, 19] oilor lui Hristos, strângând în comori, pentru desfătare, cele ale mănăstirii mai mult pentru tine însuţi decât pentru fraţii tăi. Să nu faci şi să nu spui pentru slava omenească nimic din lucrurile care nu sunt potrivite mănăstirii tale, să nu iubeşti să faci ieşiri continue [din mănăstire] cu măgari scumpi şi cu suită în urmă, ca şi înainte; căci îţi este de ajuns să ieşi şi numai o dată pe lună ca să împlineşti slujirile cele mai necesare şi problemele turmei tale, iar pe celelalte să le facă slujitorii, păstrându-ţi adică neîntreruperea în stăruirea în slujba cuvântului şi în purtarea de grijă a fraţilor împreună cu rugăciunea [FA 6, 4]. Să nu-ţi pregăteşti mese scumpe, iar pentru fiii tăi [duhovniceşti] mese umile, fără gust şi dispreţuite, ci masa să fie comună şi pentru tine şi pentru fiii tăi, afară de caz de boală sau de vizita unor

prieteni care au acelaşi cuget şi viaţă cu tine: fie din legume fierte şi seminţe, fie şi din peşti, o dată pe săptămână, duminica sau în praznicele împărăteşti, pregătită la comun de către chelar.

Un zel adaptat pentru fiecare

Nu te lăsa purtat de aprindere, mânie şi strigăt [Ef4, 31] împotriva fiilor şi fraţilor tăi afară de cazul în care acel lucru ar putea pune în primejdie sufletul lor, ci învaţă-i prin cuvânt şi grai blând cum trebuie să umble fiecare [Tes 4, 1] şi să petreacă în mijlocul frăţimii [7 Tim 3, 15]. Pe cei tineri şi neîntăriţi învaţă-i cum să se cruţe pe ei înşişi şi pe ceilalţi fraţi, ca să nu se facă celor ce-i văd prilej de vătămare prin mersul şi nestarea obiceiurilor, prin îndrăzneala şi ocupaţiile dezordonate ale tinereţii. Pe cei îmbătrâniţi în nevoinţă [asceză] învaţă-i prin cuvânt de înţelepciune răbdarea încercărilor care vin de la vrăjmaşul, smerenia, zdrobirea inimii [Ps 50, 19], străpungerea, lacrimile, grija şi stăruinţa, rugăciunea, fericitul plâns şi cum să fie şi să se facă prin cuvânt şi faptă de folos celorlalţi. Pe preoţi [învaţă-i] evlavia, liniştirea, meditaţia dumnezeieştilor Scripturi, cunoaşterea exactă a Canoanelor şi Tradiţiilor apostolice, corectitudinea dogmelor, curăţia inimii [Mt 5, 8], rugăciunea statornică şi străpungerea [inimii], şederea în frica lui Dumnezeu şi cum să stea cu cutremur în dumnezeiescul altar, taina Liturghiei, descoperirea tainelor lui Dumnezeu, pentru că acestora li s-a dat să cunoască tainele Împărăţiei Cerurilor [Mt 13, 14], după cuvântul Domnului, ca să fie pentru întreaga frăţime şi celor din afară sare şi lumină dumnezeiască [Mt 5, 13-14] ca unii ce au întru ei cuvântul vieţii [Flp 2, 16].

Datoria de a îndrepta

Iar dacă va trebui cândva într-o binecuvântată mânie să te pui în mişcare cu toiag şi vergi [Ps 22, 4; 1 Co 4, 21] împotriva celor aflaţi în neorânduială spre a face o tăiere a răului şi a restrânge între ei o stricăciune contagioasă, ca să nu laşi să se întindă mai rău cele ale lucrării şi dispoziţiei vicioase, să ştii că nici acest lucru nu a fost judecat ca un fapt discordant de Apostoli în Constituţiile lor şi de către de Dumnezeu purtătorii noştri Părinţi. Fiindcă orice mişcare şi acţiune a noastră care restrânge şi prigoneşte răutatea, ajutând astfel dreptăţii şi virtuţii, este lăudabilă şi plăcută lui Dumnezeu şi bine-primită de către toţi drepţii.

Martor este Iisus care loveşte cu un bici pe iudeii încăpăţânaţi, care făcuseră din casa de rugăciune casă de neguţătorie, şi răstoarnă mesele schimbătorilor de bani [Mt 21, 12-13 par]. Să nu dispreţuieşti printr-o blândeţe prefăcută, numai pentru lauda oamenilor, nici cel mai mic lucru făcut împotriva poruncii lui Dumnezeu

spre răsturnarea canoanelor şi constituţiilor apostolice şi ocara vieţii evanghelice şi a stării monahilor, ci, imitând pe Iisus Dumnezeu care a poruncit cu asprime [Mt 9, 30 par] şi s-a tulburat fără patimă [In 11, 33], răzbună poruncile lui Dumnezeu şi ale canoanelor aşezate de apostoli. Păzeşte întru toate şi în cercetarea gândurilor fiecăruia acrivia, ca să ştii care dintre ei are nevoie de îndepărtare, de pocăinţa cu lacrimi şi de starea penitenţilor, ca nu cumva din împătimire, cu ştiinţă sau cu neştiinţă, să faci din biserica lui Dumnezeu, în loc de templu sfânt, peşteră de tâlhari sau casă de desfrânare, şi să nu scapi de înfricoşătoarea osândă a mâniei lui Dumnezeu [Rm 2, 3] venită peste aceasta.

Grija de persoanele şi lucrurile sfinte

Căci trebuie să ştii că pentru fiecare din unii ca aceştia [penitenţi], cei care au fost înşişi văzători ai Cuvântului [Le 1,2] şi ucenicii Lui [Apostolii] le-au rânduit pe bună dreptate locul potrivit. Trebuie dar ca tu să te îngrijeşti şi mai mult de citirea constituţiilor şi canoanelor acestora, ca să ştii care sunt tainele credincioşilor ascunse în Hristos şi să nu greşeşti făcând cele nepotrivite dreptei cinstiri a lui Dumnezeu. „Să faci evlavioşi", după cum este scris, „pe fiii tăi duhovniceşti" [Lv 15, 31] şi să-i înveţi să aibă evlavie [şi frică] de sfintele şi dumnezeieştile Lui locuri, ca şi de vasele templului celui sfinţit al lui Dumnezeu şi de slujba [liturghia] lui, pentru că scris este: „Fericit omul care pentru evlavie tremură pentru toate" [Pr 28, 14]. Fiindcă trebuie să ştii că numai monahilor sfinţiţi [preoţi] şi celor care prin lupte şi pocăinţă s-au curăţit prin multe lacrimi şi se împărtăşesc cu preacuratele Taine ale lui Hristos, celor sfinţiţi şi celor mai evlavioşi, le-a fost afierosită de către Părinţi şi Apostoli slujirea [liturghia] unor asemenea lucruri şi să se atingă de ele. Să nu îngădui intrarea în dumnezeiescul altar tuturor celor ce vor, ci numai, precum s-a spus, celor mai evlavioşi dintre părinţii şi fraţii tăi care au fost sfinţiţi, iar pe ceilalţi şi pe fraţii care umblă fără orânduială [2 Tes 3, 6, 11] - vezi ce ţi se spune! - să-i opreşti. Căci mulţi - să ştii bine - prin dispreţuirea unor astfel de lucruri sunt tăiaţi din viaţa prezentă şi, negreşit, dacă nu bagi de seamă, se va întâmpla aceasta: sângele celor tăiaţi pentru aceasta din viaţă se va cere din mâinile tale [Iz 33, 6].

Acestea sunt, păstorule al oilor lui Hristos, şi încă mai multe decât acestea, cele pe care trebuie să le cunoşti întocmai şi să le faci cu osârdie spre paza turmei tale. Aşadar, dacă te-ai cunoscut pe tine însuţi ajuns la o atât de mare capacitate şi înzestrat cu astfel de harisme, încât numai prin lumina faptelor bune şi a cunoştinţei şi înţelepciunii dumnezeieşti care străluceşte din tine să fie luminaţi toţi cei ce se apropie de tine, fie ai tăi, fie străini, păstoreşte cu încredere oile [In 21, 16] lui Hristos cu cuvântul cunoscător al harului cel dat ţie, cu fapta după regula şi

legea cea dată ţie mai înainte de sus şi paşte mieluşeii Lui [In 21, 15] în păşunile mântuitoare ale poruncilor Lui, până ce vor creşte şi vor ajunge la măsura vârstei plinătăţii lui Hristos [Ef 4, 13] şi aşa vei avea plată multă de la El: faptul de a şedea pe acelaşi scaun şi a avea acelaşi sălaş cu apostolii Lui; iar dacă nu, restrânge-te la tine însuţi - dacă crezi în mine, cel ce mă neliniştesc de mântuirea ta - pentru că Dumnezeul nostru este foc mistuitor [Evr 12, 29]; Lui fie slava în veci. Amin.

Cateheza 19 - Grija părintească de suflete - Că nu trebuie să ne încredem în oameni numai pentru cuvintele şi făgăduinţele lor, ci credinţa în cuvintele lor trebuie întărită din faptele lor. Şi care este adevărata dispoziţie şi iubire a adevăraţilor învăţători faţă de cei învăţaţi de ei. Şi care sunt milostivirile şi purtarea lor de grijă. Şi cum mijlocesc aceştia pentru ei la Dumnezeu

Slăbiciunea cuvântului omenesc

Fraţilor şi părinţilor şi copiilor, fiecare dintre voi cunoaşte începutul prieteniei voastre faţă de mine, cum şi din ce pricină s-a făcut; ştiţi de asemenea şi măsura iubirii şi credinţei voastre faţă de Dumnezeu. Fiindcă eu nu ştiu să vorbesc exact despre un lucru nevăzut, iar a da încredinţare despre unele ca acestea numai prin cuvinte e cu neputinţă. Căci de multe ori ceea ce nu a făgăduit cineva dându-şi cuvântul, face numaidecât cu fapta, iar ceea ce a făgăduit cu jurăminte atunci când trebuie să facă îi pare rău şi renunţă cu totul, lucru pe care-1 vei găsi făcându-se la cei mai mulţi. Fiindcă rari sunt cu adevărat cei ce nu se lasă clintiţi de valurile vieţii, nici nu sunt înăbuşiţi de spinii ei [Mc 4, 7], nici nu sunt amăgiţi de plăcerile ei şi nu sunt înrobiţi averilor, pentru care se face toată minciuna. De aceea a nădăjdui numai în cuvinte şi a ne sprijini pe ele ca pe nişte lucruri sigure este lucru potrivit numai făgăduinţelor pe care ni le-a făcut nouă Dumnezeu. Fiindcă numai Acela are neschimbabilitate şi S-a arătat întotdeauna nemincinos. Dar, întrucât oamenii nu au stabilitate, ci se întorc şi rătăcesc în jurul multor lucruri, cel ce se bizuie numai pe cuvintele lor va avea parte doar de vânturi şi se va bucura de visuri deşarte. Fiindcă nimic din toate celelalte nu are o atât de mare instabilitate şi uşurinţă în schimbare cum are gândul omului, care stă numai atunci când trecând toate cele curgătoare, create şi văzute, va depăşi întunericul care-1 învăluie şi se va amesteca cu cele nevăzute şi stabile. Deci, întrucât socotesc să aşa stau lucrurile, iar voi, ştiu bine, veţi mărturisi împreună cu mine ceea ce spun, ascultaţi şi pricina pentru care vă grăiesc vouă acestea şi ce am păţit.

Cazul lui Teofilact

Aţi venit la noi cu iubire şi credinţă înflăcărată, aşa cum am putut să-mi dau seama din cuvintele şi feţele voastre, şi nu fiind siliţi de către cineva, ci imboldul spre aceasta venind de la voi înşivă. Deci văzându-vă pe voi aşa şi auzind de la voi asemenea cuvinte iubitoare de Hristos, am primit credinţa şi alegerea voastră liberă şi m-am umplut de afecţiune nepătimaşă pentru voi mai presus decât toţi, şi, mărturisesc, am faţă de voi o iubire mai mare, deşi mi s-a poruncit să-i iubesc pe toţi deopotrivă. Dar când pricina acestui început [al cuvântului], adică domnul Teofilact - deoarece cuvântul meu se adresează lui - a început iarăşi de multe ori să

vină la smerenia noastră cu mai multă râvnă şi o iubire încă şi mai caldă, fiindcă pentru cei ce văd drept aceasta străluceşte şi nu poate să se ascundă - pe care l-am primit ca pe un frate şi aşa l-am iubit ca pe mine însumi, dacă vrea să mă creadă, sufletul meu fiind pus în mişcare în chip firesc şi, ca să spun aşa, arzând de iubire, iar el a spus cuvinte şi i-a făcut lui Hristos o făgăduinţă, pe care nu m-am aşteptat vreodată s-o aud de la el, cuvinte pe care le-a scris însuşi Dumnezeu şi care au rănit ca o săgeată inima mea, dar nu numai aceasta, ci şi, ca unele ce s-au făcut necontenit în aceasta foc care mă mistuie şi mă arde - fiindcă n-am să vă ascund nimic din câte am pătimit pe nedrept de la voi - aceste lucruri m-au făcut să sufăr deopotrivă ziua şi noaptea, mi-au alungat dulceaţa somnului şi m-au silit să împing deoparte mâncarea. Setea de apă mi-a încetat pururea în însetarea după împlinirea cuvintelor lui, iar lumina soarelui simţită sensibil n-am mai vrut să o văd nicidecum, fiindcă doream să văd cândva pe fratele meu venind cu căldură la soarele spiritual [inteligibil]. Lacrimile mele, şi acestea foarte fierbinţi, se scurg şi se aduc lui Hristos pentru lucrul dorit de mine, ca el să se spele cu ele şi, privind cu mintea, să cunoască pe Făcătorul lui. Suspine ies din adâncul inimii mele, ca să scot din adâncul relelor sufletul pe care l-am iubit. Zac cu faţa la pământ jelind ne contenit, ca să ridic de jos pe preaiubitul meu. Strig chemând pe Domnul Atotţiitorul, ca să-mi smulgă din legăturile stăpânitorului lumii acesteia [Ef 6, 12] pe cel ţinut în el de bună voie. Fac şi zic poate şi altele, pe care nu e drept a le scrie, dar care sunt cunoscute numai lui Dumnezeu, pentru Care se şi fac. Şi dacă mint sau pur şi simplu n-am spus măcar un singur cuvânt şi nu l-am împlinit cu fapta, să nu fiu socotit împreună cu cei ce cred în Domnul, nici să văd slava sfinţilor, ci să pierd nădejdea pentru care am lăsat lumea.

Grija lui Simeon pentru monahi

Acestea sunt cele pe care le-am pătimit pentru voi şi nedreptăţile pe care le-am suferit pentru voi. Spuneţi deci şi voi căruia dintre voi i-am făcut o asemenea întristare? Daţi-mi în schimb, fraţilor, şi voi o iubire deopotrivă cu a mea, cel tiranizat de iubire. Întăriţi-vă cuvintele voastre prin fapte, ca să găsesc puţină uşurare. Arătaţi-mi, dacă mă iubiţi cu adevărat, sfaturile inimilor [Co 4, 5] voastre. Ştiu şi eu nu numai prin cuvinte, dar şi prin fapte, că Dumnezeu este cu voi şi că nu m-am ostenit în deşert [Flp 2, 16]. Iar dacă nu vreţi, de ce aţi mai venit la mine punând peste mine această povară şi depărtându-vă, mă împovăraţi încă şi mai mult? E o povară care lucrează în mine bucurie negrăită şi o tristeţe infinită, lucru paradoxal: bucurie pentru că mă rog pentru voi şi mă veselesc nădăjduind să vă primesc înapoi, întristare pentru că mă tem să nu fiţi sufocaţi de lume şi, amăgiţi fiind, să minţiţi lui Hristos, lucru pe care gândindu-1 tremur şi-mi ies din mine.

Acest lucru este cheltuiala sufletului meu şi nu mă lasă să mă odihnesc sau să mă bucur. De aceea umblu într-adevăr jelind şi mâhnindu-mă [Ps 34, 14] şi jelindu-mă că mai bine e să ies din viaţă [Iona 4, 8], pentru că nu socotesc drept câştig să mă mântuiesc singur nici nu vreau să slăvesc pe Dumnezeu fără voi. Deci dacă acestea sunt de ajuns în ce mă priveşte, răspundeţi şi voi, dacă vreţi, şi spuneţi de ce parte vă alăturaţi, şi întăriţi cuvântul cu fapta, ca să mă bucur sau, iarăşi, să mă întristez.

Nădăjduiesc însă, şi mă rog privind nevăzut la Domnul, că nu veţi minţi nici nu veţi spune unele în locul altora, ci veţi arăta mai degrabă cu fapta cele pe care le făgăduiţi în cuvinte. Deci să nu vă îndoiţi cu nimic de acestea, nici să nu se înalţe gânduri de necredinţă în inimile voastre, fraţii mei [Le 24, 38], ci ascultaţi-mi cuvintele cu durere şi vedeţi că nu voi grăi nici un lucru deşart sau amăgitor.

Să fugim de mizeria noastră de aici în Dumnezeu

Ridicaţi-vă ochii sus spre cer şi pe pământ jos [îs 8, 21-22] şi înţelegeţi ce lucruri şi câte lucruri a făcut Dumnezeu pentru noi. Priviţi şi cercetaţi întocmai că nici un lucru din toate acestea nu este stabil, dar numai sufletul omului se vede nevăzut în cele ce se văd şi se crede că e nemuritor, el care, unit fiind cu trupul şi sălăşluind în trup, le vede pe toate şi înţelege cele materiale şi create şi alcătuite din lucruri trupeşti, iar, desfăcându-se de acesta, ajunge în însăşi ceasul acela în afara oricărei cunoaşteri, şi se înscrie numai în cele imateriale şi inteligibile. Deci dacă e luminat de lumina poruncilor lui Hristos şi ajunge în însăşi lumina infinită a milostivei Dumnezeiri, aflând veselia cea negrăită şi fără de sfârşit; dar dacă e cuprins în întunericul păcatelor, ajunge, vai, în chip asemănător într-un întuneric nesfârşit, amestecat cu foc aprins [Sol 17, 5-6].

Deci aşa stând lucrurile, lucruri pe care şi voi le mărturisiţi în chip drept, ce mai întârziem şi de ce nu fugim de focul cel amar? De ce spunem: „Vai celor iubitori de lume şi iubitori de plăceri", şi nu simţim că ne aflăm de fapt între aceştia? De ce spunem: „Fericiţi cu adevărat cei ce caută pe Domnul şi în El îşi pun nădejdile lor [Ps 11, 7], dar nu înţelegeţi, nenorocirea voastră, fugind de ea? ***De ce socotiţi că mărturisiţi şi credeţi într-un Dumnezeu pe Care nu vreţi, să-L cunoaşteţi şi Căruia nu vreţi să-I slujiţi? Unde nădăjduiţi atunci când, lăsând cele bune aflate în mâinile voastre, vă alipiţi de cele zadarnice şi curgătoare?***

Cum zici, spune-mi - ca să-mi întorc cuvântul şi către fiecare dintre cei ce alipesc de zădărnicia celor drept prezente - : „Ştiu toate: că sunt muritor şi că o umbră sunt cele văzute, că moartea e neaşteptată şi slava drepţilor veşnică, iar ruşinea păcătoşilor nu are sfârşit", dar nu te depărtezi de cele rele? Iar dacă vezi, cum te

împiedici ca un orb, şi tot trupul şi tot sufletul ţi-e înnegrit [Cânt 1, 6; Iov 30, 33]? ***Dacă ştii cele mai bune, cum faci cele mai rele, ca unul care nu are simţire? Dacă ştii că toate sunt umbră şi toate cele văzute trec, cum nu te ruşinezi să te joci cu o umbră şi să strângi ca pe o comoară cele curgătoare? Căci asemenea unui copil care scoate apă cu sita, nu simţi şi nu ţi se pare oare că gândeşti, preaiubitule, ca şi cum părerea şi închipuirea ar fi un lucru foarte serios, deşi sunt lipsite de existenţă?***

Să ne grăbim spre Hristos Dumnezeu

Omule, crezi că Hristos este Dumnezeu? Dacă da, teme-te şi păzeşte poruncile Lui. Iar dacă nu, întreabă chiar şi pe demoni, pe care poate îi socoteşti mai vrednici de credinţă [Mt 8, 29; Iac 2, 19]. învaţă de la cei cărora le eşti rob şi cărora le urmezi, că nu este alt Dumnezeu afară de El [Dt 4, 35], că nimeni nu se aseamănă Lui, nici nu poate fi asemenea [îs 40, 18]. Căci este Stăpânitor a toate, Judecător a toate, împărat a toate, Făcător al luminii şi Domn al vieţii. El este Lumina cea negrăită, neapropiată [Tim 6, 16], Cel ce singur este [Iş 3, 14], Care face să piară prin arătarea Lui de la faţa Lui, pe vrăjmaşii lui [Ps 67, 2-3] şi pe cei ce nu fac poruncile Lui, în acelaşi chip în care soarele care răsare alungă negura nopţii; şi iată Domnul Dumnezeul nostru, necuprins în cele necuprinse, neînţeles în cele neînţelese, Se va arăta numai celor vrednici pe măsura credinţei în El, iar păcătoşii vor fi în lumină acoperiţi ca de întuneric [Sol 17, 19-20], ruşinându-se în bucurie, roşi în veselie şi arşi cumplit şi pedepsiţi în felurite chipuri de propriile lor patimi, după cum drepţii sunt încununaţi de feluritele lor virtuţi.

Prin urmare, acestea le-am găsit trupeşte zăcând scrise în de Dumnezeu insuflatele Scripturi şi le-am învăţat duhovniceşte de la Duhul şi le-am scris spre încredinţarea voastră, neputându-mă sustrage din multa iubire de la aceasta. Iată deci, v-am vestit vouă toate şi n-am ascuns talantul [Mt 25, 25] şi n-am pizmuit mântuirea voastră. Fiecare dintre voi să-şi aleagă ce vrea. Fiindcă eu m-am slobozit de acum de învinuirea cu privire la voi în Hristos Iisus, Domnul nostru. Amin.

Cateheza 20 - Spre Hristos pe urmele părintelui duhovnicesc - Despre lepădarea şi tăierea voii către cei ce au cerut să le scrie cum trebuie cineva să-şi petreacă viaţa ascetică. Şi că pentru aceasta este bine şi folositor să aibă o călăuză iscusită, adică un părinte duhovnicesc spre a învăţa cele ale virtuţii şi lucrarea cu anevoie de realizat a meşteşugului ascetic. Şi despre credinţa în părinţii duhovniceşti şi vederea luminii, care luminează tot sufletul ce înaintează spre iubirea lui Dumnezeu

Fraţii mei iubiţi şi prea dragi, de multe ori aţi vrut să ascultaţi de la smerenia mea un cuvânt de folos, dar din pricina plecării voastre grabnice, nu am vrut, spre folosul vostru, să grăim cu voi din gură cele ce trebuiau spuse ca nişte lucruri lăturalnice. De aceea, fiindcă aţi cerut să vă scriu acum iubirii voastre, pe bună dreptate m-am îndemnat şi am scris nu cele spre povăţuire - fiindcă sunt nevrednic - ci cele spre sfătuire şi aducere aminte, ca unul ce vă iubesc foarte tare, şi câte ştiu că sunt de folos sufletului la fuga din lume şi la înstrăinarea de patimi, la iubirea de Dumnezeu şi nepătimirea desăvârşită.

Hristos e totul pentru adevăraţii creştini

Prin urmare, am socotit lucru drept ca, adresându-mă unui om ce însetează după mântuirea sufletească, să nu-mi fac de altundeva începutul decât de la însuşi izvorul cel veşnic, Mântuitorul Hristos Dumnezeul nostru, pentru Care se face cuvântul nostru şi toată întreprinderea, şi pentru Care este toată râvna cea bună cu nădejde şi tot gândul cel bun; căci El este temelie nesfărâmată pentru cei începători, nădejde neruşinată pentru cei aflaţi la mijloc şi iubire nesăturată şi viaţă nesfârşită pentru cei desăvârşiţi.

Glasul Lui l-am auzit zicând îndeobşte către toţi: ***„Cine nu-şi va lăsa tatăl şi mama şi fraţii, şi toate averile lui şi nu-şi va lua crucea lui şi îmi va urma Mie, nu este vrednic de Mine"*** [Mt 10, 37-38]. Deci pentru nimic altceva n-am fost învăţaţi de către Scriptură că trebuie să ne purtăm crucea până la sfârşit şi n-am aflat din însăşi experienţa noastră, decât pentru răbdarea necazurilor şi în-cercărilor, şi în cele din urmă, pentru moartea de bunăvoie, pe care în vremurile de atunci, când domneau ereziile, mulţi au ales-o prin mucenicie şi prin tot felul de chinuri, iar acum prin harul Hristos într-o vreme de adâncă şi desăvârşită pace am fost încredinţaţi că nimic altceva nu este „crucea" şi „moartea", decât omorârea desăvârşită a voii proprii. Fiindcă cel ce-şi împlineşte în orice chip voia sa, nu va putea vreodată să păzească porunca Mântuitorului Hristos.

Să ne câştigăm un părinte duhovnicesc

Deci ca să îmi fac cuvântul ca adresându-mă unuia singur, vă voi spune acestea: Frate, cheamă cu stăruinţă pe Dumnezeu, ca să-ţi arate un om care să te poată păstori în chip frumos, pe care trebuie să-1 asculţi ca pe însuşi Dumnezeu, şi să săvârşeşti fără şovăială cele spuse ţie de către el, chiar dacă cele făptuite ţi se par a fi potrivnice şi vătămătoare. Şi dacă inima ta e încredinţată de har şi ai o încredere prisositoare în cel pe care-1 ai părinte duhovnicesc, fă ceea ce îţi spune şi te vei mântui; căci e mai bine să te numeşti ucenic al unui uce-nic şi să nu vieţuieşti de sine [idiorythmos] strângându-ţi roadele nefolositoare ale voii proprii. Iar dacă Duhul Sfânt te va trimite la un altul, să nu şovăi nicidecum: fiindcă auzi cum Pavel sădeşte, Apolo udă şi Hristos face să crească [7 Co 3,6].

Să-l urmăm ca pe Hristos în viaţa Sa public

Fă, aşadar, frate, precum ţi-am spus, şi du-te la omul pe care Dumnezeu ţi-1 va arăta în chip tainic prin tine însuţi sau printr-un rob al său. Şi uitându-te la el ca la Hristos însuşi şi vorbind cu el, aşa să-l cinsteşti pe el şi aşa să fii învăţat de către el cele folositoare.

Dacă auzi de la el: „Ieşi din pământul voii tale şi din rudenia cugetului tău [Fc 12, 1]", să nu şovăi nici să nu te ruşinezi fiind biruit de slava deşartă. Dacă îţi spune: „Vino în pământul ascultării, pe care ţi-1 voi arăta ţie [Fc 12, 1]", aleargă, frate al meu, pe cât îţi stă în putere, ca să nu dai somn ochilor tăi [Ps 131, 4] nici să nu-ţi pleei genunchiul [Judecători 7, 5] tras fiind de trândăvie şi lenevire. Căci poate acolo ţi Se va arăta Dumnezeu Care vrea să te arate tată a multor copii duhovniceşti [Fc 17, 4-5] şi să-ţi dăruiască pământul făgăduinţei [Fc 12, 7; 17, 8], pe care-1 moştenesc numai drepţii [Mt 5, 5]. Dacă te urcă în munte [Mt 17, 1-6], urcă cu râvnă, căci vei vedea, ştiu bine, pe Hristos schimbat la faţă şi strălucind mai presus decât soarele prin lumina Dumnezeirii şi vei cădea poate cu faţa la pământ neputând vedea ceea ce nicicând nu se poate vedea, şi vei auzi de sus glasul Tatălui, şi vei vedea un nor umbrind şi pe proroci stând de faţă şi încredinţând pe cei vii şi pe cei morţi că El este Dumnezeu şi Domnul. Dacă te îndeamnă să-i urmezi, străbate cetăţile [Mt 9, 35] cu îndrăzneală; căci te vei folosi foarte mult, dacă vei privi spre el şi numai spre el. Dacă îl vei vedea mâncând împreună cu desfrânatele, cu vameşii şi cu păcătoşii [Mt 9, 11], să nu gândeşti nici un lucru pătimaş şi omenesc, ci socoteşte-le pe toate nepătimaşe şi sfinte şi, atunci când îl vezi pogorându-se la patimile omeneşti înţelege cu mintea ceea ce a spus: „M-am făcut tuturor toate, ca pe toţi să-i dobândesc" [1 Co 9, 22. 19]. Dar nici chiar atunci când îl vezi cu ochii, să nu te încrezi nicidecum în ei, fiindcă înşală şi aceştia, precum am învăţat prin experienţă.

Urmându-i şi dând crezare celor spuse de el, să nu priveşti spre cei ce sunt împreună cu tine [cf. In 21, 19-20] nici să spui despre cineva: „Doamne, dar cu acesta ce va fi?" [In 21, 21], ci întotdeauna să iei seama la tine însuţi şi să ai în faţa ochilor moartea şi să observi cu luare aminte în ce virtute îl vei preamări pe Dumnezeu [In 21, 19]. Să nu te înalţi atunci când eşti cinstit pentru învăţătorul tău de către oameni mai mari decât tine, nici să nu ai pentru numele aceluia mulţi oameni care să asculte de tine, ci bucură-te mai degrabă dacă numele tău va fi scris în cerul smereniei [Le 10, 20]. Dacă vezi până şi umbra ta fâcându-i pe demoni să tremure [Le 10, 20; FA 5, 15], nu-ţi atribui deloc acest lucru ţie însuţi, ci mijlocirii părintelui tău, şi ei se vor teme încă şi mai mult de tine.

Să-l urmăm cape Hristos la Cină

Dacă te îndeamnă să şezi la masă, aproape de el, primeşte cu recunoştinţă, şi păstrează faţă de el respect şi cinste dimpreună cu tăcere, şi să nu te atingi de cele puse înainte fără binecuvântarea aceluia; nici să dai ceva altuia sau să îndrăzneşti să cinsteşti mai mult pe cineva fără voia şi porunca aceluia.

Iar dacă te va chema cel din urmă dintre toţi, nu spune: „Mă voi aşeza la dreapta sau la stânga", ştiind că acest loc a fost pregătit pentru alţii [Mc 10, 37], ci, auzind că „cel ce vrea să fie întâiul dintre toţi, să fie cel din urmă" [Mc 9, 35], primeşte locul de jos ca pe cel de sus [Le 14, 10] şi iubeşte pe învăţătorul ca pe unul care lucrează pentru tine cele mai bune prin cele umile. Nici să nu-ţi întinzi cu îndrăzneală cel dintâi împreună cu el mâna în blid [Mt 26, 23], fiindcă ştii a cui a fost această îndrăzneală [Mt 26, 25]. Dacă vrei să-ţi spele picioarele tale, respectă-1 ca pe un domn şi învăţător [In 13, 13] şi refuză lucrul acesta. Dar dacă-1 vei auzi: „Nu vei avea parte de mine, dacă nu-ţi voi spăla picioarele tale" [In 13, 8], oferă-i cu sârguinţă spre curăţire tot trupul tău [In 13, 9], ca să afli din cele făcute cu tine marea înălţime a smereniei celei îndumnezeitoare, şi, dacă ai conştiinţa a ceea ce s-a făcut, să te foloseşti de aici mai mult decât dacă ai spăla picioarele tatălui tău.

Dacă îţi va spune aşezându-se: „Unul dintre voi mă va vinde sau se va sminti de mine" [Mt 26, 21; 16, 23], nu-ţi ascunde viclenia, şi, dacă recunoşti acest lucru, mărturiseşte; iar dacă nu, căzând la picioarele lui întreabă cu lacrimi: „Oare nu sunt eu, stăpâne?" [Mt 26, 22. 25]. Fiindcă de cele mai multe ori cădem fără să ştim. Dar să te pleci la pieptul tău nu-ţi este îngăduit; căci, dacă în marea sa iubire faţă de Hristos, Ioan a îndrăznit să facă aceasta ca faţă de un om [In 13, 23], şi el împreună cu toţi a primit porunca ca atunci când va face toate, să se numească pe sine rău netrebnic [Le 17, 10].

Să-l urmăm ca pe Hristos în Patimă

Dacă-l vezi pe cel ce te călăuzeşte făcând minuni şi fiind slăvit, crede şi te bucură şi mulţumeşte lui Dumnezeu, că ai întâlnit un asemenea învăţător, dar să nu te sminteşti văzându-l necinstit de către cei pizmuitori, sau poate pălmuit [Mt 26, 67] şi târât, ci, ca un nou Petru, ia sabia şi taie nu numai urechea [Mt 26, 55], ci şi mâna şi limba retează-i-o celui ce îndrăzneşte să grăiască împotriva părintelui tău şi caută să se atingă de el.

Iar dacă vei fi certat ca şi acela, negreşit vei fi lăudat şi mai mult din pricina multei tale iubiri şi credinţe. Iar dacă înfricoşându-te ca un om vei spune: „Nu-l ştiu pe omul acesta" [Mt 26, 73], plânge iarăşi după acestea cu amar [Mt 26, 75], dar să nu te cufunzi în deznădejde; şi am încredere că acela mai întâi te va atrage la sine. Dacă-l vei vedea răstignit ca pe un făcător de rele [Le 23, 32] şi pătimind împreună cu făcătorii de rele, de e cu putinţă, atunci să mori împreună cu el; iar dacă nu e cu putinţă, să nu te alături celor răi ca un rău şi vânzător, nici să nu te faci părtaş împreună cu ei la sânge nevinovat [Mt 23, 30], ci, dacă ai părăsit păstorul pentru puţin timp ca un fricos şi un laş, păzeşte credinţa în el. Dacă e slobozit din lanţuri, vino iarăşi la el şi cinsteşte-l încă şi mai mult ca pe un mucenic; iar dacă a murit în încercări, cere cu îndrăzneală trupul lui [Mc 15, 43] şi cinsteşte-l încă şi mai mult decât atunci când stăteai în preajma lui pe când era însufleţit, şi, ungându-l cu miruri scumpe, îngroapă-l [Mt 26, 12]. Şi chiar dacă nu a treia zi, dar în ziua de apoi va învia împreună cu toţi. Crede că stă cu îndrăzneală înaintea lui Dumnezeu chiar dacă ai aşezat trupul lui în mormânt şi cheamă fără şovăială mijlocirea lui; şi el te va ajuta aici şi te va păzi din toate cele potrivnice şi, atunci când vei ieşi din trup, te va primi şi-ţi va găti sălaş veşnic [cf. In 14, 1-2].

Să-l urmăm în slavă şi lumină

Căci dacă după toate cele zise mai înainte chemându-te deoparte te îndeamnă să te linişteşti şi îţi va spune: „Şezi aici fără să ieşi până când te vei îmbrăca cu putere de sus" [Le 24, 49], ascultă-l cu nădejde sigură şi cu bucurie nesăturată. Nemincinos, fratele meu, şi adevărat e un asemenea învăţător. Fiindcă va veni peste tine acum aceeaşi putere a Duhului Sfânt [FA 1, 8] nu în chip de foc arătându-se sensibil, nici cu vuiet mare şi cu suflu puternic [FA 2, 3. 2] - fiindcă acestea s-au făcut atunci pentru cei necredincioşi - ci în chip spiritual [noeros], în chip de lumină spirituală [inteligibilă] cu toată seninătatea şi voioşia, lucru care este un preambul al luminii celei dintâi şi veşnice şi o scânteiere şi o strălucire a fericirii celei veşnice [Sol 7, 26]. Aşadar, arătându-se această lumină orice gând pătimaş piere, orice patimă sufletească e alungată, şi orice boală trupească primeşte vindecare. Atunci ochii

inimii se curăţă şi văd ceea ce s-a scris în fericiri [Mt 5, 8]. Atunci sufletul, privind ca în oglindă, vede până şi cele mai mici greşeli ale sale, se cufundă în adâncul smereniei şi, înţelegând măreţia Slavei, se umple de toată bucuria şi veselia, şi minunea făcută fără de nădejde lasă să-i curgă izvoare de lacrimi; şi aşa omul se schimbă întreg, cunoaşte pe Dumnezeu şi este cunoscut mai întâi de El. Fiindcă ea [smerenia] şi numai ea îl face pe om să dispreţuiască toate cele pământeşti şi cereşti, prezente şi viitoare, triste şi îmbucurătoare, şi îl face pe om, pe cât este cu putinţă oamenilor, prieten cu Dumnezeu şi fiu al Celui Preaînalt şi Dumnezeu [Ps 81, 6].

Smerenia şi iubirea, virtuţile cuprinzătoare

Aşadar, acestea le-am scris iubirii tale ca, având-le în scris, lucrurile pe care le-ai cerut să le auzi odată de la smerenia mea să le citeşti când vrei. Dacă şi crezi că prin noi acestea ţi le porunceşte în chip iconomic şi folositor Duhul Sfânt, toate se vor face precum am spus, unul după altul, iar câte le-am lăsat deoparte, căci sunt multe, te va învăţa prin tine însuţi Hristos însuşi.

Iar dacă ţi se par a fi nevrednice de crezare şi nu de ajuns, iartă-mă pentru că te sfătuiesc cele pe care le-am învăţat, şi urmează tuturor celor pe care le ştii mai bune; vezi însă, fratele meu, să nu cumva să urmezi fără sfat şi celor mai rele. Fiindcă rari cu adevărat şi foarte rari sunt acum cei ce ştiu să păstorească frumos şi să vindece sufletele raţionale. Fiindcă postul şi privegherea şi chipul din afară al evlaviei mulţi l-au făţărit sau chiar l-au dovedit cu fapta, şi a învăţa multe pe de rost sau a învăţa în cuvinte pe alţii pot să facă cu uşurinţă mulţi, dar foarte puţini se vor găsi când va fi vorba de tăierea prin plâns a patimilor şi de dobândirea aievea a virtuţilor cuprinzătoare. Iar virtuţi cuprinzătoare numim smerenia, care desfiinţează patimile şi aduce nepătimirea cerească şi îngerească, şi iubirea care niciodată nu stă şi nici nu cade [1 Co 13, 8], ci necontenit tinde spre cele dinainte [Flp 3, 13] adăugând dor la dor şi dragoste la dragoste, din care se dăruieşte discernământului desăvârşit, care călăuzeşte frumos pe sine însuşi şi pe cei ce îl urmează ei şi străbate fără împiedicare marea înţelegătoare [Sol 10, 18]; pe acesta mă rog să ţi se dea şi ţie de la Dumnezeu, şi mai cu seamă acum, pentru ca să deosebeşti în chip plăcut lui Dumnezeu cele ale tale şi aşa să faci şi să te sârguieşti ca să găseşti pe Hristos lucrând acum împreună cu tine, iar în veacul viitor dăruindu-ţi cu bogăţie desfătarea luminării care vine de la El; şi nu urma lupului ca unui păstor [Mt 7, 15], nici nu te furişa într-o turmă bolnavă [Iz 34, 4], nici să nu te găseşti singur îndeosebi, ca nu cumva fie să te arăţi căzut pradă lupului celui stricător de suflete, fie să-ţi sfârşeşti viaţa bolind sufleteşte sau să dobândeşti numai acel „Vai celui ce cade singur" [Ecc 4, 10]. Fiindcă cel ce s-a predat pe sine însuşi unui învăţător bun

nu va avea nici una din grijile acesta şi se va mântui în Hristos Iisus Domnul nostru, căruia fie slava în veci. Amin.

Cateheza 21 - Fericitul sfârşit al monahului Antonie - Despre pomenirea morţii. Şi ce sfârşit bun a avut de trei ori fericitul lui frate Antonie. Iar spre sfârşit cuvânt de îngropare pentru el

Curăţia monahului Antonie

Fraţilor şi părinţilor, mă rog lui Dumnezeu Cel ce s-a milostivit de mine să rânduiască cele spre mântuirea tuturor şi să îndrepteze în chip frumos sufletele noastre spre viaţa de acolo, unde ne aşteaptă pe noi fraţii şi părinţii care ne-au luat-o înainte, şi unde s-a mutat şi de trei ori fericitul nostru frate Antonie *(1 Este vorba de un monah decedat tânăr din comunitatea de la Sfântul Mamas, menţionat, se pare, ca unul dintre ucenicii de frunte ai Sfântului Simeon, în Viaţa sa* (cap. 58). *întreaga cateheză trădează patosul şi afecţiunea Sfântului Simeon, fiind concepută pe un ton extrem de viu şi personal, lăsându-ne să simţim nemijlocit sufletul său arzător [n. B. Krivoch6ine, SC 104, p. 351].)*, după ce a vieţuit aici în chip frumos şi cuvios, pocăindu-se cu adevărat şi mărturisind cu osârdie lucruri pe care puţini monahi le socotesc a fi păcate. Căci curat fiind şi dobândind inimă curată [Mt 5, 8] de gândurile pătimaşe, sfântul acela socotea şi-şi mărturisea păcatele cele mici - cum mi se par negreşit şi mie - ca pe nişte păcate mari, căci ocrotit de harul lui Dumnezeu, şi-a petrecut viaţa feciorelnic la trup şi neprihănit la inimă. Şi din ziua în care a intrat pe poarta mănăstirii şi s-a făgăduit lui Hristos, nu şi-a întinat haina trupului sau a sufletului său nici prin însoţirea cu gândurile, nici prin consimţirea la gânduri, nici prin vreo faptă oarecare, aşa cum mi-a spus mie, care şedeam şi plângeam lângă patul său, grăind aşa: *„Ce plângi, zicea, frate? Nu m-am făcut tăgăduitor al credinţei în Dumnezeu, şi pe aceasta am păzit-o, nădăjduiesc, ca şi pe Acela [2 Tini 4, 7]. Şi din ziua în care am ajuns în această sfântă mănăstire - nu spun aceasta lăudându-mă, ci îndrăznind spre Dumnezeu şi în rugăciunea părintelui nostru - nu am săvârşit păcat trupesc. Iar mâncând şi bând, mi-am petrecut fără griji zilele mele. Iar acum mă încredinţez pe mine însumi iubirii de oameni a lui Dumnezeu Care le ştie pe toate, să facă cum ştie cu smerenia mea!"*

Aşadar, care din zicerile şi rostirile ultime ale marilor părinţi sunt mai mari decât cele ale fratelui nostru? Căci ne-a făcut cunoscută cu îndrăzneală neprihănirea şi fecioria sa şi în acelaşi timp, şi-a dobândit pentru sufletul său necăderea smereniei lui păzind prin aceasta cuvântul Stăpânului, sau mai bine spus porunca Lui care zice: ***„Când aţi făcut toate, atunci spuneţi: Slugi netrebnice suntem, am făcut ceea ce trebuia să facem"*** [Le 17, 10]. După care, vorbind îndeosebi cu sfântul părintele nostru, i-a povestit, plângând, lucruri asemănătoare care l-au făcut să-şi iasă din sine şi pe însuşi sfântul părintele nostru şi pe noi înşine, dar nu numai aceştia, ci şi pe toţi cei care le-au auzit după săvârşirea aceluia. Fiindcă nimeni

dintre noi nu nădăjduia ca în unul ca acela să se ascundă o asemenea comoară de neprihănire şi feciorie.

Moartea sa, prilej de mâhnire pentru Simeon

Căci după ce a îmbrăcat astfel sfântul, marele şi îngerescul chip, cu râvnă mare şi vărsând multe lacrimi, cu credinţă neclintită şi în cunoştinţă desăvârşită, aşa în a şaptea zi nou luminatul acesta şi soldatul nou recrutat, care a intrat ultirnul după noi în viaţa aceasta şi a lăsat primul deşertăciunea lumii, a plecat la Stăpânul său cu bucurie negrăită, lăsând în urmă sărmanilor de noi o jale neîncetată. Căci atunci când îmi aduc aminte ceea ce şi voi ştiţi că făceam şi spuneam către el, cu râvnă, eu, deşertul, spunându-i cele privitoare la mântuirea lui sufletească, îmi ies cu totul din mine şi mintea, cugetul şi inima mi se aprind: cum a putut să se ascundă de mine, cum am ajuns atât de deşert, încât să povăţuiesc un bărbat de care mai degrabă se cuvenea să fiu povăţuit eu însumi? Căci judecând drept lipsuri virtuţile aceluia, sufeream foarte şi mă tulburam pentru mântuirea sufletească a doritului nostru frate - căci aşa se cuvine să nu mint.

In Hristos mă laud [2 Co 11, 3.1] şi de o bucurie negrăită [7 Ptr 1, 8] sunt cuprins însă că l-am expediat aşa pe fratele nostru, ca mai apoi în lucruri şi fapte ca acestea să mă învrednicesc să-1 văd mergând spre Hristos [2 Co 5, 8]. Căci ştie Dumnezeu Cel ce cercetează cugetele şi gândurile noastre, că multă sârguinţă şi griji mi-am făcut pentru el de la bun început şi multe lacrimi am vărsat din pricina lui. Iar Dumnezeu Cel iubitor de oameni n-a trecut cu vederea cererea sărmanului de mine [Ps 54, 1], ci acesta a plecat la cer în iubirea cea întreolaltă, în smerenie şi în credinţa cea faţă de noi, lăsându-şi numai trupul în sărmanele mele mâini.

Ultimele sale clipe

Căci jelind eu şi zicându-i: „Nu ne uita pe noi, frate, căci acum pleci şi ne laşi pe noi", aşa ne-a răspuns în chip senin: „Nu [vă voi uita], nădăjduiesc în Dumnezeu".

Acest cuvânt a fost ultimul care a ieşit din preacuratele sale buze atunci când a plecat la Dumnezeu, şi nu 1-a rostit numai o dată, ci de două ori. Atunci când i-am cerut din nou: „Să nu ne uiţi, frate prea-iubit", el a făgăduit a doua oară să nu ne uite. Şi întinzându-şi picioarele [Fc 49, 33] şi încrucişându-şi mâinile în semnul crucii, într-o stare şi o mişcare netulburată a sufletului, aşa a adormit adânc cu pace în somnul cel preadulce, dormind somnul cuvenit drepţilor, nearătând nici o afecţiune pătimaşă faţă de cele prezente. Fiindcă nici de rude nu şi-a adus aminte, nici vreun prieten din această viaţă n-a numit, nici n-a rânduit ceva pentru vreun

lucru pământesc, ci urând şi scârbindu-se ca de gunoi sau de noroi de toate cele de aici, aşa gol de toată pofta acelora şi de afecţiunea celor văzute s-a strămutat spre palatele împărăteşti spirituale [inteligibile], făcându-se cu adevărat locuitor şi moştenitor al acelora. Şi pe drept cuvânt: căci dacă Hristos ne-a poruncit, fiind noi goi, să îmbrăcăm pe fraţi [Mt 25, 36. 40], cu atât mai mult El însuşi nu se va face oare haină şi acoperământ preadulcelui meu frate, care pentru El a dezbrăcat toate cele ale lumii şi a plecat la El gol?

Dar privind noi toţi la viaţa fratelui nostru, să imităm, rogu-vă, credinţa aceluia, luptele lui, mărturisirea lui, căinţa lui, ca şi noi ajungând la ieşirea din trup, să ieşim din trup [2 Co 5, 8] fără frică şi fără tulburare ca şi acela, şi, ajungând la Dumnezeu, să intrăm la El cu nădejdile celor bune şi să ne odihnim în corturile cele veşnice, unde este sălaşul tuturor celor ce se veselesc [Ps 86, 6] şi sălăşluieşte corul fericiţilor şi sfinţilor părinţilor noştri.

Rugăciune către monahul Antonie

Dar o, preaiubite şi iubite al lui Dumnezeu, de trei ori dorite frate, adu-ţi aminte de făgăduinţa ta şi nu uita ultimele şi preadulcile tale cuvinte către mine, mijlocind pentru noi fraţii tăi şi pentru tot neamul tău. Fiindcă ştii în ce rele suntem , iar tu ai ajuns întru cele bune şi în multe bunătăţi; căci cel ce a scăpat de întuneric cunoaşte întocmai nefericirea celor ţinuţi în el. Aşadar, te rugăm, roagă şi acum pe Dumnezeu pentru toată frăţia ta în Hristos, tu care niciodată n-ai refuzat pe cel ce se ruga de tine, nici nu i-ai lipsit pe cei sărmani de hrana cea de trebuinţă. Roagă-te pentru fraţii atârnaţi de dorul tău, şi care nu pot suporta despărţirea şi nu sunt în stare să-şi reţină jalea ca să ne ai şi pe noi împreună cu tine, şi fă-L milostiv pe Preabunul Dumnezeu ca să facă să ne sălăşluim împreună cu tine şi găteşte-ne mai dinainte [In 14, 2] loc de odihnă înălţat prin faptele bune de aici, ca, precum în viaţa de acum, aşa şi acolo să petrecem şi să ne veselim împreună cu tine şi cu tine învrednicindu-ne să locuim şi să vedem viaţa cea neîntristată şi fericită. Şi aşa cum noi, atunci când ai ieşit din lume spre vieţuirea monahală, ţi-am gătit mai dinainte sălaş şi locuinţă, aşa acum şi tu, mergând mai înainte în petrecerea negrăită, dumnezeiască şi imaterială, primeşte-ne şi pe noi cu bunăvoinţă, sau mai degrabă alătură-te şi umblă şi osteneşte-te împreună cu noi ca un frate iubitor de fraţi, şi slobozeşte-ne pe noi de cele ce încearcă să împiedice şi oprească venirea noastră la tine, aducându-ţi aminte că şi noi te-am ajutat pe tine şi am ostenit împreună cu tine în frăţia din această viaţă. Avem acum nevoie de împreună-lucrarea ta mai mult decât ai avut tu atunci nevoie de noi când ai hotărât să ieşi din cursele acestei lumi.

Iubirea nebună a lui Simeon faţă de monahii săi

Căci multe sunt, preadulce frate, poverile care apasă smeritul nostru suflet şi trup, dintre care cea mai cumplită este singurătatea şi multele griji de fraţii cei împreună cu noi, grijă al cărei zelos prea nebun [zeloten manikotaton] poate că sunt. Fiindcă ai cunoscut negreşit dispoziţia faţă de tine şi că, nu urându-te vreodată sau scârbindu-mă de tine, te pedepseam şi în tot chipul mă străduiam să fii în siguranţă prin povăţuirile mele, ci iubindu-te foarte şi arzând neînduplecat de dorul faţă de tine. Fiindcă acum, vezi, ştiu bine, ieşind din întunericul şi negura acestui trup, şi vezi gol sufletul meu şi cugetul lui, precum eşti acum gol de trup. Fiindcă ajuns acum un chip preadumnezeiesc vezi şi toate cele ale noastre. Deci să nu te arăţi mincinos al făgăduinţelor cele pentru noi, nici să uiţi de fratele tău care te-a iubit peste măsură, şi, dacă nu este îndrăzneţ a spune acest lucru, care şi-a pus sufletul său pentru tine [7 In 3, 16]. Şi dă o mână de ajutor prin rugăciunile tale cele bine primite, ca să ne învrednicim să ajungem la tine şi să locuim împreună cu tine în însuşi Domnul şi Dumnezeul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, făcându-ne sălaş în El, împreună-petrecând în lumina cea negrăită, în viaţă neamestecată, în bucurie negrăită [/ Ptr 1, 8] şi în slavă şi strălucire nepovestită, văzută şi închinată în veci în Tatăl şi Fiul şi Duhul Sfânt. Amin.

Cateheza 22 - Credinţa care duce la luminare - Despre credinţă. Şi învăţătură despre cei ce spun că nu e cu putinţă a ajunge desăvârşirea virtuţilor în mijlocul grijilor acestei vieţi. Şi la început o povestire foarte folositoare

Lucrarea credinţei

Fraţilor şi părinţilor, bine este ca noi să vestim tuturor mila lui Dumnezeu şi să facem cunoscută semenilor noştri milostivirea şi bunătatea Sa negrăită faţă de noi. ***„Eu însă nici n-am postit, nici n-am privegheat, nici nu m-am culcat pe pământ, ci m-am smerit şi m-a mântuit degrabă Domnul"*** spune dumnezeiescul David [Ps 114, 6; 115, 1]. Sau, ca să vorbesc încă şi mai scurt: ***„Crezut-am numai şi m-a primit Domnul"*** [Ps 115, 1; 26, 10]. Fiindcă multe sunt piedicile care stau în calea smereniei, dar în calea credinţei nu se poate găsi nici un obstacol. Căci dacă vrem din suflet, numaidecât credinţa se şi lucrează în noi, fiindcă este un dar al Stăpânului şi o bogăţie a firii, deşi este supusă şi alegerii noastre, fiindcă şi sciţii şi barbarii [Col 3, 11] cred unii altora în cuvintele lor. Dar ca să vă arăt aievea lucrarea inerentă credinţei, ascultaţi şi vă voi istorisi, spre întărirea celor spuse, o povestire pe care am auzit-o dintr-o gură adevărată.

Gheorghe/Simeon citeşte pe Marcu Ascetul

Un oarecare Gheorghe, fiind de vârstă tânără şi ca la douăzeci de ani, locuind în Constantinopol în vremurile noastre - frumos la chip şi chipeş la înfăţişare şi purtare şi mers, astfel încât plecând de aici, unii dintre cei ce privesc numai la învelişul cel din afară şi judecă cu răutate cele ale altora aveau bănuieli rele în ce-1 priveşte - a făcut cunoştinţă cu un sfânt monah ce petrecea într-una din mănăstirile cetăţii. Şi încredinţându-i cele ale sufletului, a primit de la el spre aducere-aminte o singură mică poruncă. Tânărul a cerut să primească de la el şi o carte care să cuprindă relatări privitoare la vieţuirea monahilor şi la asceza lor practică, iar bătrânul i-a dat scrierea monahului Marcu care învaţă „despre legea duhovnicească". Pe aceasta primind-o tânărul ca trimisă lui de către Dumnezeu, şi nădăjduind să câştige din ea multe roade, a citit-o întreagă cu mult dor şi luare-aminte. Şi folosindu-se din toate capitolele ei, i s-au înfipt în inimă [2 Rg 18, 14] numai trei capitole. Unul era cel care avea următoarele cuvinte: ***„Căutând vindecarea, poartă de grijă de conştiinţă şi fă câte îţi spune şi vei găsi folos".***

Altul: „Cel ce caută lucrările Duhului Sfânt mai înainte de lucrarea poruncilor se aseamănă robului cumpărat cu arginţi, care la cumpărarea lui caută să i se scrie împreună cu preţul şi libertatea".

Iar al treilea: „Orb este cel care strigă şi spune: «Fiul lui David, miluieşte-mă!» [Mc 10, 47-48], este cel ce se roagă trupeşte şi n-are încă cunoştinţă duhovnicească; dar privind şi văzând pe Domnul, orbul de odinioară s-a închinat Lui mărturisindu-L nu numai fiu al lui David, ci Fiu al lui Dumnezeu [In 9,35-38]".

Rugăciunea lui Gheorghe/Simeon

Aşadar, citind acestea, tânărul acela s-a minunat şi minunându-se a crezut că prin purtarea de grijă de conştiinţă va găsi folos, şi prin lucrarea poruncilor va cunoaşte lucrarea Duhului Sfânt, iar prin harul acestuia va privi şi va vedea cu mintea pe Domnul. Aşadar, rănit de iubirea şi de pofta Lui [Cânt 2, 5; 5, 8], căuta prin nădejde frumuseţea dintâi şi ne-arătată. Dar nu făcea nimic altceva, aşa cum ne-a întărit cu jurăminte, decât să împlinească în fiecare seară mica poruncă dată lui de bătrânul acela, şi aşa se întindea în pat. Deci atunci când conştiinţa îi spunea: „Fă negreşit şi alte metanii şi adaugă alţi psalmi şi spune mai mult «Doamne, miluieşte», fiindcă poţi", asculta cu râvnă şi fără şovăială de ea, ca de unele spuse de însuşi Dumnezeu, şi făcea aşa toate. Şi niciodată n-a adormit lăsând conştiinţa să-1 mustre zicându-i: „De ce n-ai făcut aceasta?". Aşadar, urmând fără ştirbire acesteia, şi aceasta adăugându-şi zi de zi cuvintele ei, rugăciunea sa de seară s-a întins mult. Fiindcă în timpul zilei era întâi-stătătorul casei unui patrician şi mergea în fiecare zi la palat, îngrijindu-se de cele potrivite vieţii, ca astfel nici unui om să nu-i fie cunoscute cele făptuite de el. De aceea şi lacrimi curgeau din ochii lui în fiecare seară şi el făcea încă şi mai des îngenuncheri şi cădea cu faţa la pământ, iar avându-şi picioarele lipite unele de altele şi nemişcat stând în picioare, citea cu osârdie rugăciunile sale către Născătoarea de Dumnezeu cu suspine şi cu lacrimi şi, ca şi cum Domnul însuşi era de faţă trupeşte, aşa cădea înaintea picioarelor Sale preacurate şi cerea, ca şi orbul, să fie miluit şi să vadă cu sufletul.

Dar cum rugăciunea se întindea în fiecare seară, ajungând până la miezul nopţii, nicidecum în ceasul rugăciunii nu slăbea sau trândăvea, nici nu-şi mişca vreunul din mădularele trupului său, nici măcar întorcându-şi ochii sau privirea, ci stătea aşa în picioare nemişcat, ca un stâlp sau ca o făptură lipsită de trup.

Răpirea în lumină

Aşadar, stând el în picioare într-o zi şi spunând mai mult cu mintea decât cu gura: „Dumnezeule, milostiveşte-mă pe mine păcătosul!" [Le 18, 13], dintr-o dată o strălucire dumnezeiască 1-a încununat de sus şi a umplut tot locul. Iar atunci când s-a petrecut aceasta, tânărul nu mai ştia şi a uitat dacă era în casă

sau sub un acoperiş. Fiindcă de pretutindeni vedea numai lumină şi nu ştia dacă mai umbla pe pământ. Nu mai era în el nici teamă de a nu cădea, nici grijă de lume, nimic din cele ce-i năpădesc pe oamenii ce poartă trup nu-i ataca gândul, ci fiind cu totul împreună cu lumina nematerială şi părându-i-se că s-a făcut el însuşi lumină, şi uitând toată lumea, a ajuns plin de lacrimi şi de bucurie şi de veselie negrăită. Apoi mintea lui s-a înălţat la cer şi a văzut altă lumină mai limpede decât cea care era aproape de el. Şi stând în apropierea acelei lumini i s-a arătat în chip uimitor bătrânul acela sfânt şi deopotrivă cu îngerii, care îi dăduse porunca şi cartea.

Aşadar, când am auzit acestea, mi-am putut da seama de cât de multe bucurii i le-a făcut mijlocirea sfântului aceluia, precum şi de purtarea de grijă [iconomia] a lui Dumnezeu care a arătat tânărului la ce înălţime a virtuţii ajunsese sfântul acesta.

Dar trecând vederea aceasta, şi precum spunea, venindu-şi din nou în sine însuşi, tânărul a fost cuprins de bucurie şi de uimire şi a vărsat lacrimi din inimă, şi lacrimilor le-a urmat dulceaţa. La sfârşit, a căzut pe pat şi în ceasul acela a cântat cocoşul şi a arătat că era miezul nopţii. Iar după puţin bisericile au sunat clopotele pentru utrenie şi el însuşi s-a sculat să cânte psalmi după obicei, nici măcar gândindu-se la somn în noaptea aceea.

Luminarea lui Gheorghe/Simeon, roadă a credinţei

Acestea s-au întâmplat, precum Dumnezeu însuşi ştie, Cel care le-a şi făcut în judecăţile pe care El însuşi le ştie, fără ca tânărul acela să fi făcut cu credinţă dreaptă şi nădejde neşovăielnică mai multe decât cele pe care le-a auzit. Să nu spună deci cineva că acela a făcut acestea ca încercare; căci nici măcar cu gândul n-a rostit sau a cugetat aceasta - fiindcă cine încearcă şi face experimente nu a dobândit credinţă - ci, respingând tânărul acela gândul pătimaş şi iubitor de plăcere, aşa s-a îngrijit de cele spuse lui de conştiinţa lui, precum s-a şi jurat, încât era insensibil în toate celelalte lucruri ale acestei vieţi şi nici măcar de hrană şi băutură nu se apropia cu plăcere sau foarte des.

Aţi auzit, fraţii mei, câte le poate credinţa în Dumnezeu atunci când e întărită prin fapte [Iac 2, 18. 22]? Aţi cunoscut că nici tinereţea nu este lepădată, nici bătrâneţea nu este folositoare dacă nu există pricepere şi frică de Dumnezeu? Aţi învăţat că nici vieţuirea în mijlocul cetăţii nu ne împiedică de la lucrarea poruncilor lui Dumnezeu, dacă suntem sârguitori şi trezi, şi că nici liniştirea [isihia], nici retragerea [anahoreza] din lume nu ne sunt de folos, dacă suntem trândavi şi ne-păsători? Negreşit îl auzim cu toţii pe David şi ne minunăm şi

spunem că unul a fost David şi altul n-a mai fost, şi iată că aici e mai mult decât David [Mt, 12, 42]. Fiindcă acela a primit de la Dumnezeu mărturie şi a fost uns proroc şi împărat şi s-a făcut părtaş al Duhului şi a avut multe dovezi despre Dumnezeu; deci păcătuind şi lipsindu-se de harul Duhului şi de prorocie şi ajungând străin de vorbirea obişnuită cu Dumnezeu, dacă le-a căutat iarăşi pe acestea [Ps 50, 12-13], aducându-şi aminte de harul din care a căzut, ce lucru de mirare este? Dar acesta nu cred să fi primit vreodată aşa ceva în mintea sa, ci familiar numai cu cele ale lumii şi văzând numai cele vremelnice şi cugetul său neînchipuindu-şi vreodată nimic mai înalt decât cele pământeşti - o, judecăţile Tale, Doamne! - a auzit numai despre acestea şi de îndată a şi crezut; şi a crezut până într-atât, încât a arătat şi fapte potrivite credinţei [lac 2, 18], prin care cugetul înaripat al aceluia a ajuns la ceruri şi a atras compătimirea Maicii lui Hristos şi prin mijlocirea aceleia Dumnezeirea i s-a făcut milostivă şi a coborât până la el harul Duhului, iar acesta, la rândul lui, i-a dat puterea să ajungă la cer şi 1-a învrednicit să vadă Lumina, pe care toţi o doresc dar foarte puţini o dobândesc.

Acest tânăr, care nici n-a postit ani mulţi, nici nu s-a culcat vreodată pe pământ, nici nu s-a îmbrăcat în haină de păr, nici nu şi-a tuns părul capului său, nici n-a ieşit cu trupul din lume, ci doar cu duhul, priveghind doar puţin, s-a arătat mai presus decât vestitul Lot din Sodoma [Fc 19]; sau, mai bine spus, s-a arătat înger în trup, ţinut şi neţinut în acelaşi timp, văzut dar nu avut, om după arătare şi netrupesc după minte, fiind în chip văzut tuturor toate [1 Co 9, 22] şi singur pentru Dumnezeu singur Care cunoaşte toate. De aceea apusului soarelui sensibil îi urmează lumina dulce a luminătorului inteligibil, care întăreşte şi încredinţează lumina neîncetată care îi va urma. Şi pe bună dreptate; fiindcă iubirea celui căutat 1-a făcut să iasă din lume şi din fire şi din toate lucrurile, şi 1-a făcut întreg al Duhului şi lumină; şi aceasta măcar că el locuia în mijlocul cetăţii şi purta de grijă de o casă, îngrijindu-se de robi şi de oameni liberi şi făcând şi făptuind toate câte sunt potrivite vieţii acesteia.

Sunt oare de ajuns acestea spre lauda acestui tânăr şi pentru a vă pune în mişcare spre dorirea şi imitarea lui, sau vreţi să vă spun şi altele încă şi mai mari, pe care poate nici auzul vostru n-ar putea să le primească? Dar ce lucru mai mare sau ce lucru mai desăvârşit va putea fi găsit? Negreşit un lucru mai mare nu există, precum zice ***Grigorie Teologul. „«începutul înţelepciunii este frica de Domnul» [Pr 1, 7]. Fiindcă unde este frica, acolo e paza poruncilor. Iar unde e paza poruncilor, acolo e curăţirea trupului, a norului care se întinde peste suflet şi nu-1 lasă să vadă raza dumnezeiască. Iar unde e curăţia, acolo e luminarea. Iar luminarea este împlinirea dorului pentru cei ce doresc lucrurile cele mai mari sau lucrul cel mai mare sau cele mai presus decât cele mari".***

Spunând acestea, a arătat că sfârşitul fără de sfârşit al oricărei virtuţi este luminarea Duhului, ajungând la aceasta, cel care a atins-o a ajuns la sfârşitul şi la capătul tuturor celor sensibile, şi a găsit începutul cunoaşterii celor duhovniceşti.

Să nu rămânem afară din împărăţie

Acestea, fraţii mei, sunt minunile lui Dumnezeu. De aceea Dumnezeu îi arată pe sfinţii Săi ascunşi, ca unii să se aprindă de zel pentru ei, iar alţii să fie fără cuvânt de apărare. Şi atât cei ce vor să fie în mijlocul zarvei lumii, cât şi cei ce vieţuiesc cu vrednicie în chinovii, în munţi şi în peşteri [Evr 11, 38], toţi se mântuiesc şi se fac vrednici de lucruri mari de la Dumnezeu numai pentru credinţa în El. Astfel încât cei ce nu le dobândesc din pricina trândăviei, să nu poată spune nimic în ziua Judecăţii. Fiindcă nemincinos este, fraţii mei, Cel ce a făgăduit să mântuiască pe om numai din credinţa în El. Fie-vă milă, aşadar, de voi înşivă şi de noi, cei ce vă iubim şi de multe ori plângem pentru voi şi vărsăm lacrimi - fiindcă aşa ne-a poruncit să fim milostivul şi compătimitorul Dumnezeu - şi, crezând din tot sufletul în Domnul, lăsaţi pământul şi toate câte trec şi veniţi la El [Ps 33, 5] şi alipiţi-vă de El, pentru că doar puţin mai e, şi cerul şi pământul vor trece [Mt 24, 35], şi în afara Lui nu este nici stare şi hotar, nici cuprindere a căderii păcatelor.

Fiindcă Dumnezeu este necuprins şi neînţeles; deci, spune-mi dacă poţi, care va fi locul celor ce cad din împărăţia Lui? îmi vine să plâng şi inima mea se mistuie şi se topeşte pentru voi, când mă gândesc ce Stăpân dăruitor de lucruri mari şi biruitor de oameni avem, Care numai pentru credinţa în El ne dăruie asemenea lucruri care întrec şi mintea şi auzul şi cugetul şi la care inima omului nu s-a suit cândva [Co 2, 9], noi însă preferăm ca nişte animale necuvântătoare numai pământul şi cele care ni se dau pentru multa Sa milostivire din pământ spre nevoia îndeajuns a trupului, ca, hrănindu-ne din acestea cu măsură, şi sufletul să-şi facă în chip neîmpiedicat mersul spre cele de sus, hrănindu-se şi el cu hrana spirituală [inteligibilă], cea din Duhul, ca măsura curăţirii şi urcuşului său.

Micul număr al adevăraţilor creştini

Aceasta este omul şi spre aceasta am fost zidiţi şi de aceea am fost aduşi la existenţă, ca primind aici mici binefaceri, prin mulţumirea şi bunăvoinţa faţă de Dumnezeu, să ne desfătăm acolo de cele mai bune şi veşnice. Dar vai mie, că, neîngrijindu-ne nicidecum de cele viitoare, suntem nerecunoscători şi pentru cele aflate în mâinile noastre şi ne facem deopotrivă demonilor, sau chiar şi mai răi, dacă e să spunem adevărul. Şi de aceea ne trebuie o pedeapsă pe atât mai mare, pe cât am primit mai multe binefaceri şi L-am cunoscut pe Dumnezeu Cel ce S-a făcut

pentru noi ca şi noi, afară numai de păcat [Evr 4, 15], ca să ne slobozească din rătăcire şi să ne elibereze de păcat.

Dar ce e nevoie ca să spun acestea? Fiindcă toate acestea le credem numai în cuvânt, dar în fapte le tăgăduim [Tit 1, 16]. Oare Hristos nu e numit pretutindeni, în cetăţi, în sate, în chinovii şi în munţi? Cercetează, dacă vrei, şi află întocmai dacă în acestea se păzesc poruncile Lui, şi de-abia dacă vei găsi între mii şi zeci de mii pe unul singur care este creştin cu fapta şi cu cuvântul. Oare prin Evanghelia Sa sfântă Domnul şi Dumnezeu nostru n-a spus: „Cel ce crede în Mine va face lucrurile pe care le fac Eu, şi lucruri mai mari decât acestea va face" [In 14, 12]? Deci cine dintre noi va îndrăzni să spună: „Eu fac faptele lui Hristos şi cred drept în Hristos?" Nu vedeţi, fraţilor, că vom fi găsiţi necredincioşi în ziua Judecăţii şi că vom fi supuşi unor pedepse mai rele decât cei ce nu L-au cunoscut pe Domnul? Căci în chip necesar sau vom fi osândiţi ca nişte necredincioşi, sau Il vom arăta pe Hristos mincinos, lucru care e cu neputinţă, fraţii mei, cu neputinţă.

Retragerea din lume

Acestea însă le-am scris nu împiedicând retragerea [anahoreza] şi îndemnând mai degrabă petrecerea în mijlocul vieţii, ci încredinţând pe toţi cititorii prin această povestire că cine vrea să facă binele în tot locul a primit de la Dumnezeu puterea de a-1 face. De altfel şi cazul acesta este mai degrabă un îndemn spre retragere [anahoreză]. Căci dacă acela petrecând în mijlocul vieţii şi negândindu-se niciodată la lepădare [de lume], la neagoniseală sau ascultare, a fost miluit crezând aşa din suflet şi chemând pe Dumnezeu, câte bunătăţi nu trebuie atunci să nădăjduiască că vor ajunge cei ce au lăsat toate cele ale vieţii şi pe toţi şi şi-au predat morţii pentru Dumnezeu înseşi sufletele lor [Le 14, 26], precum a poruncit însuşi Dumnezeu? Căci cine a început să făptuiască cu credinţă neşovăitoare şi din tot sufletul cele bune, şi să simtă folosul care vine de la ele, va cunoaşte el însuşi că grija lumii şi petrecerea în ea sunt o mare piedică pentru cei ce au ales să vieţuiască potrivit lui Dumnezeu. Fiindcă cele spuse despre tânărul acesta sunt un caz minunat şi uimitor şi n-am mai auzit ca un lucru asemănător să se fi făcut cu altcineva. Iar de s-a făcut sau se va face cuiva, dacă aceştia nu se vor retrage numaidecât din lume, să ştie bine că vor cădea dintr-un asemenea bine, fiindcă acest lucru l-am aflat întocmai de la tânărul acela.

Rătăcirile lui Gheorghe/Simeon după prima vedere a luminii

Fiindcă mai apoi l-am întâlnit pe el după ce s-a făcut monah, în al treilea sau în al patrulea an al vieţuirii sale monahale şi în al treizeci şi doilea an al vârstei

sale trupeşti; fiindcă îl cunoşteam întocmai, ca pe un prieten al meu şi vieţuitor împreună cu mine, drept pentru care adăugând mi-a povestit acestea: „După acea minunată schimbare şi ajutorul făcut mie mai presus de om, nu puţine zile au trecut, mi-a spus, şi am căzut în necontenite ispite ale vieţii, de care m-am văzut împiedicat în ce priveşte lucrările ascunse şi, lipsit puţin câte puţin de acest bine, ardeam să ajung cu totul în afară de lume şi să-L caut în singurătate pe Cel ce mi S-a arătat; căci din această pricină - sunt convins, frate - a binevoit să mi se arate, ca să mă atragă pe mine, nevrednicul, spre El şi să mă despartă de întreaga lume. Dar fiindcă n-am putut să fac acest lucru în scurt timp, uitând puţin câte puţin cele spuse mai înainte, am ajuns într-un întuneric desăvârşit, astfel încât nu-mi mai aduceam aminte nici măcar de vreun lucru mic sau mare, ba chiar nici măcar de un simplu gând din cele pe care le-am spus mai înainte. Fiindcă am căzut în rele mai presus de cele se mi s-au întâmplat mai înainte şi am ajuns într-o asemenea stare, ca şi cum nicicând n-aş fi gândit sau n-aş fi auzit sfintele cuvinte ale lui Hristos. Ba şi pe sfântul acela, care m-a miluit odinioară şi mi-a dat acea mică poruncă şi mi-a trimis cartea de care vorbeam, îl priveam ca pe un om oarecare şi nu mai primeam nici un simplu gând din cele arătate mie din pricina lui. Iar acestea, zicea, ţi le spun, ca să afli întocmai în ce prăpastie a pierzaniei am căzut din pricina trândăvelii eu, nenorocitul, şi să te minunezi şi uimeşti de bunătatea negrăită a lui Dumnezeu făcută cu mine şi după acestea.

Mila lui Dumnezeu, întoarcerea lui Gheorghe/Simeon şi a luminii

Căci, nu ştiu cum, în chip inconştient în inima mea nenorocită a rămas iubirea şi credinţa faţă de sfântul bătrân, din pricina căruia, pe cât socot, după trecerea atâtor ani Dumnezeu Cel iubitor de oameni milostivindu-Se de mine prin rugăciunile aceluia m-a izbăvit iarăşi din multa rătăcire şi m-a scos din adâncul răutăţilor. Fiindcă nu m-am îndepărtat cu desăvârşire de el eu, nevrednicul, ci îi mărturiseam cele petrecute şi mă duceam adeseori în chilia lui, atunci când se întâmpla să fie în cetate, chiar dacă eu, inconştientul, nu mai păzeam poruncile lui. Acum însă, precum vezi, trecând cu vederea mulţimea păcatelor mele, Domnul Cel milostiv a rânduit să fiu făcut monah de către însuşi bătrânul cel sfânt şi m-a învrednicit pe mine, cel cu adevărat nevrednic, să fiu împreună cu el pururea. Aşadar, prin multă osteneală şi cu multe lacrimi şi cu înstrăinare exactă şi cu ascultare desăvârşită şi cu o totală tăiere a voii proprii şi cu multe alte întreprinderi şi făptuiri foarte aspre, mergând eu pe o cale de neoprit şi de neîntârziat, m-am învrednicit iarăşi să văd în chip nedesluşit o mică rază a acelei preadulci şi dumnezeieşti lumini, dar o asemenea vedere, ca aceea pe care am văzut-o odinioară, nu m-am mai învrednicit până acum să văd".

Aşadar, acestea, şi altele mai multe decât acestea, mi le-a grăit. Iar eu, nenorocitul, ascultând de cuvintele sfintele ale aceluia şi dându-mi seama că era în întregime plin de harul dumnezeiesc şi cu adevărat înţelept - chiar dacă nu avea cuvântul înţelepciunii cel din afară, dar dobândise cunoştinţa practică, ştiinţa exactă a acelor lucruri - l-am rugat să-mi spună cum obişnuieşte să lucreze credinţa asemenea lucruri minunate iar el în chip de învăţătură mi-a expus aceste lucruri în scris. Şi a început să grăiască şi nu s-a dat în lături să scrie cele grăite pe care, ca să nu lungesc cuvântul, le-am întins ca pe o masă de veselie şi celorlalţi care se apropie cu credinţă de cele scrise.

Îndemn final

De aceea, vă rog, fraţi în Hristos, să alergăm cu sârguinţă şi noi alergarea poruncilor lui Hristos [Ps 118, 32], şi feţele noastre nu se vor ruşina [Ps 33, 5]. Aşa cum tot celui ce bate cu răbdare îi deschide uşile împărăţiei lui şi celui ce cere îi dă Duh drept şi preasfânt [Ps 50, 12; Le 11, 13], şi nu e cu putinţă ca acela care-L caută cu totul sufletul să nu-L găsească [Mt 7, 7-8] şi să nu se îmbogăţească cu bogăţia darurilor Lui, aşa şi voi desfătaţi-vă de bunătăţile Lui cele negrăite, pe care le-a gătit celor ce-L iubesc pe El [7 Co 2, 9], acum în parte [7 Co 13, 12] şi potrivit unei înţelepciuni mai bune, iar în veacul viitor în întregime împreună cu toţi sfinţii cei din veac în Hristos Iisus Domnul nostru, căruia fie slava în vecii vecilor. Amin.

Cateheza 23 - Căinţa şi beţia tainică de la capătul ei - Despre pocăinţă şi frica de Dumnezeu. Şi ce luptă a sufletului şi ce chin al inimii are cel ce se pocăieşte cu duh umilit [Ps 50, 19]. Şi care sunt cele pe care le zice şi se roagă către Domnul Cel iubitor de oameni

Durerea interioară cauzată de păcat

Ascultaţi-mi cuvintele, fiii mei cei de pe urmă, iubiţii mei, dragii mei, ascultaţi-mă, dacă mă doriţi cu adevărat şi mă căutaţi ca pe un părinte. Care este omul care, rănit în inima sa de otravă şi suferind şi lovit de un mare chin în cele dinlăuntru ale lui, se va îngriji de nişte răni mici ale pielii trupului său sau se va preocupa de ele? Deoarece chinul cel ascuns în inima lui va acoperi tot chinul sau mâncărimea pielii trupului său şi strângerea inimii lui nu-1 va lăsa să privească şi să vadă cele de pe trupul lui, ci în chinul şi suferinţa insuportabilă a inimii lui va uita rănile de pe trupul său şi-şi va smulge cu mâinile hainele lui şi cu unghiile mâinilor lui îşi va scărpina rănile trupului său. Va uita şi de părinţi şi prieteni şi nu-şi va mai aţinti ochii peste nici un om, nici nu se va întoarce cu faţă aspră spre omul care-1 blestemă. Nu se va mai îngriji de averile sau lucrurile lui, îşi va lăsa bogăţia sa spre răpire celor ce vor. Pâine dulce nu va mânca fiindcă se va umple de amărăciune [Ir 15, 17]. Vin dulce nu va bea, deoarece chinul îi va fi saturare. Celor care îl cheamă la ospăţ cu băutură le va răspunde cu mânie mare: „Depărtaţi-vă de la mine, fiindcă moartea îmi zdrobeşte inima, şi ştiu eu dacă nu mă va lua acum? Fiindcă viaţa în această lume mi s-a făcut lucru urât şi această viaţă e o moarte, dar eu nu ştiam [Fc 28,16; Pr 23,25; Iov 4, 3]". Pe patul odihnei sale nu se va urca [Ps 131, 3], şi se va rostogoli şi târî pe pământ strigând cu glas mare şi gemând, nefăcându-şi nici o grijă de cei ce-1 văd necăjindu-se sau de cei ce ascultă strigătul lui şi-1 bârfesc. Ochii săi vor fi pâraie, preferând să reverse apă de izvor decât să aducă vedere.

Omul acela va ferici ca pe un înger orice om, şi pe cei ce sunt şi pe cei ce au fost şi pe cei ce n-au făcut încă cunoştinţă cu lumea, şi orice dobitoc şi târâtoare ce se târăşte pe pământ şi are duh de viaţă [Fc 7, 14] le va ferici zicând: „Binecuvântate fie toate cele făcute de Dumnezeu care petrec fără osteneală în bucuria sufletului şi vieţii lor, eu singur însă voi purta povara păcatelor şi voi fi judecat în focul judecăţii şi mă voi chinui singur pe pământ!" Orice suflet îl va socoti ca pe unul singur şi-1 va respecta ca sfânt pentru Domnul şi se va teme de tot ce este necurat. Nu va face deosebire între drept şi nedrept, îi va avea pe toţi deopotrivă, pe cei curaţi ca şi pe cei necuraţi. El singur va fi despărţit de toată făptura de sub cer şi va şedea pe gunoiul a nenumărate păcate şi va fi cuprins de întunericul ştiinţei şi întristării, care nu are sfârşit. Iar puroiul rănilor lui nu îl va scărpina cu un ciob ca Iov [Iov 2, 8], ci cu unghiile mâinilor lui din pricina intensităţii chinului inimii lui;

fiindcă Iov era rănit la trup dar avea sufletul ocrotit de Dumnezeu [Iov 2, 6], dar acesta îşi are sufletul îm-preună cu trupul otrăvit de păcate şi, de aceea, durerea omului aceluia va fi de zece ori mai rea decât rana lui Iov. După acestea îl vor părăsi rudele după trup şi toţi cunoscuţii şi prietenii lui din lume; căci, însoţindu-1 puţină vreme şi lăcrimând împreună cu el pentru necazul său cel fără leac şi văzând nemângăierea sufletului său, socotindu-1 ca pe o urâciune, fiecare se va întoarce la ale sale şi, lăsat singur, şi văzând pustiul şi nedumerirea şi necazul şi durerea care-1 învăluie, va plânge întru durerea sufletului său şi va striga în deznădejde spre Domnul Atotţiitorul!

Îndreptarea spre Domnul

„Iată vezi, Doamne, şi nu există nici un lucru pe care să nu-1 vezi, iar eu sunt lucrul mâinilor tale, dar n-am făcut poruncile tale, ci am săvârşit cu nebunie toată răutatea. Tu eşti bun, dar eu nu te-am cunoscut, dar acum am auzit despre tine şi am tremurat şi nu ştiu ce voi face. Am auzit judecata Ta şi nu se găseşte cuvânt de apărare în gura mea. Nimic n-am făcut pe pământ care să cumpănească un singur cuvânt deşert al gurii mele [Mt 12, 36], căci dacă omul ar face toată dreptatea, o face ca un rob şi ca un datornic, dar nu va găsi nici o răscumpărare a păcatului său, fiindcă mila la Tine este [Ps 129,7]. Fiindcă păcatul este moarte [Rm 5, 12; 6, 23] şi cine va fi cel care murind prin el să învie prin sine însuşi? Negreşit nimeni. Fiindcă Tu singur murind ai înviat, căci n-ai făcut păcat, nici vicleşug nu s-a găsit în gura Ta [I Ptr 2, 22]. Dar cine va muri în păcate [In 8, 24] şi nu îi va părea rău? Şi totuşi acest lucru nu-i va folosi cu nimic.

Aşa, Stăpâne Atotţiitorule, şi eu mă căiesc, fiindcă am făcut fapte rele, iar căinţa nu-mi este spre îndreptare, întrucât căinţa e o recunoaştere a păcatului [Rm 3, 20]. Şi acum vezi, Atoatevăzătorule, că nu am nimic afară de trup, dar că nu am nici un folos din lipsirea de bogăţie. Fiindcă sunt cu totul o rană şi nicăieri nu mi-a rămas pri lej de mântuire, pentru că am fost lăsat singur [îs 49, 21; Iov 6, 18] şi de viu m-a înghiţit iadul [Ps 54, 16; 68, 16]. Şi Tu, Doamne, priveşte: Tu singur poţi să mă ridici şi să tămăduieşti chinul inimii mele, fiindcă mâna Ta poate face toate şi ajunge la capătul adâncurilor, lucrând toate la un semn al Tău. Nu îndrăznesc să spun: «Miluieşte-mă», căci sunt nevrednic; iar Tu Doamne, vezi!" .

Domnul tămăduieşte sufletul

Deci milostivul Dumnezeu îl va auzi degrabă şi-i va da repede uşurarea de dureri şi eliberare de chinul inimii lui. Căci fiind iubitor de oameni, nu suferă să vadă făptura mâinilor Lui într-o asemenea nevoie şi durere insuportabilă, şi va face cu omul acela, care a făcut în chip neştirbit toate cele zise mai înainte - ca şi cu cei ce ascultă în credinţă şi vor să imite această icoană şi istorie adevărată de pocăinţă pe care mai întâi a împlinit-o cu fapta iar mai apoi a predat-o prin cuvânt scris - marea şi negrăita Sa milostivire, şi va revărsa bunătatea Lui şi va preface în bucurie [Ps 29, 12] durerea lui şi amărăciunea inimii lui o va preschimba în dulceaţă de vin dulce şi îl va face să vomite veninul şarpelui [Ps 13, 13; Dt 32, 33] care îi mistuia măruntaiele lui; şi nu-şi va mai aduce aminte de chinurile sale dinainte, nici pe cele pe care le-a suferit, nici nu se va întoarce să caute banii sau averile sau bogăţia pe care le-a lăsat în clipa când a fost rănit de pocăinţa lui nici nu va mai dori altceva.

Fiindcă Dumnezeul Cel Preaînalt îi va da sănătate, care va fi mai presus decât toate comorile pământului, iar sănătatea va face o bucurie negrăită în inima lui şi bucuria din inima lui va fi de zece ori mai mare decât necazul lui dinainte şi, iarăşi, această bucurie va alunga tot chinul produs din afară în trupul lui, şi omul acela va cunoaşte că rănile trupului nu mai vin de acum înainte peste inima lui, şi necazul din afară nu se va mai atinge de bucuria care este în inima lui, şi această cunoştinţă va fi o înmulţire a bucuriei în inima lui.

Bucuria ce urmează tămăduirii

Cei de aproape ai lui, care au văzut mai întâi necazurile sale din afară, neştiind bucuria ascunsă făcută în el după acestea, suspinând pentru el vor zice: „Iată om care n-a cunoscut veselie în viaţa lui, viaţa lui e plină de necaz şi de durere, şi zilele lui nu se deosebesc cu nimic de ale celor biciuiţi şi pedepsiţi pentru păcatele lor". Iar acela ştiind el singur că timpul vieţii lui este plin de voioşie şi veselie, că bucuria inimii lui îşi bate joc de moarte şi că iadul nu stăpâneşte peste ea [Rm 6, 9], pentru că nu mai cunoaşte sfârşit, omul acela se bucură de o mie de ori mai mult decât toţi împăraţii care stăpânesc pământul şi decât toţi cei ce au sănătate şi un chip frumos al trupului, decât toţi cei ce au bogăţie şi haină de purpură şi de lână fină [Le 16, 19], şi decât toţi cei ce sunt fericiţi pe pământ de gurile care nu grăiesc cele drepte.

Fiindcă omul acela ştie că mai bună este sărăcia cu o asemenea bucurie decât toată lumea şi decât lucrurile din ea, fiindcă toate cele de pe trupul său şi toate cele din viaţa sa cerul le va acoperi, iadul le va mânca şi moartea va stăpâni peste ele, dar bucuria produsă în sufletul său de sănătate nu poate fi stăpânită de nimic din

acestea, nici nu este din lumea aceasta [In 15, 19; 17, 14]. Fiindcă nu vine nici de la slavă, nici de la multa bogăţie, nici de la sănătatea trupului acesta, nici de la lauda oamenilor, nici de la alt lucru din cele de sub cer, ci din chinul şi amărăciunea sufletului şi din venirea Duhului lui Dumnezeu Cel mai presus de ceruri. Fiindcă tescuită şi limpezită de El, inima lui a născut o bucurie lipsită de vicleşug şi neamestecată cu necazul. Şi din această pricină moartea nu va stăpâni peste ea, fiindcă nu se va găsi în ea lucru de prihană, ci va fi ca un vin limpezit [Am 6, 6] în faţa soarelui, care străluceşte mai mult şi-şi arată mai luminoasă şi mai curată culoarea lui, veselind şi bucurând chipul [Ps 103, 15] celui ce-l bea în faţa soarelui.

Beţia tainică a harului băut în lumină

Dar în toate acestea un lucru îmi este cu anevoie de înţeles; fiindcă nu ştiu ce mă veseleşte mai mult: vederea şi încântarea purităţii razelor soarelui sau, mai degrabă, băutura şi gustul vinului în gura mea. Vreau să spun că acesta din urmă şi lucrul dintâi mă atrag şi mi se arată încă şi mai dulce; şi când mă întorc spre cel dintâi, mă desfăt încă şi mai mult de dulceaţa gustului, şi nu mă satur nici privind-l, nici bându-l. Căci în clipa în care mi se pare că m-am săturat, bându-l atunci frumuseţea razelor trimise de el mă face să însetez foarte toate şi iarăşi mă găsesc flămând; şi pe cât mă silesc iarăşi să-mi umplu pântecele, inima mea arde de zece ori mai mult şi mă aprind de setea şi de pofta licorii foarte cristaline.

Deci oricine este judecat cu această judecată bună nu se va mai teme de vreo pedeapsă sau de vreun chin, nu-l vor mai înfricoşa încercările care vin asupra lui. Fiindcă setea lui nu va înceta în veac şi dulceaţa şi limpezimea luminoasă a băuturii lui nu-i va lipsi, iar dulceaţa provenită din băutură şi strălucirea făcătoare de bucurie venită de la soare vor alunga toată întristarea din sufletul lui şi îl vor face pe omul acela să se bucure pururea, şi nimeni nu-l va putea vătăma [Ir 5, 18], nici nu-l va putea împiedeca să se sature din izvorul paharului acestuia [Ps 22, 5]. Căci cel ce stăpâneşte prin răutatea sa pământul, stăpânul întunericului, cel ce împărăţeşte peste toată apa mării, care se joacă cu lumea aşa cum cineva ţine în mâna sa o mică pasăre, cu toată oştirea şi puterea lui nu se va apropia de călcâiul piciorului lui [Fc 3, 15] şi nu va cuteza să privească la el cu îndrăzneală. Fiindcă reflexul vinului şi raza soarelui care scânteiază strălucitor pe faţa celui care-l bea străbat până în măruntaiele lui, până în mâinile şi picioarele lui şi până în spatele lui, făcându-l pe cel care-l bea în întregime foc în stare să ardă şi să topească pe vrăjmaşii care se apropie de el din toate părţile, şi aşa se face iubit luminii soarelui şi prieten soarelui şi ca un fiu iubit vinului care străluceşte limpede prin razele care ies din el; căci băutura este hrană lui şi curăţire de întinarea cărnurilor sale

putrezite, şi curăţia este pentru el o întreagă sănătate, şi sănătatea nu-1 lasă să se hrănească cu vreo altă mâncare făcătoare de boală, ci îi face nesfârşită şi arzătoare dorinţa de a bea din vinul acela şi de a se curăţi pe sine însuşi şi de a face această băutură sănătate. Căci frumuseţea sănătăţii şi farmecul frumuseţii care vine din sănătate nu au saturare. *(Faţă de tema tradiţională a beţiei duhovniceşti, aceste descrieri aduc o dezvol-tare sensibilă şi personală care-1 disting pe Sfântul Simeon de predecesorii săi. Spre deosebire de aceştia care pleacă întotdeauna de la exegeza spirituală a expresiilor biblice „beţie", „pahar", „ospăţ" etc, Sfântul Simeon pleacă nemijlocit de la propria sa experienţă mistică pe care o exprimă folosindu-se de simbolul vinului şi al calităţilor lui amplu şi realist descrise: transparenţă, culoare, gust etc. La drept vorbind, el nu vorbeşte despre o „beţie", ci despre un bolnav care-şi recapătă sănătatea şi încearcă o sete de nesăturat; el este un cunoscător, ştie să deguste şi aprecieze calităţile băuturii sale. Imaginea cea mai frapantă şi originală la Sfântul Simeon e cea a soarelui ale cărui raze se reflectă în vin. Deşi nu vorbeşte direct de beţie, el descrie cu realism efectele vinului străbătut de razele soarelui în trupul şi sufletul care-1 bea fără să-şi poată sătura setea, ca simbol al extazului mistic al sufletului în Duhul Sfânt şi în Hristos: Hristos-soarele se reflectă în creştin şi se uneşte cu el prin Duhul Sfânt-vinul, aşa cum soarele se reflectă în vinul care pătrunde toată făptura celui care-1 bea.)*

Teascul tainic al sufletului

Aşa va fi deci, copii iubiţi, fiii mei, dragii mei, care ascultaţi cuvintele mele, tot cel care a păcătuit înaintea lui Dumnezeu Atotţiitorul şi primeşte în inima lui simţirea fricii judecăţii şi a întoarcerii sale de la El. Căci frica Domnului şi simţirea răsplătirii Sale celei drepte topesc trupul şi zdrobesc oasele aşa cum piatra ridicată de o maşină zdrobeşte strugurii tescuiţi în teasc şi-i striveşte cu tărie. Ciorchinii însă îi calcă mai întâi în picioare oamenii, după care aceştia îi zdrobesc sub piatră şi arătându-i lipsiţi de orice lichid, iar pe omul care intră în frica lui Dumnezeu însăşi frica lui Dumnezeu îl face să fie călcat în picioare de către toţi ceilalţi oameni [îs 5, 5]. Şi când a tescuit şi a zdrobit în chip desăvârşit trufia şi slava deşartă a cugetului trupului său [Rm 8, 6-7], atunci sfânta smerenie, piatra spirituală [inteligibilă] foarte uşoară şi blândă [Mt 11, 30], căzând de sus, şi scoţând toată umiditatea patimilor şi poftelor trupeşti, nu arată netrebnic sufletul peste care cade, ci îl udă cu râuri de lacrimi, îl face să ţâşnească apă vie [In 4, 10] şi îi vindecă bolile care vin din păcate, îi spală carnea şi puroaiele şi arată pe întreg omul acela mai strălucitor decât zăpada [Ps 50, 9].

Deci fericit omul acela, care ascultă cuvintele acestea, le primeşte cu credinţă şi le face pe ele [Mt 7, 24], căci găsind mari bunătăţi, care sunt mai presus de minte şi

de cuvânt şi de cuget, va ferici mâna mea nenorocită, care a scris acestea, şi va slăvi pe Domnul Cel milostiv şi mult îndurat Care printr-o limbă murdară şi printr-o gură necurată şi murdară le-a încredinţat scrisului ca model de întoarcere şi de pocăinţă şi ca o cale nerătăcită şi prea adevărată a celor ce vor din tot sufletul să se mântuiască şi să moştenească împărăţia care este în însuşi Dumnezeu şi Mântuitorul nostru, Căruia fie slava în veci. Amin.

Cateheza 24 - Duhul Sfânt, cheia ce deschide comoara Scripturii - Despre cunoştinţa duhovnicească. Şi că acea comoară a Duhului ascunsă în litera dumnezeieştii Scripturi nu este evidentă tuturor şi celor ce vor ci numai celor ce au dobândit pe „Cel ce deschide mintea pentru a înţelege Scripturile" [Le 24,45]

Cufărul încuiat al Scripturii

Fraţilor şi părinţilor, cunoştinţa duhovnicească se aseamănă unei case ridicate în mijlocul cunoştinţei lumeşti şi eline [păgâne], în care se află depusă ca un cufăr [chivot] solid şi bine asigurat bogăţia cea negrăită a comorii cunoştinţei de Dumnezeu insuflatelor Scripturi, bogăţie pe care cei ce intră în casă n-ar putea-o vedea vreodată decât numai dacă, fireşte, le va fi deschis mai înainte cufărul. Nu este însă cu putinţă ca acesta să poată fi deschis vreodată de vreo înţelepciune omenească [1 Co 2, 13]; de aceea, bogăţia Duhului depusă în el rămâne necunoscută oamenilor din lume. Şi aşa cum un om, chiar dacă ar purta întreg cufărul pe umerii lui, nu ştie comoara aşezată în el, tot aşa şi omul, chiar dacă ar citi şi învăţa pe de rost toate Scripturile şi le-ar purta cu sine ca pe un singur psalm, nu ştie totuşi darul Duhului Sfânt ascuns în ele. Căci nici cele din cufăr nu se fac evidente prin cufărul însuşi, nici cele din Scriptură prin Scriptura însăşi. Şi cum vine aceasta, ascultă!

Comoara din cufăr

Vezi un cufăr mic, încuiat şi bine asigurat din toate părţile şi care - pe cât presupui după greutatea şi frumuseţea lui exterioară sau poate crezi aceasta auzind de la alţii - are înăuntrul lui o comoară; cufăr pe care-1 iei şi pleci în grabă: ce folos vei avea, spune-mi, dacă-1 vei purta pururea pecetluit şi încuiat şi nu-1 vei deschide? Nu vei vedea niciodată, fiind încă în viaţă, comoara din el, nu vei vedea scânteierea pietrelor preţioase din el, strălucirea mărgăritarelor, sclipirea scânteietoare a aurului. Ce folos vei avea dacă nu te vei învrednici să iei chiar numai puţin din ele şi să-ţi cumperi ceva hrană şi îmbrăcăminte, ci porţi numai, cum spuneam, cu totul pecetluit şi neatins cufărul cel plin cu o comoară atât de mare şi scumpă, iar tu însuţi eşti istovit de foame, sete şi golătate? Negreşit nici unul.

Aceste lucruri primeşte-mi-le, frate, şi despre cele duhovniceşti, înţelege-mi deci aici drept „cufăr" Evanghelia lui Hristos şi celelalte Scripturi dumnezeieşti care au încuiată şi pecetluită în ele viaţa cea veşnică şi, împreună cu ele, bunurile cele veşnice aflate în ea, bunuri negrăite şi nevăzute cu ochii sensibili, potrivit glăsuirii Domnului: „Cercetaţi Scripturile, pentru că în ele e viaţa cea veşnică" [In 5, 39].

Iar „omul" care ia cufărul socoteşte că este cel ce a învăţat pe de rost toate Scripturile şi le poartă pururea în gura lui; le poartă deci în memoria sufletului lui ca într-un cufăr având drept „pietre preţioase" poruncile lui Dumnezeu întru care este viaţa veşnică - căci cuvintele lui Hristos sunt lumină şi viaţă [In 6, 63], precum însuşi zice: ***„Cel ce nu ascultă de Fiul nu va vedea viaţa"*** [In 3, 36] - iar împreună cu poruncile având ca nişte „mărgăritare" virtuţile.

Poruncile, uşile cunoştinţei

Căci din porunci se nasc virtuţile, iar din acestea descoperirea tainelor celor ascunse şi acoperite în literă. Fiindcă prin plinirea poruncilor se face lucrarea virtuţilor, iar prin făptuirea virtuţilor se face plinirea poruncilor, şi aşa prin acestea ni se deschide uşa cunoştinţei [Le 11, 52], sau, mai degrabă, nu prin acestea, ci prin Cel ce a zis: „Cel ce Mă iubeşte pe Mine, va păzi poruncile Mele, şi Tatăl Meu Îl va iubi pe El şi Eu Mă voi arăta Lui" [In 14, 21. 23].

Deci, atunci când va locui şi va umbla Dumnezeu în noi [2 Co 6, 16] şi ni Se va arăta pe Sine însuşi nouă în chip simţit [aisthetos], ***atunci vom vedea în chip conştient [gnostos] şi cele din cufăr, adică tainele cele dumnezeieşti ascunse în dumnezeiasca Scriptură.*** Altfel însă, nu este cu putinţă - nimeni să nu se înşele! - să deschidem cufărul cunoştinţei; nu este cu putinţă desfătarea de bunurile din el nici să ajungem la împărtăşirea şi vederea [metoche kai theoria] lor.

Dar de ce fel şi despre care bunuri vorbesc? De iubirea desăvârşită, cea către Dumnezeu şi aproapele, de dispreţuirea tuturor celor văzute, de omorârea trupului şi mădularelor lui celor de pe pământ [Col 3, 5] inclusiv a poftei celei rele, ca, aşa cum mortul nu mai gândeşte sau simte deloc ceva, tot aşa nici noi să nu mai gândim vreodată nici un gând al poftei celei rele sau al simţirii celei pătimaşe, nici să mai resimţim tulburarea tiranică a răului, ci să ne aducem aminte numai de poruncile Mântuitorului Hristos, încă şi de nemurire, nestricăciune, slava veşnică, viaţa veşnică, Împărăţia Cerurilor, înfierea prin renaşterea Duhului Sfânt şi de faptul că ne facem dumnezei [nu prin fire ci] prin înfiere şi har [thesei kai chariti], că ne facem moştenitori ai lui Dumnezeu şi împreună moştenitori cu Hristos [Rm 8, 17], şi împreună cu aceasta câştigăm mintea lui Hristos [1 Co 2, 16] şi prin ea vedem pe Dumnezeu şi pe Hristos însuşi locuind în noi după Dumnezeirea Lui şi umblând în noi [2 Co 6, 16] în mod conştient [gnostos].

De toate acestea deci, şi de cele negrăite şi inexprimabile mai presus de acestea, se învrednicesc şi se desfată din belşug cei ce ascultă poruncile lui Dumnezeu şi le fac

pe ele [Mt 7, 24 ş.a.] prin deschiderea cufărului de care am vorbit, adică prin descoperirea ochilor minţii şi vederea celor ascunse în dumnezeiască Scriptură. Ceilalţi însă, neavând experienţa tuturor celor spuse, nu gustă din dulceaţa lor, din viaţa lor cea nemuritoare, ca unii ce se sprijină numai pe învăţarea [mathesei] Scripturilor, [învăţare] care la ieşirea sufletului îi va judeca şi osândi ea însăşi mai degrabă pe ei decât pe cei ce n-au auzit nicidecum Scripturile. Căci unii din aceştia, înşelaţi de ignoranţă, strâmbă toate dumnezeieştile Scripturi [cf. 2 Ptr 3,16], răstălmăcindu-le pe ele după poftele lor pătimaşe, vrând să se laude pe ei înşişi [2 Co 10, 12], pentru că vor să se mântuiască fără paza întocmai a poruncilor lui Hristos, tăgăduind cu totul sensul [puterea] Sfintelor Scripturi.

Duhul Sfânt deschide comoara tainelor

Şi pe drept cuvânt. ***Căci cele pecetluite şi încuiate, cele nevăzute şi necunoscute tuturor oamenilor, care sunt deschise numai de Duhul Sfânt şi care, numai aşa fiindu-ne descoperite ni se fac văzute şi cunoscute, cum le vor putea şti sau cunoaşte sau chiar şi numai a le cugeta cumva oarecând cei ce zic că n-au cunoscut niciodată venirea Duhului Sfânt, strălucirea, luminarea şi locuirea Lui în ei? Cum vor ajunge la înţelegerea [cuprinderea] unor asemenea taine cei ce n-au cunoscut nicidecum şi niciodată întru ei revărsarea, înnoirea, schimbarea, rezidirea şi renaşterea lucrate de Acesta? Cei ce n-au fost botezaţi încă în Duhul Sfânt [Mt 3, 11 par], cum pot şti schimbarea petrecută în cei botezaţi întru El? Cei ce nu s-au născut de sus [In 3, 3], cum vor vedea slava celor ce s-au născut, precum a zis Domnul, de acolo şi s-au făcut copii ai lui Dumnezeu [In 3, 3; 1, 13]? Cei ce nu au vrut să pătimească aceasta, ci le-au lăsat să scape prin nepurtarea lor de grijă - fiindcă au primit puterea de a se face astfel [In 1, 12] - cu ce fel de cunoştinţă vor putea, spune-mi, să înţeleagă sau vor fi în stare să-şi închipuie câtuşi de puţin cu mintea, cum s-au făcut aceia?***

Duh este Dumnezeu [In 4, 24], nevăzut, nemuritor, neapropiat, necuprins, iar El îi face pe cei născuţi în El tot aşa, asemenea cu Tatăl Care i-a născut, ca unii ce sunt percepuţi şi văzuţi numai în ce priveşte trupul, în celelalte însă fiind cunoscuţi numai de Dumnezeu şi cunoscând pe Dumnezeu [Ga 4, 9], spre Care pururea doresc a privi şi de Care ard de dorinţă să fie văzuţi. De altfel, aşa cum cei ce nu cunosc literele nu pot citi cărţile deopotrivă cu cei care le cunosc, tot aşa nici cei ce n-au vrut să străbată prin făptuire poruncile lui Dumnezeu nu vor fi în stare să se învrednicească vreodată de descoperirea Duhului Sfânt deopotrivă cu cei ce au privegheat în ele şi le-au plinit pe ele şi pentru ele şi-au vărsat sângele lor. ***Căci aşa cum omul care ia o carte pecetluită şi încuiată nu poate vedea sau înţelege cum sunt cele scrise în ea, câtă vreme cartea este pecetluită [îs 29, 11], chiar dacă ar***

fi învăţat toată înţelepciunea lumii, tot aşa nici cel ce are, precum spuneam, în gura lui toate dumnezeieştile Scripturi, nu va putea cândva să cunoască şi să vadă slava şi puterea tainică şi dumnezeiască ascunsă în ele, dacă nu a străbătut toate poruncile lui Dumnezeu şi nu a primit împreună cu ele pe Mângâietorul Care-i deschide cuvintele ca pe o carte şi-i arată tainic slava din ele şi Care-i descoperă împreună cu viaţa de veci, pe care o face să ţâşnească, şi bunurile lui Dumnezeu, cele ascunse în ele şi care sunt acoperite şi cu totul nearătate tuturor celor ce le dispreţuiesc şi nu poartă de grijă de ele. Şi pe drept cuvânt. Căci, întrucât şi-au pironit toate simţirile lor în deşertăciunea lumii şi se alipesc pătimaş de cele plăcute ale vieţii şi de frumuseţea trupurilor, purtând ochiul sufletului lor întunecat, nu pot vedea şi privi spre frumuseţile spirituale [inteligibile] ale bunurilor negrăite ale lui Dumnezeu.

Ochii trupeşti sunt închişi frumuseţilor duhovniceşti

Şi aşa cum cel ce are ochii trupului bolnavi nu poate privi nici măcar întrucâtva o rază de soare ce străluceşte limpede, ci, dacă îşi va fixa privirea asupra ei, îşi va pierde îndată desăvârşit şi lumina pe care o avea, tot aşa şi cel care are ochii sufletului bolnavi şi simţurile împătimite nu poate sesiza în mod nepătimaş şi fără pagubă frumuseţea sau strălucirea unui trup, ci, zăbovind în grija şi preocuparea de patimă îşi pierde şi pacea gândurilor şi liniştea din partea poftei celei rele pe care le avea înainte de aceasta. Unul ca acesta deci nu poate să-şi dea deloc seama nici măcar de propria lui boală. Căci dacă s-ar fi socotit pe sine însuşi bolnav, ar fi crezut măcar că există alţii care sunt sănătoşi şi, poate, aşa şi-ar fi reproşat cândva că el însuşi s-a făcut pentru sine cauză a acestei stări de lucruri şi s-ar fi grijit de cele necesare pentru a scăpa de ea. Acum însă unul ca acesta, socotindu-i pe toţi ceilalţi împătimiţi, se socoteşte pe sine deopotrivă cu ei şi zice că e cu neputinţă ca el să ajungă mai presus de toţi ceilalţi. De ce aceasta? Ca să moară împreună cu ei de patimă, nevoind să scape de un asemenea rău, nefericitul! Căci dacă ar fi vrut, ar fi putut, ca unul ce a primit puterea pentru aceasta de la Dumnezeu; căci câţi am fost botezaţi întru numele Lui [FA 18,16; 19,5], am primit de la El puterea să dezbrăcăm ca pe o haină veche neamul prost al stricăciunii, să ne facem fii ai lui Dumnezeu şi să îmbrăcăm pe Hristos [Col 3, 9-10; Ga 3, 27].

Îndemn final

Fie însă, fraţilor, ca noi să nu ne asemănăm celor ce sunt aşa şi cugetă asemenea lucruri, ca unii ce sunt uscaţi şi pământeşti. Ci fie să ne asemănăm lui Hristos Celui ce a murit şi înviat pentru noi [2 Co 5, 15] şi ne-a înălţat pe noi la ceruri, şi să mergem mereu pe urmele Lui, curăţindu-ne prin pocăinţă de întinăciunea păcatului

şi îmbrăcându-ne în haina luminoasă a nestricăciunii [cf. Co 15, 53-54] Duhului, în însuşi Hristos Dumnezeul nostru, căruia I se cuvine slava, cinstea şi închinăciunea în vecii vecilor. Amin.

Cateheza 25 - Legăturile şi înrâuririle dintre suflet şi trup - Despre schimbările sufletului şi ale trupului, care ni se fac din văzduh şi din stihii, din mâncăruri şi de la demoni

Diferitele stări ale sufletului şi ale minţii

Fraţilor şi părinţilor, ***monahul trebuie să cunoască nu numai schimbările şi prefacerile ce au loc în sufletul lui, ci şi cauzele lor***, ca să ştie care sunt acestea şi de unde se întâmplă în el.

- *Căci uneori are loc în suflet o bucurie neaşteptată, iar alteori vine în el în chip asemănător o întristare şi o povară grea.*
- *Şi uneori inima e străpunsă uşor, alteori se învârtoşează şi se îngroaşă ca piatra.*
- *Iarăşi, uneori se face blând şi smerit [Mt 11, 29] şi după puţin înfumurat şi irascibil şi latră la toţi fraţii.*
- *Uneori se face moale şi trândav şi lipsit de râvnă spre tot lucrul bun [Tit 1, 16], iar alteori treaz şi veghetor şi râvnitor spre toată ascultarea, astfel încât şi pe cei ce sunt împreună cu el îi îmboldeşte şi îndeamnă spre bine.*
- *Uneori este concentrat şi cucernic, alteori risipit şi neruşinat.*
- *Uneori îşi aduce aminte cu iubire de cei absenţi şi îi cheamă la el, alteori nu vrea să-i vadă nici pe aceia, nici pe cei ce sunt de faţă.*
- *Uneori se sufocă în el însuşi astfel încât i se pare că vrea să iasă din această viaţă [Iona 4, 8], alteori până într-atât se lărgeşte şi se înmulţeşte veselia lui, încât nu se mai poate cuprinde pe sine însuşi, chiar dacă e silit la aceasta.*

Acestea se fac prin fire în jurul mişcărilor naturale ale sufletului şi ale trupului, ori de câte ori ne luptăm pentru lucrarea virtuţii şi împlinirea poruncilor. ***Dar aşa cum se schimbă cele ale sufletului, în acelaşi chip se schimbă şi se prefac cumva şi cele ale minţii noastre.***

- *Căci uneori este ageră la înţelegere şi încă şi mai ageră în a parcurge şi distinge repede cele înţelese sau văzute de către ea, alteori este leneşă şi zăbavnică în a face amândouă aceste lucruri.*
- *Uneori ajunge ca lipsită de minte şi de glas şi surdă, iar alteori arată uşurinţă în înţelegere şi grăire, în auzire şi în pricepere.*
- *Uneori este oarbă, alteori văzătoare, silindu-se să intre în adâncul şi înălţimea contemplaţiei mai presus de măsura firii omeneşti.*

- *Uneori este simplă faţă de orice contemplaţie şi liberă, neaducându-şi aminte deloc de relele care i s-au făcut mai înainte, nici gândindu-se la ceva din acestea în genere, alteori este pestriţă, iscodind şi cercetând cu răutate cele ce nu s-au făcut; şi aşa se face ca o flacără din lemn ud sufocată de fum, nu numai faţă de cei de faţă ci adeseori plăsmuieşte în ea însăşi cu răutate gânduri deşarte şi mincinoase chiar şi despre cei ce nu sunt de faţă;*

de aceea, chiar dacă inima se întristează mult şi nu consimte cu mintea la unele ca acestea, nu va putea să se folosească nicidecum cu nimic, nici nu o va putea depărta de raţionamentele deşarte.

Sufletul e cauza poftelor trupului

Acestea deci despre schimbările minţii şi ale sufletului nostru spiritual [noeran] şi divin. Iar anomaliile ce se fac în jurul trupului, chiar dacă par a fi mai uşor de recunoscut şi diagnosticat, lucrurile nu stau însă aşa. Căci mare este prefacerea care are loc în acesta plecând în majoritatea cazurilor de la firea lui. ***Fiindcă sufletul este neschimbător prin firea şi prin fiinţa lui, iar mintea a fost şi ea făcută de Ziditorul deopotrivă şi în acelaşi timp cu el; deci amândouă sunt puse în mişcare numai de alegerea liberă şi, primind prin voinţa proprie virtutea sau răutatea, se fac părtaşe şi moştenitoare ale întunericului sau luminii - vorbesc aici despre suflet şi minte care, precum s-a zis, se alipesc de bunăvoie prin voinţă şi alegere liberă de una din acestea, fie de bine, şi atunci se fac bune, fie de rău, şi atunci se fac rele.***

Dar trupul este prin fire schimbător, pentru că este compus şi curgător prin fiinţă, fiindcă a fost făcut dintr-o materie stricăcioasă şi curgătoare, având alcătuirea sau constituţia sa din elemente opuse între ele. Căci aşa cum grăiesc despre aceasta înţelepţii şi cum este adevărul, fiinţa acestuia este făcută din căldură şi răceală, din uscat şi umezeală. În afară de aceasta, în el însuşi trupul este lipsit de alegere şi de voinţă liberă, ba chiar şi de mişcare, dacă nu cumva ar numi cineva curgerea lui şi înaintarea lui spre stricăciune mişcare naturală a subzistenţei lui, şi care este iraţională; iar dacă aceasta e iraţională, e vădit că este şi fără de păcat şi neosândită de Dumnezeu. Şi pe drept cuvânt: căci ceea ce urmează firii sale este în afara osândei. ***Dar aprinderea şi pofta conjugală, amestecul împreunării, plăcerea, lăcomia pântecelui, lăcomia gâtlejului, somnul mult, trândăvia, luxul hainelor şi toate celelalte care, precum socot cei mulţi, le caută trupul, nu le caută însă niciodată trupul ca unul ce este mort, ci sufletul care-şi caută plăcerile prin el, o dată ce este amestecat cu lutul, şi se tăvăleşte ca un porc [2 Ptr 2, 22] în noroiul plăcerilor trăgând spre aceasta trupul cel amestecat cu el.*** Nimeni să nu-şi

închipuie că este împins şi silit spre acestea de către trupul lui; nu este aşa. Dar cum este?

Ascultă cu pricepere: Adam şi Eva în paradis nu cunoşteau pofta „L-a făcut Dumnezeu pe om, luând ţărână din pământ". Iată ţi-am arătat trupul tău, arată şi tu care sunt patimile din el; dar nu poţi să-mi spui nimic. Dar apoi ce? „Şi a suflat în faţa lui Domnul Dumnezeu şi s-a făcut omul suflet viu" [Fc 2, 7] şi s-a sculat de la pământ, a umblat, duhul aflat în el punând adică în mişcare în chip stăpânitor şi liber trupul. Dar o aprindere sau o mişcare sau vreo nebunie şi poftă iraţională a pântecelui nu erau încă în el nicidecum, ci în el era o viaţă nerăzvrătită şi o vieţuire lipsită de întristare. Să vedem deci dacă nu cumva, pentru faptul că nu exista încă femeie sau pentru că nu existau încă mâncărurile care să pună în mişcare pofta, din această pricină omul nu era pus în mişcare nici spre pofta împreunării, nici spre lăcomia pântecelui. Deci ce spune? „Dumnezeu a făcut să răsară tot pomul frumos, şi Adam şi Eva erau în Rai goi şi nu se ruşinau" [Fc 2, 9; 3, 1]. Vezi că nici faptul că Eva era femeie, nici faptul că amândoi erau goi nu i-a făcut pe vreunul dintre ei să treacă cu vederea cumin-ţenia? Deci erau goi şi se priveau unii pe alţii şi nici nu se ruşinau, nici nu erau târâţi de firea trupului spre împreunare; dar, după păcat şi după călcarea poruncii şi după ce au fost scoşi afară din Rai şi Dumnezeu i-a dezbrăcat iar ei au pierdut slava lui dumnezeiască, atunci precum este scris, „Adam a cunoscut pe femeia lui şi zămislind a născut" [Fc 4, 1].

Prin urmare, iubitule, dacă iubeşti cu adevărat pe Dumnezeu şi rămâi în iubirea Lui [In 15, 9], nu vei fi stăpânit niciodată vreo patimă, nici nu vei fi dominat de vreo nevoie a trupului. ***Căci aşa cum trupul nu poate fi pus în mişcare spre nimic fără suflet, tot aşa nici sufletul unit prin iubire cu Dumnezeu nu poate să fie târât spre poftele şi dorinţele trupului, şi nici spre alte pofte ale lucrurilor şi patimilor văzute sau nevăzute. Fiindcă pornirea inimii lui sau mai degrabă toată înclinarea voinţei lui e legată de dulcea iubire a lui Dumnezeu.*** Deci aceasta fiind legată, precum spuneam, de Făcătorul ei, cum, spune-mi, se va putea aprinde cu trupul sau în general să îşi împlinească poftele ei? Nicidecum.

Schimbările materiale ale trupului

Iar prefacerile care urmează în chip natural şi se fac în trupul însuşi sunt vădite; căci se întâmplă şi se fac cu toţi sfinţii. Fiindcă uneori se spune că umblă sănătos atunci când materiile lui nu se răzvrătesc unele împotriva altora, iar alteori este silit să cadă în boală, când unul dintre cele patru elemente ajunge fie prea mult fie prea puţin, adică atunci când domină asupra celorlalte sau este dominat şi tiranizat de

către ele, de unde se produc scurgeri, amputări şi stricăciunea întregului organism, fără însă ca sufletul să fie vătămat cu nimic din acestea, fiindcă cele mai multe din acestea se fac din neînfrânarea mâncărurilor şi băuturilor, iar altele provin din schimbarea vânturilor şi a aerului: dacă aerul este rece, trupurile care au o fire rece sunt vătămate şi devin mai neputincioase, din pricina faptului că se răcesc prea mult, în vreme ce acelea care au un temperament cald se întăresc mai mult şi se fac mai puternice; iar când aerul se face iarăşi cald, cele reci îşi revin şi reînvie, aşa cum muştele şi celelalte gângănii, atunci când sunt luminate de razele soarelui, se fac mai puternice şi mai agere în mişcări, ca unele care se împărtăşesc de o materie mai caldă; iar cele ce împărtăşesc o materie mai caldă sunt cu totul sufocate şi se topesc şi devin neputincioase şi inactive faţă de orice făptuire şi mişcare. Şi, simplu spus, potrivit cu temperamentul său, fiecare corp primeşte prin schimbarea aerului şi a vânturilor prefacerea corespunzătoare. Dar chiar şi fără acestea, prefacerea are loc îndeosebi din prisosul mâncării sau băuturii şi din postul extrem. Dar o prefacere se face în noi nu numai plecând de la acestea, ci şi din multul somn sau din priveghere, din osteneală sau din trândăveala trupească. O alta iarăşi e aprinderea ca un fum ce se face din însăşi materia ce există în trupul nostru sau din căldura naturală ce se pune în mişcare în noi ca un cărbune stins cu apă şi care uneori se ridică numai până la cap, iar alteori se revarsă în tot trupul.

Povara trupului, încercare duhovnicească

Pe lângă toate acestea însă, mai este o încercare care vine asupra noastră prin îngăduinţa bunului nostru Dumnezeu şi Stăpân, şi care este lucrată de demoni printr-o iconomie a pedepsei spre smerenia noastră. Care este însă aceasta? Însăşi povara trupului, care, chiar şi fără vreo altă pricină, numai din pricina slavei deşarte sau a înălţării sau a faptului de a osândi pe altul ca un nepăsător sau pentru multe alte pricini ne predă demonului acesta spre pierzania trupului [1 Co 5, 5] şi zdrobirea sufletului, dar şi pentru o mai mare experienţă şi exerciţiu, şi pentru ca, cunoscând compătimirea şi milostivirea lui Dumnezeu faţă de noi, să ne întoarcem din dispoziţie lăuntrică iubirea noastră spre El şi să avem întreaga dorinţă numai spre El.

Influenţa reciprocă a sufletului, minţii şi trupului

Nu toţi însă ştiu acestea, ci fiecare dintre cei ce au ajuns cândva la mijlocul căii spre virtute înţelege în parte schimbările sufleteşti şi prefacerile trupului atunci când se întâmplă în ei ceva asemănător, căci despre cei întunecaţi în chip desăvârşit nu avem nici un cuvânt; dar prefacerile şi întoarcerile care se fac în minte, precum spuneam, le cunosc numai cei nepătimitori şi desăvârşiţi, cei curaţi şi liberi

deopotrivă şi la suflet şi la minte. Şi nici măcar aceştia; căci sunt învăţaţi despre aceste lucruri nu de ei înşişi, ci de către Cel ai Căruia sunt.

- *Uneori din anomaliile care se petrec în minte, sufletul e strâmtorat şi se mâhneşte, pierzându-şi puţin din bucuria care îi este inerentă, dar totuşi se îmbărbătează şi-şi înalţă mintea; uneori însă mintea pătimeşte şi ea din cele pe care le suferă sufletul şi este silită să intre şi ea în noapte, dar nu primeşte acest lucru, ci se sileşte să rămână în lumină şi aşa luminează poate şi sufletul.*
- *Altădată amândouă sunt tiranizate foarte de anomalia trupului, uneori când sunt împovărate din afară şi, deşi simt povara, îşi păstrează intactă starea paşnică, alteori când sunt tulburate dinăuntru şi se arată cu totul împătimite, astfel încât cel ce pătimeşte aceasta nu mai nădăjduieşte să se reîntoarcă la starea senină de la început.*

Prin urmare, sufletul şi mintea greşesc plecând de la trup, mintea iarăşi greşeşte plecând de la suflet, iar sufletul iarăşi greşeşte plecând de la minte şi de la trup. Dar nu sunt tulburate întotdeauna amândouă, şi sufletul şi mintea, ci, iarăşi, uneori sufletul singur pătimeşte, iar atunci mintea îl întreabă: „Ce ai?" şi-1 mângâie, iar alteori mintea e orbită şi acoperită, şi atunci sufletul, fiind liber, alungă cu puterea focului dumnezeiesc întunericul, ridică vălul şi face ca mintea să vadă.

Pentru buna noastră cârmuire

De ceea spuneam, părinţilor şi fraţilor, că nu trebuie să înţelegem numai schimbările, prefacerile şi transformările care se petrec cu noi, ci trebuie să cunoaştem şi de unde sunt ele şi cum anume se fac şi plecând de la care lucruri, care sunt vânturile gândurilor care suflă şi de unde curg sau vin râurile patimilor şi ale ispitelor, ca, întărindu-ne neclintit casa sufletului [Mt 7, 24-25], să ţinem bine cârma corăbiei şi să nu o manevrăm fără meşteşug sau cu stângăcie. Iar cunoaşterea acestor lucruri o oferă întocmai viaţa săvârşită în chip neştirbit cu exactitate şi rânduială. Fiindcă monahul trebuie să-şi fixeze o regulă şi un program fix şi să ştie cum se cuvine să-şi petreacă fiecare zi, ca să poată alerga uşor spre lucrarea virtuţii şi să nu fie împiedicat din alergarea aceasta de lipsa de experienţă, fiindcă aşa îşi va netezi pentru sine calea strâmbă şi obositoare [Le 3, 5] ajungând adică la deprinderea şi obiceiul binelui şi înaintând spre Dumnezeu şi punându-L în inima sa [Ps 83, 6], va fi bineplăcut Lui, alergând de la cele mai mici spre cele mai mari şi mai desăvârşite, va afla cunoştinţa tuturor celor zise şi se va face multor altora învăţător al virtuţii, luminând prin cuvânt şi prin viaţă pe cei ce se

întâlnesc cu el, ca unul ce a fost luminat el însuşi de sus şi descoperă lucruri adânci celor ce caută cu osteneală să înveţe adâncurile Duhului [7 Co 2, 10] în Hristos Iisus, Domnul nostru, căruia fie slava în veci. Amin.

Cateheza 26 - Programul zilnic al monahului - Despre începutul unei vieţi foarte folositoare şi mântuitoare, potrivită celor ce s-au lepădat de lume şi de cele din lume şi aleargă spre viaţa monahală. Şi învăţătură foarte folositoare pentru începători

Fraţilor şi părinţilor, orice om care s-a lepădat de lume şi de toate cele din lume [7 In 2, 15] alergând spre viaţa aceasta şi arena monahilor, dacă pentru Dumnezeu s-a lepădat şi ales să înveţe acest meşteşug al meşteşugurilor şi nu vrea să i se facă deşartă retragerea sa din lumea aceasta, trebuie să facă de la bun început cu toată râvna şi cu hotărâre fierbinte cele ale virtuţii. Şi ca să predăm în scris celor ce au venit din lume la această şcoală o povăţuire preliminară în elementele acestei ştiinţe a ştiinţelor, adică ale ascezei noastre, să înfăţişăm încă de la bun început unele ca acestea drept regulă fixă [typos] pentru ei şi pentru cei împreună cu ei, după cum noi înşine am primit de la părinţii noştri.

Participarea atentă la slujbele rânduite

Să se ştie, aşadar, că cine a dezbrăcat omul cel pământesc [7 Co 15, 47-49] împreună cu cugetul lui [Col 3, 9] şi s-a îmbrăcat prin schima monahală în omul ceresc [7 Co 15, 48-49; Col 3, 10; Ef 4, 24], trebuie să se scoale la miezul nopţii înainte de utrenie şi să se roage cu rugăciunea rânduită, şi aşa după acestea să stea în picioare împreună cu toţi la doxologie şi să o urmărească toată cu atenţie şi cu trezvie luând foarte mult aminte la începutul imnodiei, adică la cei şase psalmi *(Psalmii 3, 37, 62, 87, 102 şi 142 din Ceaslov.)*, la stihologie *(Lecturile din Psaltire (psalmii sunt alcătuiţi în stihuri). Pentru uzul liturgic, Psaltirea e împărţită în douăzeci de secţiuni numite „catisme" (pentru că în timpul recitării lor e permisă şederea) recitate două-trei la utrenie şi una la vecernie, astfel că întreaga Psaltire se citeşte în decurs de o săptămână (în Postul Mare se adaugă o catismă şi la cele patru ceasuri, astfel că Psaltirea se citeşte de două ori pe săptămâ nă [n. B. Krivocheine, SC 113, p. 73].)*, şi la citiri *(Lecturile din „Vieţile Sfinţilor" sau omiliile Sfinţilor Părinţi din timpul utreniei, între catismele Psaltirii sau la mijlocul canonului. Ele se deosebeau de catehezele rostite oral de Sfinţii Teodor Studitul sau Simeon Noul Teolog probabil dimineaţa, după ceasul întâi [n. B. Krivocheine, SC 113, p. 73].)* în chip nezăbavnic, nerelaxându-şi trupul şi sprijinindu-se de pe un picior pe altul, sau rezemându-se de ziduri sau de coloane, ci trebuie să-şi ţină mâinile legate strâns, picioarele să şi le sprijine deopotrivă pe pământ, iar capul neclătinat fără să se plece încoace şi încolo, fără să-şi înalţe mintea cu înfumurare sau să iscodească cu cuget curios, fără să se adune cu cei nepăsători, şuşotind între ei; ci mai degrabă trebuie să aibă privirea neînălţată iar sufletul, pe cât îi stă în putere, se cade să ia seama numai la psalmodie şi la citire,

şi la înţelesul celor cântate şi a cuvintelor citite din dumnezeiasca Scriptură, ca să nu lase să intre în el vreun cuvânt fără folos, ci sufletul, hrănindu-se din toate acestea, să vină la străpungere şi smerenie şi la luminarea dumnezeiască a Duhului Sfânt.

Vă îndemn deci pe voi toţi, părinţii, fraţii şi copiii mei, ca pe unul singur şi vă pun înainte acestea ca pe o lege mântuitoare, ca fiecare dintre voi să râvnească să pună un asemenea început lucrului virtuţii sau, mai degrabă, al lui Dumnezeu, prin care vom primi cu iubire de bunătate şi răsplata pe măsura ostenelilor noastre, astfel încât, dacă e cu putinţă, nimeni dintre voi să nu lase să treacă slujba şi citirea fără lacrimi. Căci dacă te obişnuieşti, frate, să faci acest lucru, în puţină vreme vei înainta la statura de bărbat desăvârşit, la măsura vârstei plinătăţii lui Hristos [Ef 4, 13]. Fiindcă silindu-te să nu petreci slujba rânduită a bisericii fără lacrimi, te vei deprinde cu acest bine şi în stihologia şi troparele pe care le vei cânta, sufletul tău se va hrăni primind în el înţelesurile lor dumnezeieşti şi mintea ta se va înălţa prin cele rostite la cele spirituale [inteligibile], şi aşa, vărsând lacrimi dulci, vei petrece în biserică, ca şi cum ai petrece în cer împreună cu puterile de sus.

Deci aşează-ţi ţie însuţi drept lege şi aceasta: să nu ieşi vreodată de la slujbă până la ultima rugăciune, afară de o mare nevoie sau trebuinţă a trupului, ci rămâi, precum spuneam, stăruind în starea ta, fiindcă „cel ce va răbda până la sfârşit", precum este scris, „se va mântui" [Mt 10, 22]; dar nu numai aceasta, ci va primi ajutor mai întâi pe nesimţite, mai apoi în chip simţit, iar după puţin în luminarea care vine de la Dumnezeu Atotţiitorul.

Munca şi liniştea dintre slujbe

Deci săvârşindu-se doxologia utreniei, ieşind îndată din biserică, nu începe să grăieşti cu unul şi cu altul risipindu-te şi grăind cele deşarte, ci, după ce te-ai rugat în singurătate în chilia ta cu rugăciunea cea rânduită ţine cu lacrimi şi cu multă luare-aminte, să ai o lucrare trupească, şi numaidecât aleargă spre ea, dacă e slujire la slujire, dacă e un lucru manual la lucrul manual, dacă e citire spre citire. Dar trândav să nu vrei nicidecum să şezi în chilia ta, ca trândăvia să nu te înveţe pe tine tot răul [Sir 30, 37] care nu ne este îngăduit a grăi. Dar nici să nu dai ocol mănăstirii şi să iscodeşti cu curiozitate cele ce se fac sau se slujesc în ea, ci, păzind tăcerea şi abţinerea de la toate, care este adevărata înstrăinare, ia seama numai la tine însuţi şi la lucrul tău manual, oricare ar fi acesta.

Şi nu intra în chilia cuiva, afară de cea a părintelui tău după Dumnezeu, dacă n-ai fost trimis aici fie de către un întâi-stătător, fie de către unul din slujitorii

mănăstirii. Şi când te duci, sârguieşte-te să nu spui sau să auzi vreun cuvânt afară de cel pentru care ai fost trimis; ci, dând răspunsul, întoarce-te degrabă. Iar dacă mergând într-acolo vezi un frate singur, sau împreună cu alţii şi fără vreme, punându-i în metanie, treci pe lângă el în tăcere.

Să nu şezi împreună cu el aducându-ţi aminte de psalmistul care zice: ***„Fericit bărbatul, care n-a umblat în sfatul celor fără de lege, şi în calea păcătoşilor n-a stat şi pe scaunul molipsitorilor n-a şezut"*** [Ps 1, 1]. Căci molipsitori sunt unii ca aceştia, precum spune şi Pavel: ***„Tovărăşiile rele strică obiceiurile bune"*** [Co 15, 33]; iar molipsirea este stricăciunea. Să nu şezi, aşadar, împreună cu cei ce grăiesc cele deşarte, iubitule, nici să nu spui: „Voi asculta şi eu ce grăiţi între voi", ci, precum s-a zis, punând metanie treci pe lângă ei. Păzeşte tăcerea zicând către tine însuţi: *„Ce lucru bun pot să spun eu, care sunt cu totul noroi şi nebun, şi nu numai aceasta, ci sunt şi străin şi nevrednic de a grăi sau de a auzi sau de a fi numărat împreună cu oamenii?"* Păzeşte şi înstrăinarea şi abţinerea de la toate cugetând şi grăind către tine însuţi acestea: *„Cine sunt eu, lepădatul şi sărmanul, lipsitul de neam şi săracul, ca să intru în chilia cuiva? Oare văzându-mă pe mine ca unul ce sunt urâciune, nu se întoarce de la mine? Oare nu-mi va spune: «Ce a mai venit şi jegosul ăsta să-mi întineze chilia?»"* Adaugă la aceasta înaintea ochilor tăi şi păcatele tale şi nu le spune numai din vârful buzelor, ci din tot sufletul. Căci chiar dacă la început nu poţi să le spui din tot sufletul, după puţin timp vei veni şi la aceasta prin harul ce lucrează împreună cu tine. Ascultă-mă pe mine, smeritul, pune numai început acestor lucruri, frate, pune numai început, fă şi zi acestea, şi Dumnezeu nu te va lăsa. Fiindcă iubeşte foarte şi vrea ca tu să vii la cunoştinţa adevărului şi să te mântuieşti [Tim 2,4].

Liturghia

Aşadar, petrecând astfel ceasurile de până la liturghie [synaxis], intră frate iarăşi la slujbă cu râvnă şi sârguinţă multă. „Stai bine", precum am rânduit pentru doxologia dimineţii, fără a uita nicidecum plânsul; „stai cu cutremur", ca unul care vezi pe Fiul lui Dumnezeu Care se junghie pentru tine. Şi dacă eşti vrednic şi ai primit dezlegarea pentru aceasta, apropie-te cu frică şi cu bucurie de [împărtăşirea din] bunătăţile negrăite *(Se poate presupune de aici că la Sfântul Mamas, Liturghia se săvârşea zilnic, iar împărtăşania era deasă, chiar şi pentru începători, fără să fi fost neapărat zilnică (cf. mai sus C 4, 612-616), şi, în orice caz, presupunea dezlegarea duhovnicului [n. B. Krivocheine, SC 113, p. 81].)*.

Slujirea la trapeză

Şi ieşind după ultima rugăciune, intră împreună cu toţi la trapeză, neseparându-te de fraţii tăi. Dacă ai fost rânduit să slujeşti, înfăţişează-te ca slujind lui Hristos, şi nu oamenilor [Ef 6, 7], într-o dispoziţie sinceră şi iubire tuturor ca unor sfinţi sau, mai degrabă, slujeşte-le, precum spuneam, ca lui Hristos însuşi, îmbrăţişând pe fiecare dintre ei în sufletul tău şi punându-te prin iubire cu totul la dispoziţia lor fiind încredinţat că din slujirea acestora rodeşte sfinţenia.

Reculegerea în timpul mesei

Dacă însă şezi şi tu la masă împreună cu toţi, vezi ce-ţi poruncesc în Domnul, ca unui părinte şi frate al meu iubit: să nu-ţi întinzi degrabă mâna spre mâncărurile puse înainte pe masă, mai înainte de a începe să mănânce fraţii cei mai bătrâni, şi înainte de a se da binecuvântarea de sus de către preot. Şi, începând să mănânci împreună cu părinţii şi fraţii tăi, ia seama la tine însuţi, numai la tine însuţi în toată reculegerea şi tăcerea, nevorbind absolut cu nimeni, ci luând aminte la citire şi hrănindu-ţi precum trupul aşa şi sufletul din cuvintele de Dumnezeu insuflate ale Duhului. Căci fiind îndoit, alcătuit adică din suflet sau din trup, trebuie să ai un chip corespunzător şi o hrană şi o masă îndoită: având un trup sensibil şi pământesc trebuie să-1 hrăneşti din bucate sensibile care vin din pământ, iar având un suflet spiritual [noeran] şi divin, trebuie să-1 hrăneşti cu mâncărurile spirituale [inteligibile] şi divine ale cuvintelor.

Discreţie şi smerenie la masă

Să nu iscodeşti cu curiozitate bucăţile care sunt aşezate pe masă, care se întâmplă să fie mai mare sau mai mică, ci mănânc-o cu toată mulţumirea aşa cum îţi este dată, şi aceasta cu înfrânare, fugind întru toate de saturare socotindu-te pe tine însuţi nevrednic de masa cea de obşte a fraţilor, cugetând în tine însuţi şi grăindu-ţi către tine unele ca acestea: *„Cine sunt eu, ticălosul şi nevrednicul, că am ajuns să şed şi să mănânc împreună cu sfinţii aceştia?"* Şi acestea zicându-le în tine însuţi, să te socoteşti din suflet pe tine însuţi singur păcătos şi aşa cum un sărac şi zdrenţăros, dacă se găseşte în mijlocul unor nobili şi bogaţi îmbrăcaţi în haine strălucitoare şi scumpe, se ruşinează şi se ţine deoparte, şi nu îndrăzneşte să se apropie de vreunul din aceştia, tot aşa şi tu să te arăţi faţă de toţi aceşti, alegându-ţi întotdeauna ultimul loc şi ruşinându-te a fi văzut şezând mai presus decât cineva dintre ei [Le 14, 9-10], dat fiind că toţi aceia sunt bogaţi în virtuţi, iar tu eşti sărac şi gol [Ap 3, 17] şi nevrednic de a fi împreună cu ei şi de a privi spre ei. Şi vrând să te atingi de hrană, cugetă iarăşi acestea aducându-ţi aminte de păcatele tale şi zi către tine însuţi: *„Oare nu spre judecată şi osândă îmi va fi dacă mă voi atinge de ceva din cele puse dinainte? Căci pe Dumnezeu Care a făcut acestea şi mi le-a dat*

spre mâncare, nu L-am ascultat din pruncie şi n-am păzit sfintele Sale porunci; atunci, cum, fiind eu nevrednic şi osândit, mă voi împărtăşi din bunătăţile Acestuia, ca aceşti părinţi sfinţi? Cu ce faţă, departe de ochiul Stăpânului meu, voi mânca şi mă voi veseli împreună cu sfinţii [Le 12, 19; 15, 23], eu, robul cel ticălos, nerecunoscător şi nemulţumitor, mai înainte de a mă fi căit şi de a fi luat în chip desăvârşit iertare de la iubitorul de oameni Dumnezeu, ca aceia care n-au păcătuit sau, dacă au păcătuit, s-au căit şi au primit încă de aici iertare? Nicidecum! Ci voi mânca şi voi bea numai pentru a trăi şi mă voi topi pe mine însumi şi mă voi întrista şi mă voi osândi, ca Dumnezeu, privind de sus şi văzând strâmtorarea şi necazul meu cel de bună voie, să I se facă milă şi să-mi ierte relele mele cele multe". Prin urmare, acestea să le cugeţi, de acestea adu-ţi aminte necontenit!

Înfrânare în mâncare

Pe lângă acestea, rânduieşte-ţi ca regulă să mănânci atâta pâine cât să nu te saturi, ci mult mai puţin şi cât vei putea suporta; de asemenea, să bei doar unul sau două pahare şi acestea la o singură oră rânduită a zilei. Iar mâncând, să nu asculţi gândul care-ţi sugerează să alegi ceva din cele puse dinainte şi să mănânci din ceea ce ai ales, ci păzeşte-te să nu mănânci ceea ce ţi se pare bun, ci mănâncă numai din cele puse înaintea ta; şi dacă din întâmplare din poame sau bucate e ceva şi ţi se pare un lucru plăcut a mânca din ele, iar gândul îţi spune: „Bun este şi acela, ia şi mănâncă din el!", sârguieşte-te să nu te laşi biruit, nici să te atingi de el. Căci pentru nimic altceva a fost izgonit din Rai Adam, decât pentru că i s-a părut frumos la vedere şi bun la mâncare rodul pomului, iar el a mâncat din acesta [Fc 3, 6]; şi de aceea a fost lepădat şi izgonit afară şi osândit la moarte şi la stricăciune. Deci cei ce vor să se reîntoarcă în Rai - sau mai degrabă în Împărăţia Cerurilor - trebuie să păzească fără vreo călcare a poruncii înfrânarea până şi în acestea, ca să nu cadă după puţin timp şi în pofte şi vătămări mai mari.

Împotriva ispitelor demonului lăcomiei

Iar dacă fraţii care şed împreună cu tine te vor îndemna să mănânci sau să bei ceva mai mult, să nu le răspunzi nimic decât să-ţi strângi mâinile şi, ridicându-te după puţin şi înclinându-ţi capul, rosteşte cu glas blând: „Iertaţi-mă!" şi tuturor răspunde-le aşa întotdeauna şi din cele ce îţi prisosesc nu da cu preferinţă numai cuiva anume, nici nu primi ceva de la cineva. Dacă bei vin, nu căuta cu orice preţ să-1 primeşti, şi nici să-1 dai altcuiva dintre fraţi, afară de cazul în care acesta vine dintre străini şi a venit la tine pentru o nevoie oarecare. Nu primi cândva să iei dimineaţa o gustare cu cineva, nici să mănânci şi să bei seara sau să cinezi cândva; căci din acestea se nasc toate relele, şi ele sunt capcanele diavolului [Sir 11, 29] şi

cursele lui [Tim 3, 7], care se văd mai întâi frumoase, dar în ascuns au în ele veninul morţii; de acestea cel ce crede în mine şi păzeşte cuvintele mele va fugi şi cu împreună-lucrarea harului lui Dumnezeu va rămâne nerănit şi nevătămat de ele, dar ceilalţi au ales să ducă în haina monahală o viaţă lumească fără să ştie şi nu simt că se prăvălesc în adâncuri şi prăpăstii.

Tu deci, frate dragă, să vrei să păzeşti acestea, chiar dacă va trebui să şi mori pentru ele; fiindcă altfel nu vei putea să scapi de demonul lăcomiei pântecelui. Să ştii şi că păzind acestea, diavolul nesuportând să te vadă, îi va aţâţa pe toţi trândavii împotriva ta şi aceştia te vor bârfi şi vor râde de tine, te vor pizmui şi-şi vor bate joc de tine şi vor aduce asupra ta mii de necazuri, ca să te facă să te depărtezi de hotărârea ta cea bună şi de faptele mântuitoare; lucruri pe care dacă le rabzi, iubitule, vei găsi mare ajutor şi mângâiere de la Dumnezeu, Mântuitorul nostru.

Prin urmare, şi dacă alţii şed la cină şi mănâncă, dar tu nu mănânci, fie că îi slujeşti sau nu, să nu uiţi să spui acestea către tine însuţi: *„Dacă aş fi făcut negreşit pocăinţă şi El ar fi iertat păcatele mele, m-aş fi bucurat şi eu mâncând împreună cu fraţii mei. Dar întrucât sunt nevrednic de aceasta pentru faptele mele de ruşine pe care le-am făcut eu ticălosul, voi primi aici după faptele mele!".* Şi zicând acestea îţi vei stăpâni pântecele pe cât îţi stă în putinţă. Şederea pe locul întâi la mese să nu o cauţi nicicând, nici să nu o pofteşti, ci să o urăşti din suflet ca pe o pricină şi aducătoare a mândriei. Căci smerenia ta te va înălţa, şi din ultimul care eşti, te va reaşeza cel dintâi dintre toţi [Mt 19, 30], fiindcă scris este: ***„Tot cel ce se înalţă pe sine însuşi se va smeri, iar cel ce se smereşte pe sine însuşi se va înălţa"*** [Le 18,14].

După masă

Deci după ce te-ai ridicat împreună cu toată frăţia şi ai dat mulţumire lui Dumnezeu şi ai fost slobozit de către preot, aleargă în tăcere în chilia ta şi, închizând uşa [Mt 6, 6], ia cartea. Şi citind puţin, dacă sunt zile de vară, întinde-te pe rogojină şi gustă un somn foarte scurt - căci dacă te-ai abţinut de la saturare şi ai mâncat doar puţină pâine şi apă măsurată, legume sau linte, vei dormi puţin şi te vei scula degrabă - iar dacă este iarnă, după ce ai citit puţin, pune mâna pe lucrul tău de mână şi stăruie în el până când lemnul toacei va suna de vecernie [cântarea sfeşnicului].

Vecernia

După care, întorcându-te din nou la slujbă, stai cu frică şi cu luare-aminte în faţa lui Dumnezeu, cântându-I şi mărturisindu-te Lui şi negrăind nimic cu nimeni. Iar după ce s-a terminat vecernia, dacă vei putea să rabzi să nu mănânci sau să nu bei nimic fiindcă te-ai hotărât să mănânci o singură dată pe zi, vei găsi nu puţin folos din starea la slujba de seară şi din rugăciunea şi privegherea ta de noapte; iar dacă nu, mulţumeşte-te cu un pesmet uscat şi cu un pahar cu apă, afară de caz de neputinţă şi de boală a stomacului tău. Şi după ce ai adus împreună cu fraţii tăi rugăciunile de seară lui Dumne-zeu, punând metanie la picioarele întâi-stătătorului ca la înseşi picioarele lui Hristos, şi primind de acolo binecuvântare, şi sărutând sfintele chipuri ale sfinţilor, intră în tăcere, negrăind nicidecum cu nimeni, în chilia ta.

Citirile şi rugăciunile de seară în chilie

Şi închizând uşa, ia mai întâi cartea, şi, citind ca la trei pagini cu luare-aminte, stai la rugăciune cântând şi rugându-te liniştit lui Dumnezeu ca unul care nu eşti auzit de nimeni. Stai cu vitejie adunându-ţi gândurile şi nelăsându-le să hoinărească altundeva, strânge-ţi mâinile, uneşte-ţi deopotrivă picioarele neclintite într-o singură bază şi închide-ţi ochii, ca să nu mai vadă altceva şi să nu risipească mintea, iar mintea însăşi şi toată inima ta înalţ-o la ceruri chemând de acolo mila Lui cu lacrimi şi suspine.

Psalmii rânduiţi de părintele tău duhovnicesc să-ţi fie aţâţi câţi poartă cuvinte de pocăinţă şi de străpungere şi câţi sunt de ajuns puterii şi hotărârii tale. Fiindcă cu puterea şi cu vitejia ta trebuie să măsori cântarea psalmilor şi mulţimea îngenuncherilor şi timpul stării în picioare, ca să nu ai conştiinţa mustrându-te şi zicându-ţi: „Mai aveai putere să stai în picioare, să cânţi imne şi să te mărturiseşti lui Dumnezeu". Pe lângă acestea, să îţi fie rânduite şi rugăciuni pentru dimineaţa şi seara, cu mărturisire către Dumnezeu. Şi sfârşind rugăciunea, citeşte iarăşi puţin, apoi reia-ţi lucrul manual şi prelungeşte-ţi privegherea până la straja dintâi, adică până la ceasul al treilea din noapte. Apoi sculându-te şi rostind Psalmul 118, culcă-te pe rogojină după ce ţi-ai pecetluit tot trupul [cu semnul crucii] şi, gustând somn până la miezul nopţii, să faci aşa cum a fost rânduit mai sus.

Mărturisirea gândurilor părintelui duhovnicesc

Şi, dacă e cu putinţă, mărturiseşte-ţi în fiecare ceas părintelui tău duhovnicesc gândurile inimii tale; iar dacă nu, nu lăsa să treacă seara, iubitule, ci, judecându-te pe tine însuţi [7 Co 4, 3], mărturiseşte toate cele ce ţi s-au întâmplat după utrenie. Şi să ai credinţă neşovăielnică în el, chiar dacă toată lumea l-ar bârfi şi l-ar huli, şi

chiar dacă l-ai vedea cu proprii tăi ochi desfrânând, să nu te sminteşti, nici să nu-ţi scadă credinţa în el, având încredere în Cel ce spunea: „Nu judecaţi ca să nu fiţi judecaţi!" [Le 6, 37].

Făcând aşa în fiecare zi şi luptându-te astfel, Dumnezeu nu va întârzia să te cerceteze de sus şi-ţi va trimite ajutor din locaşul Său cel sfânt [Ps 19, 3; 32, 14], şi harul Preasfântului Său Duh te va adumbri [Le 1, 35]. Şi înaintând puţin câte puţin în lucrul tău, vei spori în vârsta duhovnicească şi vei ajunge la statura de bărbat desăvârşit, la măsura vârstei plinătăţii lui Hristos [Ef 4, 13], luminat fiind şi luminând cu lumina cunoştinţei, asemenea unui soare, pe toţi cei ce se apropie de tine şi se întâlnesc cu tine, slăvind cu viaţa şi cu cuvântul pe Dumnezeu, care ţi-a dat darul Sfântului şi de viaţă făcătorului Său Duh, căruia I se cuvine slava în veci.

Amin.

Cateheza 27 - Necesitatea păzirii tuturor poruncilor - Despre faptul că nu trebuie să fim cu nepăsare faţă de lucrarea poruncilor lui Dumnezeu, nici să dispreţuim chiar şi numai una singură dintre ele, ci trebuie să luptăm ca să păzim toate împreună, ca să nu fim încuiaţi afară din cămara de nuntă [Mt 22, 13; 25,10] ca nişte dispreţuitori [ale lor]. Şi despre faptul că trebuie să răbdăm cu vitejie încercările

Trebuie să ajungem la liman

Fraţilor şi părinţilor, nu auziţi pe Domnul şi apostolii Lui care strigă: „De va păzi cineva toată legea, dar calcă o singură poruncă, s-a făcut vinovat faţă de toate poruncile" [Iac 2, 10]; şi iarăşi: „Cel ce se luptă se înfrânează de la toate" [Co 9, 25]. Şi, ca să facă mai limpede ceea ce spune, adaugă zicând: „Căci în ceea ce este cineva biruit, în aceasta a fost făcut şi rob" [2 Ptr 2, 19]. Astfel încât, fraţilor, cel ce este robit chiar şi numai de o singură patimă, oricare ar fi ea, acela este şi stăpânit de ea şi nu poate să asculte poruncile Domnului; şi cum ar mai putea aceasta având drept domn un stăpân străin [cf. Mt 6, 24; Le 16, 13]. Dar pentru ce să nu privim pornind şi de la noi înşine sensul adevărat al cuvintelor Stăpânului şi apostolilor, gândind frumos la el pornind şi de la cele văzute?

Căci vedem că şi despre cei ce plutesc pe mare se zice că au scăpat [din primejdii] nu dacă au plutit atâtea sau atâtea mile, iar mai apoi, ajungând undeva aproape de liman, au căzut în primejdie şi au pierit, ci despre cei ce au ajuns la liman şi au fost redaţi uscatului. Aşa şi din cei ce umblă pe drumuri şi se grăbesc să ajungă la o cetate, se zice că au scăpat [de primejdii] şi au ajuns în cetatea spre care mergeau nu dacă au trecut cutare râu sau au străbătut cutare munte şi au scăpat fugind de nişte tâlhari dar, după acestea, întâlnindu-se cu un alt ucigaş sau cu o fiară sălbatică, au fost mâncaţi de ea sau, căzând într-o groapă, s-au sufocat, ci de cei care, cu ajutorul lui Dumnezeu, au scăpat de orice încercare şi de toată uneltirea aducătoare de moarte. Şi nici măcar de aceştia! Căci de multe ori, după ce au scăpat de toate cele potrivnice, se arată nepăsători şi leneşi şi-i prinde noaptea, iar porţile cetăţii se închid şi se găsesc în afara ei, neştiind ce le va aduce ziua următoare.

Gândeşte-te că „cetatea" aceasta este Împărăţia Cerurilor, „noaptea" [In 9, 4; 10, 11; 12, 35] e moartea fiecăruia dintre noi, iar „ziua următoare" e Venirea [Parusia] Domnului şi Dumnezeului nostru, adică ziua Judecăţii. Prin urmare, cine nu se grăbeşte să ajungă în Împărăţia Cerurilor până ce e încă în ziua vieţii acesteia, ci la ieşirea sufletului lui se va afla în afara ei, peste el vine noaptea morţii şi nu ştie,

prin urmare, ce se va întâmpla cu el în ziua următoare a Judecăţii şi dacă i se va îngădui să intre în ea sau nu.

Căprioara care nu se lasă prinsă

Sau încă şi despre antilopa sau căprioara ori alta din aceste vieţuitoare se zice că a alergat şi a scăpat nu atunci când scapă de cutare sau cutare vânător şi de câinele lui sau când a sărit mai sus decât cutare sau cutare laţ dar prinzându-se în altul a căzut în mâinile lor, ci numai când nu a fost deloc capturată nici prinsă într-o capcană.

Gândeşte-te iarăşi că aici „vânătorii" sunt demonii cei răi, iar „câinii" sunt oamenii amăgitori şi învăţătorii mincinoşi care, fiind ei înşişi rătăciţi şi răi, nu încearcă să se îndrepte pe ei înşişi ci, încearcă să înveţe pe alţii; aceştia trebuie să fie socotiţi câini lătrători şi de ei trebuie să fugim ca de unii ce muşcă şi sfâşie prin cuvintele lor oile lui Hristos şi le dau în mâinile vânătorilor.

Iar „tâlhari" socoteşte că sunt gândurile rele şi ruşinoase care cad pe neaşteptate asupra celui ce se luptă şi-1 fac să fugă sau să se rupă de tovarăşii lui de drum, crezând că astfel se salvează pe el însuşi; sau care, silindu-1 la însoţirea şi consimţirea acelui gând, îl leagă zdravăn şi, sugrumându-1, îl lovesc cu gâdilăturile şi mişcările trupului şi, târându-1 cu putere prin pofta cea iraţională, îl aruncă în adâncul păcatului şi în prăpastia făptuirii lui.

Vasul preţios care conţine toate virtuţile

Trebuie deci să ne abţinem cu toată puterea de la faptele rele şi să ne alipim în acelaşi timp de toate lucrurile bune, iar poruncile lui Dumnezeu să le facem cu dor şi râvnă aprinsă nedispreţuind nici una din ele, oricare ar fi ea, ca foarte mică [Mt 5, 19]. Căci cel ce zice: „Bine că n-am făcut cutare rău, că n-am făptuit cutare păcat, pentru că asta şi aceea nu sunt nimic", răstoarnă în mod vădit toate poruncile lui Dumnezeu şi li se împotriveşte.

Închipuieşte-ţi, omule, un vas preţios făcut din toate poruncile lui Dumnezeu: din credinţă, din frica de Dumnezeu, din smerenie, din tăcerea faţă de tot cuvântul deşert, din ascultarea până la moarte, din tăierea voii şi mişcării celei lăuntrice a inimii, din pocăinţa şi străpungerea neîncetată [a inimii], din rugăciunea neîncetată, din paza ochilor, din lipsa de afecţiune pătimaşă faţă de aproapele şi din iubirea deopotrivă faţă de toţi, din lipsa iubirii de arginţi şi cuminţenie [castitate], din nădejdea şi iubirea desăvârşită faţă de Dumnezeu, şi din toate celelalte virtuţi care

urmează acestora. Căci fiecare din acestea fiind în sine ca o foaie, una de aur, alta de argint, alta de bronz, alta din piatră preţioasă, şi aşa mai departe, şi celelalte făcute din alte diferite materii, unite fiind toate prin Duhul, sudate şi asamblate armonios într-una, fac din ora, precum am zis, un vas mult folositor în care se toarnă, ca un vin nou [Mt 9, 17], harul lui Dumnezeu. Spune-mi deci: dacă va lipsi una din toate virtuţile zise mai sus din care şi prin care este alcătuit şi asamblat vasul, oare va mai suferi Dumnezeu să toarne în el măcar vreuna din darurile [harismele] Duhului Lui, chiar dacă gaura foii care lipseşte, adică a locului virtuţii, pare foarte mică? Nicidecum! Căci, negreşit, curgând pe neştiute, puţin câte puţin, prin acea mică fisură, lichidul [harul] turnat în el se va vărsa.

Virtuţile întăresc vasul trupului nostru

Cum deci mai putem crede noi că suntem ca nişte vase desăvârşite şi întregi şi că purtăm înăuntrul nostru ca pe o comoară pe Duhul Sfânt fără aceste multe virtuţi a căror bogăţie nestricăcioasă şi nedeşertată n-am dobândit-o prin lucrarea poruncilor, prin puţinele noastre izbânzi, şi acestea fiind încă detaşate unele de altele prin păcate? Cu adevărat ***„ne-am făcut deşerţi în gândurile noastre şi s-a întunecat inima noastră cea neînţelegătoare şi, zicând că suntem înţelepţi, ne-am făcut nebuni"*** [Rm 1, 21-22]. Căci strigă şi dumnezeiescul Pavel: ***„Dumnezeu, Care a zis să strălucească lumina în întuneric, a strălucit şi în inimile noastre şi avem comoara aceasta în vase de lut"*** [2 Co 4, 6-7]. Dar numind trupurile noastre „vase", precum zice şi altundeva: ***„Nu ştiţi că trupurile voastre sunt temple ale Duhului Sfânt care locuieşte întru voi şi că nu sunteţi ai voştri?"*** [1 Co 6, 19; Rm 8, 11], le numeşte şi „de lut" făcând aluzie la slăbiciunea firii noastre. Aşadar, asemenea trupuri sunt indestructibile şi incasabile pentru puterea nebiruită a comorii din ele. De aceea, continuând zice: „Ca puterea covârşitoare să nu fie de la noi, ci de la Dumnezeu" [2 Co 4, 7].

Şi ca să vă fac şi mai limpede aceasta, cam aceasta este ceea ce spune aici [Apostolul]: „Nu socoti că tu însuţi ţii şi păzeşti comoara din tine, ci mai degrabă că tu însuţi ai fost păzit de comoara din tine şi că ai fost făcut de către harul care este întru tine vas de bun folos lui Dumnezeu [2 Tim 2, 21]. Iar ceea ce e minunat e că, chiar dacă vasul e zdrobit, nu de noi, ci de alţi vrăjmaşi, comoara rămâne nedeşertată, iar vasul se face mai tare şi mai sigur sub înrâurirea comorii, căci Dumnezeu este comoara". De aceea despre aceasta acelaşi Apostol zice: „Toate le pot în Hristos, Care mă întăreşte" [Flp 4, 13].

Comoara din vas: Treimea

Dar vezi-mi acum felul în care prin asemenea cuvinte spune că Treimea rămâne în tot locul nedespărţită întru noi. Căci zice: ***„Dumnezeu, Care a zis să strălucească din întuneric lumina, El a strălucit"*** - adică pe Duhul Sfânt - ***„în inimile noastre"*** [2 Co 4, 6] - iar aşa a spus şi Domnul: ***„Iar Eu vă voi trimite vouă alt Mângâietor, Duhul adevărului"*** [In 14, 16-17; 15, 26; 16, 7] - , ***„şi avem comoara aceasta în vase de lut"*** [2 Co 4, 7] adică în inimi de carne [cf. 2 Co 3, 3]. Vrând să-ţi arate însă că, această comoară nu este altceva decât însuşi Cel ce a strălucit, Care este de o cinstire şi de o fiinţă cu El, a adăugat zicând: „ca puterea cea mai mare să nu fie de la noi, ci de la Dumnezeu" [2 Co 4, 7], adică a Duhului Celui ce s-a sălăşluit întru noi prin luminare. Căci aceasta este comoara: Sfânta Treime, Care e conţinută de către noi, cum s-a zis, prin păzirea exactă a tuturor poruncilor, dar Care ne conţine pe noi toţi prin iubirea de oameni, puterea şi harul Ei, păstrându-ne şi păzindu-ne peste tot neatinşi, neclintiţi şi neabătuţi; iar pe cei ce sunt neputincioşi şi alunecă uşor, fie lipsindu-le ceva, fie greşind puţin, îndată însăşi comoara îi strânge, îi uneşte cu ea însăşi, îi lipeşte de ea şi plineşte toate lipsurile noastre, ne întăreşte şi ne face mai tari.

De aceea, vă rog, fraţilor în Hristos, să vă înfăţişaţi pe voi înşivă Domnului fără de prihană de orice păcat, aducând împreună cu voi paza tuturor poruncilor Lui mântuitoare. Căci astfel, luându-le pe ele meşteşugarul, Dumnezeu Cuvântul, ca pe o materie primă compusă din aur, argint şi pietre preţioase, le va uni [asambla] El însuşi pe toate şi, prin acestea, ne va face vase folositoare. Dar să nu-I aducem numai pe unele, iar pe altele să le lăsăm, nici, atunci când I le-am adus pe toate, să ne arătăm Stăpânului Hristos Dumnezeu nepăsători şi dispreţuitori într-una singură, ca nu cumva, mâniindu-Se, să ni le arunce în faţă şi pe acelea şi să poruncească să fim scoşi afară din cămara de nuntă [Mt 22, 13; 25, 10]; căci dacă păţim aceasta nu ne va mai folosi cu nimic dacă vom bate de multe ori la uşă zicând: „Doamne, Doamne! Deschide-ne nouă!" [Mt 25, 11]. Căci va spune: „Duceţi-vă de la Mine! căci nu vă ştiu pe voi ca nişte credincioşi, nici ca unii care au ascultat până la moarte [Flp 2, 8] şi au plinit porunca Mea. De aceea, duceţi-vă de la Mine!" [Mt 1, 23; 25, 12; Le 13, 27].

Greşelile mici sunt de fapt grave

Acestea, ştiu, le voi auzi cel dintâi eu însumi, smeritul şi ticălosul, ca unul ce n-am plinit nici o singură poruncă a lui Dumnezeu. Apoi, şi cei care, ca şi mine, nesupuşi şi neascultători ai poruncilor lui Dumnezeu fiind, zic cu socotinţă lipsită de minte: „Bine că n-am făcut desfrânare! Căci a te jura nu e nimic. Bine că n-am făcut adulter! Căci ce păcat e în a fi furat un bănuţ sau o fărâmitură de pâine?" Sau iarăşi: „Fericit aş fi, zice, şi numai dacă n-aş fi ros de viciile ruşinoase şi necurate

ale stricăciunii de bărbaţi [sodomiei] [7 Tim 1, 9-10]; căci ce păcat e în a cleveti sau pizmui, a te amuza şi a râde?" socotindu-se astfel pe ei înşişi ca nişte îngeri ai lui Dumnezeu pentru faptul că sunt curaţi dinspre făptuirile trupeşti ale păcatului şi cugetând fără de minte lucruri mari despre ei înşişi, fără a sufla o vorbă despre virtuţile şi patimile sufleteşti, ba chiar şi dispreţuind toate celelalte porunci ale Domnului şi nesilindu-se pe ei înşişi cu nimic spre împlinirea lor, încă şi refuzând orice făptuire ostenitoare şi pătimitoare de lucruri rele pentru porunca lui Dumnezeu şi petrecând cu nepăsare.

Să nu neglijăm nimic

Căci ce folos este, fraţilor, a ne reţine, pe de-o parte, de la desfrânare şi de la toată necurăţia trupească, iar, pe de alta, a pretinde slavă şi a pofti bani? Căci unele strică trupul, iar celelalte sufletul. Dar nu numai acesta, ci şi slava oamenilor şi căutarea acesteia ne fac, potrivit glăsuirii Domnului, necredincioşi, căci zice: „Cum puteţi primi slavă de la oameni şi slava care vine numai de la Dumnezeu nu o căutaţi?" [In 5, 44].

Ce înseamnă a fi curat de sodomie, dar a fi posedat de pizmă, ură şi gelozie împotriva aproapelui? Căci ura împotriva aproapelui îl face ucigaş pe cel posedat de ea: ***„Căci cel ce urăşte pe fratele lui"***, zice Apostolul, ***„ucigaş de oameni este"*** [7 In 3, 15]. Ori, după sfintele canoane, sodomitul şi ucigaşul sunt supuşi uneia şi aceleiaşi epitimii şi, dacă rămân nepocăiţi, se fac vinovaţi de osândă veşnică. Sau ce, dacă cineva nu se îmbată de vin, dar bârfeşte pe fratele lui? Fiindcă, după dumnezeiescul Apostol, amândoi vor fi scoşi afară din Împăraţia Cerurilor; căci zice: ***„Nu vă amăgiţi: nici desfrânaţii, nici sodomiţii"***, şi adaugă ***„nici beţivii, nici bârfitorii, nici răpitorii nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu"*** [7 Co 6, 9-10].

Şi care e folosul postului, spune-mi, dacă nu i se adaugă blândeţea? Sau care e folosul blândeţii, dacă aceasta este spre pierzania sufletului şi călcarea chiar şi a unei singure porunci a lui Dumnezeu? Căci, aşa cum cel ce răspunde şi loveşte la rândul lui pe cel ce 1-a lovit necinsteşte pe însuşi Dumnezeu Care a zis: „Celui ce te loveşte peste obrazul tău, întoarce-i-1 şi pe celălalt" [Mt 5, 39; Le 6, 39], aşa şi cel care rabdă cu îndelungă-răbdare pe cel ce huleşte pe Dumnezeu păcătuieşte împotriva Celui hulit de acesta ca unul care, prin aşa-zisa îndelungă-răbdare, îşi găseşte o plăcere şi cade de acord împreună cu cel ce huleşte.

De ce eşti îndrăzneţ pentru ascultarea ta, frate, dacă eşti rob lăcomiei pântecului? „Căci nimeni, zice, nu poate fi rob la doi domni" [Mt 6, 24] şi e cu neputinţă ca unul care este rob al pântecului să se facă rob al lui Dumnezeu. Ce te lauzi pentru

multa meditaţie a psalmilor, dacă mintea ta se umflă în pene şi nu cunoaşte sensul celor citite? Iar dacă pentru aceasta neglijezi slujirile cele rânduite ţie şi serviciile mănăstirii rânduite ţie de către întâi-stătătorul tău, eu tac, tu ştii însă, pentru că ai auzit dumnezeiasca Scriptură care zice: „Blestemat tot cel ce face lucrurile Domnului fără grijă" [Ir 31, 10].

Ce te sprijini pe osteneala din faptele trupeşti, dacă nu porţi de grijă de lucrarea lăuntrică? Nu auzi pe Pavel care zice: „Căci exerciţiul trupesc la puţin foloseşte, dar evlavia este pretutindeni folositoare" [7 Tim 4, 8]. Ce [folos] chiar dacă cineva le înfăptuieşte pe amândouă [acestea] dar judecă pe cei ce sunt împreună cu el sau chiar şi pe fraţii care sunt în lume? căci zice: ***„Cu judecata cu care judecaţi veţi fi judecaţi, şi cu măsura cu care măsuraţi vi se va măsura"*** [Mt 7, 2; Le 6, 38]. Dar chiar şi cel ce a înfăptuit toate cele spuse şi nici n-a făcut ceva din cele oprite, nici nu osândeşte pe fraţii nepăsători, dacă, în vreme de încercare, atunci când primeşte scuipări, palme şi ocări, nu le suportă pe acestea fără tulburare sau, tulburat fiind în inima sa, măcar nu scoate din gură un cuvânt necuviincios, ci-şi arată în întregime prin chipul din afară pornirea sufletului lui pusă în mişcare spre mânie şi rosteşte un cuvânt de ocară sau face orice altceva drept răzbunare, cum va mai cuteza unul ca acesta să zică cumva că este rob şi imitator al Stăpânului său şi nu mai degrabă, dimpotrivă, vrăjmaş al Lui?

Inimile noastre, tăbliţe pe care se scrie şi binele şi răul

Prin urmare, prietenii lui Dumnezeu şi cei ce-L iubesc pe El, care-L au în ei înşişi ca pe o comoară neclintită a tuturor bunătăţilor, primesc cu bucurie şi plăcere astfel de ocări şi înjosiri, iubind cu o dispoziţie sinceră încă şi mai mult ca pe nişte binefăcători pe cei ce se arată astfel şi fac acestea faţă de ei. Căci cei ce zic: *„Ca nişte oameni ce suntem, şi noi suntem mişcaţi spre mânie şi aprindere în vremea certei şi luptei şi uneori ne şi răzbunăm în cuvinte şi chiar fapte pe fraţi, dar după aceasta nu mai avem în suflet duşmănie împotriva lor, ci iertăm toate, şi mai mult încă, ne dăm iertare unii altora",* aceştia se aseamănă pentru mine unei tăbliţe nescrise pe care, atunci când găseşte prilej, vrăjmaşul şi duşmanul sufletelor noastre scrie prin însăşi acele suflete învăţăturile lui rele şi întinate, şi pleacă; iar ei, iarăşi, ştergând cele ce le-au scris mişcaţi fiind de cel rău, nu aleg să înscrie în locul lor cele ale lui Hristos pentru ca, venind iarăşi potrivnicul, să găsească scrise tablele inimilor lor [2 Co 3, 3] şi să se întoarcă învins şi ruşinat, ci, prin trândăvie şi uşurătate, fiecare din ei le lasă nescrise şi, atunci când Domnul îi trimite să scrie într-una din acestea învăţăturile Lui, aceia scriu cu râvnă cele ale vrăjmaşilor şi se alipesc de cele amare şi purtătoare de moarte, iar pe cele făcătoare de viaţă şi mai dulci decât mierea [P 18, 11; H8, 103] le depărtează de la ei.

Imitarea lui Hristos

Deci Domnul Iisus şi Dumnezeul nostru, Care n-a căzut în nimic [în păcat], a fost lovit nu numai pentru ca păcătoşii care-L imită pe El să primească iertarea păcatelor, ci şi ca prin ascultarea lor să se facă co-părtaşi ai Dumnezeirii Lui; dar de cel ce n-a primit aceasta întru smerenia inimii, ca unul ce se ruşinează să imite Patimile Stăpânului, se va ruşina şi Hristos însuşi înaintea îngerilor şi a Tatălui Lui Cel din ceruri [Mt 10, 33].

Ce vreau să spun este aceasta: Dumnezeu fiind, Acela S-a făcut om pentru noi. A fost pălmuit, a fost scuipat şi a fost răstignit, şi aceasta e ca şi cum Cel ce e nepătimitor după Dumnezeire ne-ar învăţa şi ar spune fiecăruia dintre noi prin cele pe care le-a pătimit aşa: „Dacă vrei, omule, să te faci dumnezeu şi să dobândeşti viaţa veşnică şi să fii împreună cu Mine - lucru pe care poftindu-1 oarecând în chip rău protopărintele tău [Adam] nu 1-a dobândit - aşa să te smereşti cum M-am smerit Eu pentru tine, şi, depărtând mândria şi trufia cugetului demonic, primeşte palmele, primeşte scuipările, rabdă-le pe acestea până la moarte şi nu te ruşina. Dacă însă tu te ruşinezi să pătimeşti pentru poruncile Mele aşa cum am pătimit Eu, Dumnezeu, pentru tine, şi Eu voi socoti o ruşine ca tu să fii împreună cu Mine la venirea Mea întru slavă şi voi spune îngerilor Mei: Acesta întru smerenia Mea s-a ruşinat de Mine şi n-a primit să lase slava lumii şi să se asemene Mie, iar acum, când a fost dezbrăcat de slava lui stricăcioasă iar Eu am fost preamărit în slava nemuritoare a Tatălui Meu, mă ruşinez şi numai de faptul de a-1 vedea! Să fie, aşadar, azvârlit afară, să fie luat ca şi cei necredincioşi, ca să nu vadă slava Domnului!" Acestea deci le vor auzi cei care în aparenţă păzesc toate poruncile, dar din pricina ruşinii şi ruşinării oamenilor nu primesc ocările, necinstirile şi batjocurile care le vin de la ei, şi nu suportă nici pălmuirile, nici bătăile care le vin de la ei.

Smerenia lui Hristos şi a ucenicului Său

Înfricoşaţi-vă, oamenilor, şi tremuraţi, răbdaţi şi voi cu bucurie ocările pe care le-a îndurat Dumnezeu pentru mântuirea voastră! Dumnezeu este pălmuit de un rob neruşinat [In 18, 22] dându-ţi pildă de biruinţă, şi tu nu primeşti să pătimeşti aceasta de la omul care e supus aceloraşi patimi cu tine? Te ruşinezi să te faci imitator al lui Dumnezeu [Ef 5, 1] şi cum vei împăraţi împreună cu El [2 Tim 2, 12] şi vei fi prea-mărit împreună cu El [Rm 8, 17] în Împărăţia Cerurilor, dacă nu rabzi aşteptându-L? Căci, dacă şi Acela s-ar fi ruşinat, în ce te priveşte să se facă om pentru tine şi te-ar fi lăsat până în clipa de faţă zăcând în căderea venită

din călcarea poruncii, n-ai fi rămas, nenorocitule, împreună cu necredincioşii şi ne-cinstitorii în adâncurile iadului?

Crezi că Hristos este Dumnezeu? „Da", zice el. „Deci, dacă crezi că Dumnezeu Cel ce a făcut cerul şi pământul [FA 4, 24], S-a deşertat [Flp 2, 7] în chip nedeşertat din sânurile Tatălui, S-a pogorât pe pământ din înălţimea nemărginită a Dumnezeirii şi a slavei Lui celei negrăite şi S-a făcut om simplu şi sărac pentru tine, care eşti lut, cenuşă şi ţărână, oare nu vei primi şi tu să te cobori din păruta înălţime a tronului tău şi să te smereşti înaintea fratelui rău, care, după cât se vede, pare că stă mai prejos decât tine, dar prin virtuţile lui se află, poate, mai presus decât tine? Nu-ţi vei arunca haina care pare numai [la vedere] strălucitoare, ruşinându-te de veşmântul ţesut din fir de păr şi de smerenia Aceluia? Nu vei dispreţui toate cele ce sunt în realitate un simplu joc şi mai degrabă o mască a necuviinţei decât o slavă a strălucirii? Nu te vei face întru toate asemenea Făcătorului şi Dumnezeului tău, smerindu-te împreună cu fraţii tăi? Deci, dacă nu suferi să te asemeni Lui, atunci te faci pe tine însuţi - fără să ştii! - mai mare şi mai slăvit decât Acela, arătându-te nouă ca un alt Ana sau Caiafa sau Pilat şi ca un tiran, vrând ca Făcătorul a toate să stea nu pe scaun împreună cu tine, ci să Se înfăţişeze înaintea ta ca un osândit."

Să purtăm bucuros crucea împreună cu Hristos

Acestea deci să fie zise către cei bogaţi şi nobili, care şed deasupra altora şi-şi încruntă sprâncenele cu cuget dispreţuitor. Ce vom spune însă către cei ce au lăsat, aşa zicând, toate şi au sărăcit pentru Împărăţia Cerurilor? Ce le vom zice deci? Iată, ai sărăcit, frate, şi ai imitat pe Stăpânul tău, Hristos-Dumnezeu [2 Co 8, 9]. Priveşte-L deci de acum pe Acesta, Care este mai presus de toate cerurile [Ef A, 10] vieţuind şi petrecând [Bar 3, 38] împreună cu tine.

Iată, voi doi mergeţi împreună pe acelaşi drum, cineva v-a întâlnit pe calea vieţii, i-a dat Stăpânului tău o palmă, după care ţi-a dat de asemenea ţie una. Stăpânul nu răspunde, iar tu te împotriveşti? „Da, zice el, căci şi El a zis celui ce L-a pălmuit: ***«Dacă am vorbit rău, dovedeşte că este rău, iar dacă am vorbit bine, pentru ce mă baţi?»*** [In 18, 23]". Dar El a spus aceasta nu răspunzându-i [în contradictoriu], după cum presupui tu, ci fiindcă Acela păcat nu a făcut, nici viclenie nu s-a găsit în gura Lui [2 Ptr 2, 22], iar, pe de altă parte, ca să nu se socotească că după dreptate l-a lovit pe El, ca pe unul care ar fi făcut păcat, cel ce i-a zis: „Aşa răspunzi tu arhiereului?" [In 18, 22], deci din această pricină a grăit El aceasta arătându-se pe Sine însuşi ca nevinovat. Dar, negreşit, noi, cei vinovaţi de multe păcate, nu suntem aşa. Căci după aceea, suportând lucruri cu mult mai rele decât aceasta, El

nu Se mai găseşte grăind nimic, ci, mai mult, Se arată rugându-Se pentru cei ce L-au răstignit pe El [Le. 23, 34].

- *Acela fiind luat în batjocură nu S-a mâniat, iar tu te enervezi?*
- *Acela rabdă scuipări, palme şi pumni [Mt 26, 67], tu nu suferi să primeşti nici măcar un cuvânt aspru?*
- *Acela primeşte cruce şi moarte de necinste şi suferinţele piroanelor, şi tu nu primeşti să faci slujirile cele mai de necinste?*

Dar cum te vei face împreună-părtaş slavei Lui [7 Ptr 5, 1], neprimind să te faci împreună-părtaş al morţii Lui de necinste? Cu adevărat, în zadar ai lăsat bogăţia, dacă nu vrei să-ţi iei şi crucea, cum a poruncit Acela, împreună cu cuvântul adevărului. ***„Vindeţi averile tale şi dă-le săracilor!"*** [Mt 19, 21] a poruncit Hristos tânărului - şi nouă împreună cu el - ***„şi ia-ţi crucea ta şi vino şi urmează Mie!"*** [Mt 16, 24; 19, 21]. Tu însă bogăţia ai împărţit-o, dar să-ţi iei crucea n-ai primit, precum s-a zis, ceea ce înseamnă suportarea cu bucurie a asaltului tuturor încercărilor; te-ai lăsat de calea vieţii şi te-ai despărţit, spre nefericirea ta, de preadulcele tău Stăpân şi Dumnezeu!

Ci vă rog, părinţilor şi fraţilor, să păzim toate poruncile lui Hristos, să răbdăm până la moarte încercările care vin asupra noastră, pentru dorul Împărăţiei Cerurilor, ca să ne facem părtaşi şi ai slavei lui Iisus [1 Ptr 5, 1], ai vieţii veşnice şi moştenitori ai bunătăţilor celor negrăite, în Hristos Iisus Domnul nostru, căruia fie slava în veci. Amin.

Cateheza 28 - Căinţă, lumină, preoţie - Despre omorârea cea de viaţă făcătoare lucrată de Duhul încă înainte de moarte în cei ce luptă pentru virtute. Şi că cei ce au ajuns prin har mai presus de Lege primesc în ei în chip conştient harul luminii dumnezeieşti; fiindcă cei ce nu au primit această lumină încă în viaţa prezentă nici nu o văd, sunt încă sub umbra Legii şi vor fi judecaţi de ea. Şi cum trebuie să fie egumenul şi preotul care a primit de sus puterea de a lega şi dezlega [păcatele oamenilor]. Şi că pentru cel ce săvârşeşte cu adevărat cele ale preoţiei şi este luminat de lumina dumnezeiască, toţi oamenii îi sunt vădiţi lui, atât cei ce umblă în Duhul lui Dumnezeu, cât şi cei ce nu au dezbrăcat încă pe omul cel vechi

Să alergăm pe calea mântuirii

Fraţilor şi părinţilor, priviţi şi ascultaţi. Căci zice Hristos Dumnezeu: ***„Cercetaţi Scripturile"*** [In 5, 39]. ***Pentru ce zice asta?***

- *Mai întâi pentru ca să ne învăţăm calea care duce la mântuire,*
- *iar apoi pentru ca, umblând fără să ne întoarcem înapoi prin făptuirea poruncilor, să ajungem la însăşi mântuirea sufletelor noastre [cf. 1 Ptr 1,9].*

Cine deci este mântuirea noastră? Iisus Hristos, precum a zis îngerul cel ce a stat înaintea păstorilor: ***„Iată vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi la tot poporul. Că s-a născut nouă astăzi Mântuitor. Care e Hristos Domnul, în cetatea lui David" [Le 2, 10-11].*** Să ne grăbim deci fiecare din noi, iubiţilor, să alergăm întins, nemaipurtând asupra noastră nici un lucru ostenitor sau din cele ce privesc viaţa aceasta sau cu anevoie de purtat, ca nu cumva, siliţi fiind pentru aceasta să păşim mai încet, să nu mai putem ajunge şi intra în cetatea lui David. Vă rog, ca prin harul care lucrează întru voi, să nu fiţi nepăsători faţă de mântuirea noastră [Evr 2, 3], ci, sculându-vă din somnul relei păreri de sine şi al nepăsării, să nu ne oprim, nici să şedem până ce ajungem afară din lume şi, găsind şi văzându-L acolo pe Mântuitorul şi Dumnezeul nostru, să ne închinăm Lui şi să cădem înaintea Lui [Ps 94, 6]; dar nici acolo să nu ne oprim, ci doar atunci când El însuşi va grăi către noi: ***„Voi nu sunteţi din lume, dar Eu v-am ales pe voi din lume"*** [In 15, 19].

Să ne răstignim pentru lume

Cum însă va ajunge cineva să nu mai fie din lume? Dacă se va răstigni pe sine însuşi pentru lume şi lumea pentru el, precum zice şi Pavel: ***„Lumea e răstignită pentru mine şi eu pentru lume"*** [Ga 6, 14] - ***„Pentru ce, zici tu, că aceste cuvinte consună cu acelea?" - „Cuvintele sunt altele dar sensul amândurora este unul şi***

acelaşi. Fiindcă, aşa cum cel ce este în afara casei nu vede pe cei închişi înăuntru, aşa nici cel răstignit sau omorât pentru lume n-are vreo simţire pentru lucrurile din lume. Şi, iarăşi, aşa cum trupul mort n-are nici cea mai mică simţire nici faţă de trupurile vii, nici faţă de cele moarte care zac împreună cu el, aşa şi cel ce a ajuns afară din lume prin Duhul Cel dumnezeiesc şi este împreună cu Dumnezeu nu poate să mai aibă vreo simţire faţă de lume sau faţă de lucrurile lumii".

Prin urmare, fraţilor, aşa se lucrează în noi cu lucrul, în putere, în experienţă şi în adevăr, o moarte înainte de moarte şi o înviere a sufletelor înainte de învierea trupurilor. Căci pierind cugetul muritor [Rm 8, 6] sub acţiunea minţii celei nemuritoare, şi starea de om mort fiind izgonită de viaţă, sufletul se vede în chip mărturisit pe sine însuşi ca unul ce a înviat din morţi, aşa cum se văd pe ei înşişi cei ce se scoală din somn, şi [recunoaşte] pe Dumnezeu Care 1-a înviat; pe Care înţelegându-L şi Căruia mulţumindu-I, se închină şi slăveşte nesfârşita Lui bunătate. Trupul însă nu are [atunci] nici cea mai mică suflare, mişcare sau amintire faţă de poftele lui [contrare firii], ci se face pentru ele cu totul mort şi lipsit de suflare.

Libertatea prin har

Se întâmplă atunci că adeseori omul să uite, ca să spunem aşa, chiar şi cele conforme firii sale proprii pentru faptul că atunci sufletul petrece pururea în mod spiritual [noeros] în cele mai presus de fire. Şi pe drept cuvânt, căci zice [Pavel]: ***„în Duhul să umblaţi şi să nu mai săvârşiţi pofta cărnii"*** [Ga 5, 16]. Căci moartă făcându-se carnea, precum s-a zis, prin venirea Duhului, ne va lăsa de acum netulburaţi şi veţi trăi neîmpiedicat pentru că, potrivit dumnezeiescului Apostol, ***„legea nu este pentru cel drept"*** [I Tim 1, 9] întrucât acesta vieţuieşte în chip vădit mai presus de Lege. ***„Căci, zice, unde este Duhul Domnului, acolo e libertate"*** [2 Co 3, 17], ***libertate negreşit din robia Legii*** [Rm 7, 25; Ga 3, 13; 4, 3].

Căci Legea este cauză şi pedagog [Ga 3, 24] şi dascăl al dreptăţii prin faptul că spune: „Să faci aceasta şi aceasta!" şi iarăşi: „Să nu faci aceasta şi aceasta!", dar harul şi adevărul [In 1, 17] nu spun aşa. Dar cum? „Să faci şi să spui toate după harul cel dat ţie [Rm 12, 6; 1 Co 3, 10] şi care grăieşte întru tine [Mt 10, 20; Mc 13, 11]!" precum este scris: „Şi vor fi toţi învăţaţi de Dumnezeu" [In 6, 45] învăţând binele nu prin litere şi întipăriri în piatră [2 Co 3, 3-6], ci învăţaţi fiind aceasta de Duhul Sfânt, nu numai în cuvânt ci fiind iniţiaţi în chip tainic în cele dumnezeieşti în lumina cuvântului şi în cuvântul luminii. Fiindcă atunci veţi fi

dascăli şi pentru voi înşivă şi pentru aproapele, şi nu numai aceasta, ci şi „lumină a luminii" şi „sare a pământului" [Mt 5, 14, 13].

De la umbra Legii la lumina lui Dumnezeu

Deci cei ce sunt înainte de har, sub Lege [Ga 3, 23], se află zăcând şi în umbra acesteia [Le 1, 79; Evr 10, 1]. Dar cei ce au ajuns după har şi la lumina zilei, au fost eliberaţi de umbra sau robia Legii [Rm 7, 2-25; Ga 3, 23; 4, 3; 5, 1], ajungând mai presus de ea, ridicaţi fiind la înălţime ca şi pe o scară de vieţuirea evanghelică, vieţuind împreună cu Dătătorul Legii însuşi, fiind ei înşişi mai degrabă legiuitori decât păzitori ai Legii.

Dar este oare cel ce are urechi de auzit [Mt 11, 15; 13, 9] ca să poată asculta sensul celor grăite de Duhul [Ap 3, 7. 11]? Mai este oare acum cineva care să aibă mintea lui Hristos [1 Co 2, 16] ca să înţeleagă bine şi în chip vrednic de Dumnezeu cele scrise de Acesta? Se va mai găsi oare şi acum cineva care să aibă grăind întru el pe Hristos [2 Co 13, 3], ca să fie în stare să tâlcuiască bine tainele ascunse în cuvintele Lui? „Căci, zice [Pavel], grăim şi noi o înţelepciune, dar nu cea pieritoare a acestui veac, ci înţelepciunea cea ascunsă în taină" [7 Co 1, 19]; ascunsă pentru cei mulţi dar pentru noi cei ce umblăm în frica lui Dumnezeu şi privim pururea spre El, foarte descoperită şi cunoscută. Căci nu grăim ceea ce nu ştim, ci dăm mărturie de ceea ce ştim [In 3, 11]: că lumina luminează deja în întuneric [1 In 1, 15; I In 2, 8], zi şi noapte, înăuntru şi în afară - înăuntru în inimile noastre [2 Ptr 1, 19], în afară: în mintea noastră - luminându-ne în chip neînserat, nemutat, neschimbat şi fără chip, fiind lucrătoare, vie şi făcătoare de viaţă şi făcând lumină pe cei luminaţi de ea. Noi dăm mărturie că Dumnezeu este lumină [I In 4, 5] şi toţi cei ce s-au învrednicit să-L vadă, L-au văzut ca lumină, şi cei ce L-au primit, L-au primit ca lumină; că înaintea Lui merge lumina slavei Lui [Ps 96, 3; Îs 58, 8; Bar 5, 9] şi că este cu neputinţă ca El să Se arate fără lumină, şi că cei ce n-au văzut lumina Lui nu L-au văzut nici pe El, pentru că El este lumina şi cei ce n-au primit încă lumina Lui, n-au primit harul Lui, căci cei ce au primit harul au primit o lumină a lui Dumnezeu şi pe Dumnezeu însuşi, precum a spus Lumina, Hristos: „Voi locui şi voi umbla întru ei" [2 Co 6, 16].

Căinţa, uşa intrării în lumină

Dar cei ce n-au pătimit sau n-au fost învredniciţi încă de aceasta, sunt cu toţii încă sub Legea dinaintea harului [Ga 4, 5-21], robi [Ga 4, 7] şi ucenici ai unor robi şi auzitori ai Legii [Rm 2, 13] şi copii ai slujnicei [Ga 4, 31] şi fii ai întunericului [Ef 5, 8; 1 Tes 5, 4-5], chiar dacă sunt împăraţi şi patriarhi, arhierei şi preoţi,

stăpânitori şi stăpâniţi, mireni sau monahi, pustnici sau egumeni, săraci sau bogaţi, bolnavi sau sănătoşi cu trupul. Fiindcă toţi cei ce şed în întuneric [Le 1, 79] sunt fii ai întunericului şi nu vor să se pocăiască. ***Căci pocăinţa este uşa care scoate din întuneric şi duce în lumină.*** Deci cel ce nu intră în lumină [In 3, 20], n-a trecut frumos prin uşa pocăinţei; căci dacă ar fi trecut, ar fi fost în lumină. Iar cel ce nu se pocăieşte păcătuieşte pentru că nu se pocăieşte: ***„Căci cel ce ştie să facă binele şi nu-l face, păcat are"*** [Iac 4, 17]. Iar cel ce face păcatul este rob păcatului [In 8, 34; 3, 20], urăşte lumina şi nu vine la lumină, ca să nu fie arătate faptele lui [In 3, 20]. Căci intrând de pe acum de bunăvoie şi din hotărâre liberă în lumină, suntem învederaţi şi judecaţi [Ef 5, 13; 1 Co 14, 24], dar suferim aceasta în taină şi în ascuns în cămara cea mai dinăuntru [Mt 6, 6] a sufletelor noastre spre curăţirea şi lăsarea păcatelor moarte, prin mila şi iubirea de oameni a lui Dumnezeu, numai Dumnezeu şi noi cunoscând şi privind cele ale noastre. Atunci însă, la Venirea Domnului, lumina cea ascunsă acum se va descoperi celor ce n-au voit să vină acum la lumină, ci au urât-o [In 3, 20], şi toate cele ascunse ale lor se vor face arătate [Co 14, 35]. Şi aşa cum fiecare din noi oamenii suntem acum ascunzându-ne pe noi înşine şi nevrând să arătăm prin pocăinţă cele ascunse ale noastre, tot aşa atunci ne-a făcut şi ne va face lumina vădiţi şi arătaţi atât lui Dumnezeu, cât şi tuturor [oamenilor].

Ruşinea de a fi la Judecată în întuneric

Priveşte-mi atunci puţin mărimea ruşinii! Căci aşa cum dacă cineva din noi fiind într-o casă care are uşile zăvorâte şi, nefiind văzut de cineva din afară, păcătuieşte fără ruşine, făcând adică adultere, stricând copii sau lucrând alte urâciuni, apoi, fiind arătat pe neaşteptate lucrând această răutate, suferă ruşine mare; sau iarăşi, altfel, dacă cineva plănuieşte ceva împotriva împăratului şi-şi expune în scris cele ce are împotriva lui, sau pur şi simplu dacă va grăi sau sfătui ceva din cele ce nu se cuvin, ascuns fiind înăuntrul casei, iar pe neaşteptate casa e desfiinţată cu totul, iar împăratul împreună cu tot senatul şi straja lui obişnuită stau în preajmă şi înconjură casa, iar el este vădit împreună cu toate sfaturile lui să sufere o mare pedeapsă şi osândă, - tot aşa şi în acelaşi fel se va întâmpla atunci cu toţi cei din lume: noaptea se va lumina ca ziua [Ps 138, 12], toată casa şi peştera, cerul şi pământul însuşi vor fi desfiinţate şi toţi cei ce nu s-au îmbrăcat în Hristos [Ga 3, 27], adică cei ce n-au primit lumina, precum am zis mai înainte, şi nu vor fi dinainte în ea şi nu vor fi ei înşişi lumină [Ef 5, 8], se vor arăta goi şi se vor umple peste tot de toată ruşinea [Ap 3, 18]; şi nu numai atât, ci şi toată fapta fiecăruia, bună şi rea, şi tot cuvântul şi tot gândul şi cugetul cel născut în fiecare din noi, de la naştere şi până la cea din urmă suflare a noastră, se va arăta atunci concentrat în fiecare om.

Şi cu ce se va putea compara, fraţilor, această ruşine de atunci, chiar şi numai ea singură? Sau ce pedeapsă mai mare decât acea frică şi această ruşine va fi pentru cei ce se vor găsi atunci aşa, precum am zis, întunecaţi şi fără Duhul Sfânt? Ce viaţă şi ce petrecere va trebui să aibă omul ce şade în întuneric [Le 1, 79], ca la strălucirea neaşteptată a luminii să nu se găsească întru el întinăciunea nici unui gând sau fapte? De aceea, să ne grăbim, fraţii mei, să intrăm încă de pe acum prin pocăinţă pe poarta cea strâmtă [Mt 7, 13] şi să vedem lumina dinăuntrul ei. Da, rogu-vă, să nu ne lenevim a bate, a căuta şi a cere înainte de a ni se deschide, a ni se da şi a fi auziţi [Mt 7, 7-8; Le 11, 9-10], până când vom intra şi vom primi lumina şi o vom avea nestinsă în inimile noastre.

Preoţii şi păstorii trebuie să fie în lumină

Dar să nu ne înşelăm pe noi înşine [2 Co 3, 18], şi, urmând voilor cărnii noastre [Ef 2, 3; 2 Ptr 2, 10], să desfrânăm în obişnuinţele noastre [Ps 105, 39], făcându-ne pe noi înşine învăţători, şi devenind egumeni, arhierei, şi preoţi în dispreţul lui Dumnezeu şi al mântuirii noastre. Căci dacă atunci când Iisus a zis: ***„De nu se va naşte cineva de sus, nu va putea vedea împărăţia lui Dumnezeu"***, iar Nicodim I-a răspuns: ***„Cum va putea un om să se nască bătrân fiind? Poate oare să intre a doua oară în pântecele maicii sale şi să se nască din nou?"*** [In 3, 3-4], Iisus i-a reproşat şi i-a zis: ***„Tu eşti învăţătorul lui Israel şi nu cunoşti aceasta?"*** [In 3, 10], măcar că el nu crezuse încă nicidecum, nici nu cunoştea cele ale harului, atunci de o cât mai mare osândă nu suntem vrednici noi, cei ce suntem învăţători după venirea harului şi nu cunoaştem tainele harului, cei ce ne desfătăm de o astfel de învăţătură şi suntem zilnic învăţaţi şi primim mărturie pentru ea de la apostoli, proroci, învăţători şi de la însuşi Domnul?

Căci dacă nu ştim cum se cade să petrecem în această viaţă [1 Tim 3, 15], nici cum trebuie să creştem mai întâi în fapte bune şi să ne înfăţişăm pe noi înşine robi ai dreptăţii [Rm 6, 16-19], ca unii ce stăm înaintea Domnului şi nu a oamenilor [2 Co 8, 21; Ef6, 7] şi am fost rânduiţi să slujim fără reproş Dumnezeului celui viu [1 Tes 1, 9], nici cum şi în ce fel trebuie mai întâi să ne facem aşa ca să stăm în fruntea celorlalţi, cum, spune-mi, vom încerca să luăm în mâini paza şi purtarea de grijă a turmei Stăpânului? Cum o vom păstori pe aceasta după voia Păstorului celui Mare [1 Ptr 5, 4] şi o vom aduce la păşunile cele pururea verzi [In 10, 9-3].

Ticăloşia preoţilor traficanţi ai harului

Dar, o, învârtoşarea noastră şi dispreţul nostru faţă de Dumnezeu şi cele dumnezeieşti! Căci astupându-ne urechile ca o aspidă [Ps 57, 5] şi făcându-ne ca

nişte surzi şi muţi, asemenea morţilor, şi având simţirile sufletului învârtoşate, nu primim simţirea celor grăite [de noi], nici nu ştim că există un creştinism, ci ignorând taina Iconomiei şi neştiind nimic exact din tainele creştinilor, încercăm fără ruşine să arătăm, celor mulţi despre lumina cunoştinţei, ba chiar însăşi lumina cunoştinţei. Dar nu cunoştinţa este lumina, ci lumina este cunoştinţa, pentru că toate sunt în ea, prin ea şi din ea [Rm 11, 36], a cărei vedere tăgăduind-o, ne denunţăm pe noi înşine că n-am fost născuţi, nici n-am venit la lumina cea de sus,
ci, că, fiind încă embrioni sau, ca să grăim mai adevărat, avortoni [I Co 15, 8], ne aruncăm pe locurile sfinte şi urcăm pe scaunele apostolilor, şi, ceea ce este mai grav, cumpărăm cei mai mulţi, fără frică de Dumnezeu, preoţia cu bani, şi căutăm, noi, cei ce nici n-am fost niciodată miei, să stăm ca păstori în fruntea turmei împăratului, şi aceasta numai ca să ne umplem pântecele noastre ca nişte fiare şi să săvârşim toate celelalte lucruri pe care le cere dorirea răului şi pofta şi instinctul spre cele de jos.

Aşa au fost la început, fraţilor, apostolii? Aşa urmaşii apostolilor? Aşa părinţii şi învăţătorii noştri? Vai de înfricoşătoarea îndrăzneală a unora ca acestora, căci nu numai în ce priveşte banii văzuţi se fac vânzători şi furi de cele sfinte, ei, cei ce nu se uită decât la pungă, dar îndrăznesc să se atingă chiar şi de însăşi bogăţia cea dumnezeiască, pentru că nu se ruşinează să zică: „Al nostru este a lega şi dezlega [Mt 16, 19; 18, 18] şi acest lucru noi l-am primit, în viaţa de faţă, de sus!"

O, neruşinarea, ca să nu zic ultima nebunie a lor! De la cine, spune-mi, tu, şi pentru ce ai primit această putere de sus [In 19, 11]? Pentru că ai lăsat toate şi ai urmat lui Hristos [Mt 19, 27 par]? Pentru că ai dispreţuit slava pământească? Pentru că te-ai făcut smerit cu duhul [Mt 5, 3; 11, 29; Ps 33, 19]? Pentru că ai vândut toate şi le-ai dat săracilor [Mt 19, 21 par]? Pentru că ţi-ai pierdut sufletul tău sau l-ai omorât pentru lume [Col 3, 5; Ga 6, 14] şi nu l-ai mai găsit în nici o voie a cărnii [Ef2, 3; In 1, 13]? Sau ai auzit oare şi tu, ca şi ucenicii lui Hristos în vechime, de la El însuşi suflând asupra ta şi zicân-du-ţi: „Ia Duh Sfânt! Cărora le vei lăsa păcatele, lăsate vor fi şi cărora le vei ţine, ţinute vor fi!" [In 20, 22-23]?

Sfinţenia adevăratului preot

„Dar puterea aceasta e a preoţilor", zic ei. Ştiu şi eu; adevărat e acest lucru. Dar nu a tuturor preoţilor, nici a celor ce sunt doar preoţi pur şi simplu, ci a celor ce slujesc Evanghelia în duh de smerenie [Dn 3, 29] şi duc o viaţă ireproşabilă, a celor ce s-au înfăţişat mai întâi pe ei înşişi Domnului [Rm 6, 16; 12, 1] şi aduc în chip duhovnicesc în templul trupului lor [7 Co 6,19] drept jertfă desăvârşită, sfinţită şi bine-plăcută închinarea lor curată [Rm 1, 21; Iac 1, 27] fiind primiţi, înfăţişaţi [cf.

Evr 9, 24] la jertfelnicul celor de sus, şi aduşi de Arhiereul Hristos lui Dumnezeu Tatăl ofrandă desăvârşită, prefăcuţi, schimbaţi şi transfiguraţi prin puterea Duhului în Hristos cel ce a murit pentru noi şi a înviat în slava Dumnezeirii; a celor care se căiesc şi plâng cu smerenie desăvârşită ziua şi noaptea şi se roagă cu lacrimi nu numai pentru ei înşişi, ci şi pentru turma cea încredinţată lor şi pentru toate sfintele lui Dumnezeu biserici din lume, şi nu numai atât, ci şi plâng cu amar înaintea lui Dumnezeu pentru păcate străine, neavând nevoie de nimic mai mult decât de hrana absolut trebuincioasă, nici preocupându-se cu vreo îngrijire sau desfătare a trupului, ci care „umblă", precum este scris, „în Duhul şi nu mai săvârşesc pofta cărnii" [Ga 5, 16]; care nu preferă din pricina dreptăţii şi poruncii lui Dumnezeu nici pe sărac nici pe bogat, nici pe stăpânitor nici pe cel stăpânit, nici chiar pe cel ce poartă diadema [împărătească]; care nu se înmoaie, nu trec cu vederea sau încalcă porunca lui Dumnezeu cel peste toate, nici sub pretext de milă, nici pentru dăruire de daruri, nici pentru frică, nici pentru iubire, nici pentru orice alt lucru văzut sau nevăzut.

A unora ca acestora este faptul de a lega şi dezlega [Mt 16, 19; 18, 18], de a săvârşi cele sfinte şi a învăţa, nu însă a celor ce au primit votul şi hirotonia [alegerea] numai de la oameni, ***„căci nimeni, zice [Scriptura], nu-şi ia de la sine cinstea aceasta, ci numai cel chemat de Dumnezeu"*** [Evr 5, 4]. Nu a zis: cel ce a primit votul de la oameni, ci cel ce a fost mai înainte hotărât şi rânduit spre aceasta de Dumnezeu. Căci [preoţii] făcuţi din oameni şi prin oameni sunt furi şi tâlhari, precum a zis Domnul: ***„Eu sunt uşa. Toţi câţi au intrat şi intră nu prin Mine, ci sar pe altundeva, sunt furi şi tâlhari"*** [In 10, 7.9.1].

Hristos - Lumina lumii

Deci nu vă amăgiţi, fraţilor [1 Co 6, 9], cine petrece în întuneric e în afara uşii, iar cel căruia i se pare că a intrat şi n-a intrat prin lumină, şi el e în afara staulului. Căci dacă Iisus este lumina lumii [In 8, 12; 9, 5] şi uşa [In 10, 7-9], negreşit El este o uşă luminoasă şi nu numai o simplă uşă, iar cine a ajuns în ea, a ajuns în lumina lumii. Dar El este Lumină a lumii nu ca unul văzut în mod sensibil ci ca unul contemplat în mod inteligibil [noeros]. Căci soarele sensibil luminează nu numai ochii trupeşti ai oamenilor, ci şi ai vieţuitoarelor celor neraţionale [necuvântătoare], patrupede şi zburătoare; iar Soarele inteligibil, Care S-a arătat în lume, luminează numai sufletele raţionale; dar nici pe acestea nu le luminează pe toate fără deosebire şi fără vrednicie, căci nu este neînsufleţit sau, mai bine spus, nu este lipsit de viaţă, aşa cum nu e rob sau creatură orânduită spre slujirea altora, ca soarele acesta sensibil care răsare deopotrivă peste cei drepţi şi cei nedrepţi, peste cei răi şi cei buni [Mt 5, 45]. Ci, chiar dacă este numit lumină şi soare [Mt 4, 2]

este însă mai presus decât toată lumina şi mai presus de soare, ca Unul ce este Făcător şi Stăpân al luminii şi soarelui; este viaţă [In 11, 25; 14, 6] şi de viaţă făcător, adevăr [In 14, 6], dreptate şi sfinţire [Co 1, 30], simplu, necompus, bun şi de tot binele şi mai presus de tot binele. Deci, ca Unul ce este şi se numeşte adevăr, Se face într-adevăr adevăr celor ce se întorc [la El]; ca Unul ce este dreptate, este dreptate pentru cei ce au urât toată nedreptatea; sfinţire se face pentru cei ce se spală şi se curăţesc prin lacrimi; simplu se face celor ce nu mai poartă înăuntru nici o viclenie sau răutate [1 Co 5, 8]; necompus se face celor ce nu au nici o duplicitate sau îndoială sau neîncredere în suflet; bun se face celor ce nu alătură faptelor duhovniceşti ale pocăinţei şi oarecare griji şi gânduri trupeşti sau ale vieţii [Le 21, 34], nu le amestecă şi frământă pe acestea cu acelea, ci vin la El goi în voinţa şi intenţia sufletului lor, cu nerăutate, iar El primind simplitatea lor îi umple în scurt timp de tot binele şi-i face de îndată prin descoperirea şi arătarea Lui, părtaşi ai bunurilor celor mai presus de minte şi de cuget.

Lumina - criteriul discernământului, al povăţuitorilor duhovniceşti

„Şi cine, zici tu, îi va recunoaşte pe unii ca aceştia, dacă mai există unii ca aceştia şi acum?" Cel ce este luminat de sus de Duhul. Dar cel ce vorbeşte şi nu-i cunoaşte, pentru ce acceptă să primească mărturie de la alţii? Nu ştie că dacă, chiar fără să ştie, face să intre un lup la oile lui Hristos, el însuşi va primi osânda pentru oi?

„Şi cine-i cunoaşte?" zici, „căci este om şi nu ştie cele ce sunt în inimă". Dacă nu este orb, nu-1 va ignora vreodată pe unul ca acesta. Căci cel ce are vedere oare nu va deosebi o oaie de un lup [Mt 7, 15], un tâlhar de un păstor [In 10, 1-14]? Iar dacă este orb faţă de acestea, să caute un călăuzitor şi povăţuitor; mai mult, să înceteze cu asemenea lucrare şi deosebire nemaifăcându-se călăuză altora [Mt 15, 14; Rm 2, 9], nici dând o călăuză altora, chiar dacă ar avea întreaga lume martor pentru el. Căci eu spun aceasta: „Cel ce vede duhovniceşte şi aude astfel, atunci când vede, întâlneşte şi vorbeşte adeseori cu cineva, vede însuşi sufletul lui, chiar dacă nu după fiinţa ci după chipul [forma] lui, în ce fel şi cum este. Deci dacă a fost învrednicit să se împărtăşească de Duhul Sfânt, cunoaşte aceasta din însăşi vederea Lui; dacă însă cel ce vede este nedesăvârşit faţă de har şi nu s-a făcut încă asemenea lui Dumnezeu, va recunoaşte pe cel ce-1 vede şi vorbeşte cu el mai mult prin cuvintele lui - precum grăia însuşi Stăpânul şi Dumnezeul nostru zicând: ***„Din roadele lor îi veţi recunoaşte"*** [Mt 7, 16-20], şi iarăşi ***„Precum pomul se recunoaşte după roadă, aşa şi omul se recunoaşte din cuvântul lui, ce fel este"*** [Le 6, 43-45] - şi aceasta numai de către cei ce au raţiunea şi simţurile sufletului sănătoase.

Judecăţile greşite ale celor lipsiţi de discernământ

Fiindcă restul oamenilor sunt insensibili şi lipsiţi de discernământ chiar şi faţă de lucrurile însele. Căci atunci când văd pe cineva postind cu slavă deşartă, ei îl primesc, iar pe cel ce mănâncă cu smerenie îl vor osândi. Pe un altul care se înfrânează cu smerenie îl socotesc făţarnic, dar pe cel ce mănâncă cu lăcomie îl consideră simplu şi neprefăcut, şi le place să mănânce adeseori împreună cu el, încurajându-şi prin aceasta patimile lor. Dar chiar şi pe cei ce se prefac nebuni şi vorbesc fără noimă lucruri plăcute şi frivole, făcând figuri necuviincioase şi asociindu-şi pe ceilalţi la râs, socotindu-i ca pe unii ce se străduiesc să-şi ascundă virtutea şi nepătimirea prin asemenea pretinse obiceiuri, figuri şi cuvinte, îl cinstesc ca nepătimitori şi sfinţi, iar pe cei ce petrec în evlavie, virtute şi simplitatea inimii [FA 2, 46] şi care sunt cu adevărat sfinţi, îi nesocotesc şi trec pe lângă ei ca pe lângă nişte oameni oarecare. Alţii, iarăşi, socotesc pe cel limbut şi ostentativ drept mai învăţător şi mai duhovnicesc, iar pe cel tăcut şi care-şi face scrupule pentru vorbăria deşartă [Mt 12, 36] îl declară sălbatic şi mut. Alţii se întorc de la cel ce grăieşte în Duhul Sfânt ca de la unul ce cugetă lucruri înalte şi e înfumurat, fiind loviţi de cuvintele lui mai degrabă decât străpunşi [la inimă], iar pe cel ce boscorodeşte din burta sau din învăţătura lui şi îi minte cu privire la mântuirea lor, îl laudă din belşug şi-1 aprobă. Şi aşa nici unul din unii ca aceştia nu poate să vadă şi să deosebească lucrul bun, aşa cum este.

Ochiul orb nu poate vedea, iar urechea surdă nu poate auzi

Căci cine este odată orb este orb faţă de toate, aşa cum cel ce este surd este surd faţă de toate. Fiindcă orbul nu vede pe cineva iar pe altul nu, iar surdul nu aude un glas iar altul nu, ci în general şi acela şi acesta sunt lipsiţi de aceste simţuri. Astfel deci tot cel ce e nesimţitor faţă de Unul e nesimţitor faţă de toate, după cum cel ce are simţire faţă de Unul le simte pe toate şi este în afara simţirii lor; le simte pe toate şi nu este stăpânit de simţirea lor. Cel surd faţă de cuvântul este surd faţă de tot glasul, după cum cel ce aude Cuvântul le aude toate; acesta este surd faţă de orice glas; îi aude pe toţi şi pe nimeni, decât numai pe cei ce-şi fac cuvintele în Cuvântul, şi nici măcar pe aceştia, ci numai pe Cuvântul care grăieşte fără glas în glasuri.

Orbul faţă de Unul este orb în întregime faţă de toate, iar cel ce vede în Cel Unul are vederea tuturor şi se reţine de la vederea tuturor, având şi vederea tuturor şi fiind în afară de cele văzute; fiind în Unul le vede pe toate şi fiind în toate nu vede nimic din toate. Astfel deci „cine vede în Unul se vede prin Unul şi pe sine, pe toţi şi pe toate, dar fiind ascuns în El nu vede nimic din toate" . Aşadar, cel ce aude,

vede şi simte aşa, ştie sensul celor spuse, iar cel ce nu-1 ştie, este vădit că nu-şi are simţurile sufletului clare şi sănătoase. Iar cel ce este aşa, nu a cunoscut că „este un închinător amestecat, pământesc şi ceresc, vrednic şi nemuritor, împărăţind pe pământ, dar împărăţit de sus, văzător al creaturii văzute şi iniţiat al celei inteligibile [spirituale]" cum zice undeva cineva cu nume strigat de toţi în teologie. Dar, fiind aşezat într-o asemenea cinste, s-a alăturat dobitoacelor celor fără de minte şi s-a asemănat lor [Ps 48, 13-21] şi asemănându-se cu ele rămâne acum neîntors, nerechemat sau neridicat la vrednicia cea dintâi după darul Iconomiei Stăpânului şi Domnului nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Fiind încă dobitoc necuvântător, ca să vorbesc ca David, măgar, poate, sau bou, sau porc, cărora nu li se dau de la Dumnezeu mărgăritarele [Mt 7, 6] cunoştinţei celei negrăite, n-a îmbrăcat nicidecum în omul raţional şi spiritual [noeros] chipul Domnului nostru Iisus Hristos, al omului ceresc [1 Co 15, 49] şi Dumnezeu. Neîmbrăcând însă, în bună simţire şi conştient acest chip, este încă numai sânge şi carne [7 Co 15, 50] neputând primi [numai] prin cuvânt simţirea slavei celei duhovniceşti, precum nici cei orbi din naştere nu pot vedea numai prin cuvânt lumina soarelui. Dar veniţi, cei ce aveţi în voi lumina cea spirituală [inteligibilă], să dăm slavă prin ea Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cateheza 29 - O nouă erezie: nevolnicia - Despre faptul că nu trebuie să se spună că acum e cu neputinţă ca acela, care vrea, să ajungă pe culmile virtuţii şi să rivalizeze cu Sfinţii din vechime. Şi că tot cel ce învaţă cele potrivnice dumnezeieştilor Scripturi, acela dogmatizează celor ce-1 ascultă o nouă erezie. Şi despre lacrimi, că lacrimile ne sunt inerente prin fire

Absenţa trupească a lui Hristos e spre folosul nostru

Fraţilor şi părinţilor, mulţi spun în fiecare zi şi-i auzim şi noi zicând: „Dacă am fi fost în zilele apostolilor şi ne-am fi învrednicit să-L vedem pe Hristos ca aceia, am fi devenit şi noi sfinţi ca şi aceia", neştiind că Acelaşi este Cel ce a grăit şi grăieşte şi atunci şi acum în întreaga lume; căci dacă Cel din vechime şi Cel de acum nu este Acelaşi, fiind Dumnezeu deopotrivă şi întru toate, fie şi în lucrări şi în riturile liturgice, cum se arată atunci Tatăl în Fiul şi Fiul în Tatăl [In 10, 38; 14, 10-11] zicând prin Duhul aceasta: „Tatăl Meu până acum lucrează şi eu lucrez" [In 5, 17]?

Dar poate va zice cineva: „Nu este acelaşi lucru faptul de a-L fi văzut pe Acela atunci, şi de a auzi acum numai cuvintele Lui şi de a fi învăţat [de către alţii] cele privitoare la Acela şi la împărăţia Lui". ***Şi eu zic că ceea ce este acum nu e deloc acelaşi lucru cu ceea ce era atunci, pentru că ceea ce e acum e mult mai mult şi ne duce mult mai uşor spre o credinţă şi o certitudine mai mare, mai presus decât faptul de a-L fi văzut şi auzit atunci trupeşte.***

- *Fiindcă atunci El apărea iudeilor celor nerecunoscători ca un om de jos, iar acum este propovăduit Dumnezeu adevărat.*
- *Atunci petrecea şi mânca trupeşte împreună cu vameşii şi păcătoşii [Mt 9, 10 par] acum însă şade de-a dreapta lui Dumnezeu [Mc 16, 19], El, Cel ce niciodată şi nicidecum n-a fost despărţit de El, şi este crezut că hrăneşte lumea toată şi despre care spunem, dacă credem, că „fără El nimic nu s-ar fi făcut din ce s-a făcut" [In 1,3].*
- *Atunci era dispreţuit şi de către cei mai de jos care ziceau: „Oare nu este acesta fiul Mariei [Mc 6, 3 par] şi al lui Iosif, teslarul [Mt 13, 55 par]?", iar acum este închinat ca Fiu al Dumnezeului Celui adevărat şi Dumnezeu adevărat de împăraţi şi dregători, şi a slăvit şi slăveşte pe cei ce „se închină Lui în Duh şi în Adevăr" [In 4, 24] - chiar dacă de multe ori îi şi mustră atunci când păcătuiesc - făcându-i toiege de fier peste toate neamurile care sunt sub cer, şi care sunt ca nişte vase de lut [Ps 2, 8-9; Ap 2, 27].*
- *Atunci era socotit ca un om oarecare între ceilalţi oameni, stricăcios şi muritor, şi lucru mare era a recunoaşte într-un trup omenesc pe Dumnezeu Cel fără chip şi nevăzut Care în El a luat chip în mod neschimbat şi nemutat*

*şi a fost văzut om întreg neavând nimic mai mult faţă de ceilalţi oameni în lucrurile văzute, ci mâncând, bând [Mf 11, 19 par], dormind [Mt 8, 24 par], asudând [Le 22, 44] şi ostenind [In 4, 6] şi făcând toate cele omeneşti, afară de păcat [Evr 4, 15], şi a crede că acesta e Dumnezeu Cel ce a făcut însăşi cerul şi pământul şi toate cele dintr-însele [FA 4,24]. Căci pentru aceasta 1-a fericit Stăpânul pe Petru când a zis: „Tu eşti Fiul Dumnezeului Celui viu" [Mt 16, 16], zicând: **„Fericit eşti, Simon bar Iona, că nu trup şi sânge ţi-au descoperit ţie acestea** - adică să vezi şi să spui [aceasta] - **ci Tatăl Meu Care este în ceruri"** [Mt 16, 17].*

Astfel încât cel care-L aude acum strigând în fiecare zi prin Sfintele Evanghelii şi vestind voia Tatălui Lui Celui binecuvântat, şi nu-L ascultă cu frică şi cutremur [Ef 6, 5] şi nu păzeşte cele poruncite de El, n-ar fi suportat nicidecum să creadă în El, chiar dacă ar fi fost de faţă, L-ar fi văzut şi L-ar fi auzit învăţând; mai mult, teamă mi-e că, necrezând defel, l-ar fi hulit socotindu-1 potrivnic al lui Dumnezeu şi nu Dumnezeu adevărat.

Asprimea vremurilor de odinioară

Acestea le spun cei ce sunt mai groşi la înţelegere decât alţii. Ce spun însă cei mai evlavioşi decât aceştia? „Dacă am fi fost în vremurile Sfinţilor Părinţi, ne-am fi luptat şi noi. Căci, privind la vieţuirea lor cea bună şi la luptele lor, ne-am fi aprins şi noi de zel. Acum însă, vieţuind cu oameni leneşi şi uşuratici, suntem duşi şi târâţi împreună cu ei şi, fără să vrem, pierim împreună cu ei", neştiind, nici ei, pe cât se pare, că noi, mai mult decât aceia, suntem la liman [adăpost]. Căci în vremurile Părinţilor noştri erau multe erezii - să audă şi aceştia! - mulţi hristoşi mincinoşi [cf. 2 Co 11, 13], mulţi învăţători mincinoşi [2 Ptr 2, 1] care umblau de jur-împrejur cu îndrăzneală semănând neghina celui rău [Mt 13, 25], şi care, prinzând pe mulţi cu cuvintele lor şi amăgindu-i, au trimis la pierire sufletele lor.

Că acest fapt e adevărat veţi găsi citind din Vieţile Sfinţilor Părinţilor noştri Eftimie, Antonie şi Sava. Căci stă scris că odinioară Antonie, îmbrăcând o haină mai strălucitoare deasupra celei pe care o îmbrăca de obicei şi urcându-se pe un loc înalt, s-a arătat pe sine însuşi şi s-a înfăţişat lumii, desigur ca, făcându-se arătat, să fie prins şi omorât de eretici; deci n-ar fi făcut aceasta dacă n-ar fi existat persecuţie. Iar la naşterea Sfântului nostru Părinte Eftimie nu stă scris că pe atunci a fost dăruită Bisericilor „bucurie" de la Dumnezeu, încetând adică atunci persecuţiile şi ereziile?

Iar la sfârşitul vieţii Cuviosului Părintelui nostru Sava n-aţi auzit cât s-a luptat pentru Biserici şi împotriva ereziilor, şi câţi dintre monahii de atunci nu s-au lăsat atraşi de eretici? Iar cele ce s-au petrecut cu Sfântul Ştefan cel Nou ce altceva au fost decât o prigoană foarte grea şi aspră? Sau nu vă gândiţi la furtuna ce s-a făcut atunci şi la valurile care i-au acoperit pe monahi? Dar ce să le mai expun pe toate?

Căci atunci când îmi aduc aminte de aceştia, de cele petrecute cu Marele Vasile, după cum istoriseşte marele Grigorie, şi de cele petrecute cu Ioan cel cu vorba de aur şi cu sfinţii părinţi de după el, mă socotesc pe mine însumi un nefericit şi mi-e milă de cei ce nu se gândesc la acestea, fiindcă nu cunosc exact că toată vremea care a trecut a fost mai înfricoşătoare [decât cea de acum] şi în chip vădit plină de neghina celui rău [Mt 13, 38].

Cu toate acestea însă, deşi cele ce au trecut au fost mai înfricoşătoare decât cele de azi, şi viaţa de acum are mulţi eretici, mulţi lupi, vipere şi şerpi care petrec împreună cu noi, numai că nu mai au o putere împotriva noastră [cf. In 19, 11], ci unii ca aceştia stau ascunşi în noaptea răutăţilor, iar pe cei ce merg împreună cu ei şi ajung în întunericul lor îi răpesc şi-i mănâncă, dar celor ce umblă în lumina [1 In 1, 7; Ps 118, 105] dumnezeieştilor Scripturi şi merg pe calea poruncilor lui Dumnezeu nu cutează să le stea înainte, ci, văzându-i trecând, fug din faţa lor ca de foc [cf. Ps 67, 2-3].

Ereticii de odinioară

Pe cine, oare, aţi socotit că i-am numit [acum] „eretici" ?

- Oare pe cei ce tăgăduiesc pe Fiul lui Dumnezeu *(Arienii radicali, eunomienii (secolul IV); condamnaţi la Sinodul II Ecumenic (381).)*?
- Oare pe cei ce blasfemiază pe Duhul Sfânt şi zic că El nu este Dumnezeu *(Pnevmatomahii (secolul IV); condamnaţi la Sinodul II Ecumenic (381).)*?
- Oare pe cei ce zic că Tatăl e mai mare decât Fiul *(Probabil semiarienii (secolul IV); condamnaţi la Sinodul II Ecumenic (381).)*?
- Oare pe cei ce amestecă Treimea într-o unime *(Sabelienii modalişti (secolul IV); condamnaţi la Sinodul II Ecumenic (381).)*?
- Oare pe cei ce zic că Hristos este Fiu al lui Dumnezeu, dar nu cred că El a luat trup din femeie *(Gnosticii docheţi.)*?
- Oare pe cei ce flecăresc că a luat trup dar unul lipsit de suflet *(Apolinariştii (secolul IV-V); condamnaţi la Sinodul III Ecumenic (431).)* sau împart pe Unul Dumnezeu în trei dumnezei *(Triteiştii sau arienii în genere (secolul IV); condamnaţi la Sinodul II Ecumenic (381).)*?

- → Oare pe cei ce zic că avea trup însufleţit, ca unul ce era om întreg, dar că Fiul lui Dumnezeu Care S-a făcut şi Fiu al Născătoarei de Dumnezeu Maria nu este Dumnezeu după ipostas, ci taie pe Unul Hristos în doi fii *(Nestorienii (secolul V); condamnaţi la Sinodul III Ecumenic (431).)*?
- → Oare pe cei ce atribuie Tatălui Celui fără de început un început şi zic că: „a fost un timp când nu era"*(Este greu de spus cine ar putea fi ereticii care atribuiau un „început" Tatălui. Formula pe care le-o atribuie aici Sfântul Simeon („a fost un timp când nu era") este o expresie clasică a lui Arie care o aplica însă nu Tatălui, ci Fiului pentru a-i contesta divinitatea deplină pe care el o recunoştea numai Tatălui.)*?
- → Sau pe cei ce cugetă şi dogmatizează în chip rău că Tatăl e fără de început, dar Fiul, ca Unul Care a fost născut de El, a luat un început după un anumit timp, ca o creatură *(Poziţia arianismului „clasic" reprezentat de Arie; condamnat la Sinodul I Ecumenic (325).)*? Căci n-a fost un timp când Tatăl să nu aibă împreună cu El pe Fiul, şi cum va putea fi numit Tată cel ce este lipsit de copil? Oare cei ce propovăduiesc că unul e cel ce a pătimit şi altul cel ce a înviat *(Ar putea fi vorba de o hristologie dochetică de tendinţă gnostică.)*?

Nicidecum! Căci nu-ţi vorbesc de nici unul din aceşti lipsiţi de evlavie şi de Dumnezeu, nici de vreuna din celelalte erezii care au apărut ca un întuneric dar care au fost făcute să dispară de către Sfinţii Părinţi care au strălucit pe atunci; pentru că atât de puternic a strălucit prin ei harul Preasfântului Duh şi a izgonit întunericul numitelor erezii, încât de Dumnezeu insuflatele lor scrieri strălucesc până acum mai presus decât razele soarelui, astfel încât nimeni nu îndrăzneşte să le contrazică.

O nouă erezie: a ne crede incapabili de a păzi Evanghelia ca cei din vechime

Ci vorbesc despre aceia, şi-i numesc eretici pe cei care zic că nu există cineva în timpurile noastre şi în mijlocul nostru care să poată păzi poruncile evanghelice şi să devină asemenea cu Sfinţii Părinţi: adică mai întâi de toate credincios şi făptuitor - căci credinţa se arată prin fapte [Iac 2, 18] aşa cum se arată asemănarea feţei în oglindă - apoi contemplativ şi văzător de Dumnezeu pentru faptul de a fi fost adică luminat şi a fi primit Duhul Sfânt şi de-a fi văzut prin El pe Fiul împreună cu Tatăl. Cei ce zic deci că aceasta e cu neputinţă nu au numai o anume erezie ci, dacă se poate spune aşa, au toate ereziile la un loc, aceasta din urmă depăşindu-le şi acoperindu-le prin lipsa ei de evlavie şi excesul blasfemiei ei pe toate acelea. Cel ce zice aceasta răstoarnă toate dumnezeieştile Scripturi. În zadar,

socotesc, zice zadarnicul acela, se mai citeşte Sfânta Evanghelie, în zadar, dă el mărturie, se mai citesc ori s-au scris scrierile Marelui Vasile şi ale celorlalţi preoţi şi cuvioşi.

Deci, dacă ne este cu neputinţă a face cu lucrul şi a păzi neîncetat cele ce le spune Dumnezeu şi pe care toţi sfinţii le-au făptuit mai întâi ei înşişi toate, iar apoi, scriindu-le, ni le-au lăsat spre povăţuirea noastră [cf. 1 Co 10, 11], pentru ce s-au mai ostenit aceia să le scrie şi se mai citesc acum în biserici? Cei ce zic acestea închid cerul [cf. Mt 23, 13] pe care ni 1-a deschis Hristos şi taie calea spre Acela, pe care El însuşi ne-a înnoit-o [Evr 10, 19-20]. Căci, în vreme ce Acela Dumnezeu fiind peste toţi credincioşii strigă şi zice prin Sfânta Evanghelie: ***„Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi"*** [Mt 11, 28], potrivnicii lui Dumnezeu [antitheos] aceştia sau, mai bine zis, aceşti potrivnici ai lui Hristos [antihrişti] zic: „Este cu neputinţă aceasta, este cu neputinţă!" Către aceştia Stăpânul zice pe drept cuvânt cu glas mare: „Vai vouă cărturarilor şi fariseilor [Mt 23, 13-15]! Vai vouă, călăuze oarbe orbilor [Mt 23, 16; 15, 14] că nu intraţi în împărăţia lui Dumnezeu şi pe cei ce vor să intre îi împiedicaţi! [Mt 23, 13; Le 11, 52]".

În vreme ce Acela fericeşte în mod deschis pe cei ce plâng [Mt 5, 4], aceştia spun că e cu neputinţă ca cineva să plângă şi să se întristeze în fiecare zi. O, ce nesimţire şi ce gură nepăzită care scoate din ea [astfel de] glăsuiri întinate împotriva Dumnezeului Celui Preaînalt şi face ca oile lui Hristos pentru care şi-a vărsat sângele însuşi Fiul Cel Unul-născut al lui Dumnezeu să devină pradă fiarelor. Cu adevărat bine zice David, părintele lui Dumnezeu, proorocind despre unii ca aceştia: „Fiii oamenilor, dinţii lor sunt arme şi săgeţi şi limba lor sabie ascuţită" [Ps 56, 5].

Să nu tăgăduim curăţia şi lacrimile

Pentru ce e cu neputinţă, spune-mi? Prin ce alt mijloc au strălucit pe pământ sfinţii şi s-au făcut luminători în lume [Flp 2, 15]? Dacă ar fi fost cu neputinţă, nici aceia n-ar fi putut să le înfăptuiască vreodată. Căci oameni erau şi aceia, ca şi noi, şi nu aveau nimic mai mult decât noi, decât voinţă spre bine, râvnă, răbdare, smerenie şi dragoste faţă de Dumnezeu. Acestea deci câştigă-le şi tu, şi sufletul care acum îţi este de piatră [cf. Is 17, 6; Ps 113, 8] ţi se va face izvor de lacrimi.

Iar dacă nu vrei să suferi necaz şi strâmtoare, cel puţin nu spune că lucrul este cu neputinţă. Căci cel ce spune aceasta tăgăduieşte curăţirea; pentru că fără lacrimi nu s-a auzit din veac să se fi curăţit de întinăciunea păcatului vreun suflet care a

păcătuit după Botez; pentru că prin Botez a şters Dumnezeu toată lacrima de pe faţa pământului [îs 25, 8] revărsând Duhul Lui Cel Sfânt [cf. 77? 3, 6] cu bogăţie.

Dar, precum am auzit din dumnezeiasca Scriptură, unii adulţi ce se botezau lăcrimau în însuşi momentul Botezului fiind străpunşi [la inimă] prin venirea Duhului; nu cu lacrimi de durere sau chin, ci cu lacrimi care, prin lucrarea Sfântului Duh şi darul Aceluiaşi, erau mai dulci decât mierea, vărsându-le din ochi oarecum fără chin şi fără zgomot. ***Cei ce s-au învrednicit cândva să aibă experienţa unor asemenea lacrimi vor cunoaşte cele spuse de mine că sunt adevărate, aşa cum va da mărturie pentru mine şi glasul Teologului [Grigorie], căci el spune: „Să aducă tot omul o jertfă [ofrandă]; unul ceva, altul altceva", şi după ce a enumerat multe, la sfârşit, după toate a strigat: „Toţi însă [să aducă] lacrimi, toţi curăţire, toţi urcuşul şi tinderea spre cele dinainte [cf. Flp 3, 13]".***

Lacrimile sunt absolut necesare vieţii

Oare [spunând] acestea a deosebit sau separat unele [lucrări] de altele, zicând că unele sunt cu putinţă, iar altele cu neputinţă? Oare a zis Marele Grigorie, cum ziceţi voi fără pricepere - ca să mă iau de voi aşa cum meritaţi, ca de unii ce sunteţi netăiaţi împrejur la inimi şi la urechi [FA 7, 51] - că unii au moştenit de la soartă o fire mai dură şi de aceea nu pot să aibă străpungerea [inimii] şi să plângă? Să nu fie! Că firea omului nu ar avea [inerente] în mod natural lacrimile, plânsul şi întristarea aceasta n-a spus-o sau n-a scris-o nici sfântul acesta, nici altul dintre sfinţi. ***Că plânsul ne este inerent tuturor prin fire, să te înveţe înşişi pruncii ce se nasc. Căci de îndată ce au ieşit din pântecele [mamei lor] şi au căzut pe pământ plâng, iar acest fapt le apare moaşelor drept un semn de viaţă. Căci dacă pruncul nu va plânge nu se zice nici că trăieşte, dar plângând el arată prin însăşi acest fapt că, de la naştere, firea are cu necesitate o urmare [a însăşi existenţei ei] şi plânsul dimpreună cu lacrimile.***

Iar cum spunea sfântul părintele nostru Simeon Studitul, cu un astfel de plâns trebuie omul să-şi trăiască viaţa de faţă şi să moară cu el, dacă vrea să se mântuiască şi să intre în viaţa veşnică [cf. Mt 19, 17] pentru că lacrimile de la naştere sugerează lacrimile din viaţa noastră prezentă, de aici. ***Căci, aşa cum hrana şi băutura sunt necesare pentru trup, tot aşa şi lacrimile sunt necesare sufletului, astfel încât cel ce nu plânge în fiecare zi - căci preget să zic în fiecare ceas, ca să nu par prea exagerat - îşi strică şi-şi pierde sufletul [lăsându-1 să moară] de foame.***

Lacrimile, chezăşie a vederii lui Dumnezeu

Deci dacă plânsul şi lacrimile sunt o urmare [necesară a însăşi existenţei] firii, precum s-a dovedit, nimeni să nu tăgăduiască acest bun al firii, nimeni să nu se lipsească prin trândăvie şi uşurătate de un astfel de bine, nimeni să nu se trufească cu răutate, viclenie şi mândrie, şi să se transforme, împotriva firii, în duritatea unei pietre, ci, cu prea frumoasă osârdie spre poruncile lui Dumnezeu, să păzească, rogu-vă, acest mare dar neatins în inima lui, păzindu-1 în umilinţă şi smerenie, în nerăutate şi simplitatea sufletului, în răbdarea ispitelor şi în meditaţia neîncetată a dumnezeieştilor Scripturi, pocăindu-se mereu şi aducându-şi aminte tot timpul de greşelile proprii; nimeni să nu fie cu nepăsare faţă de o astfel de lucrare. Iar dacă cineva, deznădăjduind de mântuirea lui, zace în patul trândăviei, să nu spună cel puţin celor osânditori că aceasta e cu neputinţă. Pentru că cel ce zice aceasta ne încuie nouă tuturor poarta Împărăţiei Cerurilor. Căci, de suprimi lacrimile, suprimi împreună cu ele şi curăţirea; iar fără curăţire nu este nimeni care să se mântuiască, nimeni care să fie fericit de către Domnul, nimeni nu va vedea pe Dumnezeu [Mt 5, 8; Evr 12, 14].

Să ascultăm Scriptura

Iar dacă astfel de lucruri urmează celor care nu plâng după porunca Domnului, cum nu este aceasta erezie mai rea decât toţi ereticii, spune-mi! Fiindcă atunci, după voi, urmează că în zadar s-a făcut pogorârea şi urcarea lui Dumnezeu, nelucrătoare s-a făcut propovăduirea apostolilor, nelucrătoare învăţăturile tuturor sfinţilor care pururea ne cheamă la plângere. Toată Scriptura insuflată de Dumnezeu [2 Tim 3, 16] a ajuns nefolositoare, precum văd, pentru voi, care sunteţi şi gândiţi aşa. Căci, astupându-vă urechile ca o viperă surdă [Ps 57, 5], atribuiţi mântuirea sufletelor voastre numai mantiei, culionului şi analavului - iar unii, chiar şi bărbii foarte mari şi venerabile - îndrăznind şi lăudându-vă în acestea. Dar credeţi-mă, - chiar dacă nu vreţi să ascultaţi dumnezeiasca Scriptură, care în fiecare zi vă strigă lucruri mari - goi şi dezbrăcaţi [cf. Evr 4, 13] vom sta înaintea judecăţii lui Hristos, ca fiecare să ia fie bune, fie rele [2 Co 5, 10] după cele ce a făcut în trup.

Defectele monahilor în faţa judecăţii lui Dumnezeu

Iar dacă aceasta se va întâmpla cât de curând tuturor, unde va fi atunci haina care acoperă şi împodobeşte trupurile noastre? Unde analavele cele arătoase? Unde mantiile cele strălucitoare şi străvezii? Unde sandalele cele frumoase şi solide? Unde curelele asemenea cingătorilor femeieşti? Unde întâlnirile cu dregătorii? Unde preferinţa în saluturi? Unde luptele pentru şederea pe scaunul dintâi? Unde luxul meselor? Unde - ca să o spun şi pe aceasta - faptul de a o lua înaintea fratelui

şi a apuca bucăţile cele mai mari şi mai de cinste din cele ce sunt puse înainte, lucru de care pătimim mai întâi eu şi cei vanitoşi ca mine? Unde vor fi atunci fumurile şi trufia noastră şi faptul de a stăpâni şi de a fi stăpânit? Unde chiliile cele largi şi înfrumuseţate în chip strălucitor ca nişte săli de nuntă? Unde preferinţa pentru slujirea şi funcţiile prin care socotim că o luăm înaintea altora? Unde râsul cel nestăvilit şi indecent? Unde cinele cele luxoase şi târzii şi conversaţiile nepotrivite de la acestea? Unde numele cele mari? Unde sfinţenia pe care suntem socotiţi sau pe care socotim acum că o avem? Unde linguşitorii şi ironicii care ne numesc sfinţi şi tulbură urma paşilor noştri? Unde scaunele înălţate şi cei ce cred că prin ele sunt mai de vază decât alţii? Unde demersurile, graba şi râvna de a ajunge în posesiunea unei stăpâniri oarecare sau a uneia mai mari? Unde împotrivirea în cuvânt [contradicţia] şi nesupunerea, şi faptul de a nu voi să te arăţi al doilea faţă de altul? Unde ataşamentul faţă de rude? Unde vaza oamenilor din lume şi a dregătorilor care vin pe la noi, prin care mai întâi eu, nenorocitul, socot şi cred că ajung mai de vază decât alţii? Unde părută înţelepciune a celor cu vază în cunoştinţa şi înţelepciunea lumii [1 Co 1, 20; Col 2, 3]? Unde părerea de sine şi iluzia de a fi ceva, când nu suntem nimic [cf. Ga 6,3]? Unde limba cu întorsături frumoase şi frazele retorice care curg ca dintr-un izvor? Unde va fi atunci, sau mai degrabă acum, înţeleptul, unde cărturarul, unde cercetătorul veacului acestuia [1 Co 1, 20], să se apropie, să vină, să şedem împreună şi să ne sfătuim împreună despre Ziua cea înfricoşătoare şi ceasul acela, şi, punând în mişcare toate cele bune - ceea ce s-a spus - în noi înşine şi în dumnezeieştile Scripturi şi cercetându-le întocmai să ne lăsăm învăţaţi de aici şi să învăţăm ce anume va putea să ne fie într-adevăr de folos atunci, şi acel lucru să ni-1 alegem cu toată osârdia.

Îndemn final

Cu adevărat, fraţii mei preaiubiţi, aşa cum strigă limpede întreaga Scriptură, mare nevoie, mare frică şi cutremur [Ps 54, 6] îi va cuprinde în ceasul acela pe cei leneşi, moi şi uşuratici ca mine. Fericit este însă, fraţilor, cel ce acum se află mai prejos decât toată zidirea, întristându-se, plângând ziua şi noaptea înaintea lui Dumnezeu, căci atunci va sta îmbrăcat [Mt 25, 33]. Fericit cel ce aude acestea şi nu lasă să treacă timpul vieţii sale fără folos, gemând numai şi amânând din zi în zi, ci care îndată ce a auzit pe Domnul zicând: „Pocăiţi-vă!" [Mt 4, 17], îndată începe şi lucrul. Căci unul ca acesta va fi miluit ca un rob ascultător şi recunoscător şi nu se va osândi cu cei neascultători: acum va fi izbăvit de toate patimile şi se va face lucrător încercat al tuturor virtuţilor, iar în veacul viitor se va desfăta de bunurile cele negrăite ale lui Dumnezeu împreună cu toţi cei ce au bineplăcut Lui; pe care fie să le dobândim noi toţi cu harul Domnului nostru Iisus Hristos, căruia fie slava în vecii vecilor. Amin.

Cateheza 30 - O metodă de a face pocăinţă - Despre pocăinţă şi începutul unei vieţi lăudabile, cum trebuie să facă în fiecare zi cel ce se pocăieşte. în care şi despre lacrimi şi despre zdrobire

Scopul ostenelilor duhovniceşti

Fraţii mei iubiţi, ascultaţi înţelesul cuvintelor mele şi primiţi-1 cu bunăvoinţă ca unul ce este un sfat bun pentru voi, şi râvniţi să-1 şi faceţi spre folosul obştesc al meu şi al vostru. Căci umblând aşa, puţin câte puţin, prin cele ce par lucruri mici, înaintând vom ajunge la cele mai desăvârşite şi ne vom face bărbaţi desăvârşiţi întru Hristos [Col 1, 28].

Dar scopul cuvântului meu este acesta: ieşind din biserică nu începeţi să vă înălţaţi spre cele deşarte şi nefolositoare, ca nu cumva venind diavolul şi găsindu-vă petrecând în acestea, aşa cum un corb, luând grăuntele de grâu din pământ înainte de a fi acoperit de pământ, se înalţă în zbor, aşa şi el să ia aducerea-aminte a cuvintelor acestei învăţături din inima voastră [Mt 13, 4. 19] şi iarăşi să rămâneţi orbi de învăţătura mântuitoare; iar dacă cineva dintre voi a primit porunca de a face şi a lucra vreun lucru de mână sau vreo slujire, să meargă plecându-şi capul în jos, luând aminte la el însuşi, iar lucrând şi slujind să spună în sine însuşi: Anii risipiţi : *„O, câţi ani şi câte zile ale vieţii mele n-au trecut în care eu, ticălosul, m-am înălţat uşuratic şi-am râs! O, cât de deşart m-am făcut auzind până acum dumnezeieştile Scripturi şi necunoscând în genere folosul care vine din acestea! La ce-mi va folosi viaţa de faţă? Iată au trecut atâţia şi atâţia ani ai vieţii mele. Deci cine ştie dacă voi mai trăi până mâine [Iac 4, 14]? Ani mulţi am mâncat, mi-am umplut pântecele cu cărnuri, cu vin şi cu înfulecare multă. M-am împodobit cu haine, m-am distrat şi am râs în mine însumi, mi-au prisosit atâtea şi atâtea monede de aur, şi le-am cheltuit risipindu-le pe lucruri deşarte, după care am început să le agonisesc iarăşi. M-am îmbăiat până la saturare în parfumuri, am încălecat cai şi catâri, m-am desfătat de mese multe şi scumpe, l-am pizmuit pe aproapele, l-am hulit, m-am desfrânat, am furat, am minţit. Am petrecut în obiceiuri şi cu prieteni slăviţi şi bogaţi, şi am locuit la oameni nobili. Am dobândit în viaţă un nume slăvit, m-am culcat pe aşternuturi moi, mi-am odihnit trupul acesta pământesc, dormind somn pe săturate.”*

Asceza, mijloc de recuperare a timpului pierdut

„Deci la ce mi-a folosit până acum ceva din toate acestea sau la ce-mi va folosi în vremea ieşirii ticălosului meu suflet, dacă mâine cel ce are putere peste toată suflarea va porunci să ies din lumea aceasta? Cu adevărat nici unul. Aşadar, nu-

mi voi petrece în deşert măcar restul zilelor vieţii mele, ci de acum înainte voi pune început şi, lăsând toate acestea, voi face şi eu, ca şi sfinţii părinţi, cele potrivnice lor. Voi posti tot atât pe cât mai înainte înfulecam, până când nu-mi voi putea mişca nici măcar limba din gură pentru o conversaţie, îmi voi chinui pântecele în foame şi sete şi, negreşit, limba mea se va îmblânzi [Iac 3, 8]; şi o dată cu acestea voi ajunge mâhnit, palid şi întristat şi mă voi elibera de desfătarea gândurilor, şi voi înceta cu uşurinţă de-a mă mai înălţa uşuratic şi de a mă mai distra şi de a mai râde împreună cu aceştia. Mă voi îmbrăca sărăcăcios şi voi da săracilor hainele cele scumpe, voi risipi [Ps 111,9] împreună cu acestea şi aurul pe care l-am dobândit dându-l în mâinile nevoiaşilor; căci la ce bun să mă mai îngrijesc de acum înainte pentru acestea, dacă m-am predat cu totul pe mine însumi Celui ce hrăneşte toate? Voi renunţa la a mai încăleca pe cai şi pe catâri, voi tăgădui toate rudele, prietenii şi toate obiceiurile mele; fiindcă cel ce iubeşte pe cineva mai mult decât pe Dumnezeu negreşit nu este, cum spune El însuşi, vrednic de Acela [Mt 10, 37]. Nu mă voi mai atinge de o baie, nu mă voi mai sui pe patul aşternutului meu [Ps 131, 3], ci de bunăvoie mă voi preda pe mine însumi culcării pe pământ şi pe paie, ca să dorm puţin, fără să vreau, fiind strâmtorat de paiele uscate. Căci chiar dacă voi muri, oare mai sunt vrednic să trăiesc?"

Încredere şi nădejde în Dumnezeu

„Făcând aşa, sculându-mă la miezul nopţii [Ps 118, 62], voi cădea cu faţa la pământ şi voi plânge întru necazul păcătosului meu suflet şi voi spune lui Dumnezeu în suspine şi lacrimi: ***Stăpâne, Doamne al cerului şi al pământului [Mt 11, 25], ştiu că am păcătuit mai presus decât toată firea oamenilor şi decât însăşi dobitoacele şi târâtoarele necuvântătoare înaintea Ta, a înfricoşatului şi neapropiatului meu Dumnezeu, şi nu sunt vrednic să dobândesc milă de la Tine. De aceea, nici n-aş fi îndrăznit să vin sau să cad la Tine, iubitorule de oameni împărate, dacă n-aş fi auzit glasul Tău sfânt zicând: «Nu voiesc cu vrere moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu» [Iz 31, 11], şi iarăşi: «Bucurie se face în cer pentru un singur păcătos care se căieşte» [Le 15, 7]. Căci aducându-mi aminte şi de parabola fiului risipitor pe care ai spus-o, Stăpâne - cum venind el, mai înainte să ajungă aproape de Tine, Tu, Cel Milostiv, ieşind în întâmpinarea lui, ai căzut peste gâtul lui şi l-ai îmbrăţişat [Le 15, 20] - încrezându-mă în oceanul bunătăţii Tale vin la Tine întru durere, întristare şi mâhnirea inimii mele, fiind învârtoşat şi rănit cumplit şi zăcând rău în fundul iadului din pricina fărădelegilor mele. Dar de acum înainte îţi dau cuvântul, Doamne, că până ce vei porunci să fiu în această viaţă şi în acest trup, nu Te voi mai părăsi, nu mă voi mai întoarce înapoi [Mc 13, 16] şi nu mă voi atinge de cele deşarte şi rele. Tu însă, Dumnezeul meu, cunoşti neputinţa mea, ticăloşia şi***

puţinătatea sufletului meu, precum şi înclinaţiile mele care mă vor tiraniza şi mă vor necăji. Ajută-mă şi să nu mă părăseşti, nici să mă laşi să fiu de râsul şi batjocura vrăjmaşului, pe mine cel care de acum înainte sunt robul Tău, Bunule!"

Aşadar, acestea trebuie,, fraţilor, să le cugete şi să sfătuiască în sine însuşi în toată ziua cel ce fuge de acum de lume şi râvneşte să se pocăiască, cel ce vrea să înveţe acest meşteşug al meşteşugurilor, meşteşugul vieţii şi al ascezei, şi pentru aceasta intră în arena acestei lupte. De aceea către unul ca acesta îmi voi face îndemnul, dacă stă în mijlocul nostru [In 1, 26] şi însetează să asculte de la noi cele ale unei osârdii încă şi mai mari, iar de aici e adus să înceapă lucrul adevăratei pocăinţe.
Aşadar, pe lângă cele spuse, iubitule, să nu mai guşti hrană până seara. Iar seara, intrând în chilia ta, aşează-te pe patul tău şi socotind în tine însuţi toate cele zise, mulţumeşte mai întâi că te-ai învrednicit să ajungi la sfârşitul zilei şi la începutul nopţii. Apoi cugetă la tine însuţi şi adu-ţi aminte câte ai păcătuit faţă de Dumnezeu Care te-a făcut pe tine, şi câţi ani a avut îndelungă răbdare pentru tine, lăsându-te să trăieşti şi dăruindu-ţi toate cele spre desfătarea sufletului, hrană şi băutură, îmbrăcăminte şi acoperăminte şi această chilie ca să şezi în ea, şi nu s-a mâniat, nici nu s-a întors de la tine din pricina păcatelor tale, nici nu te-a predat morţii sau demonilor ca să te piardă. Aşadar, aducându-ţi aminte frumos de toate acestea, scoală-te şi, punându-ţi rogojina pe pământ şi o mică piatră drept perină, pregăteşte-ţi aşternutul în care te vei culca.

O metodă de a face pocăinţă

Şi ascultă! îţi mai propun şi un alt mod de pocăinţă cu adevărat fierbinte, care îţi va da degrabă lacrimi şi străpungere, mai cu seamă dacă eşti împietrit la inimă, zăbavnic la plâns şi fără străpungerea inimii. Dar ceea ce vreau să te sfătuiesc să nu-ţi pară un lucru uimitor şi neobişnuit pentru cei credincioşi.

Fiindcă cel ce după Botez se păzeşte pe sine însuşi fără pată pentru Dumnezeu şi păstrează fără prihană chipul Celui ce 1-a făcut şi 1-a plăsmuit [Fc 1, 27], nu va avea nevoie de nimic altceva pentru întoarcerea sa la El, întrucât este în Dumnezeu. Dar cine s-a întinat pe sine însuşi după aceasta prin fapte nelalocul lor şi fărădelegi, transformându-şi nebuneşte templul trupului său, casa lui Dumnezeu, în casă a plăcerilor, patimilor şi a demonilor, acela are nevoie pentru pocăinţă nu numai de modul de care vreau să-ţi vorbesc şi spre care vreau să te sfătuiesc, ci şi de alte multe metode şi de gânduri de pocăinţă pentru a-L face milostiv pe Dumnezeu şi a se întoarce la vrednicia dumnezeiască pe care a pierdut-o din pricina vieţii păcătoase. Şi să te convingă pe tine cuvântul „despre pocăinţă" al

Sfântului Ioan Scărarul, dumnezeiescul părinte, ce cuprinde multe asemenea lucruri.

Rugăciuni de umilinţă în chilie

Dar care este modul pocăinţei pe care ţi-1 propun sfătuindu-te părinteşte, ascultă fără să te sminteşti şi cu pricepere, frate! Deci după ce ţi-ai pregătit, precum am spus, rogojina aşternutului în care te vei culca, stai în picioare la rugăciune ca un osândit. Spune mai întâi „Sfinte Dumnezeule", apoi rosteşte „Tatăl nostru"; spunând aceasta adu-ţi aminte cine eşti şi cine este Cel pe care îl numeşti Tată. Iar când vii să spui „Doamne miluieşte" şi vrei să-ţi întinzi mâinile la înălţimea cerului, privind spre El cu ochii sensibili şi luând aminte la ele [la mâinile tale], adunându-ţi mintea în tine însuţi, adu-ţi aminte de faptele tale cele rele câte le-ai păcătuit prin aceste mâini şi la care lucru de ruşine te-ai folosit de ele şi, temându-te, spune în tine însuţi: *„Vai mie, necuratului şi întinatului! Nu cumva văzându-mă pe mine Dumnezeu întinzându-mi cu neruşinare mâinile înaintea Lui, să îşi aducă aminte de fărădelegile mele, pe care le-am făptuit prin ele şi să trimită un foc împotriva mea şi să mă mistuie".*

Sucindu-le la spate, legându-le deci pe acestea la spate, ca un condamnat la moarte, suspină din adâncul sufletului şi spune cu glas vrednic de milă: „Miluieşte-mă pe mine păcătosul [Le 18, 13] şi nevrednicul de-a trăi, dar vrednic cu adevărat de toată osânda" şi alte câte îţi va da să rosteşti harul lui Dumnezeu. Aducându-ţi deci aminte de faptele tale păcătoase, loveşte-te cu tărie şi fără cruţare pe tine însuţi zicând: „Cum ai făcut cutare şi cutare, răule şi ticălosule!" Şi iarăşi suceşte-ţi mâinile la spate şi stai în picioare rugând pe Dumnezeu. După care loveşte-ţi iarăşi faţa, smulge-ţi perii capului ca pe cei ai unui străin care a uneltit împotriva ta şi spune: „De ce ai făcut cutare şi cutare?" Şi aşa, biciuindu-te pe tine însuţi îndeajuns, leagă-ţi mâinile înainte şi stai cu suflet vesel. Şi rostind doi sau trei psalmi cu luare-aminte şi făcând închinăciuni câte socoteşti că poţi face tu însuţi, stai iarăşi cu luare-aminte şi socoteşte în tine însuţi cele zise mai înainte, în caz că Dumnezeu îţi va da să vină peste tine lacrimi şi străpungere. Şi dacă se va face aceasta, să nu te opreşti până ce nu vor trece; iar dacă nu, să nu te necăjeşti, ci spune către tine însuţi acestea: *„Străpungerea şi lacrimile sunt ale celor ce s-au făcut vrednici de acestea. Tu însă câţi ani ai chemat pe Dumnezeu sau ai fost robul Lui? Prin ce fel de fapte te-ai pregătit pe tine însuţi pentru primirea lor? Nu-ţi ajunge oare faptul că eşti încă viu?"* Deci acestea zicându-le şi dând mulţumire, pecetluindu-ţi fruntea, pieptul şi tot trupul tău cu semnul sfintei cruci, cazi pe rogojina ta şi te întinde.

Umilinţa în timpul slujbelor

Iar când te scoli din somn, să nu te întorci pe partea cealaltă, ci, numaidecât ridicându-te, iarăşi roagă-te în chipul zis mai sus şi nu mai dormi nicidecum, ci stăruie în rugăciune şi în citire, până când va bate toaca, şi atunci împreună cu toţi du-te la slujbă [utrenie] şi stai în biserică ca împreună cu îngerii în cer, cu cutremur, socotindu-te nevrednic pe tine însuţi chiar şi de starea acolo împreună cu fraţii. Iar stând, ia seama la tine însuţi, ca să nu priveşti încoace şi-n colo şi să nu iscodeşti cu curiozitate pe fraţi, cum stă fiecare sau cum cântă, ci ia seama numai la tine însuţi, la cântarea şi la păcatele tale.

Adu-ţi aminte însă şi de rugăciunea din chilie, şi nu discuta nicidecum spunând la slujbă vreun cuvânt deşart [Mt 12, 36], şi nu ieşi de-acolo înainte de ultima rugăciune. Dacă e cu putinţă, să nu şezi nici măcar în timpul citirii, ci retrage-te într-un loc ascuns şi stai în picioare ascultând, ca şi cum prin citeţ ţi-ar grăi însuşi Dumnezeu Cel peste toate [Rm 9, 5]. Dacă ai fost rânduit la citire, să ai dispoziţia unui om nevrednic de a vesti prin gura lui fraţilor săi Scripturile cele de Dumnezeu insuflate şi, încheind citirea dumnezeiască şi cântarea obişnuită, să pui metanie spre amândouă stranele, socotindu-i pe toţi nu cu dispreţ nici cu nepăsare, ci ca pe nişte fii ai lui Dumnezeu şi nişte sfinţi, iar apoi căzând apropie capul tău de pământ şi rosteşte tainic în inima ta către toţi: *„Rugaţi-vă şi iertaţi-mă pe mine păcătosul şi nevrednicul de cer şi de pământ, sfinţi ai lui Dumnezeu!"*

Iar dacă ţi se porunceşte să intonezi canoanele, să nu faci aceasta cu trândăvie, nici cu moliciune, ci cu luare-aminte şi cu trezvie ca împărţind fraţilor prin glasul tău ca printr-o mână cuvintele dumnezeieşti înaintea împăratului a toate, Hristos, şi să te temi ca nu cumva să nu dai cu dispreţ cuiva pâinea cea făcătoare de viaţă [Mt 24, 45], adică cuvântul lui Dumnezeu [Mt 4, 4] şi să fii azvârlit afară ca un dispreţuitor, nu zic afară din această biserică, ci din Împărăţia Cerurilor. Deci ieşind după slobozenie [apolis] adu-ţi aminte cum a trecut ziua de ieri şi, dacă ai greşit cu ceva, îndreaptă astăzi.

Căinţa unei inimi încrezătoare

Aşadar, dacă stărui făcând acestea, Domnul nu va întârzia [2 Ptr 3, 9] să facă mila Sa cu tine, eu însumi punându-mă chezaş al Celui iubitor de oameni, chiar dacă a spune aceasta pare un lucru îndrăzneţ! Să mor eu, dacă te va trece cu vederea. Să fiu predat în locul tău focului cel veşnic, dacă te va părăsi. Numai să faci aşa, fără şovăiala inimii şi fără suflet îndoit!

Dar ce înseamnă şovăiala şi îndoiala? Ia seama, iubitule!

- *„Şovăiala" inimii înseamnă a socoti şi a cugeta în tine însuţi: „Oare Dumnezeu va avea milă de mine sau nu?" „Nu"-ul acesta este al necredinţei. Iar dacă nu crezi că Acela vrea să te miluiască mai mult decât aştepţi tu, de ce mai vii la El chemându-L?*
- *Iar „îndoiala" înseamnă a nu te preda în chip desăvârşit pe tine însuţi pentru Împărăţia Cerurilor, a te îngriji în întregime numai de viaţa trupului tău.*

Numai acest lucru, să ştii bine, trebuie să-1 păzească cel ce se căieşte cu osârdie: să nu se omoare pe sine însuşi printr-un meşteşug oarecare şi să ajungă propriul său ucigaş, aruncându-se pe sine însuşi în prăpastie, spânzurându-se sau făcând vreun lucru asemănător. Pentru celelalte lucruri, despre care ştii că hrănesc trupul şi viaţa, să nu-ţi faci nici o grijă după cuvântul: ***„Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui, şi toate celelalte*** - adică cele pentru nevoia trupului vostru - ***se vor adăuga vouă"*** [Mt 6, 33].

Fiindcă cel ce are o viaţă de luptă şi vieţuieşte potrivit Evangheliei poate să se hrănească şi să vieţuiască în fiecare zi numai cu pâine şi cu apă şi să fie mai viguros decât cei ce se desfată de mese alese. De aceea şi Pavel, ştiind acestea, a spus şi spune pururea: ***„Având hrană şi îmbrăcăminte ne vom îndestula cu acestea"*** [1 Tim 6, 8], şi iarăşi: ***„Ci noi, în noi înşine, ne-am socotit ca osândiţi la moarte, ca să nu ne punem încrederea în noi, ci în Dumnezeu, Cel ce înviază pe cei morţi"*** [2 Cor 1,9].

Spre nepătimire

Iată, aşadar, ţi-am spus, iubite frate, cum trebuie să te apropii de Dumnezeu şi ce pocăinţă trebuie să îi arăţi. Să nu te depărtezi deci până la ultima ta suflare nici să uiţi sfatul cel bun al meu, al păcătosului; căci n-am făcut acestea şi nu ţi le-am spus din făptuirea mea, ci harul lui Dumnezeu [Co 5, 10] mi-a dat să-ţi spun acestea pentru tine şi pentru mântuirea ta. Deci dacă cu împreună lucrarea lui Dumnezeu vei face acestea, stăruind în lucrul acesta al pocăinţei, în puţin timp vei înţelege tu însuţi alte taine încă şi mai mari, fiind învăţat acestea de către harul cel de sus, şi ţi se va da nu numai izvor de lacrimi, ci şi înstrăinare de toate patimile prin fapte ca acestea. Căci faptul de a căuta pururea pocăinţa şi străpungerea [inimii], de-a căuta cele ce ne pot ajuta şi conlucrează la plâns şi la lacrimi şi la străpungere şi la făptuirea lor cu osârdie, iar a nu se prefera cineva pe sine însuşi în nimic şi a nu-şi face întru totul voia trupului său [Ef 2, 3] îl duc degrabă pe om la progres, la

curăţie şi la nepătimire şi-l face părtaş Duhului Sfânt, şi nu numai aceasta, dar îl face deopotrivă cu Antonie, Sava şi Eftimie, marii părinţi de odinioară.

Iar acestea se vor face dacă mă vei asculta şi vei iubi pocăinţa şi străpungerea [inimii]; dar dacă nu vei voi să mă asculţi şi să dobândeşti neîncetat lucrul celor spuse mai înainte, nici tu nici altul să nu hulească şi să spună că acest lucru e cu neputinţă, nici că: „Am mărturisit, am atâţia sau atâţia ani [de viaţă monahală]", nici să nu-mi numeri dăruirea şi risipirea bogăţiei şi aurului, nici să spui: „Atâţia şi atâţia oameni goi am îmbrăcat din aurul averilor mele, atâţia şi atâţia flămânzi am hrănit, însetaţi am adăpat [Mt 25, 35-36], am risipit toate ale mele, am venit în acest munte, am intrat în această peşteră, am ajuns la Mormântul Domnului, am urcat pe Muntele Măslinilor şi acum am intrat în această mănăstire şi m-am tuns sau chiar înainte de-a fi tuns şed într-o chilie făcând atâtea şi atâtea rugăciuni; prin acestea mă voi mântui iar acest lucru îmi este de ajuns!" Deci să nu te înşeli pe tine însuţi, frate, oricine ai fi, nici să nu te încrezi pe tine însuţi în cugetări deşarte, făcând nebuneşte acest lucru. Căci toate acestea sunt bune şi bune foarte [Fc 1,31], dar sunt o sămânţă, să ştii bine, iubitule.

Iată, ca să grăiesc într-o pildă, ai arat pământul, l-ai grăpat de două şi de trei ori, ai semănat. Ai cunoscut oare sămânţa care a încolţit din sânul pământului? Ai cunoscut pe cel ce a făcut-o să crească? Ai cunoscut spinii care au venit [Mc 4, 27-28]? Ai cunoscut holdele albe ale pământului sufletului tău gata de seceriş [In 4, 35]? Ai smuls spinii din ele, ai frământat spicele cu mâinile [Le 6, 1], ca să vezi gol rodul ostenelilor tale [Ps 127, 2]? Iar văzându-l pe acesta, ai mâncat oare pe săturate şi ai primit putere? Deci dacă cunoşti acestea, mă închin înaintea picioarelor tale şi le îmbrăţişez şi sărut urmele lor; căci nu sunt vrednic să sărut faţa ta. Bucură-te şi te veseleşte [Mt 5,12], strângând cu bucurie cele pe care le-ai semănat cu osteneală şi cu trudă multă [Ps 9, 28; 89, 10]!

Cum să nu pierdem Împărăţia Cerurilor

Dar dacă nu ştii ce sunt acestea spuse ţie de către mine şi n-ai cunoscut nici dacă ai semănat în pământul tău - adică în ţarina inimii tale - ceva din roadele mai bune, ce folos vei avea, spune-mi, dacă vei ocoli marginile pământului şi vei ajunge la capătul mării [Ps 138, 9]? Nici unul! Căci dacă voi milui lumea întreagă din cele ce nu sunt ale mele - şi chiar dacă ar fi din cele ale mele - dar pe mine însumi mă trec cu vederea gol şi sărac [Ap 3, 17] şi ajuns la capătul din urmă al sărăciei, şi aşa, murind în lipsa celor bune, mă voi înfăţişa înaintea tribunalului înfricoşător al lui Hristos [Rm 14, 10], ce folos voi avea? Trebuie să ieşim din viaţa şi din trupul acesta îmbrăcaţi şi înveşmântaţi, dacă vrem să ne aşezăm la nunta cea împărătească

[Mt 22, 11-14] împreună cu prietenii împăratului [Mt 8, 11]. Dar care este veşmântul pe care trebuie să-1 îmbrăcăm eu şi noi toţi, ca să nu ne găsim atunci goi [2 Co 5, 2. 3]? Hristos, fraţilor, şi Dumnezeu! Iar dacă voi străbate iarăşi tot pământul de sub cer ca pe o singură casă, şi nu voi lăsa afară nici un ţinut sau cetate sau biserică în care să nu intru şi să nu mă-nchin şi să nu mă rog şi fără a cerceta frumos şi cu exactitate cele din ele, dar voi pierde Împărăţia Cerurilor, n-ar fi fost mai bine să nu mă fi născut, să nu fi căzut pe pământ [Sol 7, 3], sau să nu fi respirat acest aer sau să fi văzut cu ochii soarele? Da, cu adevărat ar fi fost cu mult mai bine!

Deci ce voi face, ca să nu cad din aceasta? Dacă, făptuind toate cele spuse mai înainte, voi primi pe Duhul Sfânt; căci acesta este sămânţa lui Hristos, prin care ne facem rude ale Lui noi, cei sărmani şi muritori, şi dacă aceasta cade pe pământul cel bun, aduce roadă înmulţită de treizeci de ori şi de şaizeci de ori şi de o sută de ori [Mc 4, 20], iar aceasta este Împărăţia Cerurilor, toate celelalte afară de aceasta nu sunt de nici un folos. Căci dacă nu ne vom milui pe noi înşine, fraţilor, şi nu ne vom găsi sufletele prin pocăinţă curăţite şi pline de lumină, la nimic nu ne va folosi lucrarea tuturor celorlalte, precum spune Domnul şi Dumnezeul nostru: ***„Ce-i va fi de folos omului, dacă va câştiga lumea întreagă, dar sufletul său şi-1 va pierde? Sau ce n-ar da omul în schimb pentru sufletul său?"*** [Mt 16, 26], şi iarăşi: ***„Cel ce îşi va pierde sufletul său pentru mine îl va afla, iar cel ce îl află pe el îl va pierde"*** [Mt 10, 39]. Deci dacă eu nu-mi voi pierde sufletul meu în chipul dintâi, precum am spus, predându-mă pe mine însumi morţii pentru Hristos, ca iarăşi să-1 aflu viu în viaţa veşnică, ce folos vom avea din toate celelalte, prietenilor şi fraţilor? Cu adevărat nici unul, nici un folos nu vom avea, iubiţi robi ai lui Hristos, nimic nu ne va scăpa de focul cel veşnic, dacă nu vom privi numai la noi înşine, lăsând toate şi pe toţi.

Tema catehezei următoare

Dar ce înseamnă a privi la noi înşine? Acest lucru l-am lăsat deoparte într-o altă învăţătură, fraţilor, îngrijindu-ne de măsura cuvântului. Iar însuşi Dumnezeu, adevărata înţelepciune, Cel ce a socotit vrednic sa se facă învăţătorul nostru, al păcătoşilor, să mă înveţe să grăiesc pentru mine însumi şi pentru cei aflaţi robi împreună cu mine şi fraţi ai mei cele spre mântuirea sufletului. Căci Tu eşti călăuza şi luminarea sufletelor noastre, Cel ce ne-ai dat cuvânt întru deschiderea gurii [Ef 6, 19] şi celor ce binevestesc cuvânt cu putere multă [Ps 67, 12], şi Ţie slavă înălţăm acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cateheza 31 - Cercetarea conştiinţei după Fericirile Evangheliei - Despre cum trebuie fiecare să se supravegheze pe sine însuşi şi să caute cu sârguinţă cele ale sale. Şi cum trebuie să pună faţă în faţă cele ale sale cu poruncile lui Hristos

Să ne cercetăm pe noi înşine

Fraţilor şi părinţilor, în învăţătura [cateheza] anterioară, ca să nu lungim prea mult cuvântul, am lăsat neterminate cele învăţate tocmai atunci când voiam să spunem ce înseamnă a ne supraveghea pe noi înşine; acum însă prin învăţătura de faţă venim să ne plătim datoria cuvântului, ca unii ce am fost aşezaţi pentru aceasta şi trebuie să dăm pururea iubirii voastre raţia cuvântului [Le 12,42].

Aşadar, ce este, aşa cum spuneam atunci, a fi atenţi la noi înşine şi a ne supraveghea pe noi înşine? A se supraveghea fiecare pe sine însuşi înseamnă a grăi fiecare către sine însuşi: „Oare nu cumva cutare patimă mă stăpâneşte? Căci aud în dumnezeieştile Scripturi că cel ce are o singură patimă nu va intra în Împărăţia Cerurilor, căci scris este: ***«Căci dacă nu va păzi cineva toată Legea, ci va cădea într-o singură poruncă, s-a făcut vinovat faţă de toate poruncile»*** [Iac 2, 10]". În chip asemănător, a se supraveghea cineva pe sine însuşi e asemenea cu a spune în sine însuşi: „Oare n-am neglijat cutare sau cutare poruncă, sau nu sunt nepăsător şi dispreţuitor faţă de ea şi nu o făptuiesc? Fiindcă spune Hristos Dumnezeu: ***«O iotă şi o cirtă din legea poruncilor Mele nu va trece, până ce se vor face toate»*** [Mt 5, 18], şi iarăşi: ***«Cel ce dezleagă una dintre poruncile acestea mai mici şi-i învaţă pe oameni să facă aşa, cel mai mic se va chema în Împărăţia Cerurilor»*** [Mt 5, 19]".

Smerenia

Căci trebuie să fim cu luare-aminte la dumnezeieştile Scripturi, şi atunci când se citesc acestea omul trebuie să se privească pe sine însuşi şi să înţeleagă ca într-o oglindă sufletul său [Iac 1, 23] în ce fel de lucruri se află.

Ce vreau să spun? Îl aude, aşadar, pe Domnul zicând: ***„Pocăiţi-vă, căci s-a apropiat Împărăţia Cerurilor"*** [Mt 4, 7]. Deci trebuie să îşi aducă aminte cum şi-a petrecut zilele lui. Şi dacă se căieşte frumos, va spori şi-şi va întinde lucrarea lui; iar dacă e nepăsător, va fi îndreptat.

Sărăcia cu duhul

Şi iarăşi îl aude zicând: ***„Fericiţi cei săraci cu duhul, că a acestora e Împărăţia Cerurilor"*** [Mt 5, 3]. Deci trebuie să se cerceteze şi să se pună la încercare pururea pe sine însuşi [1 Co 11, 28] în orice împrejurare ticăloasă, de ocară, necinste şi dispreţ, şi aşa să privească la sine însuşi, dacă este în el această virtute a smereniei sau nu; ***fiindcă cel ce a dobândit această virtute suportă toate fără întristare şi împovărare, nefiind înţepat de ceva din cele petrecute în inima lui. Iar dacă e înţepat puţin, nu se tulbură deloc, că, mai mult, pentru această înţepătură a inimii sale, că s-a întristat puţin şi că n-a privit la cele întâmplate cu toată bucuria, se biciuieşte pe sine însuşi şi se umileşte, se întristează şi plânge, intrând în cămara ascunsă a sufletului [Mt 6, 6] sau a chiliei lui, şi aşa căzând înaintea lui Dumnezeu se mărturiseşte Lui ca unul care şi-a pierdut toată viaţa lui.***

Plânsul

Apoi aude iarăşi: ***„Fericiţi cei ce plâng"*** [Mt 5, 4]. Priveşte cum nu spune cei ce au plâns, ci cei ce plâng pururea; aşadar, plecând de aici şi noi trebuie să privim dacă plângem în fiecare zi. Căci dacă ne-am făcut smeriţi din pocăinţă, e vădit că nu va trece o singură zi sau o singură noapte pentru noi fără lacrimi, plâns şi zdrobire.

Blândeţea

Şi iarăşi: ***„Fericiţi cei blânzi"*** [Mt 5, 5]. Dar cine plângând în fiecare zi va rămâne să trăiască cu mânie şi nu se va face blând? Căci aşa cum apa azvârlită stinge flacăra focului [Sir 3, 30], tot aşa şi plânsul şi lacrimile sting irascibilitatea sufletului; şi, pe cât stăruie cineva mai mult în ea, pe atât irascibilitatea sufletului său se strămută ajungând nemişcată. ***Trebuie, aşadar, ca unul ca acesta să vadă şi în sine însuşi dacă e cu adevărat blând - fiindcă nu suportă întru nimic să vadă vreo călcare a poruncii lui Dumnezeu, şi plânge necontenit pentru cei ce păcătuiesc ca şi cum ar păcătui el însuşi.***

Foamea de dreptate

Deci aşa trebuie să cerceteze şi dacă flămânzeşte şi însetează după Dumnezeu [Mt 5, 6]; căci putem găsi pe cineva care să caute dreptatea, dar nu flămânzeşte nici nu însetează după ea; fiindcă dreptatea este Dumnezeu [1 Co 1, 30], aşa cum auzi că e numit soare al dreptăţii [Mal 4, 2]. Aşadar, cel ce flămânzeşte şi însetează după El, socoteşte ca pe nişte gunoaie [Flp 3, 8] lumea întreagă şi cele din lume [1 In 2, 15], iar cinstirile mai-marilor le socoteşte ca pe o ruşine sau nu simte nicidecum cinstirile omeneşti.

Milostenia

Şi iarăşi: ***„Fericiţi cei milostivi"*** [Mt 5, 7]. Dar cine sunt cei milostivi? Cei ce dau bani şi hrănesc pe cei săraci? Nu! Dar cine? Cei ce sărăcesc după Cel ce a sărăcit pentru noi [2 Co 8, 9] şi care n-au nimic de dat, dar îşi aduc aminte pururea cu mintea de cei săraci, de văduve şi de orfani [Iac 1, 27] şi de cei din neputinţe, care îi şi văd adeseori şi compătimesc cu aceştia şi plâng pentru ei fierbinte, cum era şi Iov care zicea: ***„Iar eu am plâns pentru orice neputinţă"*** [Iov 30, 25], iar atunci când au cu ce, îi miluiesc pe aceştia cu voioşie [Rm 12, 8] aducând aminte fără pizmă tuturor şi cele privitoare la mântuirea sufletului, urmând celui ce a spus: ***„Am învăţat fără viclenie şi împărtăşesc fără pizmă"*** [Sol 7, 13]. Aceştia sunt cei fericiţi de Domnul, ca fiind cu adevărat milostivi; de aceea, de la o asemenea milostenie, ca printr-o treaptă, ajung urcând la curăţia desăvârşită a sufletului.

Curăţia inimii

Plecând de la aceasta i-a fericit Dumnezeu şi pe cei curaţi cu inima, zicând aşa: ***„Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceştia vor vedea pe Dumnezeu"*** [Mt 5, 8], ştiind El, Dumnezeu şi legiuitorul nostru, că până când sufletul nostru nu ajunge la o asemenea dispoziţie, nici nu plânge necontenit, nici nu se face cu desăvârşire blând, nici nu însetează după Dumnezeu [Mt 5, 4-6], nici nu se curăţă de patimi, nici nu se face ca o oglindă curată; iar dacă nu se face astfel, nu va vedea în chip curat în sine însuşi cândva faţa Stăpânului. Dar cel care a ajuns aşa vede pe Dumnezeu mereu şi se împacă cu El [2 Co 5, 20], şi aşa se face pace între Dumnezeu, Făcătorul nostru, şi sufletul care i-a fost mai înainte vrăjmaş.

Pacea cu ceilalţi

Şi atunci Dumnezeu îl fericeşte ca pe un făcător de pace: ***„Fericiţi făcătorii de pace, că aceştia fii ai lui Dumnezeu se vor chema"*** [Mt 5, 9]; e vorba de cei care s-au împăcat în chip conştient pe ei înşişi cu Cel ce a venit să dea pace celor de aproape şi celor de departe [Ef 2, 17] împăcându-ne pe noi, încă fiind noi vrăjmaşi [Rm 5, 10], cu Tatăl Său şi a venit să unească cele despărţite într-una [Ef 2, 13], adică să ne împărtăşească Duhul Sfânt şi să ia El trupul nostru. Aşadar, cei care îl văd pe El, e vădit că s-au şi împăcat cu adevărat cu El, săvârşind pacea căutată şi făcându-se fii ai lui Dumnezeu.

„Dumnezeu este Cel ce îndreptează, cine va osândi?" [Rm 8, 33]. Dar dacă pe fratele tău pe care-l vezi nu-l iubeşti, pe Dumnezeu, pe Care nu-L vezi, cum îl vei putea iubi [In 4, 20]? Iar dacă nu poţi să-L iubeşti, sau mai bine spus nu vrei să-L

iubeşti, e vădit că nici nu te-ai împăcat cu El. Ci să râvnim să-L vedem şi să ne împăcăm şi să-L iubim pe El, fraţilor, din tot sufletul, precum ne-a poruncit El însuşi [Mc 12,30].

Prigoanele

Apoi iarăşi îl aude zicând: ***„Fericiţi cei prigoniţi pentru dreptate"*** [Mt 5, 10], şi se scrutează cercetându-se pe sine însuşi, dacă a fost prigonit pentru porunca lui Dumnezeu, fiindcă ***„toţi câţi vor să vieţuiască în Hristos vor fi prigoniţi"*** [2 Tim 3, 12], precum zice şi Apostolul. De aceea şi adaugă zicând: ***„Fericiţi sunteţi, când vă vor ocărî pe voi şi vă vor prigoni şi vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră minţind din pricina Mea. Bucuraţi-vă şi vă veseliţi că plata voastră multă este în ceruri"*** [Mt 5, 11—12].

Din ce pricină însă i-a aşezat în urmă pe cei prigoniţi şi ocărâţi, şi le porunceşte strigându-le cu putere [Mt 7, 29]: „Bucuraţi-vă şi vă veseliţi"? Fiindcă cel ce a arătat pocăinţă vrednică de greşelile lui şi s-a făcut smerit - ca să repet încă o dată aceleaşi lucruri - şi s-a învrednicit să plângă în fiecare zi şi să se facă blând şi să înseteze şi să flămânzească din suflet după soarele dreptăţii, care face milostenie şi e compătimitor, ca unul care îşi face ale sale patimile şi necazurile şi neputinţele tuturor, şi, plângând şi curăţindu-se, vede pe Dumnezeu şi se împacă cu El şi se face cu adevărat făcător de pace şi se învredniceşte să se cheme fiu al lui Dumnezeu însuşi, unul ca acesta poate şi atunci când este prigonit şi lovit şi ocărât şi bârfit şi defăimat, şi când aude tot cuvântul rău rostit împotriva lui, să rabde cu bucurie şi cu veselie negrăită; ştiind deci acestea, Stăpânul Dumnezeu a zis cu hotărâre: „Bucuraţi-vă şi vă veseliţi". Dar cel ce n-a ajuns aşa, nici n-a dobândit înăuntrul său cu bogăţie bucuria cea enipostatică, cum oare va putea să suporte toate acestea fără ţinere de minte a răului? Nicidecum!

Răsplată finală

De aceea, părinţii şi fraţii mei, să nu încetăm nicicând judecându-ne şi cercetându-ne pe noi înşine în fiecare ceas şi în fiecare zi cu toată râvna ci, străbătând, precum spuneam, toate poruncile, să ne observăm în fiecare dintre ele. Şi dacă ne vom găsi împlinind-o, să mulţumim Stăpânului Dumnezeu şi să o păzim mai departe neabătut; iar dacă nu ne-am adus aminte de ea până acum, sau n-am făcut-o, să alergăm, rogu-vă, până ce vom ajunge la ea şi să o ţinem cu tărie, ca, nedispreţuind-o, să nu fim chemaţi cei mai mici în Împărăţia Cerurilor [Mt 5, 19]. Fiindcă aşa, urcând puţin câte puţin ca pe o treaptă a unei scări, ştiu bine, vom ajunge la însăşi cetatea cerului, în care, precum am spus mai sus, Stăpânul nostru

stă plecându-Se spre noi şi zicându-ne tuturor: ***„Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi, şi Eu vă voi odihni pe voi"*** [Mt 11, 28]; şi, ajungând acolo şi văzându-L pe cât e cu putinţă omului şi primind de la El Împărăţia Cerurilor, care este Duhul Sfânt, o vom avea pururea înăuntrul nostru [Le 17, 21], aşa cum strigă cu glas mare însuşi Stăpânul şi aşa vom petrece ca nişte îngeri pe pământ, sau mai degrabă ca nişte fii sfinţi ai lui Dumnezeu şi imitatori în toate ai Tatălui Său şi Dumnezeu [Mt 5, 48] de a Cărui preadulce vedere fie să ne desfătăm noi toţi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cateheza 32 - O nouă formă a blasfemiei: erezia nevolniciei - Despre blasfemie. Şi că cel ce zice că nu e cu putinţă ca cineva din generaţia prezentă să se facă părtaş de Duhul Sfânt, precum şi cel ce defăima lucrările Duhului şi le atribuie potrivnicului, introduc o nouă erezie în Biserica lui Dumnezeu

Blasfemia împotriva Duhului Sfânt

Fraţilor şi părinţilor, „orice păcat", spune cuvântul prea-sfânt al Mântuitorului, ***„se va ierta oamenilor, dar celui ce va blasfemia împotriva Duhului Sfânt nu i se va ierta nici în veacul de acum nici în cel viitor"*** [Mt 12, 31-32].

Să cercetăm care este blasfemia împotriva Duhului Sfânt? Blasfemia împotriva Duhului Sfânt e faptul de a atribui lucrările duhului celui potrivnic, după cum spune Marele Vasile. Dar cum face cineva aceasta? Atunci când văzând cineva la unul din fraţii lui fie minunile făcute de Duhul Sfânt, fie o altă harismă dumnezeiască - adică străpungere, lacrimi, smerenie, cunoştinţă dumnezeiască, cuvânt al înţelepciunii celei de sus [1 Co 12, 8; Iac 3, 15-17], sau alt lucru dăruit de Duhul lui Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El [Rm 8, 28] - zice că aceasta este din înşelăciunea diavolului. La fel, şi cel ce zice că cei ce sunt mânaţi de Duhul lui Dumnezeu ca nişte fii ai lui Dumnezeu [Rm 8, 14], cei ce fac poruncile lui Dumnezeu, Tatăl lor, sunt amăgiţi de demoni, şi acesta blasfemiază împotriva Duhului Sfânt care lucrează întru ei [cf. 2 Co 12, 11; Ef 2, 2] ca odinioară iudeii împotriva Fiului lui Dumnezeu; căci şi aceia vedeau demonii alungaţi de Hristos şi blasfemiau împotriva Duhului Lui celui Sfânt zicând fără ruşine neruşinaţii: „Cu Beelzebub, căpetenia demonilor, scoate demonii" [Le 11, 15]. Dar unii, auzind acestea, nu aud şi văzând nu văd [Mt 13, 13], ca unii ce au ieşit din ei înşişi, depărtând şi respingând de la sufletele lor întreaga Scriptură şi izgonind din minţile lor cunoştinţa ce vine din acestea [Scripturi]; şi nu tremură de frică să spună că toate lucrările Duhului de care dă mărturie dumnezeiasca Scriptură vin dintr-o beţie şi o lucrare demonică.

Necucernicia de a tăgădui lucrarea harului

Căci, ca nişte necredincioşi, care sunt cu totul neiniţiaţi în tainele dumnezeieşti, când aud despre iluminarea dumnezeiască, despre luminarea sufletului şi a minţii, despre vedere [contemplaţie] şi nepătimire, despre smerenie şi lacrimile vărsate prin lucrarea şi harul Sfântului Duh, declară cu îndrăzneală, ca unii ce nu suportă strălucirea covârşitoare şi puterea acestor cuvinte, având ochii inimii mai degrabă întunecaţi decât luminaţi, că acestea vin din înşelăciunea demonilor; nici osânda lui Dumnezeu, nici vătămarea celor ce-i ascultă nu-i fac să tremure, ci, îndrăzneţii, dau

mărturie fără ruşine că nimic asemenea nu se mai face acum de către Dumnezeu în vreunul dintre credincioşi, ceea ce este mai degrabă necredinţă decât erezie. ***Căci erezie înseamnă a te abate în vreuna din dogmele privitoare la dreapta noastră credinţă ce ne stau înainte, dar a zice că nu mai există acum oameni care iubesc pe Dumnezeu, că aceştia nu se mai învrednicesc de Duhul Sfânt şi cei botezaţi de El nu se fac fii ai lui Dumnezeu şi dumnezei în chip conştient, prin experienţă şi vedere, răstoarnă întreaga Iconomie a Dumnezeului şi Mărturisitorului nostru Iisus Hristos şi tăgăduiesc în chip vădit înnoirea [chipului lui Dumnezeu din om] stricat şi dat morţii, şi rechemarea lui la nestricăciune şi nemurire*** *(Cf. Macarie, Epistula Magna, ed. Jaeger, p. 299: „iar a apostazia nu e numai a tăgădui numele, ci şi a nu crede în făgăduinţele Lui" [n. B. Krivocheine, SC 113, P-243].)*

Cum să ne mântuim dacă am păcătuit după Botez

Căci aşa cum cel ce n-a fost botezat prin apă şi prin Duh [In 1, 33; 3, 5] nu poate să se mântuiască, tot aşa nici cel ce a păcătuit după Botez, dacă nu va fi botezat şi nu se va naşte din nou de sus, precum a zis Domnul, întărind aceasta, către Nicodim: ***„De nu se va naşte cineva de sus, nu va intra în Împărăţia Cerurilor"*** [In 3, 3-5], şi încă şi către apostoli: ***„Ioan a botezat cu apă, voi însă veţi fi botezaţi cu Duh Sfânt"*** [FA 1,5; 11, 16].

Deci cel ce nu cunoaşte cu ce Botez a fost botezat ca prunc şi nu ştie că a fost botezat, ci a primit acest lucru numai prin credinţă, ştergându-1 apoi cu zeci de mii de păcate, şi tăgăduieşte cel de-al doilea [Botez] - adică pe cel dat de sus din iubirea de oameni a lui Dumnezeu prin Duhul celor ce-1 caută prin pocăinţă - cum va putea dobândi altfel mântuirea?

Căinţa, calea Duhului Sfânt

Pentru aceasta deci dau mărturie şi spun şi nu încetez spunând: câţi aţi întinat Botezul cel dintâi prin călcarea poruncilor lui Dumnezeu, imitaţi pocăinţa lui David şi a celorlalţi sfinţi, şi dovediţi cu toată osârdia pocăinţă vrednică prin tot felul de lucruri şi cuvinte, ca să atrageţi asupra voastră harul Preasfântului Duh. Căci acest Duh, pogorând peste voi, vi se face scăldătoare luminoasă şi, primindu-vă la sânul Lui, vă va face în chip negrăit întru Sine însuşi pe toţi din stricăcioşi nestricăcioşi, din muritori nemuritori, născându-vă din nou, în loc de fii ai oamenilor, ca fii ai lui Dumnezeu şi dumnezei prin înfiere [thesei] şi prin har - în caz că vreţi şi voi să vă arătaţi rude şi împreună moştenitori ai sfinţilor şi să intraţi împreună cu ei în Împărăţia Cerurilor - aşa cum am cunoscut pe sfântul părintele

nostru [Simeon] Studitul că a ajuns în generaţia noastră, şi nu numai el, ci şi alţii dintre ucenicii lui care s-au învrednicit, prin cererile şi rugăciunile lui, cu negrăita iubire de oameni a lui Dumnezeu cel preabun, de un astfel de bine, precum spuneam. Spun însă aceasta nu lăudându-mă cu puterea celora, ci mulţumind bunătăţii lui Dumnezeu şi vestind-o vouă tuturor, ca şi voi să vă grăbiţi să vă învredniciţi de un astfel de bine".

Căci acesta este semnul distinctiv al iubirii după Dumnezeu: ca cineva să nu-şi procure posesiunea binelui numai pentru sine însuşi, ci să facă cunoscută bogăţia lui şi fraţilor lui apropiaţi şi să-i îndemne să-1 caute, să-1 găsească şi să se îmbogăţească cu el.

Întotdeauna ne putem apropia de Dumnezeu

Pentru aceasta deci, precum vedeţi, strig către voi, repetând glasurile prooroceşti: ***„Apropiaţi-vă de El şi vă veţi lumina şi feţele"***, conştiinţele ***„voastre nu se vor ruşina"*** [Ps 33, 6]. ***Căci, ce? Oare nu predându-vă cu totul pe voi înşivă trândăviei, nepăsării, poftelor şi plăcerilor trupului, spuneţi că vă este cu neputinţă să vă curăţiţi şi să vă apropiaţi prin pocăinţă de Dumnezeu; şi nu numai aceasta, ci că nu este cu putinţă nici să primiţi harul Duhului Lui, să fiţi renăscuţi şi înfiaţi prin El şi să vă asemănaţi Lui?***

Nu este cu neputinţă aceasta, nu este! Era cu neputinţă înainte de venirea Lui; dar de când Stăpânul şi Dumnezeul a toate a binevoit a Se face om şi S-a asemănat întru toate nouă, afară de păcat [Evr 4, 15], ni le-a făcut cu putinţă şi uşoare, dându-ne putere de a ne face copii ai lui Dumnezeu [In 1, 12] şi împreună-moştenitori ai Lui [Rm 8, 17]; căruia se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea în veci. Amin.

Cateheza 33 - Duhul Sfânt, cheia Uşii prin care se intră în Casa de lumină a Treimii - Despre împărtăşirea Sfântului Duh. Şi că este cu neputinţă ca faptele virtuţii să fie întărite altfel decât prin venirea Duhului, fără de care nimeni nu se îndreaptă spre virtute, nici nu poate folosi pe alţii sau primi gânduri străine. Şi despre egalitatea şi identitatea întru toate a Dumnezeirii Cele întreit-ipostatice

Să ne aprindem candela sufletului...

Fraţilor şi părinţilor, foc este Dumnezeu [Evr 12, 29] şi aşa este numit El de toată de Dumnezeu insuflata Scriptură [2 Tim 3, 16], iar sufletul fiecăruia dintre noi e o candelă [Mt 5, 15; 25, 1-8 par]. Deci aşa cum o candelă, chiar dacă este plină de ulei, chiar dacă are fitil sau o altă materie inflamabilă, este, înainte de a se împărtăşi de foc şi a fi aprinsă, cu totul întunecată, ***aşa şi sufletul, chiar dacă este împodobit în aparenţă cu toate virtuţile, dar dacă nu se împărtăşeşte de foc, adică dacă nu se împărtăşeşte de fiinţa şi lumina dumnezeiască, este încă stins şi întunecat iar faptele lui sunt nesigure; căci toate trebuie să fie învederate şi arătate prin lumină*** [Ef 5, 13]. Deci cel ce are candela sufletului lui aşa, adică nepărtaşă focului dumnezeiesc, are nevoie mai degrabă de un călăuzitor şi de o făclie care să-1 lumineze şi să deosebească în acelaşi timp faptele lui, şi care să aibă compasiune pentru el, pentru greşelile lui [vădite de el] prin mărturisire, şi să îndrepte cele făptuite de el strâmb în tot ceasul. Căci aşa cum e cu neputinţă ca cel ce umblă în noapte să nu se lovească de ceva, aşa nu este cu putinţă să nu cadă cel ce nu vede încă lumina dumnezeiască, după cum zice Hristos: ***„Dacă umblă cineva ziua, nu se loveşte pentru că vede această lumină. Dacă însă umblă cineva noaptea, se loveşte pentru că nu are lumina întru sine"*** [In 11, 9-10; 12, 35]. ***Iar zicând „întru sine" a arătat [că vorbeşte de] Lumina dumnezeiască şi imaterială, căci nimeni nu poate avea întru sine lumina aceasta sensibilă [a soarelui].***

... la lumina Duhului şi a lui Hristos

Deci aşa cum cel ce umblă în întuneric [In 12, 35] n-are nici un folos dacă ţine în mâini lămpi multe şi preafrumoase, dar stinse [Mt 25, 8], căci cu ele nu se vede nici pe sine însuşi nici pe altcineva, tot aşa şi cel căruia i se pare că are întru sine - dacă aceasta e cu putinţă - toate virtuţile, dar nu are în el lumina Duhului Sfânt, nici nu vede bine faptele lui, nici nu este încredinţat în chip desăvârşit dacă ele sunt pe placul lui Dumnezeu, acela nu este vrednic să primească gânduri străine, chiar dacă ar fi făcut de oameni patriarh, până ce nu va avea Lumina strălucind întru sine; căci zice Hristos: ***„Umblaţi până când aveţi lumina, ca să nu vă prindă***

întunericul, iar cel ce umblă în întuneric nu ştie unde merge" [In 12, 35]. Deci, dacă acela nu ştie unde merge, cum va arăta altora calea? Ce folos deci dacă pune o făclie stinsă într-un alt sfeşnic [Mt 5, 15; Le 8, 16; 11, 33] lipsit şi el de focul care să ardă şi strălucească [In 5, 35]? Pentru că nu trebuie să facă aşa! Dar cum? Aşa cum a hotărât Dumnezeu Cel peste toate [Rm 9, 5] Care zice: ***„Nimeni aprinzând o făclie nu o pune în loc ascuns, nici sub obroc, ci în sfeşnic, ca cei ce intră să vadă strălucirea ei"*** [Le 11, 33]. Iar după ce a spus aceasta, adaugă şi semnele caracteristice ale celui călăuzit de făclie şi care are cu sine lumina, zicând aşa: ***„Făclia trupului este ochiul"*** [Mt 6, 22; Le 34]. ***Despre ce altceva grăieşte spunând „ochi" decât, negreşit, despre minte, care nicidecum nu va deveni simplă, decât numai când va vedea Lumina cea simplă [Mt 6, 22-23; Le 11, 34-36]. Iar Lumina simplă e Hristos. Deci cel ce are de-a pururea Lumina Lui strălucind în mintea sa, se zice că are mintea lui Hristos [7 Co 2, 16]. Deci când ochiul tău va fi aşa, simplu, întreg trupul cel netrupesc al sufletului tău va fi luminat [Le 11, 34].***

Vezi deci ca nu cumva lumina din tine să fie întuneric [Le 11, 35]; căci zice: „Vezi să nu ţi se pară că ai ceea ce nu ai" [Le 8, 18]. Vezi cum însuşi Stăpânul grăieşte poate cu Voi prin noi, robii Lui, zicând: „Vezi să nu te amăgeşti pe tine însuţi şi, socotind că lumina e întru tine, aceasta să nu fie lumină ci întuneric". Vedeţi deci că aceleaşi lucruri ca şi Stăpânul le spunem şi noi către voi, cei împreună robi cu noi, şi nu grăim nimic sucit sau rău.

Căci zicem: vedeţi, fraţilor, ca nu cumva părându-vă a fi în Dumnezeu şi socotind că aveţi comuniune cu El [1 In 1, 6], să vă aflaţi afară şi separaţi de El pentru că nu vedeţi de pe acum [hede] lumina Lui. Căci dacă aceasta ar fi aprins făcliile - adică sufletele - voastre, ar fi strălucit limpede întru voi, precum a zis însuşi Iisus Hristos, Dumnezeul şi Mântuitorul nostru: ***„Deci dacă tot trupul tău este luminat, neavând nici o parte întunecată, atunci el va fi luminat în întregime, ca atunci când te luminează făclia cu strălucirea ei"*** [Le 11, 36]. Ce altă mărturie mai mare deci să-ţi aducem spre încredinţare? Iar dacă nu vei crede Stăpânului, spune-mi, vei crede celui ce este rob împreună cu tine?

Cheia cunoştinţei

Dar ce să zic celor cărora le place să-şi audă des numele şi să şadă ca preoţi, arhierei şi egumeni, care vor să primească gânduri străine şi zic că sunt vrednici de a lega şi dezlega [păcatele oamenilor] [Mt 16, 19; 18, 18]? Căci atunci când văd că ei nu ştiu nimic din aceste lucruri necesare şi dumnezeieşti şi nici nu învaţă acestea pe ceilalţi, nici nu-i duc la lumina cunoştinţei, ce altceva e aceasta decât ceea ce

zicea Hristos fariseilor şi învăţătorilor de Lege: ***„Vai, vouă, învăţătorilor de Lege, că aţi luat cheia cunoştinţei. Voi înşivă n-aţi intrat, iar pe cei ce voiau să intre i-aţi împiedicat"*** [Le 11, 52]. ***Căci ce altceva e „cheia cunoştinţei" decât harul Duhului Sfânt cel dat prin credinţă şi care prin luminare produce cu adevărat cunoştinţa şi cunoaşterea deplină şi deschide mintea noastră [Le 24, 45] cea încuiată şi acoperită cu un văl?*** precum v-am grăit adeseori prin multe pilde [parabole] şi ghicituri [enigme], încă şi prin dovediri [demonstraţii] vădite, şi cum vă voi spune iarăşi:

Cheia, uşa şi casa

- ***„Uşa" este Fiul*** - *căci zice:* ***„Eu sunt uşa"*** *[In 7, 9] - iar*
- ***„cheia" este Duhul Sfânt*** - *căci zice:* ***„Luaţi Duh Sfânt, cărora le veţi ierta păcatele se vor ierta lor, cărora le veţi ţine, ţinute vor fi"*** *[In 20, 22-23] - iar*
- ***„casa" este Tatăl*** - *căci zice:* ***„în casa Tatălui Meu sunt multe locaşuri"*** *[In 14, 2].*

Ia seama deci întocmai în tâlcul duhovnicesc [theoria] al cuvântului. Deci dacă cheia nu descuie - căci zice: „Acestuia portarul îi deschide" [In 10, 3] - uşa nu se deschide; iar dacă uşa nu se deschide, nimeni nu intră în casa Tatălui, după cum zice Hristos: ***„Nimeni nu intră la Tatăl, decât numai prin Mine"*** [In 14, 6].

Cheia e Duhul Sfânt

Iar că Duhul Sfânt deschide mai întâi mintea [Le 24, 45] noastră şi ne învaţă cele privitoare la Tatăl şi la Fiul, tot El a zis iarăşi: ***„Iar când va veni Acela, Duhul Adevărului Care de la Tatăl purcede, Acela va da mărturie despre Mine şi vă va călăuzi la tot adevărul"*** [In 16, 36; 15, 26] - ***vezi cum Tatăl şi Fiul se fac cunoscuţi în mod neseparat prin Duhul sau mai degrabă în Duhul?*** - şi iarăşi: ***„Căci dacă nu Mă voi duce, Duhul nu va veni la voi. Iar când va veni Acela, vă va aduce aminte de toate"*** [In 17, 7; 14, 26]; şi iarăşi: ***„Dacă Mă iubiţi pe Mine, veţi păzi poruncile Mele şi Eu îl voi ruga pe Tatăl şi alt Mângâietor vă va da vouă, ca să rămână cu voi în veac, Duhul Adevărului"*** [In 14, 15-17]; şi după puţin: „în ziua aceea" - adică atunci când va veni la voi Duhul Sfânt - ***„veţi cunoaşte că Eu sunt în Tatăl Meu şi voi în Mine şi Eu în voi"*** [In 14, 20]; şi iarăşi: ***„Ioan a botezat cu apă, voi însă veţi fi botezaţi în Duhul Sfânt"*** [FA 1, 5; 11, 16], şi pe drept cuvânt, căci dacă nu se va boteza cineva în Duhul Sfânt nu se va face nici fiu al lui Dumnezeu, nici împreună-moştenitor al lui Dumnezeu [Rm 8, 17].

Dar şi lui Petru îi spune: „Ţie îţi voi da cheile Împărăţiei Cerurilor" [Mt 16, 19], desigur nu chei de bronz sau de fier, ci chei vrednice de casa aceea. Iar ce fel este casa aceea, ascultă pe Pavel care în Epistola lui către Timotei zice: „îţi poruncesc înaintea lui Dumnezeu Cel ce face vii toate, şi a lui Iisus Hristos" [7 Tim 6, 13], şi, după puţin: „Fericitul şi singurul Stăpânitor, împăratul împăraţilor şi Domnul Domnilor, Cel ce singur are nemurire şi are drept casă Lumina cea neapropiată" [1 Tim 6, 15-16]. Căci dacă casa, zice, este lumină neapropiată, este evident că şi uşa casei este lumină şi este şi ea neapropiată. Iar dacă voi spune că una [uşa] e apropiată iar alta [casa] neapropiată, apropiatul va fi înghiţit de neapropiat, iar cheia nu va fi în stare să o deschidă, dacă nu va deveni şi ea aceeaşi fire, ci va fi mistuită de uşă sau uşa va fi mistuită de casă şi va deveni şi ea deopotrivă de neapropiată pentru toţi. Sau, mai degrabă, se va destrăma şi credinţa noastră, dat fiind că Sfânta Treime se va împărţi în ceva apropiat şi ceva neapropiat, într-un mai mare şi într-un mai mic.

Vedeţi însă ca nu cumva, auzind voi acestea şi luându-vă după imaginile caselor şi uşilor sensibile, să vă închipuiţi în mintea voastră figura unui corp şi sufletul vostru să cadă în îndoială şi blasfemie. Ci, chibzuind în voi înşivă la toate acestea în chip vrednic de Dumnezeu şi frumos după raţiunea şi legea tâlcuirii [contemplaţiei] duhovniceşti, le veţi găsi pe toate explicate întocmai. ***Dacă însă nu le puteţi înţelege aşa, în chip vrednic de Dumnezeu, primiţi-le numai prin credinţă şi să nu mai voiţi deloc să le iscodiţi cu curiozitate.***

Sălaşul lui Dumnezeu

Căci Duhul Sfânt se numeşte „cheie", pentru că în El şi prin El e luminată mai întâi mintea noastră, iar, curăţiţi fiind, suntem luminaţi cu lumina cunoştinţei, suntem botezaţi şi născuţi din nou de sus [In 3, 3-5], şi ne facem copii ai lui Dumnezeu, după cum spune Pavel: ***„însuşi Duhul se roagă pentru noi cu suspine negrăite"*** [Rm 8, 26], şi iarăşi: ***„A dat Dumnezeu pe Duhul Său în inimile noastre Care strigă: Avva! Părinte!"*** [Ga 4, 6]. Aşadar, El ne arată „uşa" că este lumină, iar uşa ne învaţă că Cel ce locuieşte în „casă" e şi El lumină neapropiată [1 Tim 6, 16]. Însă nu unul e Dumnezeu Care locuieşte în casă şi altă lumină e casa Lui, precum nu una este lumina Dumnezeirii şi alta Dumnezeu, ci Unul şi Acelaşi este casă şi locuitor al casei, precum Acelaşi este Lumină şi Dumnezeu.

Dar, teologic vorbind, şi Fiul se numeşte „casă" ca şi Tatăl - căci zice: ***„Tu, Tată, în Mine şi Eu în ei, Tu în Mine, şi Eu, Tată, în Tine, ca să fim una"*** [In 17, 21-23] - şi ca şi Duhul - căci zice: ***„Şi voi locui şi voi umbla în ei"*** [2 Co 6, 16] şi ***„Eu şi Tatăl vom veni şi Ne vom face la el sălaş"*** [In 14, 23], evident prin Duhul, după

cum zice Pavel: ***„Căci Duhul este Domnul"*** [2 Co 3, 17]. ***Deci dacă Domnul este Duhul şi Tatăl este în El şi El în noi, precum iarăşi şi noi în El, atunci şi El este împreună cu Dumnezeu Tatăl şi Dumnezeu este întru El.***

Persoanele Sfintei Treimi

Şi dacă trebuie să vorbim mai exact, ceea ce este Unul, aceasta sunt şi Celelalte Două. Căci Cele Trei [Persoane] sunt în Acelaşi [Dumnezeu] [1 In 4, 8] şi se cugetă a fi o unică fiinţă, fire şi împărăţie. Deci dacă Una este numită cu un nume, acesta este contemplat după fire şi în Celelalte, afară de numele de „Tată", „Fiu" şi „Duh Sfânt", adică afară de faptul de „a naşte", „a fi născut" şi „a fi purces", căci numai acestea însoţesc indiscutabil Sfânta Treime în mod natural şi ca proprietăţi [personale distinctive şi inconfundabile], iar în acestea nu este îngăduit ca noi să gândim sau să grăim o înstrăinare, redistribuire sau schimbare a Numelor; căci prin acestea s-au făcut cunoscute în mod distinct cele Trei Persoane, şi nu este cu putinţă în aceasta a pune pe Fiul înaintea Tatălui, nici pe Duhul Sfânt înaintea Fiului, ci numai de a spune în acelaşi timp: „Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt", fără ca să se facă între Acestea nici cea mai subtilă întrerupere de timp sau de moment, căci deodată împreună cu Tatăl este născut şi Fiul şi e purces şi Duhul.

Unitatea firii dumnezeieşti

În toate celelalte însă un singur nume sau comparaţie este contemplată şi într-Una şi în [toate] Trei, ca, de pildă, dacă zici „lumină" fiecare din Ele e lumină şi toate Trei sunt o singură lumină; sau „viaţă veşnică" este fiecare din Ei în parte, şi Fiul şi Duhul şi Tatăl şi toate Trei sunt o singură viaţă. „Duh" este Dumnezeu [In 4, 24] Tatăl, „Duh" este Domnul [2 Co 3, 17] şi Duhul Sfânt este [şi El] Dumnezeu: fiecare în parte sunt Dumnezeu şi împreună toate Trei sunt Dumnezeu.

Un „Domn" [Ef 4, 5] sunt fiecare şi toate Trei un Domn. Un Dumnezeu Cel peste toate [Rm 9, 5], Ziditor a toate, sunt fiecare şi toate sunt Un Dumnezeu Ziditor de toate. Căci zice şi Vechiul [Testament]: ***„La început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul; şi a zis Dumnezeu: „Să fie lumină şi s-a făcut lumină"*** [Fc 1, 13], iar acest [text] ni-l face înţeles pe Cuvântul Tatălui; iar David zice: ***„Prin Cuvântul Domnului s-au întărit cerurile"***, prin care am cunoscut că este arătat Fiul, ***„şi prin Duhul gurii Lui toată puterea lor"*** [Ps 32, 6], prin care ni s-a dat de înţeles pe Duhul Sfânt.

Dar şi Ioan, fiul tunetului [Mc 3, 17], zice în Evanghelia lui: ***„La început era Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu"***, adică la Tatăl, ***„şi Dumnezeu era Cuvântul"***, adică Fiul; ***„toate prin El s-au făcut şi fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut"*** [In 1, 1-3].

Să dobândim adevărata cunoaştere a lui Dumnezeu

Învăţaţi deci acestea, rogu-vă, voi cei ce vă daţi numele de copii ai lui Dumnezeu [In 1, 3] şi vi se pare că sunteţi creştini, şi voi, preoţi şi monahi, care învăţaţi pe alţii cuvinte goale şi socotiţi că sunteţi stăpâni [peste aceştia] - dar numai în chip mincinos. Întrebaţi pe bătrânii şi arhiereii voştri, adunaţi-vă împreună [Dt 31, 28], în iubirea lui Dumnezeu, şi căutaţi mai întâi să învăţaţi şi pătimiţi acestea cu lucrul şi voiţi încă a vedea [acestea] şi a vă face asemenea cu Dumnezeu [deiformi] prin experienţă. Dar să nu râvniţi numai la scenă şi la haină, şi să urcaţi la demnităţile apostolice ca nu cumva voi, care alergaţi fără desăvârşire la stăpânirea asupra altora înainte de a avea cunoştinţa tainelor lui Dumnezeu, să auziţi: ***„Vai, vouă celor ce faceţi lumina întuneric şi întunericul lumină*"** [Is 5, 22]!

Vă rog, pe voi toţi, fraţilor lui Hristos, să puneţi mai întâi temelie bună la ridicarea virtuţilor: smerenia; apoi, să ridicaţi prin luptele evlaviei [1 Tim 4, 7] casa [Mt 7, 24-25 par] cunoştinţei tainelor lui Dumnezeu [Mt 13, 11 par], să fiţi cuprinşi de lumina dumnezeiască şi să vedeţi cu ochiul curăţit al inimii pe Dumnezeu [Mt 3, 8], pe cât ne este cu putinţă nouă oamenilor, şi prin aceasta să fiţi iniţiaţi în cele mai desăvârşite din tainele Împărăţiei Cerurilor [Mt 13, 11]; şi aşa, de la această cunoştinţă dată de sus de Părintele luminilor [Iac 1, 17], să veniţi la cuvântul învăţăturii [Rm 12, 7; 7 Tim 4, 6; 5, 17] şi să învăţaţi pe aproapele nostru care e voia lui Dumnezeu cea bună, desăvârşită şi bine-plăcută [Rm 12, 2], şi prin învăţătura noastră să aducem lui Dumnezeu, Celui ce prin Duhul Lui ne-a rânduit dascăli ai Bisericii Lui, un popor ales [Tu 2, 14]; ca să nu fim scoşi afară, ca nişte vrednici de dispreţ şi goi de haina de nuntă, din casa nunţii [Mt 22, 10-13] lui Hristos, ci mai degrabă să intrăm în ea neîmpiedicaţi întru strălucirea vieţii şi cunoştinţei cereşti, ca nişte iconomi înţelepţi [Le 12, 42] care iconomisim bine cele ale cuvântului învăţăturii celor ce sunt robi împreună cu noi, şi, înainte de aceasta, iconomisim bine cele ale vieţii noastre, luminoşi şi plini de Duhul Sfânt, şi să împărăţim împreună cu Hristos [2 Tim 2, 12], moştenind împreună cu El cele ale împărăţiei lui Dumnezeu în Duhul Sfânt, izvorul şi viaţa cea pururea vie şi nemuritoare, căruia I se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Amin.

Cateheza 34 - Apologia zelului duhovnicesc în faţa monahilor săi potrivnici - Că nu este lipsit de primejdie a îngropa talantul dat nouă de Dumnezeu; fiindcă acesta trebuie să fie făcut public şi arătat tuturor, iar binefacerile lui Dumnezeu trebuie vestite cu recunoştinţă spre folosul celor ce le ascultă, chiar dacă unora nu le place acest lucru

Sinceritatea lui Simeon e răstălmăcită

Fraţilor şi părinţilor şi copiilor în "Hristos Dumnezeu, ce-aţi gândit adeseori în ascuns cu felurite cuvinte cu privire la cele învăţate de către noi? *(Această cateheză descrie starea de spirit a monahilor de la Sfântul Mamas înaintea revoltei lor împotriva Sfântului Simeon care a avut loc între anii 995-998. Unele pasaje amintesc de Epistula Magna atribuită lui Macarie Egipteanul. Ambele sunt texte polemice în care autorul îşi apără autenticitatea experienţei mistice împo triva unor adversari care-1 acuză de exagerare şi pretenţii nemăsurate, că vorbeşte prea mult despre el însuşi şi socotesc învăţătura sa duhovnicească prea înaltă şi impracticabilă pentru oamenii obişnuiţi. Dar dacă Macarie se referă la cei ce afirmă că poruncile lui Hristos nu pot fi îndeplinite în totalitate de oameni, Simeon pune accentul pe faptul că harul poate fi simţit şi azi la fel ca pe vremea Apostolilor, iar tonul său e mult mai liric şi personal decât epistola macariană [n. B. Krivocheine, SC 113, p. 270-271].)* Ce judecată aţi făcut în voi înşivă împotriva celui ce v-a grăit acestea cu îndrăzneală? Oare n-aţi bănuit că spuneam ceva în afara dumnezeieştilor Scripturi? Oare nu ne-aţi reproşat în ascuns că am vorbit cu trufie şi excesiv? Oare nu ne-aţi osândit ca pe unii ce grăim lucruri mari [Ps 31, 26]?

Dacă aceasta este dispoziţia voastră faţă de cele zise de mine, milostiv să vă fie Hristos, eu însă cer iubirii voastre ca nimeni să nu stăruie într-o asemenea judecată. Fiindcă nu pentru paradă am scris acestea, căci nu iartă aşa ceva Dumnezeu Cel ce ne-a miluit şi ne-a adus pe noi la acestea, ci, aducând aminte de darurile lui Dumnezeu pe care le-a făcut cu noi, cei nevrednici, de la începutul vieţii noastre şi până în clipa de acum, mulţumindu-I Îl lăudăm ca pe un Stăpân milostiv şi un Domn binefăcător al nostru, şi le arătăm tuturor cu recunoştinţă talantul care ne-a fost dat de către El. Căci, cum am putea trece sub tăcere marea măreţie a bine-facerilor Lui, sau să ascundem fără recunoştinţă, ca nişte robi răi care nu-şi mai aduc aminte, talantul dat nouă de Dumnezeu [Mt 25, 18]? Dar neputând face aceasta, vestim mila Lui, mărturisim harul, arătăm tuturor bunătatea Lui faţă de noi chemându-vă şi pe voi prin învăţătura cuvântului să vă împărtăşiţi şi să vă desfătaţi de darurile Lui, de care ne-am desfătat şi noi, cei nevrednici, prin negrăita Lui bunătate. Căci în aceasta nu vă nedreptăţim sau nu v-am nedreptăţit cu nimic [2 Co

7, 2], ci dorim să împărtăşim din cele pe care le-am primit celor ce sunt robi împreună cu noi, care sunteţi voi, care v-aţi învrednicit să fiţi numiţi popor al lui Hristos, turmă sfântă şi preoţie împărătească [7 Ptr 2, 9].

Simeon, sărac iubitor de fraţi

Căci aşa cum un sărac iubitor de fraţi [ptochos philadelphos] cerând de la un oarecare om iubitor de Hristos şi milostiv, şi primind nişte bani, aleargă cu bucurie la tovarăşii săi în sărăcie şi le vesteşte, zicându-le în taină: „Alergaţi cu râvnă şi voi, ca să luaţi!", arătând cu degetul şi indicându-le pe cel ce i-a dat lui banul, iar dacă aceştia sunt neîncrezătorii deschizându-şi palma, le arată însuşi banul, ca să creadă şi să se grăbească să-1 ajungă din urmă degrabă pe bărbatul acela milostiv, tot aşa şi eu, smeritul, săracul şi dezbrăcatul de orice bine şi rob al sfinţiei voastre, al tuturor, făcând experienţa iubirii de oameni şi a compătimirii lui Dumnezeu şi apropiindu-mă de El prin pocăinţă şi prin mijlocirea Sfântului Simeon, părintele meu şi părintele vostru [In 20, 17], primind eu, cel nevrednic de orice har, harul, nu suport să-1 ascund singur în sânul sufletului, ci vouă tuturor, fraţilor şi părinţilor mei, vă spun, pe cât îmi este cu putinţă, darurile lui Dumnezeu, vă arăt cum este talantul cel dat mie, şi prin cuvânt îl descopăr desfăcându-mi palma, şi zic nu în ascuns şi în taină, ci strigând cu glas mare: „Alergaţi, fraţilor, alergaţi!"; şi nu strig numai, ci-L şi arăt pe Stăpânul Care 1-a dat, punând înainte în loc de deget cuvântul.

Fiindcă, dacă cineva dă unui sărac un bănuţ, iar apoi acela îl arată şi altora ca să-1 silească să dea şi altora, acela se înfurie şi în loc să dea, mai degrabă se învârtoşează, dar Dumnezeu nu este aşa, ci face toate dimpotrivă. Căci dacă dă cuiva un dar duhovnicesc [Rm 1, 11], adică un talant, şi acesta nu-1 vesteşte tuturor şi nu-1 face public zicând: ***„Veniţi la Stăpânul Care-1 dă pur şi simplu şi nu întoarce pe nimeni deşert*** [Sir 29, 9]", ci, luându-1, îl ascunde îngropându-1 [Mt 25, 18], atunci se înfurie încă şi mai mult împotriva celui ce 1-a primit ca unul ce este pizmaş şi nu vrea ca fraţii lui să primească ceea ce a primit şi el.

Motivele îndemnurilor sale

De aceea, lucrurile minunate ale lui Dumnezeu pe care le-am văzut şi pe care le-am cunoscut cu lucrul şi prin experienţă, nu voi suferi a nu le grăi, ci voi da mărturie tuturor celorlalţi ca înaintea lui Dumnezeu [1 Tim 5, 21], zicând cu glas mare: ***„Alergaţi toţi înainte ca să vi se închidă prin moarte uşa pocăinţei*** [Mt 25, 10], alergaţi ca să luaţi [Flp 3, 12] înainte de ieşirea din viaţă, grăbiţi-vă ca să primiţi, bateţi ca mai înainte de sfârşit Stăpânul să vă deschidă [Mt 7, 7] uşile Raiului şi să

vi se arate pe Sine însuşi [In 14, 21], râvniţi să dobândiţi înăuntrul vostru în chip conştient Împărăţia Cerurilor [Le 17, 21], şi să nu plecaţi de aici deşerţi de ea, mai cu seamă cei ce socotiţi că o aveţi în voi înşivă în chip inconştient, dar care nu aveţi nimic din pricina părerii voastre!".

Deci cum, spune-mi, va vedea pe Tatăl lui Hristos cel ce n-a dobândit mintea lui Hristos [7 Co 2, 16]? Iar cine-L vede pe Acesta vorbind înăuntrul său, pentru ce sau cum va spune: „Avva! Părinte!" [Rm 8, 15; Ga 4, 16]? ***Cine n-a dobândit în chip conştient înăuntrul său Împărăţia Cerurilor [Le 17, 21] cum va intra în ea după moarte?*** ***Cine nu rămâne în El prin Duhul, cum va vedea pe Fiul împreună cu Tatăl [In 14, 23], cum va fi în veacul viitor împreună cu Ei precum a zis Domnul: „Tată, pe cei pe care Mi i-ai dat Mie, vreau ca acolo unde sunt Eu să fie şi ei împreună cu Mine" [In 17, 24] şi iarăşi: „Nu numai pentru aceştia Mă rog, ci şi pentru toţi cei ce vor crede în Mine prin cuvântul lor, ca toţi să fie una, precum Tu, Părinte, eşti în Mine şi Eu în Tine, aşa şi ei în Noi să fie una [In 17, 20-21]. Şi slava pe care Mi-ai dat-o Mie le-am dat-o lor, ca să fie una, precum Noi una suntem, Eu în ei şi Tu în Mine, ca să fie desăvârşiţi una şi să cunoască lumea că Tu M-ai trimis şi i-ai iubit pe ei aşa cum M-ai iubit pe Mine" [In 17, 22-23].***

Acesta este, aşadar, fraţilor, aşa cum li se pare unora, modul lăudăroşeniei mele. Aşa mă împinge iubirea lui Dumnezeu să vă descopăr vouă, părinţii şi fraţii mei, negrăita bunătate şi iubire faţă de noi a lui Dumnezeu, pentru care îi preamăreşte aşa, fără pizmă, pe cei care şi-au pus nădejdea în El.

Unirea dintre Tatăl şi Fiul şi unirea noastră cu Dumnezeu

Dar răspunde-mi, rogu-te, la întrebarea mea: ***„Oare ce? Tatăl iubeşte în chip inconştient pe Fiul şi Fiul este în chip inconştient şi nevăzut la Tatăl?"*** „Nu", vei spune negreşit. Căci dacă am admite aceasta şi am dogmatiza că Tatăl şi Fiul nu se cunosc unul pe altul, credinţa noastră ar dispărea şi ar pieri; căci dacă Aceia nu s-ar cunoaşte Unul pe Altul, negreşit nici noi nu-i cunoaştem cu desăvârşire pe Ei. Iar dacă aşa stau lucrurile, urmează că suntem fără Dumnezeu neavând cunoaşterea lui Dumnezeu. Dar dacă ***„aşa cum Tatăl cunoaşte pe Fiul şi Fiul îl cunoaşte pe Tatăl"*** [Mt 11, 27; Le 10, 23; In 10, 15] şi că Dumnezeu este împreună cu Dumnezeu şi Tatăl şi Tatăl este în chip asemănător împreună cu Fiul, ca atunci când zice: „Precum Tu, Părinte, în Mine şi Eu în Tine [In 17,21], aşa şi ei să fie în Mine una, şi Eu în ei [In 17, 21-23]", acest lucru arată negreşit egalitatea unirii Lor întreolaltă.

Numai că unirea Fiului cu Tatăl este naturală şi împreună fără de început, iar unirea noastră cu Fiul este prin înfiere [thesei] şi prin har, dar, cu toate acestea, cu toţii suntem uniţi cu Dumnezeu şi nedespărţiţi, precum spune iarăşi El însuşi: „Eu în ei şi Tu în mine, ca să fie desăvârşiţi una [In 17, 23], - de ce? - ***„ca să cunoască lumea că Tu M-ai trimis şi i-ai iubit pe ei, precum M-ai iubit şi pe Mine"*** [In 17, 23], şi Pavel: ***„Acolo nu mai este nici elin, nici iudeu, nici barbar, nici scit, nici rob, nici om liber, ci toate şi în toate Hristos"*** [Col 3, 11].

Simeon în slujba Duhului Sfânt

Ascultaţi, aşadar, acestea voi, cărora vi se pare că sunteţi duhovniceşti, credeţi în cel ce vă vorbeşte, iar atunci când slujind Duhului Care răsună de sus vă grăiesc în cuvânt darurile harului pe care le primesc de la Dumnezeu cei ce aleargă la El cu credinţă fierbinte şi fac poruncile Lui, scutiţi-mă de orice reproş.

Dar cine este cel ce grăieşte, ascultaţi-L pe însuşi Domnul zicând: ***„Căci nu voi sunteţi cei ce grăiţi, ci Duhul lui Dumnezeu este Cel ce grăieşte întru voi"*** [Mt 10, 20]. Vedeţi că nu eu grăiesc iubirii voastre cele mai presus de fire şi mari, ci Duhul lui Dumnezeu este Cel ce grăieşte în noi. De acest lucru dă mărturie şi Petru, corifeul apostolilor, zicând: ***„Căci nu din voia omului s-a făcut vreodată vreo profeţie, ci oameni sfinţi ai lui Dumnezeu au grăit purtaţi de Duhul Sfânt"*** [2 Ptr 1, 21]. Iar dacă noi, fiind sărmani şi nevrednici, suntem departe de orice sfinţenie şi de oamenii cei sfinţi ai lui Dumnezeu, dar nu putem tăgădui darul dat nouă de la Dumnezeu, ca unii ce suntem constrânşi de harul Său să slujim vouă cuvintele lui Dumnezeu şi să vă descoperim talantul care ni s-a dat prin harisma care ni s-a făcut prin prorocie cu punerea mâinilor [I Tim 4, 14] arhiereului, care ne-a desăvârşit întru preoţie, aşa cum acelaşi corifeu al apostolilor ne porunceşte când spune: ***„Fiecare după harisma pe care a primit-o, slujind ca nişte buni iconomi ai harului celui în multe chipuri al lui Dumnezeu. De grăieşte cineva, să grăiască cuvinte ale lui Dumnezeu, iar de slujeşte cineva, slujirea lui să fie ca din puterea pe care i-o dă Dumnezeu"*** [7 Ptr 4, 10-11].

Prin urmare, Duhul este Cel ce grăieşte, fraţilor, nu eu, precum ne-a întărit Domnul şi ucenicul Său credincios. Iar dacă mint, unde voi fugi de la osânda Sa de la care nu se poate fugi, trimisă celor mincinoşi spre pierzanie [FA 8, 20]? Căci zice: ***„Pierde-vei pe toţi cei ce grăiesc minciuna"*** [Ps 5, 7]. Deci precum cel ce nu crede celui care-i grăieşte prin Duhul, păcătuieşte şi huleşte faţă de Duhul Care grăieşte [Mc 3, 29], tot aşa cel lipsit de harul de sus al Duhului, dacă va îndrăzni să spună „grăiesc în Duhul Sfânt", va fi străin de Dumnezeu şi potrivnic Lui, ca Simon Magul şi adepţii lui [FA 8, 18-23]. Cel ce se împotriveşte cuvintelor Duhului [FA

7, 51] este negreşit potrivnic lui Dumnezeu. Fiindcă Dumnezeu este nedespărţit şi neîmpărţit; căci Duhul Sfânt este nedespărţit de veşnicia şi împărăţia Tatălui şi a Fiului.

Simeon are conştiinţa nevredniciei sale

Deci să nu vă faceţi, fraţilor, luptători împotriva lui Dumnezeu şi potrivnici lui Dumnezeu, ci veniţi să vă închinaţi şi să cădeţi [Ps 94, 6] împreună cu noi şi să nu vă sculaţi de aici până când nu veţi dobândi darul lui Dumnezeu, aşa cum şi noi, nevrednicii, am primit acest har al Lui. Fiindcă nu vă grăim nimic potrivnic, fraţilor, ci vă arătăm marea noastră iubire faţă de voi toţi. Dacă v-am spune că noi am primit în dar harul de la Tatăl luminilor, de unde vine toată darea cea desăvârşită [Iac 1, 17], dar nu vrem ca să-1 primiţi şi voi, atunci pe drept cuvânt am fi urâţi şi de Dumnezeu şi de voi înşivă; dar acum, înfăţişându-vă adevărul din dumnezeiasca Scriptură şi din însăşi experienţa noastră şi arătându-vă calea împărătească [Nm 20, 17], cu ce vă nedreptăţim? Iar dacă socotind că sunt un anonim, un necunoscut şi foarte mic, nu primiţi să fiţi învăţaţi de către mine, cunoaşteţi şi aflaţi că ***Dumnezeu a ales cele nebune ale lumii, ca să ruşineze pe cei înţelepţi, şi pe cele neputincioase şi lepădate, ca să ruşineze pe cele slăvite şi tari*** [1 Co 1, 27-28].

Acuzat de mândrie, Simeon se apără invocând Scriptura

Dar poate venind cineva în mijloc ar spune: „Mari, exagerate şi peste puterea omului sunt cele zise de tine". Iar eu îţi spun: „Mari într-adevăr şi mai presus de fire sunt, căci sunt cuvinte ale lui Dumnezeu, precum s-a zis" - „Şi cum atunci, zice el, nimeni dintre părinţii noştri n-a vorbit atât de deschis despre sine însuşi, şi n-a grăit asemenea cuvinte, pe care le grăieşti tu despre tine însuţi?" - „Te înşeli, omule. Mai degrabă apostolii şi părinţii au grăit în cuvinte lucruri în acord cu mine şi mai presus de mine, dar faptul că cei ce le zic sunt vrednici de crezare face bine-primite şi vrednice de crezare şi cele spuse de ei, iar smerenia voastră vă face să vi se pară mincinoase şi urâte şi cele mărturisite de toţi".

Dar mai am încă o altă pricină pentru a vorbi, şi pentru care, chiar fără să vreau, am descoperit acestea. Dar care este aceasta? Sminteala şi prejudecata mincinoasă şi lipsită de raţiune a celor ce zic că nu mai există acum pe pământ şi în mijlocul nostru vreun om ca acesta. Priveşte-mi această răutate, cât de mult meşteşugită este. Căci, dacă n-am grăi pe faţă, ci sârguindu-ne să ascundem darul, aceia ar crede că spunem adevărul; dar dacă am grăit descoperind adevărul, ne acuză că vorbim din mândrie, fără să ştie însă cuvintele sfinţilor apostoli. Dar care sunt

acestea? ***„Noi avem mintea lui Hristos"*** [Co 2, 16]. Oare veţi judeca, aş spune către ei, că acest lucru este un exces de mândrie? „Din aceasta cunoaştem că este în noi, din Duhul pe Care ni L-a dat nouă" [1 In 3, 24]. Şi ce-aţi putea spune împotriva celui ce grăieşte aceasta? Sau căutaţi să puneţi la încercare pe Hristos Cel ce grăieşte în mine? [2 Co 13, 3]. „Cred că am Duhul lui Dumnezeu" [7 Co 7, 40]. ***„Dar noi n-am primit iarăşi duh de robie spre frică, ci duh al înfierii, întru care strigăm: Avva! Părin-te!"*** [Rm 8, 15; Ga 4, 6] ***„Dumnezeu Cel ce a zis să strălucească din întuneric lumină, Acesta a strălucit în inimile noastre"*** [2 Co 4, 6]. Deci toate acestea le socotiţi a fi cuvinte ale mândriei? Vai ce naivitate!

Să vrem să ne facem sfinţi

Dacă vrei să afli modul luminării care se face în cei ce-L iubesc pe Domnul ascultă pe însuşi Pavel zicând: ***„Dar avem comoara aceasta în vase de lut"*** [2 Co 4, 7], deci în trupuri. „Dar dacă, spune el, nu mai există unul ca acesta acum, ce va fi?" Dar pentru ce nu mai există, spune? „Fiindcă socot că nici cel vrea nu poate să se facă acum aşa, nici dacă nu vrea nu se va face". Deci, dacă spui că nu poate să se facă chiar dacă vrea, unde vom aşeza cuvântul spus: ***„Celor câţi L-au primit pe El le-a dat puterea de a se face copii ai lui Dumnezeu"*** [In 1, 12], şi: ***„Dacă vreţi, toţi sunteţi dumnezei şi fii ai Celui Preaînalt"*** [81, 6] şi ***„Faceţi-vă sfinţi precum Eu sfânt sunt"*** [1 Ptr 1, 16]? Iar dacă cine nu vrea nici nu se face, vezi că te-ai osândit pe tine însuţi, ca unul care nu vrei nici nu preferi să te faci; fiindcă dacă vrei să te faci, poţi.

Dar dacă tu nu eşti aşa, dar, prin voia lui Dumnezeu, sunt aşa mulţi alţii, pe care tu nu-i ştii. Căci dacă pe vremea lui Ilie erau şase mii de bărbaţi care nu şi-au plecat genunchii lui Baal [Rm 11,4], cu atât mai mult acum, când Duhul Său Cel Sfânt S-a revărsat peste noi cu bogăţie [Tit 3, 5-6]. Dar dacă nu se dezbracă cineva de toate şi nu ajunge gol şi nu caută să dobândească, nu Dumnezeu este cauza faptului că el nu vrea. Căci aşa cum focul arde cu râvnă materia, tot aşa în chip firesc şi harul Preasfântului şi închinatului Duh caută să aprindă sufletele noastre, ca să strălucească şi celor din lume [Mt 5, 16; Flp 2, 15] şi să îndrepteze prin cele pe care le luminează paşii celor mulţi [Ps 36, 23], pentru ca, umblând frumos, şi alţii să se apropie de foc şi unul câte unul, sau, dacă e cu putinţă, toţi împreună, să se aprindă şi să strălucească ca nişte dumnezei în mijlocul nostru, ca să fie binecuvântată şi să se înmulţească [Fc 21, 17] sămânţa Dumnezeului lui Iacob [Ps 21,4], şi să nu lipsească omul cel cu chip dumnezeiesc [deiform], care străluceşte ca o lumină pe pământ.

Învăţăturile lui Simeon sunt corecte

Deci eu aşa socot că este adevărul şi e voinţa lui Dumnezeu pentru noi, pe care El însuşi ne-a făcut şi ne-a cinstit şi ne-a slăvit odinioară cu slava chipului Său [Fc 1, 27]; voi însă priviţi şi puneţi la încercare cele spuse de mine. Dacă nu cugetăm aceleaşi lucruri cu apostolii şi cu sfinţii şi de Dumnezeu purtătorii părinţi, dacă nu grăim potrivit celor spuse de ei, şi nu repetăm şi noi cele spuse de Dumnezeu în Sfintele Evanghelii, dacă nu aprindem în toţi în chip limpede prin dovezi lucrarea şi darul făcător de viaţă care este în ei, dar e stins prin raţionamente nepricepute, şi dacă nu arătăm lumina deja strălucitoare, alcătuind şi grăind toate din acestea înseşi Sfintele Scripturi, să fiu anatema de la Domnul Dumnezeu şi de la Iisus Hristos [Rm 9, 3; Ga 9, 8-9] prin Duhul Sfânt, ca unul care învaţă pe lângă cele pe care le-au învăţat şi binevestit [Ga 1, 8] dumnezeieştii apostoli; iar voi nu numai să vă astupaţi urechile la auzirea lor, ci şi aruncând în mine cu pietre, să mă omorâţi ca pe un necucernic şi ateu! Dar dacă reîndreptăm dogmele stăpâneşti şi apostoleşti deformate de către unii, adunând din înseşi dumnezeieştile Scripturi cele ce întăresc şi îndreaptă gândirea lor şi cea a următorilor lor, şi-i îndemnăm să aştepte nu numai în nădejde învierea şi nestricăciunea şi viaţa şi Împărăţia Cerurilor şi înseşi bunătăţile cele veşnice, ci-i învăţăm că unele sunt arătate şi văzute şi date deja încă de aici ca arvună [2 Co 1, 22; Ef 1,14] celor aleşi şi care vor să se mântuiască, iar altele dorim să arătăm şi să demonstrăm că li se vor adăuga după moarte şi după înviere, oare nu trebuie să fim mai degrabă bine primiţi de ei şi foarte iubiţi, ca unii ce arătăm lucrul iubirii desăvârşite?

Comoara ascunsă dezgropată şi împărţită

Căci aşa cum cel ce a găsit o comoară ascunsă şi a păzit-o numai pentru sine însuşi [Mt 13, 44], este urât de către toţi şi judecat ca un iubitor de arginţi, iar cel ce nu o ascunde pentru sine însuşi, ci o arată tuturor şi lasă ca fiecare să ia din ea cât vrea, negreşit este lăudat de Dumnezeu şi bine primit de oameni, aşa şi eu voi fi nebun în cele duhovniceşti, grăind în harul lui Dumnezeu [2 Co 11, 17-23]. Căci comoara ascunsă care se află sub dumnezeieştile Scripturi, fiind eu iniţiat de către un bărbat sfânt că se află într-un loc anume, n-am zăbovit să mă scol şi să o găsesc şi să caut să o văd, ci, cerând ca acela să mi se facă ajutor şi împreună-lucrător şi primindu-1 ca atare, lăsând toată cealaltă lucrare şi făptuire a vieţii şi stând în locul în care acel bărbat bun mi-a arătat prin scris că se află comoara, cu multă osteneală şi trudă n-am încetat zi şi noapte să sap şi să scot afară pământul şi să adâncesc groapa încă şi mai mult, până când comoara a început să scânteieze de sus împreună cu ţărâna. Ostenindu-mă, aşadar, încă şi mai mult, am dezgropat-o şi am dat la o parte ţărâna, şi mi s-a arătat întreaga comoară curăţată, pe cât cred, de tot pământul şi neamestecată cu nici o murdărie, şi, văzând-o, strig pururea şi aşa ţip celor neîncrezători şi care nu vor să se ostenească şi să sape: „Veniţi, vedeţi toţi cei care

nu credeţi în dumnezeieştile Scripturi!". Iar aceasta o fac urmând negreşit lui Solomon care spune: ***„Fără viclenie am învăţat, şi fără pizmă împărtăşesc"*** [Sol 7, 13], de aceea strig aşa tuturor, cum s-a zis: „Veniţi şi aflaţi că nu numai în viitor, ci încă de pe acum se află înaintea ochilor, mâinilor şi picioarelor voastre comoara negrăită cea mai presus de orice stăpânire şi putere [Ef I, 21]6. Veniţi şi încredinţaţi-vă că Lumina lumii [In 18, 12] e comoara aceasta, despre care vă vorbesc".

Frumuseţea felurită a comorii

Şi nu eu de la mine însumi grăiesc aceasta [In 14, 10], ci însăşi comoara a spus şi spune: „Eu sunt învierea şi viaţa [In II, 25], Eu sunt grăuntele de muştar [Mt 13, 31], cel ascuns în pământ [Mt 13, 44]; Eu sunt mărgăritarul cumpărat [Mt 13, 46] de către credincioşi; Eu sunt Împărăţia Cerurilor cea ascunsă în mijlocul vostru [Le 17, 21], şi, aşa cum sunt văzut de cei ce mă caută şi mă găsesc acum [Mt 7, 7], aşa voi lumina şi în ei şi mai presus decât toţi, aşa cum luminez acum - fiind ascuns - mai presus decât toate cerurile [Ef A, 10]; Eu, Cel necuprins prin fire, m-am făcut aici cuprins în voi după har, Eu, Cel nevăzut m-am făcut văzut, nu arătându-Mă cât sunt de mare, chiar dacă mă arăt întreg, ci cât îngăduie firea şi puterea celor ce văd; Eu sunt drojdia pe care, luându-o sufletul şi aruncându-o în cele trei părţi ale sale, le dospeşte şi le face cu totul asemenea Mie [Mt 13, 33], căci aşa cum e drojdia, aşa se face şi frământătura amestecată cu ea împreună cu apă şi cu sare; căci împreună cu Mine, Fiul, este şi Tatăl Cel de o fire cu Mine şi Mângâietorul acestuia, Care Se fac aici în chip firesc apă şi sare; Eu sunt Cel ce în locul paradisului sensibil m-am făcut robilor mei paradis inteligibil, în care-i aşez [Fc 2, 8] pe toţi cei ce cred în Mine şi sunt renăscuţi prin Duhul [In 3, 3. 5], care nu mai pot să păcătuiască [7 In 3, 9], nici stăpânitorul lumii nu mai poate ceva împotriva lor [In 14, 30]; căci Eu sunt în ei şi ei sunt în Mine [In 6, 56; 15, 4-5], şi ei biruie lumea [1 In 5, 4-5] pentru că sunt în afara lumii [In 15, 18; 17, 14. 16] şi Mă au împreună cu ei pe Mine Cel mai tare decât toate [Le 11, 22]; Eu sunt izvorul cel luminos [In 4, 14] al apei şi râului celui nemuritor, în care cei ce mă iubesc din suflet se vor spăla nu după moarte, ci în fiecare ceas în apa care curge din Mine şi îşi vor curaţi trupul şi sufletul de toată întinăciunea şi vor străluci toţi, ca nişte fi şi ca o rază de soare; Eu sunt soarele care în fiecare clipă răsare în ei ca în zori şi sunt văzut aşa cum odinioară M-am arătat în profeţi şi aceştia, văzându-Mă, cântau imne, chemându-mă pururea, căci zice David: ***„«Dimineaţa, auzi glasul meu, dimineaţa voi sta înaintea Ta şi mă vei vedea»*** [Ps 5, 3], şi altul: ***«Atunci lumina Ta va răsări ca zorile şi tămăduirile Tale vor răsări degrabă»*** [îs 58, 8], adică atunci când şi tu vei păzi poruncile Mele".

Lumina e oferită tuturor

Şi ce altceva mă sileşte să spun aşa iubirii voastre toate câte Dumnezeu, însetând de mântuirea noastră, le grăieşte către noi, decât negreşit ca învăţându-vă prin toate, să fiţi convinşi că cei ce şed în întuneric trebuie să vadă strălucind lumină mare [Is 9, 2], numai să vadă cu adevărat şi pentru ca nu cumva unii dintre voi să socotească că ea a strălucit odinioară, dar că acum e cu neputinţă ca oamenii care sunt încă în trup să o vadă. Căci dacă n-ar fi cu putinţă, de ce a mai strălucit şi străluceşte încă fără să fie văzută de către ei; dar, mai degrabă, lumina era pururea [In 1, 1-4] şi strălucea pururea şi străluceşte în cei curaţi, şi s-a arătat în întuneric şi întunericul nu a cuprins-o [In 1, 5] şi străluceşte şi acum şi întunericul nu o cuprinde, adică nu o stinge.

Dar a spune că ea „acum" a răsărit poporului ce şade în întuneric [îs 9, 2] înseamnă că până acum binevoieşte să se descopere celor cărora li se arată [In 14, 20-21]; fiindcă ceilalţi care sunt în întuneric nu o cuprind. Pentru că Cel Nevăzut S-a arătat prin trup tuturor celor care-L vedeau cu ochii sensibili, credincioşi şi necredincioşi, S-a făcut cunoscut şi lumina Dumnezeirii Lui s-a descoperit prin fapte numai celor credincioşi, care au şi spus către El: ***„Iată noi, Doamne, am lăsat toate şi am urmat Ţie"*** [Mt 19, 27]; iar ***prin faptul că au zis „toate" au cuprins şi averile şi banii şi voinţele şi faptul de a dispreţui însăşi viaţa cea trecătoare şi a ne scârbi de ea pentru faptul de a fi gustat din acea viaţă enipostatică şi veşnică, care e negreşit un lucru mai dulce şi mai preferabil şi care nu este altceva decât Dumnezeu.***

Îndemn final

Dar vă rog pe voi toţi, părinţilor şi fraţilor, să sârguiţi să vă împărtăşiţi de o asemenea viaţă care este lumina lui Dumnezeu, însuşi Duhul Sfânt, Care pe cei ce se împărtăşesc de El îi sfinţeşte şi îi face dumnezei prin înfiere [thesei]. Şi aceste cuvinte, pe care le-am grăit către voi, să nu le uitaţi, ci mai întâi voi înşivă să învăţaţi să făptuiţi pururea binele, iar aşa să-i învăţaţi şi pe alţii să o facă [Mt 5, 19] pentru ca şi cuvântul învăţăturii voastre [1 Tini 4, 6; 5, 17] să fie făptuitor şi bine-primit de cei ce-1 ascultă. Dacă nu, eu sunt nevinovat de voi toţi [Mt 27, 24; FA 20, 26], căci n-am refuzat să vă vestesc vouă [FA 20, 27] cele grăite mie şi făcute cunoscute şi poruncite mie de către Domnul nostru Iisus Hristos prin închinatul şi sfântul Lui Duh despre darurile şi harismele cele mai înalte ale lui Dumnezeu şi Tatăl Său cel împreună fără de început, a căror împărtăşire prin credinţă o dă până acum celor ce o caută cu osârdie pururea însuşi bunul şi binefăcătorul Dumnezeul

nostru, căruia I se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cateheza 35 - Mulţumirea 1 pentru experienţa mistică a harului - A aceluiaşi. Mulţumire către Dumnezeu pentru darurile de care s-a învrednicit şi descriere a felului cum Dumnezeu Se arată pururea celor curaţi cu inima [Mt 5, 8] şi în ce fel de lucruri şi semne distinctive

Simeon mulţumeşte lui Dumnezeu pentru toate binefacerile

(Catehezele 35 şi 36 nu sunt de fapt cateheze adresate monahilor, nici n-au făcut la origine parte din grupul Catehezelor, ci sunt mai degrabă confesiuni mistice şi mulţumiri personale ale Sfântului Simeon către Dumnezeu. Deşi sunt scrise în proză, sunt mai aproape prin caracterul lor de Imnele sale, între care există cinci mulţumiri (eucharistiai) (H14, 22, 26, 36,41) [n. B. Krivocheine, SC 113, p. 304-305].)

Mulţumesc, mă închin şi cad înaintea Ta, Doamne al universului şi împărate preasfinte, că m-ai miluit pe mine, fiind eu nevrednic, şi m-ai cinstit şi m-ai slăvit, precum ai voit mai înainte Tu însuţi, şi mai înainte de-a fi fost făcută lumea de către Tine [In 17, 5], avându-mă în întregime în Tine însuţi, m-ai cinstit slăvindu-mă cu cuvântul şi chipul Tău. Căci nu pentru altceva decât pentru mine, care sunt după chipul şi asemănarea Ta [Fc 1, 26], ai adus la fiinţă toate, făcându-mă împărat a tuturor celor de pe pământ spre slava măreţiei şi bunătăţii Tale.

Îţi mulţumesc, pentru că ai plinit spre bine toată cererea şi pofta mea potrivit făgăduinţelor Tale făcute către noi, robii Tăi, şi mi-ai dăruit mie, celui nevrednic de cer şi de pământ, mai multe decât nădăjduit-am şi doream. Căci ai zis: „Tot ce veţi cere întru numele Meu, credeţi că veţi lua" [In 14, 13; Mt 21, 22]. Îţi mulţumesc că, dorind eu să văd pe unul dintre sfinţii Tăi şi crezând că prin el voi afla milă de la Tine [2 Tim 1, 18], Tu, Bunule, nu numai că ai făcut aceasta, arătându-mi un rob adevărat al Tău, pe fericitul şi sfântul Simeon şi ai binevoit să fiu iubit de către acela, ci mi-ai dăruit şi zeci de mii de alte lucruri bune, pe care nu le nădăjduiam.

Pentru cunoaşterea lucrurilor duhovniceşti

Căci de unde, Bunul nostru stăpân, puteam şti, nenorocitul de mine, că eşti aşa ca să Te doresc pe Tine? De unde să fi ştiut că Te arăţi pe Tine însuţi celor ce vin la Tine şi petrec încă în lume, ca să caut să te văd pe Tine? De unde să fi ştiut că cei ce primesc în ei înşişi lumina harului Tău, se învrednicesc de o asemenea bucurie şi uşurare? De unde sau cum să fi cunoscut, nenorocitul de mine, că cei ce cred în Tine [FA 19, 2], primesc pe Duhul Tău cel Sfânt?

Căci socoteam că eu cred în chip desăvârşit în Tine şi că am toate cele pe care le dăruieşti celor ce se tem de Tine, în vreme ce nu aveam nimic, precum am aflat mai târziu acest lucru prin lucrul însuşi.

De unde să fi ştiut, Stăpâne, că Tu, fiind nevăzut şi necuprins, Te laşi cuprins şi văzut înăuntrul nostru? De unde să fi putut gândi că, Tu, Stăpânul, Cel ce ai zidit toate, Te uneşti cu oamenii pe care i-ai plăsmuit şi-i faci purtători de Dumnezeu şi fii ai Tăi, ca să-mi vină dorul acestora şi să caut să primesc acestea de la Tine? De unde să fi ştiut, Doamne, că am un asemenea Dumnezeu, un asemenea Stăpân, un asemenea Ocrotitor, Părinte şi Frate şi împărat, Care pentru mine a sărăcit [2 Co 8, 9] şi a luat chip de rob [Flp 2, 7]?

Pentru dobândirea lui Dumnezeu însuşi

Cu adevărat, Stăpâne al meu iubitor de oameni, nicidecum nu cunoşteam nimic din toate acestea. Căci chiar dacă plecându-mă asupra dumnezeieştilor Scripturi, pe care le-au aşternut în scris sfinţii Tăi, am citit cândva despre acestea, dar le auzeam ca şi cum ar fi fost grăite despre alţii şi către alţii şi eram insensibil faţă de cele scrise, neputând să-mi fac vreo idee despre acestea.

Fiindcă auzind pe vestitorul Tău, Pavel strigând şi zicând: ***„Cele ce ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor care-L iubesc pe El"*** [1 Co 2, 9], eram convins că e cu neputinţă ca cineva, fiind în trup, să ajungă la vederea acelora. Socoteam că pe acestea le-a arătat prin generozitate specială numai aceluia şi nu ştiam, nenorocitul, că acest lucru se face de către Tine tuturor celor ce Te iubesc pe Tine.

De unde sau cum puteam şti că cel ce crede în Tine se face mădular al Tău [1 Co 6, 15], reflectând prin har Dumnezeirea - şi cine va crede aceasta? - şi devine fericit, făcându-se mădular fericit al Dumnezeului Celui fericit? De unde puteam şti că în loc de hrană sensibilă Te faci pâine nemuritoare, nestricăcioasă [In 6, 32-35] şi nesăturată pentru cei ce flămânzesc după Tine şi izvor nemuritor [In 4, 14] celor ce însetează şi haină [Rm 13, 14] strălucitoare celor ce pentru Tine se îmbracă în haine umile? Căci auzind acestea spuse prin vestitorii Tăi, socoteam că se vor face în veacul viitor şi numai după înviere, şi nu ştiam că se săvârşesc şi acum, cu atât mai mult cu cât simţim nevoia lor.

Pentru întâlnirea părintelui duhovnicesc

Nu ştiam acestea, împărate preasfinte, nici nu le-am poftit cândva, nici nu ceream să primesc ceva din acestea de la Tine, ci aducându-mi aminte de păcatele mele, căutam numai iertarea lor şi doream, Stăpâne, precum spuneam mai înainte, să găsesc un mijlocitor şi un solitor, ca prin mijlocirea aceluia şi prin slujirea lui de către mine să găsesc fie şi în veacul viitor iertarea multelor mele păcate. Dar când am auzit pe toată lumea spunând că nu mai există acum pe pământ un asemenea sfânt, am căzut într-o mare întristare. Însă n-am crezut acest lucru, ci unora ca acestora le răspundeam, Stăpâne Hristoase, precum ştii, şi ziceam: „Doamne al meu, miluieşte. Până într-atâta să se fi făcut diavolul mai puternic decât atotputernicul Dumnezeu, ca pe toţi să-i atragă la sine şi să-I facă partea lui, încât să nu mai fi rămas cineva de partea lui Dumnezeu?"

De aceea, cât socot, iubitorule de oameni împărate, mie, celui ce şedeam în întunericul vieţii şi în mijlocul relelor [Le 1, 79], mi-ai strălucit lumina Ta cea sfântă şi în ea mi-ai arătat pe sfântul Tău. Şi în chipul în care l-ai făcut cu robul Tău Pavel, chemându-1 pe el, care Te prigonea, prin arătarea Ta dumnezeiască - căci acela văzându-Te şi zicând: „Cine eşti?" [FA 9, 5], nu i-ai spus: „Eu sunt Cel ce am făcut cerul şi pământul [FA 4, 24], Eu sunt Cel ce am adus toate din ne fiinţă la fiinţă", nici n-ai spus: „Eu sunt Cel ce sunt" [Iş 3, 14] sau „Dumnezeul Savaot" [1 Rg 1, 3] sau „Dumnezeul părinţilor tăi" [Fc 46, 3], nici alta din denumirile slavei Tale, ci ai spus către el numai aceasta: „Eu sunt Iisus Nazarineanul, pe Care-L prigoneşti" [FA 9, 5; 22, 8], ca să cunoască limpede că Tu eşti Dumnezeul Cel ce Te-ai întrupat pentru noi, pe care acela îl prigonea - aşa ai făcut şi cu mine, Stăpâne, când ai binevoit să mi-1 arăţi pe sfântul Tău Simeon.

Pentru prima vedere a Luminii

Căci lumina Ta cea dumnezeiască luminând toate şi pe mine, nenorocitul şi făcând noaptea ca o zi luminoasă [Ps 118, 12], în însăşi înălţimea Dumnezeirii Tale m-a învrednicit să-1 văd în chip înfricoşător ca în cer pe acela, stând în preajma slavei Tale celei dumnezeieşti nu împodobit de o cunună oarecare, nici de un veşmânt strălucitor, nici cu o vedere schimbată ci aşa cum a fost pe când petrecea împreună cu noi şi a fost văzut în fiecare zi pe pământ, aşa mi l-ai arătat în cer. În ce scop? Ca să nu socotesc că unul era cel ce a fost împreună cu noi şi altul cel ce mi s-a arătat acolo şi, amăgit fiind, să mă depărtez de la păstorul cel bun [In 10, 11], eu oaia cea pierdută [Le 15, 6].

Pentru întoarcerea sa şi o altă vedere

Căci nici făcându-se această minune n-am înţeles, eu ticălosul, ci răpit puţin câte puţin de trândăvie şi de nepăsare, am căzut din nou în relele dinainte, ba chiar în rele mai mari. Dar Tu, împărate milostive şi îndelung-răbdătorule, nu Te-ai întors de la mine, ci prin sfântul acela m-ai învrednicit să cad la sfintele Tale picioare şi cu mâna Ta cea tare şi cu braţul Tău cel înalt m-ai smuls [Dt 5, 15] din lumea cea amăgitoare şi din lucrurile şi din poftele lumii şi retrăgându-mă trupeşte şi sufleteşte din toate - o, minune, o iubire şi compătimire faţă de noi a iubitorului de oameni Dumnezeu - m-ai aşezat în ceata robilor tăi. După acestea, aşadar, stăpâne, mi-ai dat prin mijlocirile sfântului Tău nu numai iertarea multelor mele păcate ci şi toate bunătăţile zise mai înainte, sau mai degrabă, mi Te-ai făcut Tu însuţi toate acestea [1 Co 15, 28].

Căci sălăşluindu-Te Tu în acela şi strălucind prin lumina slavei dumnezeieşti, apropiindu-mă de acela şi ţinându-i în pocăinţă şi credinţă picioarele lui, de îndată am simţit o căldură dumnezeiască, mai apoi scânteind o mică strălucire, mai apoi un suflu dumnezeiesc din cuvintele aceluia, mai apoi un foc în inimă şi ţâşnind prin lacrimi cu curgeri necontenite, mai apoi o rază uşoară străbătând în mintea mea mai repede decât fulgerul, după care mi s-a arătat ca o lumină în noapte şi ca un mic nor în chip de flacără şezând pe capul meu, pe când zăceam cu faţa la pământ şi-mi făceam rugăciunea. După care a zburat şi nu după mult timp mi s-a arătat în cer.

Pentru tăria în ispite

Şi socotindu-mă ce era ceea ce văzusem, mi se face un lucru încă şi mai uimitor decât toate acestea. Căci ispitit fiind eu în somn de demonii cei răi şi atras fiind prin meşteşugiri spre pătimirea scurgerii, împotrivindu-mă cu tărie şi chemându-Te în ajutor pe Tine, Domnul luminii, m-am trezit din somn fugind nevătămat din mâinile ispititorilor. Şi cum mă miram de mine însumi de rezistenţa şi de bărbăţia, sau mai degrabă de nemişcarea mea faţă de patimă şi mă socoteam de unde mi-a venit aşa în chip neobişnuit această biruinţă, ca să mă lupt chiar şi în somn şi să mă arăt mai puternic decât vrăjmaşii şi potrivnicii mei şi să dobândesc biruinţă după putere asupra lor în chip uimitor prin Hristos - o, minune! - de îndată Cel pe Care-L credeam că este în cer L-am văzut înăuntrul meu, pe Tine Ziditorul meu şi împăratul Hristos, şi atunci am cunoscut că Tu eşti biruinţa, pe care m-ai făcut să o dobândesc asupra diavolului.

Pentru curăţirea treptată a sufletului său

Dar nu ştiam încă, Stăpâne, că Tu eşti Cel ce m-ai făcut din ţărână [Fc 2, 7], dăruindu-mi toate cele bune. Încă nu ştiam că Tu eşti Dumnezeul şi Domnul meu lipsit de trufie. Încă nu mă învrednicisem să aud glasul Tău, ca să Te recunosc pe Tine, încă nu mi-ai spus în chip tainic: „Eu sunt" [Mt 14, 27]. Căci eram nevrednic şi necurat, având încă urechile sufletului înfundate cu lutul păcatului şi ochii mei fiind ţinuţi de către necredinţă şi neştiinţă, de simţirea şi întunericul patimilor. Şi aşa Te-am văzut pe Tine, Dumnezeul meu, dar văzându-Te nu credeam că Dumnezeu Se arată cuiva, pe cât este cu putinţă cuiva a vedea, nici nu gândeam că Dumnezeu sau Slava lui Dumnezeu mi se arată o dată într-un fel, altă dată în alt fel, ci neobişnuitul minunii mă uimea şi-mi umplea sufletul şi inima de bucurie, astfel încât mi se părea că şi trupul se împărtăşeşte de acel negrăit har.

Încă nu ştiam că Tu eşti Cel ce Te-ai făcut văzut în chip limpede atunci. Vedeam adeseori o lumină înăuntru, când sufletul meu se desfăta de seninătate şi pace, când mi se arăta departe în afara mea sau se ascundea cu desăvârşire şi ascunzându-se, îmi făcea necazul insuportabil, socotind eu că negreşit nu mi se va mai arăta; dar, tânguindu-mă şi plângând eu iarăşi şi arătând toată înstrăinarea şi ascultarea şi smerenia, mi se arăta ca soarele care taie grosimea norului şi se arată după puţin, dulce şi rotund.

Aşa Tu, Cel negrăit, Cel nevăzut, Cel nearătat, Cel nemişcat, Cel ce pretutindenea eşti şi în toate eşti şi pe toate le plineşti, văzându-Te şi ascunzându-se ca să zic aşa, în fiecare ceas ziua şi noaptea, plecând şi venind, făcându-Te nevăzut şi arătându-Te dintr-o dată, ai alungat puţin câte puţin din mine întunericul, ai scos afară norul, ai împuţinat grosimea, ai curăţit urdoarea ochilor minţii, ai desfundat şi ai deschis urechile cugetului, ai smuls vălul nesimţirii şi împreună cu acestea, ai domolit şi în cele din urmă ai izgonit de la mine orice patimă şi orice poftă trupească. Prin urmare, făcându-mă aşa, ai curăţit cerul de orice nor; iar „cer" numesc aici sufletul curăţit, în care în chip nevăzut, nu ştiu cum sau de unde venind, Cel ce eşti pretutindeni, Te afli dintr-o dată şi Te arăţi ca un alt soare. Vai, ce pogorâre negrăită!

Pentru vederea lui Dumnezeu într-o lumină fără formă

Acestea sunt, fraţilor, minunile lui Dumnezeu faţă de noi! Ridicându-ne noi la cele mai desăvârşite, Cel fără chip şi fără înfăţişare nu mai vine ca mai înainte fără chip şi fără înfăţişare, nici venirea şi prezenţa luminii Lui la noi nu se mai face în tăcere. Dar cum anume? Într-o formă oarecare [en morphe tini], fireşte a lui Dumnezeu; desigur, Dumnezeu nu Se arată într-o figură sau într-o întipărire, ci luând chip într-o lumină neînţeleasă, neapropiată şi fără chip [en amorpho photi morphoumenos] -

căci nu putem spune sau exprima mai mult - dar Cel nevăzut Se arată în chip arătat şi Se face cunoscut în chip foarte cunoscut şi se vede în chip foarte limpede, Cel prin fire Dumnezeu vorbeşte şi ascultă în chip nevăzut şi grăieşte ca un prieten cu prietenul său, faţă către Faţă [Is 33, 11], cu cei născuţi din El după har, iubeşte ca un tată şi e iubit foarte fierbinte de către fii şi Se face acestora privelişte străină şi auzire înfricoşătoare, care nici nu poate fi rostită în chip vrednic de către ei, nici nu suportă să fie acoperită de tăcere.

Pentru arătările Duhului în sufletele sfinţilor

Aprinşi de dorul Lui pururea şi răsunând în chip tainic glasul Lui, uneori aceştia scriu suspinând despre patimile altora, alteori îşi trâmbiţează propriile lor căderi. Uneori, povestind cu mulţumire binefacerile şi lucrările harului făcute cu ei, cântă în chip teologic pe Cel ce i-a schimbat prin lucrare dumnezeiască [teurgic]; alteori, dacă ascultă vreun lucru spus potrivnic şi greşit cu privire la mântuirea noastră sufletească, îndreptându-1 după măsura cunoştinţei [Rm 12, 3] dată lor, scriu aceasta înfăţişând mărturiile din dumnezeieştile Scripturi şi nu pot deloc să rămână inactivi sau să se sature de povestire. În ce chip? Fiindcă nu mai sunt ai lor înşişi [7 Co 6, 19], ci ai Duhului Care este în ei, Care îi şi pune în mişcare şi iarăşi e pus în mişcare de ei şi Se face în ei toate câte te auzi în dumnezeieştile Scripturi spuse despre Împărăţia Cerurilor: mărgăritar, grăunte de muştar, frământătură, apă, foc, pâine, băutură de viaţă, izvor viu şi ţâşnitor, care curge râuri de cuvinte duhovniceşti, cuvinte de viaţă dumnezeiască, făclie, pat, cămară de nuntă, mire, prieten, frate şi tată.

Şi la ce bun să spun multe încercând să le străbat pe toate, căci, iată, sunt nenumărate? Fiindcă cele pe care ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit [1 Co 2, 9], le va povesti oare prin cuvânt limba măsurându-le pe acestea prin cuvânt? Cu adevărat nicidecum. Căci chiar dacă am dobândi înăuntrul nostru toate prin aceea că Îl purtăm în noi înşine pe Dumnezeu Care ni le dă pe acestea, dar nu vom putea nici să le măsurăm cu mintea, nici să le explicăm cu totul prin cuvânt.

Învăţăturile ce se desprind de aici

Aşadar, acestea le-am scris, părinţilor şi fraţilor, nu pentru paradă, să nu fie! - căci ce lucru al nostru avem, ca să facem paradă cu el, dacă nu păcate, necurăţii şi fărădelegi multe din sânul maicii noastre, a căror mulţime nu o egalează nici mă-car nisipul mării? - ci ca să vă arătăm şi să vă înfăţişăm minunile lui Dumnezeu chiar dacă nu în chip vrednic, ci pe cât stă în puterea noastră; pe lângă acestea şi ca

prin această povestire să fim de folos celor ce cred că au pe Duhul Sfânt în chip inconştient de la dumnezeiescul Botez. Căci acest cuvânt ne învaţă întunericul desăvârşit care este mai întâi în noi şi negura sau înstrăinarea de dumnezeiasca lumină, atunci când parcurge în chip limpede neştiinţa privitoare la Dumnezeu, apoi reproşul pe care îl face conştiinţa, apoi frica, apoi dorinţa iertării datoriilor - când omul pentru aceasta, ca unul ce neputând să înainteze singur fără ruşine din pricina faptului că e împovărat de ruşinea multor păcate, caută un mijlocitor şi un ajutor - apoi întâlnirea mijlocitorului şi a păstorului şi cum e văzut acesta prin luminarea spirituală [inteligibilă] a Duhului, Care arată că s-a făcut un început al luminării în care mai înainte era neiniţiat, şi cum, după ce s-a făcut descoperirea, iarăşi vederea duhului a trecut şi lipsit de ea, iarăşi a căzut în întunericul multor păcate.

După acestea a arătat şi cea de-a doua chemare făcută de păstorul, apoi ascultarea, credinţa, smerenia, supunerea şi schimbarea foarte lucrătoare făcută în noi din acestea după puţin timp în cunoştinţă şi vedere pe care cel ce n-a cunoscut-o că s-a făcut în el însuşi potrivit povestirii cuvântului, unul ca acesta nu poate să aibă pe Duhul Sfânt locuind în el.

Dar parcurgând foarte în amănunţime aceste lucruri, cuvântul, precum s-a zis mai sus, ne arată nu lăudându-ne, ci povestind minunile lui Dumnezeu, pe care le lucrează cu iubire de bine în cei ce-L caută din tot sufletul şi din toată inima, pentru ca tot pretextul şi neascultarea să-şi primească dreapta răsplată [Evr 2, 2] în ziua în care Dumnezeu va judeca neamul oamenilor [Rm 2, 16], Căruia I se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cateheza 36 - Mulţumirea 2 pentru luminare şi contemplaţie a Sfântului şi marelui părintelui nostru Simeon cel Nou. Mulţumire către Dumnezeu pentru binefacerile făcute lui de către El. În care şi despre rugăciunea duhovnicească şi progresul în aceasta. Şi despre luminarea vederii dumnezeieşti şi iubirea nerătăcită faţă de Dumnezeu

Simeon mulţumeşte lui Dumnezeu pentru destinul său supranatural

Îţi mulţumesc Ţie, Stăpâne, Doamne al cerului şi al pământului [Mt 11, 25], Care ai hotărât încă mai înainte de întemeierea lumii [Ef 1, 4] să mă aduci de la nefiinţă la fiinţă, îţi mulţumesc că înainte de a fi venit ziua şi ceasul în care ai poruncit să fiu adus la existenţă, Tu însuţi, Cel singur nemuritor, Cel singur atotputernic, Cel singur bun şi iubitor de oameni, pogorând din înălţimea cea sfântă fără a ieşi din sânurile Tatălui, întrupându-Te şi născându-Te din Sfânta Fecioară Maria, m-ai replăsmuit şi m-ai făcut viu mai înainte şi m-ai slobozit din căderea strămoşului şi mi-ai pregătit urcarea la ceruri. Apoi, aducându-mă de la nefiinţă la fiinţă şi făcându-mă să cresc câte puţin, Tu însuţi m-ai înnoit prin Sfântul Botez al replăsmuirii Tale şi m-ai împodobit cu Duhul Sfânt şi m-ai aşezat drept păzitor un înger de lumină [Tit 3, 5] şi până la vârsta maturităţii m-ai păzit nerănit de lucrurile potrivnice şi de cursele vrăjmaşului.

Pentru că a fost smuls din primejdiile lumii

Dar pentru că ai socotit drept să ne mântuieşti nu cu de-a sila, ci prin hotărâre liberă, ai îngăduit ca şi eu să fiu cinstit cu libertate ca să arăt din păzirea poruncilor Tale iubirea liberă faţă de Tine; eu însă cel nerecunoscător şi dispreţuitor, ca un cal [Ps 31, 9; Sir 30, 8] dezlegat din legături, aşa socotind demnitatea libertăţii mele, m-am aruncat pe mine însumi în prăpastie sărind departe de stăpânirea Ta. Şi zăcând eu acolo şi rostogolindu-mă fără simţire şi zdrobindu-mă încă şi mai mult, nu Te-ai întors, n-ai îngăduit să zac şi să mă întinez în noroi, ci prin milostivirea milei Tale [Le 1, 78] m-ai scos de-acolo şi m-ai cinstit într-un chip încă şi mai strălucit; şi dat fiind că împăraţii şi nobilii doreau să se folosească de mine ca de un vas de necinste [Rm 9, 21; 2 Tim 2, 20] spre slujirea voilor lor, m-ai răscumpărat prin negrăitele Tale judecăţi şi măcar că eram iubitor de argint, nu m-ai lăsat să primesc daruri de aur şi de argint şi mi-ai dat să socotesc ca pe o urâciune slava şi strălucirea vieţii date mie spre vânzarea sfinţirii Tale.

Dar toate acestea, mărturisesc Ţie, Doamne Dumnezeul cerului şi al pământului [Mt 11, 25], socotindu-le iarăşi drept nimic, m-am aruncat din nou în groapa şi în tina adâncului gândurilor şi faptelor de ruşine eu ticălosul şi coborându-mă acolo

am căzut pradă tâlharilor celor ascunşi în întuneric, din mâinile cărora nu numai eu singur pe mine însumi, dar nici întreaga lume n-a putut să mă facă să urc de acolo şi să mă smulgă din mâinile lor.

Pentru că a găsit o călăuză duhovnicească

Însă pe când eram ţinut încă acolo în chip vrednic de milă, târât, sufocat şi batjocorit în chip ticălos de către ei, Tu, Stăpânul Cel milostiv şi iubitor de oameni, nu m-ai trecut cu vederea, n-ai ţinut minte răul, nu Te-ai întors de la voinţa mea nerecunoscătoare şi nu m-ai lăsat pentru multă vreme să fiu tiranizat de bunăvoie de către tâlhari. Ci chiar dacă în inconştienţa mea mă bucuram să fiu târât împreună cu ei, Tu însă nu ai suportat, Stăpâne, să mă vezi spre ruşinea mea târât şi îmbrâncit, ci, milostivindu-Te, ai trimis la mine, păcătosul şi ticălosul, nu un înger, nu un om, ci Tu însuţi pus în mişcare de bunătatea şi mila Ta, plecându-Te spre groapa aceea foarte adâncă şi întinzându-mi preacurata Ta mână mie, celui ce eram îngropat şi şedeam în adâncul acelei gropi, chiar dacă eu nu Te vedeam pe Tine - căci unde şi cum aş fi putut să-mi arunc privirile, fiind acoperit şi sufocat de noroi? - m-ai apucat de perii capului meu [Dn 14, 36] şi m-ai smuls de acolo târându-mă cu de-a sila, iar eu simţind durerile şi purtarea mea neaşteptată spre cele de sus şi cum mă înălţam, nu ştiam de cine eram ridicat sau cine era cel ce mă ţinea şi mă ridica. Dar Tu, ridicându-mă şi aşezându-mă pe pământ, m-ai predat robului şi ucenicului Tău pe mine, care eram cu totul murdar şi aveam ochii şi urechile şi gura astupate de noroi şi nici aşa nu vedeam cine eşti ştiind numai că eşti bun şi iubitor de oameni, şi aşa m-ai scos din groapa aceea foarte adâncă şi plină de noroi. Deci spunându-mi: „Ţine-te şi urmează omului aceluia alipindu-te de el, căci acesta ridicându-te te va spăla", dăruindu-mi o credinţă tare în el, te-ai dus. Dar unde Te-ai dus, nu ştiu.

Pentru că a descoperit cu acesta izvoare de ape curăţitoare

Aşadar, urmând fără întoarcere după porunca Ta, Stăpâne Preasfinte, celui ce mi-a fost arătat de către Tine, şi acela mă mâna cu multă osteneală spre fântâni şi izvoare, căci eram orb şi eram împins de la spate de mâna credinţei în acela dat mie de către Tine şi silit să-i urmez, acela, văzând bine, îşi ridica picioarele şi trecea prin pietre şi gropi depăşind toate obstacolele, mie însă mi se întâmpla să mă lovesc şi să cad în ele şi aşa am răbdat multe chinuri şi multe lucruri rele şi necazuri. Fiindcă acela la fiecare izvor şi fântână se curăţa şi se spăla de la sine însuşi, eu însă nevăzând nimic, cel mai adeseori treceam pe lângă ele. Căci dacă acela n-ar fi ţinut mâna mea şi nu m-ar fi oprit la izvor şi n-ar fi călăuzit mâinile minţii mele, n-aş fi putut vreodată găsi ţâşnirea apei. Arătându-mi el apa şi

îngăduindu-mi de multe ori să mă spăl, împreună cu apa curată ridicam în palme şi lutul şi noroiul de pe fundul izvorului şi-mi mânjeam faţa şi adeseori pipăind în căutarea ţâşnirii apei, ridicam ţărână şi tulburam noroiul şi nevăzând nimic, îmi mânjeam cu noroi faţa ca şi cum ar fi fost apă, socotind că mă spăl curat.

Pentru că a scăpat din descurajare

Cum voi povesti însă iarăşi constrângerea şi sila venite de aici? Şi nu numai aceasta, ci şi faptul că adeseori mulţi protestau şi-mi sugerau zicându-mi în fiecare zi: *„Ce te osteneşti în zadar ca un nebun şi urmezi acestui înşelător şi amăgitor aşteptând zadarnic şi fără folos să vezi? Fiindcă acum acest lucru e cu neputinţă. De ce îţi loveşti picioarele şi sângerezi urmându-i? De ce nu mergi mai degrabă la oameni milostivi, care te îndeamnă să te odihneşti şi să te hrăneşti şi să te îngrijeşti frumos? Fiindcă acum nu este cu putinţă să te eliberezi de lepra sufletească, nici să vezi cândva. Şi de unde s-a arătat acum acest făcător de minuni şi şarlatan, care-ţi făgăduieşte cele ce sunt cu neputinţă tuturor oamenilor din generaţia de acum? Vai ţie, că pe de o parte, pierzi grija arătată ţie de către bărbaţi iubitori de Hristos, iubitori de fraţi şi compătimitori, iar pe de altă parte, suporţi răutăţile şi necazurile la care te expui pentru nădejdi deşarte şi vei cădea într-adevăr din cele făgăduite ţie de amăgitorul şi înşelătorul acela. Căci ce poate face acela? Fără noi nu poţi să cugeţi în tine însuţi, nici să gândeşti? Dar ce? Oare nu vedem noi toţi? Sau suntem orbi, aşa cum îţi spune amăgitorul acela? Cu adevărat vedem cu toţii şi nu este altă vedere mai bună decât aceasta, să nu te amăgeşti!"*

Dar de la toţi aceştia, care sunt cu adevărat înşelaţi şi rătăciţi, care adapă pe aproapele lor cu o răsturnare tulbure [Ave 2, 15], Tu, Cel milostiv şi îndurat, m-ai smuls prin credinţa şi nădejdea care mi-au fost date de către Tine, prin care am putut răbda cele zise şi alte multele.

Pentru primele haruri mistice

Căci stăruiam în toate acestea fără să mă depărtez de ele, spălându-mă în fiecare zi, chiar dacă în chip tulbure şi pe pipăite şi părându-mi-se că mă curăţ, aşa cum mă învăţa apostolul şi ucenicul Tău, o dată când mergeam şi alergam spre izvor, iarăşi Tu însuţi, Care m-ai scos afară din noroi, ai venit în întâmpinarea mea pe cale.

Şi atunci pentru întâia dată mi-ai luminat ochii mei neputincioşi cu scânteierea neprihănită a feţei Tale şi am pierdut lumina pe care mi se părea că o am, neputând să Te recunosc pe Tine. Şi cum aş fi putut să Te văd sau să Te cunosc, cum erai,

neavând puterea nici de a vedea scânteierea feţei Tale, nici de a o afla sau înţelege? De atunci adeseori, stând eu lângă izvorul acesta, Tu, Cel lipsit de mândrie, n-ai socotit lucru nevrednic să Te pogori, ci venind şi ţinându-mi mai întâi capul, îl cufundai în ape şi-1 făceai să vadă mai curat lumina feţei Tale [Ps 4, 7]. Dar de îndată Te depărtai, nelăsându-mă să înţeleg cine eşti Cel ce faci acestea sau de unde veneai sau unde Te întorceai, fiindcă acest lucru nu îmi fusese dat încă. Venind şi plecând de la mine timp de un an, după puţină vreme Te-ai arătat tot mai mult şi m-ai umplut de aceste ape şi mi-ai dăruit harul de-a vedea o lumină tot mai curată.

Pentru lumina dumnezeiască a apelor curăţitoare

Făcând eu timp îndelungat acest lucru, m-ai învrednicit să văd un lucru şi o taină înfricoşătoare. Căci venind la mine şi spălându-mă cu ape, precum mi se părea, inundându-mă şi cufundându-mă adeseori în acestea, am văzut scânteierile strălucind în jurul meu şi razele feţei Tale amestecate cu apele şi mi-am ieşit din mine însumi văzându-mă spălat de o apă luminoasă. Dar unde, de unde era sau cine era Cel ce dăruia această apă nu ştiam, ci numai spălat fiind mă bucuram sporind în credinţă, într-aripat de nădejde şi ridicat până la cer, iar pe rătăciţii aceia, care-mi sugerau cuvintele amăgelii şi minciunii, urându-i foarte şi fiindu-mi milă de rătăcirea lor, nu mergeam niciodată să discut sau să vorbesc cu ei, ci fugeam de vătămarea vederii lor, dar pe împreună-lucrătorul şi ajutorul meu, pe sfântul Tău ucenic şi apostol, îl cinsteam ca pe Tine însuţi, Care m-ai plăsmuit pe mine, iubindu-1 din suflet, căzând la picioarele lui ziua şi noaptea şi rugându-mă de el: „Dacă poţi, ajută-mă!" [Mc 9, 22], având încredinţare că poate la Tine toate câte vrea.

Pentru răpirea în Slavă

Deci petrecând aşa îndeajuns timp prin harul Tău, am văzut iarăşi o altă taină înfricoşătoare. Căci luându-mă şi înălţându-Te la cer, m-ai luat împreună cu Tine, fie în trup, nu ştiu, fie în afară de trup, Tu singur ştii [2 Co 12, 2], Cel care ai făcut aceasta. Căci fiind eu acolo o oră împreună cu Tine, Cel Care m-ai făcut şi izbit de măreţia slavei - a Cui însă nu ştiu - şi uimit de înălţimea nemăsurată, tremuram cu totul, însă iarăşi m-ai lăsat singur pe pământ, pe care stăteam şi mai înainte şi m-am aflat jelind şi înfricoşat de ticăloşia mea. Apoi, după nu multă vreme petrecută jos, sus în ceruri, care s-au deschis [FA 7, 56], m-ai învrednicit să-mi arăţi faţa Ta ca un soare fără chip [hos helion amorphon]. Şi Cine erai atunci nu mi-ai dat să cunosc încă - căci cum aş fi putut, dacă nu-mi grăiai? - ci de îndată Te-ai ascuns, iar eu rătăceam căutându-Te pe Tine, pe care nu Te cunoşteam, şi doream să văd chipul Tău [morphen sou] şi să cunosc în chip conştient cine eşti. De aceea, din

pricina multei siliri şi a focului iubirii Tale plângeam mereu, neştiind Cine eşti, Cel ce m-ai adus dintru nefiinţă la fiinţă şi m-ai scos din noroi şi mi-ai făcut toate cele zise.

Pentru apropierile slăvite ale lui Dumnezeu de el

Aşadar, după ce Te-ai arătat iarăşi de multe ori şi iarăşi de multe ori Te-ai ascuns negrăind cu mine, nici lăsându-Te văzut, văzând însă reflexele şi scânteierea feţei Tale, ca odinioară în ape, învăluindu-mă iarăşi şi de multe ori, dar fără să fiu în stare să le ţin, îmi aduceam aminte unde Te-am văzut sus pe Tine şi bănuind fără minte că eşti un altul, iarăşi căutam cu lacrimi să Te văd pe Tine. Deci aşa mă chinuiam pe mine însumi în multă întristare, necaz şi strâmtorare, uitându-mă pe mine însumi şi toată lumea şi cele din lume [1 In 2, 15] şi negândindu-mă nici la o umbră, nici la orice altceva ar putea exista sau ar putea fi văzut, Tu însuţi, Cel nevăzut pentru toţi, Cel nearătat şi neatins, Te-ai arătat şi mi s-a părut că-mi curăţeşti mintea mea şi lărgeşti puterea văzătoare a sufletului meu şi dându-mi să văd mai mult slava Ta, mai degrabă Tu însuţi creşteai şi Te lărgeai strălucind mai mult, iar pe măsura retragerii întunericului dădeai de ştire că Te apropii şi vii, precum pătimim adeseori în cele sensibile. Fiindcă atunci când se arată luna şi norii par că umblă, luna se vede şi pare că aleargă foarte repede, fără să adauge însă nimic alergării sale obişnuite sau să schimbe mersul ei dintru început. Deci aşa, Stăpâne, Tu, Cel nemişcat, păreai că vii, Tu, Cel neschimbat, păreai că Te măreşti şi Tu, Cel fără chip [amorphos], păreai că iei chip [morphousthai].

Pentru strălucirea vederii lui Dumnezeu

Căci aşa cum orbul care începe să vadă puţin câte puţin şi desluşeşte silueta omului, reprezentându-şi puţin câte puţin din aceasta cine este, nu silueta se preface sau se preschimbă o dată cu vederea, ci mai degrabă puterea văzătoare a ochilor lui, fiind curăţită, vede silueta aşa cum este, amprenta ei întipărindu-se oarecum în întreaga sa putere văzătoare şi prin aceasta pătrunzând şi modelându-se şi gravându-se ca pe o tăbliţă în mintea şi memoria sufletului, aşa Te-ai arătat Tu însuţi, curăţind cu totul mintea mea în chip limpede prin lumina Duhului Sfânt. Şi aceea făcându-se mai limpede şi văzând mai curat, Tu însuţi îmi păreai că vii şi Te faci mai strălucitor, şi-mi dădeai să văd întipărirea unui chip fără de chip [charaktera morphes amorphou] şi atunci mă făceai în afara lumii - şi mi se pare că aş putea spune şi în afară de trup, dar nu mi-ai dat să cunosc exact acest lucru [2 Co 12, 2-3] - scânteind deci în chip covârşitor mi Te-ai arătat în chip frumos şi întreg, mie celui ce mi se părea că văd în întregime totul; şi când am zis: ***„O, Stăpâne, Cine ai putea fi?"***, atunci pentru întâia dată m-ai învrednicit de un glas

pe mine, desfrânatul şi cu blândeţe ai grăit către mine, cel ce-mi ieşisem din mine însumi şi eram înfricoşat şi tremuram şi cugetam şi grăiam în mine însumi în acest chip: ***„Oare ce vrea această slavă şi măreţia acestei străluciri? Cum sau de unde m-am învrednicit eu de asemenea bunătăţi?"***

„Eu, zicea ea, sunt Dumnezeu, Care pentru tine M-am făcut om şi pentru că M-ai căutat din tot sufletul, iată de acum eşti frate al Meu [Mt 12, 49-50] şi împreună-moştenitor al Meu [Rm 8, 17] şi prieten al Meu [In 15, 14-15]".

Deci la acestea lovit fiind, sufletul meu revărsându-mi-se şi tăria lui risipindu-se, am răspuns: ***„Cine sunt eu sau ce am făcut eu, ticălosul şi nenorocitul, Stăpâne, că m-ai făcut vrednic de asemenea bunătăţi şi m-ai făcut împreună-părtaş şi împreună moştenitor al unei asemenea slave?"***; şi socotind eu că această slavă şi bucurie sunt mai presus de minte, Tu, Stăpânul, grăind iarăşi ca un prieten cu prietenul său [Iş 33, 11] prin Duhul Tău Care grăieşte întru mine [Rm 8, 11], mi-ai spus: ***„Acestea ţi le-am dăruit şi ţi le voi dărui numai pentru intenţia, hotărârea şi credinţa ta. Căci, întrucât ai fost adus gol la existenţă [Iov 1, 21], ce alt lucru al tău ai sau ai avut ca, primindu-l pe acela, să ţi le dau pe acestea în schimbul acelora? Căci dacă nu te-ai desfăcut de trup, nu vei vedea ceea ce e desăvârşit, nici nu te vei putea desfăta frumos de acesta întreg".***

Iar spunând eu: ***„Dar ce este mai mare sau mai strălucitor decât aceasta? Fiindcă pentru mine îmi e de ajuns să fi aşa şi după moarte"***, ai zis: ***„Eşti foarte mic la suflet, mulţumindu-te cu unele ca acestea. Căci faţă de cele viitoare acestea sunt ca un cer desenat pe hârtie faţă de cerul ţinut în mâini; şi pe cât e mai prejos cerul de pe hârtie de cerul adevărat, pe atât de incomparabil mai mult se va descoperi slava viitoare mai presus de cea văzută acum [Rm 8, 18]".***

Pentru o vedere înaintea icoanei Maicii Domnului

Zicând acestea, ai tăcut şi, puţin câte puţin, Tu, dulce şi bun Stăpân, Te-ai ascuns de la ochii mei, fie eu îndepărtându-mă de Tine, fie Tu depărtându-Te de mine, nu ştiu. Am ajuns iarăşi întreg în mine însumi, crezând că vin de undeva şi am intrat din nou în cortul cel dintâi [al trupului]. După care, aducându-mi aminte de frumuseţea slavei şi cuvintelor Tale, fie că umblam, şedeam, mâncam, beam şi mă rugam, plângeam şi petreceam în bucurie negrăită, recunoscându-Te pe Tine, Făcătorul a toate. Şi cum nu m-aş fi bucurat? Dar iarăşi întristându-mă şi dorind să Te văd din nou aşa, cum m-am dus o dată să sărut preacurata icoană a Născătoarei Tale şi am căzut înaintea ei, Tu însuţi, înainte ca eu să mă scol, mi Te-ai arătat înăuntrul ticăloasei mele inimi, făcând-o ca o lumină şi atunci am cunoscut că Te

am în chip conştient [gnostos] întru mine. De atunci Te-am iubit nu aducându-mi aminte de Tine şi de cele din jurul Tău plecând de la amintirea unora ca acestora, ci am crezut avându-Te cu adevărat în mine însumi pe Tine, Iubirea cea enipostatică. Fiindcă iubirea cea adevărată eşti Tu, Dumnezeule [I In 4, 8. 16].

Pentru încercări şi înaintări

Aşadar, în această credinţă sădită fiind şi în ea fiind adăpată de căinţă şi de lacrimi, iar mai apoi luminată de lumina Ta, nădejdea a prins rădăcini şi a crescut frumos. Apoi Tu însuşi, Meşteşugarul şi Ziditorul Cel bun, venind cu cuţitul, adică cu smerenia încercărilor şi ispitirilor, tăind ramurile de prisos ale gândurilor ce se ridicau în înalt, numai pe nădejde, ca pe rădăcina unui pom, ai altoit iubirea Ta sfântă [In 15, 1-10; Rm 11, 17-24]. Deci pe aceasta văzând-o crescând şi grăind pururea cu mine, sau mai degrabă Tu însuţi învăţându-mă şi luminându-mă pe mine prin ea, mă bucuram ca unul care am ajuns deja mai presus de orice credinţă şi nădejde, cum strigă şi Pavel zicând: „Căci la ce ar mai nădăjdui cineva ceea ce vede?" [Rm 8, 24]. Deci dacă Te am pe Tine, ce voi nădăjdui mai mult?

Pentru avertismentul de a stărui neclintit

„Ascultă - ai zis iarăşi, Stăpâne - aşa cum vezi soarele în ape dar nu pe acela îl vezi când te pleci asupra lor, tot aşa înţelege-mi că este şi ceea ce se petrece în tine; asigură-te pe tine însuţi şi râvneşte pururea să Mă vezi înăuntrul tău în chip curat şi limpede cum vezi soarele în ape curate şi aşa te vei învrednici să Mă vezi, precum ţi-am spus, şi după moarte. Dar dacă nu faci aceasta, tot ocolul ostenelilor şi cuvintelor tale bune nu-ţi va folosi la nimic, ci mai degrabă vei fi osândit încă şi mai mult şi ţi se va face necaz încă şi mai mare, dacă aşa cum auzi, «Cei puternici vor fi pedepsiţi cu străşnicie» [Sol 6, 6]. Fiindcă sărăcia nu se face pricină de ruşine pentru cel sărac din naştere, iar întristarea care vine din aceasta nu întristează atât de mult pe unul ca acesta ca pe cel care a fost bogat, slăvit şi înălţat şi a locuit în palatele împărăteşti, iar mai apoi căzând din toate acelea, coboară la o sărăcie desăvârşită, măcar că atunci când este vorba de cele pământeşti şi văzute lucrurile nu stau la fel ca atunci când este vorba de lucrurile duhovniceşti şi nevăzute; fiindcă celor ce dintr-o pricină oarecare au căzut din prietenia şi serviciul împăratului pământesc le este îngăduit să rămână stăpâni ai averilor lor şi să se desfăteze de ele în această viaţă, dar dacă cineva cade din iubirea şi prietenia Mea, nu mai poate trăi cu totul - fiindcă viaţa lui sunt Eu [In 11, 25; 14, 6] - ci este dezbrăcat numaidecât de toate şi predat ca rob vrăjmaşilor Mei şi ai lui, care, punând mâna pe el, pentru bunăvoinţa şi iubirea

sa de mai-nainte pe care le-a avut faţă de Mine, îl atacă încă şi mai nebuneşte, râzând de el şi bătându-şi joc de el."

În final, o rugăciune smerită

Da, împărate Preasfinte, că aşa stau lucrurile cred şi eu întru Tine, Dumnezeului meu şi căzând înaintea Ta, Te implor păzeşte-mă pe mine, păcătosul şi nevrednicul, pe care l-ai miluit, şi întăreşte cu puterea Ta răsadul iubirii Tale, pe care l-ai altoit în pomul nădejdii mele. Să nu fie clătinat de vânturi, smuls de furtună, să nu fie tăiat de vreun vrăjmaş, să nu fie ars de focul nepăsării, să nu se veştejească de trândăvie şi înfumurare, să nu piară desăvârşit şters de pe pământ de către iubirea de slavă. Fiindcă Tu ştii, Cel ce ai dăruit şi ai lucrat aceasta întru mine, că din pricina acestui lucru nu găsesc ajutor la nici un om, fiindcă ajutorul şi împreună-lucrătorul meu, apostolul Tău, s-a depărtat de la mine trupeşte, precum ai voit Tu însuţi.

Tu ştii boala mea, Tu ştii ticăloşia mea şi toată neputinţa mea. De aceea, Preaîndurate Doamne, îndură-Te de acum înainte încă şi mai mult de mine. Din inimă cad la Tine, ca să nu mă laşi voii Tale, Tu, Cel ce ai făcut atât de multe lucruri bune cu mine, ci în iubirea Ta întăreşte sufletul meu şi înrădăcinează neclintit în el iubirea Ta, ca potrivit făgăduinţei Tale preacurate, sfinte şi nemincinoase, să fii întru mine şi eu întru Tine [In 14, 20], să fiu adăpostit de ea şi să o adăpostesc şi să o păzesc în mine, iar Tu, Stăpâne, să mă vezi în ea şi eu prin ea să mă învrednicesc să Te văd pe Tine, acum ca într-o oglindă şi într-o ghicitură [1 Co 13, 12], iar atunci în toată iubirea pe Tine întreg, Care eşti iubire şi ai socotit vrednic să fi numit aşa, că Ţie se cuvine toată mulţumirea, tăria, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în nesfârşiţi veci de veci.

Amin.